

Banal na Alaala
Matanda Paisios ng Bundok Athos
Mga Salita

Tomo II
Espiritwal na Pagbangon

Isinalin mula sa Griyego

Mga Nilalaman:

Panimula ng Tagasalin	4
Panimula	5
Panimula (mula sa mga salita ng Matanda)	7
Ipakita ng Diyos ang daan	8
" <i>Sumpain ang sinumang gumagawa ng gawain ng Panginoon nang pabaya...</i> "	9
Tumulong tayo sa mga tao sa espiritwal na paraan	10
Bahagi 1. Ang Pananagutan ng Pag-ibig.....	11
Kabanata 1. Isang Henerasyong Walang Pakialam	12
Ang kawalang-interes sa Diyos ay humahantong sa kawalang-interes sa lahat ng bagay	12
Sa mga araw na ito, ang mga tao ay puro sarili lang ang iniisip	13
<i>May pananagutan tayo</i>	14
Nakikita ko kung ano ang naghihintay sa unahan, at iyon ang dahilan kung bakit ako nasasaktan	16
Walang dahilan para sa kamangmangan	17
Kabanata 2. Tungkol sa katotohanang ang mismong presensya ng isang Kristiyano ay sa kanyang sarili isang pagpapahayag ng pananampalataya.....	18
Sinisikap nilang patulugin ang mga tao	19
Ang halimbawa ay nagsasalita para sa sarili nito	20
Ang Diyos ay matiisin sa atin	22
Ang proteksyon ng mga matuwid	22
Pagtutol sa mga nang-aalipusta	23
Kabanata 3. " <i>Sapagkat ang lahat ay malinis sa mga malinis...</i> "	26
Ang isang taong espiritwal " <i>ay isang naglalagablab na apoy</i> "	26
Huwag nating likhain ang mga tukso sa ating sarili.....	28
Paano gustong-gusto ng ilang tao na lumikha ng mga tukso	29
Pagpapubliko ng mga kasalanan	30
Kabanata 4. Tungkol sa pagganap na may katinuan at pagmamahal.....	31
Pagsusumikap sa Sarili	31
Ang mabuti ay dapat gawin sa mabuting paraan	32
Pag-uugali na may katwiran.....	33
Ang taos-pusong espiritual ay nakikilala sa pag-ibig.....	34
" <i>Pinapatay ng letra ng batas</i> "	35
Anumang gawin ng isang tao, dapat niyang gawin ito para sa Diyos	35
Kailangan nating kamtin ang kakayahan ng espiritwal na persepsyon	36
Ang banal na kaliwanagan ang lahat	37
Bahagi 2. Tungkol sa Pagkamasigasig sa Kapanintunan at Kabanalan	39
Kabanata 1. " <i>Isang Mabuting Pagsusumikap</i> "	39
Ang pakikibaka para sa pagpapabanal ng kaluluwa.....	39
Ang tumutulong sa isang tao na umunlad sa espiritwal	40
Banal na Pagbasa	42
" <i>Mga tunay na mananamba...</i> "	44

Ang kaligtasan ng ating kaluluwa	46
Kabanata 2. Tungkol sa kung paano gumagana ang diyablo	47
Sinusubukan ng diyablo na ilihis ang asketiko sa tamang landas	47
Binibigyan tayo ng diyablo ng iniksyon na pampawala ng sakit.....	48
Ginagawa ng Diyablo ang lahat upang matiyak na walang kapakinabangan na makukuha ng isang tao	49
Ang pakpak ng [tao] ay	50
Kabanata 3. Tungkol sa mga benepisyo ng mabuting pakikipag-isa	52
Magkapatid na ugnayan	52
Tungkol sa espirituwal na pagkapat	53
Pag-iingat sa pakikipagkomunikasyon	55
Pag-ibig ng isang ina	56
Kabanata 4. Tungkol sa kung paano naaantig ang Diyos sa habag sa pamamagitan ng paggalang	57
Ano ang paggalang	57
Tungkol sa katotohanang ang kabanalan ay ipinapasa	58
Tungkol sa panlabas na kabanalan	60
<i>"Huwag ninyong ibigay ang banal sa mga aso"</i>	60
Paggalang sa lahat ng bagay.....	62
Tungkol sa debosyon ng mga nakaraang panahon	63
Pagpupugay sa mga lcono.....	63
Dapat ialay sa Diyos ang pinakamalinis na mga bagay	65
Kabanata 5. Tungkol sa katotohanang ang kaloob ay naglalaman sa sarili nito banal na oksiheno	67
Nakakalimutan ng mga tao ang mga nagdurusa.....	67
Ang pamantayan ng pag-ibig	68
Ang tagapagbigay ay tumatanggap ng banal na kagalakan	69
Ang kuripot ay nagtitipon para sa iba.....	70
Ang mabuting disposisyon ang lahat	71
Ang paglimos ay malaking tulong sa mga yumao	73
<i>Pagkawanggawa 'sa lihim'</i>	73
<i>"Sapagkat sa paggawa nito, nag-iipon ka ng nag-aalab na uling sa kaniyang ulo"</i>	75
Bahagi 3. Tungkol sa espirituwal na tapang	76
Kabanata 1. Tungkol sa Mga Tanda ng Panahon	76
Ang Antikristo	77
Ang makalupang hari ng mga Hudyo	78
Ang Marka ng 666	79
Mga bagong identity card	80
Isang mapanlinlang na paraan ng pagpapakilala ng selyo.....	82
Ang tanda ay katumbas ng pagtanggap	83
Mga Pagsasalin ng mga Propesiya	84
Kabanata 2. Paano nagdudulot ng kagalakan sa isang tao ang paghahain ng sakripisyo.....	85
Sa ating panahon, bihira ang pagsakripisyo sa sarili.....	85
Ang sarili kong kapayapaan ay nagmumula sa pagdadala ng kapayapaan sa iba.....	87
Habang mas nakakalimot tayo sa ating sarili, mas naaalala tayo ng Diyos.....	89
Ang mga namamatay nang bayani ay hindi namamatay.....	90
Ang sinumang hindi pinag-aaralan ang sarili ay tumatanggap ng Banal na kapangyarihan	91
Ang buong buhay ng monghe ay isang sakripisyo	93
Kabanata 3. Tungkol sa kung paano isinisilang ang tapang mula sa pagtitiwala sa Diyos	95
Anong tapang ang mayroon noon.....	96
Ang likas na takot ay isang balakid	97
Ang kamatayan ay natatakot sa mga hindi natatakot rito	97
Malaki ang kahalagahan ng katapangan	98
Disiplina	99
Tinitingnan ng Diyos ang disposisyon ng isang tao at tinutulungan sila	100
Harapin natin ang panganib nang may katatagan.....	100
Kabanata 4. Tungkol sa katotohanang para sa isang mananampalataya ang pagkamartir ay isang tagumpay.....	102
Upang maitama ang sitwasyon, kailangan may mapahamak sa labanan.....	102
Ang taong nagpasiyang mamatay ay hindi natatakot sa anumang bagay	103
Ang paglayo sa pananampalataya ay natutubos ng pagkamartir	104

Pagkamartir at kababaang-loob.....	105
Anong tapang ang taglay ng mga santo!	106
Mga Monghe at Pagkamartir	107
Bahagi 4. Pagsandal sa Langit	109
Kabanata 1. Tungkol sa Pag-aaruga ng Diyos sa Sangkatauhan	109
<i>"Hangadín muna ang kaharian ng Diyos..."</i>	109
Madalas sinusubukan ng mga tao na pamahalaan ang lahat nang walang Diyos.....	110
Ang mga biyaya ng kahanga-hangang Pamatnugot ng Diyos	111
Pagtiwala sa Banal na Paggabay.....	113
Ginagamit ng Diyos ang lahat para sa kabutihan.....	114
Ang biyaya ng Diyos ay sumusubok sa puso	115
Pasasalamat sa Diyos sa munting bagay at sa marami.....	115
Kabanata 2. Tungkol sa Pananampalataya sa Diyos at Pagitiwala sa Kanya	117
Dapat maniwala sa Diyos nang buong puso	117
<i>"Palakasin ang aming pananampalataya"</i>	118
Ang lahat ay dapat magdala sa atin sa Diyos	119
Ang Kapangyarihan ng Pananampalataya.....	120
Ang pananampalataya ang ina ng pagitiwala sa Diyos.....	121
Pananampalataya at Pag-ibig.....	122
<i>"Kung wala Ako, wala kayong magagawa"</i>	123
Darating ang panahon na maniwala ang lahat	124
Kabanata 3. Tungkol sa katotohanang ang Diyos ay tumutulong kung saan kung saan hindi sapat ang lakas ng tao	126
Tumutulong ang Diyos sa mga bagay na hindi magagawa ng tao	126
Pinangangalagaan ng Diyos ang lahat para sa ating kabutihan.....	127
<i>"Humiling, at kayo'y bibigyan"</i>	128
Ang biyaya ng Diyos ay nahihila ng kababaang-loob	129
Tulong sa simula ng espirituwal na pakikibaka	130
Ang mga banal na kapangyarihan ay makapangyarihan sa lahat	131
Mabuting Saloobin.....	132
Bahagi 5. Tungkol sa mga espiritwal na sandata	132
Kabanata 1. Tungkol sa panalangin, isang makapangyarihang sandata	132
Kailangan ng maraming panalangin	133
Mga Petisyon sa Panalangin	134
Tulong na ipinagkakaloob sa pamamagitan ng panalangin	135
Ang dangal ay nasa kalidad ng panalangin.....	137
<i>"At ang Kanyang mga nangangailangan"</i>	137
Panalangin na may sakit	138
Banal na kaaliwan	139
Ang panganib ng kawalang-pakiramdam.....	140
Isang kalagayan ng paghahanda	141
Kabanata 2. Tungkol sa katotohanang ang mga monasteryo ay mga kuta ng Simbahan	143
Ang isang monghe ay isang parola, matatag na nakatayo sa mga bato	143
Ang tahimik na sermon ng isang monghe	143
Ang monghe at ang pagbabago ng mundo	144
Ang ating espirituwal na kababaang-loob ay nagbabago sa iba.....	146
Ang mga monasteryo ay may espiritwal na layunin	147
Kalagayang espiritwal — lakas na espiritwal.....	149
Panalangin, matuwid na pamumuhay, personal na halimbawa	150
Nasa panganib ang monastisismo	151
Dapat tayong mag-iwan ng pamana sa ating likuran.....	152
Kabanata 3. Tungkol sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay	154
Maghanda tayo para sa buhay na darating	154
Dapat nating kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan	155
Tulongan natin ang mundo sa pamamagitan ng pagsisisi	157
Ang pagsisisi ay nakatutulong na alisin ang kasamaan	158

Panimula ng Tagasalin

Ang Pinagpalang Nakatatanda, Schemamonk Paisios ng Bundok Athos, ay ipinanganak sa Cappadocia noong 1924. Lumaki siya sa Gresya. Mula pagkabata, namuhay siya nang asketiko. Noong 1950, siya ay naging monghe, at ginugol ang karamihan ng kanyang oras sa Bundok Athos, pati na rin sa Monasteryo ng Stomion sa Konitsa at sa Bundok Sinai. Gumawa siya ng mga pambihirang gawa ng pag-a-ascetic at sagana siyang pinagkalooban ng Panginoon ng iba't ibang kaloob ng biyaya. Sumunod sa kanyang banal na tawag, nagbigay siya ng espirituwal na gabay sa libu-libong tao at isa siya sa mga pinaka-puno ng biyaya at matalinong Nanak na nabuhay sa makabagong panahon. Sumapit siya sa kapahingahan sa Panginoon noong ika-29 ng Hunyo/ika-12 ng Hulyo 1994. Ipinahimutak siya sa monasteryo ng mga babae ni San Juan na Teologo, na itinatag niya, sa nayon ng Suroti, malapit sa Thessaloniki.

Sa pagitan ng 1998 at 2001, inilathala sa wikang Griyego ang unang tatlong tomo ng 'Mga Salita' ni Nakatatandang Paisios. Napagpasyahan na simulan ang pagsasalin ng 'Mga Salita' sa wikang Ruso mula sa Tomo II, dahil ang paksa nito ay partikular na napapanahon sa kasalukuyan. Ang mga kamakailang nakakabahalang pangyayari sa Russia at sa buong mundo ay muling nagpapatunay sa katotohanan, kahalagahan, at pagmamadali ng mga sinabi ni Nanak na Paisios. Inaasahan naming makakatulong ang aklat na ito sa mga taong Ruso na magising mula sa kanilang pagtulog na dulot ng kawalang-interes at kawalan ng pag-asa at magiging isang makapangyarihang sandata ito sa paglaban sa mga mapanlinlang na pagsisikap na ibalik sila sa makasalanang pagtulog na ito.

Sa paunang salita ng Tomo I, inilarawan nang detalyado ng Kagalang-galang na Abad na si Philothea kung paano umuusad ang gawain sa publikasyon ng 'Mga Salita' ni Nanak na Paisios. Maikli naming ibibigay ang buod ng kanyang mga paliwanag.

Naglingkod ang Matanda sa Monasteryo ni San Juan na Teologo mula 1967 hanggang sa kanyang pinagpalang pagpanaw. Nanatili sa monasteryo ang kanyang espirituwal na pamana: mga liham para sa mga madre—pangkalahatan at indibidwal; mga tala sa tape at shorthand ng mga pangkalahatang pag-uusap kasama siya; at mga tala na kinuha ng mga madre, na, sa pagpapala ng Inang Abadesa, ay agad na itinatala ang nilalaman ng bawat personal na pag-uusap kasama ang Nakatatanda pagkatapos nito. Ang espirituwal na pamana na ito ay naisistematisa at ngayon ay inilalathala sa anyo ng magkakahiwalay na tematikong tomo, na pinagsama-sama sa seryeng 'The Words' ni Elder Paissios ng Bundok Athos. Kung kinakailangan, ang materyal mula sa koleksyon ay maaaring dagdagan ng mga sipi mula sa mga naunang nailathalang aklat na isinulat ni Elder Paissios noong nabubuhay pa siya (tingnan ang listahan sa dulo ng tomong ito).

Kaya, sa edisyong Griyego, ang bawat susunod na tomo ay hindi pagpapatuloy ng nauna, kundi maaaring ituring na hiwalay na aklat. Samakatuwid, ang paglalathala muna ng Tomo II sa salin na Ruso ay hindi magdudulot ng anumang kahirapan sa mambabasa. Kung ito ang kalooban ng Diyos, ilalathala sa malapit na hinaharap ang mga salin sa wikang Ruso ng Tomo I at pagkatapos ay ng Tomo III ng 'Mga Salita' ni Nanak na si Paisios, at pagkatapos noon ay makakamtan ng bawat tomo ng edisyong Ruso ang nararapat nitong lugar.¹

Ang wika ng "Mga Salita" ni Nanak na si Paissios ay kahanga-hangang buhay at puno ng tayutayang pananalita, na sagana sa mga diyalektal na ekspresyon, mga idyomatikong parirala, mga kasabihan at iba pa.

Sa ilang pagkakataon, hindi naging posible ang isang estilistikong angkop na pagsasalin sa wikang Ruso. Dapat ding tandaan na sa pagsasaayos ng aklat, madalas na pinagsama-sama sa iisang konteksto ang mga sipi mula sa iba't ibang genre—epistolar, hagiograpikal, pasalitang usapan, at iba pa. Nagdulot ito ng karagdagang hamon sa pagsasalin. Ipinapaabot ng tagasalin ang kanyang taos-pusong pasasalamat sa lahat ng nagtrabaho sa edisyong ito at umaasa na ang espirituwal na binhi ni Nanakong Paisios ay matatanim sa mabuting lupa at magbubunga ng masagana sa bukas-palad na mga puso ng mga mambabasa ng Ruso, 'na nakaririnig ng salita at tinatanggap ito, at namumunga...' (Marcos 4:20). Amen.

¹ Ang Mga Tomo I, III, IV at V ng *Mga Salita* ni Nakatatandang Paissios ay nailathala na. Ang Tomo VI ng *Mga Salita* ay kasalukuyang inihahanda para sa paglalathala. – *Patnugot*

Tunay na Siya'y Muling Nabuhay!

Tunay nga siyang muling nabuhay!

Hieromonk Dorimedont. Banal na Bundok Athos. Pasko ng Pagkabuhay, 2001.

Panimula

Simula noong 1980, pinag-usapan ni Nanak na Paisios sa amin ang mahihirap na panahon na darating. Madalas niyang inuulit na tayo rin ay maaaring kailanganin na tiisin ang marami sa mga inilalarawan sa Apocalipsis. Sa pamamagitan ng kanyang mga aral, hinangad niyang gisingin sa atin ang isang malusog na pagkabahala, upang mapalakas natin ang ating espirituwal na pakikibaka at labanan ang diwa ng kawalang-interes na, ayon sa nakita ng Matanda, ay unti-unting sumisingaw sa mismong puso ng buhay monghe. Sa pamamagitan ng kanyang mga pag-uusap, sinikap ng Nanak ng matanda na tulungan tayong alisin ang pagmamahal sa sarili at malampasan ang ating mga kahinaan, upang ang ating panalangin ay magkaroon ng lakas. "Ang kahinaan," wika niya, "ay nagpapahina sa panalangin, at hindi na natin matutulungan ang ating sarili o ang iba. Nagiging walang silbi ang mga tagapagbigay-senyas. At kung hindi gumagana ang mga tagapagbigay-senyas, nahuhuli ng kaaway ang natitirang mga mandirigma."

Sa paunang salita ng Tomo 1 ng 'Mga Salita' ng yumaong Nanak, na may pamagat na 'Sa Pighati at Pag-ibig para sa Makabagong Tao', ipinaliwanag kung paano nabuo, nangolekta, at naisistema ang materyal na nagsilbing simula ng pangongolekta ng 'Mga Salita' ni Nanak Paissios ng Bundok Athos. Ang ikalawang tomo ng "Mga Salita", na pinamagatang "Espirituwal na Pagbangon", ay naglalaman ng mga salita ng Nanakang tungkol sa mga paksang may kinalaman sa realidad ng ating panahon. Ang mga salitang ito ay nanawagan sa atin ng patuloy na pagbabantay at naghahanda sa atin para sa mga mahihirap na sitwasyong maaaring ating pagdaanan. Sapagkat nasaksihan na natin ang madalas na binabanggit ng Nakatatanda: "Dadalhin tayo ng bagyo—sunod-sunod. Sa loob ng ilang taon na ngayon, ganito ang magiging takbo: laganap ang pangkalahatang kaguluhan."

Ang ikalawang tomo na ito ay nahahati sa limang bahagi. Ang unang bahagi ay tumatalakay sa pangkalahatang kawalang-interes at kawalang-responsibilidad na kumalat sa ating panahon, at sa katotohanang, sa kasalukuyang kalagayan, ang tungkulin ng isang masigasig na Kristiyano ay tumulong sa iba sa pamamagitan ng pagpapabuti ng sarili, maingat na pag-uugali, pagpapahayag ng pananampalataya, at panalangin. "Hindi ko kayo hinihikayat na maghawak ng mga placard," sabi ng Nakatatanda, "kundi itaas ang inyong mga kamay sa Diyos." Sa ikalawang bahagi ng aklat, si Ama Paissius, nang hindi nililimitahan ang mambabasa sa isang gawaing debosyon, ay nagpapasiklab ng sigasig para sa espirituwal na pagsisikap, na pagkatapos ay iniiwan ang bawat tao na may pakikibaka na naaayon sa kanilang lakas at pag-ibig, na naglalayong mabuhay sa isang paraisiong lupa, ibig sabihin, isang buhay kay Cristo. Ang ikatlong bahagi ay tumatalakay sa panandaliang diktadurya ng Antikristo, na magbibigay sa mga Kristiyano ng kanais-nais na pagkakataon, muli pagkatapos ng Banal na Binyag, upang kusang-loob na ipahayag si Cristo, magsagawa ng isang gawaing kabayanihan, at magalak nang maaga sa tagumpay ni Cristo laban kay Satanas. Tulad ng sinabi ng Nakatatanda, kahit ang mga santo ay maainggit sa ganitong pagkakataon: "Marami sa mga santo ang hihingi sana na mabuhay sa ating panahon, upang gumawa ng isang kabayanihan. Ngunit ito ay napunta sa atin... Tayo ay hindi karapat-dapat; sa pinakamaliit, aminin natin ito." Upang malampasan natin nang wasto ang ganitong mga mahihirap na panahon, dapat nating linangin sa ating sarili ang tapang at diwa ng paghahain sa sarili. Ang ika-apat na bahagi ng aklat na ito, na nakalaan sa Banal na Paggabay, pananampalataya, tiwala sa Diyos, at sa tulong na ibinibigay Niya, ay tinatalakay ang pinagkukunan ng lakas na dapat nating gamitin upang malampasan ang anumang kahirapan. Sa wakas, binibigyang-diin ng ikalimang bahagi ng aklat ang pangangailangan at kapangyarihan ng taos-pusong panalangin, "na isang makapangyarihang sandata" para mapagtagumpayan ang patuloy na lumalaganap na kasamaan. Hinimok ng Nakatatanda ang mga monghe na panatilihin ang ganap na kahandaan sa pakikipaglaban, katulad ng mga sundalo sa panahon ng digmaan. Hinihikayat niya ang mga monghe na walang humpay na suportahan ang mundo sa pamamagitan ng panalangin at magsikap na panatilihin ang tunay na diwa ng monastisismo mula sa pagbabago, upang mapanatili ang lebadura para sa mga susunod na henerasyon. Ang

pangwakas na kabanata ay tinutukoy ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at binibigyang-diin ang pangangailangan ng pagsisisi.

Ang sukatan ng mga salita at gawa ng Nakatatanda ay, gaya ng dati, ang katwiran. Sa mga sumusunod na kabanata, makikita natin na sa isang pagkakataon ay hindi pinutol ni Ama Paisios ang kanyang panalangin, gaano man kalakas magkatok ng martilyo sa tarangkahan ng kanyang selda ang mga mainip na peregrino, habang sumisigaw: "Tigilan mo na ang pagdarasal, Geronda, hindi naman maiinis ang Diyos!" — samantalang sa isa pa, lumalabas siya sa mundo dahil ang kanyang hindi pagdalo sa isang pampublikong protesta ay maaaring maling akusahan at makasakit sa Simbahan. Sa isang pagkakataon, ang Matanda, na nag-aalab sa matuwid na galit, ay tumitindig laban sa mga kalapastanganan; sa isa pa, tahimik na nagdarasal siya para sa taong nagkalapastangan. Kaya, hindi dapat magmadali sa pagbuo ng konklusyon ang mambabasa hangga't hindi niya maingat na nababasa ang buong aklat hanggang sa wakas. Dapat tayong maging lalo pang maingat sa paggamit ng mga sipi mula sa mga aral ng Nakatatanda, sapagkat, kung huhugutin sa konteksto, maaari nilang itulak ang ating mga kausap sa maling konklusyon. Dapat tandaan na ang dahilan ng sinabi ni Ama Paissios ay palaging isang tiyak na pangyayari o tanong, at ang mga salita ng Nakatatanda ay nakatuon sa isang tiyak na tao, na ang kaligtasan ng kaluluwa ang pinakahuling layunin ng tagapagsalita.

Ang mga nakakakilala kay Nuno Paisios ay naaalala ang lambing na bumubukal sa puso mula sa kanyang mga salita, gaano man ito katigas paminsan-minsan. Ito ay dahil ang tungkulin ng Nuno ay palaging pagalingin ang kasamaan, hindi ito markahan ng kahihyan. Hindi niya inilantad sa publiko ang kahinaan ng kanyang kausap, kundi tinulungan siyang palayain ang kanyang kaluluwa mula rito. Kaya, ang parehong mga salita ng Nanak ay maaaring magdulot ng ibang epekto, at marahil ay hindi nakapagpapagaling, kung ihihiwalay ang mga ito sa kanilang orihinal na ugnayan sa taos-pusong pagdadalamhati at pagmamahal para sa taong kinausap niya. Sa halip na banal na aliw at pakiramdam ng kapanatagan, maaari nilang maghasik ng pag-aalinlangan at takot sa mga puso, o humantong sa matitinding pananaw. Ngunit ang ating Nakatatanda ay hindi isang taong may makitid na pag-iisip o sumusobra; ang kanyang pag-aalala ay ang mabahagi ang kabutihan sa wastong paraan — upang ito ay magdulot ng kapakinabangan. Siyempre, hindi siya nag-atubiling sabihin ang katotohanan, ngunit sinabi niya ito nang may katwiran; nang makita niya ang paglapastangan sa santuwaryo, sumiklab sa kanya ang apoy ng banal na pag-iinit ng kalooban; hinulaan niya ang mga kakila-kilabot na pangyayaring darating, subalit ang kanyang pag-uugali ay hindi nagdulot ng takot o pagkabahala. Sa kabaligtaran, ipinapahayag ng kanyang mga salita sa iyo ang pag-asa at kagalakan ng Pasko ng Pagkabuhay; gayunpaman, ito ay isang kagalakang sumusunod sa sakripisyo, isang kagalakang nagkakaisa sa isang tao kay Kristo. Kung ikaw ay nagkakaisa kay Kristo, kung ikaw ay nakikibahagi sa mistikal na buhay ng Simbahan at tinutupad ang Kanyang mga utos, kung gayon ay walang makakapagpatakot sa iyo: 'hindi ang mga demonyo ni ang mga paghihirap.' Tulad ng sinasabi mismo ng Matanda sa kanyang karaniwang masigla at masayang tinig: "Kapag itinaboy mo ang iyong 'sarili' mula sa iyong kalooban, agad na pumapasok si Cristo sa iyo." Ang mismong layunin ng buong buhay na espirituwal ay nakasalalay rito, kaya naman binibigyang-diin ni Ama Paissios ang isa sa mga panganib na naghahintay sa isang Kristiyano: kung hindi mapapaunlad ang diwa ng pagsakripisyo sa sarili, imposibleng maging tagapagmana ng buhay ni Cristo. Kung walang sakripisyo, magiging isang Kristiyanong pangkalanlan lamang ang isang tao, isang taong kulang sa panloob na buhay. Maaaring matigilan ang ilang mambabasa sa katotohanang sa kanyang mga salaysay ay madalas na binabanggit ng Nakatatanda ang kanyang sariling buhay, na tila madali at natural siyang nagsasalita tungkol sa mga himalang kanyang naranasan. Ngunit dapat tandaan na, sa pagsulat sa papel ng mga sinabi ng Nakatatanda, imposibleng maiparating ang hirap ng kanyang pagsasalita tungkol sa sarili, gayundin ang presyur na dinanas niya dahil dito. Minsan, nangyayari na ang Nakatatanda ay nagsasalaysay ng isang pangyayari sa iba't ibang madre nang pira-piraso at may magkakaibang detalye, at pagkatapos, tuwing maaari, napaka-mahiyain naming sinusubukang 'hugutin' mula sa kanya ang impormasyon upang punan ang mga puwang sa kanyang salaysay. Kaya, sa loob ng dalawampu't walong taon na ginabayan niya ang monasteryo sa espirituwal, ibinunyag sa amin ni Matanda Paisios (upang matulungan kami) ang ilan sa mga himalang nangyari sa kanyang buhay. Ito ay isang 'espirituwal na kaloob' para sa amin. Kaya, nang makita niyang walang palatandaan ng espirituwal na pag-unlad na kanyang inaasahan, labis siyang nalungkot, hanggang sa minsan niyang sabihin: 'Pinapabunga ko ang buhangin.'

Pinapasalamatan namin ang lahat ng, dahil sa paggalang sa mga salita ng Nakatatanda, ay nagbasa ng mga sumusunod na katuruan bago ang kanilang paglalathala at nagbigay ng kanilang mga komento hinggil dito, pati na rin ang mga, sa pamamagitan ng pagsasabing ang katuruan ng Nakatatanda ay nakatuon sa buong Simbahan, ay nagbigay-inspirasyon sa amin na ipagpatuloy ang gawaing aming sinimulan.

Nananalangin kami na sa pamamagitan ng pinagpalang Nakatatandang si Paissios, na, ayon sa patotoo ng marami, binabantayan tayo araw at gabi at tinutulungan tayo sa pamamagitan ng kanyang banal na pag-ibig, ang kanyang mga salita, na nakalap sa bolyum na ito, ay magtanim sa atin ng isang malusog na malasakit, upang tayo ay magpagal nang may pag-ibig, at mapalayas ang kasamaan, at ang kapayapaan ng Diyos ay maghari sa lupa. Amen.

Ang Pagpapahinga ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, 1999

Abeya ng Kumbento ni San Juan na Apostol at Ebanghelista

Si Juan na Teologo, si Sor Philothea, kasama ang mga kapatid sa Kristo.

— Geronda, bakit iniwan mo ang selda at papasok ka sa gubat?

— Saan ka pa makakakita ng katahimikan kundi sa selda! May kakatok mula roon, may kakatok mula rito. Nakahanap ako ng magandang lugar sa isa sa mga dalisdis. Kung malusog ako, magtatayo ako roon ng isang himpilan ng panalangin, isang radar. Napakagandang lugar, eksakto ang kailangan para sa tag-init, may mga puno... Makakatayo ako roon nang matatag. Kung matutupad ko ang aking mga tungkuling monastiko, iyan ang aking kagalakan, ang aking sustento! Pasyal ka sana minsan!..

Panimula (mula sa mga salita ng Matanda)

"Upang makapasok sa Konseho ng Diyos, dapat maging 'kinatawan' ng Diyos ang isang tao, hindi yaong naghahanap ng maginhawang posisyon para sa sarili"

— Geronda,² , paano mo tinitingnan ang mga nangyayari?

— At paano mo ito tinitingnan?

— Ano ang masasabi natin, Geronda?.. Ikaw ang nagsasabi sa amin.

— Nababahala ako sa laganap na pagiging kampante. May nagbabadya. Hindi pa natin lubos na nauunawaan ang panahon na ating ginagalawan, o ang katotohanang tayo'y mamamatay. Hindi ko alam kung ano ang mangyayari sa lahat ng ito; napakakumplikado ng sitwasyon. Nakasalalay sa iilang tao ang kapalaran ng mundo, ngunit pinipigil pa rin ng Diyos. Kailangan nating manalangin nang taimtim at may malaking pagdadalamhati na humingi ng pakikialam ng Diyos sa mga nangyayari. Isagawa natin ito nang may sigla at magsimulang mamuhay nang espirituwal. Napakahirap ng mga panahong ito. Maraming abo, basura, at kawalang-interes ang naipon — at upang matangay ang lahat ng ito, kailangan ng malakas na hangin. Sinasabi noon ng mga nakatatanda na darating ang panahon na magsisimulang magwala ang mga tao. [At narito tayo ngayon] — ginugubaran nila ang mga bakod, hindi na iniintindi ang anumang bagay. Nakakatakot! Dumating na sa atin ang Torre ng Babel! Basahin ang panalangin ng tatlong kabataang lalaki³ at tingnan kung gaano sila kapayak sa kanilang pagdarasal.

At sa Awit 82: *'O Diyos, sino ang katulad Mo? Huwag kang manahimik...'* Ito ang kailangan; kung hindi, huwag asahan ang anumang mabuti. Kinakailangan ang banal na pakikialam.

May ilang karamdaman sa Europa na lumilitaw at unti-unting lumalala. Isang pinuno ng pamilya — isang Cypriot na nakatira sa Inglatera — ang nagsabi sa akin: "Nasa panganib tayo sa espirituwal. Kailangan nating

² Geronda – isang magalang na porma ng pagtawag para sa isang espirituwal na pinuno. – *Tala ng tagasalin*

³ Tingnan ang Dan. 2:21, ang panalangin ni Azaria at ang awit ng tatlong kabataan. (Dito at sa kabuuan, lahat ng sanggunian sa Banal na Kasulatan ay mula sa Bibliyang Slavonic.)

lumikas mula sa Inglatera kasama ang buong pamilya." Tingnan — may isang ama na ikinasal ang kanyang anak na babae, may isang ina na ikinasal ang kanyang anak na lalaki... Mga bagay na nakakahiya ngang banggitin. At tayo'y natutulog na parang mga daga-gubat. Hindi ko sinasabing magdala tayo ng mga placard, kundi ituon natin ang ating pansin sa malaking panganib na nasa unahan at itaas natin ang ating mga kamay sa Diyos. Pag-isipan natin kung paano natin mapagtatanggol ang ating sarili laban sa kasamaan. Dapat nating panatilihin nakapreno ang paa, dahil may tendensiyang ayusin ang lahat [pantayin ang lahat]. Ngayon ang panahon para manalangin gamit ang mga salita ng propeta: *"Italaga mo ang kanilang mga prinsiphe na sina Orivah at Zivah, at Zebiah at Salman... na nagsasabi: 'Sakupin natin ang santuwaryo ng Diyos.'"*⁴

May malaking kaguluhan. Ang gulo; nalilito ang isipan ng mga tao. Ang mga tao ay parang mga bubuyog. Kapag tinamaan mo ang pugad, lilipad palabas ang mga bubuyog, magsisimulang umuga ng 'woo-oo-oo...' at, sa pagka-abalang-loob, lilipad-lipad sa paligid ng pugad. Pagkatapos ay pipili sila ng direksyon depende sa kung saan hihimas ang hangin. Kung hangin mula sa hilaga, babalik sila sa pugad; kung mula sa timog, lilipad sila palayo. Ganoon din ang mga tao, na binabayo ng 'pambansang hilaga' at 'pambansang timog', at ang kanilang mga mahihirap na ulo ay lubos na nalilito. Gayunpaman, sa kabila ng kaguluhang ito, nararamdaman ko ang isang tiyak na kapanatagan sa loob ko, isang tiyak na tiwala. Maaaring natuyo ang puno ng oliba, ngunit tutubo itong muli ng mga bagong usbong. May mga Kristiyano na tinatahanan ng Diyos. Nariyan pa rin ang mga tao ng Diyos, ang mga taong mapagdasal, at ang Mabuting Panginoon ay matiisin sa atin at itatama muli ang lahat. Ang mga taong mapagdasal na ito ang nagbibigay sa atin ng pag-asa. Huwag kayong matakot. Tayo, bilang isang bayan, ay nakalampas na sa napakaraming unos at hindi tayo nasawi. Kaya matatakot pa ba tayo sa unos na malapit nang dumating? Hindi rin tayo mapapahamak ngayon! Mahal tayo ng Diyos. May nakatagong lakas sa loob ng isang tao, na nakalaan para sa oras ng pangangailangan. Magkakaroon ng ilang mahihirap na taon. Isang [lamang] unos.

Sinasabi ko ito sa inyo hindi upang takutin kayo, kundi upang malaman ninyo kung nasaan tayo. Para sa atin, ito ay isang napakagandang pagkakataon, isang tagumpay—mga kahirapan, pagkamartir. Maging kasama si Kristo, mamuhay ayon sa Kanyang mga utos, at manalangin upang mapagtagumpayan ninyo ang mga kahirapan. Isantabi ninyo ang inyong mga pagnanasa upang makarating ang Banal na Grasya. At kung isang malusog na pagkabahala ang papasok sa ating mga puso (tungkol sa ating kinaroroonan at sa mga naghihintay sa unahan), malaking tulong ito sa atin upang gawin ang mga kinakailangang hakbang at ihanda ang ating mga sarili. Nawa'y maging katamtaman ang ating pamumuhay. Mabuhay tayo nang higit na espirital, maging mas palakaibigan, tulungan ang mga naghihirap, at tulungan ang mga mahihirap nang may pag-ibig, habag, at kabaitan. Manalangin tayo na magpakita ang mabubuting tao.

Ipapakita ng Diyos ang daan

Iaayos ng Mabuting Panginoon ang lahat sa pinakamainam na paraan, ngunit kailangan ng maraming pasensya at pag-iingat, sapagkat madalas, sa kanilang pagmamadali na kalasin ang mga buhol, lalo lamang silang nagkagalito. Kinakalas ito ng Diyos nang may pasensya. Ang nangyayari ngayon ay hindi magtatagal. Hahawakan ng Diyos ang walis! Noong 1830, maraming tropang Turko ang nasa Banal na Bundok, kaya sa loob ng ilang panahon ay wala nang kahit isang monghe na naiwan sa Monasteryo ng Ivion. Umalis na ang mga ama — ang ilan ay dala ang mga banal na relikyas, ang iba naman ay upang tumulong sa pag-aalsa. Isang monghe lamang ang dumarating mula sa malayo upang sindihan ang mga lampara at magwalis. At sa loob man o labas ng monasteryo ay may mga armadong Turko sa lahat ng sulok, at ang kawawang lalaki, habang nagwawalis, ay nagsasabi: "Ina ng Diyos! Ano kaya ang nangyayari?" Isang araw, habang taimtim na nananalangin sa Ina ng Diyos, nakita niya ang isang Babae na lumalapit sa kanya, na ang mukha ay nagniningning at maliwanag. Ito ang Ina ng Diyos. Kinuha Niya ang walis mula sa kanyang kamay at sinabi: 'Hindi mo alam kung paano magwalis nang maayos; Ako na ang magwawalis.' At sinimulan Niyang magwalis, at saka naglaho sa loob ng altar. Tatlong araw ang lumipas, umalis na ang lahat ng Turko! Pinalayas sila ng Ina ng Diyos. Anumang hindi totoo, itataboy ng Diyos, tulad ng pagtanggap ng luha sa munting dumi sa mata. Nananalasa ang demonyo, ngunit gumagawa rin ang Diyos, binabago ang masama tungo sa mabuti, upang magbunga ito ng kabutihan.

⁴ Awit 82:12–13. Tingnan Hukom 7 at 8.

Halimbawa, ang isang basag na tile; ginagawa ng Diyos na isang magandang mosaic ang mga piraso nito. Kaya, huwag kang panghinaan ng loob kahit man lang kaunti, sapagkat ang Diyos ang nasa itaas ng lahat at sa ibabaw ng lahat; Siya na namamahala sa lahat ay papahigain ang bawat isa sa hukuman upang sagutin ang kanilang mga gawa, at ayon dito, ang bawat isa ay tatanggap ng kanilang gantimpala mula sa Kanya. Ang mga tumutulong sa mabuti sa anumang paraan ay gagantimpalaan, at ang mga gumagawa ng masama ay parurusahan. Sa huli, ibabalik ng Diyos sa ayos ang lahat ng bagay, ngunit bawat isa sa atin ay magbibigay-panagot sa ginawa natin sa mga mahihirap na taong ito sa pamamagitan ng ating mga panalangin at kabutihang-loob.

Sa ngayon, may mga pagtatangka na sirain ang pananampalataya, at upang gubitin ang estruktura nito, tahimik na tinatanggal nang paisa-isa ang mga bato. Gayunpaman, tayong lahat ay may pananagutan sa pagkawasak na ito: hindi lamang yaong mga nag-aalis ng mga bato at nagdudulot ng pagkasira, kundi pati na rin tayong mga nasasaksihan ang pagkawasak ng [pananampalataya] at hindi gumagawa ng anumang pagsisikap upang patatagin ito. Ang siyang nagtutulak sa kanyang kapwa tungo sa kasamaan ay mananagot sa Diyos para rito. Ngunit ang siyang nakatayo lamang noon ay mananagot din: sapagkat nakita rin niya kung paano may isang tao na gumagawa ng kasamaan sa kanyang kapwa at hindi ito pinigilan. Madaling maniwala ang mga tao sa isang taong marunong humikayat.

— Ang mga tao, Geronda, ay parang mga hayop...

— Wala akong reklamo tungkol sa mga hayop. Alam mo, hindi makagawa ng malaking kasamaan ang mga hayop, sapagkat wala silang dahilan, samantalang ang taong lumihis nang malayo sa Diyos ay nagiging mas masama pa kaysa sa pinakamalupit na hayop! Gumagawa siya ng malaking kasamaan. Ang matapang na suka ay gawa sa maasim na alak. Ang ibang uri ng suka na gawa ng tao ay hindi ganon kalakas... Mas masama kapag nakipag-alyansa ang diyablo sa isang tiwaling tao; doon ay nagdudulot siya ng dobleng pinsala sa iba, gaya ng kung paanong ang mga makamundong kaisipan, kapag nakipag-alyansa sa laman, ay nagdudulot ng mas malaking pinsala sa laman. Para makipagtulungan ang diyablo sa ganoong tao, dapat ay maaari niyang pagtiwalaan siya; dapat ay pinipili mismo ng taong ito ang kasamaan, dapat taglay niya ito sa kanyang kalooban.

Kaya naman, Diyos nawa'y iligtas tayo, sadyang lilikha ng mga kahirapan para sa atin ang mga tiwaling ito, at uubusin nila ang ibang tao at mga monasteryo. Magiging mapait ang kanilang damdamin sa Simbahan at sa monastisismo dahil pinigilan nito ang kanilang mga plano. Ang kasalukuyang sitwasyon ay maaari lamang labanan nang espiritwal, hindi sa makamundong paraan. Lalo pang titindi ang bagyo, magdadala ng mga lata, basura, at kung anu-anong kalat sa pampang, at saka liliwanag ang sitwasyon. At makikita ninyo kung paano, sa sitwasyong ito, ang ilan ay matatanggap ang kanilang nararapat na gantimpala, samantalang ang iba naman ay babayaran ang kanilang mga utang. Malalantad na ang tinamong paghihirap ay hindi magiging labis para sa mga tao, bagaman, siyempre, hindi rin naman nila sasabihin na 'Kaluwalhatian sa Iyo, O Diyos'.

Gaano tayo kamahal ng Diyos! Kung ang nangyayari ngayon, ang⁵, at ang kanilang pinaplano ngayong gawin, ay nangyari dalawampung taon na ang nakalipas, noong ang mga tao ay mas ignorante sa espirituwal, sana ay naging napakahirap. Ngayon alam na ng mga tao: lumakas ang Simbahan. Mahal ng Diyos ang tao—ang Kanyang nilikha—at tutugunan Niya ang kanyang mga pangangailangan, basta't maniwala ang tao at sumunod sa Kanyang mga utos.

"Sumpain ang sinumang gumagawa ng gawain ng Panginoon nang pabaya..."⁶

Noong unang panahon, kung ang sinumang debotong monghe ay ginugugol ang oras sa pag-aalala tungkol sa kalagayan ng mundo, siya ay kailangang ikulong sa isang tore.⁷ Ngayon ay kabaligtaran: ang isang debotong monghe ay dapat ikulong sa isang tore kung hindi siya nagpapakita ng interes at hindi nagmamalasakit sa kalagayan ng mga pangyayari sa mundo. Sapagkat noong nakaraan, ang mga namumuno ay may Diyos sa kanilang kalooban, samantalang ngayon marami sa mga namumuno ang hindi naniniwala sa Kanya. Sa kasalukuyan, marami ang nagnanais na wasakin ang lahat: ang pamilya, ang kabataan, ang Simbahan. Sa ating panahon, ang magpakita ng interes at magmalasakit sa kalagayan ng ating bayan ay isang akto ng

⁵ Ibinigay noong Hunyo 1985. (Mula rito, ang mga tala ng mga Griyegong tagapaglathala ay ibinibigay nang walang sanggunian.)

⁶ Jer. 48:10.

⁷ Isang mataas na estrukturang pangdepensa ng mga monasteryo sa Banal na Bundok, ginagamit para sa proteksyon laban sa mga pirata.

pananampalataya, sapagkat ang estado ay nakikipagdigma sa Banal na batas. Ang mga batas na ipinapatupad nito ay nakatuon laban sa batas ng Diyos.

May mga taong lubhang walang pakialam na hindi kinikilala ang Simbahan bilang isang banal na institusyon, at tinatrato ang kanilang sariling mga tao nang may kayabangan; gayunpaman, upang bigyang-katwiran lamang ang kanilang sariling katamaran, sinasabi nila: 'Sinasabi ni Apostol Pablo na hindi natin dapat pansinin ang mga bagay sa mundo'—at nananatiling walang pakialam. Ngunit ibang bagay ang ibig sabihin ni Apostol Pablo. Noong panahong iyon, nasa mga idolatrang bansa ang kapangyarihan. Ang ilan ay humiwalay sa estado at naniwala kay Cristo. Sa ganitong mga tao sinabi ni Apostol Pablo: "Huwag ninyong pag-alalahanin ang mga bagay ng mundong ito," upang mapaghiwalay nila ang kanilang sarili sa mundo, sapagkat ang buong mundo ay mapag-idolo.⁸ Gayunpaman, mula nang umakyat sa kapangyarihan si Constantine the Great at nang mangibabaw ang Kristiyanismo, unti-unting nabuo ang isang dakilang Kristiyanong Tradisyon, na may mga simbahan, monasteryo, sining, mga ritwal na pang-liturhiya, at iba pa. At dahil dito, responsibilidad nating pangalagaan ang lahat ng ito at huwag hayaang wasakin ito ng mga kaaway ng Simbahan. Narinig ko pa nga ang mga espiritwal na ama na nagsasabi: "Huwag ninyong pansinin ito!" Kung taglay nila ang dakilang kabanalan at, sa pamamagitan ng panalangin, ay nakarating na sila sa isang kalagayan na wala nang ibang nakakaakit sa kanila, hahalikan ko ang kanilang mga paa. Ngunit ngayon ay wala silang pakialam, dahil nais nilang magustuhan ng lahat at mamuhay nang walang alalahanin.

Hindi katanggap-tanggap ang kawalang-interes kahit sa mga layko, lalo na sa mga taong espiritwal. Ang isang tapat at espiritwal na tao ay hindi dapat gumawa ng anumang bagay nang walang pakialam. "*Sumpa sa sinumang gumagawa ng gawain ng Panginoon nang pabaya...*"⁹ — sabi ng propeta Jeremias.

Tumulong tayo sa mga tao sa espiritwal na paraan

Noong mga nakaraang panahon, anim sa sampung tao ang matatakutin sa Diyos, dalawa ang katamtaman at dalawa ang walang pakialam, ngunit kahit ang huli ay may pananampalataya sa kanilang kalooban. Hindi ganoon ngayon. Hindi ko alam kung hanggang saan ito hahantong. Subukan natin ngayon, hangga't makakaya natin, na tulungan ang mga tao sa espiritwal na paraan. Upang — gaya ng sa panahon ng Baha, sa Arka ni Noah, gayundin ngayon — may ilan na maliligtas at hindi mapapahina sa espirituwal. Nangangailangan ito ng malaking atensyon at pagninilay: suriin kung ano ang nangyayari mula sa iba't ibang anggulo at tulungan ang mga tao. Sa tingin mo ba gusto ko kapag nagtitipon ang mga tao, o gusto kong makakita ng napakaraming tao? Hindi, ngunit sa kalagayang kinaroroonan natin, ang mga kaluluwang ito ay nangangailangan ng kaunting tulong. Hindi ako naging pari para hindi makitungo sa mga tao, at sa huli ay mas lalo pa akong nakikitungo sa kanila. Ngunit alam ng Diyos ang aking kalikasan at binibigyan Niya ako ng higit pa kaysa sa ibibigay Niya kung ginawa ko ang gusto ko. Ilang ulit ko nang hiniling sa Ina ng Diyos na bigyan ako ng tahimik at liblib na lugar, upang wala akong makita o marinig at makapanalangin para sa buong mundo, ngunit hindi Niya ako pinapakinggan; gayong pinapakinggan Niya naman ang iba kong maliliit na hiling. Ngunit tingnan mo, bago pa man dumating ang mga tao, tinatali ako ng Diyos sa aking higaan sa pamamagitan ng karamdaman upang makapahinga ako. Hindi Niya ibinibigay sa akin ang katamisang dati kong nararamdaman sa panalangin, sapagkat kung ibibigay Niya, hindi ko na ito matatalikuran. Noong panahong iyon, kung may dumarating sa kaliva, pinipilit kong lumabas mula sa kalagayang espiritwal na iyon.¹⁰

Doon, sa kaliva, nabubuhay ako ayon sa iskedyul ng iba. Nagbabasa ako ng Awtaryo sa loob, at kumakatok sila sa labas. "Sandali," sabi ko, "labing-limang minuto," at sumigaw sila: "Hoy, Ama, tumigil na sa pagdarasal, hindi naman magagalit ang Diyos!" Nakikita mo na kung saan ito patutungo? At ayos lang sana kung sandali

⁸ Ihambing sa 2 Tim. 2:4.

⁹ Jer. 48:10.

¹⁰ Pagkatapos ng isang matinding espirituwal na kaguluhan na naranasan ng Matanda (ramdam niya ang paglusaw sa pagmamahal sa Diyos at sa kapwa, na parang kandila sa init), siya ay nakatanggap ng isang rebelasyon mula sa itaas na hindi niya dapat tanggihan ang pagtulong sa mga tao. Mula noon, inialay niya ang kanyang mga araw sa mga bumibisita sa kanya, at sa gabi ay nanalangin siya para sa iba't ibang suliranin ng mundo. Gayunpaman, nang tumaas nang husto ang bilang ng mga peregrino, naisip ng Matanda na magtago sa isang hindi kilalang lugar upang itaguyod ang lahat ng kanyang oras sa panalangin. Pagkatapos, sa ikalawang pagkakataon, ipinaalam sa kanya na dapat siyang manatili sa kanyang selda, 'Panaguda', at tumulong sa mga tao.

lang akong mapuputol, pero sa sandaling lumabas ako—tapos na. Ano man ang nagawa ko hanggang sa puntong iyon, iyon na ang lahat. Pag-alas sa isang medya o alas siyete ng umaga, para maging payapa, dapat tapos ko na ang Vespers. "O Liwanag ng Umaga ng Banal na Kaluwalhatian!" Pag natapos mo na ang Matins, tapos ko na ang rosaryo ko para sa Vespers. Mabuti kung nakakain ako ng antidor sa umaga; pagkatapos noon, walang namang tsaa—bagsak ako na parang bangkay. Dati, tuwing Pasko ng Pagkabuhay at sa Bright Week, ginagawa ko ang Ikasiyam na Oras at ang Triduum.¹¹ Kaya mo man o hindi, kailangan mong magawa. Noong isang beses, hindi ko alam kung ano ang pumigil sa mga tao na dumating—marahil may bagyo sa dagat at hindi nakaylayag ang barko—ngunit walang dumating sa kaliva. Ah, nakaraos ako sa isang araw na parang sa Sinai, gaya noon sa kuweba ni Santa Epistimia!¹² Kapag may bagyo sa dagat, ako'y payapa. Kapag payapa ang dagat, ako'y may bagyo.

Siyempre, may pagkakataon akong magretiro sa isang tahimik na lugar. Alam mo ba kung ilang tao ang nag-alok na bayaran ang aking paglalakbay para makapunta ako sa California, sa Canada? "Halika," sabi nila, "mayroon kaming mga hesychasterio."¹³ Kung mapunta ako sa isang hindi pamilyar na lugar, mararamdaman kong para akong nasa paraiso. Walang makakakilala sa akin; magkakaroon ako ng sarili kong rutina, isang monastikong buhay, ayon sa gusto ko. Ngunit, nakikita mo, ang demobilisasyon ay nagaganap lamang pagkatapos ng digmaan. At ngayon ay may digmaan—isang espirituwal na digmaan. Dapat akong nasa unahan ng labanan. Napakaraming Marxista, napakaraming Freemason, napakaraming Satanista at iba't ibang uri pa! Napakaraming may-ari ng kaluluwa, mga anarkista, at mga naliligaw ang lumalapit sa akin para ipabess ang kanilang ilusyon. At ilan ang ipinapadala sa akin nang hindi man lang pinapaisip; ang iba para lang mawala sila, ang iba naman para hindi na nila kailangang hilahin palabas ang ahas mula sa butas... Sana'y malaman mo kung paano ako dinudurog, at mula sa gaano karaming panig! Ang bibig ko ay napuno ng pait ng pagdurusa ng tao. Ngunit sa loob, nararamdaman ko ang ginhawa. Kung aalis ako, ituturing kong iniwan ko na ang front line, na umatras ako. Ituturing ko itong isang pagtataksil. Ganyan ang pananaw ko. Ito ba ang gusto ko nang sinimulan ko ang aking mga gawain, o marahil gusto ko lang tumulong sa mga monasteryo? Pumunta ako sa isang lugar, pero napadpad sa iba, at ngayon ay napakahirap ng pinagdadaan ko! At wala akong naririnig na ibang nagsasalita [tungkol sa nangyayari sa paligid natin]. Winawasak ba nila ang Simbahan? "Hayaan mo na," sasabihin ng iba. At siya mismo ay mabait sa magkabilang panig, para lang makakuha ng mas komportableng puwesto para sa sarili! At ang angkin-angkin na komportableng puwesto! Sa huli, aayusin siya ng diyablo. Nakakahiya! Kung gusto kong gawin ang nagbibigay sa akin ng kasiyahan — ah, alam mo kung gaano kadali iyon! Gayunpaman, ang layunin ay hindi ang gawin ang aking gusto, kundi ang makatulong sa iba. Kung iisipin ko kung paano makakuha ng komportableng posisyon para sa sarili ko, makakahanap ako ng ganoon sa maraming lugar. Ngunit para makapasok sa Konseho ng Diyos, dapat maging isang 'kinatawan' ng Diyos ang isang tao, hindi tagahanap ng mga komportableng posisyon para sa sarili.

Bahagi 1.

Ang Pananagutan ng Pag-ibig

"Ang Simbahan ay kumikilos sa pamamagitan ng pag-ibig, hindi tulad ng mga legalista. Tinitingnan ng Simbahan ang lahat nang may mahabang pagtitiyaga at nagsusumikap na tulungan ang bawat isa, ano man ang nagawa nila, gaano man sila kasalanan"

¹¹ Pag-aayuno mula sa pagkain at tubig hanggang alas-9 ng oras ng Byzantine (alas-3 ng hapon) o sa loob ng tatlong araw.

¹² Noong 1962–64, nanirahan ang Nakatatanda bilang isang eremita sa Bundok Sinai sa disyertong selda ni Santa Epistimia.

¹³ Hesychastery (mula sa Griyegong ἡσυχία – katahimikan) – isang monasteryo ng isang espesyal na uri, na madalas nakadepende sa isang ina-monasteryo, pati na rin isang hiwalay na selda na matatagpuan malapit sa ina-monasteryo. – *Tala ng tagasalin.*

Kabanata 1.

Isang Henerasyong Walang Pakialam

Ang kawalang-interes sa Diyos ay humahantong sa kawalang-interes sa lahat ng bagay

— Ano 'yang tunog doon?

— Isang eroplano, Geronda.

— Isara mo na ang bintana, sa ngalan ng Diyos, baka lumipad ito papasok dito! Sa kabaliwan na nararating ng mundo, maaaring mangyari nga iyon! Lahat ay nasira na: ang pamilya, edukasyon, serbisyong pampubliko... At wala silang pakialam! Wala na silang laman...

— Geronda, sino ang dapat sisihin sa pagdating natin sa ganitong kalagayan?

— Pangkalahatan lang ang sinasabi ko: gusto kong bigyang-diin kung gaano kalalim na ang kawalang-pakialam. Pumunta ka sa kahit anong paaralan at makikita mo, halimbawa, kung nakabukas ang mga bintana at kumakalansing ang mga salamin sa hangin, napakahirap maghanap ng batang pupunta at isasara ang mga ito para hindi mabasag ang salamin. Tatayo lang sila roon na nakabuka ang bibig, pinapanood ang pagkalansing ng mga bintana, dumaraan na parang walang nangyayari. Kawalang-interes! Sinabi sa akin ng isang opisyal na namamahala sa mga depot: "Sobra akong nahihirapan makahanap ng disenteng sundalo para bantayan ang depot ng gasolina,¹⁴ para hindi ito sunugin ng iba o siya mismo ang magdulot ng sunog sa pamamagitan ng pabaya niyang pagtatapon ng upos ng sigarilyo."

May espiritu ng katamtaman; wala talagang tapang! Lubos na tayong bumagsak! Paano pa nga ba tayo tinitii sa Diyos? Noong una, anong dangal, anong pagmamahalan!¹⁵ Sa panahon ng digmaan noong 1940 sa hangganan¹⁶, paminsan-minsan ay nakikipag-usap ang mga Italyano sa aming mga guwardiya sa hangganan at bumibisita sa kanila sa mga outpost ng mga Griyego. At tingnan ang pagkamapagpatuloy na ipinakita ng mga Griyego: minsan, nang dumating ang mga Italyano sa isang outpost ng mga Griyego, sinimulan ng mga Griyego na magtimpla ng kape para sa kanila. Pagkatapos, isang opisyal na Griyego ang naglabas ng isang buntong pera sa harap nila—mga perang limampu at isang daang drachma (at noon ay tunay na may halaga ang pera)—at itinapon niya ito sa apoy para pasiklabin ito, upang ipakita sa mga Italyano na mayaman ang estadong Griyego. Natulala ang mga Italyano sa pagkamangha. Iyan ang tunay na paghahain ng sarili!

At ngayon, ang mismong diwang namayani sa mga estadong komunista ay narating na rin sa atin. Sa Russia, sa kabila ng pagkakaroon ng ani ngayong taon, alam mo kung anong uri ng taggutom ang paparating!¹⁷ Hindi nila inani ang trigo sa tamang panahon — inani nila ito noong taglagas. Pag-aani sa taglagas? Kung hindi naman sa kanila ang trigo, paano nga ba nila ito aalagaan at aanihin! Ang buhay nila ay isang mahabang paghihirap. Wala silang sigla sa paglikha ng kahit ano, dahil sa napakaraming taon ay wala silang nalikha. At dahil sa lumusong maluwa na saloobin na ito, sa kawalang-interes na ito, ang buong estado ay tuluyang napabaya. Umiinom ang ulan, at ang dinurog na trigo ay natutuyo sa palapag ng pag-aani. Wala silang pakialam. Panahon na ba para umalis? Umalis sila, at sinisira ng ulan ang trigo.

Kinabukasan, darating sila sa itinakdang oras para aanihin ang natira! Samantalang kung ang sarili mong trigo ang nakahiga sa gilingan at umulan — hahayaan mo bang masayang lang ito? Hindi ka matutulog para mailigtas ito. At pagkatapos, dahil sa pagod, mararamdaman mo ang tuwa, ang kagalakan.

Ang kawalang-interes sa Diyos ay humahantong sa kawalang-interes sa lahat ng iba pa; ito ay nagdudulot ng pagbagsak. Ang pananampalataya sa Diyos ay isang dakilang bagay. Ang isang tao ay sumasamba sa Diyos, at pagkatapos ay minamahal ang kanilang mga magulang, ang kanilang tahanan, ang kanilang mga kamag-anak,

¹⁴ Mga pangatong at pampadulas. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁵ Philotimo (Griyego: φιλότιμο). Ang salitang ito ay paulit-ulit na lumilitaw sa mga sinulat ni Nanak na si Paissios, na binibigyang-diin ang kahalagahan ng philotimo sa buhay-espiritwal. Walang katumbas ang salitang φιλότιμο sa makabagong Ruso. Hindi ito maaaring isalin nang literal bilang kabutihang-loob, isang disposisyon tungo sa pagsasakripisyo, o paghamak sa mga materyal na bagay sa ngalan ng isang moral o espiritwal na ideal. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶ Ang digmaan noong 1940–41 sa pagitan ng Gresya at ng Pasistang Italya. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷ Ibinigay noong 1990.

ang kanilang trabaho, ang kanilang nayon, ang kanilang rehiyon, ang kanilang bansa, ang kanilang tinubuang-bayan. Ang hindi nagmamahal sa Diyos o sa kanyang pamilya ay wala nang minamahal. At siyempre, hindi rin niya mahal ang kanyang bayan, dahil ang bayan ay isang malaking pamilya. Nais kong sabihin na dito nagsisimula ang lahat. Ang isang tao ay hindi naniniwala sa Diyos at dahil dito ay hindi na niya pinapansin ang kanyang mga magulang, ang kanyang pamilya, ang kanyang nayon, o ang kanyang bayan. Ito mismo ang kanilang nais sirain ngayon, kaya ipinapataw nila ang ganitong kalagayan ng pagpapabaya. Isang pulis ang sumulat sa akin: "Hindi ako makakapunta dahil napakarami kong trabaho. Dalawa na lang kami sa distrito, samantalang dapat walo." Naririnig mo ba ang nangyayari! Madali lang sana nilang nadagdag pa ang dalawa, pero hindi — iniwan na lang nilang dalawa lang sila!

Ngunit, sa kabutihang-palad, may mga eksepsiyon. Minsan may isang ama na lumapit sa akin at nagsabi: "Ipagdasal mo si Angelos,¹⁸, o papatayin nila siya." Kilala ko na ang anak niya mula pa noong bata, at ngayon ay naglilingkod siya sa sapilitang serbisyo militar. "Bakit," tanong ko, "ano ang nangyari?" Sabi niya: "Isang araw nakita niya ang ilang sundalo na naglalaro ng baraha sa halip na gampanan ang kanilang tungkulin. Pinagalitan niya sila, pero hindi sila nakinig. Pagkatapos ay nagsampa siya ng ulat laban sa kanila, at nagbanta ang isa sa mga naglalaro na papatayin siya." — "Makinig ka," sabi ko, "hindi naman talaga nila siya papatayin. Pero ipagdarasal ko na huwag namang mahatulan si Angelos sa hukuman militar dahil lang hindi siya nakipaglaro ng baraha!"

At nang marinig ko ang tungkol sa isa pang insidente, sinabi ko: "Salamat sa Diyos, may mga Griyego pa ring nagmamalasakit sa kanilang tinubuang-bayan." Isang piloto, nang lumabag ang mga eroplano ng Turko sa hangganan, sinubukang manguna nang kaunti para kumuha ng larawan bilang patunay na nilabag nila ang hangganan. Sumigaw sa kanya ang isa pang piloto sa radyo: "Hayaan mo siya!" — pero pinilit niya, sinubukan niya... Mas malaki ang eroplano ng Turko, at mas mabilis itong lumipad, at napakababa ng lipad nito, kaya diretso sa dagat ang lipad ng kawawang Griyego! At may mga taong ang ginagawa lang ay lumipad-lipad sa kanilang mga eroplano! Ganyan ang pagkakaiba-iba ng mga tao sa isa't isa!

Dapat maunawaan ng isang tao ang kahulugan ng kabutihan, maramdaman ito bilang isang pangangailangan; kung hindi, magkakaroon lamang ng lubos na pagpapabaya. Subukang ipadala ang isang tao sa digmaan sa pamamagitan ng sapilitan! Susubukan niyang tumakas mula roon at magtago rito. Gayunpaman, kapag naunawaan na niya kung anong kasamaan ang idudulot ng kaaway, siya mismo ang magpapasukol bilang boluntaryo.

Sa mga araw na ito, ang mga tao ay puro sarili lang ang iniisip

Noong nasa sariling bayan ako, sa Faras, sinasabi nila: "Kung may gagawin ka, huwag mo nang ipagpabukas. Kung may masarap kang pagkain, itabi mo para bukas — baka may bisita." Ngayon iniisip nila: "Iiwan na lang namin ang trabaho; baka may dumating bukas at tutulungan kami. Ngunit kainin na natin ang masarap na pagkain ngayong gabi mismo!" Karamihan sa mga tao ngayon ay umiikot sa kanilang sarili, iniisip lamang ang kanilang sarili. Halimbawa, kung biglang bumuhos ang malakas na ulan. Makikita ninyo: karamihan sa inyo ay mag-aalala kung nakalabas pa ang inyong labahin para matuyo, at magmamadaling kunin ito. Walang masama rito, ngunit doon na sila nagtatapos. Kahit pa mabasa ang labahin, matutuyo rin naman ito. Ngunit paano naman ang mga nag-aayos ng butil sa gilingan sa mismong sandaling iyon? Nakikiramay ka ba sa kanila, mananalangin ka ba para sa kanila? O sa panahon ng kulog at kidlat, kapag kumikislap ang kidlat, kaduda-duda kung may limang o anim na kaluluwa man lang na maglalaan ng isang pag-iisip para sa mga kaluluwang iyon na nagtatrabaho sa mga bukid, o para sa mga nag-aalaga sa mga greenhouse. Ibig sabihin, hindi iniisip ng isang tao ang ibang tao, hindi lumalampas sa kanyang sariling 'ako', kundi palagiang umiikot sa kanyang sarili. Gayunpaman, habang umiikot siya sa kanyang sarili, siya ang sentro, hindi si Cristo. Nasa labas siya ng tangkeng iyon na si Cristo. Kung nais ng isang tao na magkaroon ng kakayahang mag-isip para sa kanyang kapuwa, dapat munang nakapirmi ang kanyang isipan kay Cristo. Pagkatapos ay naiisip nila ang kanilang kapuwa, at saka ang mga hayop, at ang buong kalikasan. Nakabukas ang kanilang 'radyo', at sa sandaling may dumating na senyales, agad silang tumatakbo upang tumulong. Ngunit kung ang kanilang isip ay hindi nakapokus kay Kristo, hindi

¹⁸ Ibig sabihin, para sa kanyang anak na si Angelos. – *Tala ng tagasalin.*

gumagana ang kanilang puso, at kaya hindi nila minamahal ang Kristo, ni ang kanilang kapuwa, ni lalo pa ang kalikasan—mga hayop, puno, halaman. Kung ipagpapatuloy mo ang pag-uugali mong ito, paano ka kailanman makakarating sa antas ng pakikipag-isa sa mga hayop, sa mga ibon?! Kung may ibong mahulog mula sa bubong, pakakainin mo ito, ngunit kung hindi ito mahulog, hindi mo man lang iisipin. Nakikita ko ang mga ibon at sinasabi: "Dapat nating pakainin ang mga kawawang iyon!" — Nagkakalat ako ng durog na tinapay at naglalagay ng tubig para inuman nila. Nakikita ko ang mga may sakit na sanga sa puno, at agad kong gustong putulin ang mga iyon para hindi nila mahawahan ang ibang sanga. O kung may pintuan o bintana na bumubunggo o sumasara nang malakas, doon napupunta ang isip ko. Maaaring makalimutan ko ang sarili ko kung may kailangan ako, pero titingnan ko pa rin: nasira ba ang pinto o bintana, may pinsala ba? Naiisip ko lang ang sarili ko nang paisa-isa. Kung ganoon na lang ang pag-aalaga ng isang tao sa nilikha, gaano pa kaya ang pag-iisip niya sa Maylalang nito! Kung hindi kumikilos ang isang tao nang ganito, paano siya magiging kaayon ng Diyos?

At isa pa: kapag lumabas ka sa kalye, lumingon ka sa paligid. Baka may isang tao, sa kapabayaan man o sa masamang hangarin (sana walang gumagawa ng masama), ang naghagis ng bagay at nagdulot ng apoy, kaya't tingnan mo. Ang ito rin ay totoo sa espirituwal na kaharian, dahil naroroon din ang pag-ibig sa sulyap na ito. Kapag lumabas ako ng kaliva, tumitingin ako sa ibaba, tumitingin ako sa bubong, sumisinghot ako para amuyin kung may naamoy na nasusunog. Iba naman kung mayroon kang pananampalatayang ganoon na kapag sumiklab ang apoy at nagsimula kang manalangin, mamatay ang apoy. Kung hindi ganoon, kailangan mong kumilos [bilang isang tao]. O, kapag may narinig na ugong sa malayo, nakikinig ako para malaman kung ano iyon: kanyon ba, pagsasanay militar, may pinaputok? Agad na napupunta ang isip ko doon, at nagsisimula akong manalangin para sa nangyayari. Sa isang taong walang pakialam sa sarili dahil sa pagmamahal sa kapwa, naninirahan ang dakilang probidensya ng Diyos, at inaalagaan siya ng lahat.

Ngunit ang henerasyon ngayon ay isang henerasyon ng kawalang-interes! Karamihan ay magaling lang sa mga parada. Kapag may nangyari, huwag mong sabihing, 'Ipagtanggol ninyo ang inyong sarili!' Muli, ayaw na nga nila ng mga parada ngayon! Noong nakaraan, dati silang pumupunta sa mga parada, nakikinig sa mga martsa, at may gumigising sa kanilang loob. Ngayon, sa ating mga Griyego, kulang tayo sa disiplina. Siyempre, mas malala pa ang kalagayan ng ibang mga bansa dahil wala silang mga ideal. Nakikita mo, maraming kapintasan ang mga Griyego, ngunit may kaloob din sila mula sa Diyos — ang pagmamahal sa kasiyahan at ang diwa ng pakikipagsapalaran. Para sa kanila, lahat ay pagdiriwang! Wala namang ganoong mga salita sa bokabularyo ng ibang mga bansa.

May pananagutan tayo¹⁹

Isang ateistang lubos ang dumalaw sa akin sa kubo ko. Naglabas siya ng sari-saring kalokohan, at pagkatapos ay ipinahayag: 'Ako ay isang ikonoklasta.' Kaya sinimulan niya sa pagsasabing wala siyang pinaniniwalaan, at nagtapos bilang isang ikonoklasta! "Ah, ikaw," sabi ko, "taong walang Diyos, kung wala kang pinaniniwalaan, bakit mo sinasabi sa akin na isa kang iconoclast? Noong panahon ng iconoclasm²⁰, ang ilang Kristiyano, dahil sa labis na sigasig, ay nalinlang, lumabis sa kabilang sukduhan, at saka inayos ng Simbahan ang lahat sa kanilang kinalalagyan. Hindi naman sa hindi sila naniwala." At, sa totoo lang, pumabor ang ateistang ito sa kasalukuyang kalagayan ng mga pangyayari. Nag-away kami. "Sige, ayos lang," sabi ko, "ano ba talaga ang nangyayari? Natatakot ang mga hukom na magbigay ng hatol. Nagsasampa ng kaso ang mga tao laban sa mga kriminal, pero pagkatapos ay binabantaan ang mga nagsasakdal, at kinakailangan nilang bawiin ang kanilang mga demanda. At sino, sa huli, ang nagpapatakbo ng palabas? Nagugustuhan mo ba ang ganitong klaseng bagay? Sang-ayon ka ba rito? Kriminal ka rin pala! Iyan ba ang dahilan kung bakit ka pumunta rito? Umalis ka na rito!" Tinaboy ko siya.

— Geronda, hindi ka ba natatakot magsalita nang ganyan?

¹⁹ Ibinigay noong 1992.

²⁰ Ikonoklasmo – isang Kristyanong erehe na yumanig sa Imperyong Byzantine nang mahigit isang siglo (726–843) at humupa pansamantala matapos ang Ika-pitong Ekumenikal na Konseho (787). Ang ikalawang yugto ng ikonoklasmo, na sinimulan ni Emperador Leo V na Armenyo, ay nagwakas sa ilalim ng banal na Patriarka Metodio noong 843. Ang mga ikonoklasta ay mga Kristyanong hindi nire respeto ang mga banal na imahe.

— Bakit ako matatakot? Hiniwâ ko na ang sarili kong hukay. Kung hindi, mag-aalala ako na baka may ibang tao pang masayang mag-aksaya ng enerhiya para hukayin ito. Pero ngayon, kailangan ko na lang maghagis ng ilang hakop ng lupa sa ibabaw...

Kilala ko ang isa pang walang-diyos na mapang-insulto na pinapayagang lumabas sa telebisyon, kahit na naibulalas na niya ang pinakamalulupit na salita laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos. At nananatiling tahimik ang Simbahan at hindi nito pinapalayas sa simbahan ang mga mapang-insultong ito. Dapat sanang palayasin ng Simbahan sa simbahan ang mga taong ganoon. Marahil ba ay nakakaawa ang ekskomunikasyon?

— Geronda, ano ang maiintindihan nila kung sila'y ipagbabawal sa simbahan, samantalang hindi naman nila kikilalanin ang anumang bagay?

— Sa pinakamaliit, magiging malinaw na ipinapahayag ng Simbahan ang opinyon nito.

— Geronda, hindi ba katumbas ng pagsang-ayon sa ganoong pag-uugali ang pananahimik?

— Oo. May isang sumulat ng blasphemous tungkol sa Ina ng Diyos, at nanahimik na lang ang lahat. Sinabi ko sa isa sa kanila: "Hindi mo ba nakikita kung ano ang sinusulat ng kung sino?" — "Ay," sabi niya, "ano'ng magagawa mo sa kanya? Magkakaproblema ka lang kung makikialam ka sa kanila." Natatakot silang magsalita.

— Ano ang kinatatakutan niya, Geronda?

— Natatakot siyang baka may masulat tungkol sa kanya, baka siya'y mailantad sa harap ng lahat, kaya tinitii niya ang paglapastangan sa Ina ng Diyos! Huwag nating hintayin na may ibang tao pa ang hihila ng ahas palabas ng butas nito para tayo'y makapamahinga nang payapa. Kakulangan iyon sa pag-ibig. Pagkatapos, nagsisimulang mamuno ang pansariling interes. Iyan ang dahilan kung bakit napakalaganap ng ganitong diwa ngayon: "Makipag-ayos tayo kay ganito at ganoon, para pupurihan tayo nila. At maging magkaibigan tayo kay ganito at ganoon, para hindi tayo ihiya, para hindi tayo ituring na mga hangal, para hindi tayo maging biktima!" At ang iba ay nananahimik dahil sa kawalang-interes. "Manahimik na lang ako," iniisip nila, "para hindi sila magsulat tungkol sa akin sa mga pahayagan." Sa madaling salita, ang nakararami ay lubos na walang pakialam. Ngayon lang nagsimulang magbago nang kaunti ang mga bagay, ngunit sa napakatagal na panahon ay walang sinumang nagsulat ng kahit ano. Maraming taon na ang nakalipas, sumigaw ako sa isang lalaki sa Banal na Bundok. "Sobrang sobra ang pagkamakabayan mo," sabi niya sa akin noon. At kamakailan lang ay dumating siya, hinanap ako at sinimulang sabihin: "Sinira mo ang lahat: pamilya, pagpapalaki..." Doon ko naman sinagot siya gamit ang sariling mga salita niya. "Pagkamakabayan," sabi ko, "sobra-sobra na iyan sa'yo!"

Ang kabuuang kalagayang ito ay nagbunga ng isang masama at isang mabuti. Ang masamang bagay ay kahit ang mga taong may taglay na paninindigan ay nagsimulang maging walang pakialam at nagsasabing: "Talaga bang mababago ko ang sitwasyon?" At ang mabuting bagay ay marami ang nagsimulang magmuni-muni at magbago. May ilan na dumarating, hinahanap ako at naghahanap ng dahilan para sa kasamaan na nagawa nila noon. Iyon ay dahil nagsimula na silang mag-isip.

— Kaya, Geronda, dapat ba nating palaging ipahayag ang ating pananampalataya?

— Dapat nating gamitin ang ating paghuhusga. May mga pagkakataon na hindi tayo dapat magsalita, at may mga pagkakataon na dapat nating ipahayag nang buong tapang ang ating pananampalataya, dahil kung mananahimik tayo, tayo ang magdadala ng pananagutan. Sa mga mahihirap na panahong ito, dapat gawin ng bawat isa sa atin ang lahat ng makakaya, at iwan sa kalooban ng Diyos ang hindi kayang gawin ng tao. Kung gayon, malilinis ang ating konsensya, dahil ginawa natin ang ating makakaya. Kung hindi tayo kikilos laban dito, babangon mula sa kanilang mga libingan ang ating mga ninuno. Napakarami nilang tiniis para sa Inang Bayan, at ano naman ang ginagawa natin para rito? Ang mga Griyego mismo ang nakikipagdigma laban sa Ortodoksong Hellas, sa mga tradisyon nito, sa mga santo at bayani nito, at nanahimik tayo! Nakakatakot ito! Sinabi ko sa isang lalaki: "Bakit ka nanahimik? Tama ba ang ginagawa ng ganito't ganoon?" Sumagot siya: "Ano'ng sasabihin? Talagang napariwara na siya." — "Kung talagang napariwara na siya, bakit ka nanahimik? Sawayin mo nang husto!" Wala namang ganoon; pinababayaang lang siya nila! Sinermunan ko nang husto ang isang politiko. Sabi ko, "Sabiin mo, 'Hindi ako sang-ayon dito!' Iyon ang tapat na gawin! Gusto mo bang maging maginhawa para sa iyo, habang ang lahat ng iba ay nasisira?"

Kung ang mga Kristiyano ay hindi magiging martir, hindi lalaban sa kasamaan, lalo pang magrebelde ang mga maninira. Ngunit kung lalabanan sila ng mga Kristiyano, mag-iingat na sila. Subalit ang mga Kristiyano

ngayon ay hindi mandirigma. Ang mga unang Kristiyano ay matitigas na mani: binago nila ang buong mundo. At noong panahon ng Byzantine — kung isang icon lang ang kukunin mula sa simbahan, tututol ang mga tao. Tinitiiis ni Kristo ang pagpapako sa krus upang tayo'y mabuhay muli, ngunit tayo'y walang pakialam! Kung mananahimik ang Simbahan upang hindi makipagkonflikto sa estado, kung mananahimik ang mga metropolitan upang mapanatili ang mabuting ugnayan sa lahat, dahil tumatanggap sila ng tulong mula sa mga organisasyong humanitario at iba pa, kung pati ang mga monghe ng Bundok Athos ay mananahimik upang hindi mawalan ng pinansyal na tulong,²¹ kanino na nga ba tayo aasa na magsasalita? Sinabi ko sa isang abbot: "Kung sasabihin nila na ititigil nila ang bayad, sagutin mo na para sa bahagi mo, ititigil mo rin ang pagtanggap ng mga bisita,²² para magkiskis sila ng ulo sa pagkalito." Tahimik din ang mga guro ng teolohiya. "Kami," sabi nila, "ay mga kawani ng pamahalaan: kung mawawalan kami ng sahod, paano na kami mabubuhay pagkatapos?" Ang mga monasteryo, sa totoo lang, ay nahuli rin sa usapin ng pensiyon. At bakit ayaw kong tanggapin kahit ang payak na pensiyong ito mula sa Rehiyonal na Pamahalaang Panlalawigan?²³ Kahit na ang isang monghe ay may seguro sa kanila sa pamamagitan ng programa ng Rehiyonal na Pamahalaang Panlalawigan, hindi pa rin ito patas. Kung siya ay na-insure sa kanila bilang isang taong may limitadong kakayahan — oo, karapat-dapat siya, pero ano ang silbi ng pag-i-insure sa kanya sa Pamahalaang Rehiyonal? Isang monghe ang tumanggi sa malaking pensiyon, iniwan ang mundo, pumasok sa monasteryo — at gayon pa man ay binabayaran pa rin siya ng pensiyon! Sa huli, matutukso tayong ipagkanulo si Kristo alang-alang sa pensiyon!

— Geronda, paano kung, halimbawa, ang isang madre ay nagtrabaho ng ilang taon bilang guro at ngayon ay karapat-dapat nang makatanggap ng pensiyon?

— Hindi naman ganoon kasama. Pero sasabihin ko sa iyo ito: kung ibibigay niya ang pensiyong iyon sa iba, bibigyan siya ni Kristo ng magandang pensiyon!

Nakikita ko kung ano ang naghihintay sa unahan, at iyon ang dahilan kung bakit ako nasasaktan

Tumatakbo ang mga taon, at napakahirap nga ng mga ito! Hindi pa tapos ang mga paghihirap. Umaalon ang kalagayan. At kung ang isang tao ay hindi matatag, paano siya kikilos kapag hinarap sa isang mahirap na sitwasyon? Hindi nilikha ng Diyos ang tao na hindi kayang magtagumpay. Kailangan nating linangin ang kasipagan sa ating sarili. At kung, Diyos ko, magsimula nga ang bagyo, ilan ang mananatiling nakatayo? Bago ang digmaan noong 1940, sa Konica²⁴, sa tabi ng aking pagawaan ng karpintero, may palengke kung saan dinadala ng mga tao mula sa mga nayon ang mais, trigo, at iba pa. Nang magdala ang mga mahihirap na magsasaka ng mais sa palengke para ipagbili, may ilan sa mga 'mayayaman'—at gaano nga ba sila mayaman, sa totoo lang? Nakatatanggap lang naman sila ng kaunting interes mula sa bangko—ang tinatapakan ito ng kanilang mga paa at itatanong, 'Magkano?' Nang dumating ang digmaan at kinailangan nilang ipagbili ang lahat ng kanilang pag-aari, may isang tao ang ngumiti at nagsabi: "Magandang araw!" — magalang namang itatanong ng isa pa: "May mais ka ba?" Kaya ngayon, pasalamat ninyo ang Diyos sa lahat ng bagay. Subukang maging matapang. Magpakatatag kayo nang kaunti. Nakikita ko kung ano ang naghihintay sa atin, at iyon ang nagpapasakit sa akin. At alam mo ba kung ano ang dinaranas ng mga Kristiyano sa ibang bansa?²⁵ Sa Russia — sa mga kampo ng parusang paggawa! Ang mga ganoong paghihirap! Paano pa nga ba makapagbasa ng mga espirital na aklat! Hindi pa natin nababanggit ang Albania! Wala nang kakanin. Hindi nila iniwan ang mga simbahan o monasteryo. Pati ang mga pangalan ay pinalitan nila, dahil ayaw nilang marinig ang mga pangalang Kristiyano. Kahit sa Amerika: kakaunti ang mga Ortodoksong Kristiyano, sila'y nakakalat sa iba't ibang lugar

²¹ Ang tinutukoy ng Matanda ay ang pinansiyal na tulong (o ang tinatawag na bayad para sa mga metochion), ibig sabihin, isang tiyak na halaga ng pera na ipinangako ng estadong Griyego na babayaran taun-taon sa mga banal na monasteryo ng Bundok Athos mula pa noong 1924. Noong panahong iyon, ibinigay ng mga monasteryo ng Bundok Athos ang kanilang mga metochion—na naging pinagkukunan nila ng langis, trigo, alak, at iba pang kita—sa mga Griyegong refugee mula sa Asia Minor.

²² Ang mga komunal na monasteryo ng Bundok Athos ay nagbibigay ng libreng tuluyan sa magdamag para sa mga peregrino at turista. — *Tala ng tagasalin*.

²³ OGA (Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων) — isang kompanyang seguro para sa mga taong nakikibahagi sa mga gawaing pang-agrikultura. — *Tala ng tagasalin*.

²⁴ Konitsa — isang maliit na bayan sa hilagang-kanlurang Gresya, kung saan ginugol ng Nakatatanda ang kanyang pagkabata at kabataan. — *Tala ng tagasalin*.

²⁵ Ibinigay noong Mayo 1987.

at, alam mo ba kung paano sila nagdurusa? Kung walang komunidad na Orthodox [malapit], bumibiyaha sila nang ilang oras sa tren papunta sa malayong lugar para lang dumalo sa isang serbisyo. Para humingi ng payo sa ilang problema, pumupunta sila sa Banal na Bundok! [Kaya naman] ang maluwag na diwang ito na nangingibabaw sa Gresya ay isang malaking kawalang-pagpapasalamat.

Ilan bang mga santo ang itatayo ng Diyos sa mga dating komunistang bansa! Mga martir! Pinili nila ang kamatayan. May mataas silang mga posisyon ngunit tumanggi silang sumunod sa mga batas nang ang mga batas na iyon ay salungat sa batas ng Diyos. "Hindi ako sumasang-ayon; patayin ninyo ako, ikulong ninyo ako," ang sabi nila, upang ang iba ay hindi maligaw. Ngunit dito, marami ang nagpapakita ng ganoong kawalang-interes nang walang sapilitan. Kung sana'y alam nila kung ano talaga ang ibig sabihin ng kahirapan, digmaan o kapighatian, iba ang pananaw nila. Dahil sa ngayon, para bang walang nangyayari. Parang isang tao, sabihin nating, lumipad mula sa Australia papuntang Gresya para sa tag-init, at sa taglagas, kapag dumating ang tagsibol sa Australia, lumipad pabalik. Mula tagsibol hanggang tagsibol, nang hindi kailanman nakakita ng taglamig. Hindi niya alam kung ano ang taglamig; wala siyang alam tungkol sa masamang panahon o katulad nito.

— Geronda, paano matutulungan ang isang taong walang pakialam?

— Dapat mong banayad na gawing interesado sila, guluhin mo sila, upang sila mismo ang magnais na tulungan ang kanilang sarili. Para mabigyan ng tubig ang isang tao, dapat siya ay nauuhaw. Subukang pilitin kumain ang taong walang gana — susuka niya ito. Kung ayaw ng isang tao [ng isang bagay], hindi ko siya maaaring agawin ng kanyang kalayaan, ng kanyang malayang kalooban.

Walang dahilan para sa kamangmangan

— Marahil, Geronda, ang iba ay walang pakialam dahil sa kamangmangan?

— Anong kamangmangan ang pinag-uusapan mo! Sasabihin ko sa iyo ang tungkol sa kamangmangan: isang lingguwista mula sa Chalkidiki ang hindi alam kung ano ang Banal na Bundok!²⁶ Isang guro na Aleman ang nagsabi sa kanya tungkol sa Banal na Bundok, at magkasama silang dumating. Ang Aleman, kahit na Protestante siya, ay alam kung ilang monasteryo ang nasa Banal na Bundok, at kung saan itinatago ang ilang banal na relikyas. May katwiran ba para sa ganitong kamangmangan? Isang iba pang residente ng Chalkidiki ang pinayuhan ng isang kakilala niya mula sa Amerika na lumapit sa akin para humingi ng tulong. Mula Amerika! Ikukwento ko pa sa iyo sandali: isang lalaki mula sa Florina ang dumalaw sa akin sa aking kaliva.²⁷ "Taga-Florina ka ba mismo?" tanong ko. "Oo," sagot niya, "mula mismo roon." "May mabuting metropolitan kayo roon," sabi ko. "Para saang koponan siya naglalaro?" tanong niya. Akala niya ay manlalaro ng football! Sobrang nahuhumaling siya sa football na hindi niya kilala ang sarili niyang obispo. Kahit papaano, kilala naman ng lahat si Kandiotis,²⁸ . Walang dahilan para sa ganitong kamangmangan.

Hindi, sa mundo ngayon ay walang dahilan para sa kamangmangan. Ang kulang ay isang pusong handa at pagnanais para sa pag-ibig. Ang sinumang may pusong handang makilala si Cristo ay makikilala Siya at babalik-loob sa Kanya. At kahit walang teologo o monghe sa kanyang tabi at hindi niya naririnig ang salita ng Diyos, kung may mabuting kalooban siya, ang magiging dahilan ng kanyang pagbabago ay maaaring isang ahas, isang hayop, isang kidlat, isang baha, o anumang ibang pangyayari. Tutulungan siya ng Diyos. Isang batang anarkista mula sa Gresya ang pumunta sa Alemanya. Doon, ipinadala siya sa isang reformatoryo dahil nasangkot siya sa droga at iba pa. Wala nang nakatulong sa kanya. May isang tao sa reformatoryo ang nagbigay sa kanya ng Ebanghelyo. Binasa niya ito at agad siyang nabago. Nagpasya siya, "Pupunta ako sa Gresya; naroon ang Ortodoksiya." Bumalik siya sa kanyang nayon, at inudyukan siya ng kanyang mga kamag-anak na magpakasal.

²⁶ Ang Chalkidiki ay isang peninsula at administratibong rehiyon sa hilagang-silangan ng Gresya, na sumasaklaw sa isang lupain na may sukat na 2,995 km². Isa sa tatlong dulo ng peninsula ng Chalkidiki ay ang Bundok Athos. Aabutin ng dalawang oras ang pagmamaneho mula sa isang dulo ng Chalkidiki hanggang sa kabilang dulo; sa madaling salita, ang kamangmangan ng isang Griyegong filologo ay maihahambing sa kamangmangan ng isang filologo mula sa rehiyon ng Moscow na hindi alam kung ano ang Trinity-Sergius Lavra. Sa kasamaang palad, nangyayari nga ang ganitong mga kaso. – *Tala ng tagasalin*.

²⁷ Ang Florina ay isang bayan sa hilagang-kanlurang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

²⁸ Augustine (Kandiotis) (ipinanganak noong 1907) – Metropolitan ng Florina mula 1967 hanggang 1999. Ang pangalan ng masigasig na punong pastol na ito, may-akda ng maraming espirituwal na aklat at masidhing mangangaral, ay malawakang kilala sa buong Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

Nagpakasal siya, at nagkaroon ng anak. Binabasa ng batang ama ang Ebanghelyo, pumupunta sa simbahan, at hindi siya nagtrabaho tuwing pista opisyal. Nang makita ng iba kung paano siya nabubuhay, sinabi nila: "Nabaliw siya sa pagbabasa ng Ebanghelyo; nagpakabaliw siya." Hindi naglaon ay iniwan siya ng kanyang asawa, dala ang kanilang anak. Nang iwan siya ng kanyang asawa, iniwan niya ang lahat ng pag-aari niya doon sa nayon: ang kanyang lupa, ang kanyang traktora—lahat ng pag-aari niya—at nanirahan sa mga kuweba. Sinabi sa kanya ng isang espirituwal na ama: "Kailangan mo munang hanapin ang iyong asawa, ayusin ninyo ang lahat, at saka ka magpasya kung ano ang gagawin." Kaya, pumunta siya sa Thessaloniki para hanapin ang kanyang asawa. Naniniwala siya na dahil sinabi iyon ng espirituwal na ama, ihahayag sa kanya ni Kristo ang kanyang asawa. Sa Thessaloniki, hindi ihayag sa kanya ni Kristo ang kanyang asawa. Sa pagkakataong iyon, nakilala niya ang ilang Aleman, tinuruan niya sila ng pananampalataya, at ang isa sa kanila ay nabinyagan. Bumili ang mga Aleman ng tiket papuntang Athens para sa kanya, ngunit hindi rin nila nahanap ang kanyang asawa roon. Bumili uli ang mga Aleman ng tiket para sa kanya, at pumunta siya sa Crete. Nakahanap siya ng trabaho doon at pumunta upang kumonsulta sa isang espirituwal na ama. Nang marinig ng pari ang kanyang problema, sinabi niya: "Mukhang ganito ba ang asawa at anak mo? May isang babae na dumating kamakailan at nagtatrabaho sa paligid dito." At inilarawan niya nang eksakto ang kanyang asawa sa bisita. "Siya nga siguro iyon," sabi ng lalaki. Ipinabatid ito ng espirituwal na ama sa kanyang asawa. Nang makita niya ang kanyang asawa, nanlamig siya. 'Nahanap mo ako,' sabi niya, 'sa pamamagitan ng salamangka. Isa kang salamangkerero.' Iniwan niya ito at tumakbo bago pa man siya makapagsalita, at muling nawala siya rito. Nalaman niya ang tungkol sa akin at pumunta sa kubo ko. Kumatok siya nang isang beses at naghintay; habang binubuksan ko ang pinto, tumabi siya at yumuko. Matuang ang kanyang damit. Ikwento niya sa akin ang lahat. Mayroon akong ilang tuyong igos, at ibinigay ko sa kanya iyon. "Wala akong ngipin," sabi niya. "Wala rin ako," sabi ko. "Masakit ba?" tanong niya. "Masakit. Mula sa sakit nagmumula ang kagalakan ni Kristo." "Ibibigay ko ba sa'yo ang isang T-shirt?" tanong ko. "Dalawa ang sa akin," sabi niya. "Pag uminit na, ibibigay ko na ang isa." Sabi ko: "Makinig ka, alagaan mo ang kalusugan mo hanggang maayos mo na ang lahat at makipagkasundo ka sa asawa mo, dahil may pananagutan ka rin sa anak." Ang sakripisyo naman! Anong pananampalataya! At hindi pa nga siya umabot ng dalawampu't pitong taong gulang. At saan nga ba niya natutunan ang tungkol sa buhay monghe? Lubos siyang ignorante, ngunit mabuti ang kanyang ugali; tinulungan siya ng Diyos, at nagtagumpay siya sa isang tunay na ebanghelikal na paraan.

Kaya sinasabi ko na ang kamangmangan sa ngayon ay hindi na dahilan. Tanging ang taong may kapansanan sa pag-iisip o isang maliit na bata lamang ang hindi mananagot sa kanilang kamangmangan. Ngunit sa ngayon, kahit ang mga maliit na bata ay agad na nakakaintindi ng lahat! Kaya, kung nais ng isang tao, maraming pagkakataon para malaman ang katotohanan.

Kabanata 2.

Tungkol sa katotohanang ang mismong presensya ng isang Kristiyano ay sa kanyang sarili isang pagpapahayag ng pananampalataya

— Geronda, may benepisyo ba sa iba't ibang kilusang protesta ng mga Kristiyano?

— Ang mismong presensya ng isang Kristiyano ay isang pag-amin na ng pananampalataya. Posible na mas makatulong ang iba sa pamamagitan ng panalangin, ngunit sasamantalahin ang kanilang katahimikan, at sasabihin ng mga tao: 'Hindi nagprotesta si ganito; samakatuwid, nasa panig tayo niya, sang-ayon sila sa atin.' Kung walang sinumang magsisimulang lumaban sa kasamaan — ibig sabihin, magsisimulang magbatid sa mga nag-aakay sa mga mananampalataya sa maling landas — lalong lalago ang kasamaan. Ngunit sa ganitong paraan, ang mga tapat ay magkakaroon ng kaunting lakas ng loob. At magiging mas mahirap para sa mga nakikipagdigma laban sa Simbahan. Ang Simbahan ay hindi kanilang bangkang panglibangan; ito ay ang Barko

ni Cristo. Karapat-dapat silang kamuhian. Ang tanging interes nila ay ang magkaroon ng mataas na sahod, marangyang kotse, at paghahabol sa libangan... At pagkatapos ay nagpapasa sila ng mga batas tungkol sa sibil na kasal,²⁹, at pinapayagan ang aborsyon. Siyempre, hindi papayagan ng Diyos na magtagumpay ang kasamaan, ngunit hindi iyan ang punto rito.

At ipinapalabas nila ang mga blasphemous na pelikula para tuksuhin si Cristo. Ginagawa nila ito upang sabihin:

"Tingnan ninyo, ganito si Cristo! Parating na ang Mesiyas ngayon!" — at pagkatapos ay ipakilala ang sarili nilang "mesiyas." Iyan ang kanilang pinagsusumikapang makamtan.

— At naniniwala rito ang mga tao, Geronda, at sila'y mapapahamak!

— Ang mga tiwali ay natutuwaran. At pinaniniwalaan nila ito dahil gusto nilang bigyang-katwiran ang hindi maaaring bigyang-katwiran, at upang pakalmahin ang kanilang sariling konsensya. Sa lahat ng kalapastanganan na ito, hinahangad nilang bigyang-katwiran ang moral na kasamaan. Nalampasan na nila ang lahat ng hangganan. Naghain ng kaso ang mga mananampalataya dahil ang pelikulang *The Last Temptation of Christ*³⁰ ay nakasakit sa pananampalataya, subalit sinasabi ng mga tagausig: "Hindi ito malaking bagay!" Hindi pa namin naririnig ang ganitong mga kalapastanganan! Para sa amin, ang pagpoprotesta laban sa blasphemous na pelikulang ito ay isang gawa ng pananampalataya. Ngunit, siyempre, may mabuting lumalabas sa lahat ng blasphemy na ito: ang dayami ay nahihwalay sa trigo, ang mundo ay sinasala na parang sa salaan.

— Geronda, hindi ba dapat ipagtanggol ng isang tao ang sarili sa ilang pagkakataon, personal man o sama-sama, at hindi naman sa iba? Halimbawa, nang tawagin kang erehe, tumugon ka, ngunit nanahimik ka tungkol sa iba pang mga paratang.

— Iyan ang sinasabi ng mga Banal na Ama, hindi ako. Ang anumang iba pang paratang ay nakakatulong sa akin sa aking buhay-espirtwal, samantalang ang paratang ng erehiya ay naghihiwalay sa akin kay Kristo.³¹

Sinisikap nilang patulugin ang mga tao

— Geronda, paano mapapabuti ng mga tao ang kanilang sarili sa kabila ng lahat ng nangyayari sa mundo?

— Ang nagnanais na itama ang kanyang mga gawi ay natutuwid sa pamamagitan ng maliliit na bagay. Halimbawa, maaaring umuga ang isang lampara, o siya mismo ay matinding yugyugin ng lindol, at sa ganitong paraan ay nagiging ang kanyang kamalayan. Ngunit ang mga hindi maniniwala, sa pagdinig na magkakaroon ng digmaan o anumang sakuna, ay lalo pang lumalala at nagsasabing: "Sige na, magsaya na tayo, mamamatay din naman tayo." At inilubog nila ang kanilang sarili sa lubos na kalaswaan. Samantalang noong mga nakaraang panahon, kahit ang mga walang pakialam, sa pag-alam na magkakaroon ng digmaan, ay nagkakabawi at binabago ang kanilang pamumuhay. Ngayon, kakaunti na lamang ang ganitong mga tao. Noong nakaraan, ang ating mga tao ay namumuhay nang espirtwal, kaya pinagpala sila ng Diyos, at ang mga santo ay himalang tumulong sa atin. At nagwagi tayo laban sa ating mga kaaway, na palaging mas marami kaysa sa atin. Sinasabi natin ngayon na tayo ay Orthodox, ngunit sa kasamaang palad, madalas ay tanging ang pangalang 'Orthodox' lamang ang dala natin ngunit hindi tayo namumuhay nang isang buhay na Orthodox.

Tinanong ko ang isang ama sa espirtuwal, na nakikibahagi sa gawaing panlipunan kasama ang napakaraming espirtuwal niyang anak: "Alam mo ba ang tungkol sa mapanlait na pelikula?" Sumagot siya: "Wala akong alam." Wala siyang alam, kahit na siya mismo ay nagsisilbi sa isang malaking lungsod. Pinapatulog nila ang mga tao upang hindi sila mag-alala at aliwin. Tingnan mo, sa anumang kalagayan, huwag mong sabihing magkakaroon ng digmaan o paparating na ang Ikalawang Pagparito at kailangan nating maghanda; siguraduhin mong hindi mag-alala ang mga tao sa anumang kalagayan! Parang mga matandang babae na, na para bang hindi

²⁹ Hanggang sa kalagitnaan ng dekada 1980, ang mga kasalang simbahan lamang ang opisyal na kinikilala sa Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

³⁰ Ang mapanirang-puri na pelikula ni Martin Scorsese na *The Last Temptation of Christ*, na inilabas noong 1988, ay ipinalabas nang saglit sa mga sinehan sa Athens at nagdulot ng matinding protesta mula sa mga tapat na anak ng Simbahan ng Gresya, na iginiit na ipagbawal ang pagpapalabas nito. Sa kabila ng pananakit na dinanas niya noon dahil sa luslos, naglakbay ang Matanda kasama ang iba pang monghe mula sa Bundok Athos patungong Thessaloniki, kung saan siya ay lumahok sa isang rali ng protesta, at pinatibay ang loob ng mga mananampalataya sa pamamagitan ng kanyang presensya.

³¹ Tingnan si *San Ignacio (Bryanchaninov)*. Mga Gawa. Bol. V. Ang Aklat ng Ama. Moscow: Pravilo Very. pp. 42–43.

silahinihintay ng kamatayan, ay nag-aagak-agak: 'Huwag magsalita tungkol sa kamatayan, kundi tungkol sa mga pista at binyag'—at sa gayon ay nakararanas ng huwad na kagalakan. Ngunit kung mapag-isipan nila na ang matandang lalaking nakatira sa malapit ay namatay kahapon, na ang isa pa ay nasa bingit ng kamatayan at mamamatay din, na bukas ay magkakaroon ng libing para sa isang taong mas bata pa kaysa sa kanila, saka nila iisipin ang kamatayan at sasabihin: "Kailangan kong magkumpisal, kailangan kong ihanda ang aking sarili sa espirituwal, sapagkat marahil ay tatawagin na ako ni Kristo sa susunod na buhay." Kung hindi, darating ang kamatayan at dadakpin sila nang hindi handa. At ang iba naman, dahil sa maling pakikiramay, ay nagsasabi: "Huwag ninyong sabihin sa mga erehe na sila'y nagkakamali, upang maipakita natin ang ating pagmamahal sa kanila" — at sa gayon ay tinatrato nilang pantay ang lahat. Kung nanirahan sila sa mga unang taon ng Kristiyanismo, wala sana tayong kahit isang santo! Sinabi noon sa mga Kristiyano: "Itapon mo lang ang insenso sa apoy, ngunit huwag mong itakwil si Cristo." Hindi ito tinanggap ng mga Kristiyano. "Magkunwari ka lang na ihahagis mo ito." Hindi nila ito tinanggap. "Huwag mong banggitin si Cristo at malaya kang pumunta kung saan mo gusto." Hindi rin ito tinanggap ng mga Kristiyano. At ngayon nakikita mong hinaluan ng tubig ang mga tao. Hindi tama ang lebadura.

— Geronda, nang sinabi ni Apostol Pablo: "*Ang bunga ng Espiritu ay pag-ibig, kagalakan...*" (³²), ibig ba niyang sabihin na ang kagalakan ay patunay ng matuwid na buhay?

— Oo, dahil may kagalakan sa mundo at may kagalakan na banal. Kapag ang isang bagay ay hindi maka-espirituwal, marumi, ay hindi maaaring magkaroon ng tunay na kagalakan o kapayapaan sa puso. Ang kagalakang nararanasan ng isang taong espirituwal ay hindi ang uri ng kagalakang hinahabol ng maraming tao ngayon. Hindi natin dapat pagsamantalain ang iba't ibang bagay. Nakararanas ba ang mga santo ng kagalakan sa anyong hinahanap natin? Nagkaroon ba ng ganoong kagalakan ang Ina ng Diyos? Si Kristo—nagtawa ba Siya? Alin sa mga santo ang nabuhay nang walang kirot? Alin sa mga santo ang nagkaroon ng uri ng kagalakan na hinahangad ng maraming Kristiyano sa ating panahon, na ayaw makarinig ng anumang hindi kaaya-aya upang hindi masaktan o mawalan ng kanilang kapanatagan? Kung iniwasan ko ang kaguluhan para maging masigla, para hindi masira ang aking kapayapaan, para maging mabait, kung gayon ako ay walang pakialam! Ang espirituwal na kahinahunan ay isang bagay, ngunit ang kabaitan na nagmumula sa kawalang-interes ay iba. May ilan na nagsasabi: 'Kristiyano ako at samakatuwid ay dapat akong maging masigla at kalmado.' Ngunit hindi sila mga Kristiyano. Nauunawaan mo ba? Ito ay kawalang-interes; ito ay panlabas na kagalakan. Ang taong mayroon sa kanyang sarili ang mga panlabas na prinsipyong ito ay hindi isang espirituwal na tao. Ang isang taong espirituwal ay laging nasa sakit; ibig sabihin, nasasaktan siya sa mga nangyayari, nasasaktan siya para sa mga tao. Ngunit dahil sa sakit na ito, ginagantimpalaan siya ng banal na aliw. Nararamdaman niya ang sakit, ngunit nararamdaman din niya ang banal na aliw sa kanyang sarili, sapagkat ibinubuhos ng Diyos ang mga biyaya sa kanyang kaluluwa mula sa Paraiso, at ang tao ay nagagalak sa banal na pag-ibig. Iyan ang kagalakan, ang espirituwal na kagalakan — hindi mailahad at bumabaha sa puso.

Ang halimbawa ay nagsasalita para sa sarili nito

— Geronda, dapat bang ipakita ng mga taong namumuhay nang espirituwal sa mundo sa mga hindi mananampalataya na sila ay nag-aayuno?

— Kung pinag-uusapan natin ang mga pag-aayuno na itinakda ng ating Simbahan — Miyerkules, Biyernes, at mga pag-aayunong tumatagal ng ilang araw — dapat nga, sapagkat ito ay isang pagpapahayag ng pananampalataya. Gayunpaman, ang iba pang mga pag-aayuno na isinasagawa bilang mga gawang pagtitimpi dahil sa pag-ibig kay Cristo o upang marinig ang ating panalangin para sa isang partikular na kahilingan ay dapat gawin nang lihim.

Ang layunin ay mabuhay nang Ortodokso, hindi lamang magsalita o magsulat nang Ortodokso. Kaya nakikita mo na kung ang isang mangangaral ay walang personal na karanasan, ang kanyang sermon ay hindi tumatama sa puso, at hindi rin nito binabago ang mga tao.

— Ngunit paano kung, Geronda, ang tagapakinig o mambabasa ay may mabuting disposisyon?

³² Gal. 5:22.

— Ah, kung gayon ay taglay na nila ang Banal na Grasya at nakikinabang sila dahil dito. Gayunpaman, ang mga walang mabuting saloobin ay sisimulang suriin ang sinabi ng mangangaral at hindi sila makakakuha ng anumang kapakinabangan. Madali ang mag-isip nang ayon sa Ortodoksiya, ngunit ang mabuhay nang ayon sa Ortodoksiya ay nangangailangan ng pagsisikap.

Noong isang beses, isang teologo, sa kanyang sermon, ay nanawagan sa mga tao na magpunta at magbigay ng dugo, dahil kailangan ito. At sa katunayan: marami ang naantig sa kanyang sermon at nagbigay ng maraming dugo. Siya mismo, gayunpaman, ay hindi nagbigay ng kahit isang patak, kahit na, sa tuwirang pagsasalita, ay sobra-sobra pa ang dugo niya. Nalinlang ang mga tao. "Ako," sabi ng teologo sa kanila noon, "sa pamamagitan ng aking sermon, ay naengganyo ko ang mga tao na magbigay ng dugo, at iyon ay parang ako ang nagbigay ng mas maraming dugo kaysa sa sinuman!" Ganoon niya pinakalma ang kanyang konsensya. Ngunit mas mabuti sana kung hindi na lang siya nag-sermon, kundi siya mismo ang nagpunta at tahimik na nagbigay ng kaunting dugo!

Ang mahalaga ay ang pamumuhay. May isang lalaki na walang kaugnayan sa Simbahan ang nagsabi sa akin: 'Isa ako sa mga nasa kanan.' — 'Pero dahil hindi ka naman gumagawa ng tanda ng krus, ano ang silbi niyan?' — ang tugon ko sa kanya. 'Ano ang silbi ng isang kamay na itinuturing na kanang kamay kung hindi naman ito gumagawa ng tanda ng krus? Paano ito naiiba sa kaliwang kamay, na hindi rin naman gumagawa ng tanda ng krus? Pagkatapos ng lahat, kahit paano mo ito tingnan, hindi rin naman ito gumagawa ng tanda. Kung isa ka sa mga matuwid ngunit hindi ka gumagawa ng tanda ng krus, paano ka naiiba sa mga kaliwete? Ang punto ay maging isang taong espirital ka, mabuhay nang malapit kay Kristo. Doon, matutulungan mo rin ang iba.'

Kung ang isang tao ay namumuhay nang matuwid, nagsasalita para sa sarili ang kanyang mga gawa. Sa isang bayan, may isang Protestante na kumokondena sa lahat: kapwa mga pari at obispo. At sa isang monasteryo malapit roon, may isang monghe. Isang araw, tinanong ng isang ateista ang Protestante: "Sige, kinokondena mo ang lahat ng mga obispo at lahat ng mga pari. Ngunit ano ang masasabi mo tungkol sa mongheng ito?" — "Iginagalang ko ang mongheng ito," sabi niya, "dahil hindi siya tulad nila." Paano nakakatulong ang isang mananampalataya sa iba, kahit nasaan man siya, kung siya mismo ay namumuhay nang matuwid! Naalala ko ang isang pulis na kakilala ko na naglingkod sa hangganan [ng Yugoslavia]. [Sa kabilang panig] ay may mga komunistang Serbian, at hindi basta-bastang komunistang, kundi ang pinakawalang-diyos, ang pinakapinagkakatiwalaang miyembro ng partido. Kapag tumatawid sa hangganan ang mga pari, hahalikan ng pulis na ito ang kanilang mga kamay. Napansin ito ng mga Komunista. "Isang pulis na Griyego, at hinihimas-himas niya ang mga kamay ng mga pari ng Serbia!" Malaki ang naging impresyon nito sa mga Komunista, at nagsimulang mag-isip sila tungkol sa pananampalataya.

At kung paano tinutulungan ng mga taong may katungkulan at nanatiling tapat sa mga prinsipyong Kristiyano ang iba! Kaya naman, kapag may dumating na mga 'mahahalagang' tao, sinisikap kong makipagkita sa kanila upang tulungan sila, dahil sa pamamagitan ng kanilang halimbawa ay maaari silang magkaroon ng napakabuting impluwensya sa iba. Narito ang isang marsyal na kilala ko—siya ay isang huwaran. Anumang gawin niya, nagmumula lahat ito sa loob, mula sa puso, hindi sa panlabas na anyo. Ang iba, sa pagtingin sa kanya, ay nagmumuni-muni at pinapabuti ang kanilang sarili.

At noong mga nakaraang panahon, ang mga lokal na maharlika ay may mabubuting prinsipyo, may pananampalataya. Alam mo ba kung ano ang sinabi ng isang maharlikang ginang sa isang mambabatas sa isang bayan? Nasa isang hapunan siya kasama ang kanyang asawa. Panahon ng Pag-aayuno para sa Pag-aakyat (Dormition Fast), subalit naghahain sila ng karne at isda... Nag-aayuno ang ginoong may maharlikang pinagmulan kaya hindi siya kumain. Napansin ito ng Mambabatas at sinabi: "Hindi sumusunod sa pag-aayuno ang mga may karamdaman at ang mga naglalakbay." — "O sige, siyempre," ang tugon niya, "lalo na yaong naglalakbay sa karwahe." Kaya hindi niya hinipo ang karne. Kabilang sa iba pang bisita sa hapunan ay isang klero na bumati sa kanila sa pamamagitan ng isang talumpating pambati: "Isang malaking karangalan para sa akin na narito kasama ninyo," at iba pa; nagsalita siya nang nagsalita, binaha sila ng napakaraming papuri. Pagkatapos ay pinutol siya ng asawa ng babae at sinabi: "*Huwag magtiwala sa mga prinsipe, sa mga anak ng tao, na sa kanila'y walang kaligtasan...*"³³ Dahil nais ng klerigong ito na makakuha ng pabor nila. At sa isa pang

³³ Awit 145:3.

pagkakataon, sinabi ng parehong ginang sa isang propesor ng teolohiya sa unibersidad: "Huwag kang magmaliit sa maliliit na bagay at huwag mong pabagsakin ang mga pari sa kanilang mga pagsusulit. Siguraduhin mong makapasa sila, dahil kulang ang mga pari sa mga diyosesis!" Ang ibig kong sabihin ay noong nakaraan, inalagaan ng lokal na maharlika ang Simbahan at nagsilbing halimbawa sa mga tao.

Ngayon, ang ating sariling Kristiyanong halimbawa at ang ating Kristiyanong buhay ang magkakaroon ng positibong impluwensya sa mga tao. Ang mga Kristiyano ay dapat kilalanin sa pamamagitan ng espirituwal na tapang, kabutihang-loob, at paghahain. Kaya sinasabi ko sa mga layko: "Mahalin ninyo si Kristo, magpakumbaba kayo, tuparin ninyo ang inyong tungkulin — at ihahayag ni Kristo ang inyong birtud sa harap ng mga tao." May tuntunin ang birtud: na 'ilantad' ang isang tao, kahit nasaan man siya. Kahit pa itago o ilihim nila ang kanilang sarili alang-alang kay Kristo sa pamamagitan ng banal na kamangmangan, ilalantad sila ng birtud, kahit pa sa huli. At ang kayamanang kanilang naipon, na kung saan ay mailalantad sa buong kaganapan nito, ay muling tutulong sa maraming kaluluwa, at marahil ay mas makakatulong pa ito sa kanila.

Ang Diyos ay matiisin sa atin

Sa kasalukuyan, tinitii ng Diyos ang nangyayari. Tinitii Niya ito upang hindi makapagtwiran ang masamang tao. Sa ilang pagkakataon, ang Diyos mismo ang nakikialam at agad-agad; sa iba naman, naghihintay Siya at hindi agad ipinapakita ang daan palabas. Inaasahan Niya mula sa mga tao ang pagtitiis, panalangin, at pakikibaka. Kay dangal ng Diyos! Kunin ang isa pang tao: ilang tao ang pinatay niya sa [sibil] na digmaan,³⁴ at gayon pa man ay buhay pa siya! Sa susunod na buhay, sasabihin ng Diyos sa kanya: "Pinayagan kitang mabuhay nang mas matagal kaysa sa mga mabubuti." Ang ganoong tao ay walang magiging pagbabawas ng kaparusahan.

— Geronda, bakit minsan ang mga taong ganito, kahit malubha ang karamdaman, ay hindi namamatay?

— Tila may mabibigat silang kasalanan, kaya hindi sila namamatay. Naghihintay ang Diyos, marahil, na magsisi sila.

— Ngunit paano naman ang mga taong kanilang pinahihirapan?

— Ang mga inosenteng nagdurusa ay inilalagay ito sa isang savings account. Ang mga may kasalanan ay binabayaran ang kanilang mga utang.

— Geronda, ano ang ibig sabihin: '*Ngunit ang masasama at ang mga salamangkero ay magtatagumpay sa kanilang kasamaan, na linoloko at niloloko?*' (³⁵)

— Tingnan: may mga taong may tiyak na antas ng kasakiman, at pinapabagsak sila ng Diyos nang bahagya upang magbaba sila ng isang antas. Ang ibang tao naman ay may mas labis na kasakiman, at pinapabagsak sila ng Diyos nang mas malalim pa. Gayunpaman, hindi hinahaplos ng Diyos ang mga may satanikong kapalaluan. Maaaring mukhang umuunlad ang mga taong ito, ngunit anong uri ng kaunlaran ito? Ito ay isang madilim na kaunlaran. At pagkatapos ay hindi lang sila bumabagsak pababa, kundi direktso sa bangin. Huwag sana!...

Ang proteksyon ng mga matuwid

— Geronda, ayon sa isang stichera: 'Pinukaw ng matuwid na galit.'³⁶ Anong uri ng galit o poot ang pinakamatuwid?

Ang pagsigaw at pagngalit dahil sa tunay na sakit kapag may iba na inaapi ay tinatawag na 'makatarungang galit'. Ang pagngalit kapag ikaw mismo ang inaapi ay maruming galit. Kung makakita ka ng isang taong nagdurusa para sa banal, ibig sabihin ay may sigasig siya para sa Diyos. At ang isang banal na hangal para kay Kristo ay makikilala sa ganitong paraan. Halimbawa, kung kukunin mo ang isang ikon at ilalagay ito nang nakabaliktad sa kanyang harapan, agad na tatalon pataas ang banal na hangal para kay Kristo! Ganyan ang 'pagsusulit' para sa mga banal na hangal. Kaya, may matuwid na pagkondena, ayon sa Diyos, at tanging ganitong uri ng pagkondena lamang ang makatwiran sa isang tao. Nang makita ni Moises ang mga tao na naghahain ng sakripisyo sa gintong guya, siya ay nagalit at itinaon sa lupa ang mga tapak ng mga utos na ibinigay sa kanya

³⁴ Ang Digmaang Sibil ng 1946–1949 sa pagitan ng hukbong pamahalaan ng Griyego at ng mga komunistang rebelde. – *Tala ng tagasalin*.

³⁵ 2 Tim. 3:13.

³⁶ Stichera para sa Serbisyo ng Papuri sa mga Banal na Ama ng Unang Ekumenikal na Konseho.

ng Diyos, at nagkagisi-gisi ang mga ito.³⁷ Si Finehas, apo ng punong pari na si Aaron, ay nagkumpuni ng dalawang pagpatay, subalit inutusan ng Diyos na ang mga pari ng Israel ay magmula sa kanyang angkan! Nang makita ni Phinehas na si Zimri na Israelita ay nakikipagtaksil sa pamamagitan ng pakikipagtalik sa babaeng Midianita na si Cozbi sa harap ni Moises at ng lahat ng mga Israelita, hindi niya mapigilan ang kanyang sarili. Tumindig siya mula sa kapulungan, pinatay sila, at tumigil ang galit ng Diyos. At kung hindi niya sila pareho pinatay, bumagsak sana ang galit ng Diyos sa buong bayan ng Israel.³⁸ Nakakatakot! Kapag binabasa ko sa Salmo ang talata "*At pinakalma ni Finehas ang Kanyang galit, at tumigil sa pagpatay,*"³⁹ hinalikan ko nang maraming beses ang kanyang pangalan. At si Cristo, nang makita Niya ang mga baka, tupa, at kalapati na ibinebenta sa bakuran ng Templo, at makita ang mga tagapaglipat-pera na nagpapalit ng pera, kumuha Siya ng latigo at pinalayas sila.⁴⁰

Kapag ang isang taong espiritwal, sa pagkadismaya, ay naghahangad ipagtanggol ang sarili sa isang personal na usapin, lubos itong makasarili; gawa ito ng diyablo. Ang ganoong tao ay sumusuko sa demonyong impluwensiya mula sa labas. Kung may sinasaktan o tinutukso, dapat tumindig ang iba para sa kanila, at gawin ito para sa katarungan, hindi para sa sariling kapakinabangan. Hindi angkop na ipagtanggol ang sarili. Iba naman ang tumindig laban sa mga nang-aapi upang ipagtanggol ang mga seryosong usaping espiritwal, ang ating pananampalataya, ang Ortodoksiya. Ito ang iyong tungkulin. Ang pag-iisip para sa iba at ang pagtindig para sa kanila upang protektahan sila ay dalisay, sapagkat ito ay gawa ng pag-ibig.

Nang ako'y nasa Sinai, bumababa ako sa monasteryo minsan tuwing isang linggo o dalawang linggo upang tumanggap ng Komunyong.⁴¹ Dikeos⁴² ay napakasimple doon. Minsan sinabi niya sa akin: "Hindi, hindi tuwing linggo. Dapat tumanggap ng Komunyong ang mga monghe nang apat na beses sa isang taon." Noong panahong iyon, kaugalian nila na bihira lang tumanggap ng Komunyong. "At huwag mo ring isuot ang kukol," sabi niya sa akin. Dati, isinusuot ko ang kukol sa ibabaw ng aking kamelaukion, samantalang sila ay nagsusuot lamang nito sa mga solemeng okasyon. "Ayon sa iyong nais," ang sagot ko, at isinabit ko ang kukol sa aking balikat na parang panyeta. Hindi ko na ito masyadong pinansin. Dapat ba akong makipagtalo tungkol dito? Ngunit naghahanda ako para sa Banal na Komunyong sa bawat pagkakataon at pumupunta sa simbahan. Nang ipahayag ng pari: "Sa takot ng Diyos at pananampalataya, lumapit..." — yumuko ako at sinabi: "Ikaw, aking Kristo, ay nakakaalam kung gaano kalaki ang aking pangangailangan para sa Iyong Pinakabanal na Misteryo." At naramdaman ko ang napakalinaw na pagbabago sa aking sarili kaya hindi ko matitiyak kung mararanasan ko ito kung ako'y kumomunyon. Lipas ang ilang buwan, may apat o limang binata na dumating sa monasteryo, na nagsumikap maglakbay papuntang Sinai dahil sa akin. Sila rin ay sinabihan na huwag tumanggap ng Komunyong. Doon ko naipagtanggol ang usapin, at naresolba na ito.

Pagtutol sa mga nang-aalipusta

— Geronda, sinasabi sa Banal na Kasulatan na ang pamumuska laban sa Banal na Espiritu ay hindi mapapatawad.⁴³ Ano ang pamumuska na ito?

— Ang pamumuska laban sa Banal na Espiritu ay, sa pangkalahatan, paghamak sa Banal (syempre, kapag ang isang tao ay nasa tamang pag-iisip). Pagkatapos ay siya ay nagkasala. Halimbawa, nang sinabi sa akin ng isang lalaki: "Pumunta ka sa impierno, ikaw at ang iyong mga diyos..." — itinulak ko siya at binigyan ko siya ng mabuting yugyog, dahil iyon ay pamumuska. O, halimbawa, may dalawang lalaki na naglalakad sa tabi ng simbahan. Nagmarka ng krus ang isa at sinabi sa kausap: "Kaibigan, magmarka ka rin ng krus..." Tapos sumagot ang kausap: "Umalis ka nga, parang tsismoso ka, sinasabihan mo ako kung kailan magmarka ng krus!" Ang ganitong paghamak ay blasphemya. Dahil dito, hindi maaaring magkasala ng blasphemya ang isang taong

³⁷ Tingnan Ex. 32:1–20.

³⁸ Tingnan Bilang 25:1–15.

³⁹ Awit 105:30.

⁴⁰ Tingnan Juan 2:14–15.

⁴¹ Tingnan ang tala 12.

⁴² Sa Monasteryo ni Santa Catalina sa Bundok Sinai, ang dikios ang namumunong miyembro ng Banal na Konseho ng mga Nakatatanda, na kumikilos bilang kahalili ng arsobispo kapag wala siya.

⁴³ Tingnan ang Mat. 12:31.

deboto. At ang kawalang-hiya ay blasphemya rin. Upang bigyang-katwiran ang kanyang pagbagsak, binabaluktot o tinatapakan ng taong walang hiya ang isang katotohanan, halimbawa, isang katotohanan sa Ebanghelyo. Hindi niya pinapahalagahan ang katotohanan, hindi niya pinapahalagahan ang realidad; sinasadya niyang baluktutin ito; tinatapakan niya ang banal sa putik. At unti-unti, ito na ang nagiging kanyang tunay na kalagayan. Pagkatapos, umaalis ang Biyaya ng Diyos sa kanya, at nabibiktima ang tao ng impluwensiyang demonyo. At saan ito hahantong kung hindi siya magsisisi!.. Huwag sana! Kung ang isang tao, sa isang pag-aalab ng galit, ay nakapanlait pa nga sa Banal na Espiritu, ang panlait na iyon ay hindi hindi mapapatawad, dahil hindi naniwala ang tao sa sumpa na kanyang binigkas. Sinabi niya ito dahil, sa sandaling iyon, sa kanyang galit, nawalan siya ng kontrol sa sarili. At nagsisisi rin siya agad. Ngunit ang walang hiya ay pinagtatwiran ang kanyang mga kasinungalingan upang bigyang-katwiran ang kanyang pagbagsak. Ang nagbibigay-katwiran sa kanyang pagbagsak ay nagbibigay-katwiran sa diyablo.

— At paano, Geronda, niya pinagtatwiran ang kanyang pagbagsak?

— Maaaring maalala niya ang isang bagay na sinabi sampung taon na ang nakalipas tungkol sa ibang usapin at gamitin ito bilang halimbawa upang ipagtanggol ang sarili. Sa sandaling iyon, kahit ang diyablo—ang pinakadakilang tagapagtanggol—ay hindi makaisip ng ganoong bagay.

— At ano ang nararamdaman ng ganoong tao?

— Ano ang nararamdaman niya? Hindi siya kailanman makakamit ng kapayapaan. Kahit na tama ang isang tao at sinubukang ipagtanggol ang sarili, wala siyang kapayapaan. Lalo na kung siya ay mali at ipinagtatanggol ang sarili sa pinaka-walang hiya na paraan. Kaya naman, hangga't maaari, mag-ingat tayo laban sa kawalang-hiya at paghamak, hindi lamang sa Banal, kundi pati na rin sa ating kapuwa, sapagkat ang ating kapuwa ay larawan ng Diyos. Ang mga taong walang hiya ay nasa unang antas ng pamumuska laban sa Banal na Espiritu. Sa ikalawang antas ay ang mga nagpapawalang-bahala sa Banal. Sa ikatlong antas ay ang diyablo.

— Geronda, ano ang dapat gawin kapag may nagsasalita laban sa Simbahan o laban sa monastisismo, at iba pa?

— Magsimula tayo sa pagsasabing kung may nagsasalita ng masama, halimbawa, tungkol sa iyo bilang isang tao, hindi ito dapat ikabahala. Isipin ito: si Cristo, na Siyang Cristo, ay ininsulto, at hindi Siya sumagot; ano nga ba ako, isang makasalanan, ang karapat-dapat? Kung nais nilang insultohin ako nang personal, hindi ako maaabala nito. Ngunit kapag ako ay ininsulto bilang isang monghe, ininsulto ang buong institusyon ng monastisismo, dahil bilang isang monghe ay hindi ako mapaghihiwalay rito. Sa ganoong kaso, hindi ako dapat manahimik. Sa ganitong mga sitwasyon, dapat munang hayaang magsalita muna ang mga nang-iinsulto, at pagkatapos ay magbigay ng ilang salita sa kanila. Noong isang beses, sa bus, may isang babae na nagmumura laban sa mga pari. Pinayagan ko siyang magsalita, at nang tumigil siya, sinabi ko: "Maraming reklamo tayo tungkol sa mga pari, pero hindi naman sila ibinaba ng Diyos mula sa langit na may parachute. Mga tao rin sila na may kahinaan. Pero sabihin mo sa akin: isang ina na katulad mo, na puno ng makeup at may kuko na parang pang-agila, anong klaseng anak ang ipapanganak niya at paano niya ito palalakin? At anong klaseng pari o monghe ang magiging anak niya, kung magiging isa man siya?" Naalala ko pa ang isang pagkakataon, nang naglalakbay ako sa bus mula Athens papuntang Ioannina, isang lalaki ang ginugol ang buong biyahe sa pagbatikus sa metropolitan, na may nagawa noon. Nagsalita ako ng isa o dalawang salita sa kanya, at pagkatapos ay nanalangin. Nagpatuloy siya. Nang makarating kami sa Ioannina at bumaba, dinala ko siya sa isang gilid at sinabi: "Alam mo kung sino ako?" — "Hindi," ang sagot niya. "Kung ganoon," sabi ko, "bakit ka nakaupo diyan at nagsasabi ng ganoong mga bagay? Marahil mas masama pa ako nang maraming ulit kaysa sa pinamumuna mo, o marahil isang santo ako?! Paano ka nakalalapat sa harap ko at nagsasabi ng ganoong kalokohan na hindi ko nga maisip na gagawin ng mga karaniwang tao? Subukang itama ang iyong mga gawain, dahil kung hindi, baka mabugbog ka nang husto ng Diyos! Para sa kabutihan mo rin, siyempre." Nakita kong nanginig siya. Ngunit naabot din ito ng iba, ayon sa kaguluhang sumunod.

[Minsan] nakikita mong inaapi ang banal, ngunit nanahimik ang mga nakapaligid. Noong minsan, habang papalabas ako ng Banal na Bundok, nakasalamuha ko sa bangka ang isang kaluluwang tumakas mula sa ospital pangkaisipan patungo roon. Sumigaw siya at nanuya nang walang tigil sa lahat: sa makapangyarihan sa mundo, sa gobyerno, sa mga doktor... "Sa napakaraming taon," sigaw niya, "pinahirapan nila ako ng kuryenteng shock at mga tableta. Pero kayo maswerte kayo! Mayroon kayo ng lahat ng gusto ninyo, may mga kotse kayo! Pero

noong labindalawa akong taong gulang, pinadala ako ng nanay ko sa isang isla, at mula noon—sa loob ng dalawampu't limang taon na—mula sa isang mental hospital papunta sa isa pa!" Nagreklamo siya laban sa lahat ng partidong politikal, at saka nagsimulang magmura laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos. Tumayo ako at sinabi: "Tigilan mo na! Wala bang kahit isang kinatawan ng awtoridad dito?" Nakita kong ang kasama niya, na malamang ay pulis, ay naging balisa at bahagyang pinigilan siya. Ang kawawang nilalang na iyon, na sumisigaw at nagmumura, ay ibinuho ang lahat ng kanyang pagdurusa. At naawa ako sa kanya. Pagkatapos ay lumapit siya, hinalikan ang kamay ko, at hinalikan ko rin ang sa kanya. Tama siya. Tayong lahat—may iba na higit, may iba na hindi gaanong—ay may pananagutan dito. At ako rin ang naging sanhi ng pagmumura ng mahirap na lalaking ito. Kung naging espiritwal ako, itama ko sana siya.

Napakadismaya ng mga Pariseo,⁴⁴ nang, habang nagpapalitan sila ng usapan⁴⁵, naglalayag sila patungong Gresya! Dalawang marino ang nag-aaway at nagmumura laban kay Cristo at sa Ina ng Diyos. Hindi ito nagustuhan ng mga Pariseo. Mga Griyego, mga Kristiyano — at nilalapastangan nila si Cristo at ang Ina ng Diyos! Dinakip nila ang mga namumuska at itinaon sila sa dagat. Sa kabutihang-palad, marunong silang lumangoy kaya nailigtas nila ang kanilang sarili. Kahit pa insultohin ng isang tao ang isang tao, obligasyon nating ipagtanggol siya, at lalo pa si Cristo! Minsan, may batang dumating sa kubo ko — pilit siyang kumikiling, ngunit ang munting mukha niya ay nagniningning. "Hindi ito basta-basta bagay," naisip ko, "kung ang Banal na Grasya ay sumisikat nang ganito kasigla!" Tinanong ko siya, "Kamusta ka?" At ikinuwento niya sa akin ang nangyari sa kanya. Isang halimaw, kasing-tangkad ng kisame, ang nagmumura laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos, at sinugod siya ng batang ito upang pigilan siya. Hinagis siya ng halimaw sa lupa, tinapakan, pinalumpo ang kanyang mga paa, at pagkatapos noon ay nagsimulang magpilit ang kawawang bata. Isang tagapagtapat! At ano nga ba ang tiniis ng mga tagapagtapat at mga martir!

— Geronda, sa hukbo, ang ilang debotong kabataang lalaki ay nahihirapan sa pakikitungo sa mga nanunumpa. Ano ang dapat nilang gawin?

— Kailangan nito ng dahilan at pasensya. Tutulungan tayo ng Diyos. Ang isang radio operator na kasama namin, na dating doktor, ay hindi maniniwala at mapang-insulto sa banal. Araw-araw ay pumupunta siya sa Operations Department para hugasan ang utak ko. Sinasabi niya sa akin ang teorya ni Darwin at lahat ng ganoong kalokohan—lahat ay lubos na binabad sa paglapastangan. Ngunit pagkatapos ng isang insidente, napagtanto niya ang isang bagay. Nasa misyon kami nang magkasama. May dala kaming malaking mulo na may kargang radyo at stretcher. Sa isang napakamadulas na pagbaba, hinawakan ko ang buntot ng mulo, habang hinihila naman ito ng doktor sa tali. At saka, sa isang iglap, tumama ang stretcher sa tenga ng mulo, at siya—bang!—sinipa niya ako nang malakas gamit ang kanyang mga kuko sa hulihan, at ako'y tumilapon sa ere. Hindi nagtagal, nagkamalay ako at napagtanto kong nakakakilos ako! Ang tanging naalala ko ay nagawa kong sumigaw: 'My Lady!' At wala nang iba pa. May mga bakas ng kuko ng mulas sa akin, dito mismo—itim ang buong dibdib ko, ganoon kalakas ang pagkakasipa niya sa akin. Nang makita ng doktor na nakalakad ako, nanlaki ang mga mata niya. Nagpatuloy kami sa aming lakad. Medyo pasulong pa, natapakan ng doktor ang isang bato, nahulog siya at hindi na makabangon. Pagkatapos ay nagsimulang sumigaw: "Ginang Ko, Kristo Ko!" Natakot siyang dakpin siya ng mga kaaway: "Ngayon ay iiwan na ako ng lahat, tapos na ang lahat, at ano na ang mangyayari sa akin, at sino ang tutulong sa akin!" — "Huwag kang mag-alala," sabi ko, "mananatili ako sa'yo. Kung hulihin nila ako, huhulihin din nila kayo." Pagkatapos ay nagmuni-muni ang kawawang lalaki: "Si Arsenius⁴⁶ ay sinipa ng mulas, at wala namang nangyari sa kanya, pero ako'y bahagyang natapilok lang at hindi na makalakad!" Hindi naglaon ay tumayo siya, ngunit pilit na pilit ang paglalakad, at tinulungan ko siyang maglakad. Umalis na ang iba. Natuto siya ng aral at nagkamalay pagkatapos noon. Dati, araw-araw siyang nananalangin ng bastos, pero sa oras ng panganib ay nagsimulang sumigaw: 'Ginang Maria, Ginang Maria!' Agad niyang naalala ang Mahal na Birhen. Ngunit may isa pang lalaki na dati'y motorista sa hukbo; nabali ang kanyang binti nang dalawang beses at patuloy pa rin siyang nananalangin ng bastos.

⁴⁴ Ang mga naninirahan sa Pharas – isang malaking nayon sa Cappadocia (Asia Minor, na ngayon ay bahagi ng Turkey). Ang lugar ng kapanganakan ng Kagalang-galang Arsenius ng Cappadocia at ng Banal na Nakatatandang Paissios. – *Tala ng tagasalin*.

⁴⁵ Tumutukoy ito sa pagpapalitan ng populasyon noong 1924, kung saan ang mga Griyego mula sa Asia Minor ay lumipat sa Gresya, habang ang mga Turko na naninirahan sa Gresya ay bumalik sa Turkey. – *Tala ng tagasalin*.

⁴⁶ Sekular na pangalan ng Nakatatanda.

— Wala ka bang sinabi sa kanya, Geronda?

— Ano'ng sasabihin ko sa kanya? Hindi ako nakapagsalita, pero tuloy-tuloy siya sa panunumpa laban kay Kristo at sa Ina ng Diyos — sinasadya, para lang saktan ako. Naunawaan ko ito nang bandang huli at nagdasal na lang ako. At tingnan mo—noon, siya at ang iba pa ay nanunumpa nang walang dahilan, pero pagkatapos, kapag hindi pumabor sa kanila ang nangyayari at gusto nilang magwala, kinakagat nila ang dila nila! Kung ang isang walang hiya ay nanunumpa o nagmumura, mas mabuting magkunwari kang abala at hindi mo siya naririnig, habang nananalangin ka sa iyong sarili. Dahil kapag napansin niyang pinapanood mo siya, baka lalo pa siyang manumpa nang walang tigil. At ikaw, sa ganitong paraan, ang magiging dahilan ng pagpasok ng maruming espiritu sa kanya. Gayunpaman, kung hindi isang walang hiya ang sumusumpa, kundi isang taong may konsiyensya, at sumusumpa siya dahil sa masamang ugali, maaari kang magsalita sa kanya. Ngunit kung hindi lamang siya may konsiyensya kundi mayroon din siyang katamtamang pagkamakasariili, mag-ingat ka. Huwag mong kausapin nang mahigpit, kundi nang kasing-mapagkumbaba at kasing-lungkot hangga't maaari. Sabi ni San Isaac: "Sawayin mo ang mga nakikipagtalos sa iyo sa pamamagitan ng kapangyarihan ng iyong mga birtud... at patahimikin mo ang kanilang mga bibig sa pamamagitan ng kababaang-loob at kapayapaan ng iyong mga labi. Sawayin mo ang mga walang pigil sa pamamagitan ng iyong birtwusong pag-uugali, at ang mga walang hiya sa laman sa pamamagitan ng pagpipigil ng iyong mga mata."⁴⁷

Kabanata 3. **"Sapagkat ang lahat ay malinis sa mga malinis..."⁴⁸**

Ang isang taong espiritwal "ay isang naglalagablab na apoy"

— Geronda, paano mabubuhay nang wasto bilang isang Kristiyano sa lipunan ngayon nang hindi natutukso ng mga taong malayo sa Diyos?

— Bakit pa matutukso ng mga hindi namumuhay nang malapit sa Diyos? Kung sa isang pamilya na may anim o walong magkakapatid, ang isa o dalawa ay naligaw dahil kay Satanas, matutukso ba ng kanilang makasalanang pamumuhay ang iba?

— Hindi, maaawa sila sa kanila, dahil magkakapatid sila.

— Aba, 'yan nga, nakikita mo, nasa loob natin ang kasamaan. Kulang tayo sa pag-ibig, kaya hindi natin itinuturing na ating mga kapatid ang lahat ng tao at natutukso tayo ng kanilang makasalanang pamumuhay. Isang malaking pamilya tayo at magkakapatid sa isa't isa, dahil ang lahat ng tao ay mga anak ng Diyos. Kung tunay nating mauunawaan na magkakapatid tayo sa lahat ng tao, mararamdaman natin ang sakit para sa mga namumuhay sa kasalanan. At hindi tayo matutukso ng kanilang makasalanang pamumuhay, kundi ipagdarasal natin sila.

Kaya, kung tayo ay natutukso, ang kasamaan ay hindi nasa labas kundi nasa loob natin. Sabihin natin sa ating sarili, kapag tayo ay tinutukso: "At ilan ba ang iyong tinutukso? At sa ngalan ng Diyos, hindi mo ba tinitii ang iyong kapatid? At paano ka tinitii ng Diyos, sa kabila ng lahat ng iyong nagagawa?" Isipin natin ang Diyos, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, ang mga Anghel na nakakakita sa lahat ng tao sa lupa. Sila ay, wari, nakatayo sa isang balkonahe at, sa pagtingin pababa sa plasa, nakikita ang lahat ng taong nagtitipon doon. Nakikita nila na ang iba ay nagnanakaw, ang iba ay nanunumpa, ang iba ay gumagawa ng mga makalaman na kasalanan, at iba pa. Paano nila sila matiis? Matiis nila ang lahat ng kasamaan at kasalanan sa mundo, ngunit hindi natin matiis ang ating kapatid! Nakakatakot ito!..

⁴⁷ "Sa pamamagitan ng kababaang-loob at kalmadong pananalita, takpan ang mga bibig ng mga walang hiya at mapaghimagsik, at patahimikin sila. Harapin mo ang mga malikot sa kagalangan ng iyong buhay, at ang mga walang hiya sa damdamin – sa pagpipigil ng iyong mga mata." Ihambing sa: *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Salita 56. p. 281.

⁴⁸ Tito 1:15.

— Geronda, ano ang ibig sabihin ng mga salita ni Apostol Pablo: '*sapagkat ang ating Diyos ay isang nagwawasak na apoy*'?⁴⁹

— Kung ihahagis mo ang papel o basura sa pugon, hindi ba ito masusunog? Ganoon din sa taong espirital: ano man ang ihagis sa kanya ng diyablo, nasusunog ito. '*Isang apoy na sumisilab!*' Kapag ang banal na apoy ay nagliyah sa loob ng isang tao, lahat ay nasusunog. Hindi na dumidikit sa kaniya ang masasamang kaisipan. Ibig sabihin, hindi tumitigil ang diyablo sa paghahagis ng masasamang kaisipan sa kaniya, ngunit ang taong espirital ay 'apoy' at sinusunog niya ang mga ito. At pagkatapos ay napapagod ang diyablo at tumitigil [sa kaniyang pag-atake]. Kaya sinasabi ni Apostol Pablo: '*Ang lahat ng bagay ay malinis sa mga malinis.*' Para sa mga dalisay, lahat ng bagay ay dalisay; walang marumi. Kahit pa ihagis ang mga dalisay sa putik, mananatiling sila dalisay, tulad ng sinag ng araw, na kahit saan tumama, ay nananatiling maliwanag at dalisay.

Ang isang taong espirital ay nababago sa pamamagitan ng pakikipag-ugnayan sa isang santo—sa pinakamainam na kahulugan ng salita—ngunit hindi siya nasusunog ng isang taong laman. Nakikita niya siya, nagdurusa para sa kanya, ngunit hindi siya napapahamak. Ang isang taong nasa gitnang kalagayang espirital ay nagiging mas mabuti sa pamamagitan ng isang taong espirital, at nagiging mas masama naman sa pamamagitan ng isang taong laman. Hindi nauunawaan ng isang taong laman ang santo at naiimpluwensyahan ng isang taong laman. At kung ang isang demonyado ay makakita ng santo at tatakas, ang isang taong laman naman ay lalapit sa santo upang tuksuhin at iligaw siya. Ang sinumang nakarating sa kalagayan ng mga taga-Sodoma ay nalilihis kahit ng mga Anghel.⁵⁰ Ang isang mapagkumbabang tao, kahit wala pa siyang karanasang espirital, ay nakikilala ang Anghel ng Diyos mula sa diyablo, taglay ang espirital na kadalisayan at kahalintulad ng isang Anghel. Ngunit ang makasarili at laman-tao ay hindi lamang madaling mailigaw ng mapanlinlang na diyablo, kundi siya rin ang nagkakalat ng katusuhan na iyon, ginigising ito sa iba sa pamamagitan ng kanyang sariling laman-tao at nahahawa ang mga mahihinang kaluluwa sa kanyang mga espirital na mikrobyo.

— Geronda, paano makakamit ng isang tao ang kalagayang kung saan lahat ay nakikita bilang dalisay?

— Dapat linisin ang puso upang manirahan ang Biyaya ng Diyos dito. "*Lalangin Mo sa akin, O Diyos, ang isang malinis na puso...*" (⁵¹) — hindi ba iyan ang sinasabi ng awit? Kapag ang puso — lalaki man o babae — ay nalinis, naninirahan si Cristo dito. At saka ang mga tao ay hindi nagtutukso o tinutukso, kundi ipinapasa ang Biyaya at paggalang sa iba. Ang isang taong mapagmatyag at pinahahalagahan ang kanyang espirituwal na kadalisayan ay pinangangalagaan din ang Banal na Biyaya, at hindi lamang nakikita ang lahat bilang dalisay, kundi ginagamit pa nga ang marumi para sa kabutihan. Kahit ang marumi ay nagiging kapaki-pakinabang sa kanilang mabuting espirituwal na pagsisikap. Ina-recycle niya ang hindi nais na papel para gawing malinis na napkin, pandikit, at kuwaderno; ang mga piraso ng tanso para gawing kandelabro, at iba pa. Sa kabaligtaran: ang isang taong yumayakap sa panlilinlang at nag-iisip nang mapanlilinlang ay ginagawang masama pati ang mabuti, tulad ng isang pabrika na gumagawa ng mga bala—gagawin niya kahit ang ginto na maging mga bala at mga balat ng bala, dahil ganoon ang pagkakaayos ng mga makina sa pabrika na iyon.

Kapag sinimulan ng isang tao na magpatalo sa kasalanan, dumidilim siya sa loob, nanghihina ang paningin ng kanyang kaluluwa, at malabo ang kanyang nakikita. Pagkatapos, nadudumihan na siya ng kasalanan, at nabibihag siya nito. Maaari pa nga niyang makita ang dalisay bilang marumi. May mga tao na, halimbawa, ay hindi makapaniwala na may mga kabataang lalaki at babae na namumuhay nang marangal at dalisay. "Sa ngayon," sabi nila, "imposible ang ganoong bagay." Ang mga kaluluwang ito ay lubos nang nababad sa kasalanan kaya't nakikita nilang makasalanan ang lahat ng bagay. Ang mga nakikisalamuha sa mga mukhang may sungay,⁵² ay hindi man lang maisip na may iba pang kaibigan ng mga Anghel ng Diyos. Ngunit hindi dapat hilingin ng sinuman ang paggalang para sa mga liryo mula sa mga baboy. Sapagkat ang Cristo Mismo ang nagsabi: "...*huwag ninyong ihagis ang inyong mga perlas sa harap ng mga baboy, baka kanilang tapakan...*"⁵³ Kaya, ang isang namumuhay ng espirital at dalisay na buhay ay dapat maging napakaingat, hindi lamang sa

⁴⁹ Heb. 12:29.

⁵⁰ Tingnan Genesis 19:1–5.

⁵¹ Awit 50:12.

⁵² Tangalashka (Griyego: ταγκαλάκι) – ito ang palayaw na ibinigay ng Nakatatanda sa diyablo. – *Tala ng tagasalin.*

⁵³ Tingnan ang Mat. 7:6.

hindi pagpapahintulot sa sarili na maging masyadong pamilyar sa mga taong makamundo, kundi pati na rin sa hindi pagpapahintulot sa kanila na makialam sa mga espiritwal na bagay, upang hindi mapinsala ang sarili o sila, sapagkat ang mga makamundo ay may ibang kodigo ng pag-uugali, ibang kanon⁵⁴, at hindi nila matukoy ang banal na mundo mula sa pabango.

— Geronda, maaaring hadlangan ba ng panlabas na tukso ang isang taong nagnanais na mabuhay nang malapit kay Kristo?

— Hindi. Tanging ang ating di-espiritwal na pamumuhay ang makakapaghiwalay sa atin kay Kristo. Iyan mismo ang ginagawa ng diyablo—lumilikha siya ng mga tukso at nagtatanim ng kasamaan, nakikipagdigma laban sa mga tao, minsan nang malapit, minsan nang mapanlinlang.

Mahal tayo ni Cristo, at kapag namumuhay tayo ayon sa Kaniyang kalooban, Siya ay nasa piling natin. Kaya kapag nakikita mong sumusulpot ang mga tukso, huwag kang matakot at huwag kang mag-panic. Kung hindi lapitan ng isang tao ang mga nangyayari nang may espiritwal na saloobin, hindi siya magkakaroon ng kahit isang araw ng kagalakan, dahil susugurin siya ng diyablo sa kanyang kahinaan at patuloy na lilikha ng mga tukso upang guluhin siya — isa ngayon, isa bukas, at isa pa sa sumunod na araw.

Huwag nating likhain ang mga tukso sa ating sarili

Maging mapagmatyag tayo hangga't maaari at huwag magbigay ng dahilan para magkaroon ng mga sitwasyong nakatutukso sa mga tao. Huwag nating magbukas ng anumang bitak para sa masama, sapagkat ang mga kaluluwang may bulok na kaisipan ay lalo pang lumalala at pagkatapos ay naghahanap ng dahilan upang ipagtanggol ang kanilang sarili. At sa ganitong kaso, sa isang banda, tayo ay magtitatag, at sa kabilang banda, tayo ay wawasak.

Noong isang beses, may ilang binata, mga makabagong kabataan, ang dumating sa aking kaliva. Nakipag-usap kami sa kanila. Sa mismong araw na iyon, kinailangan kong umalis sa Banal na Bundok. Nang malaman nila ito, naghanda rin silang umalis. Sa barko, lumapit sila sa akin at umupo sa tabi ko. Mula sa malaking interes, nagtanong sila sa akin ng iba't ibang katanungang espiritwal. Gayunpaman, may ilang kapwa namin pasahero ang maling nag-unawa sa nangyayari at tiningnan kami nang may matinding pag-aalinlangan. Kung nauna ko sanang naisip na maling mauunawaan ang aming pag-uusap, sana ay nag-ingat na ako.

Mapanlinlang ang mundo. Dapat nating sikaping huwag lumikha ng mga tukso. Hindi tayo responsable sa mga bagay na hindi natin kayang gawaran ng angkop na hakbang, o sa mga bagay na wala pa tayong karanasan. Ngunit huwag nating asahan ang gantimpala mula sa Diyos kung lumikha tayo ng problema dahil sa kapabayaan. Makakatanggap tayo ng gantimpala kapag tayo ay mulat-tao, at ang mga problema ay nilikha ng kaaway. Halimbawa, may nagsasabi na ako'y nasa ilalim ng anting-anting. Una, titingnan ko muna kung ako nga ay nasa ilalim ng anting-anting o hindi. 'Dahil sinabi niya, ibig sabihin may nakita siya. Hindi niya maaaring sinabi iyon nang basta-basta; tiyak na may hindi niya naintindihan,' — ganito ang aking pag-iisip, at sinisikap kong hanapin kung ano sa akin ang maaaring hindi naintindihan, upang maitama ko ito. Kung sasabihin ng mga tao na ako'y nasa silo, na ako'y isang salamangkero, pabor ito sa akin, dahil hindi magtitipon ang mga tao at magiging tahimik ang buhay ko nang pang-monasteryo. Ngunit ang salbaheng nagkalat ng mga tsismis ay mapupunta sa impyerno, dahil siya'y nagdudulot ng pinsala sa Simbahan. Hindi ba nakakalungkot [para sa kanya]? At ako ang papapanagutin, dahil ako'y hindi nag-ingat. Halimbawa, may ilang layko na lumalapit para halikan ang aking kamay, at pinipisil ko lang nang bahagya ang kanilang ulo. Maaaring may makakita nito at sasabihing: 'Monk lang siya, pero nagbibigay ng pagpapala—paring ba siya?' At hindi siya ang dapat sisihin; hindi ko na talaga dapat gawin iyon muli.

— Geronda, kapag ang isang tao ay hindi sinasadyang nagdulot ng tukso, may ilan na nagsasabi: 'Hayaan mo siya, hindi siya matino.' Paano dapat itong tingnan?

— Baliw ang hindi makapag-isip, hindi ang pabaya. Ang pabaya ay nagpapasindi ng apoy at hindi naiisip na kung saan niya ito pinatutuyo, ay magkakaroon ng malaking apoy. Kapag ang ganitong mga tao ay nagpapasindi ng apoy at sinisilab ang kaluluwa ng iba, dapat tayong manalangin at magbuhos ng kahit isang

⁵⁴ Ang canonarch ay isang mang-aawit na nag-aaanunsyo kung ano ang aawitin ng koro. Dito, ang ibig sabihin ng Matanda ay ang 'canonarch' sa makasalanang usapin ay ang diyablo, na nag-uutos sa isang tao kung ano ang gagawin niya.

timba ng tubig sa apoy. May iba namang parang alimpuyo: may kabanalan sila, ngunit tila hindi ayos ang kanilang pag-iisip, at kapag may narinig silang hindi nila sinasang-ayunan, nang hindi muna iniisip kung ito ay tama o mali, winawasak nila ang lahat. Dapat natin silang dahan-dahang pigilin, at kapag huminto na sila, muling dahan-dahang maglagay ng bato sa ilalim ng kanilang gulong, dahil maaari silang mag-ikot pabalik at hilahin ang iba kasama nila.

Paano gustong-gusto ng ilang tao na lumikha ng mga tukso

Huwag agad-agad maniwala sa naririnig mo, sapagkat ang ilan ay nagsasalita lamang ayon sa kanilang sariling pagkaunawa. Noong isang beses, may isang lalaki na lumapit kay Hajj Fendi⁵⁵ at sinabi sa kanya: "Pagpalain mo ako, Hajj Fendi. Isang daang ahas ang nagtipon doon sa itaas!" — "Isang daang ahas!? Mula saan?" — nagtanong si Santo Arsenius nang may pagkamangha. "Hindi naman eksaktong isang daan, pero tiyak na limampu!" — "Limampung ahas?" — "Siguro mga dalawampu't lima!" — "Nakarinig ka na bang dalawampu't limang ahas na gumagapang nang sabay-sabay?" — tanong ng santo. Sinabi ng lalaki na tiyak na sampu lamang iyon. "Halika nga," sabi ng santo, "talaga bang nagkakatipon sila roon, na sabay-sabay na umakyat ang sampung ahas? Sige, hindi 'yan posible!" — "Lima lang," iginiit ng lalaki. "Lima?" — "Sige na nga, dalawa lang." Pagkatapos ay tinanong siya ng santo: "Nakita mo sila?" — "Hindi," sabi niya, "pero narinig ko silang umuungol sa mga sanga: sh-sh-sh!.." Ibig kong sabihin, baka palaka lang iyon! Hindi ako agad nagkukunwaring alam ang naririnig ko nang hindi muna iniimbestigahan. Ang isa ay nagsasalita para manghusga, ang isa naman ay basta na lang nagsasabi, at ang ikatlo ay may partikular na layunin.

Ang hilig ng ilang tao na gumawa ng tukso! Sa Konitsa, may dalawang magkaibigan na sobrang lapit. Tuwing pista at Linggo, hindi sila naglilibot sa bayan, kundi pumupunta sa monasteryo sa Stomion,⁵⁶ at kumakanta pa nga sa koro, saka umaakyat sa bundok, sa 'The Camel'.⁵⁷ Minsan, isang tiwaling lalaki ang naglatag ng bitag para sa kanila. Lumapit siya sa isa sa mga kaibigan at sinabi: 'Alam mo ba kung ano ang sinabi ng kaibigan mo tungkol sa'yo? Ganoon-ganito.' Pagkatapos ay lumapit siya sa pangalawang kaibigan at sinabi sa kanya: 'Alam mo ba kung ano ang sinabi ng kaibigan mo tungkol sa'yo? Si-ganito-ganito.' Agad silang dalawa nagalit nang husto at nagsimulang mag-away doon mismo sa monasteryo. Samantala, ang siyang nagpasimula ng gulo ay palihim na umalis habang sila'y nag-aaway pa! Ang nakababatang isa naman ay mainit ang ulo at sinimulang insultuhin ang nakatatanda.

Naisip ko: "Ano ba ang gagawin ko? Tingnan mo ang ginagawa ng pasaway na ito!" Kaya lumapit ako at sinabi sa nakatatanda: "Makinig ka, bata pa siya, at medyo nerbyosyoso rin, kaya huwag mo siyang pansinin; humingi ka ng tawad sa kanya." "Ama," sabi niya, "ano'ng ipagpapakumbinsi? Hindi mo ba nakikita kung paano niya ako ina-insulto? At ngayon ko pa lang naririnig kung ano ang inaakusa niya sa akin." Kaya lumapit ako sa binata at sinabi sa kanya: "Makinig ka, mas matanda siya kaysa sa'yo, at hindi ganoon ang mga bagay gaya ng iniisip mo. Lumapit ka at humingi ng tawad sa kanya." Bigla siyang nagalit at nagsimulang sumigaw: "Mag-aaway tayo, Ama!" — "Kung ganoon," sabi ko, "sige, Pantelis, mag-aaway tayo; bigyan mo lang ako ng sandali para maghanda." Sinabi ko iyon at umalis. Sa likod ng monasteryo, mga apat na raang metro ang layo, may nakaimbak akong matitibay na poste para sa bakod ng hardin. Pumunta ako roon, kumuha ng poste na mga limang metro ang haba at hinila ito pabalik sa monasteryo. Halos hindi ko na nga ito nahihila, para lang mapasama siya ng tawa. Narinig niya akong may hinihila, pero mahuhulaan mo ba kung ano ang ginagawa ko? Hinila ko ito papasok sa bakuran at tumigil sa tapat ng pasukan ng simbahan. "Hoy," sabi ko, "Pantelis, tigilan mo na 'yan, o mag-aaway tayo." Sabay kaming sumigaw ng tawa nang maunawaan namin kung bakit ko kailangan ang patpat na iyon. Ayun na! Nabuksan na ang usapan. Natalo ang diyablo. "May utak ka ba," sabi ko, "o ano? Ano ba'ng ginagawa mo?" At naging magkaibigan na silang muli.

— Nangyari ba ang pagtatalo sa mismong araw na iyon?

— Oo, at nagkaroon sila ng napakasamang pagtatalo! Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng diyablo? Ang ikatlong iyon ay malamang na naiinggit sa kanila, na sila ay magkasintalik na parang magkapatid. Inudyok

⁵⁵ Hajfendi – ito ang pangalang ibinigay sa Santo Arsenius ng Kapadokya ng mga naninirahan sa Faras.

⁵⁶ Noong 1958–60, nanirahan ang pinagpalang Nakatatanda na si Paisios sa Monasteryo ng Stomion, na matatagpuan malapit sa Konitsa. – *Tala ng tagasalin*.

⁵⁷ Ang tuktok ng Bundok Papingo – Timfi ay kahawig ng silweta ng isang babaeng kamelyo.

niya ang isa laban sa isa pa at tumakas. Ang paninirang-puri ay isang napakasamang bagay. Kaya ang kaaway ay tinatawag na diyablo.⁵⁸ Pinupukaw niya ang gulo: sinasabi niya ang isang bagay sa isang tao, at iba naman sa iba. At lumilikha rin siya ng mga tukso. At ang mga kaluluwang iyon ay naniwala sa kanya at nag-away sa isa't isa.

— Sinadya ba niya iyon?

— Oo, para paghiwalayin sila. Siya, siyempre, ginawa niya ito 'mula sa pag-ibig', ibig sabihin, dahil sa inggit.

Pagpapubliko ng mga kasalanan

Kapag nakakita tayo ng masamang bagay, takpan natin ito at huwag ipalaganap ang balita tungkol dito. Mali kapag ang mga pagkukulang sa moralidad ay nalaman ng lahat. Halimbawa, kung may dumi sa daan. Ang isang matalinong tao, na dumaraan, ay pupulutin ito at sasakupan, upang hindi magdulot ng pagkasuklam sa mga tao. Ang isang hangal na tao naman, sa kabaligtaran, sa halip na takpan ito, huhukayin pa ito at lalo lamang patitindihin ang baho. Gayundin, sa pamamagitan ng walang-pag-iingat na paglalantad sa mga kasalanan ng iba, nagdulot tayo ng mas malaking kasamaan.

Ang kasabihang "*ang buong Simbahan*" (⁵⁹) sa Ebanghelyo ay hindi nangangahulugang dapat malaman ang lahat ng bagay, sapagkat hindi ang Simbahan ang lahat ng bagay. Binubuo ang Simbahan ng mga mananampalataya na namumuhay ayon sa kalooban ni Cristo, hindi ng mga nag-aaklas laban sa Simbahan. Noong unang panahon ng Kristiyanismo, nang ang kumpisal ay ginagawa sa harap ng lahat ng miyembro ng Simbahan, ang mga salita ng Panginoon na: "*Sabihin sa Simbahan*" — ay may literal na kahulugan. Sa ating panahon, gayunpaman, na bihira nang magkumpisal ang buong pamilya sa iisang kumpesor, huwag nating hayaan ang kaaway na malito tayo sa "*Sabihin sa Simbahan*" na ito. Sapagkat sa pamamagitan ng paglalantad, halimbawa, ng isang moral na paglabag, ipinapahayag natin ito sa mga kaaway ng Simbahan at binibigyan sila ng dahilan upang makipagdigma rito. At sa ganitong paraan, nanghihina ang pananampalataya sa mga mahihinang kaluluwa.

Kung ang isang ina ay may anak na babae na isang babaeng nagbebenta ng katawan, hindi niya siya sinisigawan o pinapahiya sa harap ng iba, kundi ginagawa ang lahat ng kanyang makakaya upang maibalik ang kanyang mabuting pangalan. Ibebenta niya ang lahat ng pag-aari niya, pati ang huling gamit; dadalhin niya ang kanyang anak at lilipat sa ibang bayan, at susubukang ipakasal siya, upang maitama ang kanyang dating pamumuhay. Ganito rin ang ginagawa ng Simbahan. Ang mabuting Diyos ay matiisin sa atin sa pag-ibig at hindi inilalagay ang sinuman sa tuksuhan, kahit na Siya, ang Nakakaalam ng mga Puso, ay nakakaalam ng ating kahirapan. At hindi kailanman ininsulto ng mga santo ang isang makasalananang tao sa harap ng buong mundo, kundi sa pag-ibig, espirituwal na pagiging sensitibo, at sa isang misteryosong paraan ay tumulong na itama ang kasamaan. Ngunit tayo mismo, bilang makasalanan, ay gumagawa ng kabaligtaran — gaya ng mga hipokrito. Dapat tayong mag-ingat na huwag maging madaling biktima ng hindi pagkakaunawaan at huwag ituring na masama ang ginagawa ng iba.

— Geronda, nabanggit mo ang pampublikong pagsisiwalat ng mga moral na paglabag. Ngunit kinakailangan bang ipaalam sa iba ang tungkol sa mga kasalanan o sa iba pang uri ng hindi malusog na kalagayan?

— Tingnan mo: Ginagawa ko ito sa ilang kakilala ko. Halimbawa, nakikita ko ang isang taong gumagawa ng masama at nagpapaligaw sa iba. Pinapayuhan ko siyang itama ang kanyang mga gawain: minsan, limang beses, sampu, dalawampu, tatlumpu, ngunit hindi niya ito binabago. Gayunpaman, pagkatapos ng paulit-ulit na paalala, wala na siyang karapatang magpatuloy sa masamang asal, dahil naliligaw ang iba at ginagaya siya. Nakikita mo, mabilis gayahin ng mga tao ang kasamaan, ngunit hindi ang kabutihan. At dumarating ang panahon na napipilitan akong sabihin sa iba na nasasaksihan ang masamang asal na ito, upang maprotektahan sila.

⁵⁸ Διάβολος (Griyego) – maninirang-puri; διαβάλλω (Griyego) – manirang-puri, magsalita nang masama, mag-ulat tungkol sa isang tao.
– *Tala ng tagasalin*

⁵⁹ Mat. 18:17.

Sa madaling salita, kapag sinasabi ko: "Hindi ko gusto ang ginagawa ni ganito-ganito," sinasabi ko ito hindi para hatulan siya, sapagkat nasabi ko na ito sa kanya ng limang daang beses, kundi dahil ang iba, nang makita ang kanyang kahinaan, ay naapektuhan nito, ginagaya siya at, higit pa rito, sinasabi: "Dahil walang sinasabi si Elder Paisios sa kanya, ibig sabihin ay walang mali sa kanyang pag-uugali." At kung hindi ko ipahayag ang aking saloobin na ayaw ko rito, magkakaroon ng impresyon na sang-ayon ako rito, na gusto ko rin ito. At sa ganitong paraan, nasisira ang lahat, dahil maaaring magpasya ang isang tao na tama ang taktika ng salarin, at simulan ding gamitin ito. At ano ang magiging bunga nito? At iniisip pa nila na wala akong sinabi sa kanya, dahil hindi nila alam kung paano niya ako pinahirapan sa buong panahong ito. At nariyan mismo ang diyablo, na nagsasabing: "Walang mali sa ginagawa mo. Tingnan mo, may iba pang gumagawa ng pareho, at wala namang sinasabi si Elder Paisios sa kanya." Kaya, kapag nakita kong may isang tao na patuloy na namumuhay ayon sa sarili niyang 'typikon'—⁶⁰ —at kumikilos nang pabaya, kahit na pinayuhan ko na siyang itama ang kanyang mga gawain, saka sa pag-uusap kasama ang isang taong kilala sa taong iyon, sinasabi ko: 'Hindi ko gusto ang ginagawa ni ganito-ganito,' upang maprotektahan siya mula sa kapahamakan. Hindi ito paghatol; hindi dapat pinagkakamalito ang iba't ibang bagay.

At saka may mga taong lumalapit at nagsisimulang mangutya sa akin: "Bakit mo sinabi ito sa iba? Lihim naman iyon, eh." — "Anong lihim?" sagot ko. "Makalibong beses ko na itong sinabi sa'yo, at hindi mo binago ang ugali mo. Wala kang karapatang iligaw ang iba para akala nila ay sinasang-ayunan ko ang ginagawa mo!" Parang hindi pa sapat na nanahimik na ako, ngayon ay maglilinlang pa siya sa iba! Lalo na kapag may batang mula sa isang pamilyang kilala ko na dumarating, at nakikita kong sinisira ng kanyang pag-uugali ang pamilya, sinasabi ko sa kanya: "Makinig ka, kung hindi mo babaguhin ang iyong pag-uugali, sasabihin ko ito sa iyong ina. Walang nagbigay sa'yo ng karapatang lumapit sa akin, sabihin lahat ng ito, at pagkatapos ay magpatuloy sa gusto mo. Sasabihin ko sa nanay mo para mailigtas ang pamilya ninyo." Kung magpapakita siya ng pagsisisi, ibang usapin iyon. Pero kung ipagpapatuloy niya ang kanyang taktika, kailangan kong sabihin ito sa nanay niya, dahil ako ang may pananagutan dito.

Kabanata 4. **Tungkol sa pagganap** **na may katinuan at pagmamahal**

Pagsusumikap sa Sarili

Kung nais mong tulungan ang Simbahan, magsikap kang pagbutihin ang sarili kaysa sa iba. Kung pagbutihin mo ang sarili, agad na magkakaroon ng pagbabago sa isang bahagi ng Simbahan. At malinaw na kung kikilos ang lahat nang ganito, magiging ganap na maayos ang Simbahan. Ngunit ang mga tao ngayon ay nababahala sa lahat ng bagay maliban sa kanilang sarili, sapagkat madali lamang magmalasakit sa iba, samantalang ang pagsusumikap para sa sarili ay nangangailangan ng pagsisikap.

Kung sisimulan nating pagbutihin ang ating sarili at, umaasa nang higit sa Banal na tulong, mas tututok sa panloob na gawain kaysa sa panlabas, mas matutulungan natin ang iba nang mas epektibo. Bukod dito, magkakaroon tayo ng panloob na kapayapaan, na tahimik na tutulong sa mga kaluluwang ating nakakasalamuha, sapagkat ang panloob na espirital na kalagayan ng isang tao ay nagpapahayag ng moral na birtud at binabago ang mga kaluluwa ng iba. Kapag inialay ng isang tao ang sarili sa panlabas na gawain nang hindi pa niya nararating ang isang pinadalisay na panloob na espirital na kalagayan, maaaring makipaglaban siya sa isang uri ng espirital na pakikibaka, ngunit kasabay nito ay nakararanas siya ng paghihirap at pagdurusa; kakulangan siya sa tiwala sa Diyos, at madalas mawawalan siya ng kapayapaan. Kung hindi nila pinapabuti ang kanilang sarili, hindi nila maipagkakaloob na dalisay ang kanilang malasakit para sa kabutihang panlahat. Sa paglaya nila

⁶⁰ Typikon (Griyego) – batas, modelo; dito: paraan ng pamumuhay, kaugalian. – *Tala ng tagasalin.*

mula sa kanilang dating sarili at sa lahat ng makamundong bagay, taglay na nila ang Banal na Grasya. Sa gayon, magkakaroon siya ng kapanatagan ng isip, at matutulungan niya ang mga taong may anumang disposisyon. Ngunit kung wala siya ang Grasya ng Diyos, hindi niya mapipigil ang sarili at hindi rin niya matutulungan ang iba sa paraang magugustuhan ng Diyos. Una, kailangang malubog muna siya sa Grasya, at saka lamang magagamit ang kanyang mga kapangyarihan, na ngayo'y pinabanal na, para sa kaligtasan ng iba.

Ang mabuti ay dapat gawin sa mabuting paraan

— Geronda, ano ang naiisip mo kapag nakararanas ka ng problema?

— Iniisip ko kung ano ang maaaring gawin at hindi maaaring gawin mula sa pananaw ng tao. Tinitingnan ko ang usapin mula sa lahat ng anggulo: 'Kung gagawin ko ito, paano nito maaapektuhan iyon, at paano nito maaapektuhan ang iba? Ano ang masama na maaaring mangyari rito, at ano ang mabuti?' Palagi kong sinisikap tingnan ang problema mula sa iba't ibang anggulo, upang ang desisyong gagawin ko ay, hangga't maaari, ang pinaka-wasto. Dahil sa kapabayaan, maaaring makagawa ng maraming pagkakamali. At kapag naisip mo na sa huli kung ano ang dapat sana'y ginawa mo, wala nang silbi — tapos na ang lahat, gaya ng kasabihan, lumipad na ang ibon! Sabihin nating aksidenteng nasunugan ng bahay ang isang tao. Ano'ng magagawa mo, hindi mo naman siya maaaring parusahan ng kamatayan. Pero — nagawa na ang pinsala...

[Noong unang panahon] may isang suliranin na lumitaw sa isang organisasyon. Dumating sa akin ang manager doon at sinabi: "Ayos na lahat. Pumunta ako sa ganito't ganoong lugar, nakita ko sina ganito at ganoon, sinabi ko sa kanila ito at iyon, at naresolba na ang problema." — "Ang problema," sabi ko, "kacapagsimula pa lamang. Hindi pa problema ang nangyari noon. Sa simula, ilang baga lang ang naroon; sana ay namatay na rin nang kusa, pero ngayon ay nagsimulang umalab ang apoy." Akala niya ay naayos na niya ang lahat sa ginawa niya, at gusto pa niyang purihin namin siya. Ngunit sa katotohanan, nagdulot ng malaking gulo ang kanyang mga ginawa at lalo pang naging kumplikado ang problema.

Kailangan ng malaking atensyon, pag-iingat, at matalinong paghuhusga upang matiyak na ang mabubuting gawa ay nagagawa nang maayos at nakapagbibigay ng benepisyo, dahil kung hindi, sa halip na makatulong, magiging nakakainis na lang ito sa iba. At isa pa: mas mabuting hayaang matupad ang iyong pinaplano. Dahil kung magmamadali ka sa mga bagay-bagay bago pa sila handa—ibig sabihin, magpapasyang padalus-dalos— maaaring makaranas ka ng kahirapan at pagdurusa sa huli. Kapag pinabagal nang kaunti ang mga seryosong bagay, maisasagawa ang mga ito nang mabilis at tama. Maaaring henyo ka, ngunit kung ang iyong mga kilos ay hinihimok ng kayabangan at makasarili, baka hindi mo man mapansin. Halimbawa, sa pangangaso, kung ang aso ay halo-halong lahi ngunit masigasig maghanap, matutunton nito ang bakas ng kuneho. Ngunit ang isa pang aso, ang pinakadalisay na lahi, na may pinakamahusay na katangiang pampa-aso, kapag nagmamadali, ay nagkakandarapa sa kanan at kaliwa. Ang kumilos muna bago mag-isip ay kayabangan. Kaya naman, hindi dapat magmadali sa pagkilos, kundi dapat munang pag-isipang mabuti ang lahat ng bagay at manalangin. Kapag ang panalangin ang nauuna, hindi basta-bastang pangangatwiran o kakulangan sa pag-iisip ang gumagana, kundi isang banal na pag-iisip.

Tayo, bilang mga taong espiritwal, ay madalas kumilos na para bang hindi umiiral ang Diyos — hindi natin Siya pinapayagang kumilos. Ngunit alam ng Diyos ang Kanyang sariling gawain. Ang ibig kong sabihin ay nais nating kumilos sa makalupang paraan gayong may mga espiritwal na paraan upang lutasin ang mga kahirapan sa espiritwal na paraan. Nang ako ay nasa Bundok Sinai, isang hodja⁶¹ ang dumarating sa monasteryo tuwing Biyernes, papasok, aakyat sa minaret ng moske na naroon, at magsisimulang sumigaw! At ang boses niya ay napakalakas! Naririnig ito hanggang sa kuweba ni Santa Epistimia. Pagkatapos, nakahanap ng solusyon ang monasteryo: tuwing Biyernes, kapag dumarating ang hodja, sinisimulang kandahin ang pinto ng monasteryo para hindi siya makapasok. Hindi ko ito alam. Isang araw, bumaba ako at nakita kong nagngagalit ang hodja. "Ngayon mismo," sabi niya, "ipapakita ko sa kanila kung paano isara ang pinto sa mismong harap ng ilong ko!.." Sabi ko: "Ipinagsara nila iyon para hindi makapasok ang mga kamelyo. Hindi ko iniisip na ipinagsara nila iyon para hindi ka makapasok." Pagkatapos ay sinabi ko ito sa mga monghe. Sabi ng isa sa mga sekretaryo: "Ipagpakita ko sa kanya, ang hodja na iyan! "Ipagpakita ko sa kanya! Susulat ako sa pamahalaan na inaalipin tayo ng

⁶¹ Hodja – isang Muslim na hukom at guro sa relihiyon. – *Tala ng tagasalin.*

hodja!" — "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "ang Ortodoksiya ay hindi isang uri ng tableta. Magsagawa tayo ng pagbabantay para sa kagalang-galang na mga Ama ng Sinai at ng Banal na Catherine at hayaan ang usapin sa Diyos. Tataas din ako at mananalangin." Sinabi ko rin sa ilang kapatid na manalangin, at nakuha ng hodja ang kanyang karma! Nag-impake siya ng kanyang mga gamit, umalis, at naglaho! At kung patuloy nilang sinara ang pinto, malalaman din ng gobyerno na hindi totoo na inaapi kami ng hodja, at magkakaroon ng iskandalo. Sasabihin ng hodja na nakasara ang pinto dahil pumupunta siya tuwing Biyernes, at magdudulot siya ng pinsala sa monasteryo. At mas nauna pa rito, may isang [mayamang tao] na nakita ang [Bundok Sinai] at gusto ring magtayo ng bahay-bakasyon sa tuktok ng Santa Catalina. Nagkasakit siya ng hindi alam na karamdaman at namatay. At hindi ganoon katagal ang nakalipas, may isa pang gustong magtayo ng gusali doon — at siya rin ay namatay. Kaya mas mabuting huwag umasa lamang sa sariling pagsisikap, kundi manalangin at hayaang kumilos ang Diyos.

Pag-uugali na may katwiran

— Geronda, kapag nakakita tayo ng isang taong kumikilos nang hindi tama, dapat ba tayong magsalita sa kanila?

— Nakadepende iyon sa uri ng taong iyon. Sa panahon ngayon, kailangan ng malaking paghuhusga at banal na kaliwanagan. Hindi ganoon kasimple sagutin ang iyong tanong. Napansin ko na sa bawat kaso ay may hanggang limang daang 'sub-kaso'. May mga taong kayang magbago, samantalang ang iba ay hindi nagbabago at maaaring mag-react nang negatibo sa ating mga pahayag. Ang mga makasarili ay lalong nagagalit kapag nasaktan ang kanilang pagmamalaki. Kahit na madalas nilang napagtatanto na sila ang may mali, hindi sila sumusuko sa kanilang pagkamakasarili. At kapag hindi perpekto ang ating mga motibo—sa madaling salita, kapag kasabay ng pagmamalakit sa iba ay may pagmamalaki rin sa ating kalooban, kapag hindi dalisay ang ating pag-ibig—lalo silang tumututol nang matindi.

Kung tayo'y sumasaway sa isang tao dahil sa pag-ibig, nang may sakit sa damdamin, kung gayon, anuman ang kanilang pag-unawa sa ating pag-ibig o hindi, nagkakaroon ng pagbabago sa kanilang puso, sapagkat tayo'y hinihimok ng dalisay na pag-ibig. Ngunit ang pagsaway na walang pag-ibig, na may pagkiling, ay ginagawang halimaw ang taong sinasaway, dahil ang ating malisya, na tumatama sa kanilang makasarili, ay nagbubuga ng mga kislap, na parang bakal sa posporo na naglilikha ng kislap mula sa batong posporo. Kung tayo ay matiisin sa ating kapatid dahil sa pag-ibig, mauunawaan niya ito. At nauunawaan din niya ang ating masamang hangarin, kahit na ito'y nasa loob at hindi ipinapahayag sa labas sa anumang paraan, sapagkat ang ating masamang hangarin ay nagdudulot sa kanya ng pagkabahala. Gayundin ang diyablo, kahit lumitaw sa anyo ng anghel ng liwanag, ay nagdudulot ng pagkabahala, samantalang ang tunay na Anghel ay nagdadala ng banayad, di-mailahad na kagalakan.

— Kaya, Geronda, kapag may sinasabi tayo at may negatibong reaksiyon, ibig bang sabihin noon na ang panimulang punto ng ating mga kilos ay makasarili?

— Madalas maraming hindi pagkakaunawaan. Naiintindihan ng isang tao [ang bagay] sa isang paraan, ng iba naman sa iba. Ngunit dapat palaging suriin ng tao ang sarili: 'Bakit ko gustong sabihin ito? Ano ang aking motibo? Nadararamdaman ko ba ang sakit para sa aking kapwa, o gusto ko bang sabihin ito upang ipakita ang aking kabutihan, upang magpasikat?' Kung napadalisay na ng isang tao ang kanyang sarili, kahit pa magalit siya, sumigaw, o magbigay ng puna sa iba, malilinis ang kanyang mga motibo. At doon, nagiging maayos ang lahat, dahil kumikilos siya nang may paghuhusga. Ang katwiran ay kadalisan; ito ay Banal na kaliwanagan, espirituwal na kalinawan; at kung gayon, paano magkakasya ang makasarili rito, sa loob? At kapag dalisay ang motibo, nananatiling payapa ang puso ng isang tao. Sa ganitong paraan, mauunawaan mo ang bawat isa sa iyong mga gawa—kung ito ay mabuti.

Madalas hindi mo namamalayan na nakikipag-usap ka sa iba nang may tonong mapamuno: 'Dapat gawin ito sa ganito at ganoon.' Sumasali ang egoismo, at napapagalit mo ang iyong kapwa laban sa iyo. Kung dalisay ang motibo at may kababaang-loob, nakakatulong ang pahayag sa kabilang tao. Kung hindi, pumapasok ang pagkamakasarili at humahantong sa kabaligtaran ng resulta. Ang mga motibo sa likod ng iyong mga kilos ay magiging ganap na dalisay kung aalisin mo rito ang iyong 'sarili', ang iyong pagkamakasarili. Ang hindi matalinong pag-uugali ay madalas na nagdudulot ng mas malaking pinsala kaysa sa pag-uugali ng mga baliw,

na may sirang isip at nagbasag ng mga ulo [ng kanilang sarili at ng iba]. Sapagkat ang mga taong walang pakundangan ay nasasaktan ang mga taong sensitibo sa pamamagitan ng kanilang matatalas na salita at madalas silang itulak sa paghihirap ng loob, na nagdudulot ng nakamamatay na sugat.

At may ilan na ganoon din ang pag-uugali sa lahat. Ngunit hindi mo naman, sa huli, maaaring ibuhos nang kasing dami sa isang singsing ng karayom gaya ng sa isang bariles, o magkarga ng kasing bigat na kargamento sa isang baka gaya ng sa isang kabayo. Ang baka ay para sa pag-aararo; hindi tama na lagyan ito ng sadol o pasanin. Gayundin, ang kabayo ay hindi dapat ikabit sa araro, sapagkat ito ay ginawa para magdala ng mga karga. Ang isa ay para sa isang gawain, ang isa naman para sa iba. Hindi dapat pilitin na iangkop ang buong mundo sa sariling hulma. Bawat isa ay may kanya-kanyang paraan. At kung walang masamang idudulot, maaari na lamang ipikit ang mata sa ilang bagay. Kung ang lahat ng tao ay makakamtan ang kanilang nararapat na lugar sa buhay na ito, mawawala ang lahat ng kaguluhan, at magkakaroon din ng Paraiso sa lupa. Kaya, huwag tayong maglabis-labis na humingi sa iba.

Ang taos-pusong espirituwal ay nakikilala sa pag-ibig

Ang kalagayan ng mundo ay mahina ngayon, dahil ang lahat ay nagsasalita ng 'dakilang' katotohanan, ngunit hindi naman ito tumutugma sa realidad. Ang matatamis na salita at ang dakilang katotohanan ay may halaga lamang kapag nagmula ito sa tapat na labi. Makakahanap lamang ito ng tahanan sa mga taong may mabuting kalooban at malinis na isipan.

— Geronda, mayroon bang tinatawag na panlupa at espirituwal na katapatan?

— Oo, siyempre. Ang makamundong katapatan ay nangangahulugang kakulangan sa paghuhusga.

— Iyon ba ay kapag ang isang tao ay nagsasalita nang naaangkop at hindi naaangkop?

— Hindi lang iyon. Ang katotohanan ay katotohanan, ngunit kung sasalita ka ng katotohanan nang walang pag-iingat, hindi na ito katotohanan. Halimbawa, ang katotohanan na ang isang tao ay hindi ganap na matino ang isip ay totoo. Ngunit kung susubukan mong ipahayag ang katotohanang ito, wala itong silbi. Maaaring may magsabi: 'Para maging tapat, pupunta ako sa plasa at magkasala doon sa harap ng lahat.' Hindi iyon katapatan. Ang may dakilang paghuhusga ay may bukas-palad na pag-ibig, paghahain ng sarili, at kababaang-loob. Kahit ang mapait na katotohanan ay sinasabi ng ganoong tao nang may labis na kasimplehan at pinatitamis pa ito ng kanyang kabutihang-loob. Dahil dito, sa pamamagitan ng matatamis na salita ay nagdudulot ito ng mas malaking kapakinabangan, gaya ng mas mabuting benepisyong mapait na gamot kapag hinaluan ng matatamis na sirope.

Ang katotohanan, kapag ginamit nang walang dahilan, ay maaaring magdulot ng krimen. May ilan na gumagawa ng krimen habang kumikilos sa ngalan ng katotohanan. Ang taong may sinseridad na walang katwiran ay maaaring makasakit nang doble: una sa sarili, at pagkatapos ay sa iba. Sapagkat sa ganoong sinseridad ay walang habag. Ang nagnanais na maging tunay na sinsero ay dapat magsimula sa pagiging sinsero sa kanyang sarili muna, sapagkat dito nagsisimula ang espirituwal na sinseridad. Kung ang isang tao ay hindi tapat sa sarili, niloloko at pinagtatawanan lamang niya ang sarili. Ngunit sa pamamagitan ng pagiging hindi tapat sa iba, nagkakasala siya ng mortal, sapagkat pinagtatawanan niya ang iba.

— Geronda, posible bang maging ganoon dahil lamang sa pagiging payak?

— Anong kasimplehan! Saan mo nakita ang kasimplehan sa ganoong tao! Kung bata, magkakaroon sila ng kasimplehan. Kung santo, magkakaroon sila ng kasimplehan. Ngunit kung ang isang matanda na hindi may kapansanan sa pag-iisip ay kumikilos nang ganito, demonyo iyon!

— At ano ang nararamdaman niya?

— Purong impiyerno. Isang tukso ang sumusunod sa isa pa. Mga tukso na walang katapusan.

— Gayunpaman, Geronda, sabihin mo sa akin, hindi ba dapat kumilos nang tuwiran?

— Ang pagiging prangka, sa paraang maraming [nag-uunawa at] ginagamit ito, ay may diwang legalista. Sinasabi nila: 'Ako ay isang prangkang tao, nangangaral ako nang *malakas*'⁶² — at pinagtatawanan nila ang iba. Ngunit sa huli, sila mismo ang nagiging katawa-tawa.

⁶² Tingnan ang Lucas 12:3.

"Pinapatay ng letra ng batas"⁶³

Minsan tinanong ko ang isang lalaki: 'Sino ka? Isang sundalo ni Cristo o isang sundalo ng masama? Alam mo ba na may mga sundalo rin ang masama?' Hindi dapat maging fanatiko ang isang Kristiyanong; dapat siyang magkaroon ng pag-ibig sa lahat ng tao. Ang sinumang naghahagis ng mga salita nang hindi iniisip, kahit na tama pa ang mga ito, ay gumagawa ng kasamaan. Kilala ko ang isang manunulat. Siya ay isang taong lubos na deboto, ngunit nakikipag-usap siya sa mga taong makamundo gamit ang matigas na pananalita na tumatagos sa kailaliman ng kanilang mga kaluluwa at yumanig sa kanilang buong pagkatao. Minsan sinabi niya sa akin: "Sa isang pagtitipon, sinabi ko ito at iyon sa isang babae." Gayunpaman, sinabi niya ito sa kanya sa paraang lubos na nakasakit sa kanya. Ininsulto niya siya sa harap ng lahat. "Makinig ka," sabi ko sa kanya, "nagpapakawala ka ng gintong korona na may hiyas sa mga tao, ngunit sa paghagis mo nito sa ganitong paraan, nabibiyak mo ang kanilang mga ulo—at hindi lang ang mga mahihina, pati na rin ang mga malalakas." Huwag nating batuhin ang mga tao "sa Kristiyanong paraan" [sa pagitan ng mga kuwit]. Sinumang magsisisiwalat ng kasalanan ng isang makasalanan sa harap ng iba o magsalita nang may kinikilingan tungkol sa isang tao ay hindi ginagabayan ng Espiritu ng Diyos, kundi ng iba. Ang Simbahan ay kumikilos sa pamamagitan ng pag-ibig, hindi tulad ng mga legalista. Tinitingnan ng Simbahan ang lahat nang may mahabang pagtitimpi at nagsusumikap na tulungan ang bawat isa, anuman ang nagawa nila, gaano man sila kabigat na makasalanan.

Nakikita kong ang ilan ay may kakaibang lohika. Mabuti ang kanilang kabanalan, mabuti rin ang kanilang hilig sa kabutihan, ngunit kailangan din ang espiritwal na paghuhusga at malawak na pag-iisip, upang ang kabanalan ay hindi sinasamahan ng makitid na pag-iisip, at upang ang isipan ay hindi maging napakahigpit at matigas na parang puwede mo nang ukitin ng poste. Ang buong pundasyon ay nakasalalay sa pagkakaroon ng espiritwal na kalagayan, upang magkaroon ang isang tao ng espiritwal na paghuhusga. Kung hindi, naninindigan sila sa 'sulat ng batas,' at 'ang sulat ng batas ay pumapatay.' Ang may taglay ng kababaang-loob ay hindi kailanman nagpapatawag ng guro; nakikinig sila sa iba, at kapag tinanong ang kanilang opinyon, nagsasalita sila nang may kababaang-loob. Hindi niya kailanman sasabihin ang 'ako', kundi 'sinasabi ng kaisipan sa akin' at 'sinabi ng mga ama'. Ibig sabihin, nagsasalita siya bilang isang disipulo. Ang nag-iisip na kaya niyang itama ang iba ay labis na may pagpapahalaga sa sarili.

— Geronda, kapag ang isang tao, sa pagsisimula ng isang bagay, ay may mabuting hangarin ngunit [pagkatapos ay] lumihis sa matinding panig, ibig bang sabihin na kulang sila sa matibay na paghuhusga?

May antas ng makasarili sa kanyang pag-uugali. At ang ganitong tao, na hindi nakakaalam sa kanyang sarili, ay hindi napagtatanto ito, kaya't siya'y napupunta sa mga ekstremo. Madalas, may ilan na nagsisimula sa paggalang, at tingnan kung saan sila nito dadalhin! Halimbawa, ang mga iconodulo at ang mga iconoklasta. Ang isa ay sobra, ang isa naman ay sobra rin. May ilan pa nga na kinuskos ang ikon ni Kristo at, upang 'pagandahin' ang Banal na Komunyon, winisik ang alikabok na iyon sa Banal na Kális! Ang iba naman ay sinunog ang mga ikon, tinapakan ang mga ito... Kaya napilitan ang Simbahan na ilagay ang mga ikon sa mataas na lugar, at nang humupa na ang alitan, ibinaba Niya ang mga ito upang tayo ay sumamba at magbigay-pugay sa mga inilalarawan dito.

Anumang gawin ng isang tao, dapat niyang gawin ito para sa Diyos

— Geronda, karaniwan akong pinapatakbo ng takot na masaktan ang iba o mahulog sa kanilang paningin; hindi ko iniisip ang hindi masaktan ang Diyos. Paano lumalaki ang takot sa Diyos?

— Mahalaga ang pagiging mapagmatyag. Anumang gawin ng isang tao, dapat gawin niya ito para sa Diyos. Nakakalimutan natin ang Diyos, at saka sumisiksik ang kaisipan na may ginagawa tayong mahalaga. Sumisiklab din ang pagnanais na mapasaya ang mga tao, at sinisikap nating huwag mabigo sa paningin ng iba. Kung kumikilos ang isang tao na may pag-iisip na nakikita at binabantayan siya ng Diyos, ligtas ang kanyang bawat gawain. Kung hindi, sa paggawa ng isang bagay upang magmukhang mabuti sa mata ng mga tao, nawawala sa kanya ang lahat, nasasayang lang ang lahat nang walang kabuluhan. Dapat tanungin ng isang tao ang sarili sa bawat kilos: 'Sige, gusto ko man ang ginagawa ko, pero gusto rin ba ito ng Diyos?' At isaalang-alang kung ito ay kaaya-aya sa Diyos. Kung makakalimot silang gawin ito, makakalimot din sila sa Diyos. Kaya't dati sinasabi

⁶³ Ihambing ang 2 Corinto 3:6.

ng mga tao: 'Sa ngalan ng Diyos' o 'Ah, isang taong walang Diyos siya, hindi siya natatakot sa Diyos.' O sasabihin nila: 'Kung loloobin ng Diyos,' kung ipagkaloob ng Diyos.' Nararamdaman ng mga matatanda ang presensya ng Diyos saan man; palagi nilang inilalagay ang Diyos sa kanilang harapan at sila'y mapagmatyag. Naranasan nila ang kalagayang binanggit sa salmo: *'Palagi kong inilalagay ang Panginoon sa aking harapan... upang hindi ako matumba.'*⁶⁴ Kaya hindi sila [nawalan ng kapanatagan] kundi nanatiling matatag. Ngunit ngayon nakikita ninyo kung paano unti-unting sumisikat ang 'typikon' ng mga Europeo, at marami ang maganda ang asal dahil lamang sa makamundong kagandahang-asal. Anumang gawin ng isang tao, dapat gawin niya ito nang dalisay para kay Cristo, na nauunawaan na nakikita siya ni Cristo at pinangangalagaan siya. Hindi dapat may halong elementong pantao. Dapat si Cristo ang nasa puso ng bawat kilos ng tao. Kung gumagawa tayo ng isang bagay na may layuning mapasaya ang mga tao, wala itong pakinabang sa atin. Kinakailangan ang matinding pag-iingat. Dapat nating palaging suriin kung ano ang mga motibo na nagtutulak sa atin na kumilos. Sa sandaling mapagtanto kong hinihimok ako ng pagnanais na mapasaya ang mga tao, dapat ko itong agad na supilin, dahil kung gusto kong gumawa ng isang mabuting bagay at pumasok ang pagnanais na mapasaya ang mga tao—eh, parang kumukuha ako ng tubig mula sa balon gamit ang timbang maraming butas.

Ang karamihan ng mga tukso ay madalas na nilikha ng ating 'sarili' kapag, sa pakikipag-ugnayan sa iba, nag-iimbak tayo ng pagkamakasarili sa ating kalooban; ibig sabihin, kapag tayo ay ginagabayan ng pansariling pagkalkula, kapag nais nating itaas ang ating sarili at hanapin ang ating sariling kasiyahan. Umaakyat sa langit ang isang tao hindi sa pamamagitan ng pag-akyat sa mundo, kundi sa pamamagitan ng pagbaba sa espirituwal. Ang taong naglalakad nang mapagkumbaba ay laging naglalakad nang may tiwala at hindi kailanman nahuhulog. Kaya nga, hangga't maaari, bunutin natin sa ating sarili ang makalupang pagpapalaki sa sarili at ang makalupang tagumpay, na siyang kabiguan sa espirituwal. Suklaman natin ang makasarili, lihim man o hayag, at ang pagnanais na magpalugod-lugod sa mga tao, upang taos-puso nating mahal in si Cristo. Ang ating panahon ay hindi nailalarawan ng katahimikan, kundi ng sensasyonalismo, ng hungkag na ingay. Ngunit ang buhay na espirituwal ay payapa. Mabuti kung gagawin natin ang nasa ating makakaya, gaya ng nararapat: nang tahimik, nang hindi naghahangad ng mga layunin na lampas sa sukatan ng ating kakayahan, sapagkat kung hindi, magiging kapahamakan ito sa ating kaluluwa at katawan, at madalas ay kapahamakan din sa Simbahan.

Ang tunay na paglilingkod sa kapwa ay paglilingkod kay Cristo. Dito natin dapat ituon ang pansin: kung paano gawing dalisay ang paglilingkod sa kapwa, ibig sabihin, kung paano alisin dito ang hangaring magustuhan ng mga tao, upang ang handog na ito ng tao (ang paglilingkod sa kapwa) ay mapunta kay Cristo. Kung ang isang tao ay susubuking lutasin ang mga suliranin ng simbahan sa diumano'y Ortodoksong paraan, ngunit ang tunay nilang layunin ay mas mapabuti ang kanilang sarili—ibig sabihin, may personal silang pakinabang na iniisip—paano nga ba pagpapalain ng Diyos ang ganoong tao? Dapat nating mabuhay, hangga't maaari, sa paraang lalo tayong lumalapit sa Diyos. Dapat palagi nating suriin ang ating sarili at magsikap na tuparin ang kalooban ng Diyos. Sa pagtupad sa kalooban ng Diyos, nananatili ang tao sa pakikipag-isa sa Diyos, at saka, nang hindi humihingi sa Diyos, tumatanggap siya, patuloy na kumukuha ng tubig mula sa bukal.

Kailangan nating kamtin ang kakayahan ng espirituwal na persepsyon

Ang Banal na Espiritu ay hindi magkaiba ang anyo sa isang lugar at sa iba pa; Siya ay Isa at taglay Niya ang maraming kaloob. Siya ay hindi espiritu ng kalituhan, kundi ang Espiritu ng pag-ibig at kapayapaan. Kapag ang mga taong espirituwal ay nag-aaway, nangangahulugan ito na sila ay nasa ilalim ng impluwensya ng maraming ibang espiritu na walang kaugnayan sa Banal na Espiritu. Noong nakaraan, ang Banal na Espiritu ang nagbigay-liwanag at gumabay. Isang dakilang bagay! Ngayon ay wala Siyang makitang dahilan para bumaba. Ang Tore ng Babel sa Lumang Tipan ay isang inosenteng laro. Halimbawa, humiling ka ng luwad, at dinalhan ka nila ng dayami. Ngayon ay mayroon tayong Tore ng Babel ng mga pagnanasa. Humihiling ka ng luwad, at tinatapon nila sa iyong ulo ang isang ladrilyo. Ngunit kung aalisin ng isang tao ang kanyang sariling 'ako' sa bawat kilos at isusuko ang kanyang kalooban, kumikilos siya nang tama. Tiyak na matatanggap ng ganoong tao ang Banal na kaliwanagan, at magkakaroon din siya ng diwa ng pagkakasundo sa kanyang kapwa. Sapagkat kapag inalis ng isang tao ang kanyang sariling mga ideya, dumarating sa kanya ang mga Banal na ideya.

⁶⁴ Awit 15:8.

Upang makamit ang Banal na kaliwanagan, kailangang magkaroon ang isang tao ng kakayahan ng espiritwal na pakiramdam. Ito ang mahalagang bagay na kailangang gawin upang maunawaan ng mga tao ang anumang bagay, lalo na sa ating panahon. Pinipilit na lang ito ng mga pangyayari. Isipin ito: noong panahon ng Asia Minor, sa mga taong iyon na puno ng paghihirap, pinilit ng mga kalagayan ang mga Griyego na gamitin ang kanilang isip. Maaaring magkaunawaan ang dalawang Griyego habang napapaligiran ng mga Armenyo at Turko, subalit ang mga huli ay wala silang naintindihan. At narito pa ang isang punto: ngayon, sa nakikita nating kalagayan ng ating buhay, ang mga taong espiritwal ay dapat magkaroon ng pagkakaisa sa pag-unawa sa isa't isa. Parating ang mga mahihirap na taon. Kailangan nating gamitin ang ating isip. Kung ang isang tao ay hindi gumagamit ng kanyang isip at wala rin siyang banal na kaliwanagan, sa bawat pagkakataon ay kailangan niyang humingi ng gabay kung paano kikilos. Huwag mong asahan na sasabihin sa iyo ang lahat. May mga bagay na kailangan mong unawain sa iyong sarili, nang hindi naghihintay na may magsabi sa iyo tungkol dito. Naalala ko: minsan sa Konitsa, bago pa man ako sumapi sa hukbo, nalaman naming paparating ang mga rebelde.⁶⁵ Apat kami: ako at tatlong Muslim. Tumakbo kami papunta sa isang bahay ng Turko sa labas ng bayan. Naiintindihan ng isang maliit na limang taong gulang na batang Turko ang lahat at agad na nagsalita nang mabilis: "Halika, halika rito, ganito—tumakbo ka sa kusina ko!" Dumaan kami sa kusina, lumabas sa likod ng bahay at nagtago sa ilang bodega sa ibaba. Nang dumating ang mga rebelde, lumabas ang batang lalaki ng bahay, sinabi sa kanila na walang tao sa loob, at tumakbo palayo. Isang limang taong gulang na bata, napakaliit pa, na hindi pa man marunong magsalita nang maayos, at tingnan kung gaano siya katinong kumilos. Isipin mo lang, naintindihan niya agad ang lahat! Tingnan: naunawaan niya ang lahat, nagpakita siya ng pagmamahal, samantalang ang iba, isang ganap na lalaki, ay maaaring gumawa ng masama dahil sa padalus-dalos. Kaya huwag nating hayaan na tayo, na nabinyagan, pinahiran ng banal na langis, tinuruan, at marunong, ay manatili sa kalagayan ng hindi pag-unlad, na parang mga sanggol! Magkaroon ng pakpak! Alam mo ba kung sino ang may pakpak? Ang mga Serapim na may anim na pakpak! May anim silang pakpak at ipinaspas nila ito habang umaawit: 'Banal, Banal, Banal!' Kaya lumipad ka, magkaroon ka ng anim na pakpak!

Ang banal na kaliwanagan ang lahat

Madalas kong sinasabi sa ilan: "Gawin ninyo ayon sa pagliliwanag ng Diyos sa inyo." Sa pagsasabing "ayon sa pagliliwanag ng Diyos sa inyo," nais kong makita ng isang tao ang mga bagay sa pamamagitan ng Banal na kaliwanagan, hindi sa pamamagitan ng lohika ng tao. Hindi dapat isipin na ang anumang gusto mo ay kaliwanagan mula sa Diyos.

— Geronda, sabihin mo sa akin, paano dumarating ang Banal na liwanag?

— Kung lilinis mo ang mga kawad sa kalawang, magiging mabuting konduktor ang matandang tao. Pagkatapos ay ipinapadaloy niya ang Biyaya ng Diyos sa pamamagitan ng kanyang sarili at tinatanggap ang Banal na liwanag ng biyaya. Kung hindi, nagkakaroon ng maikling-sirkito at hindi gumagana ang Biyaya. Ang buong punto ay ito: dapat ingatan ng isang tao na huwag iwan ng Grasya ng Diyos, at magkakaroon siya ng Banal na kaliwanagan. Sapagkat kung walang Banal na kaliwanagan, ang buong pagsisikap ay walang silbi.

Bago bumaba ang Grasya sa mga disipulo, pinagsumikapan ni Cristo ang pakikipag-ugnayan sa kanila, sapagkat sila ay mahina! Bago ang Pentekostes, binigyan ang mga disipulo ng kapangyarihan mula sa Diyos upang tulungan ang mundo. Gayunpaman, hindi pa nila taglay ang Banal na kaliwanagan na kanilang natanggap sa Pentekostes. Noong sinabi sa kanila ni Cristo na pupunta Siya sa Jerusalem, na ipako sa krus ang Anak ng Tao at iba pa, inakala nila na kapag Siya ay pumunta sa Jerusalem, Siya ay gagawing hari. Humanong paraan ang kanilang pag-iisip. Kaya naman sila ay abala sa kung sino ang uupo sa kanan ni Cristo at sino naman sa Kanyang kaliwa. Ang ina ng mga anak ni Zebedeo ay lumapit upang hilingin na sa Kanyang Kaharian ay maupo ang isa sa kanyang mga anak sa Kanan Niya at ang isa naman sa Kaili Niya! Gayunpaman, mula nang araw ng Pentekostes, nang ipadala ni Cristo sa kanila ang Tagapagaliw—ang Banal na Espiritu—ang mga apostol ay palagiang nagkaroon ng Banal na Grasya. Dati, paminsan-minsan lamang sila nagkakaroon ng Banal na kaliwanagan, na para bang ang kanilang baterya ay sinusisingil at nauubos muli ang kuryente. Kailangan nilang muling singilin ito mula sa saksakan. Mauubos na naman ito — pabalik sa saksakan! Nang ipinadala Niya sa

⁶⁵ Ibig sabihin, mga komunistang rebelde. – *Tala ng tagasalin.*

kanila ang Tagapagaliw, hindi na kailangan ang 'saksakan'. Hindi ko sinasabing mas mabuti na tayo ngayon kaysa sa kanila. Ngunit nabubuhay tayo sa panahon ng Grasya at dahil dito, wala na tayong mga dahilan. Nabinyagan tayo, mayroon tayong Tagapagaliw, at wala na tayong kulang. Noong panahong iyon, hindi pa naipapako sa krus si Kristo at ang diyablo, sa isang diwa, ay may kapangyarihan at madaling mailigaw ang mga tao. Pagkatapos ng Pagpapako sa Krus, binigyan ni Kristo ang lahat ng tao ng pagkakataong makatanggap ng banal na kaliwanagan. Ibinuhos ni Kristo ang Kanyang sarili at pinalaya Niya tayo. Nabinyagan tayo sa Kanyang pangalan. Pinalakip Niya tayo sa 'socket' nang permanente. Ngayon, tayo mismo ang nagiging dahilan kung bakit hindi dumadaloy ang kuryente ng Banal na Grasya, dahil pinapayagan nating kalawangin ang ating mga kable.

— Geronda, anong mga kundisyon ang kinakailangan para manirahan ang Banal na Espiritu sa loob ng isang tao?

— Mahalaga ang diwa ng pagsakripisyo sa sarili, kababaang-loob, kawanggawa, pagkamapagbigay, at pagtangga sa sarili. Kung wala ang Grasya ng Banal na Espiritu, ang isang tao ay walang silbi. Ang Banal na Espiritu ay Liwanag, Banal na Liwanag. Ito ang mismong pundasyon. Kung hindi makakita ang isang tao, maaaring bumangga siya sa isang bintana, mahulog sa bangin, mahulog sa hukay, sa dumi, o maging sa walang kalalagyan. Hindi nila makita kung saan sila patutungo, sapagkat sila ay pinagkaitang liwanag. Gayunpaman, kung nakakakita man lang sila nang kaunti, nag-iingat sila. Kung mas nakakakita pa sila, iniwasan nila ang lahat ng mga panganib na ito at naglalakad nang ligtas sa kanilang landas. Upang dumating ang Liwanag, dapat nais ng isang tao na lumabas mula sa kadiliman. Kung nakakakita ang mga tao, kahit na malabo, hindi na sila mahuhulog, at hindi magdadalamhati ang Diyos. Kung ang isang ama sa lupa ay nagdadalamhati kapag nahuhulog ang kanyang mga anak sa putik, sa mga tinik, o sa bangin, gaano pa kaya ang pagdadalamhati ng Diyos!

Ang lahat ng kasamaan sa mundo ay nagmumula sa kawalan ng Banal na kaliwanagan. Kapag walang Banal na kaliwanagan, ang tao ay nasa kadiliman. Pagkatapos ay may isang magsasabi, 'Tara rito,' ang isa naman, 'Hindi, alam ko nang mas mabuti, tara roon,' ang ikatlo, 'Doon,' at ang ikaapat, 'Dito.' Iniisip ng bawat isa na tama ang puntahan ang pinaniniwalaan nila. Sa madaling salita, gusto ng lahat ang mabuti, ngunit sila ay nalilito at hindi makapagkasundo. Kung walang kalituhan, hindi sila mag-aaway: malinaw nilang makikita kung aling landas ang mas mabuti, at sama-sama silang lalakad patungo rito. Ang ibig kong sabihin, maaaring kumilos ang bawat isa nang may mabuting hangarin, ngunit dahil sa kalituhang ito, maraming problema ang lumilitaw sa lipunan at sa Simbahan. Sa Simbahan man lang, karamihan sa mga tao ay walang masamang balak, ngunit kulang sila sa banal na kaliwanagan. Nagsusumikap sila para sa kabutihan, ngunit ano ang kinalalabasan nila sa huli?.. Kaya, hilingin natin sa Diyos na pagkalooban tayo kahit ng kaunting banal na kaliwanagan, sapagkat kung hindi, magpapatumba-tumba tayo na parang bulag. Sa Banal na Misa, kapag inihayag ng pari ang 'Sa Iyo mula sa Iyo', nananalangin ako sa Diyos na liwanagan ang mundo, upang makita nito. Nawa'y liwanagan Niya ito kahit kaunti, upang mawala ang kadiliman, upang hindi mapinsala ang mga tao sa espirituwal! At, sa pagbabasa ng ikalawang salmo, na binasa ni San Arsenius ng Kapadokya, "nawa'y liwanagan ng Diyos ang mga papunta sa mga pagtitipon," sinasabi ko: "Nawa'y liwanagan ng Diyos ang lahat ng mga pinuno, at liwanagan Niya ang mga klero at lahat ng mga ama ng Simbahan, upang tanggapin nila ang Banal na Espiritu na tutulong sa mundo." Kung liwanagan ng Diyos ang isang tao nang kaunti lamang, at gawing bukas ang iba, alam mo ba kung gaano karaming kabutihan ang maaaring magmula rito? Ang isang pinuno ay kailangang magsalita lamang ng isang salita at magbabago ang lahat. Ang mga tao ay nangangailangan ng banal na kaliwanagan.

Ibinibigay ng mabuting Diyos ang Kanyang banal na kaliwanagan sa mga may mabuting kalooban. Minsan ay ikinuwento sa akin ng isang hukom ang isang insidente na siya mismo ang nakaranas. Nagpadala ang isang monasteryo ng isang monghe na may dalang limang daang gintong lire upang bumili ng isang lupain. Lumapit ang monghe sa isang tiyak na mangangalakal, at sinabi ng lalaki sa kanya: "Iwan mo na lang sa akin; bakit mo pa dadalhin-dalhin iyon?" Iniwan ng monghe ang pera sa kaniya at, sa mabuting pag-iisip, sinabi sa sarili: "Ang bait naman ng taong ito, pinasagaan niya ang pasanin ko!" Nang bumalik siya, hindi lang tinanggihan ng mangangalakal na ibalik sa kaniya ang limang daang lire, kundi inangkin pa na may utang pa raw siya rito ng walong milyon! Nawalan ng malay ang kawawang monghe: paano siya makakabalik sa monasteryo?! Ibinigay niya ang limang daang gintong barya, wala siyang nabili, at bukod pa rito ay hinihingian pa siya ng karagdagang

walong milyon! Naabot ito ng paglilitis. Ang hukom, na parang may inspirasyon, ay nagtanong ng sunud-sunod na mga katanungan, at napatunayan na hindi lamang hindi nagpahiram ang mangangalakal sa monghe, kundi kumuha pa nga siya ng pera mula rito. Nakilala ko sa hukom na ito ang kaisipang taglay ng propetang Daniel.⁶⁶

May takot siya sa Diyos, kaya pinaliwanagan siya ng Diyos, at matuwid ang kanyang mga ginawa.

Ang saligan ng lahat ay ang Banal na kaliwanagan. Kapag ito'y dumating, ang tao ay nagbibigay-aliw sa kanyang mga nakapaligid at siya mismo ay umuunlad sa espiritwal. Kaya sinasabi ko na ang mga lampara at kandelabro—mga imbensyon ng isip ng tao—ay mabuti, ngunit [hindi matatawaran] na mas mataas kaysa rito ang Banal na liwanag ng Grasya ng Diyos na nagbibigay-liwanag sa tao. Ang taong may banal na kaliwanagan ay nakikita ang mga bagay nang napakalinaw, ginagabayan nang walang pag-aalinlangan, at hindi lamang siya kailanman napapagod, kundi matagumpay din niyang tinutulungan ang iba.

Bahagi 2.

Tungkol sa Pagkamasigasig sa Kapanintunan at Kabanalan

"Ang taong taimtim at masigasig na nagsusumikap para sa kaligtasan ng kaniyang kaluluwa ay nagsisipag, umuunlad, namumunga, pinapalakas sa espirituwal, at nagagalak na parang anghel"

Kabanata 1.

"Isang Mabuting Pagsusumikap"

Ang pakikibaka para sa pagpapabanal ng kaluluwa

Ikinagagalak ko nang lubos na makita, sa isang mundong puno ng paglalaro, ang mga kaluluwang mapagmatyag at nagsusumikap. Ang Diyos, na mabuti at makatarungan, ay nagkaloob sa ating lahat ng angkop na mga biyaya, halimbawa, tapang sa mga lalaki at pag-ibig sa mga babae. Ibinigay Niya ang mga ito sa atin upang tayo'y magsikap, sa tulong ng Banal na Grasya, na akyat ang espiritwal na hagdan at lalo pang lumapit sa Kanya na siyang ating Maylalang. Hindi natin dapat kalimutan na, bukod sa mga taong makakatulong sa atin sa espiritwal, kasama natin si Kristo Mismo, na tumutulong sa atin, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, ang mga Kerubin, mga Serapim at ang lahat ng mga santo. Kaya, magpakalakas-loob! Si Cristo ay napakalakas, si Cristo ay makapangyarihan; Ibiebieye sa atin ang kaniyang banal na lakas upang 'mabali natin ang mga sungay' ng masama. Palagi niya tayong pinagmamasdan nang hindi nakikita; palalakasin niya tayo kung tayo'y may mabuting kalooban at gumagawa ng maliliit na gawa, ayon sa ating makakaya.

Tayo, hangga't maaari, ay iwasan ang mga pagkakataon ng kasalanan. Maging maingat tayo sa ating mga pakiramdam, sapagkat dito lahat nagsisimula. At kung minsan ay mahirap ito para sa atin, iwasan natin kahit man lang ang kuryosidad, upang ang ating mga mata ay hindi makatanaw sa mga malalaswang larawan at hindi mag-ayos ang mga demonyo ng mga palabas ng pelikula para sa atin. Kung kukunin mo ang nag-aalab na uling at pipighatin mo ito sa iyong kamay, natural lang na mapapaso ka nito. Ngunit kung iikot-ikot mo lang ito sa iyong kamay—syempre, hindi naman masyadong matagal—hindi ka nito masasaktan. Ganoon din ang sa masasamang larawan: kapag mabilis ang paglipat nito, hindi ito pinipigilan ng mga mata, kundi bahagya lamang na nahahaplos, at hindi na sinusunog ng mga larawang ito ang kaluluwa.

⁶⁶ Tingnan ang Dan. 13:45–62.

Ang mga taong pabaya at nakasama ang ugali sa kanilang buhay sa mundo ay dapat, pagkatapos ng kanilang pagbabago, matiisin nang mapagkumbaba ang mga pag-atake ng kaaway, nang hindi naman nag-iingat ng masasamang hangarin. Kung magsikap sila sa ganitong paraan, malilinis sila at maaabot nila ang kalagayan ng mga taong dalisay, na hindi nakagawa ng mabibigat na kasalanan, hindi nakasahimpapawid ng masamang gawi, at hindi rin naman nakararanas ng matinding paghihirap. Ang mga ginagamit ang kanilang mga nakaraang pagkukulang bilang aral ay lalong uunlad. Kapag naglalakad sa minahan nang hindi kilala ang lupain, napipilitan ang isang tao na maglakad nang dahan-dahan at maingat, baka siya'y maputok at mabiyak-biyak. Ngunit kung kilala niya ang lupain, sa karanasang nakuha, maaari na siyang maglakad nang may kumpiyansa at bilis, kahit pa may sugat. Ang sinumang nagsimula nang linangin ang hindi pa nalilintang bukid ng kanyang kaluluwa ay pupulutin ang lahat ng tinik ng pagnanasa at itanim ang mga birtud sa kanilang lugar. Gayunpaman, ito ay isang napakahirap na gawain, na nangangailangan ng malaking determinasyon at pasensya.

— Geronda, maaari mo ba kaming sabihan tungkol sa praktikal na bahagi ng pagsisikap na ito?

— Dapat magsikap araw-araw na magtanim sa sarili ng isang espirituwal na bagay na sumasalungat sa makamundo at makasalanan, at sa gayon, unti-unti, ilayo ang lumang sarili at pagkatapos ay malayang makagalaw sa espirituwal na kaharian. Palitan ang makasalang mga imahe sa iyong alaala ng mga banal na imahe, ang mga sekular na kanta ng mga himno ng simbahan, at ang mga makalupang magasin ng mga espirituwal na aklat. Kung ang isang tao ay hindi hiwalay sa lahat ng makamundo at makasalanan, walang ugnayan kay Kristo, sa Ina ng Diyos, sa mga santo, sa nagwawangis na Simbahan, at hindi lubusang isusuko ang sarili sa mga kamay ng Diyos — hindi niya makakamtan ang espirituwal na kalusugan.

— Geronda, ano ang kalusugang espirituwal?

— Ang kalusugang espirituwal ay katumbas ng dalisay na kaisipan, isang liwanag na isipan at isang nilinis na puso, na patuloy na naninirahan kay Kristo at sa Pinakabanal na Theotokos. Malaking tulong sa pagkamit ng kalusugan ng kaluluwa ang pagbibigay ng sapat na pansin, pagsusuri sa sarili, at panalangin. Kinakailangan ang panalangin para sa paglilinis ng kaluluwa, at ang katinuan para mapanatili ang mabuting kalagayang espirituwal.

Siyempre, ang buhay ay hindi isang bakasyunan: may mga kagalakan ito, ngunit mayroon din itong mga kalungkutan. Ang Pagkabuhay Muli ay nauna ng Pagpapako sa Krus. Ang mga palo ng pagsubok ay kinakailangan para sa kaligtasan ng ating kaluluwa, sapagkat nililinis nila ito. Katulad lang ito ng sa damit: kapag mas pinagkuskus natin ang mga ito kapag nililinis natin, mas lalo silang nagiging malinis. Ganoon din sa pugita: kapag mas binubugbog natin ito, mas lalo itong nagiging malinis at malambot. At ang isda ay maganda tingnan kapag buhay itong lumalangoy sa dagat, at kahit na nakahiga ito sa palengke—na tinanggalan ng kaliskis at hindi pa nililinis ang loob. Ngunit ito ay angkop lamang sa pagkain kapag nalinis—na nagiging pangit ang itsura—at saka niluto. Ganito rin sa isang tao: kapag itinakwil niya ang lahat ng makamundong bagay, sa gitna ng tila panlabas na pagkawala ng buhay, ng makamundong sigla — ang kaliskis — kino-kuskos niya ang lahat ng hindi kailangan, 'inihurno ang sarili', at saka lamang siya nagiging karapat-dapat kainin.

Ang tumutulong sa isang tao na umunlad sa espirituwal

Ang mga taong pinayagan ng Diyos (maging upang pabagalin sila, o dahil sa inggit ng diyablo) na mabugbog ng lamig ng mga hangin sa hilaga—mga pagsubok—ay nangangailangan ng maraming init ng araw at espirituwal na kasiglahan pagkatapos, upang sila'y mamulaklak at magbunga. Tulad ng mga punong bukas-palad na nagbukas ng kanilang mga usbong sa mapanlinlang na init ng pag-alsa ng yelo tuwing taglamig at pagkatapos ay walang-awang binayo ng nagyeyelong hangin mula sa hilaga, kailangan nila ng masaganang sikat ng araw at ulan sa tagsibol upang magsimulang dumaloy ang kanilang katas at mamulaklak at mamunga.

— Geronda, ano ang kinakailangan para sa espirituwal na pagbabagong-loob?

— Isang paggawa ng pag-ibig, na sinasamahan ng pag-asa at tiwala sa Diyos. Ang kasimplehan, kasabay ng paggawa ng pag-ibig, ay nagdudulot ng panloob na kapayapaan at kumpiyansa, at saka ang kaluluwa ay napupuno ng pag-asa at kagalakan. Para sa taong nagsusumikap na makamit ang tagumpay, mahalaga ang pasensya, pag-ibig, at espirituwal na tapang. Ang tapang ay nagmumula sa isang mapagmahal na puso, at kung ang isang tao ay gumagawa ng isang bagay para kay Kristo mula sa puso, hindi ito nakakapagod o masakit, sapagkat ang pagdurusa para kay Kristo ay isang espirituwal na pagdiriwang. Sa kaunting mapagmahal na pagtitiyaga at pagmamasid sa sarili, maaari ang isang tao na lumago nang espirituwal sa napakaikling panahon.

Makakatanggap ang kaluluwa ng tulong mula kay Kristo, ang Pinakabanal na Theotokos, ang mga Anghel at ang mga santo. Ang pagbabasa, panalangin at pagmumuni-muni ay lubos ding nakatutulong. At nakakatulong din ang kaunting katahimikan.

Ang ating Kristo ay nagbibigay ng lakas sa mga nagsusumikap sa '*mabuting pakikibaka*'⁽⁶⁷⁾, na sinimulan ng lahat ng mga santo upang supilin ang laman sa espiritu. Kahit na tayo ay nasugatan, hindi natin dapat mawalan ng kapanatagan, kundi humingi ng tulong sa Diyos at ipagpatuloy ang pakikibaka nang may tapang. Didiriggin ng Mabuting Pastol at agad na magmamadali [upang tayo'y tulungan], gaya ng isang pastol na tumatakbo upang tumulong kapag narinig niya ang isang kordero na umiiyak nang kaawa-awa dahil sa sugat, kagat ng lobo o pag-atake ng aso. Para sa mga dati'y namuhay nang karapat-dapat sa pag-iyak, at ngayo'y nagsusumikap, mas malaki ang pagmamahal ko; palagi ko silang iniisip at mas labis *ang* nararamdamang *sakit* ko para sa kanila kaysa sa mga hindi pinahihirapan ng mga pagnanasa. Ganoon din, mas sumasakit ang damdamin ng pastol para sa isang sugatan o maysakit na tupa kaysa sa iba, at inaalagaan niya ito nang may pag-iingat hanggang sa muling gumaling.

At kung minsan ang dahilan kung bakit, habang nagsusumikap nang tama, ay hindi tayo nakakakita ng pag-unlad, ay ito: ang demonyo, dahil ipinahayag nating makipagdigma sa kanya, ay humiling kay Satanas ng karagdagang pwersa. At kung isang taon ang nakalipas ay nakikipaglaban tayo sa isang demonyo, ngayon ay limampu na, at sa loob ng isang taon ay mas marami pa, at iba pa. Hindi pinapayagan tayo ng Diyos na makita ito, baka tayo'y maging mayabang. Hindi natin ito nauunawaan, ngunit ang Diyos, na nakakakita ng mabuting disposisyon sa atin, ay kumikilos sa ating kaluluwa.

— Geronda, ano ang dahilan kung nagsusumikap ang isang tao at hindi nagtatagumpay?

— Marahil ay nagsusumikap sila nang may kayabangan. Ngunit sasabihin ko sa iyo kung saan nagkakamali ang ilan at hindi nagtatagumpay. Mayroon silang mga paunang kinakailangan [para sa espirituwal na pag-unlad], ngunit sinasayang nila ito sa mga walang kabuluhan, at saka sila kulang sa lakas na kailangan para sa espirituwal na pakikibaka. Sabihin nating maglunsad tayo ng opensiba laban sa kaaway at, matapos tipunin ang lahat ng kailangan, maghanda para sa labanan. Gayunpaman, ang kaaway, sa takot matalo, ay sinusubukang hatiin tayo at ilihis ang ating pansin sa pamamagitan ng sabotaje at pag-atake sa ibang bahagi ng harapan. Inaalisan natin ang ating pansin doon, nagpapadala ng mga tropa sa kaliwa't kanan. Tumutakbo ang oras, nauubos ang mga bala at suplay, at ipinamamahagi natin sa mga tropa ang mga lumang uniporme. Nagsisimula ang pagungol sa hanay ng mga sundalo. Bilang resulta, nauubos ang lahat ng ating lakas, at hindi na natin kayang labanan ang kaaway. At sa espirituwal na pakikibaka, may ilan na kumikilos sa parehong paraan.

— Geronda, hindi ba nakakatulong din sa espirituwal na pag-unlad ang kapaligiran?

— Oo, nakakatulong nga, ngunit kung minsan ay maaari kang mabuhay sa piling ng mga santo at hindi pa rin umunlad. Mayroon bang mas matinding kalagayan kaysa kay Hudan, na palaging kasama ni Cristo? Kulang si Hudan sa kababaang-loob at mabuting pag-uugali. Pagkatapos ng kanyang pagtataksil, hindi na siya nagpakumbaba muli; nang may galit at makasarili ay itinapon niya ang mga baryang pilak at, nang may katusuhan, nagbigti siya. At kumilos ang mga Pariseo nang parang demonyo. Nang matapos ang kanilang ginawa, sinabi nila kay Hudan: '*Makikita mo.*'⁶⁸ Ang Diyos ay kumikilos ayon sa kalagayan ng isang tao. Walang makahahadlang sa Banal na Espiritu. At ito ang aking naunawaan: saan man naroroon ang isang tao, kung nagsusumikap siya nang taimtim, maaabot niya ang kanyang ninanais, iyon ay ang kaligtasan ng kanyang kaluluwa. Nanirahan si Lot sa Sodom at Gomorra, ngunit gaano nga ba siya kahina sa espirituwal!⁶⁹ Ngayon, gusto man natin o hindi, dapat tayong magsikap na maging mas mabuti at hayaang gumawa ang Banal na Grasya sa loob natin. Pinipilit tayo ng mga kasalukuyang pangyayari, at patuloy tayong pipilitin nitong lumapit pa sa Diyos, upang magkaroon tayo ng banal na lakas at kumilos nang tama sa anumang sitwasyon. At siyempre, hindi tayo pababayaan ng Mabuting Panginoon; ibibigay Niya sa atin ang Kanyang proteksyon.

Dapat din nating maunawaan na sa pagpapabuti ng ating espirituwal na kalagayan, tayo mismo ay nagiging mas mabuti at nagdudulot ng kagalakan kay Cristo. Sino ang makakahula sa labis na tuwang nararamdaman ni

⁶⁷ Tingnan ang 1 Tim. 6:12.

⁶⁸ Mat. 27:4.

⁶⁹ Tingnan ang Genesis 19:1–38.

Kristo kapag umuunlad ang Kanyang mga anak? Nais kong umuunlad sa espirituwal ang lahat ng tao at maging isa kay Kristo, na Siya ang Alfa at ang Omega. Kapag ang buong buhay natin ay nakasalalay sa Alfa at ang Omega, kung gayon ang lahat ay nagiging banal.

Banal na Pagbasa

— Geronda, anong mga aklat ang makakatulong sa mga taong nagigising ang malusog na malasakit?

— Ipabasa muna sa kanila ang Ebanghelyo, upang maunawaan nila kung ano ang ibig sabihin ni Cristo. [Kapag] sila'y medyo nagpakumbaba na, hayaang basahin nila ang Lumang Tipan. Alam mo ba kung gaano kahirap kapag ang mga taong wala pang nababasang anuman ay humihingi ng tulong sa iyo? Para itong isang mag-aaral sa elementarya na lumalapit sa isang propesor sa unibersidad at sinasabing, 'Tulongan mo ako.' At ano ang sasabihin ng propesor noon? Na ang isa at isa ay katumbas ng dalawa?

At saka may mga pumupunta na walang tunay na pakialam, na nagsasabing: 'Ama, wala akong problema, ayos lang ang lahat; dinalaw lang talaga kayo.' Ngunit hindi kailanman maaaring sabihin ng isang tao na wala siyang kahit anong problema. Lagi namang may isang bagay. Ang pakikibaka para sa buhay-espirituwal ay hindi kailanman nagtatapos. O gaya ng sinasabi ng ilan sa akin: "Magkuwento ka ng tungkol sa espirituwal." Para itong pagpunta sa tindero at sasabihin: "Bigyan mo kami ng mga bilihan." Maguguluhan ang tindero noon. Hindi sila humihingi ng tiyak na bagay: gaya ng ilang bigas, ilang asukal, at iba pa, kundi sasabihin lang: "Bigyan mo kami ng mga bilihan." O para ka ring pupunta sa parmasya at sasabing, "Bigyan ninyo kami ng gamot," nang hindi ipinaliwanag kung ano ang karamdaman nila, kung nakapunta na sila sa doktor, o kung ano ang sinabi ng doktor sa kanila. Subukan mong maintindihan iyan! Ngunit ang isang taong may espirituwal na pagkabahala ay nauunawaan kung ano ang kanilang kulang, hinahanap ito, at nakikinabang dito. Noong nagsisimula pa ako at nagbabasa ng isang libro, kinokopya ko ito para hindi makalimutan, at sinisikap kong isabuhay ang aking nabasa. Hindi ako nagbabasa para lang masaya pang ipasa ang oras. May taos-pusong pagkabahala ako sa loob ko, at kapag may hindi ako naintindihan, nagtatanong ako para malaman [ang tamang kahulugan]. Bihira akong magbasa at madalas kong sinusubok ang sarili ko batay sa nababasa ko: 'Nasaang punto na ako? Ano ang ginagawa ko?' Inilalagay ko ang sarili ko sa paghusga, at hindi ko binibigyan ng malayang daan ang aking binabasa [na basta lang pumasok sa isang tenga at lumabas sa kabila].

Sa ngayon, sobrang dami nang binabasa ng mga tao kaya't nagiging parang tape recorder sila, pinupuno ang kanilang mga tape ng mga walang silbing bagay. Gayunpaman, ayon kay San Isaac, 'ang pagkatuto nang walang gawa ay pangakong kahihyan.'⁷⁰ Sa parehong paraan, marami sa mga mahilig sa isports ay nakaupo lang sa sofa at nagbabasa nang walang pakialam ng mga magasin at pahayagan tungkol sa isports — habang sila mismo ay mahina gaya ng mga bisiro, hinahangaan nila ang mga atleta. "Wow," sabi nila, "ang kahanga-hangang atleta, magaling," samantalang hindi man lang sila pinapawisan at hindi bumababa ng kahit isang kilo ng kanilang timbang. Patuloy silang nagbabasa tungkol sa isports habang nakahiga sa sofa, at wala silang nakukuhang benepisyo, kundi ang kasiyahan sa pagbabasa. Sa hanay ng mga karaniwang tao, ang ilan ay nagbabasa ng pahayagan, ang iba naman ay nagbabasa ng mga nobelang pakikipagsapalaran, at ang iba pa ay nanonood ng mga laban sa istadyum, at ganoon nila ginugugol ang kanilang oras. Ang ilan sa mga nagbabasa ng mga espirituwal na aklat ay ganoon din. Maaaring magpuyat sila buong gabi, binabasa nang sunud-sunod ang mga aklat na ito at nasisiyahan sa mga ito. Kukuha sila ng isang espirituwal na aklat, uupo nang kumportable at babasa. "Nakakuha ako ng benepisyo," maaaring sabihin ng isa sa kanila. Mas mabuting sabihin na nag-enjoy ka, na ginugol mo nang kaaya-aya ang iyong oras. Dahil hindi iyon ang tunay na benepisyo. Nakakakuha ka lamang ng benepisyo kapag naintindihan mo kung tungkol saan ang aklat, sinubok mo ang sarili mo, at pinilit mong ilapat sa sarili mo ang iyong nabasa. Tungkol saan itong binabasa ko? Nasaan ako sa espirituwal? Ano ang dapat kong gawin? At saka, habang mas marami kang natututuhan, mas mabigat ang responsibilidad na pasanin mo. Hindi ko sinasabing hindi dapat magbasa ang isang tao para hindi gaanong makalam at hindi managot [dito]. Ang ganitong saloobin sa pagbabasa ay hindi tapat. Ang ibig kong sabihin ay hindi dapat magbasa ang isang tao para lamang sa kasiyahan. Sayang kung ang mambabasa ay may mabuting memorya at nakakaalala ng marami.

⁷⁰ "Ngunit ang salitang sinasabayan ng gawa ay isang kayamanang punô ng pag-asa; samantalang ang karunungan hindi pinatutunayan ng gawa ay isang pangakong kahihyan." Ihambing kay *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. p. 7

Maaari rin silang magsalita nang labis at linlangin ang kanilang sarili, na inakala nilang inilalapat nila sa kanilang buhay ang kanilang binasa. Sa ganitong paraan, nagbubunsod sila ng huwad na damdamin sa kanilang sarili at sa iba. Kaya naman, huwag mong hayaan ang iyong isip na maging kampante sa labis na pagbabasa. Magsimula ka nang ilapat [ang iyong binasa]. Nagbibigay ba ang labis na pagbabasa ng edukasyong ensiklopediko — iyan ba ang sabi nila?

— Oo, Geronda.

— Ngunit ang layunin ay turuan ang sarili sa paraang nakasentro sa Diyos. Wala akong balak maging propesor sa unibersidad at hindi ako obligado na malaman ang napakarami. Gayunpaman, kapag nakamit ko na ang edukasyong nakasentro sa Diyos, madali kong matututunan ang anumang bagay mula sa ibang larangan kung kinakailangan. Malinaw ba?

— Nakakatulong ba ang magpokus sa pagbabasa kapag naaabala ang isip?

— Oo, dapat magbasa ng kaunti ng isang napakalakas na akda, upang mapainit ang kaluluwa. Matatakpan ng binasa ang mga alalahanin at pag-aalala, at madadala ang isip sa Banal na kaharian. Kung hindi, lilipat ang isip sa mga bagay na karaniwang pinagtutunan nito ng pansin.

— Geronda, paano kung ang isang tao ay pagod o nalulungkot at gusto niyang magbasa ng magaan: isang maikling kuwento, isang nobela, o katulad nito?

— Talaga bang walang espirituwal na aklat na angkop sa ganitong sitwasyon? Ang layunin ay hindi para makalimutan ng tao ang kanyang paghihirap, kundi upang mailigtas siya rito. Ang kathang-isip ay hindi nagbibigay ng kaligtasan. Wala ring silbi ang mga nobela, pahayagan, o telebisyon sa buhay-espirituwal. Minsan, nakasasama pa nga sa mga Kristiyano ang mga magasin na espirituwal dahil nag-uudyok ito ng hangal na selos at nagdudulot ng kalituhan. Mag-ingat ka: huwag kang magbasa ng mga hindi kailangang bagay sa iyong bakanteng oras. Ang pagbabasa ng isang uri ng mga aklat ay parang pagpuno sa iyong tiyan ng manipis na sabaw ng kalabasa, o parang paghuhukay sa isang buntong dayami para maghanap ng isang butil ng trigo. "Oo," sabi ng iba, "pero nakakatulong itong makapagpahinga sa akin." Ngunit paano ka makapagpahinga, aking kaibigan, kung umiikot ang iyong ulo at nangangati ang iyong mga mata dahil sa "mga babasahing" ito? Mas mabuti pang matulog ka na lang para makapagpahinga. Ang kalagayang espirituwal ng isang tao ay makikilala sa kanyang binabasa. Ang isang taong lubos na makalupa ay babasa ng mga malalalawang magasin. Ang isang hindi gaanong makalupa ay babasa ng mga magasin na hindi ganoon kalaswa, o mga pahayagan. Ang isang taong nagpupunta sa simbahan ay babasa ng mga publikasyong espirituwal, makabagong aklat na espirituwal, o ng mga gawa ng mga Banal na Ama, at iba pa.

— Geronda, anong mga espirituwal na aklat ang pinaka-nakatutulong?

— Malaki ang pakinabang na makukuha mula sa iba't ibang aklat ng mga Ama ng Simbahan na, salamat sa Diyos, ay nililimbag nang libu-libo sa mga panahong ito. Sa mga aklat na ito, matatagpuan mo kung ano ang iyong pinagsusumikapang maabot, kung ano ang kailangan mo. Sila ang tunay na espirituwal na pagkain; ginagabayan ka nila nang ligtas sa espirituwal na landas. Gayunpaman, upang makatulong ang mga ito, dapat basahin ang mga ito nang may kababaang-loob at panalangin. Ang mga aklat ng mga Banal na Ama ay parang CT scan:⁷¹ kung paanong nakukuha ng CT scan ang pisikal na kondisyon ng isang tao, ganoon din naman nakukuha ng mga espirituwal na aklat ang kanilang espirituwal na kondisyon. Sa bawat pangungusap ng mga teksto ng mga Banal na Ama ay mayroong hindi isa, kundi maraming kahulugan, na nauunawaan ng bawat tao ayon sa kanilang sariling espirituwal na kondisyon. Pinakamainam na basahin ang mismong mga teksto,⁷² kaysa sa mga salin, dahil iniintindi ng tagasalin ang orihinal ayon sa kanyang sariling espirituwalidad. Ngunit sa anumang kaso, upang maunawaan ang mga Banal na Ama, kailangang disiplinahin ng isang tao ang sarili, ituon ang isipan, at mamuhay nang espirituwal, sapagkat ang diwa ng mga Banal na Ama ay natatanto lamang ng diwa. Ang mga asetikong sinulat ni Abba Isaac na taga-Sirya ay partikular na nakatutulong, ngunit dapat itong basahin

⁷¹ Tomograpiya – isang patong-patong na pagsusuring radiolohikal na binubuo ng pagkuha ng aninong larawan ng mga indibidwal na patong ng isang bagay na nakahiga sa iba't ibang lalim (tingnan ang *Medical Encyclopaedia*). – *Tala ng tagasalin*.

⁷² Sa pagkakataong ito, tinutukoy ng Nakatatanda ang mga patristikong teksto sa Sinaunang Griyego at ang mga salin nito sa Makabagong Griyego. Sa Rusyang panitikang espirituwal, umiiral ang katulad na ugnayan sa pagitan ng mga patristikong teksto sa Slavonic at ang mga salin nito sa Makabagong Ruso. – *Tala ng tagasalin*.

nang dahan-dahan upang masipsip ang sustansya. Ang 'Everginos'⁷³ ay isang malaking biyaya, sapagkat [sa pamamagitan nito] maaaring makilala ang buong diwa ng mga Banal na Ama. Kapaki-pakinabang ang aklat na ito dahil inilalarawan nito nang sunud-sunod ang pakikibaka ng mga Banal na Ama laban sa lahat ng pagnanasa; nakikilala ng kaluluwa kung paano nagsikap ang mga Ama at nakikinabang dito. Ganoon din sa mga buhay ng mga santo: mga banal na kasaysayan ang mga ito, kaya't malaking tulong ang mga ito, lalo na sa mga bata. Ngunit hindi dapat itong basahin na parang mga kuwentong pambata.

Upang magkaroon ng kabanalan, hindi kailangan ng malawak na kaalaman. Kung pagmumuni-muniin natin ang kaunti nating nalalaman, magsisimulang kumilos ang puso. Para sa iba, isang troparion lang ang nagpapabago sa buong pagkatao nila, samantalang ang iba nama'y kabisado ang lahat ngunit wala silang nararamdaman, dahil lumalayo sila sa espirituwal na realidad. Kaya, basahin ang mga Ama ng Simbahan, kahit isa o dalawang linya lang bawat araw. Sila ay parang bitamina, napakalakas.

"Mga tunay na mananamba..."⁷⁴

"Sa maliit at kaakit-akit na simbahan na ito," sabi ng iba, "nararanasan ko ang Banal na Liturhiya, ngunit hindi sa isang malaking simbahan. Kung ang simbahan ay pinlaster at pinuti, wala akong nararamdaman, ngunit sa isang pinturahan, na may magandang iconostasis at iba pa, nararanasan ko ang Banal na Liturhiya." Ito ay katulad ng paglalagay ng asin at paminta sa pagkain ng isang taong ayaw kumain, upang gisingin ang kanyang gana.

— Kaya, Geronda, wala bang kahalagahan ang mga nabanggit mo? Hindi ba ito nakakatulong?

— Hindi ko sinasabi iyon. Nakakatulong ito, ngunit hindi dapat masadsad ang isang tao rito. Kung hindi, hahanapin ng isang tao na maranasan si Cristo sa isang mahiwagang paraan, hahanap ng madilim na selda, malabong lampara, simbahan na nagbibigay ng paggalang, at hindi makapagdadasal nang wala ang mga bagay na ito. Ngunit dapat maramdaman ng isang tao ang parehong pakiramdam saan man siya naroroon: nasa tren man, sa kuweba, o nasa daan. Ginawa ng Diyos ang bawat tao bilang isang maliit na simbahan, at maaari itong dalhin saan man.

Lahat ay naghahanap ng kapayapaan, ngunit ang kapayapaan ay nagmumula sa loob natin. At ang mga kaluluwang ito, na naglalakbay mula sa isang banal na lugar patungo sa iba pa, ay nagnanais na makita si Cristo, samantalang si Cristo ay nasa tabi-tabi lamang nila. Dahil may pagkakataon silang makita Siya nang walang kahirap-hirap, napapagod sila at sa huli ay nabibigo pa ring Siya ay matagpuan. Ang isang tunay na espirituwal na tao ay hindi nakakahanap ng kapayapaan sa paglilibot-libot at paghanga sa iba't ibang tanawin. Ito ay para sa mga nagdurusa, dahil nakakatulong ito sa kanila na makalimot sandali sa kanilang paghihirap. Ang isang taong espirituwal na may taglay na banal na aliw ay hindi nangangailangan ng mga ganitong bagay. Ngunit kung wala silang banal na aliw, hindi sila naiiba sa mga taong makamundo. Ang kanilang mga hangarin at interes ay makamundo rin sa halip na espirituwal. Ang ganitong tao ay maghahangad na makamit ang kapayapaan sa pamamagitan ng isang bagay na makamundo.

Marami ang pumupunta sa Banal na Bundok, bumibisita sa iba't ibang ama, humihimok sa kanila ang naririnig nila mula sa bawat isa, iniintindi ito sa sarili nilang paraan at nalilito sa kahulugan ng sinabi, at bukod pa rito ay sinasabi pa: 'Naging napakasarap ng aming karanasan!' Ngunit kung bibisita lamang sila sa isang nakatatanda, makikipagkonsulta sa kaniya, at sisikapang isabuhay ang sinabi niya sa kanila, makakatanggap sila ng tunay na tulong. Ang ginagawa nila ngayon ay tinatawag na 'espirituwal na turismo.' Sinayang nila ang oras, pinahihirapan ang sarili nang walang patutunguhan, at walang nakukuhang benepisyo. At gaano kasimple sana kung nanatili sila sa isang espirituwal na ama at isinagawa ang kanilang narinig! Sapagkat doon mararamdaman nilang gumagaling sila sa kanilang pagod sa loob, samantalang ngayon ay naglilibot-libot sila mula sa isang lugar patungo sa iba at, tulad ng mga tao sa mundong ito, nagpapahinga habang hinahangaan ang luntiang tanawin ng Banal na Bundok.

⁷³ "Evergetinos" – isang sistematikong koleksyon ng mga patristikong katuruan sa apat na tomo, na inipon noong panahon ng Byzantine ni Pablo, isang monghe mula sa Monasteryo ng Evergetis sa Constantinople, at unang inilathala sa katapusan ng ika-18 siglo ni Venerable Nicodemus ng Banal na Bundok.

⁷⁴ Tingnan ang Juan 4:23.

Mayroon ding iba na nagsasabi: 'Pupunta ako sa isang Ina ng Diyos, sa isa pang Ina ng Diyos!' Isang Ina ng Diyos lamang ang mayroon. Ngunit ginagawa nila ito hindi dahil sa debosyon, kundi dahil sa pagnanais na maglakbay-lakbay at maglibang. Mula rito, malinaw na ang kanilang mga kaluluwa ay walang kapayapaan. Ang isang taong kulang sa paggalang at kababaang-loob—kahit paupuan mo pa siya sa mismong Koukoukha na Banal na Sepulkro—ay wala ring makikita. Ngunit kung may paggalang, makikita ang Banal na Apoy kahit pa sa Gólgota. Noong isang beses, isang baguhan mula sa Lavra ni San Sava ang dumating sa Banal na Sepulkro noong Dakilang Sabado upang kunin ang Banal na Api para sa kanyang monasteryo. Karaniwan, ang mga nakapaligid na monasteryo ay nagpapadala ng kanilang mga kapatid upang kunin ang Banal na Api. Gumawa ng isang daya ang baguhan: nakasuot ng kanyang kasok, itinulak niya ang mga karaniwang tao at sumulong. Ngunit kalaunan, nang dumating ang mga klero, siya mismo ang itinulak pabalik, dahil naunang napagpasyahan kung sino ang tatayo saang bahagi. Nangyari na nagsimulang sisihin ng baguhang monghe ang sarili: "Oh, ikaw na salbaheng makasalanan, oh, ikaw na naliligaw na kaluluwa, sumiksik ka pa nga sa unahan gamit ang lahat ng iyong kasamaan! Ngayon lumayas ka rito, lumayas ka na! Hindi ka man lang karapat-dapat na nasa loob ng simbahan!" At naniwala siya sa sinasabi niya sa sarili. Umalis siya sa simbahan at nagsimulang manalangin nang taimtim kay Kristo: "Kristong ako, ipinamamanhid ko sa Iyo, huwag Mo akong hamakin at pahintulutan Mo akong pumunta sa ibang banal na lugar." Pagkatapos ay umakyat siya sa Gólgota at doon ay muling sinumpa ang sarili: "Isipin mo nga, anong mapanlinlang na ginawa mo! Ikaw, na walang kuwenta, ay nakasuot ng kasóko at dahil dito ay itinulak mo ang iba, ang mas mahusay kaysa sa'yo..." At sa isang sandali, habang pinagsusumbatan niya ang sarili, isang makapangyarihang Liwanag ang sumibol mula sa Banal na Gólgota, na tumusok sa kanyang buong pagkatao. "Bumaba na ang Banal na Apoy!" ang wika ng kawawa; lumapit siya, kinuha ang Banal na Apoy mula sa Gólgota sa kanyang sulo, at umalis.

— Kaya, Geronda, ang mga peregrinasyon, halimbawa sa Banal na Lupain, ay walang pakinabang?

— Tingnan mo: sa mga panahong ito, kapag naglalakbay ka para makakuha ng kaunting benepisyó, mas malamang na makaranas ka ng malaking pinsala sa mga tren, eroplano, at sa mga hotel. Lahat ng bagay ay naging makamundo na. Anong benepisyó ang makukuha ng isang tao sa pagpunta sa isang espirituwal na lugar at makakita roon ng malaking kaluwagan sa makamundong bagay? Para magkaroon ng anumang kapakinabangan ang lahat ng ito, kailangang maging napakalakas na tao ka. At ang tour guide na nagkukwento at nagpapaliwanag kapag naglalakbay nang grupo—mas mabuti pa siguro kung minsan ay tumahimik na lang siya! Dahil hindi siya marespeto sa pagsasalita, halimbawa: 'Narito ang Gethsemane, narito ang Banal na Sepulkro,' at saka magsisimulang magsalita nang sunud-sunod: "Ito ay ganito, iyon ay ganoon, ngayon pupunta na tayo sa Bethlehem, kung saan nagmula ang mga Magi mula sa Persia" — at tahimik na "dinadala" ang mga peregrino... [halos] sa Kuwait! Para sa isang taong nakabasa ng Banal na Kasulatan at alam na narito ang Banal na Sepulkro at narito ang Getsemani, hinahadlangan ng ganitong gabay ang kanilang pagtuon at pagdarasal. Ang mga kuwentong ito ay kailangan lamang ng mga hindi nakabasa ng Banal na Kasulatan, ngunit ang mga nagpupunta sa peregrinasyon sa Banal na Lupain ay nakabasa na nito. At sa halip na makinabang, naiwan ang mga tao na nalilito. Higit pa rito, nagmamadali silang diretso mula sa isang banal na lugar papunta sa isa pa — hindi tumatatak sa kanila ang kanilang narinig. Iba ang sitwasyon kapag ang mga kasama at pinuno sa peregrinasyon ay mga taong espirituwal, at kapag nagawa na nang maaga ang kinakailangang paghahanda.

Isang migrante mula sa Faras, na nanirahan sa Yanitsa, ang nagsabi: "Ano ito, isang hajj?⁷⁵ Kalahating oras lang ang biyahe papuntang Jerusalem, at kalahating oras pabalik. Iyon ba ang hajj?" Noong unang panahon, ang mga mahihirap na peregrino ay nananatili sa mga banal na lugar at nagbabantay doon upang makamit ang espirituwal na benepisyó, at upang hindi na gumastos sa hotel at makapagbigay ng limos. Kung, pagbalik mula sa peregrinasyon, walang anumang pagbabago sa espirituwal ang isang tao, sasabihin sa kaniya: "Umalis kang bawang at bumalik kang sibuyas." Si San Arsenius ng Kapadokya ay nagsagawa ng peregrinasyon sa Jerusalem tuwing sampung taon at naglakad ng limang araw papuntang Mersin upang sumakay ng barko doon. Hindi mo na iyon madalas makita ngayon. Naalala ko noong isang lalaking Ruso mula sa Vladivostok ang dumating sa selda ko. Nasa tapat iyon ng Hapon. Nangako siyang lalakad papuntang Banal na Lupain. Nang lumapit siya sa obispo para humingi ng pagpapala, sinabi ng obispo sa kanya: "Baliw ka, saan ka ba talaga maglalakad papunta?"

⁷⁵ Hajji (literal na manginghimpapawid) – sa Silangan, isang marangal na titulong inilalagay sa unahan ng pangalan ng isang taong nag-alay ng peregrinasyon sa mga banal na lugar – *Tala ng Tagasalin*.

Kaya una siyang pumunta sa Zagorsk, malapit sa Moscow, sa isang monasteryo at kumuha ng pagpapala mula sa isang nakatatanda. Noong Pasko ng Pagkabuhay, naglakad siya mula sa Zagorsk at dumating sa Jerusalem noong Oktubre. Nakasusukat siya ng pitumpung kilometro bawat araw. Pagkatapos, mula sa Jerusalem, naglakad siya patungo sa Banal na Bundok at naghahanda nang bumalik sa Jerusalem. Tunay ngang may banal na tawag sa loob niya;⁷⁶ namumuhay siya sa ibang mundo. Marunong siya ng kaunting Griyego, at nagkaunawaan kami. "Akala ko," sabi niya sa akin, "na doon ko makakasalubong ang Antikristo at magiging martir ako, na putulin niya ang aking ulo! Pero wala siya roon! Ngayon, pupunta akong muli sa Jerusalem at magpapatirapa sa Harap ng Kuweba ng Panginoon para sa iyo, at dapat mong tandaan ang aking pangalan." Tumalon siya at yumukod sa lupa upang ipakita sa akin kung paano niya ito gagawin, at kung paano niya ibubunggo ang kanyang ulo sa bato! May alab na makikita sa loob niya. Tungkol naman sa paraan ng paglalakbay ng iba sa Banal na Lupain—para sa turismo at nang walang paggalang—mas mabuting huwag nang pumunta roon.

Napakadama ng presensya ni Kristo sa Banal na Lupain! Halimbawa, sa daan patungong Gólgota, nararamdaman mong may nagbabago. Kahit hindi mo alam kung saan patungo ang landas, ang paglalakad dito ay isang lubos na nakakaantig na karanasan. Mayroon ding karatula roon na may Latin na nakasulat na 'Via Dolorosa'.⁷⁷ At sa Banal na Sepulkro, may iba't ibang uri ng tao. Mga klero, mga layko, ang ilan ay nakasuot nang mahinhin, ang iba naman ay hindi, ang ilan ay may mahahabang damit, ang iba ay maikli, ang ilan ay halos walang suot na damit, ang ilan ay kalbo ang ulo, ang iba naman ay may mahabang buhok... Iba't ibang mga tao, iba't ibang indibidwal, iba't ibang tribo. At mula sa iba't ibang pananampalataya: ang isa ay Roman Katoliko, ang isa naman ay Armenian... Ngunit dumarating ang lahat doon at sumasamba sa banal na lugar. Nakaantig ito sa akin. Nakakaantig. Ngunit dapat itong tingnan nang may mabuting loob upang makahipo sa puso at magpataas ng diwa.

— Geronda, kung ang isang tao ay walang pagnanais na mag-pilgrimage, ibig bang sabihin ay kulang siya sa debosyon?

— Hindi. Hindi ko pa napuntahan ang lahat ng mga monasteryo ng Banal na Bundok, at hindi rin ako nakapunta sa maraming banal na lugar. Halimbawa, hindi ko pa napuntahan si San Juan na Ruso, pero hindi ibig sabihin noon na hindi ko siya iginagalang. Mabuti na magkaroon ng paggalang sa isang partikular na santo [na ang mga relikyang ay nasa] banal na lugar, ngunit hindi dapat pilitin ang sarili na bumisita rito. Pupunta tayo kapag may paborableng pagkakataon o may dahilan para gawin iyon. Ang mahalaga ay ang sinabi ni Kristo sa babaeng Samaria: *'...ang mga tunay na mananamba ay sasamba sa Ama sa espiritu at katotohanan.'*

Ang kaligtasan ng ating kaluluwa

— Geronda, may ilan na may katiyakan na sila'y maliligtas, samantalang ang iba ay nag-aalinlangan dito. Alin ang mas wastong saloobin?

— Ang layunin ay ang taimtimang pagsunod ng tao sa mga utos ng Diyos. Dapat maabot ng isang taong espirituwal ang kalagayan na kahit hindi siya tanggapin ng Diyos sa Paraiso, hindi siya maaabala. Dapat nating malinaw na maunawaan na tayo ay buhay ngayon, ngunit bukas ay maaari na tayong umalis, at magsikap na lumapit kay Kristo. Yaong mga, sa biyaya ng Diyos, ay nakatuklas sa kawalang-saysay ng buhay na ito ay tumanggap ng pinakadakilang kaloob. Hindi na nila kailangan pang makamtan ang kaloob ng malinaw na pangitain at mahulaan ang hinaharap, sapagkat sapat na ang mahulaan, alagaan ang kaligtasan ng sariling kaluluwa, at gawin ang pinakamalalaking espirituwal na hakbang upang maligtas. Ang Kristo Mismo ang nagsabi: "Ang buong mundo ay hindi katumbas ng isang kaluluwa."⁷⁸ Ano nga ba ang halaga ng kaluluwa! Kaya't ang kaligtasan ng kaluluwa ay isang napakalaking bagay.

— Kaya, Geronda, hindi dapat magkaroon ng pag-asa sa kaligtasan o takot sa paghihirap?

— Kung may pag-asa ng kaligtasan, wala nang takot sa paghihirap. Dahil ang isang tao ay may pag-asa ng kaligtasan, siya ay nasa tamang landas. Hindi aalisin ng Diyos ang isang taong nagsusumikap ayon sa kanyang makakaya nang may pag-ibig, na hindi nahihilig sa kasamaan, at kung minsan ay natatalo at kung minsan ay

⁷⁶ Θείος ἄρως (Griyego) – *Tala ng tagasalin.*

⁷⁷ Ang Daan ng Kalungkutan (Latin).

⁷⁸ Tingnan ang Mat. 16:26.

nagwawagi sa kanyang pakikibaka. Sinumang bahagyang may hilig na huwag magdulot ng dalamhati sa Diyos ay makakarating sa Paraiso 'na nakasuot ng kanilang galoshes.' Ang Diyos, na mabuti sa kanyang kalikasan, ay 'tutulak' sa kanila patungo sa Paraiso; bibigyan Niya sila ng higit pa sa nararapat sa kanila; aayusin Niya ang lahat upang kunin ang kanilang kaluluwa sa mismong sandaling sila ay nagsisisi. Maaaring magpunyagi siya buong buhay niya, ngunit hindi siya pababayaan ng Diyos; tatanggapin Niya siya sa pinakaangkop na oras.

Mabuti ang Diyos; Nais Niya tayong lahat ay maligtas. Kung ang kaligtasan ay para lamang sa iilan, bakit nga ba kinailangang ipako si Cristo sa krus? Hindi makitid ang mga pintuan ng Paraiso;⁷⁹ bukas ito sa lahat ng taong mapagkumbabang yumuyuko at hindi napupuno ng kayabangan. Basta't sila'y magsisi, ibig sabihin inilalagay nila ang pasanin ng kanilang mga kasalanan kay Cristo, makakapasok sila nang malaya sa pintuang iyon. Higit pa rito, may nagpapagaan sa atin: tayo ay laman at dugo, hindi lamang espiritu gaya ng mga Anghel. Gayunpaman, wala tayong palusot kung hindi tayo magsisi at lumapit sa ating Tagapagligtas nang may kababaang-loob. Ang tulisan sa krus ay nagsabi lamang ng 'ipatawad mo ako' at siya'y naligtas.⁸⁰ Ang kaligtasan ng isang tao ay hindi nakasalalay sa isang minuto, kundi sa isang segundo. Ang isang tao ay naliligtas sa pamamagitan ng isang mapagkumbabang kaisipan; ngunit kung mag-iingat siya ng isang mapagmataas na kaisipan, mawawala sa kanya ang lahat.

Karapat-dapat lamang na mailigtas tayo mula sa kayabangan at wala nang iba pa. Sapagkat para sa Diyos, walang mas matinding sakit kaysa makita ang isang tao na nasa paghihirap. Naniniwala ako na ang simpleng pasasalamat sa Diyos para sa Kanyang maraming biyaya, at ang mapagkumbaba at mapagmahal na saloobin sa Kanyang mga larawan—ang ating mga kapitbahay—kasama ang maliit na gawa ng kawanggawa, ay sapat na para makamit ng ating kaluluwa ang kapayapaan sa buhay na ito at sa susunod.⁸¹

Kabanata 2. **Tungkol sa kung paano gumagana ang diyablo**

Sinusubukan ng diyablo na ilihis ang asketiko sa tamang landas

— Geronda, minsan ay sunud-sunod ang mga tukso, at wala na akong lakas...

— Ituturo ko sa iyo kung paano iwasan ang mga tukso. Tatanggapin mo ba ang sasabihin ko?

— Oo.

— Ang tanging paraan para maiwasan ang tukso ay ang maging... kakampi ng diyablo! Bakit ka tumatawa? Hindi mo ba gusto ang paraang ito? Sige, makinig ka.

Hangga't nakikipaglaban ang isang tao, haaharap siya sa mga tukso at kahirapan. At habang mas sinisikap niyang iwasan ang mga tukso, mas mabagsik ang pag-atake sa kanya ng diyablo. Minsan ang ating buhay ay salungat sa buhay ayon sa Ebanghelyo, at sa pamamagitan ng mga tukso—kung gagamitin natin ang mga ito nang matalino—ay nabibigyan tayo ng pagkakataon na ilapit ang ating buhay sa Ebanghelyo.

— Ngunit ako, Geronda, ay nabibigatan sa maliliit na bagay, at pagkatapos ay wala na akong gana na magsikap para sa mas mataas.

— Parang mga bitag na inilalagay ng kaaway para hindi makilos ang hukbo. Sinusubukan ng tangalashka na hadlangan ang asketiko sa pamamagitan ng mga walang kabuluhang bagay kapag nakita niyang hindi niya siya masaktan sa ibang paraan. Ngunit tandaan na mayroon ding maliliit na tangalashka na, gayunpaman, ay nagdudulot ng hindi maliit na pinsala. Noong isang beses, tinanong ang isang maliit na tangalashka: "Ano'ng kaya mong gawin?" "Ano'ng kaya kong gawin?" ang balik-tanong niya. "Pupunta ako sa mga mananahi at sapatoserong — ginugulo ko ang kanilang sinulid at pinapabaliw sila!" Ang pinakamalalaking tukso ay nagmumula

⁷⁹ Sa mga salitang ito, tiyak na hindi sinisikap ng Nakatatanda na kuwestiyonin ang kilalang pahayag ng Ebanghelyo tungkol sa kasikipan ng mga pasukan ng langit (tingnan ang Mat. 7:13–14 at Lucas 13:24), kundi binibigyang-diin niya na ang posibilidad ng kaligtasan ay maluwang at bukas para sa bawat tao. – *Tala ng tagasalin*.

⁸⁰ Tingnan ang Lucas 23:40–43.

⁸¹ Siyempre, ang mga salita ng Nakatatanda ay nakatuon sa mga Ortodoksong mananampalataya na nagsusumikap sa pananampalataya at nakikilahok sa mga Sakramento ng Simbahan.

sa maliliit na bagay, at hindi lamang sa pagitan natin, kundi minsan sa pagitan ng mga bansa. Ang mga taong espirituwal ay walang seryosong batayan para sa tukso, kaya't ginagamit ng diyablo ang mga maliliit na bagay bilang kanyang mga dahilan. Binabasag niya ang espiritu ng isang tao dahil sa kamangmangan at pagkabata; hinuhubog ng diyablo ang puso ng tao ayon sa kanyang gusto, at pagkatapos ay naninigas ang tao at nanatiling walang kilos, parang tuod.

— Geronda, bakit nga, matapos kong magtatag ng isang rutina at kaayusan para sa aking buhay-espirituwal, at sa simula'y may determinasyon akong magsikap, mabilis akong mawawalan ng kontrol sa sarili at bumabalik sa aking mga dating gawi?

— Hindi mo ba kilala ang sarili mo? Ang Tangelashka, alam niyang nagsisikap tayo sa espirituwal, ay 'ini-switch' ang ating 'programa' sa iba. Matapos magtatag ng isang uri ng kaayusan para sa ating sarili, matapos magsimulang maglakbay sa isang landas, napapansin nating nasa ibang landas na tayo. At kung hindi tayo nagbabantay, malalaman lang natin ito makalipas ang ilang araw. Kaya naman ang isang asketa ay dapat lumaban sa diyablo sa lahat ng bagay (may katwiran, siyempre) at [bukod pa rito] ay dapat bantayan ng isang bihasang espirituwal na ama.

— Nakikipagdigma ba si Satanas sa isang taong hindi nagsasagawa ng masusing pagsusuri sa sarili?

— Hindi lumalapit si Satanas sa mga karaniwang tao; lumalapit siya sa asketa: upang tukuhin siya at hadlangan ang kanyang gawain. Hindi aaksayahin ng kaaway ang oras sa pakikipagsabwatan sa isang taong hindi naman nagsasagawa ng masusing gawain sa kanyang sarili. Sa isang taong nagtatahi gamit ang karayom ng gipsi, magpapadala siya ng demonyo na may karayom ng gipsi. Sa mga nagsasanay ng maselang pagtatali, magpapadala siya ng demonyong bihasa rin sa maselang pagtatali. Sa pinakamahusay na mananahi ng burda — isang demonyong dalubhasa sa napakamaselang gawain; sa mga magaspang ang paghahasa sa sarili — isang magaspang na demonyo. Sa mga baguhan, nagpapadala siya ng demonyong baguhan.

Ang mga taong may sensitibong kalikasan, na labis na mapagmahal at emosyonal, ay dapat maging maingat, sapagkat pinipilit ng diyablo ang kanyang buntot at ginagawang mas sensitibo pa sila, upang sila'y malubog sa kawalan ng pag-asa o, Diyos nawa'y huwag, magpakamatay. Bagaman ginaganyak tayo ng diyablo na lumaban sa kapwa at mag-away, siya mismo ay hindi kailanman lumalaban sa sinuman. Ginagawang mas pabaya ang mga pabaya; pinapakalma niya sila sa ganitong kaisipan: 'May sakit ka ng ulo, hindi ka maganda ang pakiramdam; hindi malaking bagay kung hindi ka bumangon para manalangin.' Pinapalala ng diyablo ang debosyon ng mga deboto upang itulak sila sa kayabangan, o hinihikayat silang gumawa ng isang gawaing lampas sa kanilang makakaya, upang ang dating masigasig na asketiko ay mapagod nang husto, saka isuko ang lahat ng kanilang espirituwal na sandata at sumuko. Pinapatigas pa ng diyablo ang puso ng mga matigas ang puso, at ginagawang labis na sensitibo ang madaling maapektuhang tao.

Ilang tao, ang iba dahil sa kanilang pagiging madaling maapektuhan, ang iba naman dahil sa kanilang pagod na mga nerbiyos, ang napapagod dahil sa hindi pagkatulog, umiinom ng mga tableta o naghihirap nang walang kabuluhan sa mga ospital! Bihira nang makakita ng taong may maayos na pag-iisip ngayon. Ang mga tao ay naging mga baterya; ang karamihan ay tila may kuryente. At ang mga hindi nagkukumpisal ay napapailalim din sa impluwensiya ng demonyo; taglay nila ang isang uri ng demonyong magnetismo, sapagkat pinamumunuan sila ng diyablo. Ilang lamang ang may payapang pananaw, maging sila man ay mga binata, dalaga, o matatanda. Pagsasapupupok ng demonyo! Alam mo ba kung ano ang pagsakop ng demonyo? Ito ay kapag hindi na posible ang pagkakasundo sa mga tao.

Binibigyan tayo ng diyablo ng iniksyon na pampawala ng sakit

Sa ilang doktor na pinag-uusapan ang paksa ng pampamanhid sa panahon ng operasyon, sinabi ko: 'Ang pampamanhid ng diyablo ay may malubhang kahihinatnan para sa isang tao; ang sa inyo namang iniiniksyon ay nakakatulog sa tao.' Ang anestesiya ng diyablo ay parang lason na ginagamit ng ahas para paralisahin ang mga ibon o kuneho upang kanin sila nang walang pakikipaglaban. Kapag nais ng diyablo na talunin ang isang tao, nagpapadala siya ng maliit na diyablo— isang 'anestesista'—sa unahan niya upang unang gawing manhid ang tao. Pagkatapos ay dumarating ang diyablo mismo at hinahati-hati ang tao, at ginagawa ang gusto niya rito. Nagsisimula ito, gayunpaman, sa 'anaesthetist', na nagbibigay sa atin ng iniksyon ng pampawala ng sakit, at nawawala tayo sa sarili. Halimbawa, bilang mga monghe, nangangako kaming 'tiisin ang mga istorbo at pang-

iinsulto', gumagawa kami ng iba pang banal na panata, at pagkatapos ay nangyayari na nalilito tayo ng diyablo, at ginagawa natin ang kabaligtaran ng ipinangako natin. Nagsisimula tayo sa isang bagay at nauwi sa iba; naglalakbay tayo patungo sa isang lugar at nakarating sa iba. Hindi tayo mapagmasid. Hindi ba't nagbigay na ako sa inyo ng ganitong mga halimbawa?

Noong una, walang bangko sa Konica. Kapag gusto ng mga tao ng pautang, pumupunta sila sa Janina. Magtitipon-tipon ang ilang tao mula sa mga karatig-nayon at lalakad ng pitumpu't dalawang kilometro para mangutang at bumili, halimbawa, ng kabayo. Noong mga panahong iyon, ang pagkakaroon ng kabayo ay nangangahulugang kaya mong sustentuhan ang isang pamilya: ikinakabit mo ang kabayo mo sa kabayo ng iba at hinuhulod ang mga bukid. Kaya, isang araw, isang magsasaka ang naglakbay papuntang Yanina para mangutang ng pera at bumili ng kabayo, upang mahulod niya ang lupa gamit ito at maiwasan ang nakakapagod na paggamit ng pala. Nakautang siya sa bangko, at pagkatapos ay nagpasyar-pasyar siya sa mga tindahan ng mga Hudyo. May isang Hudyo na nakakita sa kanya at hinila siya papasok. "Halika, pasok ka, matanda, halika, tingnan mo itong magagandang paninda!" Pumasok ang magsasaka sa tindahan, at nagsimulang kumuha ng mga rolyo ng tela ang Hudyo mula sa mga estante, pinili ang isa at itinapon ang isa pa. "Kunin mo," sabi niya, "mabuting tela ito, at para sa mga anak mo mas mura pa nga ang ibibigay ko sa'yo!" Tumakbo ang hangal palabas ng isang tindahan at nagtungo sa isa pa. "Halika, pasok ka," sabi ng isa pang Hudyo sa kanya, "pasok ka; mas mura kitang ibebenta!" Kinuha niya ang mga rolyo sa harap niya, binuksan ang mga ito, inilata... Sa huli, nalilito na ang ulo ng ating kawawang kaibigan. Medyo madaling lokohin din siya. "Bahala na," sabi niya, "hindi na niya maibabalik sa estante dahil binuksan na niya... at nag-aalok pa raw ng diskwento para sa mga bata..." Inabot niya sa Hudyo ang perang kinuha niya sa bangko at bumili ng isang rolyo ng tela, pero nabulok din pala iyon! At bakit nga ba siya bumili ng buong rolyo ng tela? Hindi nga naman bumibili ng tela nang rolyo ang mga mayayaman; kukuha lang sila ng kailangan nila. Sa huli, umuwi siya na may dalang rolyo ng bulok na tela. "At nasaan ang kabayo?" tanong nila sa kanya. "Ako," sabi niya, "nagdalá ng tela para sa mga lalaki!" Pero ano'ng gagawin nila sa ganoong karaming tela? Nakautang pa siya sa bangko, at hindi naman siya nakabili ng kabayo—wala nang iba kundi isang rolyo ng bulok na tela! Kaya bumalik siya sa dati niyang gawain: pag-aararo, pagpapakahirap, pagbabayad ng utang! Kung sana'y binili niya ang kabayo, nakasakay na sana siya pauwi, nakabili rin sana siya ng para sa bahay, at hindi na siya kailangang magpagpag sa bukid gamit ang asdang. Pero tingnan mo kung saan siya napadpad dahil sa malapad niyang bibig sa mga tindahang Hudyo! Ganoon din ang diyablo. Tulad ng isang mapanlinlang na mangangalakal, hinihila ka niya rito't roon, pinapahamak ka, at sa huli ay tinitiyak niyang mapupunta ka kung saan niya gusto. At kung hindi ka mag-iingat, sa pagpunta mo sa isang lugar, mapupunta ka sa iba. Linoloko ka ng diyablo, at nasasayang ang pinakamagandang taon mo.

Ginagawa ng Diyablo ang lahat upang matiyak na walang kapakinabangan na makukuha ng isang tao

Ang Diyablo ay isang dalubhasa sa panlilinlang. Halimbawa, kung ang isang taong espiritwal ay makatanggap ng masamang kaisipan habang isinasagawa ang Banal na Misa, mapagtatanto nila ito, magiging alerto, at itataboy ito. Kaya naman, ipinapakita ng Diyablo sa kanila ang isang kaisipang espiritwal. "Sa ganitong aklat," sabi niya, "nakasulat ang ganito at ganoon tungkol sa Banal na Misa." Pagkatapos ay iniilipat niya ang kanilang pansin, halimbawa, sa kandelabro, at naiisip ng tao kung sino ang gumawa nito. O baka paalalahanan sila ng diyablo na dapat nilang dalawin ang isang maysakit. "Naku! — sasabihin ng tao. — May inspirasyon akong nakuha habang nasa Banal na Misa!" — samantalang ang diyablo ay nakikialam na sa loob. Nagsisimula ang tao na makipag-usap sa sarili niyang mga iniisip at, nang marinig na lamang ang pari na nagpahayag: "Sa takot ng Diyos at pananampalataya, lumapit kayo!" — doon niya napagtatanto na natapos na ang Banal na Misa, subalit siya mismo ay hindi naman talaga nakibahagi rito. Ngunit kahit dito, sa simbahan, kapag lumapit ang madre para sindihan ang mga kandila sa kandelabro, napapansin kong inililihis ng tukso ang pansin ng mga matatanda roon, at nakatitig sila sa kung paano sinisindihan ng madre ang mga kandila. Pagkabata iyan! Ang mga ganitong bagay ay ikatutuwa lamang ng mga maliliit na bata. "Nasindihan na niya!" — ang sabi nila. May dahilan ang mga batang paslit para rito, pero ang mga matatanda? O kaya naman, samantalang sa Banal na Liturhiya ay dapat iwasan ang paggalaw, maaaring himukin ng manunukso ang isa sa mga madre na baliktarin ang mga pahina ng aklat sa ambon sa isang banal na sandali, na magkakaroon ng ingay at makakaabala sa ibang

mga sumasamba, na naririnig ang paghihitik at nagtatanong: "Ano iyon?" Nalilihis ang kanilang isipan mula sa Diyos, at nagagalak ang diyablo. Kaya't dapat tayong mag-ingat na huwag maabala ang iba habang naglilingkod. Nasasaktan natin ang mga tao nang hindi natin namamalayan. O pagmasdan ang isang pagbasa sa simbahan: sa sandaling marating ng tagabasa ang pinakabanal na bahagi, na magbibigay ng kapakinabangan sa mga tao, may agad na mangyayari: baka isara ng hangin nang malakas ang pinto, o may biglang kukuha ng ubo... Maiiwas ang pansin ng mga tao, at hindi sila makakakuha ng kapakinabangan mula sa mga banal na salitang binabasa. Ganito gumagawa ang diyablo.

Oh, kung sana makita mo lang kung paano gumagana ang diyablo! Hindi mo siya nakita, kaya hindi mo maintindihan ang ilang bagay. Ginagawa niya ang lahat para masiguro na hindi makinabang ang mga tao. Napapansin ko ito sa sarili kong kaliva kapag nakikipag-usap ako sa mga tao. Pagdating ko sa puntong kailangan ko nang tulungan ang aking mga tagapakinig—ang rurok ng pag-uusap—agad na may ingay na nangyayari, o may pumapasok, at natitigil ako. Inihahasik ng diyablo sa kanila nang maaga ang pagnanais na mag-usisa, na nakatingin sa skete sa tapat,⁸², o tinutulungan silang makakita ng isang bagay na nakaaliw at tinataya ang oras upang dumating sila sa pinakamahalagang sandali ng pag-uusap; napalipat ako ng paksa, at hindi nakinabang ang aking mga kausap. Para sa diyablo, na alam mula pa sa simula ng pag-uusap kung paano ito magtatapos, at nakikita niyang matatalo siya, ay nagpapadala ng isang tao sa pinakamahalagang sandali upang ako'y istorbuin. "Hoy," sigaw ng bagong dating, "Ama, nasaan ang pasukan dito?" — "Nandito," ang sagot ko, "kumuha ka ng Turkish delight at tubig at sumunod ka sa ganoong direksyon," ngunit sa mismong sandaling iyon ay may iba pang pumasok at nakialam sa akin, dahil kailangan kong tumayo at batiin sila. Hindi nagtagal ay dumating ang ikatlong grupo; kailangan kong tumayo muli, at nagsimula silang mag-usap: "Taga-saan ka?" at iba pa, kaya napipilitan akong magsimulang muli, halimbawa, inuulit ko ang paghahambing na nagawa ko na. Hindi pa man ako natatapos nang may sumigaw mula sa ibaba: "Hoy, Ama Paissius! Saan ka nakatira? Dito ba ang pinto?" Muli akong naputol.

Sumpain ka, tukso! Isang araw ginawa ito sa akin ng demonyo nang anim o pitong beses, at napilitan pa akong maglagay ng mga bantay! "Uupo ka diyan at titiyakin mong walang lalapit mula sa gawiang iyon. At ikaw, umupo ka rito hanggang matapos ko ang aking gawain." Kaya't maaari kang magsimulang ikwento ang buong pangyayari nang anim o pitong beses, hanggang sa maparating mo ang kuwento sa puntong makikinabang na ang mga tao, ngunit biglang magsisimulang guluhin ka na naman ng mga pasaway.

Oh, tukso, ganyan ang ginagawa ng kaaway! Patuloy niyang inililipat ang ating pokus sa ibang dalas. Kapag malapit nang maantig sa debosyon ang isang espirituwal na mandirigma dahil sa isang bagay, bigla siyang magkakaroon ng "click!" — at lilipat ang kanyang pokus sa isang bagay na maaaring makagambala sa kanya. Muli bang iniisip mo ang isang bagay na espirituwal? "Click!" — inilalagay niya sa isip mo ang iba pa. [Kaya] patuloy na nililito ng kaaway ang Kristiyano. Kung nauunawaan ng isang tao kung paano gumagana ang diyablo, malalaya siya sa marami.

— Geronda, paano ito mauunawaan?

— Magmasid. Sa pamamagitan ng pagmamasid, natututo ka. Sino ang pinakamahasay na mga meteorologo? Mga pastol. [Bakit?] Dahil pinagmamasdan nila ang mga ulap at binabantayan ang hangin.

Ang pakpak ng [tao] ay

Madaling maimpluwensyahan ang mga tao, maging ng mabuti o masama. Mas madali maimpluwensyahan ng masama, dahil nariyan ang diyablo. Sabihin mo sa isang tao, halimbawa, na tigilan ang paninigarilyo dahil nakasama ito. Pag nagpasya na silang tumigil, agad na lalapitan sila ng diyablo at sasabihin: 'Mas kaunti ang nikotina ng mga sigarilyong ito, at may panlinis na filter ito, kaya ito na lang ang usok ninyo, hindi kayo makakasama nito.' Sa madaling salita, hahanap ang diyablo ng dahilan para hindi tumigil sa paninigarilyo ang taong iyon; hahanap siya ng 'daan palabas' para sa kanila! Pagkatapos ng lahat, makakahanap ang diyablo ng napakaraming dahilan para sa atin. At ang mga sigarilyong iniaalok niya ay maaaring magdulot ng mas malaking pinsala. Kaya't kailangan nating magkaroon ng tibay ng loob. At kung hindi mo mapagtatagumpayan ang iyong

⁸² Tumutukoy ito sa Kutlumushskaya Skete ni San Panteleimon na Dakilang Martir, sa tapat ng selda ng 'Panaguda'. – *Tala ng tagasalin*.

mga kahinaan habang bata ka pa, magiging mahirap na gawin iyon sa hinaharap, sapagkat habang tumatanda ang isang tao, lalo pang humihina ang kanyang kalooban.

Kung kulang ang isang tao sa lakas ng loob, wala siyang magagawa. Sabi ni San Juan Crisostomo: "Nasa 'pagkaloob' at 'hindi pagkaloob' ang lahat."⁸³ Ibig sabihin, nakasalalay ang lahat sa kung nais ba ng isang tao o hindi. Isang malaking bagay! Ang Diyos ay mabuti sa kanyang kalikasan at palagi niyang ninanais ang mabuti para sa atin. Gayunpaman, dapat natin din itong naisin. Lumilipad ang tao sa espirituwal sa tulong ng dalawang pakpak: ang kalooban ng Diyos at ang sarili niyang kalooban. Ang isang pakpak—ang Kanyang kalooban—ay permanenteng nakakabit ng Diyos sa isa sa ating mga balikat. Ngunit upang lumipad sa espirituwal, kailangan din nating ikabit ang ating sariling pakpak—ang kalooban ng tao—sa kabilang balikat. Kung ang isang tao ay may matibay na kalooban, mayroon siyang pakpak ng tao na bumabalanse sa Pakpak ng Diyos, at siya ay lumilipad. Ngunit kung ang kalooban ng isang tao ay hindi pa nabubuo, nais niyang lumipad, ngunit [sa halip] siya ay natutumba nang baliktad. Sinusubukan niya muli — at nangyayari muli ang parehong bagay!

— Geronda, posible bang paunlarin ang lakas ng loob?

— Hindi ba't nasabi na natin na lahat ng bagay ay maaaring paunlarin? Lahat ng tao ay may lakas ng kalooban — may mas kaunti, may mas marami. Kapag ang isang tao ay may hilig sa pag-aascetismo, kapag siya'y nananalangin at humihingi sa Diyos na palakasin ang kanyang lakas ng kalooban, tinutulungan siya ng Diyos. Dapat maunawaan ng isang tao na kung hindi siya nagtatagumpay, ibig sabihin ay hindi niya ginagamit ang kanyang kalooban, o kulang ang paggamit niya rito, at higit pa rito, humihina ito, kaya sa huli ay wala nang pakinabang. Sabihin nating ang isang ibon ay may isang malakas na pakpak, habang ang isa naman ay pinababayaan. Nagsisimulang matanggal ang mga balahibo sa pakpak na iyon, at sa huli ay hindi na makalipad nang maayos ang ibon. Maayos ang takbo ng isang pakpak nito, ngunit ang isa ay parang sirang suklay. Hinahampas ng ibon ang pakpak na iyon, ngunit dumadaan lang ang hangin rito, kaya hindi ito makalipad. Halos hindi ito nakakalipad at lumilipad nang baliktad. Upang makalipad, kailangang buo rin ang pangalawang pakpak.

Ang ibig kong sabihin ay ganoon din sa isang tao: kung nais niyang lumipad nang tama, sa espirituwal na paraan, kailangan siyang maging maingat at huwag balewalain ang kanyang makataong kaloob-looban. Ano ang ginagawa ng tangalashka? Dahan-dahan itong lumalapit at kumukunin muna ng isang napakaliit na balahibo mula sa pakpak ng tao, pagkatapos ay isang mas malaki, at saka, kung hindi mapagmatyag ang tao, huhugutin nito ang isang malaking balahibo, kaya't nais nang lumipad ng tao ngunit hindi na niya magawa. At kung nakapunit na ang kaaway ng ilang mga balahibo, kapag sinubukan ng tao na lumipad, siya ay lilipad nang baliktad, dahil malayang dumadaloy ang hangin sa punit na pakpak ng kanyang kalooban. Ang Banal na pakpak ay palaging puno ng mga balahibo; ito ay 'kumpleto'; hindi kayang punuin ng diyablo ang Banal na pakpak na ito. Ang pansin ng isang tao ay dapat nakatuon sa hindi panghihina ng loob at sa hindi pagpapahintulot sa diyablo na magpunit ng isang balahibo mula sa kanilang [taong] pakpak. Kapag unti-unting nagiging tamad ang isang tao sa anumang paraan, o nagiging walang pakialam sa anumang paraan, nawawalan ng lakas ang kanilang kalooban. At kung ang tao [mismo] ay ayaw [gumawa nang espirituwal], ano ang gagawin ng Diyos? Hindi nais ng Diyos na manghimasok, sapagkat iginagalang Niya ang kalayaan ng tao. Sa ganitong paraan din, ginagawang walang silbi ng tao ang pakpak ng Diyos. Gayunpaman, kapag ang isang tao ay may matibay na kalooban—ibig sabihin, kapag hindi nasira ang sarili niyang pakpak—kung ano ang ninanais ng Diyos, ninanais din iyon ng tao. At doon ay lumilipad ang tao.

— Geronda, ano nga ba talaga ang paglipad na ito? Ang ibig mo bang sabihin ay ang pagnanais para sa espirituwal na pag-unlad, ang pagnanais na mailigtas?

— Siyempre, kapatid ko! Kapag sinasabi kong 'paglipad', ang ibig kong sabihin ay pag-angat sa espirituwal; hindi ko ibig sabihin ay lumipad pataas sa ilang puno ng sipres!

— Geronda, sinabi ninyo kanina na maaaring mag-araro at maghasik ang isang tao sa lupa, gawin ang lahat ng kinakailangan, at sa huli ay hindi mag-ani ng kahit isang butil.

⁸³ "Kaya... ang Diyos ay tapat, at nangako Siyang iligtas kayo, Siya ay walang dudang ililigtas kayo; ngunit – ayon sa Kanyang pangako. At paano Siya nangako? Kung tayo mismo ang nagnanais nito, kung tayo ay sumusunod sa Kanya, at hindi lamang, hindi kapag nanatiling walang kilos, na parang mga bato at puno." Ihambing kay *San Juan Chrysostom*. Mga Gawa. Bol. 11. Aklat 2. St Petersburg, 1905. p. 607.

— Oo, totoo iyan. Ninanakaw ng diyablo ang pagsisikap ng mga pabaya. Ngunit ang taong mapagmatyag at taimtim na nagsusumikap para sa kaligtasan ng kanyang kaluluwa — ay nagsisikap, umuunlad, namumunga, pinapalakas sa espiritu, at nagagalak na parang anghel.

Kabanata 3.

Tungkol sa mga benepisyong mabuting pakikipag-isa

Magkapatid na ugnayan

— Geronda, nag-aalala ako kapag sinasabi mong may mahihirap na taon na naghihintay sa atin.

— Maging magiliw at magkasundo sa isa't isa, maging handa sa espirituwal at matapang, maging isang katawan at huwag matakot sa anumang bagay. Tumutulong din ang Diyos. Linangin ang espirituwal na pag-ibig; maging tulad ng pag-ibig ng isang ina sa kanyang anak. Maging magkapatid ang inyong samahan; hayaang mamayani ang paghahain sa inyo. At malalampasan natin nang paisa-isa ang mga mahihirap na araw.

Kami, ang mga monghe, ay siyempre iniwan ang mundo at ang mga kaibigan at pamilya upang makapasok sa dakilang pamilya ni Adan at ng Diyos. Ngunit ang mga layko ay dapat panatilihin ang ugnayan sa mga kaibigan at kakilala na kapwa nila hilig sa espirituwal na buhay upang sila'y magtulungan. Kung ang isang Kristiyano na namumuhay sa mundo ay nakikipag-ugnayan sa mga taong espirituwal, mayroon siyang sandalan. Kahit gaano ka-espirituwal ang iyong pamumuhay, mahalaga ang mabuting hanay ng mga kaibigan (lalo na sa ating panahon). Malaking tulong sa isang Kristiyano ang pakikipag-ugnayan sa mga taong may diwang espirituwal (mas higit pa kaysa sa pagbabasa ng mga akdang espirituwal), sapagkat ang kagalakan ng pagkakaisang ito ay nagpapukaw sa kaniya ng matinding sigasig para sa mga gawaing espirituwal. Mabuti rin kung sa trabaho o sa lugar ng trabaho, magkakakilala ang mga taong espirituwal upang matulungan nila ang isa't isa. Halimbawa, maaaring magkaroon ng problema sa pagitan ng mga kasamahan at kakailanganin ang magkatuwang na suporta. Kung hindi magkakakilala ang mga taong espirituwal, maaaring hindi sila maglakas-loob na magsalita sa isa't isa.

— Geronda, ipagpalagay natin na may isang tao na minsan ay tumanggap tumulong sa atin sa isang bagay, at ngayon ay hindi na tayo nangahas na humingi muli ng tulong sa kaniya. Tama ba iyon?

— Hindi, hindi. Marahil hindi siya nakatulong noon. Parang ganoon lang kapag humihingi ka sa akin ng krus, at binibigyan kita. Sa ibang pagkakataon, humihingi ka ulit, at wala na akong dala, kaya [syempre] hindi kita binigyan. Pagkatapos, bumibili ako ng mga krus para may maibigay ako, pero dumarating ka naman at hindi ka nagtatanong, kahit na hinihintay ko pa ang pagkakataon para maibigay ang mga ito.

Sa ngayon, nakatira ang mga tao sa iisang apartment complex at hindi nila kilala ang isa't isa. Pero noong araw, may diwa ng pagkakaisa na tumutulong sa mga tao na magkilala, at sinusupportahan nila ang isa't isa sa oras ng pangangailangan. Halimbawa, kung may naglalakbay sa karwahe, makakasalamuha niya ang kakilala sa daan at tatanungin: "Saan ka galing, at saan ka pupunta? Pupunta rin ako roon. Sumakay ka, sabay na tayong pupunta." O kung nais ng isang lalaki na magtungo sa isang lugar sakay ng kabayo, pupunta siya sa kapitbahay at tatanungin siya: "Saan ka pupunta? Kung pwede kang maghintay, lalabas ako sakay ng kabayo sa loob ng tatlong oras at pwede kitang isama." O sasabihin niya: "Pupunta ako sa ganito-ganoong lugar bukas. Halika at manatili ka sa amin ngayong gabi, para sabay tayong umalis bukas ng umaga." Iniisip ng mga tao ang kanilang mga kapitbahay, at kapag maaari silang tumulong sa anumang paraan, hindi nila ito iniwasan. May uri ng interes ang mga tao sa isa't isa, at nagtatanong sila kahit kailan upang makatulong. Mayroon pa silang mabubuting kakilala sa ibang mga nayon.

— Geronda, ano ang benepisyong pagkakonektado ng mga tao sa isa't isa sa espirituwal na paraan?

— Sa mga araw na ito, kahit na ayaw ng mga taong espirituwal na magkaugnay, pipilitin sila ng diyablo na magkaugnay. Ngayon, sa pamamagitan ng kanyang maraming panlilinlang, ang diyablo ang nagdudulot sa mga tao ng pinakamalaking kabutihan. Halimbawa, kung ang isang ama na may pananampalataya ay nais maghanap ng pribadong guro para sa kanyang mga anak, mapipilitan siyang maghanap ng mabuti at may pananampalatayang guro, dahil balak niyang dalhin ito sa kanyang tahanan. Sa kabilang banda, ang isang tutor na may pananampalataya na hindi pa nakakakuha ng posisyon at nais magturo ng pribado sa mga bata ay hahanap

ng mabuting pamilya upang makaramdam siya ng kaligtasan. O ang isang negosyanteng namumuhay nang espiritwal, pintor man siya o elektrisyan, ay hahanap ng trabaho sa isang mabuting pamilya upang makaramdam siya ng kapanatagan, sapagkat sa isang makalupang sambahayan ay magdudulot siya ng problema sa kanyang sarili. Ang isang Kristiyanong may-ari ng bahay ay hahanap din ng mabuting manggagawa at taong may pananampalataya upang magtrabaho sa kanyang bahay. Pareho silang hahanap ng taong may espirituwal na pag-iisip na kanilang makakasama. At sa gayon, unti-unti, ang mga taong may espirituwal na pag-iisip mula sa lahat ng hanay at lahat ng larangan ng kaalaman ay magkakakilala.

Sa huli, ang diyablo, bagaman ayaw niya, ay gumagawa ng mabuti sa pamamagitan ng kanyang kasamaan: pinaghiwalay niya ang mga tupa mula sa mga kambing. Ang mga tupa ay mahiwalay sa mga kambing at mabubuhay bilang isang kawan kasama ang Isang Pastol.⁸⁴ Noong nakaraan, sa mga nayon, ibinibigay ng mga magsasaka ang kanilang mga tupa at kambing sa pastol—mga lima, mga sampu—at ang mga tupa ay nag-iigat kasama ang mga kambing, dahil noong mga panahong iyon ay matalino ang mga kambing at hindi sinusungay ang mga tupa. Ngayon ay naging mabagsik ang mga kambing at masakit nilang sinugatan ang mga tupa ni Cristo. Naghihintay ang mga tupa ng mabuting pastol at nananabik sa kawan na binubuo lamang ng mga tupa. Sapagkat ang naging kalagayan ng mundo ay angkop lamang sa mga namumuhay sa kasalanan. Kaya't ang mga tao ay mahahati. Pareho ang mga tupa at kambing na magkakahiwalay. Ang mga nagnanais na mamuhay nang espiritwal ay unti-unting makikita na hindi na nila kayang mabuhay sa mundong ito; hahanapin nila ang kapwa mananampalataya, maghahanap ng isang espirituwal na ama, at lalayo pa sila sa kasalanan. Ito mismo ang kabutihang ginagawa ngayon ng diyablo, nang hindi niya ito ninanais. At ngayon, hindi lamang sa mga lungsod kundi pati na rin sa mga nayon, makikita mong ang ilan ay nagmamadaling pumunta sa mga sentro ng libangan at namumuhay nang walang pakialam, samantalang ang iba naman ay nagmamadaling pumunta sa mga pagbabantay, sa mga paglilingkod sa panalangin, sa mga espirituwal na pagtitipon, at ang mga taong ito ay magkakaugnay.

Napakalakas na samahan ng pagkabrother ang nabubuo sa mga mahihirap na panahon. Noong digmaan, kami, ang mga sundalo ng isang kalahating batalyon, ay nagsamang nanirahan nang dalawang taon at mas magkakapatid pa kaysa sa mga magkakapatid, dahil sabay naming tiniis ang mga kahirapan at panganib. Sobrang lapit namin kaya tinatawag namin ang isa't isa na 'kapatid'. Mga taong makamundo kami, na may makalupang pag-iisip; hindi kami nagbabasa ng Ebanghelyo o ng mga espiritwal na aklat, at gayon pa man ay ayaw naming maghiwalay. Ang mga lalaki ay may karaniwang edukasyong makamundo, sa pinakamagandang kahulugan ng salita, ngunit taglay nila ang isang bagay na mas dakila pa — pag-ibig at pagkakapatiran. Kamakailan lang, pumanaw ang isa sa aming mga kasama sa armas, at ang iba pa naming mga kasama ay dumating sa kanyang libing mula sa iba't ibang sulok ng bansa. At ilang araw na ang nakalipas, dumalaw sa akin ang isa sa aking mga kasama. Nang yakapin niya ako, sobrang higpit ng kanyang pagkakayakap! Hindi ako makawala!

Nasa digmaan tayo ngayon laban sa diyablo. Kaya, pagsumikapan ninyong lalong mapalapit sa isa't isa, upang maging mas magkakapatid kayo. Pagkatapos, magkakasama nating lalakaran ang landas na ating pinili, sabay nating aakyat ang matarik na daan patungo sa matamis na Gólgota.

Tungkol sa espiritwal na pagkapat

— Geronda, kahapon sinabi ninyo sa amin na naramdaman ninyo na ang lahat ng taong nakilala ninyo nitong mga nakaraang araw ay mga kapatid ninyo. Ano ang espirituwal na pagkakapamilya?

— Tayong lahat ay magkakapatid sa laman. Tayong lahat ay magkakapatid, at tayong lahat ay mga lingkod ng Diyos. Tayo, bilang mga mananampalataya, ay sa pamamagitan ng biyaya mga anak ng Diyos, tinubos ng Banal na Dugo ng ating Kristo. Sa buhay na espirituwal, magkakaugnayan tayo sa laman sa pamamagitan ni Adan at, sa espirituwal, sa pamamagitan ni Kristo. Nararamdaman ng mga taong namumuhay nang espiritwal ang pagkakapatiran na ito sa pagitan nila. Pareho ang iniisip nila, pareho ang kanilang pinagsusumikapang mga bagay, at iisa ang kanilang layunin. Ngunit kung, halimbawa, mayroon kang kapatid na babae sa laman na namumuhay ayon sa kanyang sariling kagustuhan, sa makalupang paraan, hindi mo mararamdaman ang espiritwal na pagkakapatiran sa kanya.

⁸⁴ Tingnan ang Juan 10:16.

— Maaari bang masira ang espiritwal na pagkakaugnayan?

— Kapag tumigil ang isang tao sa pamumuhay nang espiritwal, nagwawakas din ang kanilang pagkakaugnay sa espirituwal sa iba pang namumuhay nang espiritwal. Hindi ang kapwa taong namumuhay nang espiritwal ang lumalayo, kundi ang siyang tumigil sa pamumuhay nang espiritwal ang siyang naghihilwalay sa kanyang sarili mula rito; gaya ng kung gaano kalapit ang isang tao sa Diyos habang namumuhay ayon sa Kanya, ganoon din naman siya lumalayo mula sa Kanya kapag lumihis siya sa pamumuhay ayon sa Diyos. At kung paanong ang Banal na Grasya ay isang kapangyarihang kumikilos nang malayong-malayo at naipapasa sa mga tao, gayundin naman ang masamang enerhiya ng diyablo ay isang kapangyarihang kumikilos nang malayong-malayo at naipapasa. Kung, halimbawa, ang dalawang kaluluwa ay nasa isang espiritwal na kalagayan at ang isa sa kanila ay nag-iisip tungkol sa isa pa, mayroon nang espiritwal na koneksyon sa pagitan nila at ang isang kaluluwa ay nagpapasa ng banal na kapangyarihan sa isa pa. Gayundin, dalawang kaluluwang namumuhay sa kasalanan at may ugnayan sa pagitan nila: ang isa sa kanila ay tumatanggap ng demonyong impluwensya mula sa isa pa sa malayong distansya; isang telegrama ang dumadaan mula sa isa patungo sa isa.

— Geronda, kapag ang isa sa dalawang taong may ganoong koneksiyong demonyo ay nagbago para sa ikabubuti, nakakatulong ba iyon sa isa pa?

— Oo. Hindi siya nakakatanggap ng sagot, dahil ang taong nagbago para sa ikabubuti ay hindi, wari, sumasagot sa kabilang linya ng kanyang [espiritwal] na telepono. Naputol ang linya, at nawala na ang koneksyon. Kaya, may pagkakataon na ang taong naiwan nang walang sagot ay magmumuni-muni tungkol dito, at, kung kanyang ninanais, maaari itong makatulong sa kanya.

— Kapag nakikipag-ugnayan tayo sa isang taong may mga hilig, at ang mga hilig na ito ay hindi nakasasama sa atin, ibig bang sabihin nito na naapektuhan natin ang kanyang pagkatao?

— Kung taglay natin ang isang espiritwal na kalagayan, ang kabanalan, nagkakaroon tayo ng malaking impluwensya sa kanila, sapagkat [kung gayon] ang Grasya ng Diyos ang humuhubog sa kanila, at sa ganitong paraan ay nakikinabang ang ating kapwa. Kapag pinagtitiisan natin ang ating kapatid dahil sa pag-ibig, nauunawaan niya ito. Ganoon din sa malisya: kung nasa loob natin ito, nauunawaan din niya ito, kahit hindi ito hayagang naipapakita. Anumang taglay ng kaluluwa, ipinapasa nito [sa ibang kaluluwa]. Ang pagnanasa ay nagpapasa ng pagnanasa, ang irita ay nagpapasa ng irita, ang galit ay nagpapasa ng galit. Ngunit ang biyayang-puno ng grasya ng isang kaluluwang pinagpala ay magpapasa ng biyayang-puno ng grasya sa kapwa.

— Kaya ba nakakatulong ang pakikisama sa mga taong may mabuting asal?

— Siyempre. Kung papasok ka sa isang selda kung saan patuloy na sinusunog ang insenso, paglabas mo nito, ikaw mismo ay mabango ng insenso. Kung papasok ka sa isang sabsaban, mabango ka ng sabsaban. Pagkatapos mong bisitahin ang isang makamundong tahanan, mabango ka ng makamundong amoy. [Naalala ko] noong panahon ng okupasyon nagtanim kami ng limang ektarya ng iba't ibang uri ng melon: isang Amerikanong uri mula sa kolehiyo ng agrikultura — maputing melon, malalaki at malulusog at napakatamis — pati na rin ang mga melon na 'Arg' na isang lokal na uri at iba pa. Kung sakaling tumubo ang mga zucchini sa tabi ng mga melon na Amerikano, ang tamis mula sa melon ay napupunta sa zucchini. Nagtatamisan ang zucchini, at nawawalan ng sarap ang melon. Nangyayari ito sa pamamagitan ng polenasyon, mula sa mga bubuyog na lumilipad mula sa isang bulaklak papunta sa isa pa. Kapag nakakita ka ng melon na may malaking 'pusod', makasiguro kang lumaki ito sa tabi ng mga zucchini.

Kung ang melon na 'Arg' ay tumubo sa tabi ng isang masarap na melon, kukunin nito ang tamis mula sa masarap na melon. Matatanggal ang tamis ng masarap na melon, ngunit sa kasong ito, magiging melon din ito. Ngunit kung ang isang zucchini ay napunta sa tabi ng isang mabuting melon, mas tatamis ito, at kakailanganin ang isang buong dakot na asin kapag niluluto. Natatalo ang melon, at hindi rin nakikinabang ang zucchini. Kung, gayunpaman, isang melon ang katabi ng isa pang melon, natatalo ang mabuti, ngunit ang isa pa ay mas tumatamis. Ang ibig kong sabihin ay kung ang isang Kristiyano na hindi gaanong umunlad sa espiritwal ay mailalagay sa tabi ng isang taong mas advanced sa espiritwal, maaaring mapagod ang huli, maaaring makaranas ng kaunting pinsala, ngunit makikinabang ang una. Ngunit kung ang isang makamundo at hindi maniniwala na tao ay mailalagay sa tabi ng isang taong espiritwal, masayang lang ang pagsisikap at oras ng una. Kung ang sinabi ng iba ay tumimo sa isang makalupang tao, iyon na ang pinakamabuting maaaring mangyari. Ngunit kung ipakahulugan niya ang sinabi ayon sa kaniyang makalupang pilosopiya, ibig sabihin, tinitingnan niya ito nang

may makalupang diwa, hindi siya makakakuha ng anumang kapakinabangan. Ibig sabihin, mananatili siyang zucchini, kahit na maaaring mas tumamis sa panlasa.

Pag-iingat sa pakikipagkomunikasyon

Sa hukbo, sa sangay ng komunikasyon, mayroon kaming tsart ng pagkakakilanlan na naglista ng ilang tiyak na katangian na nagpapalinaw kung aling istasyon ng radyo ang sa amin at alin ang sa kaaway; alam namin ang sarili naming mga istasyon. Sandali, sa mga espesyal na sesyon ng pagsasanay sa mga teknik ng pagtanggap ng radyo, magtatayo kami ng isang pansamantalang istasyon ng radyo at susubukang tukuyin ang kaanib na istasyon ng kaaway. Tatanungin namin, 'Ano ito?' — o sasabihin, 'Isa!' — at makikinig sa tugon upang mahuli sila. Sa madaling salita, kung hindi namin matukoy nang tiyak ang isang istasyon ng radyo, hindi namin ito pinagkakatiwalaan at sinisikap naming tukuyin ito. Ganoon din sa buhay espirituwal: kapag nakita natin na ang isang tiyak na 'istasyon ng radyo' ay hindi sa atin, dapat nating sabihin sa ating sarili: 'Bakit ako makikipagtulungan sa istasyong ito? Hindi pwede!' Kapag ang isang radio operator, nang malaman niyang ang istasyon ay pag-aari ng iba, ay gustong makipag-ugnayan dito — iyon ay isang malubhang paglabag. Ngunit mas lalo pang tumitindi ang kanyang kasalanan kapag alam niyang ang istasyon ay hindi lamang pag-aari ng iba, kundi kaaway pa — at gusto niyang makipagtulungan sa kaaway! Ang ibig kong sabihin ay sa mga usaping may kinalaman sa ating pakikipag-ugnayan sa iba, kailangan nating pag-isipan nang mabuti ang mga bagay-bagay at maging maingat. At ang pinakasiguro ay ang bawat isa ay kumonsulta sa kanilang espirituwal na ama.

Dapat ding mag-ingat sa pakikipag-usap, dahil madalas nagsisimula ito sa isang espirituwal na paksa ngunit nauuwi sa tsismis. Hindi lamang nasasayang ang oras ng isang tao kundi pinapatay din niya ang kanyang sariling kaluluwa sa pamamagitan ng paghatol, sapagkat wala tayong karapatang humatol sa sinuman. Wala tayong karapatang husgahan kahit ang nangyayari sa mundo. Kung maaari, pagkatapos nating magsalita nang may kalungkutan tungkol sa isang bagay, sisikapin nating tulungan maitama ang masamang kalagayan. Hindi rin natin dapat husgahan ang mga yumao, sapagkat, sa kabutihang-palad, ang mga kaluluwa ng lahat ng tao ay nasa mga kamay ng Diyos.

Nakikita kong madalas, nasisira ang kaisipan ng maraming tao dahil sa isang pabaya na salita. Alam mo ba kung gaano tayo kaingat kung may buwis sa mga salitang binibitiw natin? Kung sasabihin sa atin, 'Marami kang sinasabi, magbabayad ka ng ganoon,' bibilangin natin ang ating mga salita. Sa telepono, iniisip natin kung ano ang sasabihin at gaano karami, dahil tayo ang nagbabayad sa tawag. Maraming oras ang nasasayang sa mga salita ngayon.

— Geronda, sa **The Ladder** nakasulat na ang paghatol ay anak ng poot. Maaari bang maglaman ng pag-ibig ang simpleng tsismis?

— Oo. Kung mahal mo nang malalim ang isang kaluluwa at nakikita mong naiinggit ang iba sa kanila, maaaring may sabihin ka tungkol sa kanila upang hindi na sila maiinggit. Lahat ng bagay ay dapat subukan. Gayunpaman, ang isang may kapintasan o may depektong tao na naniniwalang hindi patas ang pagtrato sa kaniya, at dahil dito ay nababahala o naiinis at ipinapahayag ang kaniyang pagkondena sa isang bagay, ay maaaring magdulot ng napakalaking pinsala sa ibang kaluluwa na hindi kayang gawin ni Satanas. Nag-alab si Hudas sa pag-aaksaya ng pabangong inihuhos ng babae, at sinabi na sana'y naibenta ito at ang pera ay ibinigay sa mga mahihirap. Ang ibang mga apostol, na may taglay na Biyaya, ay napailalim din sa impluwensya ni Hudas.⁸⁵ Nakita nila ang panlabas na pagiging tama ng sinabi ni Hudas at napailalim sila sa kanyang impluwensya, sapagkat hindi nila alam ang kanyang masakim na puso. At ipinagkatiwala pa ni Cristo kay Judas ang lagayan ng pera upang matugunan ang kanyang pagnanasa, at siya ang "*nagpasan ng pasanin.*"⁸⁶

— Geronda, kapag hindi nagkakasundo ang dalawang tao at kumukuha sila ng opinyon ng ikatlo, anong dapat maging paninindigan ng taong iyon?

— Kung nakikitungo siya sa mga taong ang hindi pagkakasundo ay tungkol sa isang bagay na personal, mas mabuting ipahayag niya ang kanyang opinyon sa harap ng pareho. Kung hindi, gagamitin ng bawat isa ang kanyang mga salita para sa kanilang sariling pakinabang. Ngunit kung ang mga salita ng taong pinapakinggan

⁸⁵ Tingnan ang Mat. 26:6 at sumunod; Mar. 14:3 at sumunod; Juan 12:3 at sumunod.

⁸⁶ Juan 12:6.

ang opinyon ay may bigat, gagamitin ng mga magkasalungat ang sinabi niya bilang mabigat na artilerya at sisimulang magpapatok nang walang awa sa isa't isa. At tatama ang mga ito sa mismong nagsasalita, kahit hindi niya ito inaasahan. Kaya, hangga't maaari, dapat niyang iwasan ang mga taong ganoon, upang mapanatili ang kapayapaan sa kanyang sarili at makapanalangin para sa kapayapaan sa pagitan ng mga taong ito — at sa katunayan, para sa kapayapaan sa buong mundo. Kung hindi niya lubos na maiiwasan ang mga taong mahilig lumikha ng tukso, dapat man lang niyang iwasan ang labis na pagsalita, upang mas kaunti ang tukso. Ang katotohanang ang iba ay walang masamang hangarin, kundi mababaw lamang, ay walang kabuluhan, sapagkat sila rin ay lumilikha ng tukso dahil sa kanilang pagkamababaw.

Pag-ibig ng isang ina

— Geronda, kung ang isang tao ay kilala sa parehong pagmamahal at magalang na asal, nangangahulugan ba iyon na mayroon siyang kalinisan ng puso?

— Nag-iiba-iba. Madalas ito ay simpleng pagiging magalang sa mundo. Oo, maraming tao ang mabait at magalang, ngunit hindi ibig sabihin nito na taglay nila ang kabanalan ng espiritu o pagsakripisyo sa sarili. Taglay nila ang mga sangkap ng kabutihan, ngunit hindi iyan ang punto rito. Ang isang taong nagpapakita ng pagiging magalang sa mundo at pagpapanggap ay maaaring magdulot ng malaking pinsala. Dahil ang isa pang tao ay naloloko, binubuksan ang puso nito sa kanila, at sa huli ay sinasayang ang paggalang nito sa isang taong makamundo na hindi alam ang kahulugan ng paggalang. Katulad din ito ng pagbibigay ng gintong barya sa mga taong bronze na barya lamang ang alam. Hindi rin dapat sayangin ang oras sa walang kabuluhan, sa pagbibigay ng espirituwal na payo sa mga taong nasisiyahan sa makamundong usapan at sa makasariling pagpapahayag ng kanilang sariling opinyon.

— Geronda, paano kung may problema ang isang tao at lumapit sa iyo, patuloy na ikinukwento ito nang paulit-ulit, kahit na sa puntong iyon ay bahagyang nalutas na ang problema? Ano ang dapat gawin sa ganoong pagkakataon?

— Kapag unang beses silang dumarating, may dahilan sila: kailangan nilang ilabas ang nasa dibdib nila at karapatan nilang gugulin ang maraming oras mo. Sa ganoong pagkakataon, dapat mo silang pakinggan. Kung hindi mo sila pakikinggan, iisipin nila na sawa ka na sa kanila o hindi mo sila naiintindihan. Gayunpaman, kung pagkatapos noon ay paulit-ulit pa rin nila sinasabi ang iisang bagay, sabihin sa kanila: "Hindi naman sa hindi kita kayang pakinggan, kundi wala itong naitutulong sa'yo. Ginagawang taglamig ang tag-init. Pero gumaganda na ang takbo ng mga bagay ngayon; tagsibol na. Malapit nang dumating ang tag-init. Ngunit sa tag-init, iisipin mo pa rin ang lamig ng taglamig at manginginig ka [mula sa sarili mong mga iniisip]." Gayunpaman, paminsan-minsan kahit sa pagitan ng mga taong espirituwal ay napapansin ang ganito: may isang taong lumalapit sa isa pa upang ikwento ang kanyang sakit, ngunit ayaw namang makinig ang kausap upang hindi mawala ang sarili niyang kagalakan. Maaaring magkunwari silang nagmamadali o ilihis ang usapan para manatiling payapa. Lubos itong satánico. Parang may taong namamatay sa tabi ko, ngunit lumalayo ako nang kaunti at kumakanta ng mga awit. Ngunit paano naman ang "*pamaghagulgol kasama ng mga naghagulgol?*"⁸⁷ Lalo na kung tungkol ito sa mga seryosong usapin ng Simbahan. Kung ang isang Kristiyano [kahit noon pa man] ay hindi nakikiramay sa paghihirap ng iba, hindi siya bahagi ng Katawan ng Simbahan.

— At kung hindi ako makakahanap ng dahilan para sa mga kasalanan ng iba, ibig bang sabihin na ako'y matigas ang puso?

— Hindi ka nakakahanap ng dahilan para sa iba, pero nakakahanap ka ng isa para sa sarili mo? Hindi magtatagal, mawawalan na rin ng dahilan si Cristo para sa iyo. Kapag pabaya ang isang tao, ang puso niya ay maaaring sa isang iglap ay maging matigas na parang bato. At sa isang iglap din, maaari itong [muling] maging malambot. Magkaroon ka ng pusong parang ina. Alam mo kung ano ang nararamdaman ng isang ina: pinapatawad niya ang lahat at kung minsan ay nagpapanggap na hindi napapansin ang ilang kalokohan. Maging matiisin at mapagpatawad, maging malambot sa iba, upang maging malambot din sa iyo si Cristo.

— Geronda, paano lumalawak ang puso?

⁸⁷ Roma 12:15.

— Lumalawak ito kapag palagi mong pinapatawad ang mga pagkakamali, kapintasan, at pagkukulang ng iba at tinitingnan mo sila na parang sa salamin. Siyempre, paminsan-minsan ay maaaring maghasik ang masama ng mga iniisip tungkol sa iba, lalo na kapag may tunay na dahilan. Gayunpaman, nasa atin kung tatanggapin o tatanggihan natin ang mga iniisip na ito. Sa pamamagitan ng paglalagay ng ating sarili sa sapatos ng iba, aakuhin natin sila nang may habag at papatawarin. Higit pa rito, kung ang isang bagay ay ginawa hindi dahil sa masamang hangarin kundi dahil sa kakulangan sa pag-iisip, ito ay mauunawaan at hindi nagdudulot ng negatibong reaksyon [sa atin]. Ang katotohanang umiiral ang mga kahinaan ng tao ay natural at karaniwan sa lahat ng tao. Ang kasamaan ay ang pagkakaroon ng masamang ugali sa mga tao.

— Kung ang isang tao ay nasa masamang kalagayan at ako ay nasa mabuting kalagayan, maaari ko ba silang impluwensyahan?

— At paano kung ipresenta sa iyo ng manunukso ang bagay sa ganitong paraan? Sa anong batayan mo inaakala na mas mabuti kang kalagayan? Mula nang magsimula akong maniwala na mas mabuti ako kaysa sa iba at maawa sa kanila, hindi na dapat ako maawa sa kanila, kundi sa aking sarili. Kahit na makita ng isang Kristiyano na tunay na hindi mabuti ang kanyang kapwa, pinapatawad niya ito at naghahanap ng mga nagpapagaan na kalagayan para sa kanya. Hindi niya hinahanap ang mga nagpapagaan ng kanyang kalagayan para sa sarili lamang; nakikita niyang mas masahol siya kaysa sa iba, at nasasaktan siya sa kanyang sariling kasamaan. Kinikilala niya na sa kabila ng lahat ng ibinigay ng Diyos sa kanya, wala siyang naibigay na kapalit, at sinasabi niya: "Diyos ko, huwag mo akong isali sa iyong pagbilang; itabi mo ako. Wala akong nagawa. Tulungan mo ang iba." Ang mga tunay na umuunlad ay hindi nararamdaman ang kanilang malaking pag-usad pasulong, kundi ang malaking pagsisisi, kababaang-loob, at banal na pag-ibig na may di-mailarawang kagalakan.

Kabanata 4.

Tungkol sa kung paano naantig ang Diyos sa habag sa pamamagitan ng paggalang

Ano ang paggalang

— Geronda, ano ang paggalang?

— Ang paggalang ay ang takot sa Diyos, panloob na kahinhinan, espiritwal na pagiging sensitibo. Maaaring mahiya ang isang taong may paggalang, ngunit ang kahihiyang ito ay nagbubuhos ng pulot sa kanyang puso; hindi ito nagdudulot ng paghihirap kundi ng kagalakan sa kanyang buhay. Ang mga kilos ng isang taong may paggalang ay banayad at tiyak. Malinaw niyang nararamdaman ang presensya ng Diyos, ng mga Anghel at ng mga santo; nararamdaman niya ang presensya ng kanyang Anghel na Tagapangalaga na nagbabantay sa kanya. Sa kanyang isipan ay palagi niyang pinananatili ang [pag-iisip] na ang kanyang katawan ay templo ng Banal na Espiritu.⁸⁸ At namumuhay siya nang payak, dalisay at banal. Ang isang debotong tao ay kumikilos nang may pag-iingat at kabanalan saanman; matalas niyang nararamdaman ang bawat banal na bagay. Halimbawa, maingat siyang hindi tumayo na nakatalikod sa mga ikon; hindi niya inilalagay ang Ebanghelyo, isang espirituwal na aklat, o anumang banal na bagay sa upuan ng tao, gaya ng sopa o silya; kapag nakakita siya ng ikon, napupuno ng kagalakan ang kanyang puso at napupuno ng luha ang kanyang mga mata. Kahit simpleng makita lamang ang pangalan ni Cristo na nakasulat kahit saan, mariing hahalikan niya ito nang may paggalang, at ang kanyang kaluluwa ay lubos na nagagalak sa loob. Kahit napansin niya ang isang piraso ng pahayagan na itinapon sa lupa, na may nakalimbag na, halimbawa, ang pangalan ni Cristo o ang mga salitang 'Banal na Simbahan ng Banal na Trinidad', yumuyuko siya, kinukuha ang pirasong iyon, mariing hinihimas ito, at nalulungkot na itinapon ito sa lupa.

— Kaya, Geronda, ang kabanalan ay isang bagay, at ang paggalang ay isa pa?

⁸⁸ Tingnan ang 1 Cor. 3:16 at 6:19.

— Ang kabanalan⁸⁹ ay parang pabango, samantalang ang paggalang ay parang insenso. Para sa akin, ang paggalang ang pinakadakilang birtud, dahil ang taong magalang ay humihikayat ng Grasya ng Diyos sa kanyang sarili; siya ay nagiging sisidlan ng Grasya, at ito ay natural na nananatili sa kanya. Pagkatapos, kapag ang Biyaya Niya ay 'sumisikat' sa pamamagitan niya, lahat ay nirespeto siya at may mabuting loob sa kanya, samantalang ang walang hiya na lalaki ay nagdudulot ng pagkasuklam sa mga matatanda at bata.

Kayo, mga kababaihan, ay dapat magkaroon ng higit na paggalang kaysa sa mga lalaki. Ang isang babae, sa kanyang likas na katangian, ay nararapat na magkaroon ng paggalang. Kung kulang sa paggalang ang mga lalaki, sila ay basta na lang walang pakialam. Ngunit kung mawawalan ng paggalang ang mga babae, bumababa sila sa malulubhang paglabag. Sinabi sa akin ng isang lalaki: "Ang asawa ko at ako ay nasa peregrinasyon sa mga Banal na Lugar at pumunta kami sa Ilog Jordan. Habang ako'y pumasok sa tubig nito at naghugas, siya'y umupo sa pampang at ibinabad ang kanyang mga paa sa tubig ng Jordan! 'Hoy,' sabi ko, 'ikaw!' Ano ba ang ginagawa mo rito? Pumunta ka ba sa Ilog Jordan para lang maghugas ng paa?" Nawalan ako ng pasensya at sinermunan ko siya." Mukhang ang kanyang asawa ay isang taong lubos na walang pakialam, hindi nakakaintindi ng mga pangunahing bagay, samantalang ang kawawang lalaki ay taos-pusong deboto.

Tungkol sa katotohanang ang kabanalan ay ipinapasa

— Geronda, paano nakakamit ang kabanalan?

— Sinasabi ng mga Ama na upang magkamit ng kabanalan, dapat mabuhay o makisama sa mga taong mayroon nito at obserbahan kung paano sila kumikilos. Nang tanungin si Paisios na Dakila ng isang tao kung paano maaaring magkamit ng takot sa Diyos, sumagot siya: "Makihalubilo sa mga taong umiibig sa Diyos at may takot sa Diyos, upang ikaw din ay magkaroon ng takot sa Diyos." Siyempre, hindi nito ibig sabihin na dapat mong bantayan ang kanilang ginagawa at gayahin ito sa panlabas nang hindi nararamdaman sa kalooban ang kahulugan ng mga kilos, sapagkat kung ganoon, hindi ito kabanalan, kundi huwad na kabanalan. Ang huwad ay itinataboy. Ang kabanalan ay ang Biyaya ng Diyos sa loob ng isang tao. Ang isang taong banal ay gumagawa ng kanyang ginagawa dahil ganoon ang nararamdaman niya sa kanyang kalooban. Mayroon, siyempre, likas na paggalang sa loob natin, ngunit kung hindi natin ito pinapalago, ang tangalashka, na nagbubunsod ng pagkalimot, ay itinaon tayo sa kawalang-pakiramdam at kawalang-galang. Gayunpaman, muling nabubuhay ang paggalang sa pamamagitan ng pagmamasid sa pag-uugali ng isang taong marangal.

— Ngunit bakit, Geronda, ang mga banal na ama ay nagsasalita lamang tungkol sa paggalang, na sinasabing kung nais mo itong makamtan, dapat kang makisama sa isang taong taglay ito? Bakit hindi nila sinasabi ang parehong bagay tungkol sa iba pang mga birtud?

— Dahil nakakahawa ang paggalang. Ang mga kilos at gawi ng isang taong may paggalang, na parang bango, ay naipapasa sa iba; siyempre, kung ang ibang tao ay may mabuting ugali at kababaang-loob din. Sasabihin ko sa iyo ito: kung ang isang tao ay walang paggalang, wala siyang anuman. Ang taong may paggalang, gaano man siya kababaing-uri, ay malinaw na nakikita ang bawat banal na bagay, nakikita ito kung ano talaga ito. Hindi sila nagkakamali sa anumang may kinalaman sa banal na kahulugan. Ang isang taimtim na tao ay parang isang bata na walang masamang iniisip para sa kanyang ama at ina, sapagkat minamahal at iginagalang niya ang kanyang mga magulang at nakikita niyang mabuti at dalisay ang lahat ng kanilang ginagawa. Ngunit higit pa rito, nararapat lamang na iginalang ang Diyos, na walang kapantay at perpekto sa lahat ng bagay! Ang walang paggalang ay nagkakamali at nalilihis sa mga doktrina. Nakikita ko ang mga kamaliang nagagawa ng mga walang paggalang na nagsusulat ng mga interpretasyon o komentaryo sa Banal na Kasulatan at sa mga gawa ng mga Banal na Ama.

Sa lahat ng bagay na espirital, mahalaga ang paggalang at katapatan. Lahat ng nagmumula sa paggalang ay pinapabanal. Partikular, upang bumuo ng isang serbisyo para sa isang partikular na santo, dapat mahalina at iginalang ang santong iyon; saka lamang mamumula ang serbisyo mula sa puso at maglalabas ng bango ng paggalang. At kung makamtan ng isang tao ang kalagayan ng banal na ekstasi, ng banal na pagkabiliw, kusang-loob na lalabas mula sa loob ang mga berso.

⁸⁹ Sa salitang 'kabanalan', tinutukoy ng Matanda ang pagsunod sa mga panlabas na anyo ng debosyon na walang katugmang panloob na kalagayan.

— Geronda, ano pa ang nakatutulong sa isang tao upang magkaroon ng paggalang?

— Nakakatulong na pag-aralan ang lahat ng banal na bagay gamit ang isip at lubusang pag-isipan ang mga ito, pati na rin ang paggamit ng mga kanais-nais na pagkakataon na ibinibigay sa atin. Ang lahat ng ito ay unti-unting nagpapukaw ng paggalang sa loob ng isang tao. Halimbawa, kung nabibigyan ako ng paborableng pagkakataon na pumasok sa simbahan nang saglit at manalangin, at hindi ko ito sinamantala, iniaalis ko sa aking sarili ang Biyaya. Ngunit kapag nais kong pumasok at hindi nagawa dahil sa isang hadlang, hindi ko nawawala ang Biyaya, sapagkat nakikita ng Diyos ang aking mabuting hangarin. Sa paglinang ng paggalang, napakalaking tulong din na makilala ang mga santo ng ating rehiyon, ng ating sariling bayan, mahal sila, at magsanib-puwersa sa kanila. Nagagalak ang Diyos kapag ginagalang at minamahal natin ang mga santo. At kapag may paggalang tayo sa mga santo, gaano pa kaya lalaki ang ating paggalang sa Diyos!

— Geronda, paano tayo natutulungan ng marangal na pag-uugali sa simbahan?

— Kapag pupunta ka sa simbahan, sabihin sa sarili mo: 'Saan ako pupunta? Papasok na ako ngayon sa bahay ng Diyos. Ano ang ginagawa ko? Sinasamba ko ang mga ikon, ang Diyos.' Pupunta ka sa simbahan mula sa iyong selda o dahil sa pagsunod. Kaya mula sa simbahan, magtungo ka sa langit at higit pa — sa Diyos.

— At paano iyon nangyayari?

— Ang simbahan ay bahay ng Diyos. At ang tunay nating tahanan ay nasa Paraiso. Dito ay kumakanta ang mga madre. Naroon ang mga Anghel, ang mga santo... Kung, sa pagpasok sa anumang tahanan sa lupa, kumakatok tayo sa pinto, pinupunasan ang ating mga paa at maayos na nauupo, paano nga ba tayo dapat kumilos sa bahay ng Diyos, kung saan iniaalay si Cristo bilang isang sakripisyo? Sa isang patak ng Kanyang Banal na Dugo, tinubos Niya tayo mula sa kasalanan, at mula noon ay ipinagkakaloob Niya sa atin ang mga ilog ng [Kanyang Mahalagang] Dugo para sa ating paggaling at pinapakabusog Niya tayo ng Kanyang Pinakabanal na Katawan. Kaya, ang lahat ng mga kahanga-hanga at Banal na pangyayaring ito, kapag naaalala natin ang mga ito sa ating isipan, ay tumutulong sa atin na kumilos nang may paggalang sa simbahan. Ngunit sa Banal na Misa napapansin ko na kahit sa mismong sandali nang ipinapahayag ng pari: 'Itataas natin ang ating mga puso' — at sumasagot tayo: 'Itataas natin ito sa Panginoon' — kakaunti lamang ang mga taong tunay na nakatuon ang isipan sa Panginoon! Kaya, mas mabuti pang sabihin natin sa ating isipan: "Ibalik natin ang ating mga puso sa Panginoon," sapagkat ang ating isipan at puso ay patuloy na gumagapang pababa. Nagsisinungaling din naman tayo, higit pa rito, sa pagsasabing "nasa" samantalang hindi naman talaga naroroon ang ating isipan ["sa kaitaasan"]. Malinaw na kung nakatingala ang ating mga puso, ang lahat ng iba pa ay makatingala rin.

— Geronda, kung may kumakanta nang nakakaantig sa simbahan, ano ang silbi noon?

— Dapat panatilihin ng [mang-aawit] ang kanyang isipan sa banal na kahulugan at magkaroon ng paggalang. Higit pa rito, hindi dapat ituring ang mga troparia at stichera bilang mga likhang pampanitikan, kundi unawain ang kanilang banal na kahulugan nang buong puso. Ang paggalang ay isang bagay, at ang sining at agham ng pag-awit sa simbahan ay isa pa. Ang sining na walang paggalang ay parang panlabas na pintura lamang. Kapag isinagawa ng mang-aawit ang kanyang tungkulin nang may paggalang, ang pag-awit ng mga salmo ay umaagos mula sa kanyang puso at siya ay umaawit nang nakakaantig. Maayos ang lahat kapag ang isang tao ay nasa mabuting kalagayang espirital sa loob. Kaya, upang makanta nang nakakaantig, dapat ay maayos ang kalooban at kumanta mula sa puso, nang may paggalang. Kung ang isang mang-aawit ay may maruruming iniisip, anong uri ng pag-awit ng mga salmo ang magagawa niya? Hindi niya magagawa ang kumanta mula sa puso. Sapagkat sinasabi ng Banal na Kasulatan: *'Kung mayroon mang masigla, umawit siya.'*⁹⁰ Noong minsan, habang nag-aalaga si San Juan Kukuzelis ng kanyang mga kambing at nagsimulang kumanta, tumayo ang mga kambing. Dahil dito, napagtanto ng mga nakamasid na si Kukuzelis nga ang mang-aawit ng imperyal na korte. Kaya gawin mo ang lahat ng iyong ginagawa nang buong puso, para kay Kristo. At ilagay mo ang paggalang sa iyong burda, sapagkat ito ang sasaklo sa mga banal na bagay, pati na sa mga takip na iyong binuburda para sa mga ikon.⁹¹ Kapag ang isang tao ay may paggalang, kitang-kita ang kagandahan ng kanyang kaluluwa sa lahat ng kanyang ginagawa: sa pagbabasa, sa pagkanta, at maging sa kanyang mga pagkakamali.

⁹⁰ Santiago 5:13.

⁹¹ Ang kathia ay isang malaking insensaryo na may hawakan, na ginagamit sa tiyak na mga sandali ng serbisyo ng akolito (isang monghe na naglilingkod sa simbahan), na nakasuot ng burdang estola sa kanang balikat. Sa itaas ng hawakan ng kathia ay may mga

- Kahit sa kanilang mga pagkakamali?
- Oo. Nakikita mo, ang paggalang at kabanalan ay naroroon kahit sa kanyang mga pagkakamali.

Tungkol sa panlabas na kabanalan

Ang may dakilang pananampalataya at tunay na paggalang ay pinapakain ng pinakamataas, ng espirituwal, ng hindi mailarawan. Gayunpaman, mayroon ding mga mayroon lamang tuyong panlabas na paggalang. Ang ganitong mga tao ay tuyo ang pagbigkas sa sarili: "Tama, papasok na ako sa simbahan, kaya dapat maayos akong umupo, hindi dapat gumalaw, dapat yumuko ako, at dapat magkrus ako ng ganito!" Mayroon ding mga nanghihina ang pananampalataya, ngunit nakatayo pa rin nang buong serbisyo.

— May dinaramdam ba sila, Geronda, may hinahanap? Bakit sila kumikilos nang ganito?

— Mayroon silang nararamdaman... [Lahat] ng ito ay mabuti, ngunit dapat maramdaman ito mula sa loob. Hindi dapat gampanan ang mga kilos na ito nang panlabas lamang. Ang pagtanggap ng skufia pagpasok sa simbahan bilang paggalang ay isang bagay, at ang pagtanggap nito para palamigin ang ulo ay iba pa. Kitang-kita ang paggalang sa kung paano tayo tumatanggap ng Komunyon, kung paano natin kinukuha ang antidor, at iba pa.

— Geronda, maaaring matukso ba ang isang tao sa paraan ng pagpapakita ng paggalang ng iba?

⁹²— Ganito ang sasabihin ko sa iyo: kung magpapakita ka ng malapad na tanda ng krus, ngunit gagawin mo ito nang payak at mapagkumbaba, hindi ito makakasagabal sa iba. Ngunit kung iniisip ng isang tao kung nakikita siya ng iba at walang tigil siyang nagpapakita, tatawanan siya ng mga tao. O kung dumaraan siya sa isang simbahan at tumitingin kung may mga tao [sa paligid], o baka 'naghihintay pa ng sandali' hanggang sa magtipon ang mas maraming tao, at saka pa lamang nagsisimulang magkrus at yumuko para makita siya ng mga tao, tama lang na tuksuhin siya ng iba. Nakikita mo, hindi tinatanggap ang makalupang espiritu. Kapag may tunay na kabanalan, kitang-kita ito. Ngunit kung walang tunay na kabanalan, ang '*disenteng*' pagpapakita ng debosyon ay nagiging 'imoral'.

"Huwag ninyong ibigay ang banal sa mga aso"⁹³

Kapag binibigyan ka ng mga tao ng damit ng maysakit upang basbasan ng mga banal na relikyo, suriing mabuti na mga pang-loob na damit lamang ang ibinibigay, at hindi iba pang panloob na kasuotan. Hindi angkop ang anumang iba pa — ito ay kawalang-galang. Malinaw na hindi mo maaaring dungisan ang araw, at hindi mo rin maaaring dungisan ang Diyos. Ang katotohanan ay sa pamamagitan ng ganitong kawalang-galang, sinasakop tayo ng isang maruming espiritu.

Noong nakaraan, kapag nagkakasakit ang mga tao, kinukuha nila ang langis mula sa kanilang lampara, pinapahiran nila rito ang kanilang sarili, at gumagaling sila. Sa ngayon, ang lampara ay pinapailawan na lamang bilang pormalidad, para lang sa liwanag, at ang langis, kapag nililinis ang lampara, ay ibinubuhos sa lababo. Noong isang beses, nasa isang bahay ako at nakita kong hinuhugasan ng may-ari ng bahay ang lampara sa lababo. 'Saan napupunta ang tubig?' tanong ko sa kanya. 'Sa kanal,' sagot niya. "Ah, naiintindihan ko," sabi ko, "kaya sa isang banda, kumukuha kayo ng langis mula sa lampara at pinapahiran ninyo ng krus ang inyong anak kapag maysakit, pero sa kabilang banda, ibinubuhos ninyo ang lahat ng langis mula sa tasa sa kanal? Ano ang inyong dahilan para rito? At paano darating ang pagpapala ng Diyos sa inyong tahanan?"

Sa mga modernong bahay, wala nang mapupuntahan para itapon ang isang banal na bagay, gaya ng piraso ng papel na pinagbalutan ng antidor. Ngunit naaalala ko na sa bahay namin, hindi nga natatapon sa imburnal ang tubig na ginamit namin sa paghuhugas ng mga plato. Itinatapon ito sa ibang lugar, dahil kahit ang mga mumo ay pinabanal, dahil nananalangin kami bago at pagkatapos ng pagkain. Nawala na ang lahat ng iyon ngayon, pati na ang Banal na Grasya, at nababaliw na ang mga tao.

kompartimento para sa pulbos ng uling at insenso, at nakasabit sa dulo nito ang mga kampanya na naglalabas ng ritmikong tunog habang nag-iinsenso.

⁹² Rom. 13:13. 1 Cor. 14:40. 1 Thess. 4:12.

⁹³ Mat. 7:6.

Maging mapagmasid tayo sa lahat ng bagay. Mainam na pagkatapos ng Banal na Komunyong, ang antidoron o ang pahid, punasan ang mga kamay ng bulak na binabad sa alkohol, at pagkatapos ay sunugin ito. Kapag nililinis namin ang altar, ang lahat ng nakalap pagkatapos ng paglilinis ay dapat ihagis sa dagat o sunugin sa isang malinis na lugar, dahil maaaring may munting bahagi ng Antidoron o ng Banal na Katawan na nahulog sa sahig. Siyempre, kung may munting bahagi ng Banal na Katawan na mahulog sa sahig, hindi iiwan si Kristo upang tapakan, kundi ang Banal na Grasya ay umaalis sa atin.

Sa ibang bansa, ang mga simbahan ay wala pang espesyal na kanal. Ang tubig mula sa proskomedia ay pinapalabas kasama ng tubig-ulan. "Kami," sabi ng [mga dayuhang pari], "ay ipinagbabawal na maglagay ng espesyal na kanal, upang hindi dumami ang mga mikrobyo." Ang mga tao ay punong-puno ng mikrobyo—pisikal at espiritwal—ngunit kapag isang patak ng mundong ito ang tumapat sa kanilang ulo, sinasabi nila: "Dumarami ang mikrobyo!" Paano nga ba darating ang Biyaya ng Diyos? Dito nagsisimula ang kabaliwan ng mundo. Sa kabutihang-palad, mayroon pang mga debotong babae, bata man o matanda, at alang-alang sa kanila, pinananatili ng Diyos ang mundong ito.

— Geronda, may isang ginang na humiling sa amin na pinturahan ang isang ikon ni San Arsenius upang isabit sa kanyang sala.

— Mga ikon lang ba ang ilalagay doon? Wala na bang ibang larawan o litrato? At saka: papayagan bang manigarilyo ang mga tao sa sala na iyon? Mas mabuting ilagay niya ang ikon na iyon sa ibang silid, sa iconostasis kasama ng iba pang mga imahe, at doon magdasal. Sa isang bahay na minsan kong binisita, naglagay sila ng iconostasis sa ilalim ng hagdan, kahit na maluwag naman ang espasyo. At sa isa pang bahay, inilagay ng mayari ng bahay ang kanyang iconostasis sa harap ng tubo ng paagusan. "Naku," tanong ko sa kanya, "paano mo naisip na ilagay ang iconostasis sa ganoong lugar?" "Naku," sagot niya, "gusto ko rito." At hindi nga ito nakaharap sa silangan—hindi, nakaharap ito sa hilaga! Kaya paano na darating ang Grasya pagkatapos noon? "*Sapagkat ang sinumang mayroon,*" sabi ng Banal na Kasulatan, "*ay bibigyan pa ng karagdagan at magkakaroon ng kasaganaan; ngunit ang sinumang walang-wala, kahit ang nasa kaniya ay kukunin.*"⁹⁴ Akala natin ay mayroon tayo, ngunit kahit ang nasa atin ay kukunin mula sa atin.

Unti-unti nang nawawala ang debosyon, at ang kasamaan na nakikita natin ay nagmumula rito. Maaari ka pang ma-sapihan dahil sa kapabayaang. May isang babae—pagpatawad nawa ng Diyos sa kanya, yumao na siya—na nasapihan dahil ibinuhos niya ang banal na tubig sa lababo. May natirang kaunting banal na tubig siya sa bote. "Ah," sabi niya, "luma na ang tubig-binyag na ito; kailangan ko na itong ibuhos, at kailangan ko rin naman ang bote." Ibinuhos niya ang tubig-binyag, at hinugasan pa ang bote dahil may bakas ng basil sa loob, at saka siya nagsimulang mabaliw. Umalis ang Biyaya, dahil hindi maaaring manirahan ang Biyaya sa isang taong walang paggalang.

— Ngunit Geronda, paano kung may magbuhos ng banal na tubig nang hindi sinasadya?

— Kung sila mismo ang naglagay ng bote ng banal na tubig, halimbawa, sa isang kabinet, at makalipas ang ilang panahon ay hindi nila napansin na banal na tubig iyon, kung gayon ay kalahati ang kanilang kasalanan. Ngunit kung ibang tao ang naglagay nito roon, at ang taong nagbuhos nito ay hindi alam na banal na tubig iyon, kung gayon ay hindi sila dapat sisihin.

Paano makalalapit ang Banal na Grasya sa isang tao kung hindi nila iginagalang ang banal? Ang Grasya ay pupunta sa mga nagpapahalaga rito. "*Huwag ninyong ibigay ang banal sa mga aso,*" sabi ng Banal na Kasulatan. Imposible ang tagumpay nang walang espirituwal na pagiging sensitibo. Isang mongheng selibataryo sa Banal na Bundok ang kumuha ng mga ikonostase mula sa isang simbahan at inilagay ang mga ito sa sarili niyang simbahan. Ang isa naman ay tinanggal ang mga batong slab mula sa bubong sa ibabaw ng altar at dinala ang mga ito sa kanyang selda upang pagtakpan ang beranda. Nagsimulang umulan, dumaloy ang tubig papunta sa altar at bumuhos nang diretso sa banal na trono! Isang araw, pumasok ako at ano ang nakita ko: ang simbahan ay kinonsagra nang may malaking seremonya, at sa gitna ng altar ay may banal na relikyang — isang buto sa gulugod. Kinuha ko ang mga relikyang at hinugasan ko ang mga ito sa isang espesyal na lugar. "Ano ba ang ginawa ninyo diyan!" sabi ko sa mga gumawa noon. "Nakonsagra na ang simbahan, pero tinanggal ninyo ang mga bato mula sa bubong, at umaagos ang tubig sa banal na altar!" Pagkatapos ay kumuha sila ng isang karpintero, at

⁹⁴ Mat. 13:12.

pinuntahan nila at inayos nang kaunti ang bubong. At sa ibang lugar, kinuha nila ang mga tabla mula sa altar para gamitin sa pagtatayo ng pampang. Parehong ang mga tabla at ang semento ay hinihipan palabas ng dagat ng isang bagyong biglang dumating. Ang mga gumagawa ng ganitong bagay ay hindi man lang napagtatanto kung gaano kalapastangan ang lahat ng ito. Naalala ko noong araw na may isang matanda sa Konitsa na lagi nang tinataboy ang mga bata dahil kinukuskos nila ang pader ng simbahan: itinuturing niyang ito ay isang kalapastangan. At tingnan ninyo kung nasaan na tayo ngayon!

Paggalang sa lahat ng bagay

At narito pa ang isa pang dapat tandaan: mayroon kang mga krus na nakalagay sa iyong sopa, ngunit hindi mo dapat upuan o tapakan ang mga krus. Gumagawa ang mga Hudyo ng sapatos na may mga krus na inilalarawan hindi lamang sa labas ng talampakan, kundi madalas pati na rin sa loob — sa ilalim ng takong at talampakan. Bayaran mo lang ang pera at tapakan ang mga krus! Gumagawa noon ng mga kampanya na may larawan ni Kristo at ng Ina ng Diyos sa isang gilid, at si Pedro sa kabilang gilid. Para bang sinasabi nila: "Ano'ng pinagkaiba: si Pedro o si Kristo!" Nakita ng mga mahihirap si Kristo at ang Ina ng Diyos at binili nila ang mga kampanyang ito para sa kanilang mga anak. Ihuhulog ng mga sanggol ang mga kampanya sa sahig, tatapakan ito, at marurumihan... At ngayon, sinabi sa akin, sa isang lugar malapit sa Tsina, ang mga Katolikong misyonaryo ay nagsusuot ng mga medalyon na may larawan ni Kristo sa loob at ni Buddha sa labas. Ipakita si Kristo nang mag-isa sa loob, o ipahayag Siya nang lantaran! Kung hindi, hindi darating ang Grasya ng Diyos! At dito sa Gresya, sa kasamaang-palad, may mga taong, nang walang pangalawang pag-iisip, ay inilalarawan ang Pinakabanal na Ina ng Diyos sa mga selyo, na itinatapon-tapon at tinatapakan.

— Geronda, maaari bang magkaroon ang isang tao ng paggalang sa ilang bagay ngunit hindi sa iba?

— Hindi. Kung tunay ang paggalang, taglay ito ng isang tao sa lahat ng bagay. Noong isang beses, may isang pari na nanunuluyan sa Monasteryo ng Stavronikita. Habang binabasa ang Ika-anim na Salmo,⁹⁵ ibinaba niya ang upuan ng stasidia at naupo. 'Ama,' sabi ko sa kanya, 'binabasa nila ang Ika-anim na Salmo.' — "Ngunit," ang sagot niya, "mas madali kong maunawaan sa ganitong paraan!" Pag-isipan mo nga iyan! Pagkalipas ng maraming taon, bumalik siya at nahanap ako. Sa pag-uusap namin, nabanggit niya na siya ay nagdikit ng mga papel na icon sa mga kahoy na tabla at ipinamimigay ang mga ito bilang pagpapala. "At paano mo sila dinidikit?" tanong ko. "Pinapahiran ko," sabi niya, "ng pandikit ang kahoy, inilalagay ko ang icon dito, at kapag nakagawa na ako ng ilan pa, inilalagay ko ang isang icon sa ibabaw ng isa pa, at uupo ako sa ibabaw nila para maayos na tumuyo ang pandikit. Kukuha ako ng libro o kung ano pa man at magbabasa nang kaunti." Nang marinig ko iyon, nanindig ang balahibo ko! "Ano ba'ng ginagawa mo!" sabi ko. "Uupo ka sa mga icon para dumikit sila?!" — "Eh," tanong niya, "hindi ba't pwede naman iyon?"

Nakikita mo ba kung gaano sila kalayo nang unti-unti? Ang problema, hindi nananatili sa dati ang kawalang-galang; lalo pa itong lumalala. Ang tao ay umuunlad para sa kabutihan o para sa kasamaan. At ang pari na ito—tingnan mo kung saan siya nagsimula at kung saan siya napunta! Una: "Mas madali kong sundan ang Anim na Salmo," at saka niya sinabi pa: "Sa ganoong paraan, didikit ang mga ikon, at mapupugay ko sila." Pagkatapos, sa Stavronikita, ikinagulat niya na pinag-usapan ko siya tungkol sa Anim na Salmo. Gayunpaman, may iba pang matatandang monghe doon na nakatayo. Medyo sumandal sila sa stasidia at hindi gumalaw. Iba iyon kapag pagod ka, may sakit, nanginginginig ang mga binti mo, kaya umuupo ka; hindi ka parurusahan ni Cristo dahil doon. Ngunit iba naman kung iniisip mong mas mabuti ang ginagawa mong paraan at sasabihin: 'Mas naiintindihan ko ito kapag nakaupo.' Ano ang palusot para doon? Ang buhay espirituwal ay hindi isang kaaya-ayang libangan. Kung ikaw ay masakit, umupo ka; hindi tirano si Kristo. At sinasabi ni Abba Isaac: 'Kung hindi ka makatayo, umupo ka.'⁹⁶ Ngunit hindi niya sinasabi: 'Kung kaya mo, umupo ka!'

⁹⁵ Ang Anim na Salmo – anim na napiling salmo (ika-3, ika-37, ika-62, ika-87, ika-102, ika-142) mula sa Salterio, na binabasa sa simula ng Matins. Pagkatapos ng unang tatlong salmo, na bumubuo sa unang bahagi ng Hexapsalm, kapag nabanggit ang mga salitang "Glory, and now. Alleluia (3)", hindi isinasagawa ang tanda ng krus at ang pagyuko sa baywang, ayon sa itinakda ng mga patakaran ng Simbahan sa iba pang katulad na pagkakataon.

⁹⁶ "Kung, habang nagbabantay ka, ang matagal na pagtayo ay nagpapahaplos sa iyo sa haba nito, at ikaw ay napapagod sa pagod, at isang kaisipan ang nagsasabi sa iyo—o mas tama, isang mapanlinlang na tinig ang nagsasalita sa iyong isipan, na parang ahas: 'Tapusin mo na, sapagkat hindi ka na makatayo,' sagutin mo ito: 'Hindi; kundi uupo ako para sa isang kathisma, at mas mabuti ito kaysa sa

— Geronda, sabihin mo sa akin, bakit hindi tayo umuupo habang binabasa ang Anim na Salmo?

— Dahil sinasagisag nito ang Huling Paghuhukom. Kaya mabuti kung habang binabasa ang Anim na Salmo ay napapaisip ang isip sa oras ng Huling Paghuhukom. Tatagal ng anim o pitong minuto ang Anim na Salmo. Pagkatapos ng unang taludtod, hindi na tayo nagpapako ng krus, dahil darating na ngayon si Kristo hindi upang ipako, kundi upang lumitaw [sa mundo] bilang Hukom.

Tungkol sa debosyon ng mga nakaraang panahon

— Bakit, Geronda, ay napakabihira ng kabanalan sa ating panahon?

— Dahil tumigil na ang mga tao sa pamumuhay nang espiritwal. Inilalagay nila ang lahat sa makalupang lohika at pinalalayas ang Banal na Grasya. Ngunit dati, ang laki ng paggalang! Sa Aetolia at Acarnania⁹⁷ may mga matatandang babae, napakasimple at deboto, na humuhulog sa lupa sa harap ng mga mulas ng Monasteryo ng Proussa at yumuyuko sa mga ito kapag [ang mga monghe] ay bumababa sakay ng mulas para sa kanilang mga lakad. "Pagkatapos ng lahat," sasabihin ng mga matatandang babae, "mga munting mulas ng Ina ng Diyos ito!" — at aalis na sila, habang yumuyuko sa mga ito! Kung ganoon ang paggalang nila sa mga asno ng Monasteryo ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, isipin mo na lamang kung gaano kalaki ang paggalang nila sa Kaniya Mismo!

— Geronda, ang paggalang ba na itinanim sa kanila ng mga taga-Farasio ay sa pamamagitan ni Santo Arsenio?

— May paggalang na sila noon, at lalo pa itong pinalago ng santo sa kanila. Ang mga Farasiots ay may paggalang ayon sa tradisyon. Si matandang Prodromos Kartsinoglou, ang kantór ni San Arsenius, ay may labis na paggalang. Kahit sa Konitsa, [matapos lumipat doon], siya ay naging kantór sa simbahan. Ang matandang lalaking ito, na mahigit walumpung taong gulang, ay naglalakad pababa sa Lower Konitsa tuwing umaga sa madaling araw nang mga kalahating oras upang kumanta sa simbahan. "Ako," wika niya, "ay isang aso ni Cristo." Tuwing taglamig, sa panahon ng hamog na nagyelo, napakamapanganib ng mga pababa. Ang daan ay natabunan ng yelo, at kailangang mag-ingat nang husto sa paghakang upang hindi madulas. Ngunit hindi niya ito pinansin. Ganito ang kanyang debosyon!

⁹⁸Sinabi sa akin ng aking mga magulang na ang mga tao ng Faras [nang sila ay nasa kanilang sariling bayan pa] ay nangolekta ng pera upang magtayo ng simbahan doon, sa Faras. Gayunpaman, nais ni San Arsenius na ibigay ang perang ito sa mga mahihirap, dahil mayroon nang simbahan sa Faras. Ang santo mismo ang lumibot sa mga mahihirap na pamilya upang ipamigay ang pera, ngunit ayaw itong tanggapin ng mga kawawang tao. Paano nga ba nila tatanggapin ang pera mula sa simbahan? At dahil ayaw nilang tanggapin ang pera, napilitan ang reverendo na ipadala sa obispo sa Caesarea ang pinuno ng nayon kasama ang pera. "Tumanggap ka," sabi ng santo sa kanya, "ng kasama sa paglalakbay." "Sapat na sa akin ang iyong pagpapala," tugon ng matanda. Nang dinala niya ang pera sa obispo, tinanong siya nito: "Sige, pero ano ang sinabi sa iyo ni Hajj Efendi na gawin dito?" — "Ipamigay ito sa mga mahihirap na pamilya," sagot ng pinuno ng baryo. "Bakit hindi mo siya sinunod?" — "Hindi tatanggapin ng mga tao ang perang ito dahil ito ay galing sa simbahan." Sa huli, ibinalik ng obispo ang pera sa pamunuan ng nayon. Ang mga tao ng Faras, na iniwan ang Faras bilang bahagi ng isang palitan, ay sinabi kay San Arsenius na dadalhin nila ang perang ito upang magtayo ng simbahan sa Gresya. Pagkatapos ay umiyak si San Arsenius at sinabi sa kanila: "Sa Gresya ay makakakita kayo ng maraming simbahan, ngunit hindi ninyo doon matatagpuan ang pananampalatayang narito."

Pagpupugay sa mga Icono

At gaano nga ba dapat ang paggalang natin sa mga ikon! Isang monghe ang naghanda ng isang ikon ni San Nicolas bilang biyaya para sa isang tao: binalot niya ito sa magarang papel at inilagay sa isang kabinet

pagtulog. At kung ang dila ko ay tahimik at hindi binibigkas ang salmo, subalit ang aking isipan ay nakikipag-usap sa Diyos sa panalangin at pakikipag-usap sa Kaniya, mas kapaki-pakinabang ang pagiging gising kaysa sa anumang pagtulog." Ihambing kay: *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Salita 52. p. 231.

⁹⁷ Mga karatig na rehiyon sa Gitnang Gresya. Naglingkod ang Nakatatanda sa militar sa mga pook na iyon. — *Tala ng tagasalin*.

⁹⁸ Ang pinuno ng pamayanang kanayunan ng Faras ay si Prodromos Eznipedis — ang ama ni Nakatatandang Paissios.

pansamantala. Ngunit dahil sa kapabayaang, inilagay niya ang ikon nang nakabaliktad. Hindi nagtagal, may narinig na katok sa loob ng silid. Nagsimulang maghanap ang monghe rito't roon upang tuklasin kung saan nanggagaling ang tunog. Ngunit sino ang mag-aakala na ito'y nanggagaling sa aparador! Nagpatuloy ang pagkatok nang matagal: tap-tap-tap! — at hindi pinayagang makapayapa ang monghe. Sa wakas, nang lumapit siya sa aparador, napagtanto ng monghe na mula sa loob ang kaluskos. Binuksan niya ang aparador at nakita niyang mula sa bukol na naglalaman ng icon ang kaluskos. "Ano ba ang nangyayari sa icon na ito?" tanong ng monghe sa sarili. "Tingnan ko nga."

Nang ibuka niya ang ikon, nakita niyang nakatalikod ito. Inilagay niya ito nang tama, at agad na tumigil ang ingay.

Ang isang taong deboto ay may espesyal na paggalang sa mga ikon. Sa pagsasabing 'may paggalang sa mga ikon', ibig sabihin ay ginagalang niya ang taong nakalarawan dito. Kung ang isang tao, na may larawan ng kanyang ama, ina, lolo, lola, o kapatid, ay hindi kayang punitin o tapakan ito, hindi ba't mas lalo pa itong totoo sa isang icon! Ang mga Saksi ni Jehova ay walang mga ikon, at itinuturing nilang idolatrya ang paggalang na ibinibigay natin sa mga ikon. Noong isang beses, tinanong ko ang isang Saksi ni Jehova: "Wala ba kayong mga larawan sa inyong mga tahanan?" — "Mayroon," ang sagot niya. "Kung gayon," sabi ko, "hindi ba hinahalikan ng isang ina, kapag ang anak niya ay nasa mahabang paglalakbay, ang larawan nito?" — "Oo," ang sabi ng Saksi ni Jehova. "At ano ang hinahalikan niya: ang papel o ang anak niya?" — "Ang anak niya," ang sagot niya. "Kung ganoon," sabi ko, "tulad ng ginagawa niya sa paghalik sa litrato ng anak niya—hinahalikan nga niya ang anak mismo at hindi ang papel—ganyan din, hinahalikan natin si Cristo at hindi ang papel o ang tabla."

— Geronda, paano kung dati ay may ikon ni Cristo, ng Ina ng Diyos, o ng isang santo sa isang partikular na tabla, at naubos na ang pintura sa paglipas ng panahon, dapat ba pa rin natin itong halikan?

— Oo, siyempre! Kapag ang isang tao ay may paggalang na hinalikan ang mga banal na ikon at humingi ng tulong kay Kristo, sa Ina ng Diyos, at sa mga santo, tila sinisipsip nila, tinatanggap [sa kanilang sarili] ang mga kulay ng mga ikon na ito, at sa loob nila, sa kanilang kalooban, nakalarawan ang mga santong ito. Nagagalang ang mga santo, na 'nakakalaya' mula sa papel at kahoy at naiiimprensa sa mga puso ng tao. Kapag ang isang Kristiyano ay may paggalang na hinahalikan ang mga banal na larawan at humihingi ng tulong mula kay Kristo, sa Ina ng Diyos, at sa mga santo, isinasagawa niya ang akto ng paghalik na ito nang buong puso, na sumisipsip hindi lamang ang Biyaya ni Kristo, ang Ina ng Diyos o ang mga santo, kundi ang buong Kristo, o ang Pinakabanal na Theotokos, o ang mga santo, na kumukuha ng kanilang lugar sa iconostasis ng kanyang [panloob] na templo. "Ang tao ay templo ng Banal na Espiritu."⁹⁹ Isaalang-alang: nagsisimula at nagtatapos ang bawat paglilingkod sa paghalik sa mga ikon. Kung mauunawaan lamang ito ng mga tao, gaano karaming kagalakan ang kanilang mararamdaman, gaano karaming lakas ang kanilang matatanggap!

— Geronda, bakit sa kanon ng panalangin sa Pinakabanal na Theotokos, sa isa sa mga himno ng Theotokos, sinasabi: "Ang mga labi ng mga walang Diyos, na hindi yumuyuko sa harap ng Iyong banal na larawan, ay tahimik"?

— Kung ang isang tao ay walang paggalang at hahalikan ang mga ikon, hindi ba't mananahimik ang kanilang mga labi? At hindi ba't malagu ang tunog ng mga labi ng taong may paggalang kapag hinalikan nila ang mga banal na larawan? Ang iba, kapag hinalikan ang ikon, hindi man lang ito hinahawakan. Ang iba naman, kapag hinalikan ang ikon, hinahaplos lang ito ng kanilang mga labi. Ganyan lang.¹⁰⁰ May narinig ka bang anumang tunog?

— Hindi.

— Kung gayon, nangangahulugan iyon na ang mga labi ay 'bobo', tahimik. Ngunit kapag hinalikan ng isang taong deboto ang isang ikon, naririnig ang kanyang halik. At doon nagiging malagu ang mga labi. Kapag inilalarawan ang mga labi bilang 'bobo', hindi ibig sabihin na sila ay nagmumura. Ngunit [ang katotohanan ay] ang ilang labi ay tahimik, samantalang ang iba ay malagu. Kapag nakikita natin ang mga banal na ikon, dapat umapaw ang ating puso ng pag-ibig para sa Diyos at sa mga santo, at dapat tayong lumuhod sa kanilang harapan, sambahin sila at halikan nang may malaking paggalang. Kung sana'y nakita mo lamang ang isang debotong

⁹⁹ Tingnan ang 1 Cor. 3:16 at 6:19.

¹⁰⁰ Idiniin ng Nakatatanda ang kanyang mga labi sa isang ikon nang napakahigpit kaya't walang narinig.

matandang monghe mula sa Monasteryo ng Philotheou—si Ama Savvas: kung gaano kasigasig, gaano kalambing at pagmamahal ang ipinapakita niya sa paghalik sa ikon ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, ang 'Matamis na Halik'! Nabuo pa nga ang isang maliit na bukol sa ikon na ito ng Ina ng Diyos, dahil paulit-ulit itong hinalikan ng mga ama sa iisang bahagi.

Ang isang larawang ipininta nang may paggalang ay sumisipsip ng Biyaya ng Diyos mula sa mapaggalang na ikongograpo at naghahatid ng walang hanggang aliw sa mga tao. Ang pintor ng icon ay 'inililipat' ang kanyang sarili sa icon na kanyang pinipinta, kaya napakahalaga ng kanyang kalagayan ng pag-iisip. Sinabi sa akin ni Ama Tikhon¹⁰¹ : 'Anak ko, kapag nagpipinta ako ng mga sudlar, inaawit ko ang "O Jose, na may mabuting mukha, ibaba mo siya mula sa puno..." Patuloy siyang kumanta at umiyak, at ang kanyang mga luha ay tumutulo sa ikon. Ang ganitong ikon ay naghahatid ng walang hanggang sermon sa mundo. Ang mga ikon ay nangangaral nang paulit-ulit sa loob ng mga siglo. At kapag ang isang tao, halimbawa ang isang nagdurusa, ay tumingin sa isang ikon ni Kristo o ng Ina ng Diyos, sila ay nakakatanggap ng aliw.

Ang buong saligan ay nakasalalay sa paggalang. May ilan na hinahaplos lamang ang pader na sandalan ng isang ikon at agad nang tumatanggap ng Biyaya, samantalang ang iba naman ay maaaring nagmamay-ari ng pinakamagandang ikon ngunit walang nakukuhang kapakinabangan mula rito, dahil kulang sila sa paggalang. Maaaring makinabang ang isang tao mula sa isang karaniwang krus, samantalang ang iba, na kulang sa paggalang, ay hindi makakakuha ng kapakinabangan kahit mula sa mismong Punong Nagbibigay-Buhay.

Dapat ialay sa Diyos ang pinakamalinis na mga bagay

Noong isang beses, dito sa inyong simbahan, nagulat ako: nakita kong nagsindi kayo ng maliit na kandilang tulad nito sa banal na altar. Sa sarili kong simbahan, hindi ko pinapabayaan ang ganoong maliliit na kandila kahit sa kandelerong nasa harap ng iconostasis — itinuturing ko itong tanda ng kawalang-galang.

— Gayunpaman, Geronda, sinasabi nila na ang kandila ay dapat masunog nang buo hanggang sa pinakailalim.

— Oo, hayaang masunog ito hanggang sa pinakailalim, ngunit ang mahalaga ay kung saan ito nauubos. Iba kung nauubos ito sa ilalim ng mga kandelerong pinaglalagyan ng kandila ng mga tao, at iba naman kung sa banal na altar o sa hapag ng sakripisyo. Hindi wasto magliyab ng kalahating kandila sa altar; ito ay walang-galang. At sa panikadile, kahit na tumagal ang mga kandila hanggang sa katapusan ng serbisyo, kung napakaliit nila, palitan ang mga ito. At sa mga pagpasok ng Banal na Liturhiya — ang Maliit at ang Dakila — laging gumamit ng malaking kandila, sapagkat ito ay sumasagisag sa Banal na Nanguna. Sa ilang lugar, para makatipid, pinapatay pa nila ang mga lamparang langis, hindi nila namamalayan na kung iginagalang mo ang Diyos, magpapadala Siya ng malaking biyaya. At sa mga serbisyong pang-alala, hindi magalang gumamit ng napakamanipis na kandila; para lamang itong sinulid na binabad sa waks. Nakakahiya nga na ibigay pa ang ganitong kandila sa mga tao.

— Geronda, dapat bang payagan ang mga madre sa kanilang mga selda na magsindi ng kahit ilang kandila ang gusto nila?

— Hayaan silang magpailaw, upang masunog ang diyablo. Ang buong mundo ay nagliliyab doon. Ngunit ang munting kandilang kanilang pinapailaw ay dapat may kahulugan; ibig sabihin, dapat itong sinamahan ng panalangin.

Isang dakilang bagay ang ialay ang sarili sa Diyos! Kumakain tayo ng matatamis na prutas, ngunit iniaalay natin ang dagta ng mga puno sa isang insensaryo bilang sakripisyo sa Diyos. Natitikman natin ang pulot, ngunit iniaalay natin ang waks bilang sakripisyo sa Diyos—kahit madalas natin itong hinihalian ng paraffin! Nag-aalay tayo sa Diyos ng isang kandilang wax lamang bilang pasasalamat sa Kanyang masagana at maluwag na biyaya, kaya ano pa nga ba — niloloko pa ba natin Siya kahit doon? At paano kung gusto ng Diyos na mag-alay tayo sa Kanya ng pulot? Maiisip ko na lang kung ano ang gagawin natin noon! Ihahain natin sa Kanya ang alinman sa pulot na syrup o kaunting tubig na may asukal. Hindi tayo seryosohin ng Diyos! Pwede kang magtipid sa lahat ng bagay maliban sa paglilingkod sa Diyos. Dapat ihain sa Diyos ang pinakadalisay, ang pinakamahusay.

¹⁰¹ Tingnan si *Nakatatandang Paissios*. Ang mga Ama ng Bundok Athos at mga Kwento ng Bundok Athos. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. pp. 13–40.

— Ngunit ang mga tao, Geronda, ay hindi talaga nauunawaan kung bakit ang pagsunog ng kandilang paraffin ay walang-galang.

— Sabihin ninyo sa kanila: "Ang pagsunog ng kandilang paraffin sa mga simbahan ay nakasasama sa inyong kalusugan." Baka mapag-isipan nila iyon. At kung maliit pa ang simbahan, baka mabulunan ka [ng ganoong hindi likas na kandila]! Mas mabuting magliwanag ng isang maliit na kandila, ngunit gawa sa purong waks, kaysa sa isang napakalaking kandilang paraffin. Dahil dito nga, maraming hindi maganda ang pakiramdam sa simbahan at nawawalan ng malay. Maliit na simbahan — at nagliliyab doon ang lahat ng paraffin!.. Ngunit kung iyon pa lang... Gusto nilang punuin ang mga lampara ng langis na hindi angkop sa pagkain. Nakauwi na nga ba ang mga tao! Sinasabi sa Lumang Tipan na ang langis na ginamit sa templo ay dapat gawa sa mga olibo na pinitas mula sa puno, hindi sa mga nahulog sa lupa. Kailangan ba ng Diyos ng langis at insenso? Hindi, kundi hinihikayat nito Siya sa habag, dahil ito ay isang handog na nagpapahayag ng pasasalamat at pag-ibig ng isang tao para sa Kanya. Sa Bundok Sinai, namangha ako rito: ang mga Bedouins, mga kaluluwang kawawa, ay wala silang maiaalay [sa Diyos]. At ano ang ginagawa nila: kumukuha sila ng isang batong medyo naiiba sa iba — maliit na maliit na gaya nito, o kung makakita sila ng dalawa o tatlong dahon sa isang bitak, inilalagay nila ito sa batong pinukpok ni Moises gamit ang kaniyang tungkod at kung saan bumuga ang tubig, at iniwan nila roon ang kanilang handog. At ang mga nagpapasuso ay pumupunta roon at pinipiga ang ilang patak ng gatas [sa batong iyon], na iniisip: 'Nawa'y bigyan ako ng Diyos ng gatas para pakainin ang aking mga anak.' Tingnan mo ang kanilang pagpapasalamat [sa Diyos]! Hindi ito basta-bastang bagay. At ano ang ginagawa natin?.. Huhusgahan tayo ng mga taong ito. Nag-iiwan sila ng maliliit na piraso ng kahoy, mga dahon, at mga bato doon sa bato... Kailangan ba ito ng Diyos? Hindi, hindi Niya ito kailangan, ngunit tumutulong ang Diyos kapag nakikita Niya ang mabuting puso, ang mabuting hangarin.

— Geronda, kapag nag-aalay ng kandila, dapat bang sabihin na inilalagay ito para sa ganoon at ganoong layunin?

Kapag sinindihan mo ang kandila, saan mo ito ipinapadala? Tiyak na may pinupuntahan ito, hindi ba? Sa pamamagitan ng kandila, humihingi tayo sa Diyos ng isang bagay. Kapag sinindihan mo ito at sasabihin mo, 'Para sa mga naghihirap sa katawan at kaluluwa, at para sa mga pinakangangailangan nito,' kasama rito ang mga buhay at ang mga yumao. Alam mo ba kung gaano kalalim ang kapayapang nararamdaman ng mga yumao kapag nag-aalay tayo ng kandila para sa kanila? Sa ganitong paraan, tayo ay nasa espiritwal na pakikipag-isa sa mga buhay at sa mga yumao. Sa madaling salita, ang kandila ay isang 'antenna' na nagbibigay-daan sa atin upang makipag-ugnayan sa Diyos, sa mga maysakit, sa mga yumao, at iba pa.

— Geronda, bakit tayo nagsusunog ng insenso?

— Pinapailawan natin ito upang luwalhatiin ang Diyos. Niluluwalhati natin Siya at nagpapasalamat sa Kanyang mga dakilang biyaya sa buong mundo. Ang insenso ay isang handog din. At pagkatapos nating insensuhin ang mga ikon sa simbahan, iniaalay ito sa Diyos at sa mga santo, insensuhan natin ang mga tao—ang mga buhay na ikon ng Diyos.

Kung sa pagsusumamo man o sa pasasalamat, ilagay mo ang iyong buong puso rito. 'Diyos ko, buong puso kong hinihiling na ipagkaloob Mo sa akin ang habag na ito,'—ganyan ang paraan ng aking 'pagsasalita' sa kandila. At sa pamamagitan ng insenso, ganito ako "sumigaw": "Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, ng buong puso ko para sa lahat ng Kanyang mga biyaya. Pinasasalamatan Kita sa pagpapatawad sa aking maraming kasalanan, at sa kawalang-pasasalamat ng buong mundo, at sa aking sariling malaking kawalang-pasasalamat."

Hangga't maaari, alagaan ninyo [sa inyong sarili] ang paggalang at kababaang-loob. Makakatulong ito sa inyo upang matanggap ang Biyaya ng Diyos. Sapagkat, ang isang tao na may paggalang at espiritwal na kababaang-loob—kung siya ay mapagkumbaba rin—ay tumatanggap ng Biyayang Banal. Ngunit kung wala sa kaniya ang paggalang o kababaang-loob, hindi lumalapit sa kaniya ang Biyaya ng Diyos. Nakasulat sa Banal na Kasulatan: "*Kanino ako titingin, kundi sa mga mapagkumbaba at tahimik, at sa mga nanginginig sa aking mga salita.*"

Kabanata 5.

Tungkol sa katotohanang ang kaloob ay naglalaman sa sarili nito banal na oksiheno

Nakakalimutan ng mga tao ang mga nagdurusa

— Geronda, minsan mong sinabi na habang mas iniawasan mo ang pampalang sa tao, mas tinatanggap mo ang Banal. Kaya ba, kapag nagugutom ka, mas malalim mong nararamdaman ang panalangin?

— Oo, ngunit bukod doon, nauunawaan ng nagugutom ang iba. Hindi nauunawaan ng mga busog ang mga nagugutom. Narinig ko na sa isang bayan ay itinatapon nila ang pagkain, samantalang sa malapit lang ay may mga migrante mula sa Russia na wala nang kakanin. Ang mga kaluluwang ito ay nagsisiksikan sa ilang greenhouse, sa mga kubong yari sa lata. Sabihin nating hindi alam ng mga nagtatapon ng pagkain na may mga taong nangangailangan sa tabi-tabi lang nila. Pero bakit hindi sila magtanong para malaman? Itinatapon nila ang pagkain! Hindi nga natin ibinibigay ang mga bagay na hindi natin kailangan. Kapag ang isang tao ay hindi kayang bilhin ang kanyang mga kailangan, at ang iba naman ay may mga bagay na hindi niya ginagamit at hindi niya ibinibigay sa mga nangangailangan — isang kasalanan iyon. Para sa akin, ito ang pinakamalaking paghihirap. Sasabihin sa atin ni Kristo sa Huling Paghuhukom: *'Nakita ninyo akong nagugutom at hindi ninyo ako pinakain.'*¹⁰²

May ilan na mayroon ng lahat at nagsasabing: "Walang kahirapan ngayon." Hindi nila iniisip ang kanilang kapwa. Hindi nila inilalagay ang kanilang sarili sa kalagayan ng iba, upang hindi sila maabala at mawalan ng kapanatagan ng isip. Ngunit sa ganoong panloob na saloobin, paano nila mahahanap ang isang mahirap? Kung iniisip ng isang tao ang iba, doon niya natatagpuan ang mahirap at natatagpuan ang kanyang kailangan. At ilang ulila ang walang humahaplos sa kanilang ulo! Nakakalimutan ng mga tao ang mga nagdurusa. Ang isip nila ay nasa mga namumuhay nang marangya, at ikinukumpara nila ang kanilang sarili sa kanila, hindi sa mga naghihirap. At kung sana'y naisip nila, halimbawa, ang mga kapus-palad na naninirahan sa Hilagang Epirus (Albania) na, dahil lang sa pagtawid nila, ay nakaupo sa bilangguan nang dalawampung taon, sa isang masikip na selda, magkakapatong-patong! Doon magbabago ang pananaw ng mga tao. Nakakatakot! Hindi natin ito maisip. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng magpatong-patong? Hindi nakaupo, hindi nakahiga, hindi nakatayo... At pagdating sa bintana, masuwerte ka pa kung may butas man lang sa pader¹⁰³

— Ibig mong sabihin sa mga hukay, Geronda!

— Sa hukay, kahit papaano'y makakabuka ka ng mga paa. Anong hirap! Napakaraming pagdurusa sa mundo ngayon, dahil gumagawa sila ng bala, pero iniwan ang mga tao sa awa ng tadhana. Sa Aprika, nakita kong kumakain ang mga tao ng dumi ng kamelyo. Ang mga katawan ng tao doon ay hindi mukhang katawan. Parang mga palaka. Ang tadyang ay parang maliit na basket na yari sa awing. Bakit ako nasasaktan dahil dito? Mayroon tayong lahat, at iyan ang dahilan kung bakit hindi natin nararamdaman ang sakit ng iba. At gayon pa man, gusto nating makapasok sa Langit...

Nang dumating ako sa Monasteryo ng Stomion noong 1958, may isang Protestante sa Konitsa na, dahil sa pinansyal na tulong mula sa Amerika, ay nakapagpabinyag ng walumpung pamilya sa Protestantismo. Nakapagpatayo pa nga siya para sa kanila ng isang bahay-panalangin para sa kanilang mga pagtitipon. Ang mga kaluluwang ito na walang suwerte ay lubos na nangangailangan; pinilit sila ng matinding kahirapan na maging Protestante, dahil pinansyal silang tinulungan ng mga ito. Noong isang beses, sinabi sa akin ng isa sa mga kaluluwang ito: 'Handa akong maging hindi lang Protestante, kundi pati na Hudyo, dahil sobrang nangangailangan ako.' Nang marinig ko ito, sinabi ko: 'Kailangan nating gumawa ng paraan.' Tinipon ko ang mga taong may pinansiyal na kakayahan upang makatulong sa iba, at kinausap ko sila. Ang mga mahihirap na ito ay, noong panahong iyon, lubos na makalupa, ngunit mabuti ang kanilang ugali. Lalo na, ang isa sa mga lalaking ito, sa kabila ng lubos niyang makalupang pamumuhay, ay may bukas-palad na puso. Nang una ko siyang makita, sinabi ko: "Sa panlabas ay mukhang bulok na troso, ngunit sa loob ay may mabuting kislap."

¹⁰² Mat. 25:42.

¹⁰³ Ibinigay noong Mayo 1990.

Kaya, nagpasya kaming mangalap ng pera at ipamigay ito sa mga mahihirap na pamilya. Pinayuhan ko ang mga maykaya na sila mismo ang lumapit sa mga mahihirap at ipamigay ang pera, upang sila rin ay maantig ang damdamin at makinabang dito. Kaya lumambot ang kanilang mga puso, kahit na gawa pa ito sa bato, at naging makatao. Kaya't nabuksan sa kanila ang mga pintuan ng paraiso. Sa loob ng maikling panahon, nagbago ang lahat ng mga tagapagkaloob na ito, dahil nakita nila ang kahirapang naninirahan [sa kanilang tabi], at hindi na nila naramdaman ang pagnanais na lumabas at magsaya sa mga klub at sayawan. "Ikaw," sabi nila, "ay nagpahina sa amin. Paano na kami lalabas para maglibang ngayon?" Mas lalo silang lumapit sa simbahan, at nalaman ko kalaunan na ang isa sa kanila ay naging kantór pa nga. Ngunit ang walumpung pamilyang iyon, sa biyaya ng Diyos, ay isa-isang bumalik sa Ortodoksiya. Nang dumating kalaunan ang mga Amerikanong Protestante upang makita kung ano ang nakamit ng pastor na Protestante, dinala nila siya sa korte, dahil wala na siyang tagasunod!

— Geronda, may ilang tao na kapag nangangailangan ay hindi nahihiyang humingi ng tulong, samantalang ang iba ay hindi nagsasalita.

— Marami ang nahihiya at ayaw masira ang kanilang reputasyon. Ang mga taong tulad nito ay mas nangangailangan ng tulong kaysa sa iba. At mas nararapat na sila ang tulungan [una sa lahat]. Kilala ko ang dalawang doktor na, nang dumating sa kanila ang isang kapahamakan, wala na silang pera para sa aspirin. Ang taong may pag-ibig ay hindi nasisiyahan na basta na lang magbigay sa mga humihingi ng limos, kundi siya mismo ang naghahanap ng mga nangangailangan upang tulungan sila. Sinikap nang husto ng aking ina na gawin ito.

Ang pamantayan ng pag-ibig

Kung ang isang tao ay may [sapat] at nagbibigay ng limos, imposibleng malaman kung may pag-ibig siya o wala, dahil maaaring hindi dahil sa pag-ibig ang pagbibigay nila, kundi para lang matanggal ang ilang bagay. Kitang-kita ang pag-ibig kapag ang isang tao ay nagbibigay kahit siya mismo ay nangangailangan. Sabihin nating naniniwala akong may pag-ibig ako. Ang Diyos, upang subukan ang aking pag-ibig, ay nagpadala ng isang mahirap na tao sa akin. Kung mayroon akong, halimbawa, dalawang relo — isa ay maayos at ang isa ay bahagyang sira — at ibigay ko ang sira sa mahirap na tao, ibig sabihin pangalawa lang ang pag-ibig ko. Kung may tunay akong pag-ibig, ibibigay ko sa mahirap ang mas mabuting relo. Gayunpaman, sumisingit ang maling lohika, at sinasabi natin: "Dapat ko bang ibigay ang mas mabuti?" "Buena, para sa kanya, dahil wala siyang relo, kahit luma ay maganda na para sa kanya." At ibinibigay ko sa kanya ang lumang relo. Ngunit kapag ibinigay mo ang luma, nananatili pa rin sa loob mo ang matandang tao; kung, gayunpaman, ibibigay mo ang bago, ikaw ay isang muling isinilang na tao. Ang kalagayan kung saan pinananatili mo para sa sarili mo ang luma at bago at wala kang ibinibigay ay impiyerno.

— Geronda, paano makatakas ang isang tao sa kalagayang ito?

— Dapat munang pag-isipan ng isang tao nang ganito: 'Kung si Kristo Mismo ang nasa kinalalagyan ng pulubi, ano ang ibibigay ko sa Kanya? Walang dudang, ang pinakamabuti.' Sa ganitong paraan, nauunawaan ng isang tao kung ano ang tunay na pag-ibig, nagpapasya nang matatag [na sundin ang mga prinsipyong ito], at sa susunod ay ibinibigay na ang pinakamabuti. Sa simula ay maaaring medyo mahirap para sa kanya, ngunit sa pamamagitan ng pagsisikap sa ganitong paraan, nararating niya ang isang kalagayan kung saan, sa pagtulong sa iba, ibinibigay niya ang luma at bago. Bagaman siya mismo ay maaaring lubos na walang relo, magkakaroon siya ng Kristo sa kanyang kalooban at maririnig niya ang matamis na pintig ng kanyang puso, na tumutugtog sa banal na kagalakan. Kung kukunin nila ang iyong balabal, at ibibigay mo pa nga ang munting tunika na mayroon ka,¹⁰⁴ susuotang muli ka ni Cristo pagkatapos. Kung nakararamdam ka ng habag sa isang kapus-palad at tinutulungan mo siya, isipin mo kung anong sakripisyo ang gagawin mo kung si Cristo Mismo ang nasa kanyang kalagayan. Ganito tinatahak ng isang tao ang kanyang mga pagsubok. Sa mukha ng kanyang kapwa, nakikita ng mananampalataya si Cristo. At sinasabi mismo ni Cristo na sa paggawa ng isang bagay para sa isa sa mga kapos, ginagawa mo iyon para sa Akin.¹⁰⁵ Siyempre, karapat-dapat na parangalan ang bawat isa sa paraang angkop sa

¹⁰⁴ Tingnan ang Lucas 6:29.

¹⁰⁵ Matt. 25:40.

kanila, ngunit dapat pareho ang pagmamahal para sa lahat. Ang isang ministro at isang pulubi, isang heneral at isang sundalo ay pantay na nasa puso ng isang mananampalataya.

— Geronda, bakit minsan ay nagiging walang galang sa atin ang taong tinulungan natin?

— Nakikialam ang diyablo at ginaganyak ang taong ating tinulungan na magpakita ng hindi magalang na pag-uugali sa atin, upang tayo'y magalit. Sa paggawa nito, nawawala sa atin ang kabutihang ating nagawa. Hindi dapat sisihin ang tao; giniganyak siya ng diyablo upang agawin sa atin ang lahat. Kapag gumagawa ng mabubuting gawa, palaging pakiramdam mo na obligasyon mong gawin ito, at maging handa kang harapin ang tukso, upang hindi mo mawala ang kabutihang nagawa mo, at ang buong gantimpala mula rito ay para sa iyo. Halimbawa, ang isang tao ay nag-aambag ng pera nang hindi nais ipagyangbang ito. Ngunit humahalo ang tagausig at ginaganyak ang iba na sabihin sa kanya: "Kuripot ka: wala ka namang naitulong, samantalang si ganito ay nagawa ito, at si ganoon ay nagawa iyon." Kaya pinipilitan ng demonyo ang taong ito na "mapagkumbabang" sumagot: "Naku, nakagawa rin naman ako ng kaunti. Nagtayo ako ng... isang ospital." O hinihikayat siya ng kaaway na magwala at biglang masambit: "Sino, ako?! Ako, ang taong gumawa nito at niyon?!" At dahil dito, nawawala sa kanya... lahat. O hihikayatin ng diyablo ang taong pinagkalooban ng mabuting gawa ng lalaki na sabihin sa kanya: "Kuripot! Manamantala!" — upang ang tagapagkaloob ay sumagot: "Sino? Ako ba, marahil, isang samantala? Ako, ang taong gumawa ng kabutihan sa iyo, na nagkaloob ng ganoong pabor sa iyo?" — "Ah, walang utang-nawa siya," sasabihin niya pagkatapos, "dahil hindi ko naman talaga hiniling na magpasalamat siya sa akin, ngunit kahit papaano ay maaari naman sana niyang kilalanin [na ako ang tumulong sa kanya]!" Gayunpaman, kung inaasahan ng isang tao ang pagkilala sa kanyang mga kabutihan, nawawala sa kanya ang lahat. Ngunit kung ang taong gumawa ng mabuting gawa, na may mabuting hangarin, ay magsasabi: 'Mas mabuti pa nga na nakalimutan niya ang kabutihang ginawa ko para sa kanya,' o: 'Marahil ay naiinis siya o pagod kaya ganoon ang kanyang tono ng pananalita,' doon ay pinapatawad niya ang kanyang kapwa at hindi siya nawawalan. Kapag hindi tayo umaasa ng gantimpala, nakakatanggap tayo ng dalisay na gantimpala. Ginawa ni Kristo ang lahat para sa atin, at ipinako natin Siya sa krus. Paano ba natin inaawit sa simbahan? "Para sa manna, apdo."¹⁰⁶ Kaya, magsikap tayong palaging gumawa ng mabuti nang hindi umaasa ng gantimpala.

Ang tagapagbigay ay tumatanggap ng banal na kagalakan

May dalawang uri ng kagalakan para sa isang tao: isa ay kapag tumatanggap siya, at ang isa ay kapag nagbibigay siya. Ang kagalakang nararanasan sa pagbibigay ay walang kapantay sa nararamdaman sa pagtanggap. Upang maunawaan ng isang tao kung tunay siyang umuunlad sa espiritwal, kailangan muna niyang subukan ang sarili kung nagagalak ba siya sa pagbibigay kaysa sa pagtanggap. Nadidismaya ba sila kapag sila ay binibigyan, at nakararamdam ba sila ng kagalakan kapag sila ang nagbibigay? At saka, kung tama ang kanilang ginagawa sa mga espiritwal na bagay, kapag gumawa sila ng kabutihan, hindi nila ito naaalala, ngunit hindi nila kailanman nakakalimutan kahit ang pinakamaliit na kabutihang ginawa sa kanila. Hindi nila kayang ipikit ang mata kahit sa pinakaliit na kabutihang ipinakita sa kanila ng iba. Maaaring siya mismo ay nagbigay sa isang tao ng buong ubasan at nakalimutan na ito. Ngunit ang isang bungkos ng ubas, na ibinigay sa kanya mula sa mismong ubasan na siya mismo ang nagbigay, ay hindi niya kailanman malilimutan. O marahil ay nagbigay siya sa isang tao ng maraming inukit na icon na gawa sa kahoy at hindi niya ito naaalala. Ngunit kung ang 'taong iyon' ay bibigyan siya ng isang maliit na icon na nakabalot sa plastik, lubos siyang maaantig ng icon na ito, sa kabila ng mababang halaga nito, at mamumuno siya nang may pasasalamat kung paano mabayaran ang kabutihang-loob. Maaaring magtayo siya ng isang buong simbahan, mag-donate ng lupa para sa pagtatayo nito, at kalimutan na lahat ito. Ibig sabihin, ang wastong espirituwal na landas ay ito: kalimutan ang kabutihang ginawa mo, at alalahanin ang kabutihang ginawa sa iyo ng iba. Ang isang taong nakarating sa ganitong kalagayan ay nagiging isang tao, isang tao ng Diyos. Ngunit, kung ang isang tao ay palagiang nakakalimot sa mga kabutihang ginawa para sa kanya ng iba at naaalala ang mga kabutihang ginawa niya mismo, ang pag-uugaling ito ay kabaligtaran ng ninanais ni Cristo. Ngunit ang mga pag-iisip na gaya ng: 'Binigyan mo ako ng ganito karami, at bibigyan kita ng ganoon karami' — iyon ay maliit na pagtatalo. Sinisikap kong magbigay sa mga mas nangangailangan. Hindi ako nakikipagtawaran na parang mangangalalak sa palengke, na iniisip: 'Binigyan ako

¹⁰⁶ Mula sa ika-12 na antiphon ng Matins sa Dakilang Biyernes.

ni ganito ng mga librong ito, ngayon may utang ako sa kanya, dapat may ibalik ako para mabayaran ang utang.' O: 'Kung wala namang binigay sa akin ang iba, wala rin siyang tatanggap mula sa akin.' Ito ang likas na ugali ng tao.

Ang tumatanggap ay nakararanas ng kagalakang pantao. Ang nagbibigay naman ay nakararanas ng kagalakang Banal. Natatanggap natin ang kagalakang Banal sa pamamagitan ng pagbibigay. Halimbawa, may isang tao na nagbigay sa akin ng aklat at sa sandaling iyon ay nagagalak siya sa espirituwal at banal na paraan, samantalang ako, na tumanggap ng aklat, ay nagagalak sa pantaong paraan. Sa pagbibigay ko ng librong ito sa iba, ako rin ay magkakaroon ng banal na kagalakan, samantalang ang tatanggap nito mula sa akin ay magkakaroon ng pangkaraniwang kagalakan. Sa pagbibigay naman niya nito sa iba, siya rin ay nakararanas ng Banal na kagalakan, samantalang ang susunod na makatanggap nito ay nakararamdam ng pangkaraniwang kagalakan. Ngunit siya rin, kung ibigay niya ito sa iba, ay magkakaroon ng banal na kagalakan, at iba pa. Nakikita mo ba kung paano, mula sa isang bagay lamang, maraming tao ang maaaring makaranas ng parehong banal at makataong kagalakan?

Dapat matutong magsaya sa pagbibigay. Tama ang paninindigan ng isang tao kung siya ay nagsasaya sa pagbibigay. Sila ay 'konektado' sa 'network' ni Kristo at taglay nila ang Banal na kagalakan. Ang tuwang nararanasan niya kapag nagbibigay o tumutulong ay naglalaman ng banal na 'oximyo'. Ngunit kapag ang isang tao ay nagagalak sa kanyang natatanggap, o sa mga inihahain ng iba para sa kanya, ay may baho at pagkalunod sa kanyang tuwa. Ang mga taong, nang hindi iniintindi ang kanilang sariling 'ako', ay iniaalay ang kanilang sarili sa iba, ay sa lalong madaling panahon ay huhusgahan tayo. Anong kagalakang nararanasan nila! Si Cristo ang kanilang tagapagtanggol. Ngunit karamihan sa mga tao ay nagagalak sa pagtanggap. Pinagkakait nila sa kanilang sarili ang banal na kagalakan at dahil dito ay nagdurusa sila. Ang puso ni Kristo ay naaantig sa habag kapag inibig natin ang kapwa nang higit pa sa ating sarili, at pinupuno Niya tayo ng banal na kagalakan. Masdan, hindi Niya nilimitahan ang Kanyang sarili sa utos na *'Ibigin mo ang iyong kapwa gaya ng pag-ibig mo sa iyong sarili'* (¹⁰⁷), kundi inialay Niya ang Kanyang sarili bilang isang sakripisyo para sa sangkatauhan.

Ang kuripot ay nagtitipon para sa iba

— Narito, Geronda, ang dalawang magkapatid na lalaki: ang nakababatang kapatid ay nagbibigay, ngunit ang nakatatanda ay hindi.

— Hayaan nilang turuan ng kanilang mga magulang ang nakatatanda na matutong magsaya sa pagbibigay. At kung magsikap ang nakatatanda rito, makakatanggap siya ng mas dakilang gantimpala kaysa sa nakabata, na likas na mapagbigay, at magiging mas mabuti pa kaysa sa kaniya.

— Geronda, paano natin matatanggal ang hiya ng puso na pumipigil sa atin na magbigay sa iba?

— Ano'ng problema sa'yo, kuripot ka?! Huhuliin kita! Itatapon kita! At pagdating sa pagsunod, halimbawa, kung nagtatrabaho ka sa archondarion,¹⁰⁸ agad-agad, para sa hinaharap, pasanin mo ang biyaya ng pagbibigay [para hindi mo na kailangang humingi muli nito sa bawat pagkakataon]. Nakikita mo ba kung gaano kabukas-palad na ipinagkakaloob ng Diyos ang Kanyang mga biyaya sa lahat? At kung hindi ka masasanay na magbigay, masasanay ka sa kuripot, at hindi na magiging madali para sa iyo na magbigay ng kahit ano sa iba.

Ang kuripot ay parang baul ng pera; nagtitipon siya para sa iba. Sa ganitong paraan, nawawalan siya ng kagalakan sa pagbibigay at ng gantimpala ng Diyos. 'Bakit mo sila itinatago?' tanong ko minsan sa isang mayaman. 'Wala kang obligasyon. Ano'ng gagawin mo sa mga iyon?' 'Pag namatay ako,' ang sagot niya, 'mananatili sila rito.' 'At ako,' sabi ko sa kanya, 'binibigyan kita ng aking basbas na dalhin mo sa kabilang buhay ang lahat ng naitabi mo.' 'Dito,' sabi niya, 'mananatili sila rito. "Kapag namatay ako, hayaang ayusin na lang sila ng iba." "Dito," sabi ko, "mananatili sila. Ngunit ang punto ay dapat ibigay mo na sila gamit ang sariling mga kamay mo ngayon, habang buhay ka pa!" Walang mas hangal kaysa sa isang kuripot. Patuloy siyang nagtitipid, patuloy na namumuhay sa kakulangan, at sa huli ay binibili niya ang sarili ng walang hanggang paghihirap kapalit ng lahat ng ipon niya. Naabot na ng kuripot ang sukdulan ng kahangalan, dahil hindi siya nagbibigay ng materyal na bagay sa iba, nalunod siya rito, at nawala sa kanya si Kristo.

¹⁰⁷ Lev. 19:18; Matt. 22:39; Mark 12:31; Luke 10:27.

¹⁰⁸ Archondariki – isang lugar para sa pagtanggap ng mga bisita sa mga Griyegong monasteryo. – *Tala ng tagasalin.*

Tinatawagan ng mga tao ang kuripot. Noong panahon ng mga iyon, ang mga mahihirap na manggagawa ay nagsisimulang magtrabaho tuwing umaga, sa pagsikat ng araw, at nagtatapos sa paglubog nito. Tuwing tanghali, kapag sila'y umuupo upang magpahinga, ang amo ay kumukuha ng sabaw sa isang malaking palayok at tinatawag sila. At noong mga panahong iyon, nagsisimula ang mga mahihirap na manggagawa sa paggawa tuwing umaga, sa pagsikat ng araw, at nagtatapos sa paglubog nito. Tuwing tanghali, kapag naupo sila upang magpahinga, ibinubuhos ng amo ang sopas sa isang malaking bandeha at tinawag sila para sa tanghalian. Umupo ang mga mahihirap na manggagawa sa paligid nito at nagsimulang kumain: minsan ay kumukuha sila ng isang butil ng beans gamit ang kanilang kutsara, at minsan ay isang subo lang ng malabnaw na sabaw! Ngunit ang isa sa mga manggagawang ito ay tunay na bihasa sa pagkuha. Inilapag niya ang kanyang kutsara, lumipat ng pwesto, hinubad ang kanyang sapatos at medyas, at nagkunwaring gusto niyang umakyat sa palanggana ng sabaw gamit ang kanyang mga paa. "Ano'ng ginagawa mo?" tanong ng iba. "Ay," sabi niya, "gusto kong umakyat sa loob at tingnan kung makakakuha ako ng isa o dalawang beans!" Ang kuripot nga naman ng may-ari ng lupain na iyon. Kaya't libong beses na mas mabuti para sa isang tao na maging bukas-palad kaysa maging kuripot.

— Ang kuripot, Geronda, ay isang sakit.

— Isang napakasindak na karamdaman! Walang karamdaman na mas nakakatakot kaysa sa kasakimang kumapit sa isang tao. Ang pagiging matipid ay mabuti, ngunit dapat mag-ingat ang isang tao baka dahan-dahang makapit sa kanya ang diyablo sa pamamagitan ng kasakiman.

— Ngunit ang ilang tao, Geronda, ay nagugutom dahil sa kanilang kuripot.

— Gutom lang ba? Noong panahon ng isang mayamang mangangalakal na may malaking tindahan, pinuputol pa niya ang mga posporo sa tatlong piraso gamit ang kutsilyo. At ang isa pang napakayamang babae ay may asupre; palagi siyang nag-iingat ng nag-aalab na uling at, para makapag-sindi ng apoy, sinisindihan niya ang asupre mula sa uling upang hindi masayang kahit isang posporo. At siya mismo ay may bahay, lupa, at napakalaking kayamanan.

Hindi ko sinasabing dapat kang maging magwaldas. Ngunit ang isang magwaldas, kung hihingin mo sa kanya ang isang bagay, ay ibibigay man lang ito sa iyo nang madali. Samantala, ang isang kuripot ay magdadamot na ibigay sa iyo kahit ano. Noong isang beses, dalawang magkapitbahay, na parehong maybahay, ang nag-usap tungkol sa mga salad at suka, at sa kalagitnaan ng pag-uusap ay sinabi ng isa sa kanila: "Mayroon akong napakagandang suka." Lumipas ang ilang sandali, at nangailangan ng kaunting suka ang isa pang babae. Pumunta siya sa kapitbahay niya upang humiling, at sumagot ang kapitbahay: "Makinig ka, mahal, kung ibibigay ko ang suka ko, wala na akong matitira sa loob ng pitong taon!"

Mabuti na maging matipid at mapagbigay nang sabay. Ang pagiging matipid ay hindi nangangahulugang kuripot. Hindi kailanman nagipit sa pera ang aking ama. Wala nang hotel sa Faras; sa halip, nariyan ang aming bahay. Sinumang dumarating sa baryo ay pupunta sa bahay ng matanda ng baryo para magpalipas-gabi. Pinakain ang bisita, hinugasan ang kanyang mga paa, at binigyan pa nga siya ng malinis na medyas.

Ngayon nakikita ko na kahit sa ilang simbahan na dinadalaw ng mga peregrino, ang buong bodega ay punô ng mga lamparang langis, subalit hindi pa rin nila sinasabi, 'Sapat na kami,' upang pigilan ang mga tao sa pagdadala pa ng mga ito. Hindi nila magamit ang mga lamparang ito, ni maibenta man, subalit hindi rin nila ito ipinamimigay. Kapag sinimulan ng isang tao ang pagkolekta nito, nakakabit na siya rito at hindi na niya kayang pakawalan pa. Ngunit kung titigil ang isang tao sa pag-iipon ng mga bagay at magsisimulang mamigay, ang kanyang puso—hindi niya man mapagtanto kung paano—ay mapupuspos kay Cristo. May isang biyuda na walang pera para bumili ng isang yarda ng tela para sa damit ng kanyang mga anak, at ako pa ang mag-iimbak? Paano ko iyon matitiis? Sa kubo ko, wala akong pinggan o palayok, puro lata lang. Sa halip na bumili para sa sarili ko, mas gusto kong ibigay ang limang daang drachma sa isang estudyante para makapaglakbay siya mula sa isang monasteryo papunta sa isa pa. Sa hindi pag-iipon, tinatanggap mo ang pagpapala ng Diyos. Kapag nagbibigay ka ng pagpapala sa iba, nakakatanggap ka rin ng pagpapala. Ang pagpapala ay nagbubunga ng pagpapala.

Ang mabuting disposisyon ang lahat

— Ngunit Geronda, paano kung may humingi sa akin ng tulong, ngunit wala akong maibibigay?

— Kapag gusto kong magbigay ng limos at wala akong maibibigay, nagbibigay ako ng limos gamit ang aking dugo. Ang mayroon at nagbibigay ng materyal na tulong sa iba ay nakararanas ng kagalakan, samantalang ang taong wala nang maibibigay sa iba ay patuloy na naghihirap at nagsasabi sa kanyang sarili nang may kababaang-loob: "Hindi ako nakapagbigay ng limos sa aking kapwa." Ang mabuting saloobin ang pinakamahalaga. May isa pang mayamang tao na may maibibigay, ngunit hindi siya nagbibigay. At may mahirap na gustong magbigay, ngunit hindi makapagbigay dahil wala siyang maibibigay. Iba ang isa sa isa pa. Ang mayamang tao, matapos magbigay ng limos, ay nakararamdam ng kasiyahan. Ngunit ang mahihirap na tao ay naghihirap; nais niyang gumawa ng mabuti, ngunit wala siyang maibibigay sa kanyang kapwa. Naghihirap siya sa kanyang puso, samantalang kung mayroon man lang siyang kahit ano, ibibigay niya ito at hindi siya pahihirapan ng budhi. Kitang-kita ang mabuting ugali sa mga gawa ng isang tao. Kung may humingi ng limos sa isang mahirap at ibinigay ito ng huli kahit siya mismo ay naghihirap, makakatanggap ang mahirap na nagbigay ng kagalakang espiritwal, at tutulungan naman ng Diyos sa materyal na paraan ang mahirap na mapagkawanggawa, sapagkat napaliwanagan Niya ang iba. At kung minsan, alam mo ba kung anong uri ng kawalang-katarungan ang nagaganap? Ang isang tao, upang tulungan ang kanyang kapwa, ay ibinibigay ang kanyang pag-aari, samantalang ang iba naman, sa kanyang isipan, ay binibigyang-kahulugan ito ayon sa kanyang gusto...

— Ano po ang ibig ninyong sabihin, Geronda?

— Halimbawa, may isang kaluluwang kapus-palad na wala nang higit sa limang libong drachma¹⁰⁹ sa kanyang bulsa. Nakasalubong niya sa daan ang isang pulubi, ipinasa niya ito sa kamay nito at tumakbo. Nakita ng pulubi na limang libo iyon at nagalak. Sa sandaling iyon, dumaan ang isang mayaman at, nang makita na nagbigay ang iba ng limang libo bilang limos, naisip niya sa sarili: "Kung ganoon lang siya kabigay ng limang libo, sino ang nakakaalam kung magkano ang pera niya? Isang milyonaryo, walang duda!" At ang mayamang lalaking ito ay nagbigay sa pulubi ng limang daang drachma, na pinatitibay ang loob na nagawa na niya ang kanyang tungkulin. Samantala, ang tanging mayroon ang mahirap na lalaki ay ang limang libong iyon. At nang makita niya ang pulubi, tumalon ang puso niya, at ibinigay niya ito. Ngunit kung gumawa lamang ng kaunting espirituwal na pagsusumikap [sa sarili] ang mayaman, nagkaroon sana siya ng mabuting kaisipan at sasabihin: 'Tingnan mo, ibinigay niya ang kanyang huling limang drachma' o: 'Sampu lamang libo ang mayroon siya sa simula, at lima ang ibinigay niya sa pulubi.' Ngunit paano'y magkakaroon siya ng mabuting kaisipan kung hindi niya pinag-ibayo ang kanyang espirituwal na pag-unlad? Kaya ang komento niya: 'Kung ganyan lang niya ipinamimigay ang pera, tiyak na pinupulot niya ito nang todo.'

At may mga taong nagbibigay ng limang daan o isang libong drachma sa isang pulubi, pero sa isang mahirap na manggagawang nagtrabaho para sa kanila, nagkakaroon sila ng malaking isyu sa limang o sampung drachma. Hindi ko maintindihan: ayos lang na magbigay ka ng limang daang o isang libong drachma sa isang hindi mo kilala, pero iiwan mong nagugutom ang nasa mismong tabi mo, na tumutulong sa iyo? Gayunpaman, obligasyon mong mahalina at tulungan siya nang una sa lahat. Ngunit, tila, ang pagbibigay ng limos ng mga taong ito ay ginagawa upang sila'y purihin. At ang mga taong ganito, na hinihimok ng makalupang lohika, ay maaari pang hilahin ang isang manggagawa sa hukuman — kunwari'y para hindi sila maging katawa-tawa sa mata ng iba. Isang babae na pumunta sa simbahan ang nagsabi sa akin¹¹⁰ na minsan ay gusto niyang bumili ng panggatong mula sa isang matandang babae na ginugol ng tatlong oras sa pagdadala nito gamit ang mulas mula sa gubat papunta sa nayon. At sa araw na iyon, naglakad pa siya ng karagdagan kalahating oras—kaya't umabot sa tatlong oras at kalahati—dahil kailangan niyang iwasan ang mga bantayan upang hindi mahuli ng mga ranger ng kagubatan. "At magkano iyon?" tanong ng ginang sa kanya. "Labing-limang drachma," ang sagot ng matandang babae. "Hindi," sabi ng babae, "mahal iyon. Labing-isang drachma na lang ang ibibigay ko para rito." "Iyon nga," sabi niya sa akin pagkatapos, "para hindi tayo, mga taong espiritwal, pinagtatawanan." Pinagalitan ko siya nang husto pagkatapos noon! May dalawang mulo ang matandang babae at nag-aksaya ng dalawang araw para kumita ng dalawampu't dalawang drachma. Bakit hindi na lang siya bigyan ng dalawampung drachma pa?! Pero hindi, kailangang magpakasulit sa tamang pagtatalo ng presyo na istilong Hudyo.

¹⁰⁹ Mga 15 dolyar ng US. — *Tala ng tagasalin*.

¹¹⁰ Noong 1958

Ang paglimos ay malaking tulong sa mga yumao

Ang kayamanan, kung hindi ipinamamahagi sa mga mahihirap para sa kalusugan at kaligtasan ng ating mga kaluluwa o para sa kapayapaan ng kaluluwa ng ating mga yumaong mahal sa buhay, ay nagdudulot ng kapahamakan sa isang tao. Ang limusang ibinibigay sa mga maysakit, mga biyuda, mga ulila, at iba pang mga kaluluwang kapos-palad ay malaking tulong din sa mga yumao. Sapagkat kapag ang limusang ibinibigay ay para sa mga yumao, ang mga tumatanggap nito ay nagsasabi: "Nawa'y patawarin siya ng Diyos. Nawa'y magpahinga nang payapa ang kanyang kaluluwa." Kung ang isang tao ay naghihirap dahil sa karamdaman, hindi makapagtrabaho, at may utang, at ikaw, sa ganoong mahirap na sitwasyon, ay tumulong sa kanya at sasabihin: "Tanggapin mo ang perang ito para sa kapayapaan ng kaluluwa ni ganito-ganito," sasabihin ng taong iyon: "Nawa'y patawarin siya ng Diyos. Nawa'y magpahinga nang payapa ang kanyang kaluluwa." Ang mga tumatanggap ng limos ay nag-aalay ng taos-pusong panalangin para sa yumao, at ito ay malaking tulong sa kanila.

— Kung ang asawa ng isang babae ay mamatay nang hindi nakatanggap ng Komunyon o nakapagkumpisal, o kung mamatay ang kanyang anak, ano pa ang maaari niyang gawin upang matulungan ang kanilang mga kaluluwa?

— Dapat siyang maging mas mabuting tao, sa abot ng kanyang makakaya. Siyempre, sa paggawa nito ay matutulungan niya ang sarili niya, ngunit pati na rin ang kanyang asawa, dahil mula nang sila'y magpakasal, ang yumao ay may bahagi rin [sa kanyang espirituwal na pag-unlad]. Ito ang pinakamahalagang bagay: ang siya mismo ay maging mas mabuting tao. Kung hindi, maaaring gumawa siya ng mabuti, ngunit hindi nagbabago para sa ikabubuti. 'Ginawa ko na ang aking tungkulin,' sasabihin niya, 'ano pa ang gusto ninyo sa akin?' At mananatiling hindi nagbago, o mas lalo pang lumala.

Pagkawanggawa 'sa lihim'¹¹¹

— Geronda, itinuturing ng ilan na pagpapanggap kung ang isang tao ay pumupunta sa simbahan ngunit kulang sa pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili.

— Eh, paano nila 'yan nalalaman? Sigurado ba sila?

— Ganyan ang pamantayan nila.

— Ano ang sinabi ni Kristo? *'Huwag kayong humatol.'*¹¹² Maaaring hindi magbigay ng limos ang isang tao sa isang gipsi dahil alam niya ang isang maysakit na lubos na nangangailangan at nais niyang tulungan ito. Makakasalubong ng isang dumaraan ang gipsi at bibigyan siya ng limos, pero sino naman ang magbibigay sa maysakit? Paano makakabuo ng ganoong konklusyon nang hindi alam ang mga katotohanan? Ang pagpapanggap ay kapag ang isang tao ay nagbibigay ng limos nang malinaw na para purihin siya.

Naalala ko noong 1957 nang ako ay nasa isang partikular na komunidad ng mga monghe;¹¹³ para sa bawat gawain, depende sa kahirap nito, binibigyan ng gantimpalang salapi ang mga kapatid. Dahil kulang ang mga tao sa mga monasteryo noon, ang ilan sa mga kapatid na may lakas ay kumuha ng maraming tungkulin at nakatanggap ng mas malaking kabayaran, ngunit ipinamigay nila ang kanilang natanggap sa mga mahihirap. May isang monghe doon na tinawag nilang 'ang kuripot', dahil hindi siya nagbibigay ng kahit kaunting pera. Nang mamatay ang mongheng ito, nagpulong ang mga mahihirap na magsasaka mula rito, mula sa Chalkidiki — mula sa Great Panagia, mula sa Paleochori, Neochori — upang magluksa sa kanyang libing.¹¹⁴ Ang mga magsasakang ito ay nag-aalaga ng baka at nagdadala ng troso; noon, lahat ay hinihila ng baka, hindi tulad ngayon — sa dump truck o trak pang-troso. Kaya ito ang ginawa ng monghe: inipon niya ang perang ibinibigay sa kanya para sa mga gawaing kanyang ginagawa, at kapag nakita niyang ang isang magsasaka, ang ulo ng sambahayan, ay may isang baka lamang o malapit nang mamatay ang kanyang baka, binibili siya ng monghe ng bago. Ang

¹¹¹ Mat. 6:4.

¹¹² Tingnan ang Mat. 7:1; Luc. 6:37; Juan 7:24.

¹¹³ Isang monasteryo kung saan ang mga monghe ay naninirahan nang sama-sama nang walang karaniwang abbot, na sumusunod sa kanilang sariling mga patakaran tungkol sa buhay espirituwal at sa materyal na pangangailangan.

¹¹⁴ Mga nayon sa Chalkidiki. — *Tala ng tagasalin.*

pagbili ng baka noon ay hindi biro; nagkakahalaga ito ng limang libong drachma, at ang pera noon ay tunay na salapi. Ang ibang mga monghe ay nagbibigay ng limang drachma sa isang pulubi, sampu sa isa pa, dalawampu sa ikatlo, at kitang-kita ang kanilang mga gawaing kawanggawa. Ngunit ang yumao ay hindi napansin ng iba, dahil hindi siya nagbibigay ng limos tulad ng iba, kundi nag-iipon ng pera at tumutulong sa mga tao sa sarili niyang paraan. Kaya tinawag siyang kuripot, isang taong masikip magbigay. At sa huli, nang siya ay pumanaw, nagtipon ang mga mahihirap at umiyak: 'Sinalba niya ako!' ani ng isa. "Sinalba niya ako!" wika ng isa pa. Noong mga panahong iyon, kung may baka ka, maaari kang maghatid ng kahoy at matustusan ang pamilya. Namangha ang mga kapatid sa monasteryo. Kaya sinasabi ko: "Paano natin malalaman kung ano ang ginagawa ng iba?"

— Geronda, minsan ang isang tao ay nagbibigay ng limos ngunit nakararamdam ng isang partikular na kawalan. Ano ang dahilan nito?

— Hayaan mong masuri niyang mabuti ang sarili; marahil hinihimok siya ng pagnanais na mapasaya ang iba. Kapag dalisay ang motibo, nararamdaman ang kagalakan. Alam mo ba kung ano ang inorganisa nila minsan sa isang bayan? Isang kaibigan ko, isang taong deboto at abogado sa propesyon, ang nagsabi sa akin tungkol dito. Papalapit na ang Pasko, at nagpasya ang ilang Kristiyano na mangolekta ng iba't ibang gamit, gumawa ng mga pakete at iba't ibang regalo, at ipamigay ito sa mga mahihirap sa plasa ng bayan. Noong panahong iyon, pagkatapos ng okupasyon, marami sa mga taga-¹¹⁵ ang nabubuhay sa kahirapan. Sinabi ng abogado ito: 'Dahil alam natin kung sino ang mahirap [at kung sino hindi], ipamigay na lang natin nang tahimik ang mga regalong ito.' — "Hindi," ang sagot nila, "ipamimigay namin ito sa plasa para sa kaluwalhatian ng Diyos, upang makita ng mga tao na talagang nagmamalasakit kami." — "Pero bakit kailangan pa iyon?" muling pagtutol ng kakilala ko. "Saang aklat ninyo nabasa na ipinamimigay ang limos sa ganoong paraan?" Nanindigan sila: "Para sa kaluwalhatian ng Diyos." Hindi niya sila mapaniwala kahit man lang kaunti, at nang maunawaan niya ito at lubos nang mapagod, hinayaan na lang niya silang gawin ang gusto nila. Ano ang nangyari? Dinala nila ang mga regalo sa pangunahing plasa ng bayan at inihayag na doon nila ito ipamimigay. Nakalaganap agad ang balita, at kaagad na dumagsa ang mga pinaka-gutom na tao sa lugar na iyon, na parang kawan ng mga gorilya: kumapit sila nang kumapit, at wala nang naiwan para sa iba. Napunta ang mga regalo sa mga walang pinagaralan at hindi naman nangangailangan, samantalang ang mga tunay na mahihirap ay naiwan na walang nadala. At nang subukan ng mga namamahala sa kaganapan na maibalik ang kaayusan, pinagbugbog din sila nang husto sa ulo — 'para sa kaluwalhatian ng Diyos!' Nakikita mo ba kung paano gumagana ang mga espirital na batas? Para sa isang makamundong tao, may dahilan para maging mayabang at magmayabang, ngunit ano ang dahilan para sa isang espirital na tao?

— Ngunit, Geronda, may mga hindi maniniwala na maawain at gumagawa ng mabuti...

— Kapag ang isang makalupang tao ay nagbibigay ng limos mula sa mabuting puso, at hindi para mapasaya ang iba, hindi siya pababayaan ng Diyos at sa isang punto ay lulukob Niya ang kanyang puso. Isang kakilala ko na nakatira sa Switzerland ang nagsabi sa akin tungkol sa isang mayamang babae, isang ateista, na dahil sa labis niyang malasakit, ipinamigay niya ang buong kayamanan niya sa mga mahihirap at kapos sa buhay, at sa huli ay lubos na naghirap. Pagkatapos, sinubukan ng mga dati niyang tinulungan na mailagay siya sa pinakamagandang care home. Gayunpaman, sa kabila ng lahat ng mabubuting gawa ng babaeng ito, nanatili siyang ateista. Sa tuwing susubukan siyang kausapin tungkol kay Kristo, iiwas siya sa usapan, sinasabing si Kristo ay isang mabuting tao lamang, isang aktibistang panlipunan, at naglalahad ng iba pang katulad na teorya. Posible rin na ang mga Kristiyanong nakipag-usap sa kanya ay hindi siya tinulungan; wala siyang nakitang kakaiba sa kanilang buhay. "Manalangin ka para sa kaluluwang ito," sabi ng kaibigan ko sa akin, at siya mismo ay masigasig na nanalangin para sa kanyang pagbabalik-loob. Makalipas ang ilang panahon, sinabi niya sa akin na nang bisitahin niya ang tahanan ng pangangalaga isang araw, nakita niyang lubos na nagbago siya. "Naniniwala ako," ang sigaw niya, "Naniniwala ako!" May nangyaring himala sa loob niya, na nagbago sa kanya, at pagkatapos noon ay nais niyang mabinyagan.

¹¹⁵ Tumutukoy ito sa pagsakop sa Gresya noong 1941–44 ng Alemanya, Italya at Bulgaria. — *Tala ng tagasalin*.

"Sapagkat sa paggawa nito, nag-iipon ka ng nag-aalab na uling sa kaniyang ulo"¹¹⁶

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi naman nangangailangan ngunit nagpapanggap lang, dapat ba natin siyang tulungan?

— Sinabi ni Kristo na dapat tayong magbigay sa mga humihingi sa atin nang hindi sila sinusubok.¹¹⁷ At kahit ang humihingi ay hindi nangangailangan, dapat mo pa ring siyang bigyan. Magalak ka na [may pagkakataon kang] magbigay ng limos. Ang Diyos ay *"nagpapaluwal ng ulan sa matuwid at sa masasama,"*¹¹⁸ kaya bakit hindi natin tutulungan ang ating kapwa? At karapat-dapat ba tayo sa lahat ng mga biyayang ipinagkakaloob sa atin ng Diyos? Siya *"ay hindi kumilos laban sa atin ayon sa ating mga kasamaan, ni hindi rin Niya tayo ginantimpalaan ayon sa ating mga kasalanan."*¹¹⁹ Isang mahirap na lalaki ang humihingi sa iyo ng tulong. Kahit may pag-aalinlangan ka sa kanya, tulungan mo pa rin siya nang may mabuting dahilan, upang hindi ka mamaya matukso ng kaisipan. Alalahanin mo ang sinulat ni Abba Isaac: "Kahit na nakaupo ang isang tao sa kabayo at humihingi sa iyo—ibigay mo sa kanya."¹²⁰ Hindi mo alam ang tunay na kalagayan. Ang tungkulin mo ay maniwala sa sinasabi ng humihingi at magbigay ayon sa hinihiling niya.

Kung, halimbawa, isang libong drachma lang ang meron tayo at, sa pagbibigay nito sa isang pulubi, tayo'y nalulungkot na hindi makapagbigay pa, kung gayon, bukod sa biyayang ipinagkakaloob natin (ang perang ito), itinatanim natin sa konsensya ng pulubi si Cristo at ang mabuting pakiramdam ng malasakit. Ang ginawa natin ay magpapabahala sa kanya, dahil ang kanyang isipan ay palaging babalik sa maawain na taong iyon na, kasama ang tagapagpagaling¹²¹, ay nagbigay sa kanya ng pusong puno ng sakit. Ang kaluluwang taong ito ay aabot sa puntong lihim niyang ipapadala sa kanyang tagapagkaloob ang lahat ng perang kinuha niya rito, o mas marami pa. May nangyari rin na katulad nito sa akin minsan. Isang araw, nang ako'y nasa Tesalonica, isang babae na mukhang gipsi ang huminto sa akin at humiling ng pera para sa kanyang mga anak, dahil may sakit ang kanyang asawa. Limang daang drachma lang ang dala ko; ibinigay ko iyon sa kanya at sinabi: "Pasensya na, pero wala na akong maibibigay pa sa iyo. Kung gusto mo, kunin mo ang aking tirahan at sumulat ka sa akin tungkol sa kalusugan ng iyong asawa. Susubukan kong magpadala pa sa iyo mula sa Banal na Bundok." Hindi naglaon, nakatanggap ako ng liham na naglalaman ng limang daang drachma at isang sulat na nagsasabing: "Salamat sa iyong kabutihan. Ibinabalik ko ang perang ibinigay mo sa akin." Kung ang isang tao ay nagbibigay nang may hirap, ang tumatanggap ng limos ay matatagpuan ng pag-ibig, ni Cristo, at siya mismo ang magsisimulang magbigay, sa halip na mangalap. Ngunit kung ang pulubi ay napatunayang isang taong matigas ang puso at itinatago ang perang nakakalap niya, hindi ito magdudulot ng kagalakan sa kanya. Iuugit ito ng Diyos upang ang perang nakalap niya ay mapunta sa kinaroroonan ng pangangailangan. Samantala, ang makitid-pusong pulubi ay mawawalan ng iba pa kundi pagod at pagkapagod mula sa 'pangalap ng pondo' (tawagin na lang natin itong ganoon), na [nang hindi niya namamalayan] ay inorganisa niya para sa iba.

— Kaya, Geronda, magkano ang dapat ibigay?

— Sapat lang para hindi kang sisingilin ng konsensya pagkatapos. Kailangan mong gamitin ang iyong paghuhusga. Huwag kang magbigay ng daan at pagkatapos ay magsisisi na hindi ka nagbigay ng limampu. Kinakailangan ng espesyal na pag-iingat kung ang isang tao ay may pag-ibig na puno ng malaking inspirasyon at sigla. Sa ganitong kaso, dapat pigilin nang kaunti ang pag-ibig at sigla, upang hindi pagsisihan sa huli na, sabihin nating, sobra ang ibinigay sa taong iyon na kapos sa kapalit ng mas kaunti sana ang dapat ibinigay, at ngayon ay naiwan kang walang nadala. Unti-unti, magkakaroon ng karanasan ang ganitong tao at magbibigay ng limos ayon sa sakripisyong taglay niya.

— Geronda, at kapag labis ang hinihingi ng pulubi, dapat bang tugunan ito?

¹¹⁶ Roma 12:20.

¹¹⁷ Tingnan ang Mat. 5:42. Lucas 6:30.

¹¹⁸ Mat. 5:45.

¹¹⁹ Awit 102:10.

¹²⁰ "Kung may sinumang nakasakay sa kabayo na iaabot sa iyo ang kanyang kamay upang tumanggap ng limos, huwag mo siyang tanggihan, sapagkat sa sandaling iyon ay walang dudang kasinghihirap siya ng isa sa mga pulubi." Ihambing: *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Salita 56. p. 286.

¹²¹ Isang libong drachma (kolok.) – *Tala ng tagasalin*.

— Dito, kailangan ang pag-iingat, at higit pa. Kapag may humiling sa iyo ng isang bagay upang ipagyabang sa harap ng iba ang kanilang natanggap, ibigay mo ito sa kanila. Tingnan mo, hindi sinabi ni Kristo kay Hudas: 'Anong klaseng apostol ka? Itigil mo ang pagkahilig mo sa pera!' — kundi ipinagkatiwala pa sa kanya ang baul ng pera. Gayunpaman, kung may humiling sa iyo, halimbawa, ng isang garapon ng jam, at mayroon ka, ngunit alam mong ang humihingi ay mayroon nang buong bariles nito, samantalang ang iba ay wala namang kahit kaunting jam, sabihin mo sa may garapon na humihingi pa: 'Kapatid, kung nais mo, magbigay ka ng kaunti sa mayroon ka kay kanino man.' Ngunit kung walang nangangailangan, ibigay mo sa humihingi, sapagkat hiniling niya ito sa iyo, at huwag kang magsalita sa kanya. Kung siya ay may malambot na puso, ang handog na ito ay maaaring magpukaw ng kanyang habag at mag-udyok sa kanya na magbago.

Kaya, sa ganitong mga pagkakataon, natutupad ang sinulat ng banal na Apostol na si Pablo: 'Kung ang iyong kaaway ay gumawa ng masama sa iyo, at ginawan mo siya ng mabuti, pinupundok mo ang nag-aapong uling sa kanyang ulo.' Hindi sa diwa na winawasak mo ang iyong kaaway hanggang maging abo, kundi sa diwa na, kapag ginawan mo siya ng mabuti, ang pag-ibig ay nagigising sa loob niya. Ang pag-ibig ay si Cristo, at nagsisimulang gumawa ang Banal na Grasya sa loob ng isang tao. At saka nagbabago ang tao, dahil pinupukaw ng kanyang budhi ang kanyang konsensya; ibig sabihin, nahuhubog sila ng kanilang sariling budhi. Gayunpaman, mali ang gumawa ng mabuti nang basta-basta lamang upang mahubog ang budhi ng isang tao at bumalik sa tunay na landas, sapagkat tinatangalan nito ng kapangyarihan ang mabuting gawa. Gumawa ng mabuti nang may pag-ibig. Kapag 'binabayaran' mo ng kabutihan ang iyong kaaway, nagbabago siya para sa ikabubuti at nagsusumikap na magbago.

Sa Konitsa, may isang lasing na may pamilya. Binibigyan ko siya ng kaunting pera. Nalaman ng ilang tao na tinutulungan ko ang kaluluwang ito (siya mismo ang nagsabi sa kanila tungkol dito), at sinabi sa akin: 'Huwag mo siyang bigyan ng pera, umiinom siya.' Siya mismo ang sasabihin sa akin: 'Ibigay mo ito para sa mga anak ko,' at kapag binigyan ko siya ng limos, sasabihin ko: 'Kunin mo ito para sa mga anak mo.' Alam kong umiinom siya, pero alam ko rin na makakatulong nang kaunti ang mga salita ko sa kanya: magpapatuloy siyang uminom, pero maiisip din niya nang kaunti ang kanyang mga anak. Kung hindi ko siya binigyan ng pera, inistorbo niya ang kanyang asawa, dahil kukunin niya ang perang kinita nito (at siya, kawawa naman, ay nagsusumikap sa bahay ng iba), iinumun iyon, at lalo pang maghihirap ang mga bata. Ngunit nang sinabi ko sa kanya, 'Tanggapin mo ito para sa mga anak mo,' naalala niya nang kaunti ang kanyang mga anak. Nauunawaan mo ba? Nanghabag ako sa kanya; nakita niya iyon, at nagsimula ang isang panloob na pagbabago sa kanyang kalooban. Marami ang nabago sa ganitong paraan. At ang iba, nang sila'y mahikayat ng kanilang konsensya, ay ibinalik ang pera.

Sa ating sariling lohika, hindi natin hinahayaan si Cristo na gumawa. Kung nais mong maging mga ebanghelista (ngunit, siyempre, hindi mga Protestante), matuto ka ngayon ng tunay na Ebanghelyo.

Bahagi 3.

Tungkol sa espirituwal na tapang

"Ang pinakamataas na kagalakan ay nagmumula sa sakripisyo. Sa pamamagitan lamang ng pagsasakripisyo ay nananatili ang isang tao sa pakikipag-isa kay Kristo, sapagkat si Kristo ang Sakripisyo"

Kabanata 1.

Tungkol sa Mga Tanda ng Panahon¹²²

¹²² Ang materyal na nakalap sa kabanatang ito ay sinabi o isinulat ng Nakatatanda sa pagitan ng 1981 at 1994.

Ang Antikristo

— Geronda, sabihin mo sa amin ang tungkol sa Antikristo.

— Pag-usapan natin ngayon si Cristo... Maging malapit tayo kay Cristo hangga't maaari. At kung kasama tayo ni Cristo, bakit tayo dapat matakot sa Antikristo? O baka naman hindi pa naroroon sa ngayon ang espiritu ng Antikristo? Sa alinmang paraan, ang espiritu ng Antikristo ang gumagawa ng kasamaan. At kung ang halimaw, ang Antikristo, ay ipinanganak at gumagawa ng sari-saring gawang kabaliwan, sa huli ay magiging katawa-tawa rin siya. Gayunpaman, maraming pangyayari ang magaganap. Posibleng kailanganin mo ring tiisin ang marami sa mga binabanggit sa Apocalipsis. Unti-unti, maraming bagay ang lumilitaw. At ako, isang kahabag-habag na tao, ay nagsimulang sumigaw maraming taon na ang nakalipas! Nakakatakot at baliw ang sitwasyon! Nilampasan na ng kabaliwan ang lahat ng hangganan. Dumating na ang apostasiya,¹²³ at ngayon ang natitira na lamang ay ang pagdating ng '*anak ng kapahamakan*'.¹²⁴ Magiging parang kulungan ng mga baliw ang mundo. Magkakaroon ng ganap na kaguluhan, kung saan bawat estado ay gagawin ang anumang nais nito. Nawa'y maging pabor sa atin ang interes ng mga gumagawa ng mga patakarang pangmataas na antas. Paminsan-minsan ay makakarinig tayo ng bagong balita. Makikita natin ang pinaka-kamangha-mangha at pinaka-baliw na mga pangyayari. [Ang tanging magandang bagay ay] ang magkasunod-sunod at mabilis na pagdating ng mga pangyayaring ito.

Ekumenismo, isang karaniwang pamilihan, isang malaking estado, isang relihiyon na iniangkop sa kanilang sukat — ganyan ang mga plano ng mga demonyong ito. Hinihanda na ng mga Sionista ang isang tao upang maging ang Mesiyas. Para sa kanila, ang Mesiyas ay magiging isang hari, ibig sabihin, maghahari siya dito sa lupa. Ang mga Saksi ni Jehova ay naghihintay din ng isang haring makalupa. Ihahain ng mga Sionista ang kanilang hari, at tatanggapin siya ng mga Saksi ni Jehova. Kilalanin siyang lahat bilang hari at sasabihin: 'Oo, siya nga.' Magkakaroon ng malaking kaguluhan. Sa kaguluhang ito, maghahangad ang lahat ng isang hari na makapagliligtas sa kanila. At saka ihaharap nila ang isang lalaki na sasabihin: 'Ako ang Imam, ako ang Ikalimang Buddha, ako ang Kristo na hinihintay ng mga Kristiyano, ako ang hinihintay ng mga Saksi ni Jehova, ako ang Mesiyas ng mga Hudyo.' Magkakaroon siya ng limang 'ako.'

Sinasabi ni Juan na Evangelista sa kanyang Unang Pagsusulat: "*Mga anak... darating ang Antikristo, at ngayon pa lamang ay marami nang antikristo ang lumitaw...*"¹²⁵ Hindi niya ibig sabihin na ang inaasahang Antikristo ay magiging tulad ng mga tagapagtapi na sina Maximiano at Diocleciano, kundi na ang inaasahang Antikristo ay, sa paraang masasabi, ang inkarnasyon ng diyablo.¹²⁶ Lilitaw siya sa bayan ng Israel bilang ang Mesiyas at lolokohin ang mundo. Parating ang mahihirap na panahon; naghihintay sa atin ang malalaking pagsubok. Magdudusa ang mga Kristiyano ng matinding pag-uusig. Samantala, malinaw na hindi namamalayan ng mga tao na nararanasan na natin ang mga palatandaan ng [huling] mga araw, na ang tanda ng Antikristo ay nagiging katotohanan. Parang walang nangyayari. Kaya sinasabi ng Banal na Kasulatan na kahit ang mga hinirang ay maloloko.¹²⁷ Ang mga walang mabuting kalooban ay hindi makakatanggap ng kaliwanagan mula sa Diyos at maloloko sa mga taon ng apostasiya. Sapagkat ang walang Banal na Grasya ay walang kalinawan sa espirituwal, gaya ng demonyo na wala rin nito.

— At ang mga Sionista, Geronda, naniniwala ba sila sa Antikristo at sa mga kaugnay sa kanya?

— Nais nilang mamuno sa mundo. Upang makamit ang kanilang layunin, gumagamit sila ng salamangka at Satanismo. Tinuturing nila ang pagsamba kay Satanas bilang puwersang tutulong sa kanila na maisakatuparan ang kanilang mga plano. Kaya't nais nilang pamunuan ang mundo sa tulong ng makasatanas na kapangyarihan. Hindi nila isinasaalang-alang ang Diyos. Ngunit pagpapalain ba sila ng Diyos rito? Mula sa lahat ng ito,

¹²³ Ἀποστασία (Griyego) – apostasiya, pagtalikod. – *Tala ng tagasalin*.

¹²⁴ Tingnan ang 2 Tes. 2:3.

¹²⁵ 1 Juan 2:18.

¹²⁶ Kapag sinabi niya, "Ang Antikristo ay magiging, gaya ng pagsasabing, pagkakatawang-tao ng diyablo," ibig sabihin ng Matanda na ang Antikristo ay isang taong sasagisag sa lahat ng enerhiya ng diyablo, isang masunuring kasangkapan para maisakatuparan ang mga plano ni Satanas. Ang mga Banal na Ama ay nagkakaisang nagpapatotoo na ang Antikristo ay isang tao. Sa itaas man o sa ibaba, tahasang sinasabi ni Nanakang Paisios na ang Antikristo ay isang tao. Kaya, ang kanyang pananaw sa bagay na ito ay ganap na sumasang-ayon sa pananaw ng mga Banal na Ama. — *Tala ng tagasalin*.

¹²⁷ Tingnan ang Mateo 24:24; Marcos 13:22.

magbubunga ang Diyos ng maraming kabutihan. Namayani ang mga nakaraang makasatanas na teorya sa loob ng pitumpung taon, ngunit ang mga ito ay hindi magtatagal ng kahit pitong taon.

— Geronda, ang pagdinig tungkol sa Antikristo ay nagpapalubha ng takot sa akin.

— Ano ang kinatatakutan mo? Na mas kakila-kilabot siya kaysa sa diyablo, marahil? Siya ay isang tao. Tingnan mo, tinalo ni Santa Marina ang diyablo, at pinatay ni Santa Justina ang napakaraming demonyo! Ngunit [dapat nating tandaan] ang pinakamahalagang bagay: hindi tayo dumating sa mundong ito para maging komportable.

Ang makalupang hari ng mga Hudyo

Ang isang tanda na papalapit na ang katuparan ng mga propesiya ay ang pagkawasak ng Moske ni Omar sa Jerusalem. Wawasakin ito upang maibangun muli ang Templo ni Solomon, na sinasabing nakatayo sa lugar na iyon. Sa muling itinayong templo, sa huli ay iproklama ng mga Sionista ang Antikristo bilang ang Mesiyas. Narinig kong naghahanda na ang mga Hudyo na itayo ang Templo ni Solomon.

— Geronda, bakit ang mga Hudyo, kahit binabasa nila ang Lumang Tipan, ay hindi naniniwala kay Kristo?

— Bakit hindi mo sila lapitan at tanungin nang personal? Ang mga Hudyo ay palaging fanatiko. Nauunawaan nila, ngunit nabubulag sila ng kasakiman. Kung mas magiging mapagmasid lang sila nang kaunti, wala na sa kanila ang mananatiling Hudyo.

— At paano nila ininterpret ang kanilang nabasa?

— Paano nila iyon ininterpret at paano nila iyon ini-interpret ngayon! Ginagawang materyal ang mga espirital na kahulugan. [Pumunta ka,] halimbawa, at tingnan kung paano nila ininterpret ang mga salita ng propetang Isaias: *'sisibol ang ilang ng Jordan.'*¹²⁸ Upang ipakita na namulaklak ang disyerto, inilipat nila ang daloy ng isang ilog, nagtayo ng mga teras at hardin, nagtanim ng saging, limon, at kahel, at pinagberde ang buong lugar, kaya ngayon sinasabi nila: "Namulaklak ang disyerto." At ganoon nila ipinaliwanag ang lahat. Samantala, ang mga salitang ito ng propeta ay tumutukoy sa muling pagsilang ng mundo sa pamamagitan ng Banal na Pagbibinyag — "ang paliguan ng muling pagsilang."

— Naghihintay na ba sila ngayon ng isang makalupang hari?

— Oo, ang Antikristo. Alam ng mga rabino na dumating na ang Mesiyas at Siya ay ipinako sa krus. Nalaman ko mula sa isang tao na kapag ang isang Hudyo ay nasa kamatayan na, isang rabino ang lumalapit sa kaniya at bumubulong sa kaniyang tainga: 'Dumating na ang Mesiyas.' Nakikita mo, sinisisi sila ng kanilang budhi; nararamdaman nila ang kanilang kasalanan, ngunit hindi sila nagpapakumbaba.

— At ano ang silbi ng pagsasabi ng mga salitang ito sa isang taong malapit nang mamatay?

— Wala. Sinabi lang nila ito dahil pinahihirapan sila ng kanilang konsensya. Akala nila kapag nasabi na ang mga salitang iyon, ayos na ang lahat.

— At hindi ba naririnig ng iba ang mga salitang ito?

— Hindi, binubulungan ito sa kanilang tenga. At ang mga kabataang Hudyo ay naghimagsik laban sa mga rabino. "Ang Mesiyas," sabi nila, "ay dumating na; anong Mesiyas ang hinahanap ninyo?" Sa Amerika, isang grupo ng mga kabataang pinag-aaralan ang Banal na Kasulatan mula sa makasaysayang pananaw ang naglalathala ng isang magasin na nakasulat: "Ang Mesiyas ay dumating na. Sa sinumang hindi naniniwala na dumating na ang Mesiyas, ipapadala namin ang magasin na ito nang libre upang sila'y makapaniwala. At kung sila'y maniniwala, mag-subscribe sila sa magasin upang maipadala namin ito sa iba at sila naman ay maging mananampalataya rin."

— Mga Hudyo ba sila?

— Oo, mga Hudyo.

— At naging Kristiyano na ba sila?

— Aba, kahit papaano, ang katotohanang naniwala na sila ay may kahulugan.

— At maaaring lihim na Kristiyano ang mga rabino?

¹²⁸ Tingnan ang Isa. 35:2.

— Isang rabino at isang lihim na Kristiyano? Mananatiling rabino ba ang isang lalaki matapos siyang maging Kristiyano? Ano nga ba ang susunod? Ituturo ba niya sa mga Hudyo na hindi pa dumarating ang Mesiyas, at pagkatapos, kapag sila'y mamamatay na, sasabihin ba niya na Siya ay dumating na?

Ang Marka ng 666

— Geronda, kailan mangyayari ang lahat ng mga pangyayaring ito?

— Naantala ang mga ito para sa kapakanan mo at sa akin — upang magkaroon tayo ng matibay na espirituwal na disposisyon. Mapagpasensya ang Diyos sa atin dahil, kung mangyari ang lahat ng ito ngayon, maliligaw ka at ako. Wala kahit saan sa pagtuturo ni Kristo ang nabanggit na tiyak na oras,¹²⁹ gayunpaman, sinasabi ng Banal na Kasulatan na ang pagdating ng mga pangyayaring ito ay maipapaalam sa pamamagitan ng mga palatandaan ng panahon.¹³⁰ Maging tayo'y laging handa, at kapag nalalapit na ang panahong iyon, makikita natin. Doon tayo'y magiging mas tiyak. Sabi ni San Andres ng Caesarea: 'Ihahayag ito ng panahon at karanasan sa mga may matinong pag-iisip.'¹³¹

Nakakita ako ng isang aklat na may tatlong malalaking anim sa pabalat. Ang mga walang hiya! Ginagawa nila ito upang gawing kaakit-akit ang bilang anim at masanay ang mga tao rito. At sa ganoong paraan, unti-unti, darating ang tanda.

— Geronda, pati ang mga press stud para sa damit ay binebenta sa mga karton na kahon na may nakalagay na bilang 666.

— Oo, sana'y kunin ka ng demonyo! Matagal na silang may tatlong anim sa mga credit card, at ngayon pati na rin sa mga pang-ipit! Marami ang gumagamit ng '666' bilang trademark para mas piliin ng mga tao ang kanilang mga produkto. Ang isa ay sumusuporta sa isa pa. Ibig sabihin, tinatanggap ng '666' [na parang password,] ang '666.' Nakasulat na kapag ang sagisag ng ahas na nilalamon ang sariling buntot ay kumalat nang malawakan, mangangahulugan iyon na inaalipin ng mga Hudyo ang buong mundo. Ngayon, inilagay na ang simbolong ito sa ilang perang papel. Kumakalat na ang bilang na 666 sa Tsina at India.

— Geronda, paano nila nalalaman ang numerong ito para ilagay sa mga bagay?

— Alam ni San Juan na Ebanghelista kung ano ang gagawin ng diyablo, gaya ng ipinropesiya ng mga propeta na ang Cristo ay ipagbibili sa '*tatlumpung pirasong pilak*' (¹³²), na bibigyan Siya ng suka upang inumin (¹³³), at na hahatiin ang Kanyang mga kasuotan (¹³⁴). Dalawang libong taon na ang nakalipas, isinulat sa Apocalipsis na tatatakan ang mga tao ng bilang na 666. "*Ang may pagkaunawa, bilangin niya ang bilang ng halimaw, sapagkat bilang ng tao ito, at ang bilang niya ay anim na raang animnapu't anim.*"¹³⁵ Ang "666" ay simbolo ng ekonomiya para sa mga Hudyo. Ayon sa Banal na Kasulatan, nagpataw ang mga Hudyo ng tiyak na buwis sa mga taong kanilang nasakop sa iba't ibang digmaan. Ang taunang buwis ay umabot sa 666 na talento ng ginto.¹³⁶ Ngayon, upang masakop ang buong mundo, muling ipinapataw nila ang kanilang lumang bilang ng buwis na kaugnay ng kanilang maringal na nakaraan. Kaya hindi nila nais palitan ang numerong ito ng iba. Ibig sabihin, ang '666' ay simbolo ng mamon.¹³⁷ Kinuha nila ito mula sa mga sukat ng ginto. Hindi nila alam kung ano ang tinutukoy ni San Juan na Teologo, ngunit nananatiling mamon ang mamon. '*Hindi ka maaaring maglingkod sa Diyos at sa mamon.*'¹³⁸

Lahat ay nagpapatuloy ayon sa dati. Sa Amerika, tinatag-an nila ng tag ang mga aso. Sa pamamagitan ng transmitter, nagpapalabas sila ng mga radio wave, at sinusubaybayan sila; alam nila kung nasaan ang bawat aso.

¹²⁹ Tingnan ang Mat. 24:36; Mar. 13:32; Gaw. 1:7; 1 Tes. 5:1.

¹³⁰ Tingnan ang Mateo 24:29 at sumunod; Marcos 13:24 at sumunod; Lucas 21:25 at sumunod.

¹³¹ "Ang masusing pag-aaral sa bilang ng tanda at sa lahat ng naisulat tungkol sa kaniya (ang Antikristo) ay magbubunyag ng panahon ng pagsubok sa mga mapagmatyag at may matinuong pag-iisip." Ihambing: *San Andres, Arsobispo ng Caesarea*. Apocalipsis. St Petersburg, 1909, p. 120.

¹³² Tingnan Zacarias 11:1–13

¹³³ Tingnan ang Awit 68:22.

¹³⁴ Tingnan ang Awit 21:19.

¹³⁵ Pahayag 13:18.

¹³⁶ Tingnan ang 1 Mga Hari 10:14 at 2 Cronica 9:13.

¹³⁷ Mamon – kayamanan, tubo, mga bagay na pang-mundo. – *Tala ng tagasalin*.

¹³⁸ Mat. 6:24.

Pinapatay ng mga sinag ng laser ang mga asong gala na walang tag. At pagkatapos ay sisimulan na rin nilang patayin ang mga tao. Naglagay na sila ng tag sa mga toneladang isda at minomonitor mula sa satelayt kung anong dagat ang kinaroroonan nila. At ngayon ay lumitaw na naman ang isa pang sakit, na natagpuan na ang bakuna. Magiging sapilitan ito, at kapag nabakunahan ang isang tao, mamarkahan din siya. Ilang tao sa Amerika na ang minarkahan ng mga sinag ng laser: ang iba sa noo, ang iba naman sa braso. At pagkatapos, ang sinumang hindi minarkahan ng bilang 666 ay hindi makakapagbenta, makakabili, makahiram, o makakakuha ng trabaho. Sinasabi sa akin ng aking intuwisyon na nais ng Antikristo na ilagay sa ilalim ng kanyang kapangyarihan ang buong mundo sa pamamagitan ng sistemang ito. Ang mga tao — mapula man, itim man o puti — na nasa labas ng sistemang ito ay hindi makakapagtrabaho at magiging mga outcast sa lipunan. Sa ganitong paraan, ipapataw ang [Antikristo] sa pamamagitan ng isang sistemang kumokontrol sa pandaigdigang ekonomiya, at tanging ang mga tatanggap ng tanda — ang nakasulat na may bilang na 666 — ang makakapagkalakalan.

Ngunit kung paanong magdurusa ang mga tatanggap ng tanda! Sinabi sa akin ng isang eksperto na napakasama ng mga sinag ng laser sa tao. Ang mga nakatanggap ng tanda ay 'sisipsipin' ang sinag ng araw at makakaranas ng ganoong pinsala na kakagatin nila ang kanilang dila sa sakit.¹³⁹ Ang mga hindi tatanggap ng tanda ay magiging mas mabuti ang kalagayan kaysa sa iba, dahil tutulungan sila ni Kristo. At hindi iyon maliit na bagay...

— Kailan Niya sila tutulungan, Geronda? Pagkatapos ba?

— Hindi, sa mismong sandaling iyon.

— Geronda, pero paano silang magiging mas mabuti kaysa sa iba, kung hindi sila makakabili o makakapagbenta?

— Makikita mo. Alam ng Diyos kung paano. At alam ko rin. Ganyan talaga ang takbo ng mga bagay... Nasa isip ko nang husto ang tanong na ito, at nagpadala sa akin ang Diyos... ng isang telegrama. Ang pag-aalaga ng Diyos sa atin! Oh!...

— Sabihin mo sa akin, Geronda, bakit ang selyo ay tinatawag ding 'tanda'?¹⁴⁰

— Dahil hindi ito magiging mababaw. Ano ang ibig sabihin ng 'mag-ukit'? Ang pagguhit ng malalim at tuwid na mga linya, hindi ba? Ang tanda ay magiging isang ukit na unang ilalagay sa lahat ng kalakal, at pagkatapos ay mapipilitan ang mga tao na ipalagay ito sa kanilang noo o kamay. Dalawang taon na ang nakalipas, nakausap ko ang isang doktor mula sa Toronto tungkol sa tanda, at ngayon sinabi niya sa akin na nabasa niya sa pahayagan kung paano, sa halip na credit card, hinihingi na nila ang fingerprint. Uusad sila, ngunit hindi matitiyak kung ano ang mangyayari. Ang ilang telebisyon na kamakailan lang inangkat sa Gresya ay may espesyal na aparato na sumusubaybay sa mga nanonood nito. Malapit na, ang mga may-ari ng telebisyon ay manonood nito, habang ang iba naman ay manonood sa kanila nang sabay! Ang mga tao ay parehong magmamasid at mamamasid. Ang buong buhay nila, ang lahat ng kanilang sinasabi at ginagawa — lahat ay kokontrolin ng isang kompyuter. Nakikita mo ba kung anong uri ng diktadura ang inimbento ng diyablo? Sa Brussels, isang buong palasyo na may tatlong tore ang itinayo sa ibabaw ng [sentral] na kompyuter. Ang kompyuter na ito ay kayang kontrolin ang bilyon-bilyong tao. Anim na bilyon ay halos buong mundo. Kumpisal sa isang pindot lang! May ilang Europeo na nagprotesta dahil natatakot sila sa isang pandaigdigang diktadura. At tayo, ang mga Ortodoks, ay tutol dito dahil ayaw natin sa Antikristo, at siyempre ayaw din tayo ng diktadura. May mga seryosong pangyayaring naghihintay sa atin, ngunit hindi ito magtatagal. Tulad ng pagkawala ng Ortodoksiya sa ilalim ng komunismo, ganoon din ang mangyayari ngayon.

Mga bagong identity card

— Geronda, sinabi ng isang lalaki: 'Pero paano naman ang limang-libong drachma na perang papel? May tatlong anim dito, at ginagamit naman natin ito, hindi ba? Ganoon din ang makikita sa identity card!...

— Ang limang libong drachma ay isang perang papel. Nakalarawan din si Reyna Victoria sa pound sterling, pero hindi ako naaabala noon. "*Ibigay ninyo kay Cesar ang mga bagay na kay Cesar.*" Gayunpaman, [iba ang usapin] kapag identity card na ang pinag-uusapan. Hindi ito pera, kundi isang personal na bagay. Ang salitang

¹³⁹ Tingnan ang Pahayag 16:10.

¹⁴⁰ Inskripsyon — χάραγμα (Griyego) mula sa pandiwang χάρασσω — magmarka, mag-ukit, maghiwa. — *Tala ng tagasalin.*

'tautotita'¹⁴¹ ay may literal na kahulugan, ibig sabihin, ang isang tao ay nakikilala sa pamamagitan ng kanyang ipinapahayag. Kaya't palihim nilang ipinapasok ang diyablo, at pinipirmahan ko ba para sabihing tinatanggap ko siya? Paano ko naman matatanggap iyon?

— Geronda, ano ang koneksyon ng bagong ID card at ng tanda?

— Ang bagong ID card ay hindi ang tanda. Ito ang pagpapakilala ng tanda.

— Mga tao, Geronda, ay nagtatanong kung ano ang dapat nilang gawin tungkol sa pagpapakilala ng mga bagong ID card na ito.

— Kung tatanungin sila, mas mabuting payuhan mong kumonsulta muna sa kanilang mga espirituwal na ama at magpakita ng pasensya, upang makita kung paano kikilos ang Simbahan,¹⁴² dahil marami ang nagtatanong, ngunit iilan lamang ang nakakaintindi sa mga sagot. Sa aklét na "Signs of the Times"¹⁴³ isinulat ko ang lahat nang may sukdulang kalinawan. Hayaan ang bawat isa na kumilos ayon sa kanilang sariling konsensya. Siyempre, may mga nagsasabi: "Ah, opinyon lang ito ng isang monghe. Hindi ito ang paninindigan ng Simbahan." Gayunpaman, ang opinyong ipinahayag ko ay hindi akin. Inilatag ko lamang ang mga salita ni Cristo, ang mga salita ng Ebanghelyo, sapagkat dapat nating isuko ang ating sariling opinyon sa kalooban ng Diyos, na ipinahayag sa Ebanghelyo. Ang iba naman, sinasabi ang kabaligtaran ng sinabi ko [at, sa pagtatago sa likod ng aking opinyon], inaangkin na sinabi ito ni Ama Paissius. At may iba pa, sa pagdinig nito, ay hindi isinasalang-alang na napakaseryoso ng mga bagay na ito; hindi nila tinatanong kung totoong sinabi ko iyon, kundi basta na lang pinaniniwalaan. Hindi ako natatakot; nagsasalita ako nang walang pag-aalinlangan. May ilang tao na pumupunta sa kubo ko at naghuhulog ng anim na sentimo sa kahon. Ayos lang iyon, masasabi. Ngunit minsan ay nag-iwan sila ng pirasong karton sa tabi ng tarangkahan. Akala ko may dumating, hindi ako nandoon, at sumulat para sa iba, 'Wala siya rito.' Pagkatapos ay nabasa ko ito at nakita ko ito! Ang mga napakabastos na mura na kahit ang taong sanay sa mundo ay ayaw pakinggan! Darating ang panahon, darating ang panahon para linisin ang lahat ng karumihang ito, ngunit malalampasan natin ang unos. Tumindig na ang mga tao para lumaban. Tayo rin ay dapat tumindig na may kasamang maraming panalangin.

May ilan na nag-aalala tungkol sa isyu ng mga ID card, habang ginagamit naman ito ng iba upang lumikha ng mga kahirapan. Dapat magpatibay ng tamang paninindigan ang Simbahan; dapat itong magsalita at ipaliwanag sa mga mananampalataya upang maunawaan nila na ang pagtanggap sa bagong ID card ay isang pagbagsak mula sa biyaya. At kasabay nito, dapat ding igigiit ng Simbahan sa estado na tiyakin na ang bagong ID card ay, sa pinakamababa, hindi sapilitan. Kung maninindigan ang Simbahan, kung igagalang ang kalayaan ng mga mananampalataya—upang ang mga nagnanais ay makakuha ng bagong ID, at ang mga hindi nagnanais ay makapanatili ng luma—kanita, iilan na lamang na may matibay na paninindigan ang tatanggi sa tanda ng halimaw. Hinihintay sila ng mga pagsubok, sapagkat tututol sa kanila ang karamihan. Tatanggapin ng karamihan ang ID na may numero ng halimaw. Ang mga naghahanap ng kapayapaan at ginhawa ay tatanggap ng mga bagong ID, samantalang ang mga mapalad-palad, taimtim na tao ay mananatili sa kanilang lumang dokumento, at dahil dito ay pahihirapan sila.

Sa kasalukuyan, may ibig sabihin din ang pangako ng ministro na hindi lalabas ang 666 sa mga ID card, direkta man o di-tuwiran. Magpakita tayo ng pasensya; malalaman din natin sa huli. Ang kanilang mga salita na walang tatlong anim ay isang bagay na rin. Sila mismo ay nagsimulang umatras. Tingnan natin kung ano ang

¹⁴¹ Sa Gresya, may dalawang uri ng dokumento na nagpapatunay ng pagkakakilanlan ng mga mamamayan: para sa paggamit sa loob ng bansa – isang identity card, at para sa paglalakbay sa ibang bansa – isang pasaporte. Ang Griyegong pangalan para sa identity card ay: ταυτότητα. Ταυτότητα — "1) pagkakakilanlan (math.), pagkakapareho, pagkakapantay, pagkakataon 2) pasaporte, identity card 3) pagkakakilanlan" (*I. P. Khorikov, M. G. Malev. Modern Greek-Russian Dictionary. Moscow, 1980. p. 743*). Ang pagpapakilala ng mga bagong identity card na may barcode, na nakabatay sa bilang ng halimaw, ayon sa plano ng Kasunduan sa Schengen, ay nagdulot ng matinding protesta mula sa Simbahan ng Gresya, Bundok Athos, at ng nakararaming karamihan ng mga mamamayan ng Gresya. — *Tala ng tagasalin.*

¹⁴² Ang mga desisyong ginawa ng Banal na Sinodo ng Simbahan ng Gresya matapos pumanaw ang Matandang Paisios ay nagsasaad na ang mga dokumentong may bilang ng Antikristo ay hindi katanggap-tanggap sa mga Ortodoksong Kristiyano. Sa panahon ng mga talakayan hinggil sa isyung ito, ang opinyon ng yumaong Matanda ay napatunayang isa sa mga nagpasiyang salik para sa hirarkiya, klero, at mga layko ng Simbahan ng Gresya. — *Tala ng tagasalin.*

¹⁴³ Noong 1987, naglathala ang pinagpalang Nakatatandang Paisios ng isang polyeto na pinamagatang 'Mga Tanda ng Panahon – 666', na nakatuon sa paksang ito. – *Tala ng tagasalin.*

ilalagay nila sa mga ID card. At bago ipamigay ang mga bagong ID card, maaaring sumiklab na ang galit ng Diyos. Bukod pa rito, hindi naman lahat ay makakatanggap ng bagong ID card sa loob ng dalawampu't apat na oras. Lalabas ang mga unang kard, susuriin ang mga ito, at kung lalabas na sinungaling ang ministro, magiging makatarungan ang pakikibaka. Ngunit kung ipagpapatuloy natin ang mga protesta ngayon, sasabihin ng mga namumuno rito: "Tingnan ninyo, nagdudulot ng kaguluhan ang mga Orthodox. Hindi pa nga lumilitaw ang isyu, sumisigaw na at nagpoprotesta na sila." Ang mabuting asong bantay ay umuungol kapag may magnanakaw. Kapag tumakas ang magnanakaw, tumitigil itong umuungol. Kung tuloy-tuloy ang pag-ungol ng aso, hindi mo ito matawag na mabuting asong bantay.

— At saka, Geronda, sinabi raw na dahil mayroon tayong pagtitimpi sa relihiyon, hindi na itutukoy ng mga bagong identity card ang kaanib na relihiyon.¹⁴⁴

— Oo, hindi sila interesado diyan, pero ako ay interesado, dahil ito ang aking dokumento ng pagkakakilanlan. Nakasaad dito kung taga-saan ako at kung anong uri ng tao ako. Kung wala ang relihiyon, magkakaroon ng problema. Halimbawa, maaaring pumunta ang isang tao sa tanggapan ng rehistrahan. Kung nakalagay sa ID nila ang 'Ortodokso'—hindi mahalaga kung anong denominasyon—ayos lang ang lahat. Pero kung walang nakalistang relihiyon, paano sila mabibigyan ng pahintulot na magpakasal? Magdudulot ito ng kalituhan sa mga simbahan. Pero kung nakalista lamang ang relihiyon kapag hiniling, magsisilbi rin itong pagpapahayag ng pananampalataya. Europa ay Europa. Iba ang sitwasyon natin.

Isang mapanlinlang na paraan ng pagpapakilala ng selyo

Unti-unti, pagkatapos ipakilala ang mga ID card at mga dokumento ng pagkakakilanlan—ibig sabihin, ang paglikha ng mga personal na talaan—mapanlinlang nilang sisimulan ilapat ang tanda. Gamit ang iba't ibang panlilinlang, mapipilitan ang mga tao na tanggapin ang tanda sa kanilang noo o kamay. Gagawa sila ng mga kahirapan para sa mga tao at sasabihin: "Gumamit lamang ng credit card; ipagbabawal ang cash." Para makabili ng isang bagay, ibibigay ng isang tao ang kanyang card sa tindero, at makakatanggap ang tindero ng pera mula sa kanyang bank account. Sinumang walang card ay hindi makakapagbenta o makakabili. Sa kabilang banda, sisimulan nilang i-anunsyo ang isang 'perpektong sistema': ang numerong 666 na nakaukit sa noo at kamay, na hindi nakikita ng hubad na mata. Kasabay nito, ipapakita ng telebisyon kung paano kinuha ng isang tao ang card ng iba at nag-withdraw ng pera mula sa bangko gamit ito. Patuloy silang magsalita: "Mas maaasahan ang marka na inukit ng laser sa noo o kamay, dahil tanging ang may-ari lamang ang nakakaalam ng numero ng marka. Ang marka ang pinakaperpektong sistema: hindi maaaring nakawin ng magnanakaw ang iyong ulo o kamay, at hindi rin niya makikita ang numero." Kaya naman, malayang pinapayagan ang mga kriminal at salbahis sa kasalukuyan. Sa Bundok Athos, sa paligid ng Karyes, labinlimang selda ang ninakawan, at isang monghe ang napatay habang nagaganap ang pagnanakaw. Sa ganitong paraan, magkakaroon ng pagkakataon ang lahat na agawin ang pag-aari ng iba at magnakaw ng anumang gusto nila. Sabihin nating may isang tao na nagpasiyang makakuha ng isang lupain sa pamamagitan ng panlilinlang. Aangkinin niya na pag-aari iyon ng kanyang lolo o na siya mismo ang minsang nangupahan ng lupa para sa pastulan. Subukang ayusin ito! At saka sasabihin ng mga awtoridad: "Sa kasamaang palad, hindi namin sila makokontrol. Ang kontrol ay magagawa lamang sa tulong ng kompyuter." At sisimulan nilang irehistro ang mga tao. Ipapakita ng kompyuter kung ikaw ay nakarehistro, at depende rito, paglilingkuran ka nila o hindi.

Mahihirap ang susunod na tatlong taon at kalahati.¹⁴⁵ Ang mga hindi sang-ayon sa sistemang ito ay mahihirapan. Susubukan nilang ikulong sila, palaging naghahanap ng bagong dahilan para gawin iyon. Lilipas ang isang taon, at dadalhin sila sa ibang lungsod para tanungin upang mapakinggan ang kaso sa ibang hukuman; mula sa lungsod na iyon, dadalhin sila sa ikatlo. At saka sasabihin nila: "Pasensya na, inosente ka. Kung ikaw ay minarkahan, nasuri ka na sana namin sa loob ng isang minuto. Ngunit ngayon ay hindi namin maisagawa ang pagsusuri."

— Geronda, baka hindi nila matatakan ng selyo ang pasaporte nang sapilitan?

¹⁴⁴ Sa Gresya, hanggang kamakailan lamang, sapilitan ang seksyong 'relihiyon' sa mga karapatang pagkakakilanlan. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁴⁵ Tingnan ang Dan. 9:26–27; Pahayag 12:6; 13:5. Tingnan din: *San Irenaeus ng Lyon*. Mga Gawa. Moscow: Palomnik, Blagovest, 1996. Lima Mabibigat na Aklat Laban sa mga Heresiya. Aklat V, Kabanata XXV, mga pahina 500, 501, at Kabanata XXX, pahina 512.

— Hindi nila gagawin iyon dahil sa kanilang kagandahang-asal. Pagkatapos ng lahat, magiging magalang sila, gaya ng karaniwan sa mga Europeo. Ipapakita nila ang sukdulang kabutihang-loob! Hindi nila pahihirapan ang mga tao, pero kung walang marka, hindi makakabuhay ang isang tao. Sasabihin nila, 'Naghihirap ka dahil wala kang marka, pero kung tinanggap mo ito, wala ka sanang problema.' Kahit pa may gintong barya o dolyar ang isang tao, hindi niya ito magagamit. Kaya, sa pamamagitan ng pagsanay ngayon sa sarili sa isang payak at katamtamang pamumuhay, magiging posible ang makaligtas sa mga panahong iyon. Kung may maliit na lupain ang isang tao, nagtatanim ng kaunting trigo at patatas, at nagtatanim ng ilang puno ng oliba, at nag-aalaga ng ilang hayop—isang kambing, ilang manok—makakaya ng [isang Kristiyano] na matustusan ang kanyang pamilya. Sapagkat maliit din ang silbi ng pag-iimbak nito: hindi tumatagal ang pagkain at mabilis itong nasisira. Ngunit, siyempre, hindi magtatagal ang mga pagsubok na ito: tatlong taon, tatlo't kalahati.¹⁴⁶ Para sa kapakanan ng mga hinirang, paiikliin ang mga araw,¹⁴⁷ hindi nila mapapansin kung paano dumaan ang mga taon. Hindi iiwan ng Diyos ang tao nang walang tulong.

— Geronda, hihimasok ba si Kristo sa mga mangyayari sa mga mahihirap na taong ito?

— Oo. Nakikita ninyo, ang mga santo, ang Pinakabanal na Ina ng Diyos, at si Kristo ay madalas na nagpapakita sa isang taong may mabuting kalooban ngunit inaapi, upang iligtas siya. Gaano pa kaya tutulungan ng Panginoon ngayon, kapag ang mga taong naghihirap ay nasa napakahirap na kalagayan. Malapit nang sumiklab ang bagyo; susunod ang panandaliang diktadurya ng Antikristo-Satanas. At saka hihimasok si Cristo, bibigyan ng mabuting pasaway ang buong sistemang Antikristo, ang kasamaan ay tatapakan Niya sa ilalim ng Kanyang mga paa, at sa huli ay gagawin Niyang mabuti.

Ang tanda ay katumbas ng pagtangga

Bagaman ang banal na ebanghelista na si Juan na Teologo ay sumusulat nang may sukdulang kalinawan sa Apocalipsis tungkol sa tanda,¹⁴⁸ ay may ilan na hindi ito nauunawaan. At ano ang masasabi mo sa kanila? Sa kasamaang palad, napakaraming kalokohan ang naririnig mula sa isipan ng ilang makabagong Gnostiko. "Tatanggapin ko ang marka na may tatlong anim at guguhitan ko ito ng krus," sabi ng isa. Ang isa pa ay sumang-ayon: "At tatanggapin ko ang marka sa aking noo at gagawa ako ng tanda ng krus sa aking noo." At inuulit nila ang napakaraming ganoong kalokohan. Akala nila'y magiging banal sila sa ganitong paraan, samantalang ang mga ganitong pananaw ay isang ilusyon. May isang obispo na nagsabi sa akin: "Maglalagay ako ng krus sa aking ID card, sa lugar kung saan ako pipirma. Hindi ko itinatwa ang Cristo: isa akong tagagamit lamang ng sistemang nagsisilbi sa akin." — "Siyempre," sabi ko sa kanya, "kaya ikaw, Kanyang Grasya, dahil sa iyong espesyal na posisyon, naglalagay ka ng krus sa harap ng iyong pangalan. Ang isa naman ay isang arkhimandrita; espesyal din ang kanyang posisyon, at siya rin ay naglalagay ng krus sa harap ng kanyang pangalan. Ngunit ano ang sasabihin mong gawin ng mga tao?" Ang dumi ay hindi pinapabanal. Tumatanggap ng Biyaya ang dalisay na tubig at nagiging banal na tubig. Ngunit ang ihi ay hindi maaaring maging banal na tubig. Ang bato ay himalang nagiging tinapay. Ngunit ang mga karumihan ay hindi natatanggap ng pagpapabanal. Dahil dito, ang diyablo, ang Antikristo, na naroroon sa anyo ng kanyang simbolo sa ating ID card, sa ating noo o kamay, ay hindi nababanal, kahit na maglagay tayo ng krus doon. Taglay natin ang kapangyarihan ng Tunay na Krus—ang Banal na Simbolo, ang Banal na Grasya ni Cristo—kapag pinananatili natin ang Grasya ng Banal na Binyag, kung saan itinatakwil natin si Satan, pinagsasama ang ating sarili kay Cristo, at tinatanggap ang banal na tatak—'ang tatak ng kaloob ng Banal na Espiritu'. At sila, nakikita mo, ipinaliwanag ang lahat gamit ang [napakasimpleng] lohika!... Naglalagay sila ng maliit na krus sa tabi — at ayos na ang lahat! Ngunit nakikita natin na ang banal na Apostol na si Pedro ay sa panlabas na itinanggi si Cristo, ngunit kahit iyon ay isang pagtangga.¹⁴⁹ Sa pagtanggap ng tanda ng Antikristo, itinakwil nila ang tatak ni Cristo na ipinagkaloob sa kanila sa Banal na Pagbibinyag, at gayunpaman ay inaangkin nilang nasa kanila si Cristo!

— Ngunit paano kung, Geronda, may isang tao na tinatanggap ang selyo dahil sa kamangmangan?

¹⁴⁶ Ibid.

¹⁴⁷ Tingnan ang Mat. 24:22; Mar. 13:20.

¹⁴⁸ Tingnan ang Pahayag 13:16 at sumunod; 14:9 at sumunod; 16:2 at 20:4.

¹⁴⁹ Tingnan ang Mateo 26:69–75; Marcos 14:4–72; Lucas 22:54–62; Juan 18:16–18; 25–27.

— Sabihin na lang, dahil sa kawalang-interes. Ano ngang kamangmangan kung ang lahat ay lubos na malinaw? Kahit hindi alam ng isang tao, dapat siyang magpakita ng interes at alamin. Halimbawa, hindi tayo nakakaalam kaya tinanggap natin ang marka. Ngunit sasabihin sa atin ni Cristo: "*Mga hipokrito, marunong kayong magpaliwanag ng hitsura ng langit, ngunit hindi ninyo maipaliwanag ang mga palatandaan ng panahon (ускы́уму).*"¹⁵⁰ Sa pagtanggap ng tanda, kahit pa sa kamangmangan, nawawalan ang isang tao ng Banal na Grasya at napapasailalim sa impluwensiya ng demonyo. Tingnan, kapag binababa ng isang pari ang isang bata sa banal na batis sa Binyag, ang bata, nang hindi namamalayan, ay tumatanggap ng Banal na Espiritu, at mula noon ay naninirahan sa kanya ang Banal na Grasya.

Mga Pagsasalin ng mga Propesiya

— Geronda, may nagsasabi: 'Ang nakatakda ng Diyos ay mangyayari. Ano'ng pakialam natin?' Paano natin ito dapat tingnan?

— Oo, anak ko, maaaring sabihin nila iyon, ngunit sa katotohanan ay hindi ganoon! Ako rin ay naririnig mula sa ilan: 'Hindi naman hangal ang mga Hudyo para ilantad ang kanilang sarili gamit ang tatlong anim, sapagkat isinulat ito ng ebanghelistang Juan sa Pahayag. Kung ganoon nga, inayos sana nila nang mas matalino at mas lihim ang lahat.' Kaya nga ba, hindi ba kilala ng mga eskriba at Pariseo ang Lumang Tipan? Hindi ba mas alam nina Annas at Caiaphas kaysa kanino man ang nakasulat tungkol sa pagtataksil kay Cristo kapalit ng '*tatlumpung pirasong pilak*'?¹⁵¹ Bakit nga, hindi ba nila binigyan si Hudus ng tatlumpu't isa o dalawampu't siyam na pirasong pilak, kundi tatlumpu? Ngunit sila ay nabulag. Alam ng Diyos na mangyayari ang lahat nang eksakto sa ganitong paraan. Nakikita ng Diyos ang hinaharap, ngunit hindi Niya ito itinakda. Ang mga Turko lamang ang naniniwala sa kapalaran, sa kismet.¹⁵² Alam ng Diyos na magkakaroon ng tiyak na daloy ng mga pangyayari, ngunit ang tao, sa kanyang kamangmangan, ay ginagawa ang alam na ng Diyos na mangyayari. Hindi dahil inutos ito ng Diyos; hindi, nakikita Niya kung hanggang saan aabot ang kasamaan ng tao, at alam Niya na hindi nila babaguhin ang kanilang isipan. Hindi nito ibig sabihin na itinakda ng Diyos ang mga pangyayari.

Samantala, ang iba ay abala sa mga hula, na kanilang binibigyang-kahulugan ayon sa sarili nilang pananaw. Hindi nila sinasamahan ng 'Sa tingin ko lang,' kundi iginiit: 'Ganito talaga!' At inihaharap nila ang napakaraming sariling opinyon. Mayroon ding ilan na iniintindi ang mga hula ayon sa kanilang gusto, upang bigyang-katwiran ang kanilang mga hilig. Halimbawa, tungkol sa mga salita ni San Cirilio: "Mas mabuti sana kung hindi mangyari ang mga tanda ng Antikristo sa ating panahon"¹⁵³ — ang isang taong nais ipagtanggol ang sarili, ang kanyang duwag, ay magsasabi: "O, nakikita mo? Natakot si San Cirilio na itatwa niya ang pananampalataya! At ako, mas mabuti pa ba ako kaysa kay San Cirilo? Kaya, kahit na itakwil ko si Cristo, walang kakila-kilabot doon!" Samantala, ang santo ay nagsasabi: "Mas mabuti sana kung hindi ito mangyari," upang hindi makita ng kanyang mga mata ang Antikristo, at hindi dahil siya raw ay natakot. Nakikita mo ba kung ano ang ginagawa ng diyablo?

Sa kasamaang palad, ang ilang makabagong Gnostiko ay binabalutan din ang kanilang espirituwal na mga anak na parang sanggol, upang hindi sila mag-alala. "Hindi mahalaga," sabi nila, "wala kang dapat ikatakot, hangga't may pananampalataya ka sa iyong sarili." O kaya'y nagdadalamhati sila: "Huwag magsalita tungkol sa paksang ito — tungkol sa mga marka, tungkol sa selyo — baka mag-alala ang mga tao!" Samantalang, kung sasabihin nila sa mga tao: "Subukan nating mamuhay nang mas espirituwal, maging malapit kay Kristo at huwag matakot sa anumang bagay, sapagkat ang pinakamalalang maaaring mangyari ay tayo'y maging mga martir," kahit papaano'y ihahanda nila sila sa mga darating na paghihirap. Sa pag-alam ng katotohanan, magmumuni-muni ang isang tao at gigising mula sa kanyang pagtulog. Mararamdaman niya ang sakit sa mga nangyayari, mananalangin siya at magiging mapagbantay upang hindi mahulog sa bitag.

Ano nga ba ang nangyayari ngayon? Hindi lamang nagkokomento ang mga ganitong 'tagapagpaliwanag' sa mga propesiya sa sarili nilang paraan, kundi sila mismo ay duwag, katulad ng mga taong makamundo. Gayunpaman, dapat sana'y ipakita nila ang espirituwal na malasakit at tulongan ang mga Kristiyanong, sa

¹⁵⁰ Mat. 16:3.

¹⁵¹ Tingnan Zacarias 11:1–13.

¹⁵² Kismet, qismet (Arabic, lit. 'allotment') – ang itinakda para sa bawat tao ng probidensiya. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁵³ "Oh, sana nga, bagaman sinabi ito, ipagkaloob sana ng Diyos na hindi ito mangyari sa atin!" Ihambing kay San Cirilo ng Jerusalem. Mga Gawa. Moscow, 1855. Homiliya 15, 18. p. 262.

pamamagitan ng pagtanim sa kanila ng isang malusog na pakiramdam ng pagkabahala upang sila'y mapalakas sa kanilang pananampalataya at maranasan ang banal na kaaliwan. Namamangha ako: hindi kaya nagiging dahilan ang lahat ng nangyayari para sila'y sandaling magmuni-muni? At bakit, matapos ang mga interpretasyong inihain nila mula sa sarili nilang kaisipan, hindi man lang nila idinadagdag ang isang tandang-padamdam? Paano kung tinutulungan nila ang Antikristo sa kaniyang tanda at pinapahamak din ang iba pang mga kaluluwa?! Sa Ebanghelyo ay sinasabi: "*Upang mailigaw, kung maaari, pati ang mga hinirang*" (¹⁵⁴), ang ibig sabihin ng Panginoon ay ang mga nagbibigay-kahulugan sa Kasulatan ayon sa sarili nilang pangangatwiran ay maililigaw.

Kaya, sa likod ng "perpektong sistema ng credit card" at seguridad sa kompyuter ay nakatago ang isang pandaigdigang diktadura; doon nakatago ang paluob ng Antikristo. "*...Ilagay sa kanila ang tanda sa kanilang kanang kamay o sa kanilang noo, upang walang makabili o makapagbenta maliban kung mayroon silang tanda, o ang pangalan ng halimaw, o ang bilang ng pangalan nito. Narito ang karunungan. Ang may pagkaunawa ay magbilang ng bilang ng halimaw, sapagkat ito ay bilang ng isang tao, at ang bilang niya ay anim na raang anim na pu't anim na anim.*"^{155 156}

Kabanata 2.

Paano nagdudulot ng kagalakan sa isang tao ang paghahain ng sakripisyo

Sa ating panahon, bihira ang pagsakripisyo sa sarili

"Ang mga bata ay puro abala lang," sabi sa akin ng isang babae na mayroon nang lahat. Pabigat sa kanya ang mga anak! Kung ganito ang pag-iisip ng isang ina, wala siyang silbi, sapagkat likas sa isang ina ang magmahal. Hindi dapat gisingin ng isang ina ang isang batang babae bago mag-sampung oras ng umaga hangga't hindi pa siya kasal. Gayunpaman, mula nang siya mismo ay maging ina at kailangan niyang pakainin ang kanyang anak, paliguan, at alagaan, hindi na siya makakatulog sa gabi, dahil nagsimula na ang proseso. Sa diwa ng pagsakripisyo, hindi nagrereklamo o nakakaramdam ng pasanin ang isang tao, kundi nagagalak. Ang buong pundasyon ay nakasalalay rito: dapat naroroon ang diwa ng pagsakripisyo. At ang babaeng ito, kung sasabihin niya, 'Diyos ko, paano ko Kayo pasasalamat? Hindi Ninyo lamang ako binigyan ng mga anak, kundi pati ng maraming biyaya. Maraming tao ang wala, ngunit ako ay may ilang bahay, pamana mula sa aking ama, malaki ang sahod ng aking asawa, at tumatanggap ako ng renta mula sa dalawang lugar! Wala akong kahirapan. Paano ko Kayo pasasalamat, Diyos ko? Hindi ako karapat-dapat sa lahat ng ito.'" Kung ganoon ang kanyang pag-iisip, kasabay ng papuri ay mawawala na ang pakiramdam ng pagiging mapalad; ibig sabihin, kung siya ay nagpasalamat lamang sa Diyos araw at gabi, sapat na iyon.

— Ang paghahain, Geronda, ay nagdudulot ng kagalakan.

¹⁵⁴ Marcos 13:22.

¹⁵⁵ Pahayag 13:16–18.

¹⁵⁶ Noong 1997, inilathala sa Gresya ang isang aklat ni Kanyang Kagalang-galang na Metropolitanong Meletios ng Nikopolis at Preveza na may pamagat na 'Ang Tanda ng Antikristo sa Ortodoksong Tradisyon'. Noong 2001, inilathala ng Kapisanang ng Banal na Martir na Dakilang Dukeza Elizabeth ang isang salin sa wikang Ruso ng aklat sa Moscow.

Ang aklat ay tinanggap nang negatibo ng mga debotong klero, mga monghe at mga laikong mapagmahal sa Diyos ng Simbahang Griyegong Orthodox. Sa mga pagsusuring sumunod, itinuro na ang Lubos na Kagalang-galang na may-akda, sa pamamagitan ng pagpapaligoy-ligoy sa Banal na Kasulatan at sa mga pinagkukunang patristiko, nagwawakas sa mga konklusyon na sumasalungat sa mga pan-eklesiastikong pagtataya na nakasaad sa mga Sirkular na Liham ng Banal na Sinodo ng Simbahan ng Gresya na may petsang Abril 7, 1997 at Pebrero 9, 1998, sa mga Panawagan ng Banal na Komunidad ng Bundok Athos, pati na rin sa opinyon ng Pinagpalang Nakatatandang Paisios. Ang pinaka-komprehensibo at matagumpay na teolohikal na pagtutol sa aklat ni Metropolitan Meletios ay inilathala ng mga monghe ng Banal na Kabundukan ng Meteora sa pamagat na "Παραχάραξη του χαραγματος. 'Anairisi ton theσεων του Sebasmiotatou Metropolitanou Nikopoleos kai Prevezis k. Meletiou sto biblio tou "To charagma tou antichristou stin orthodoxi paradosi"." — *Tala ng tagasalin*.

— Oh, anong klaseng kagalakan ito! Ang lasa ng kagalakang ito ng paghahain ay hindi kilala ng mga tao ngayon, at iyan ang dahilan kung bakit sila labis na pinahihirapan. Wala silang mga ideal sa kanilang sarili; pinabibigat sila ng mismong katotohanan ng pamumuhay. Ang tapang at paghahain ang puwersang nagtutulak sa loob ng isang tao. Kung kulang ang puwersang ito, nagdurusa ang isang tao. Noong araw, sa mga nayon, ang mga tao ay nagtatrabaho sa gabi nang tahimik, sinisikap na hindi makita, upang magtayo ng daan—upang pagkatapos ng kanilang kamatayan ay maalala sila ng iba. Sa ngayon, bihira nang matagpuan ang ganitong diwa ng sakripisyo. Noong isang beses sa Bundok Athos, habang may prusisyon, pinanood ko ang mga monghe na naglalakad sa isang daanan nang masabit ang kanilang mga kapa sa sanga ng isang palumpong, ngunit wala ni isa sa kanila ang pumutol nito para mapadali ang daan ng mga nasa likod; yumuko silang lahat para hindi masabit. Parang yumuyuko sila sa palumpong! Kung sana'y ang Hindi Nasusunog na Palumpong iyon, ayos lang sana! Ngunit ang iniisip ng lahat ay: 'Hayaan mong may ibang gumawa; gusto ko lang makadaan.' Pero bakit hindi mo gagawin, kung ikaw ang unang nakakita sa sanga na iyon? Pagkatapos ng lahat, ganoon ang asal ng mga taong makamundo, yaong hindi naniniwala sa Diyos. Anong silbi sa akin ng ganoong buhay? Mas mabuti pang mamatay nang isang libong beses. Ang punto ay isipin ang ibang tao, ang kanilang sakit.

Nawalan na ng kontrol ang mundo sa sarili nito. Umalis na sa mga tao ang pag-ibig at pagsasakripisyo. Minsan ko nang ikinuwento sa iyo ang kalagayan ko nang tamaan ako ng hernia sa kaliva sa Banal na Bundok. Kapag may kumatok gamit ang martilyo malapit sa tarangkahan, lalabas ako sa niyebe [at sa lamig] para buksan ito. Kung ang taong iyon ay may seryosong problema, hindi ko man lang naramdaman ang sarili kong sakit, kahit na sandaling iyon lang ay literal akong nakapako sa kama. Ialok ko sa bisita ang pagkain o inumin: gamit ang isang kamay ay seserbisyuhan ko siya, at sa kabila ay hahawakan ko ang aking luslos. Sa buong pag-uusap namin, sa kabila ng matinding kirot, hindi ako sumandal kahit saan para hindi niya mahalatang masakit ang katawan ko. At nang umalis na ang bisita, muling yumuko ako dahil sa sobrang sakit. Hindi naman dahil nawala ang sakit o dahil gumagaling ako nang himala, hindi. Nakita kong ang kabila ay nasasaktan, at nakalimutan ko ang sarili kong sakit. Nangyayari ang isang himala kapag nakikibahagi ka sa sakit ng iba. Ang pinakamahalaga ay maramdaman mo ang taong iyon bilang kapatid at maramdaman ang sakit para sa kanya. Ang sakit na ito ay naaantig sa Diyos, at nangyayari ang isang himala. Sapagkat walang ibang bagay na nakakapukaw sa Diyos nang ganoon katindi maliban sa marangal na kabutihang-loob, ibig sabihin, ang paghahain sa sarili. Ngunit sa ating panahon, bihira ang pagkamapagbigay, sapagkat namayani na ang makasarili at kasakiman. Bihira nang makakita ng taong magsasabi: 'Ibibigay ko ang aking turno sa iba, at ako ang maghihintay.' Kaunti lamang ang mga pinagpalang kaluluwang ito na iniisip ang iba! Kahit sa hanay ng mga taong espirituwal ay mayroong kasuklam-suklam na espiritung ito, ang espiritu ng kawalang-interes.

Ang isang mabuting gawa ay tunay na mabuti lamang kung ang taong gumagawa nito ay nagsasakripisyo ng isang bagay mula sa sarili: tulog, kapayapaan ng isip, at iba pa. Kaya sinabi ni Kristo: "*...mula sa sariling kakulangan...*"¹⁵⁷ Kapag gumagawa ako ng mabuting gawa pagkatapos magpahinga, maliit lang ang halaga nito sa akin. Gayunpaman, kung pagod ako at, halimbawa, lumabas upang ipakita ang daan sa isang humihingi nito, malaki ang halaga. Kapag, matapos magkaroon ng mahimbing na tulog, ginugugol ko ang gabi nang hindi natutulog kung saan kailangan ang aking tulong, maliit lamang ang halaga. Kung, bukod pa rito, nasisiyahan ako sa pag-uusap, maaaring gawin ko ito upang mag-enjoy sa pakikipagsamahan at magpakasaya nang kaunti. Samantalang kapag pagod ako at nagsasakripisyo para tumulong sa iba, nararanasan ko ang langit na kagalakan. Pagkatapos ay napupuno ako ng biyaya ng Diyos.

Ngunit kung ang isang tao ay nakikita bilang pasanin hindi lamang ang pagtulong sa iba, kundi pati na rin ang paggawa ng para sa sarili, siya ay napapagod kahit sa pahinga. Ang taong iyon na tumutulong sa kanyang kapuwa ay nakakakuha ng pahinga mula sa kanyang pagod. Kung ang isang tao ay may diwa ng paghahain, kapag nakita niya ang isang taong, halimbawa, ay pagod sa katawan, nagtatrabaho at napapagod, sasabihin niya rito: 'Upo ka, magpahinga ka muna' — at siya na ang gagawa ng kanyang gawain. Ang napapagod ay magpapahinga nang pisikal, samantalang ang tumulong sa kanya ay makakaranas ng espirituwal na pagsigla. Anumang gawin ng isang tao, dapat gawin niya ito mula sa puso; kung hindi, hindi nagbabago ang gumagawa sa espirituwal na paraan. Ang ginagawa mula sa puso ay hindi nakapagod. Ang puso ay parang isang aparato na kusang nagcha-charge: habang mas ginagamit ito, mas lalo itong nagcha-charge. Halimbawa, kunin ang isang

¹⁵⁷ Lucas 21:4.

chainsaw: kapag tumama ito sa bulok na tuod, uungol itong "brrr..." at humihinto. Ngunit kapag tumama ito sa matibay na kahoy, nakatutok ito sa gawain, nagcha-charge muli, at nagpapatuloy sa pagputol. At hindi lamang sa pagbibigay, kundi pati na rin kapag tayo ay kukuha ng isang bagay, hindi natin dapat isipin ang ating sarili, kundi palaging magsikap para sa kung ano ang magdudulot ng kapayapaan sa kaluluwa ng iba. Hindi dapat may kasakiman sa atin. Hindi natin dapat isipin na may karapatan tayong kumuha ng gaano karami ang gusto natin, habang hindi nag-iiwan ng kahit ano para sa iba.

— Muli, Geronda, bumabalik lahat sa diwa ng pagsakripisyo sa sarili.

— Ngunit iyon ang mismong saligan ng buong buhay-espirtwal! At alam mo ba ang tuwang nararamdaman ng isang tao kapag iniaalay niya ang sarili bilang isang sakripisyo? Hindi nila mailahad ang tuwang kanilang nararanasan. Ang pinakamataas na kagalakan ay nagmumula sa paghahain. Sa pamamagitan lamang ng paghahain na ang isang tao ay nananatiling nasa pakikipag-isa kay Kristo, sapagkat si Kristo ang Handog. Dito rin nagsisimulang maranasan ng isang tao ang Langit o impiyerno. Ang taong gumagawa ng mabuti ay nagagalak, sapagkat ginagantimpalaan siya nito ng banal na aliw. Ngunit ang gumagawa ng masama ay nakararanas ng paghihirap.

Ang sarili kong kapayapaan ay nagmumula sa pagdadala ng kapayapaan sa iba

— Ngunit paano, Geronda, makakapagsakripisyo ang isang tao kung hindi pa nila natikman ang kagalakan ng pagsasakripisyo?

— Sa pamamagitan ng paglalagay ng sarili sa kalagayan ng iba. Nang ako'y nasa hukbo, madalas na bumabaha ang aming hukay. Kailangan palitan ang mga baterya ng radyo, at hindi ito madaling gawain dahil abala ang linya. Basang-basa ako hanggang baywang, at halos piga-pigain na ang aking amerikana. Gayunpaman, para hindi magdusa ang iba, mas pinili kong ako mismo ang gumawa ng trabahong ito at, habang ginagawa ko ito, ako'y natuwa. Sinabi sa akin ng kumander: 'Kapag ikaw ang gumagawa ng trabahong ito, payapa ako, pero naawa ako sa'yo. Sabihin mong ibang tao na ang gumawa.' — "Hindi, Komandante," ang sagot ko, "nakakatuwa ako rito." May isa pang operator ng radyo sa kalahating batalyon namin, pero kapag lumalabas kami sa operasyon, para hindi siya mapanganib, hindi ko siya pinayagang magdala ng baterya o ng radyo, kahit na mahirap ito para sa akin. Tinanong niya ako tungkol dito [at nagdamdam]: "Bakit hindi mo sila ibibigay sa akin?" — "Ikaw," ang sagot ko, "ay may asawa at mga anak. Kung mamamatay ka, ako ang haharap sa Diyos tungkol dito." At sa gayon, pinangalagaan tayo ng Diyos pareho: hindi Niya pinayagang mamatay siya o ako.

Para sa isang sensitibong tao, mas mabuting mamatay nang isang beses para protektahan ang iba dahil sa pag-ibig, kaysa magpakita ng kapabayaan o katamaran at magdusa sa walang tigil na pagsisisi habang-buhay. Noong isang beses, sa panahon ng digmaang sibil, pinutol kami ng isang maniobra ng mga rebelde mula sa natitirang puwersa namin sa likod ng isang nayon. Maghahabi na sana ang mga sundalo ng lotto para magpasya kung sino ang papasok sa baryo para kumuha ng mga suplay. "Ako na," sabi ko. Kung isang walang karanasan at pabaya ang pumunta, maaaring siya ang napatay, at babagabagin ako ng aking konsensya pagkatapos. "Mas mabuti," naisip ko, "na ako ang patayin nila kaysa sa iba, at mamumungkahin ako ng konsensya ko habang-buhay. Paano ko iyon matiis?" "Maaari mo namang siya'y nailigtas," sasabihin ng konsensya ko sa akin, "bakit mo hindi siya iniligtas?" Bukod pa rito, nag-aayuno ako at walang laman ang tiyan ko... Gayunpaman, huwag na nating pansinin iyon. Kaya sinabi sa akin ng kumander: "Mas gusto kong sumama ka rin; paglabas mo sa tubig ay tuyo ka, at kakain ka lang ng kaunti para mapanatili ang iyong lakas." Kinuha ko ang aking riple at umalis na ako. Inakala ako ng mga rebelde na isa sa kanila kaya pinayagan akong makadaan. Nakarating ako sa nayon at pumasok sa isang dalawang-palapag na bahay. May matandang babae doon; binigyan niya ako ng pagkain, at bumalik ako sa aking mga tauhan.

Naranasan ko ang pinakamalaking ligaya noong taglamig [sa kabundukan], sa gitna ng niyebe. Naalala kong nagising ako isang gabi. Natutulog ang lahat, at nakalubog sa niyebe ang aming mga tolda. Umakyat ako palabas ng tolda nang gumagapang, kinuha ko ang radyo at sinimulang yugyugin ang niyebe rito. Tiningnan ko: gumagana ito. Tumakbo ako sa kumander at sinabi ko sa kanya ang nangyayari. Nang gabing iyon, hinukay ko gamit ang pala ang dalawampu't anim na lalaking nagkaroon ng frostbite mula sa niyebe.

Wala akong nagawa para kay Kristo. Kung nagawa ko man lang para kay Kristo ang sampung porsyento ng nagawa ko sa digmaan, gumagawa na sana ako ng mga himala ngayon! Kaya mamaya, sa buhay monghe, sinasabi ko: 'Sa hukbo tiniis ko ang ganoong paghihirap para sa Inang Bayan, at ano naman ang ginagawa ko para kay Kristo?' Sa madaling salita, kung ikukumpara sa mga paghihirap na tiniis ko sa hukbo, sa buhay monghe pakiramdam ko ay isang prinsip; dito hindi mahalaga kung may biskwit ako o wala. Dahil doon, habang may operasyon, alam mo ba kung anong uri ng pag-aayuno ang ginagawa namin? Nanghihip ng niyebe! Ang iba naman ay naghahanap sa paligid para makahanap ng pagkain, pero ako ay nakatali sa radyo — hindi ko ito maiwan. Minsan ay hindi kami nakakain ng labing-tatlong araw: binigyan kami ng isang rasyon ng tinapay ng sundalo at kalahating herreng bawat isa. Um inom ako ng tubig mula sa bakas ng kuko ng hayop, at hindi malinis na tubig-ulan, kundi tubig na halo sa putik. At minsan nakatikim pa ako ng 'lemonade'! Noong pagkakataong iyon, napawi na talaga ang uhaw ko nang makita ko ang bakas ng kuko ng hayop na puno ng tubig — dilaw na tubig! Umiinom ako nang umiinom nito!... At dahil doon, pagkatapos, sa buhay monghe, ang tubig, kahit puno ito ng iba't ibang uri ng peste, ay tila isang malaking biyaya para sa akin. Kahit papaano, mukha itong tubig.

At isang gabi, naputol ang linya ng kable. Disyembre 1948. Napapaligiran kami ng mga buntong niyebe. Sa alas kwatro ng hapon, inutusan kaming pumunta sa nayon (dalawang oras na lakad), ayusin ang linya, at bumalik. Pagkalipas ng dalawang oras — dilim na. Ang mga sundalo ay sobrang pagod at hindi makahanap ng lakas ng loob na pumunta. At saan ka naman makakakuha ng kable sa ganitong kapal ng niyebe!

— Ano, Geronda, hindi mo ba alam ang daan o kung paano inilag ang kable?

"Oh, alam ko naman ang ruta nang halos, pero mahuhuli rin kami ng gabi sa daan. Sa madaling sabi, binigyan nila ako ng ilang sundalo, at umalis kami. Una, habang nasa base pa namin, nilinis namin ang daan sa niyebe gamit ang pala para maaliw ang kumander, at nagpatuloy kami nang kaunti. Pagkatapos sinabi ko sa kanila: "Tara na, tara na, kailangan pa nating makabalik!" Ako ang nauna, dahil ang iba pa ay palaging nagrereklamo. "Ellada," sabi nila sa akin, "hindi naman pwedeng mamatay, pero narito tayo, mamamatay na tayo!" Ang paulit-ulit nilang pag-uusap tungkol sa iisang bagay! Kaya nagpatuloy kami: Lulubog ako sa niyebe, hihila nila ako palabas, lulubog uli ako, hihila nila ako muli... May sabre ako, at paminsan-minsan sinusuri ko ang niyebe sa unahan gamit iyon para makahanap ng matatapakan. Kailangan kong patuloy na mag-ingat. Ako ang nauna at sinabi ko sa kanila: 'Sige na, sige na, hindi dumaraan dito ang mga hayop at hindi nila masisira ang kable. "Pupunta tayo sa isang bangin kung saan nakasabit ang kable sa itaas ng lupa, at doon lang tayo titingnan." Sa wakas ay nakarating kami sa isang nayon, sa harap nito ay may mga terasang natatakpan ng niyebe, at nahulog ako mula sa isang teras pababa sa niyebe. Natakot ang iba pang magpatuloy pa para hilahin ako palabas. Sa wakas, bumaba kami, umaakyat nang paikot mula sa isang teras papunta sa susunod—huwag mo nang itanong kung paano—at pumasok kami sa nayon nang huli na ng gabi. Sa ilang bangin, sa isa o dalawang lugar, may nakita akong bangin; ikinabit namin ang kable at nakipag-ugnayan kami sa kumander. 'Umalis na kayo,' utos ng kumander sa amin. Pero paano kami makakabalik? Hindi lang dahil dumating na ang gabi, kailangan pa naming akyatin pabalik ang mga teras! Parang pupulutin kaming pababa! At paano pa namin matutuklasan ang daan? "Pero paano kami makakabalik?" tanong ko sa kumander. "Nakarating naman kami pababa nang paano man, pero paano kami aakyat pabalik ngayon? Sa halip, bumalik na lang tayo bukas ng umaga: aalis tayo mula sa kabilang dulo ng nayon at lilibot." "Hindi 'bukas'," sabi ng kumander, "ngayon na!" Sa kabutihang-palad, narinig ng katulong ng kumander ang usapan namin at nakiusap siya na hayaan kaming manatili sa nayon magdamag. Kaya nanatili kami. Sa isang bahay, binigyan kami ng ilang makakapal na kumot na lana. Nagsimulang akong manginig: dahil ako ang nasa unahan na naglilinis ng daan, basang-basa ako. Naawa sa akin ang aking mga kasama, dahil masasabi kong mas mahirap ang dinanas ko kaysa sa iba, at inilagay nila ako sa gitna. Pagkatapos ay naghapunan kami ng isang hiwa ng tinapay ng sundalo. Hindi ko naaalala na naranasan ko pa sa buhay ang ganoong kasayang naramdaman ko noon.

Kinailangan kitang bigyan ng mga halimbawang ito upang maunawaan mo kung ano ang sakripisyo. Sinabi ko sa inyo ang lahat ng ito hindi para palakpakan ninyo ako, kundi upang maunawaan ninyo kung saan nanggagaling ang tunay na kagalakan.

Sa huli, sa seksyon ng mga signal, niloloko ako ng mga kasamahan ko. 'Darating ang tatay ko para bisitahin ako; kailangan kong puntahan siya. Paki-cover mo ako,' sasabihin ng isa. 'Dumalaw ang kapatid kong babae sa akin,' ang tatar ng isa pa (samantalang hindi naman siya talaga kapatid nito). Kung may iba pang kailangan

lumabas sa anumang dahilan, ako ang nag-aalay ng sakripisyo: palagi akong naka-duty, pumapalit sa kung sino man. Pagkatapos ng turno ko, ako ang magwawalis at mag-aayos. Walang ibang pinapayagang pumasok sa kuwartel ng communications platoon, pati na ang mga opisyal mula sa ibang departamento; bukod pa rito, digmaan noon. Kaya hindi kami makakakuha ng tagalinis. Kukuha ako ng walis at lilinisin ko ang lahat ng silid. Doon ko natutunang magwalis. "Ito," sasabihin ko, "ay isang silid-serbisyo, isang lugar na sa isang diwa ay banal; hindi dapat iiwanang magulo." Hindi naman ako obligado na magwalis, at sa totoo lang, hindi ko rin alam kung paano: sa bahay, hindi ko pa nga nahawakan ang walis. At kahit pa gusto kong hawakan iyon, bubugbugin pa ako ng kapatid kong babae gamit ang walis na iyon! "Ang tagalinis," biro ng mga katrabaho ko, "ang walang hanggang biktima." Hindi ko iyon pinansin. At ginawa ko iyon hindi para makarinig ng "salamat," kundi dahil naramdaman kong kailangan ito at nagdudulot ito ng saya sa akin.

— Geronda, hindi ka ba nagkaroon ng kahit anong 'kaliwang' kaisipan? Halimbawa, hindi mo ba naisip: 'Si ganito't ganoon ay nag-eejoy sa labas imbes na dalawin ang kapatid niya'?

— Hindi, hindi ko kailanman nagkaroon ng ganoong mga iniisip. Mula nang may nagsabi sa akin, 'Pwede ka bang pumalit sa akin sandali?'—doon na iyon, ayos na ang usapin. At may isa pa na humiling sa akin ng pera, kunwari para sa kanyang mga anak, ngunit hindi lang niya ito ipinadala sa kanila, humingi pa siya ng pera sa kanyang asawa para sa sarili niyang gastusin. Naiintindihan mo ba? At hindi ko ginawa iyon para purihin ako ng 'magaling'; pakiramdam ko ay kailangan lang talaga. Hindi ako umalis sa kwartel ng yunit; sinamantala ito ng iba at inilagay lahat ng trabaho sa akin. Kinailangan kong gawin ang trabaho ng buong platoon. Isang buong buntong ng mga call sign, ang mga relay na walang tigil sa kalansing... Naging lubha akong wasak noon. Sandali akong nagkaroon ng lagnat na tatlumpu't siyam na punto limang grado, at hindi ko ito sinabi sa kahit kanino. Pero pagkatapos ay bumagsak ako dahil sa labis na pagkapagod at nawalan ng malay. Inihagis nila ako sa stretcher, at narinig ko ang mga tinig ng aking mga kasama: "Sige, Venedikt,¹⁵⁸, magpapagawa na tayo; dadalhin ka namin sa stretcher papunta sa lugar na nag-aayos ng mga lumang kotse." At dinala nila ako sa ospital. Doon ay iniwan akong walang nag-aalaga — sino ba ang mag-aalaga sa akin, abala ang lahat sa mga sugatan — pero naramdaman ko ang kagalakan. Ang kagalakang nagmumula sa sakripisyo, dahil ang sarili kong kapayapaan ay nagmumula sa katotohanang nagdadala ako ng kapayapaan sa iba.

Habang mas nakakalimot tayo sa ating sarili, mas naaalala tayo ng Diyos

Ang may diwa ng paghahain at pananampalataya sa Diyos ay hindi iniisip ang sarili. Kung hindi pinagyayaman ng isang tao ang diwa ng paghahain sa kanyang sarili, iniisip niya lamang ang sarili at nais niyang maghandog ang iba para sa kanya. Ngunit ang taong iniisip lamang ang sarili ay nagiging hiwalay sa kapwa at sa Diyos—isang dobleng pagkakahiwalay—at hindi tumatanggap ng Biyayang Divino. Ang ganitong tao ay walang silbi. At isipin ito: sa huli, walang sinuman ang susuporta, kahit sa makataong paraan, sa taong palaging iniisip lamang ang sarili, ang kanyang mga kahirapan at iba pa, sa oras ng pangangailangan. Malinaw na hindi siya tatanggap ng banal na tulong, ngunit hindi rin siya tatanggap ng tulong mula sa tao! Pagkatapos, hahanap-hanapin ng taong ito ang tulong dito't doon; ibig sabihin, magsisikap siyang makahanap ng tulong mula sa mga tao, ngunit hindi niya ito matatagpuan. Sa kabaligtaran: ang Diyos ay palaging iniisip ang taong hindi iniisip ang sarili, kundi palaging iniisip ang iba. At saka iniisip din siya ng ibang tao. Habang mas nakakalimot ang isang tao sa sarili, mas naaalala siya ng Diyos. Halimbawa, sa isang komunal na monasteryo, ang mayroong pag-ibig ay nagsasakripisyo, iniaalay ang sarili sa iba. Akala mo ba hindi ito napapansin ng iba? At paano nga ba hindi maisip ng iba ang kaluluwang ito na buong-buo ang pagbibigay sa iba, samantalang hindi iniisip ang sarili? At paano nga ba hindi maisip ng Diyos ang kaluluwang ito? Isang dakilang gawa. Dito, kitang-kita ang pagpapala ng Diyos; nakikita ang larawan ng banal na gawa.

Kapag hinarap sa isang mahirap na sitwasyon, sinusubok ang isang tao. Ang tunay na pag-ibig at pagsakripisyo sa sarili ay nahahayag sa mga sandaling iyon. Kapag sinasabi natin na ang isang tao ay mapaghandang magsakripisyo, ibig sabihin nito ay sa panahon ng panganib ay hindi nila iniisip ang kanilang sarili kundi ang iba. Pagkatapos ng lahat, gaya ng kasabihan: 'Ang tunay na kaibigan ay nakikilala sa oras ng

¹⁵⁸ Iyon ang pangalan ng isang kilalang pari at mangangaral sa mga pook na iyon, at tinawag siyang Benedict ng kanyang mga kapwa pari, na nagnanais asarin ang Matanda.

pangangailangan.' Kung, huwag sana, magsimulang bumagsak ang mga bomba ngayon, halimbawa, malilinaw kung sino ang iniisip ang iba at sino ang iniisip lamang ang sarili. Ngunit ang mga nakasanayang mag-isip para sa sarili lamang ay, sa panahon ng kagipitan, mag-iisip pa rin para sa sarili, at hindi iisipin ng Diyos ang ganoong tao. Kung, gayunpaman, matutong mag-isip nang maaga ang isang tao hindi para sa sarili kundi para sa iba, sa panahon ng panganib ay iisipin din niya ang iba. Doon lalabas kung kanino may tunay na pagsakripisyo sa sarili, at kanino may pag-ibig sa sarili.

Kung hindi magsimula ngayon ang isang Kristiyano na magsakripisyo ng isang bagay—ang ilan sa kanyang sariling mga pagnanasa, ang kanyang makasarili—paano niya kailanman mararating ang punto ng pagsasakripisyo ng kanyang buhay sa panahon ng kagipitan? At kung ngayon ay natatakot siya sa mabigat na gawain at nag-aalala na huwag magtrabaho nang mas mahirap kaysa sa iba, paano niya kailanman mararating ang kalagayan kung saan siya ay magmamadaling ibigay ang kanyang buhay para sa iba? Kung abala siya ngayon sa mga walang kabuluhang bagay, paano niya maisip ang iba sa mismong sandaling nanganganib ang kanyang buhay? Lalo pang magiging mahirap iyon. Kapag dumating ang mahihirap na panahon at makita ng ganoong tao ang kanyang kapwa na nahimatay sa daan dahil sa lagnat, iiwanan niya itong nakahiga doon, aalis at sasabihin: 'Mas mabuti pang humiga na lang ako, baka mahimatay din ako.'

Ngunit sa digmaan, pakikibaka ito para sa buhay—buhay mo at ng iba. Ang tapang ay nasa pagmamadaling tumulong sa kapwa, ngunit kung walang pagsasakripisyo, ang bawat isa ay nagsusumikap na iligtas ang sarili. Ngunit narito ang napagmasdan: sa digmaan, natatagpuan ng isang bomba o mina ang sinumang susubukang tumakas. Tila nais ng taong iyon na iwasan ang panganib, ngunit mas mabilis niyang dinadala ang kanyang sariling kapahamakan. Kaya hindi dapat sumubok na tumakas mula sa panganib, at lalong-lalo na hindi sa kapahamakan ng iba. Naalala ko ang isang insidente na naganap noong Digmaang Albanian.¹⁵⁹ May isang sundalo na may dalang batong slab na ginagamit niya upang takpan ang ulo laban sa mga bala at shrapnel. Nang kailangan niyang lumayo sandali, inilagay niya ang slab sa ilalim ng hukay, nakasandal sa pader. Nang makita ito ng kapitbahay niya, agad niyang kinuha ang slab at dinala ito. "Ngayon," naisip niya, "lumitaw na ang isang magandang pagkakataon para kunin ito para sa akin." Gayunpaman, sa mismong sandaling iyon ay sumabog ang isang mina, na hindi nag-iwan ng kahit basang mantsa. Nang makita niyang pumuputok ang mga kanyon sa paligid niya, kinuha ng kawawang lalaki ang slab, ngunit hindi niya inisip na maaaring bumalik ang may-ari nito. Iniisip niya lamang ang sarili at naghanap ng dahilan para sa kanyang ginawa: "Dahil wala na siya, pwede ko nang kunin ang kalan na ito para sa sarili ko." Oo, umalis nga siya, pero pag-aari pa rin niya ang kalan. At may isa pa na umiwas sa kanyang tungkulin habang nagpapatuloy ang digmaan. Wala siyang inisip na iba. Ang iba ay ibinigay ang kanilang buhay para sa kanilang bansa — ngunit siya ay nanatili sa bahay. Hanggang sa huling sandali, nang maging kritikal ang sitwasyon, sinikap niyang iwasan ang panganib. Nang dumating ang mga Briton, sinubukan niyang makapasok sa kanilang hanay, ipinakilala ang sarili kay Zervas¹⁶⁰, at dahil may hawak din siyang pagkamamamayan ng Amerika, sinamantala niya ang pagkakataon at tumakas papuntang Amerika. Pagkarating pa lang niya doon, namatay na siya! Ang kawawa niyang asawa ay nagsasabi: 'Gusto niyang makatakas sa Diyos!' Kaya namatay siya, habang ang iba na nakipagdigma ay nakaligtas.

Ang mga namamatay nang bayani ay hindi namamatay

Naalala ko na sa hukbo ay iisa ang aming layunin. Ginawa ko ang aking makakaya, ngunit ang iba ay kasing mapaghandang magsakripisyo — kahit naniniwala man sila sa buhay pagkatapos ng kamatayan o hindi. "Bakit kailangang mamatay ang taong ito? Siya ang pinuno ng pamilya," ang sasabihin nila, at saka sila mismo ang aalis para sa isang mapanganib na misyon. Ang sakripisyong ginawa ng mga taong ito ay mas mahalaga kaysa sa isang mananampalataya. Ang mananampalataya ay nagtitiwala sa banal na katotohanan at gantimpala, samantalang ang mga hindi mananampalataya ay hindi alam na ang sakripisyong pinili nila ay hindi nasayang, na sila ay gagantimpalaan para rito sa kabilang buhay.

¹⁵⁹ Ang Digmaang Albanian (o Albanian Front) – ang digmaan noong 1940–41 sa pagitan ng Gresya at ng Pasistang Italya. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶⁰ Napoleon Zervas (1891–1957) – pinuno ng kilusang anti-pasista na 'National Greek Democratic Union', na lumaban laban sa mga Nazi sa Epirus at sa ilang iba pang rehiyon ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

Noong panahon ng okupasyon, sa Davakis,¹⁶¹, inaresto ng mga Italyano ang mga batang opisyal, isinakay sila sa isang barko, at pagkatapos ay sinunog ito. Pagkatapos noon, sinimulan nilang hulihin ang mga sibilyan; ang mga unang nahuli ay pinahirapan upang pilitin silang pangalanan ang iba pang mga residente na may armas sa bahay. Kung sana'y nakita mo ang paghahain na ipinakita ng mga karaniwang tao noon! Sa Konitsa, malapit sa bahay namin, kung saan matatagpuan ngayon ang Simbahan ni San Cosmas ng Aetolia, dati ay may moske. Ang mga naaresto ay ikinulong sa moske at binugbog buong gabi gamit ang latigo na may tinik o mga hubad na kable: inuunat nila ang kable palabas, tinatalian ng piraso ng tingga ang mga dulo, at binubugbog ang mga tao gamit ang mga kawad na ito.

Hinahati ng matigas na kawad ang balat. At upang hindi marinig ang mga sigaw, kumanta o tumugtog ng musika ang mga Italyano. Dito nagmula ang kasabihang 'pamatayan na may musika'. Bukod dito, isinabit nang nakabaliktad ang mga kawawang biktima sa kanilang mga paa, at dumadaloy ang dugo mula sa kanilang mga bibig. Ngunit nanatili silang tahimik, dahil inisip nila: "Kung magkumpisal kami (at alam nila kung sino ang may hawak ng mga riple), papaluin din nila ang lahat ng iba para mapilitan ding magkumpisal." Kaya't ang mga unang nahuli ay nagpasya: "Mas gugustuhin pa naming mamatay kaysa magpatunay na walang riple ang iba." At ang iba, matapos ang isa o limang ok¹⁶² o ng pagpapahirap, sinabi sa kaaway kung saan itinago ang mga sandata. Nagkaroon ng taggutom, at naging mga taksil ang mga tao. Ang ilang Italyano mula sa batalyon, na kinukuha mula sa mga anak sa labas ng kasal, ay tunay na mga barbaro na may lahat ng kompleks ng kabarbarohan. Ipinaglabas nila ang kanilang galit sa iba. Dinadakup nila ang maliliit na bata, hinuhubaran sila nang hubo't hubad, mga kawawa, pinapatong sa nag-aapibong sipit na bakal at dinudumihan ng kanilang mga paa upang masunog ang kanilang mga katawan. Tinortyur nila ang mga bata para ipaamin sa kanilang mga magulang kung sino ang may baril. "Wala akong alam, wala akong alam!" — ang sigaw ng mga matatanda, habang sinisilab ng mga tortyurista ang kanilang mga anak. Nais kong sabihin na marami ang pinili ang mamatay, kahit na sila ay mga taong makamundo, upang hindi na masaktan o mapatay ang iba. Sa paggawa nito, nakapagligtas sila ng marami. At dahil dito, sa tulong ng iilang bayani, nakaligtas tayo bilang isang bayan.

Ang mga namamatay nang bayani ay hindi namamatay. At kung walang kabayanihan, huwag asahang may mabubuting mangyayari. Alamin din na ang taong may pananampalataya ay magiging matapang! Makriyannis,¹⁶³, kawawang tao, ang pinagdaanan niya! At sa anong mga panahon!

— Minsan ay sinabi niya, Geronda: 'Nanghina na ang aking mga mata.'

— Oo, nabulag ang kanyang mga mata. Dahil sa paghihirap at pagkabahala na tiniis niya, mistulang may usok ang kanyang mga mata. Nabubuhay sa mahihirap na panahon, palagi niyang isinusuko ang sarili dahil sa sakit at pag-ibig. Hindi niya inisip ang sarili, hindi kailanman isinasaalang-alang ang sarili. Lumalaban para sa kanyang Inang-bayan, hindi niya kinatakutan ang kamatayan. Nakaranas si Makriyannis ng mga espirital na estado. Kung siya ay naging monghe, sa tingin ko ay halos hindi siya naiiba kay Antonio na Dakila. Sa kabila ng kanyang mga sugat at pinsala, nagsasagawa siya ng tatlong libong pagyuko [bawat araw]. Nang siya ay yumuko, nabubuksan ang kanyang mga sugat, natatapon ang kanyang mga bituka, at siya mismo ang nagbabalik nito sa kanyang lugar. Ang tatlo sa aking pagyukyod ay katumbas ng isa sa kaniya. Basa ng luha ang sahig sa harap niya. At paano kung tayo ang nasa kalagayan niya? Tumakbo na sana tayo sa ospital para magpatingin sa doktor! Huhugahan tayo ng mga taong makamundo!

Ang sinumang hindi pinag-aaralan ang sarili ay tumatanggap ng Banal na kapangyarihan

— At sa digmaan, Geronda, naranasan mo bang mapunta sa panganib?

¹⁶¹ Konstantinos Davakis (1897–1942) – isang kolonel sa hukbong Griyego, isang mahusay na kumander militar, at kumander ng independiyenteng Brigada ng Pindus noong Nobyembre 1940. Ang tagumpay na nakamit ni K. Davakis sa Kabundukan ng Pindus laban sa dibisyong pangmuntanyang infanteriya ng Italya na 'Giulia' ang kauna-unahang seryosong pagkatalo ng blokeng pasista sa Ikalawang Digmaang Pandaigdig. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶² Oka – isang yunit ng timbang na katumbas ng 1,280 gramo. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁶³ Ioannis Makriyannis (1797–1864) – Heneral Mayor, pambansang bayani ng Gresya. Isa sa mga pinaka-mapag-sakripisyong mandirigma laban sa mga Turko noong Rebolusyong Griyego (1821–1830). May-akda ng 'Mga Memoir' tungkol sa rebolusyon at sa pakikibaka para sa kalayaan. Ang buhay ni I. Makriyannis ay isang magandang halimbawa ng makristiyanong pag-ibig na mapaghandang magsakripisyo para sa Diyos, sa kapwa, at sa sariling bayan. – *Tala ng tagasalin*.

— Oh! Minsan lang ba o dalawang beses? Ngayon ko lang pinagmumuni-muni kung paano ako tinulungan ng Diyos, at labis akong naantig. Pero noon, hindi ko iyon inisip. Lalo na ang kamatayan—hindi ko iyon inisip man lang. Kapag nagpasya kang mamatay, wala kang kinatatakutan. Ang determinasyong mamatay ay kasing-lakas ng isang libong bodyguard. Ang kamatayan ay kaligtasan. Sa digmaan, ang sagisag ng isang pangkat ng mga banal na boluntaryo ay isang bungo. Ibig sabihin nito: nagpasya na silang mamatay. Ang sinumang makakalimot sa sarili para sa kapakanan ng iba o para sa kabutihang panlahat, ay tumatanggap ng banal na kapangyarihan. At tingnan mo, kung ang isang tao ay ginagabayan ng paghahain sa sarili, pinoprotektahan siya ng Diyos. Naalala ko noong minsan na nagbukay kami sa likod ng isang bangin. Nagbukay ako ng maliit na kanal at doon ako sumilong. May isang gumapang papunta: 'Papasukin mo rin ako,' sumunod ang isa pa: 'Ako rin.' Pinayagan ko silang pumasok sa kanal dahil iyon ang hiling nila, habang nanatili ako sa labas. Noong gabi, nang magsimula ang mabigat na putok ng artilerya, dumampi sa ulo ko ang isang piraso ng shrapnel. Hindi ako nakasuot ng helmet, hood lang. "Mga kaibigan," sigaw ko, "tinamaan ako ng shrapnel!" Hinipo ko ang ulo ko—hindi ako nakaramdam ng dugo; hinipo ko ulit—wala talaga! Ang shrapnel ay bahagyang dumampi lang sa ulo ko, na nag-ahit ng buhok mula sa noo hanggang tuktok: iniwan nito ang isang malinis na guhit na anim na sentimetro ang lapad sa ulo ko.

Hindi ninyo pa naranasan ang mahirap na panahon, ang pananakop; hindi ninyo pa nakita ang digmaan, ang mga kaaway, o ang dalamhati. Sana'y hindi ninyo na kailangang makita ang alinman sa mga iyon, ngunit iyan mismo ang dahilan kung bakit hindi ninyo nauunawaan kung ano ang pakiramdam. Gayunpaman, ang ating panahon ay parang kumukulog, umuungol na kaldero. Kailangan natin ng katatagan, lakas ng loob, at tapang. Kung may mangyari man, tiyaking hindi ka mahuhuling lubos na hindi handa. Maghanda na kayo ngayon, upang kayo'y makasagupa ang pagsubok. At gaya ng sinabi ni Kristo: '*...maging handa,*¹⁶⁴, hindi ba? Ngayon, sa pamumuhay sa ganitong mahihirap na panahon, hindi lamang tayo dapat handa, kundi tatlong beses na handa, sa pinakamababa! Marahil ay haharapin natin hindi lamang ang biglaang kamatayan, kundi pati na rin ang iba pang panganib. Kaya, itabi natin ang anumang pagnanais na magpakomportable! Nawa'y gumana ang gawaing kawanggawa sa ating kalooban at naroroon ang diwa ng pagsakripisyo.

Sa ngayon, nakikita kong may inihahanda, isang bagay na malapit nang mangyari ngunit paulit-ulit na ipinagpapaliban. May mga patuloy na maliliit na pagkaantala. Sino ang nagpapaliban sa mga takdang panahon na ito? Ipinagpapaliban ba ito ng Diyos? Isang buwan pa lang, dalawa pa lang!.. Ganun talaga.¹⁶⁵ Ngunit dahil hindi natin alam kung ano ang naghihintay sa hinaharap, palaguin ninyo ang pag-ibig sa inyong mga sarili hangga't maaari. Iyan ang pinakamahalaga: na magkaroon ng tunay, hindi huwad, na pag-ibig-magkapatid sa pagitan ninyo. Kung mayroong tunay na malasakit, habag, at pag-ibig, ang isang tao ay laging kumikilos nang tama. Ang kabaitan at pag-ibig ay isang puwersa. Ingatan ang mga lihim hangga't maaari at huwag masyadong maging bukas sa pagsasalita: pagkatapos ng lahat, kung ang lihim ay alam 'lamang ng iyo, at ako, at siya, at ng kampanaryong si Simeon,' ano ang mangyayari rito? Kahit sa simpleng kamangmangan ay maaari kang makasakit, at saka mo sasabugin ang ulo mo sa pader. Dapat mong makita kung paano nila itinatago ang mga lihim sa hukbo! Kapag napagtanto mong maaari kang mahuli bilang bihag, ang unang gagawin mo ay sirain ang iyong mga kodigo: gupitin ang talaan sa maliliit na piraso at lunukin ang mga ito. Noong minsan, nang mapunta ako sa isang mapanganib na sitwasyon, ginawa ko nga iyon, dahil kung napunta ang mga call sign sa kamay ng mga rebelde, malalaman nila na ang [ating] mga tropa ay nasa ganitong lugar, na wala silang suplay, at iba pa. At pagkatapos ay magpapadala sila ng mensahe sa radyo sa [ating] himpilan, hihiling na lumipad ang ating puwersang panghimpapawid at maghulog ng suplay para sa kanila, at mga bomba sa aming mga ulo. Naiintindihan mo ba? [Sa pag-alam sa mga call sign], makokontak nila ang punong-himpilan sa ngalan ng hukbong gobyerno. Kung ikaw ay isang radio operator at mahuhuli bilang bihag, huhugutin nila ang iyong mga kuko gamit ang pliyer para ipaamin sa iyo ang mga call sign. At mas pipiliin mong hugutin ang iyong mga kuko kaysa maging isang traidor. Isang [operator ng radyo], upang pilitin siyang ibunyag ang nilalaman ng isang mensahe sa radyo, ay sinunog sa apoy ang kanyang mga kilikili, ngunit hindi siya umamin, na para bang naparalisa. Hindi niya ipinagkanulo sa kaaway ang mga lihim at dahil dito ay naging isang martir siya. At ang

¹⁶⁴ Mat. 24:44; Luc. 12:40.

¹⁶⁵ Ibinigay noong Nobyembre 1984.

mga kababaihan ay nagdala ng mga dokumento para sa hukbo sa mga upuan ng mga multo at handa silang mamatay.

Ang kamatayan sa digmaan ay lubos na nakalulugod sa Diyos, sapagkat ang isang taong namatay nang matapang ay iniaalay ang sarili upang protektahan ang iba. Ang mga taong, dahil sa dalisay na pag-ibig, ay iniaalay ang kanilang buhay upang protektahan ang kanilang kapwa, ay sumusunod sa halimbawa ni Kristo. Ang mga taong ito ang pinakadakilang bayani; pati ang kamatayan mismo ay natatakot at nanginginig sa harap nila, sapagkat dahil sa pag-ibig ay hinahamak nila ang kamatayan at sa gayon ay nakakamtan nila ang walang-kamatayan, na sa ilalim ng lapida ay natatagpuan ang susi sa kawalang-hanggan at madaling nakapasok sa walang-hanggan kaligayahan.

Ang buong buhay ng monghe ay isang sakripisyo

Ang buong buhay ng isang monghe ay natural na tumutulong sa kanya upang magkaroon ng pag-ibig at paghahain sa sarili. Nagsimula siya sa kanyang paglalakbay upang mamatay para kay Kristo. Ibig sabihin, nagsimula siya sa kanyang paglalakbay alang-alang sa paghahain. Ang isang monghe ay walang [makalupang] obligasyon, kaya dapat niyang linangin sa kanyang sarili ang diwa ng paghahain ng sarili. Ang isang layko ay hindi naglakbay upang mamatay para kay Kristo, at bukod pa rito, mayroon siyang makalupang obligasyon: inaalagaan niya ang kanyang pamilya at ang kanyang mga anak, kaya hindi ganoon kaistrikto ang mga inaasahan sa kanya; mayroon siyang dahilan. Halimbawa, sa digmaan, nagsusumikap ang isang may-asawa at anak na iwasan ang panganib upang hindi maiwan sa lansangan ang kanyang mga anak. Hindi niya iniisip na kung iiwas siya sa panganib, maaaring mamatay naman ang iba na may anak din. Bueno, iyan nga ang isang bagay: dito, may malasakit naman sa sariling pamilya. "Ang mga anak ko," maaaring sabihing iyon ng ganoong tao, "ay mapababayaan sa lansangan." Maaaring, nang hindi maniniwala sa anumang ibang buhay, subukan niyang iligtas ang buhay na ito.

— Kaya, Geronda, dapat bang palaging isakripisyo ng isang monghe ang sarili?

— Ngunit nasabi na natin na ang buong buhay ng isang monghe ay isang sakripisyo. Kung hindi, bakit nga ba tayo nagiging monghe? Kung ang isang monghe ay kulang sa aspetong ito, hindi siya tunay na monghe. Anong espirituwal na pakikibaka ang ating mapag-uusapan kung gayon? Kung walang sakripisyo, walang puwang para sa espirituwal na pakikibaka. At kung walang sakripisyo, kahit gaano pa kasipag ang isang monghe na mabuhay nang espirituwal, magiging walang kabuluhan ang lahat. Sa Banal na Bundok sinasabi nila na ang ganitong buhay-espirituwal ay parang mga pantaboy sa hardin: ang isang monghe na namumuhay nang ganito ay hindi man lang makapagtaboy ng mga demonyo, lalo na ng mga uwak—at iyon pa nga ay isang tagumpay. Kapag masigasig na isinagawa ng isang tao ang tungkuling nasa kanyang harapan sa buhay na ito, nagniningas din sa kanyang kalooban ang banal na apoy. Kung wala ang banal na apoy na ito, wala siyang silbi. Ang apoy na ito ang nagbibigay sa kanya ng kagalakan, ng lakas ng loob, at ng sigasig. Ganito ang sinabi ng Panginoon: "*Dumating ako upang magdala ng apoy...*"¹⁶⁶ Kapag naroroon ang banal na apoy na ito, parehong nagbubunga ang pag-awit ng mga salmo at ang panalangin ng monghe, para sa kanyang sarili man o para sa iba. Ang puso ng isang babae, lalo na, kapag napadalisay, ay may dakilang kapangyarihan at lubos na nangingibabaw sa panalangin, na nagiging isang 'radar'. Ngunit ang sinumang kulang sa pag-ibig at paghahain sa sarili ay makakaranas ng ligaya o paghihirap sa mundo; hindi makaranas ng espirituwal na kagalakan ang ganoong tao.

Kaya sinasabi ko sa inyo: linangin ninyo ang paghihirap-sakripisyo at ang mapagkapatid na pag-ibig. Nawa'y maabot ng bawat isa sa inyo ang isang espirituwal na kalagayan upang, kapag napasama kayo sa isang mahirap na sitwasyon, mailigtas ninyo ang inyong sarili nang mag-isa. Kung hindi siya nasa espirituwal na kalagayan, ang isang tao ay natatakot, dahil mahal niya ang kanyang sarili. Maaari pa niyang itakwil si Kristo; maaari pa siyang ipagkanulo Siya. Dapat kayong maging handa na mamatay. Tingnan ninyo, may mga taong makamundo na hindi man lang naniniwala sa Paraiso, ngunit iniaalay pa rin nila ang kanilang sarili. Ngunit tayo'y naniniwala na walang bagay na walang kabuluhan, na may kahulugan ang ating sakripisyo. Ang mga taong makamundo, sa kanilang lubos na kamangmangan, ay iaalay ang kanilang sarili, inilalagay ang kanilang buhay sa panganib upang protektahan ang iba, ngunit ang mga monghe ba ay hindi mag-aalay ng kanilang sarili

¹⁶⁶ Lucas 12:49.

bilang sakripisyo? Nagsimula tayo sa ating paglalakbay upang mamatay para sa pag-ibig ni Kristo. Wala tayong mga makamundong obligasyon, at kung kulang pa tayo sa diwa ng paghahain, ano nga ba ang ginagawa natin dito? Kahit ang mga langgam ay tatawa sa atin! Nakita mo na ba kung paano ginagawang katawa-tawa ng mga langgam ang mga tao? Ginagawang katawa-tawa nila ang mga tamad!

— Geronda, posible bang handa akong tumulong sa iba, ngunit hindi puro ang aking mga motibo?

— Palagi itong halata. Kapag hindi dalisay ang mga motibo, hindi nakakapagpahinga ang espiritu; napagtatanto nito ito at nagsusumikap na linisin ang mga ito. Lubos akong naantig sa kaluluwa ng isang babae na dumalaw sa akin noong isang araw. Pag nalaman niyang may masakit at naghihirap, hindi siya makatulog: nagdadalamhati siya at umiiyak. At gayon pa man, siya mismo ay namumuhay sa mundo. Ibinahagi niya sa isang tao ang nangyayari sa kanya, at bilang tugon ay nasabi sa kanya: 'Marahil ito ay tukso ng kaaway.' Ngunit maaari nga bang magmula sa tukso ang ganitong bagay? Maaari lamang linlangin ng diyablo ang isang tao kung ginagawa nila ang mga bagay na ito para ipakita, at kung gayon ay magiging huwad ang mga pakiramdam.

Alisin mo ang iyong 'sarili' sa iyong mga gawa. Ang isang tao, sa paglabas mula sa kanyang 'sarili', ay lumalabas sa lupa at pumapasok sa ibang kapaligiran. Hangga't nananatili ang isang tao sa kanyang sarili, hindi siya maaaring maging isang taong makalangit. Walang espirituwal na buhay kung walang sakripisyo. Tandaan, kahit kaunti, na umiiral ang kamatayan. At dahil mamamatay din naman tayong lahat, huwag tayong maging masyadong maingat sa ating sarili. Hindi ibig sabihin ay dapat nating pabayaang ang ating kalusugan, ngunit huwag din tayong sumuko sa ginhawa. Hindi ko sinasabing magpakasapalaran ka sa mapanganib na pakikipagsapalaran, ngunit tiyak, kapatid ko, dapat ay may kaunting kabayanihan ang isang tao! Gaano kalaking tapang ang ipinakita ng mga bayani sa pagharap sa kamatayan noong digmaan! Isang monghe, na nakipaglaban kasama si Kondilis¹⁶⁷ (si Kondilis ay isang makabayan, isang bayani), ang nagsabi sa akin na noong Digmaang Asia Minor, nang dumarating ang puwersang pandagat ng mga Griyego malapit sa Constantinople, nasa barko si Kondilis at, sa sandaling makita niya ang Constantinople sa kalayuan, ay nagsimulang kumilos na parang baliw. "Tara na, mga kasama," sigaw niya, "kung mamamatay tayo, mamatay na tayo! Kahit ngayon o bukas! Kung mamamatay tayo, mamatay tayo bilang mga bayani! Hoy, mga kasama! Mamatay tayo bilang mga bayani para sa ating Inang Bayan!" Hindi niya na nga hinintay na makarating pa ang barko sa pampang. Sa kanyang kasabikan at matinding pagnanasa, hindi niya napansin na hindi pa nakakarating ang barko sa pampang — tumalon siya at nahulog sa dagat. Ganoon na lang ang apoy sa kanyang kalooban! Hindi siya marunong lumangoy: hinila siya ng iba palabas ng tubig.

— Geronda, sinabi mong dapat nating subukang palayain ang bawat kilos natin mula sa ating 'sarili'. Paano natin iyon gagawin?

— Gusto mong ihain na lang sa iyo ang lahat. Ano ang ibig sabihin ng pagtanggap ng ating 'sarili'? Kailan ko aalisin ang aking 'sarili'? Paano natin matatanggal ang ating 'sarili' sa ating pag-ibig? Paano natin mapapalinis ang ating pag-ibig? Hangga't hindi ko isinaalang-alang ang sarili ko, doon ko natatanggal ang aking 'sarili.' At sa pamamagitan ng pagputol sa ating kalooban, ating kahinaan, ating kapayapaan, natatanggal din natin ang ating 'sarili.' Sa pamamagitan ng pagsunod at katahimikan, maraming bagay ang nawawala sa ating pagka-sarili. Kapag ang ating pag-ibig ay walang pag-iimbot, inaalis din natin ang ating 'sarili', ngunit dapat may sakripisyo rin sa ating pag-ibig. Nauunawaan mo ba ito? Halimbawa, nais ng isang madre na pumunta at makita ang Ina Superior at nakita niyang nais din ng isa pang madre na bumisita sa kanya. Kung agad na ipinagpapalipat ng unang madre ang kanyang lugar sa kapatid, kahit alam niyang wala namang partikular na problema ang kapatid, pag-iigihan niya ang pagsunod, pagsakripisyo at iba pa. At kapag buong puso niyang ibinigay ang kanyang lugar sa iba at hindi nagsalita sa Ina Superior, si Kristo Mismo ang magsalita sa kanya. Gayunpaman, dapat niyang maunawaan na ito ay kinakailangan; dapat niyang gawin ito dahil hinihimok siya ng kanyang puso, at hindi dahil lamang 'sinasabi ito ng mga Banal na Ama.' Sa ganitong paraan, tumatanggap siya ng dobleng biyaya mula sa Diyos. At sa kasong ito, ang isang madre ay tumatanggap ng espirituwal na tulong sa makataong paraan, samantalang ang isa naman ay tumatanggap ng tulong sa banal na paraan, nang direkta mula kay Kristo.

¹⁶⁷ Georgios Kondylis (1879–1936) – isang kilalang militar at estadista ng Gresya. Isang aktibong kalahok sa mga labanan sa Asia Minor noong dekada 1920. Sa mga sumunod na taon, hinawakan niya ang mga posisyon bilang Ministro ng Depensa, Ministro ng Interyor, at Punong Ministro ng Gresya. – *Tala ng tagasalin*

Pansinin mo rin ang mga taong makamundo na nagpapakita ng kabutihang-loob na hindi matagpuan kahit sa mga monghe. Napapansin ko na sa mundo, bagaman maaaring hindi maniwala ang mga tao at may mga kahinaan at pagnanasa, ay mayroon silang malambot na puso ayon sa itinakda ng Diyos. Nakikita nila ang isang nangangailangan at, kahit hindi nila ito kilala, ay inaabot nila ang kanilang tulong. Maraming tao, na hindi man naniniwala sa pag-iral ng Langit, kapag nakakita ng panganib, ay agad na kumikilos upang pigilan ang kasamaan, handang isakripisyo ang kanilang sariling buhay para mabuhay ang iba, at nagmamadaling ipamahagi ang kanilang mga ari-arian sa kapwa. Maraming taon na ang nakalipas, sa isang pabrika, isang manggagawa ang naipit at hinihila papasok sa isang makina. Sa kabila ng maraming lalaki sa paligid, isang babae ang nagmadaling sumaklolo upang iligtas siya. Ang mga lalaki, na 'matapang' naman, ay nakatayo lamang at nanonood. Ngunit hinila niya ito palabas ng makina, at dahil dito ay naipit ang kanyang damit, na nagpaikot sa kanya papasok sa makina, at siya ay nasawi. Isang martir! Isang dakilang gawa ito!

Hindi iniisip ng ganitong mga tao ang kanilang sarili: itinakwil nila ang kanilang 'sarili'. At nang itakwil nila ito, agad na pumapasok si Kristo sa kanila.

Kabanata 3.

Tungkol sa kung paano isinisilang ang tapang mula sa pagtitiwala sa Diyos

Walang kabastus-bastosan sa tapang

Ang mga kabayanihan ay hindi ginagawa ng mga matatangkad, kundi ng mga may tapang, bukas na puso, at determinasyong isakripisyo ang kanilang sarili. At sa digmaan, ang mga may tapang ay may kabaitan din at hindi pumapatay ng iba, sapagkat walang kabastusang kaakibat ng tapang. Ang ganitong mga tao ay hindi baril ang kalaban, kundi sa paligid nito, at pinipilit itong sumuko. Mas pipiliin ng isang mabait na tao na mamatay kaysa pumatay. Ang taong may ganitong disposisyon ay bukas sa mga banal na puwersa. Ang masasamang tao naman ay duwag at walang tapang; tinatakpan nila ang kanilang takot ng kayabangan, natatakot sila sa kanilang sarili at sa iba, kaya dahil sa takot, patuloy silang pumaputok nang hindi humihinto. Noong naglilingkod ako sa militar noong digmaang sibil, minsan ay pumasok kami sa isang nayon. "Walang tulisan dito," sabi sa amin ng mga taga-roon, "umalis na silang lahat. Isang baliw na babae na lang ang natira." Napansin ng isa sa aming mga tauhan ang babae mula sa malayo at pinaputukan siya nang dalawang beses gamit ang submachine gun. "Ano'ng ginawa ko sa'yo?" sigaw ng kawawang babae, at bumagsak siya sa lupa.

— Dahil ba sa takot niya?

"Oo, dahil sa takot. Ang mga taong ganoon ay naghahanap ng madaling solusyon para sa kanilang sarili. 'Mas mabuting tapusin na lang ang kaaway,' sabi nila, para hindi na mag-alinlangan. Ang isang hindi gaanong duwag ay hindi gaanong malupit. Susubukan niyang hindi makilos ang kaaway, halimbawa, sa pamamagitan ng pagtatama sa braso o binti nito, pero hindi niya papatayin.

Iba ang tapang at katapangan, ngunit ibang usapin ang malisya at krimen. Ang pagkuha sa mga kaaway bilang bihag para lang putulan ng lalamunan ay hindi tapang. Ang tunay na tapang ay ang dakpin ang kaaway, basagin ang kanyang riple, at palayain siya. Ginawa nga iyon ng aking ama. Nang mahuli niya ang mga Chet,¹⁶⁸, na nanloloob sa Faras, kinuha niya ang kanilang mga riple, binasag ang mga ito at sinabi: "Mga babae kayo, hindi lalaki." Pagkatapos noon, pinakawalan niya sila. At minsan, nagbihis siya bilang isang mayamang babaeng Turko, pumunta sa kanilang kampo at hinanap ang pinuno. Nauna na niyang inayos sa kanyang mga tauhan na sumalakay sila agad kapag narinig nila ang senyales. Nang dinala siya ng mga Chet sa pinuno, sinabi ng aking ama sa kanya, 'Hayaan mong umalis ang iyong mga tauhan at iwanan mo kami.' Pagkalayo nila, kinuha ng aking ama ang riple ng pinuno, binasag ito sa dalawa at sinabi sa tulisan: 'Ngayon babae ka na, at ako si Eznepidis!'¹⁶⁹

¹⁶⁸ Mga bandidong Turko. Tingnan din sa aklat: *Ika-nakatandang Paisios ng Bundok Athos*. Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya. Lavra ng Banal na Trinidad at San Sergius, 1997. mga pahina 22, 74

¹⁶⁹ Apelyido ng Nakatatanda.

Pagkatapos ay ibinigay niya ang senyales, sumugod ang kaniyang mga tauhan at pinalayas ang mga tulisan mula sa nayon.

Upang magtagumpay, dapat ay may bahid ng kabaliwan, sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Depende sa kung paano gamitin ng isang tao ang kabaliwang ito, siya ay nagiging santo o bayani. Gayunpaman, kung ang taong iyon ay lumihis sa tamang landas at mailigaw ng kasamaan, maaari siyang maging kriminal. Ang kulang sa ganoong walang-pakundangang ugali ay hindi maaaring maging santo o bayani. Kaya't kailangang igo ang ating panloob na makina; ang ating puso at tapang ay dapat kumilos. Dapat maging walang-pakundangan ang puso. Marami akong kilalang retiradong opisyal na, dahil sa hindi mapakaling kalagayan, ay hindi matagpuan ang kanilang lugar sa buhay. Ang ilan sa kanila ay gusto nang magsimula ang digmaan para makasali sila sa gitna ng labanan — ganoon sila kasidhi. Ang iba naman, sa sandaling matanggap nila ang tawag para maglingkod, ay nanginginig sa buong katawan, habang ang iba pa ay nagpapanggap na baliw para hindi makasali sa hukbo. Ilang retiradong opisyal na ang nagsabi sa akin na gusto nilang pumunta sa Bosnia at makipaglaban! Dahil nabigo silang gamitin ang kanilang tapang sa buhay-espirtwal, nagagalak sila sa pagkakataong makipaglaban kapag naririnig nila ang balita ng digmaan. Alam mo ba kung anong mga kabayanihan, anong mga pakikibakang espirtwal ang sana'y pinagdaanan ng mga makapangyarihang lalaking ito kung nakilala nila ang buhay-espirtwal? Sana'y naging mga santo na sila.

Anong tapang ang mayroon noon

— Geronda, minsan sinabi mo sa amin ang tungkol sa iyong lola...

— Ang lola ko ay isang napakatapang na babae. Bilang pag-iingat, palagi siyang may dalang yatagan.¹⁷⁰ Narito na: isang biyuda, dalawang anak, puro Turko ang nakapaligid, pero kailangan niyang magpatuloy sa buhay... Mahirap na mga taon iyon... Kinatatakutan siya ng lahat. Isang kahanga-hangang babae siya! Noong isang beses, umakyat ang isang tulisan sa ubasan malapit sa sementeryo. Para takutin ang mga tao, nagsuot siya ng mahabang puting kamiseta na umaabot hanggang sa kanyang mga sakong. Pagkatapos, nang lumabas siya mula sa ubasan, nakasuot pa rin ng puting kamiseta, pumasok siya sa sementeryo at nagsimulang maglibot. Nangyari nga na ang lola ko ay dumaraan sa sementeryo sa mismong sandaling iyon. Nang makita siya ng tulisan, nagkunwaring patay sa lupa, umaasang ipagkakamali siya ng lola ko bilang ghoulish at matatakot. Gayunpaman, lumapit ang lola ko sa kanya at sinabi: 'Kung disenteng lalaki ka, matagal ka nang nilunok ng lupa!' At nang masabi niya iyon, sinimulan niyang bugbugin ang salbahis gamit ang matabang dulo ng kanyang kutsilyo! Pinilay niya ito. Hindi niya nga alam kung sino ito. Nang makauwi siya sa baryo, saka niya lang narinig na may isang si-ganito na napilay, at doon niya nalaman kung sino iyon.

Sa ating panahon, bihira ang tapang. Mahina ang kalooban ng mga tao. Kaya, huwag sana, kung sumiklab ang digmaan, ang iba ay mamamatay sa takot, habang ang iba naman ay mawawalan ng pag-asa sa kahit kaunting pagsubok, dahil nasanay na sila sa maginhawang buhay. Ngunit noong araw, ang tapang nga! Sa Monasteryo ng Flavian sa Asia Minor, dinakip at pinatay ng mga Turko ang isang Kristiyano. Pagkatapos ay sinabi nila sa kanyang asawa: 'Tatalikod ka ba sa Cristo, o papatayin din namin ang iyong mga anak.' — "Kinuha ni Cristo ang aking asawa," ang sagot niya, "Ipinagkakatiwala ko ang aking mga anak kay Cristo, at ako mismo ay hindi tatalikod sa Cristo!" Anong tapang! Kung hindi naninirahan si Cristo sa isang tao, paano makapaninirahan ang tapang sa kaniya? Ngunit ngayon, ang mga taong walang Cristo ay itinatayo ang buong buhay nila sa basura.

Noong mga araw na iyon, matapang ang mga ina, gayundin ang mga bata. Naalala ko kung paano sa Konitsa, ang aming kapitbahay, kahit nagdadalang-tao, ay lumabas mag-isa papunta sa bukid para takpan ng lupa ang mais, kahit isang oras at kalahati ang layo ng lakad. Doon siya nanganak, binalot ang sanggol sa kanyang palda, at bumalik sa nayon. "May anak na ako!" ang pagmamalaki niya habang dumaraan sa pintuan namin. Panahon ng okupasyon iyon, mahirap ang mga araw. Ngunit ngayon, may mga babae na, dahil sa takot, ay ginugugol ang anim o pitong buwan sa kama para manganak ng isang anak lamang. Hindi ko naman [syempre] tinutukoy ang mga gumagawa nito dahil sa karamdaman.

¹⁷⁰ Isang malaking, baluktot na kutsilyong Turko. — *Tala ng tagasalin.*

Ang likas na takot ay isang balakid

— Geronda, napakatimido ako. Hindi ko alam kung ano ang gagawin ko kung mapunta ako sa isang mahirap na sitwasyon. Saan nanggagaling ang takot?

— Marahil may nangyaring masama sa kanila noong kanilang pagkabata, at iyon ang dahilan kung bakit sila natatakot. Madalas na likas ang takot, ngunit maaari rin itong magmula sa kakulangan ng pananampalataya, sa kakulangan ng tiwala sa Diyos. Gayunpaman, ang takot ay isang [kinakailangang] preno rin, dahil tinutulungan nito ang isang tao na lumapit sa Diyos. Sa takot, sa paghahanap ng mahahawakan, napipilitan ang isang tao na kumapit sa Diyos. Halimbawa, sa mga mainit na bansa kung saan naninirahan ang mga ligaw na tao; may mga mababangis na hayop doon, malalaking halimaw, mga anay-anay, at iba pa. Ito ay upang mapilitan ang mga tao na humingi ng tulong sa Diyos, lumapit sa Kanya, at mahanap ang kanilang direksyon. Kung hindi ito ang kaso, ano pa ang makakapigil sa mga taong ito sa anumang paraan? May kahulugan sa lahat ng inayos ng Diyos.

— At ang mga hindi nakakakilala sa tunay na Diyos, na humihingi ng tulong dahil sa takot, natatanggap ba nila ito?

— Tingnan: itinaas nila ang kanilang mga ulo, at may kahulugan na iyon. At para sa maliliit na bata, nagsisilbing preno ang takot. May mga batang, kung hindi mo bahagyang papakatakutin, ay hindi makikinig sa kahit sino: hindi sa ina ni sa ama. At noong bata pa ako, sinasabihan nila ako: 'Parating na si bugbugon!' Natural lamang sa maliliit na matakot. Ngunit habang lumalaki at naghuhusay ang bata, ganoon din ang kanyang isipan — at humuhupa ang takot. Ang likas na takot ay nakatutulong lamang sa pagkabata. Kung ang isang tao, nang siya'y maging matanda na, ay natatakot sa bakanteng lugar, siya'y kaawa-awa. May ilang taong espirituwal na pumupunta sa akin sa kaliva at nagsasabi: "Tingnan mo, may namatay malapit sa amin, at dahil dito ay palagi kaming natatakot." At hinihiling nila sa akin na ipagdasal na mawala sa kanila ang takot na ito. "Ngunit dito," ang sagot ko, "sinisikap ng mga tao na laging isaalang-alang ang kamatayan, at may namatay malapit sa inyo, at gusto ninyong paalisin ang takot na ito?!"

Ang mga babae ay likas na may kaunting takot. Iilan lamang ang babaeng hindi natatakot. Gayunpaman, ang ganitong mga babae ay maaaring magdulot ng problema sa pamilya dahil hindi sila sumusuko. Ang isang lalaki rin ay maaaring maging matapang kung hindi siya duwag sa kanyang kalikasan at may tapang sa kanyang puso. At ang ilang babae ay talagang duwag. Isang dakilang bagay kung ang isang babaeng likas na matatakutin ay nagsusumikap at nakakakuha ng lakas ng loob. Ang babae ay may sakripisyo sa kanyang kalikasan at kaya niyang magsagawa ng malaking pagtangga sa sarili, na ang lalaki, sa kabila ng lahat ng kanyang likas na tapang, ay wala.

Ang kamatayan ay natatakot sa mga hindi natatakot rito

— Geronda, paano natataboy ang takot?

— Sa pamamagitan ng tapang. Habang mas natatakot ang isang tao, mas tinutukso siya ng kaaway. Ang may duwag sa kanyang kalooban ay dapat magsikap na itaboy ito. Noong bata pa ako, natatakot akong dumaan sa sementeryo sa Konitsa. Kaya natulog ako sa sementeryo nang tatlong gabi, at nawala ang takot. Magpapasalamat ako at papasok doon, nang hindi man lang nagpapailaw ng sulo, para hindi matakot ang sinuman. Kung ang isang tao ay hindi nagsusumikap na maging matapang at hindi nakakamtan ang tunay na pag-ibig, kapag may mahirap na sitwasyon na dumating, aiyakan pa siya ng mga manok.

— Kaya ba, Geronda, na magsagawa ng isang gawaing kahanga-hanga at mapuksa ang takot?

— Dapat magsaya ang isang tao na siya ay mamamatay upang ang iba ay hindi mamatay. Kung aangkihin ng isang tao ang saloobing ito, wala nang dapat ikatakot. Ang tapang ay nagmumula sa malaking kabutihan, pag-ibig, at paghahain sa sarili. Ngunit ngayon, ayaw na ngang marinig ng mga tao ang tungkol sa kamatayan. Nalaman ko na ang mga nag-oorganisa ng libing ay nagsusulat ng 'Funeral Services' sa kanilang mga karatula sa halip na 'Funeral Home', upang hindi maalala ng mga tao ang kamatayan. Gayunpaman, kung hindi naaalala ng mga tao ang kamatayan, nabubuhay sila sa labas ng katotohanan. Ang mga natatakot sa kamatayan at mahilig sa buhay na walang kabuluhan ay natatakot pa nga sa mga mikrobyo; palagi silang napapailalim sa takot, na nagpapanatili sa kanila sa espirituwal na pagka-stagnante. Ang matatapang, gayunpaman, ay hindi kailanman

natatakot sa kamatayan at dahil dito ay nagsusumikap nang buong sigasig at pagsasakripisyo. Sa pamamagitan ng paglalagay ng kamatayan sa kanilang harapan at pag-iisip dito araw-araw, mas handa silang espiritwal para rito at nagsusumikap nang may higit na katapangan. Sa gayon, nalalampasan nila ang kayabangan at nagsisimulang mabuhay dito at ngayon sa kawalang-hanggan at langitnang kagalakan. At ang sinumang lumalaban sa digmaan para sa kanyang mga ideal, para sa Pananampalataya at Inang Bayan, ay gumawa ng tanda ng krus at huwag matakot, sapagkat ang Diyos ang kanyang katulong! Kung ang isang tao ay gumawa ng tanda ng krus at iniaalay ang kanyang buhay sa mga kamay ng Diyos, ang Diyos ang huhusga kung ang taong iyon ay nakatakot mabuhay o mamatay.

— Ngunit maaaring bang iwasan ng tao ang takot sa kapabayaan?

— Mas masama pa iyon, sapagkat sa ilang mapanganib na sitwasyon, maaaring mapahamak ang taong ganoon at magbayad nang malaki para sa lahat ng kanyang padalus-dalos. Kaya, ang taong may kaunting takot ay maingat at hindi basta-basta susugurin ang panganib. Dapat pilitin ang sarili na gumawa ng mabuti,¹⁷¹ ngunit magtiwala sa Diyos, hindi sa sarili.

Malaki ang kahalagahan ng katapangan

Sa isang matinding sitwasyon, ang pinakamalaking panganib ay nagmumula sa pagsisimula ng panic. Kapag nasa panganib, ang pinakamahalaga ay huwag mawalan ng ulo. Tingnan mo kung paano hinaharap ng manok ang agila at sumasalakay dito! At kung paano nakikipaglaban ang pusa sa aso para protektahan ang kanyang mga kuting! Itinaas nito ang buntot na parang trumpeta at nagsimulang bumuga ng nakakatakot na huni! Ang isang hayop ay ibinibigay ang lahat ng makakaya, ngunit ang tao ay nagiging duwag!

Huwag magpadala sa takot. Ang mga kababaihan ay partikular na madaling matakot. Naalala ko noong panahon ng okupasyon, napunta kami sa isang lugar na dalawang oras ang layo ng lakad mula sa Konitsa. Medyo nauna ang mga lalaki, nakakita sila roon ng mga helmet at uniporme ng mga sundalong Griyego, sinuot nila ito at nagtungo sa kapilya ni San Constantine. Pumunta rin ako roon para halikan ang mga icon. Labing-lima ako noon. Nang makita ng mga ina ang mga bata na nakasuot ng unipormeng militar mula sa malayo, nagsigaw sila: "Papunta na ang mga Italyano!" — at naghanda nang tumakbo. Hindi man lang nila tiningnan kung sino iyon! Nagsuot ang mga salbaheng iyon ng mga helmet ng Griyego, at ang mga natakot na ina, inakala nilang Italyano sila, ay tumakbo palayo sa sariling mga anak!

Malaki ang kahalagahan ng katapangan. Kung sasabihin mo sa isang malusog ngunit duwag na tao, 'Ay, ang layo mo naman! Ano'ng nangyayari sa'yo?'—magpapatingin siya sa doktor, samantalang maaaring maputla lang siya dahil hindi siya nakatulog nang sapat, o dahil masakit ang ngipin niya, o dahil sa katulad na dahilan. Ang isang Griyego ay susugod pasulong o magsisimulang mag-panic. Walang silbi ang mga duwag. Sa digmaan, walang nangangailangan ng duwag; hindi sila pinagkakatiwalaan. Hindi sila isinasama sa mga misyon o sa unahang linya, upang hindi sila magdulot ng problema. Isang duwag na sundalo, kung hindi niya alam ang plano sa labanan, ay maaaring magdulot ng ganoong panik na siya ang makakapagpahina ng loob ng buong dibisyon! Ang takot ang nag-uudyok sa imahinasyon ng duwag, at maaari siyang magsimulang sumigaw: "Nandoon sila! Ay, papalapit na sila, nandito na sila, pinapatay na tayo nila! Ay, saan ba tayo tatakas?! Isang buong pulutong ng kaaway! Bubulunin tayo nang buo!" Ang ganitong tao ay magdudulot ng malaking pinsala, dahil madaling maimpluwensyahan ang mga tao ng iba. Ang isang matapang na tao naman, sa pagkitang-kita sa mga kaaway, ay magtutungo lamang ng laway at sasabihin: "Pah, tao ba talaga 'rini'? Isang pulutong ng langgam lang 'yan!" — at ang iba [sa pagdinig ng mga salitang iyon] ay magtatapang din na sumugod sa labanan. Iyan ang dahilan kung bakit sinasabi sa hukbo na mas mainam na isagawa nang kalmado ng limang matatapang ang isang mahirap na gawain kaysa ng dalawampung duwag.

— Kaya, Geronda, sa isang mahirap at mapanganib na sitwasyon, hindi kasing nakakatakot ang mga panganib sa labas gaya ng mga panganib sa loob.

¹⁷¹ Ihambing sa Mat. 11:12.

— Oo, ganoon nga talaga. At hindi sana nasakop ng mga Turko ang Souli¹⁷² kung hindi dahil sa pagtataksil ni Pilius Yus, na taga-Souli rin. Pinangunahan niya ang mga Turko sa isang lihim na daan. Tingnan mo: limang munting nayon ang magkaibigan at, nang magsanib-puwersa, nagawang labanan si Ali Pasha mismo,¹⁷³ na napakalakas kaya't hinamon pa niya ang Sultan.¹⁷⁴ Nasa ilong mismo ni Ali Pasha ang mga taga-Souli, ngunit binigyan nila siya ng tunay na pakikipaglaban. At gaano kasipag at pagkakaisa ang mga kababaihan doon! Kumuha rin sila ng mga karabina.

Disiplina

— Geronda, kung ang kawalan ng disiplina ang karaniwan sa loob ng isang grupo, magagawa pa kaya ng mga miyembro nito na magpakita ng disiplina kapag may mahirap na sitwasyon?

— Sa panahon ng sunog, walang gumagawa ng gusto nila; sa halip, kumikilos ang lahat ayon sa utos. Ang namumuno ang nagbabantay sa sitwasyon at sinasabi sa iba kung ano ang gagawin. Kung hindi, maaaring ma-panic ang mga tao at, sa halip na patayin ang apoy, lalo pa nilang palalakihin ang apoy. Noong isang beses, pauwi ako sa Banal na Bundok. Nang ang aming maliit na bangka ay nasa pagitan ng mga monasteryo ng Vatopedi at Pantokrator, biglang humampas ang hangin mula hilagang-silangan at sumiklab ang bagyo. Pinamumuno ng bangkero ang maliit na bangka laban sa mga alon, dahil kung hindi, malulubog kami. Isang duwag mula sa Ierissos, si¹⁷⁵, na walang alam tungkol sa barko o paglalayag—nag-aalaga siya ng mga mulo—ay nagsimulang sumigaw: "Ano ba'ng ginagawa mo, ha? Malulubog mo kami! Hindi mo ba nakikita? Dadalhin niya tayo sa Kavala¹⁷⁶ nang ganito!" Sa sinabi iyon, tumayo ang lahat ng pasahero at nag-ugoy sa paligid ng bangkero, at siya, kawawa, ay paulit-ulit na nagsasabi: "Pabayaan ninyo ako, alam ko ang ginagawa ko!" Sa kabutihang-palad, isa sa mga pasahero ay isang marino at pinakalma ang iba: "Hayaan ninyo siya, alam niya ang ginagawa niya! Kailangan nating timon para makaputol sa mga alon." Kung hindi naroon ang marinos na iyon, lumubog sana ang barko, dahil hindi papayagan ng mga pasahero ang timonero na gawin ang kanyang trabaho. Nakikita mo kung paano nangyari: isa ang naging duwag, sumiklab ang kaguluhan, tumalon ang lahat doon at muntik nang malubog ang barko. At saka, siyempre, sa ganitong mga kaso, laging may pangalawang inhinyero na hahawak ng timon kung talagang hindi na kayang pamunuan ng kapitan ang barko.

Ang mga Griyego ay karaniwang hindi madaling utusan. Naniniwala ang mga Romano Katoliko sa kawalang-pagkakamali ng Papa, ngunit tayo, mga Griyego, ay naniniwala sa sarili nating paghuhusga, kaya lumalabas na taglay nating lahat ang... kawalang-pagkakamali! Bakit iniisip na ang mga Turko ay may mabubuting patakaran? Dahil kakaunti ang matatalinong tao sa hanay ng mga Turko; karamihan sa kanila ay hindi partikular na matalas ang isip. Kaya naman, ang iilan na matalino ang nagiging mga pinuno ng mga Turko, at kusang-loob silang sinasunod ng iba. Samantala, ang mga Griyego, na karamihan ay napakatalino, ay lahat nang walang eksepsiyon ay gustong mamuno at magbigay ng utos, at nahihirapan silang magsumite.

At sinasabi raw ng mga Italyano: 'Sa sampung Griyego, lima ang gustong maging kumander!' Halimbawa, pupunta tayo sa isang lugar. Maaaring may nakakaalam ng mas maikling daan, ang iba naman ng iba, mula sa kabilang panig, ang pangatlo ay iba pa... 'Hindi, dito tayo dumaan, mas mabuti ito,' pipilitin ng isa. 'Hindi, doon tayo dumaan,' tutol naman ang isa. Sa huli, kung walang mag-uutos, maaaring lumipas ang mga oras o kahit araw, at hindi kailanman makakauwi ang mga biyahero at mananatili sa parehong lugar. Gayunpaman, kung may isang tao na nakakaalam ng daan at siya ang mangunguna, kahit na bahagyang mas mahaba ang rutang iminungkahi niya, makakarating din sila sa kanilang destinasyon sa huli. Siyempre, pinakamainam kung ang

¹⁷² Suli – isang koalisyon ng ilang nayon sa Epirus (isang rehiyon ng Gresya), na nagtamasa ng kasarinlan sa panahon ng pamumuno ng mga Turko at naglunsad ng armadong pakikibaka laban sa mga mananakop mula 1790 hanggang 1893. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷³ Ali Pasha (Tepelenli), 1714–1820 – ang tanyag na Pasha ng Ioannina, anak ng tulisan na pinuno na si Velis, na naglunsad ng malupit na digmaan laban sa mga Souliotes, nakipagkonflikto sa Sultan, at napatay noong 1820 – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷⁴ Sultan – pinuno ng Turkey – orihinal na titulong ibinigay sa mga pinuno ng Imperyong Ottoman at kalaunan sa mga pinuno ng anumang estadong Muslim.

¹⁷⁵ Ierissos – isang pantalan sa silangang baybayin ng tangway ng Chalkidiki, na may nakatalagang bangkang pangpasahero na naglalayag sa tubig sa kahabaan ng hilagang-silangang baybayin ng Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁷⁶ Kavala – isang bayan at pantalan sa Hilagang Gresya, na tanaw ang Bundok Athos. – *Tala ng tagasalin*.

namumuno ay nakakaalam ng pinakamaikling ruta. Ngunit kahit na ang rutang alam niya ang pinakamahaba, sa pamamagitan ng pagsunod sa utos, makakarating pa rin ang mga biyahero sa kanilang destinasyon.

Tinitingnan ng Diyos ang disposisyon ng isang tao at tinutulungan sila

— Kung magdudulot sa atin ng malalaking paghihirap ang panahon, at kulang tayo sa espirituwal na katatagan, makakapanindigan ka ba nang matatag gamit lamang ang mabuting disposisyon?

— Paano mo 'yan hindi alam? Tinitingnan ng Diyos ang ugali ng isang tao at tinutulungan siya. At bukod pa rito, madalas sa panahon ng kagipitan na kahit ang mga taong sa unang tingin ay tila kulang sa tapang ay nagpapakita ng malaking katapangan. Naalala kong may isang batang teniente sa aming hukbo na hindi kailanman nagpakita ng pagsakripisyo o katapangan. Ngunit minsan, nang malapit na kaming gawing bihag ng mga rebelde, nagtago siya sa likod ng isang kapilya at, gamit ang isang submachine gun, pinigil niya sila hanggang sa kami ay nakatakas. Ganoon kami naligtas. Nagpapatok siya nang sunod-sunod mula roon—pataas at pababa, pakaliwa at pakanan—at pinigilan ang mga nag-alsa na sumulong. At pagkatapos ay tumakbo siya palayo para hindi namin siya makita.

At pagkatapos noon, hindi niya man lang sinabi, 'Ako ang humarang sa kanila, kaya nakatakas kayo...' para ipagmayabang ang kanyang kabayanihan. Lahat kami noon ay nagsabi: "Isang makinang baril ang nagligtas sa atin!" At inulit niya: "Isang makinang baril ang nagligtas sa atin." Gaya ng sinabi ng iba, ganoon din siya. Pero pagkatapos, natuklasan namin ang totoo: naalala namin na naroon si ganito at ganoon kasama ang iba pa, at napagtanto naming si tenyente lang ang hindi naroon. Doon namin nalaman na siya pala iyon. At alam mo ba kung ano ang mangyayari sa kanya kung siya ay nahuli ng mga rebelde? Hindi nila siya papatawarin; ibubuhos nila ang lahat ng kanilang galit sa kanya, sabay sabing: 'Marami kang naidulot na pinsala sa amin; halika rito, kakalasin namin ang kuko mo gamit ang pliyers!' Isang taong bihasa sa mundo, at gayun pa man ay gumawa siya ng ganoong sakripisyo! Ginawa niya ang sakripisyong iyon dahil inilagay niya ang sarili sa mas malaking panganib kaysa sa sinuman sa atin. Ngunit handa ka bang mag-alay ng ganoong sakripisyo? Hindi nabasa ng tenyenteng iyon ang mga Banal na Ama, at wala rin siyang alam tungkol sa buhay-espiritwal. Kilala ko siya; may kasimplehan at katapatan sa kanya. At may iba pa: yaong kapag nakakakita ng napatay na rebelde, hihiwain ang ulo nito at ipagmamartsa sa buong baryo, nagpapanggap na mga bayani! Kaya, hindi sapat ang tapang lamang; dapat taglay din ng isang tao ang diwa ng paghahain, upang ang tapang ay magkaroon ng matibay na pundasyon sa kaluluwa.

Harapin natin ang panganib nang may katatagan

Ang pagiging maparaan at katapangan ay palaging kailangan sa mga kritikal na sandali. Noong panahon ng okupasyon, kukuha ang mga Italyano ng limang o anim na mulo, pupunta sa aming bukid at ipapasan sa kanilang mga mulo ang mga melon. Minsan sinabi ko sa kanila: "Iniwan namin ang mga melon na ito para maging binhi; mas mabuting kunin ninyo yung nasa kabila." Pagkatapos ay itinaas ng isang Italyano ang kanyang latigo at tinanong ako, 'Nakikita mo ito?' Dinampi ko ang latigo gamit ang aking kamay, tinitingnan ito at sinabi, 'Buto!' — na ang ibig sabihin, 'Ang gandang latigo!' Parang ipinapakita niya ito sa akin para makita ko kung gaano kagandang bagay ito! Agad na nawala ang galit ng Italyano; tumawa siya at umalis. Naalala ko ang isa pang insidente noong panahon ng Digmaang Sibil. Dalawa sa aming mga sundalo ang pumunta sa taniman ng gulay para humingi sa may-ari ng isang melon at ilang kamatis. Iniwan nila ang kanilang mga riple sa isang gilid at pumasok nang mas malalim sa hardin. Nang makita sila ng may-ari mula sa malayo, kinuha niya ang kanyang riple at itinutok ito sa kanila. Pagkatapos, kumuha ang isa sa mga sundalo ng pulang kamatis at sumigaw: 'Ibaba mo ang sandata mo, o ihahagis ko sa'yo ang granada ngayon din!' Ibinaba ng lalaki ang sandata, tumalon, at tumakbo.

— Ang galing at tapang!

— At may isa pang sundalo na isinabit ang kanyang burka sa isang ligaw na puno ng peras. Hindi nagtagal, may isang rebelde na bumaba mula sa bundok at sinubukang dakpin ang sundalong ito. Pagkatapos, humarap ang sundalo sa kinaroroonan ng burka na nakasabit sa ilang distansya at sumigaw: "Komandante, ano ang gagawin ko sa kanya?" At saka, na para bang nakatanggap ng senyales mula sa kanyang kumander, inutusan

niya ang tulisan: 'Itaas mo ang iyong armas!' Agad niyang hinablot ang riple mula sa tulisan at pinahubad ito ng armas.

— Ang kumander ba, Geronda, ay ang burqa?

— Oo, isang burqa! Nakikita mo: mag-isa ang sundalo at isang burqa lang ang dala niya, ngunit nakuha niya ang riple mula sa isang armadong lalaki! Sa ganitong paraan, nakalikom siya ng isang buong buntong ng mga riple mula sa mga rebelde. Kinakailangan ang tapang! Naalala ko rin ang isang Rusong mongheng-hermita sa Banal na Bundok. Noong isang beses, dumating ang mga tulisan para nakawin siya. Habang umaakyat sila sa pader, bigla siyang sumugod mula sa itaas at sumigaw: 'O sige, paputukan ko ba kayo ng Colt o Nagant?!' Tumalikod sila at tumakbo. At may isa pang monghe, nang dumating ang mga tulisan sa kanyang selda, kumuha siya ng kawali at nagkunwaring tumatawag sa telepono: "Hello, inaatake ako ng mga tulisan!" — at iba pa. Akala nila tumatawag siya sa pulis kaya tumakas sila. At narito pa ang isa pang kuwento: isang malaking bruto, isang tunay na higante, ang hinawakan ang pastol sa leeg upang pigain ito. Lumusaw ang mga mata ng kawawang pastol sa takot kaya tinanong pa nga ng salarin: "Bakit ka nakatitig nang ganyan sa akin?" — "Tinitignan ko kung saang puno kita ihahagis," — ang boses na boses ng pastol. Natakot ang salarin at binitawan siya!..

Kaya sinasabi ko, huwag mong mawalan ng ulo. Dapat panatilihin mong kalmado at gamitin ang iyong katinuan. Dahil kung hindi gumagana ang iyong katinuan, baka magawa mo pang magkanulo dahil sa sobrang kamangmangan. Anuman ang mangyari, dapat kang manalangin, mag-isip, at kumilos. Ang pinakamabuting gawin ay subukang harapin ang isang mahirap na sitwasyon nang may espirituwal na katatagan. Gayunpaman, ngayon ay kulang ang tapang sa parehong anyo nito. Wala nang espirituwal na tapang, na nagmumula sa kabanalan at katapangan sa harap ng Diyos at tumutulong upang malampasan ang mga kahirapan sa espirituwal na paraan, ni likas na tapang, na kailangan upang hindi mawalan ng loob sa isang mapanganib na sitwasyon. Upang pigilin ang isang malaking kasamaan, dapat taglayin ang malaking kabanalan; kung hindi, wala nang pundasyon para mapagtagumpayan ang kasamaan. Kung, sa isang monasteryo, ang isa sa mga kapatid ay mayroong espirituwal na tapang, makikita mo kung paano niya pinipigil sa mismong lugar ang may masamang balak: isang paa sa loob ng bakuran ng monasteryo, ang isa pa sa labas ng mga pader nito! Barilin niya sa ulo ang salarin nang espirituwal: hindi ng baril, kundi ng kanyang rosaryo; magdarasal siya nang maikli, at mananatiling hindi makagalaw ang salarin. Maninigas siya na parang bantay!¹⁷⁷ Kung may isang tao sa kapatiran na nasa kalagayang espirituwal, pipigilin niya ang kasamaan, tutulungan ang mga tao, at magsisilbing tagapangalaga ng monasteryo. Hindi inintindi ng mga Babaeng Nagdadala ng Mirra ang anumang bagay, sapagkat sila ay nasa kalagayang espirituwal at nagtitiwala sa Cristo. Sapagkat kung hindi sila nasa kalagayang espirituwal, magtitiwala kaya sila sa Kanya, at gagawin kaya nila ang kanilang ginawa?

Sa buhay-espirituwal, kahit ang pinakamatakot ay maaaring magkaroon ng malaking tapang kung ipagkatiwala niya ang kanyang sarili kay Kristo at sa Banal na tulong. Magagawa niyang pumunta sa unahan ng labanan, makipaglaban sa kaaway, at magwawagi. Tungkol naman sa mga taong salbaheng nagnanais gumawa ng masama, sila ay natatakot, kahit na may lakas ng loob sila. Sapagkat nakararamdam sila ng pagkakasala at umaasa lamang sa kanilang sariling kalupitan. Ngunit ang taong may Diyos ay may taglay na banal na lakas, at nasa panig din niya ang katarungan. Doon, tumatahol nang kaunti ang isang maliit na aso, at agad nang tumatakas ang lobo, dahil nakararamdam ito ng pagkakasala. Inayos ito ng Diyos upang kahit ang lobo ay matakot sa isang maliit na halo-halong lahi, dahil nasa panig ng katotohanan ang bahay ng panginoon. Lalo pa nga, ang taong nagnanais gumawa ng masama ay natatakot sa isang taong may Kristo sa kanyang kalooban! Kaya't katakutan natin ang Diyos lamang, at hindi ang mga tao, gaano man sila kasama. Ang takot sa Diyos ay ginagawang bayani kahit ang pinakaduweg. Kapag mas pinag-isa ang isang tao sa Diyos, mas hindi siya natatakot sa anumang bagay.

Tutulungan ng Diyos sa panahon ng kagipitan. Ngunit upang mabigyan ng Diyos ng banal na lakas, kailangang ibigay rin ng tao ang kaunting kaya niyang ibigay.

¹⁷⁷ Tingnan si *Elder Paisios ng Bundok Athos*. Ang Kagalang-galang na Arsenius ng Kapadokya. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 1997. p. 72.

Kabanata 4.

Tungkol sa katotohanang para sa isang mananampalataya ang pagkamartir ay isang tagumpay

Upang maitama ang sitwasyon, kailangan may mapahamak sa labanan

May mabibigat na panahon na paparating! May naghihintay na pagyanig sa atin. Alam mo ba kung ano ang pagyanig? Kung wala kang kahit kaunting kalagayang espiritwal, hindi ka makatatayo nang matatag. Ingatan mo kami, Panginoon, ngunit darating ang panahon na magsisimulang talikuran ng mga tao ang kanilang pananampalataya. Subukang magkaisa bilang mga kapatid, magsimulang mabuhay nang espiritwal, at magsanib sa Kristo. Kung magsanib ka sa Kristo, hindi ka matatakot sa mga demonyo o sa mga paghihirap. Sa mundo, ang mga tao ay inaapi at tinatakot mula sa lahat ng panig. Ngunit ano ang dapat katakutan kung malapit ka sa Kristo? Naalala mo ba si San Ciríaco?¹⁷⁸ Tatlong taong gulang pa lamang siya, ngunit sinipa niya ang tirano na nais siyang 'pag-iluminar'. Basahin ninyo ang mga buhay ng mga santo; malaking tulong ang mga ito sa kaluluwa, sapagkat sa pagbabasa natin sa kanila, nakikipag-ugnayan tayo sa mga santo, at sa kanilang pamamagitan ay nasusindihan ang damdamin ng paggalang at kahandaan para sa paghahain ng sarili.

Ang buhay na ito ay hindi nilalang para sa maginhawang pamumuhay. Kung tayo ay mamamatay, mamatay tayo nang marangal! Wala naman tayong ibang ginagawa, kung itinuturing tayo ng Diyos na karapat-dapat sa pagkamartir, masama nga ba iyon? Minsan, may isang drayber ng mulo na dumating sa kubo ko nang umiiyak at sinabi sa akin, 'Huwag kang manatili rito nang mag-isa ngayong gabi. Plano ka nilang patayin.' 'Sino?' tanong ko. 'Sila,' sagot niya, 'lima o anim sa kanila.' Kasama niya ang lima o anim na taong walang Diyos. Sino ang nakakaalam kung ano ang kanilang plano para sa pananatili sa Banal na Bundok. Inakala nilang tanga siya at nagpatuloy sa kanilang pag-uusap sa kanyang harapan, ngunit nang marinig niya ito, dumating siya at binalaan ako. Noong gabi, hindi pa ako nakakahiga nang marinig ko ang kampanilya ng aso.¹⁷⁹ Tumingin ako sa bintana at nakita ko ang tatlong binata. "Halika," sigaw nila, "matanda, buksan mo!" Sabi ko: "Mga binata, ano'ng gusto ninyo? Bakit kayo naglilibot sa ganitong oras? Wala ba kayong utak? Mapapagduda kayo! Naaresto na nila ang iba. At wala akong gana makipag-usap." — "Kaya," tanong nila, "pupunta ba kami bukas? Sabihin mo, anong oras kami dapat dumating?" — "Pumunta kayo bukas kailanman gusto ninyo, at sasabayan ko kayo kung makakaya ko." Pinaalis ko sila. Tumingin ako, at hindi gumagalaw ang liwanag ng sulo. Napatigil sila nang kaunti paitaas.¹⁸⁰ Tumayo ako, nagbihis, isinuot ang aking kasuotang monastiko at naghintay sa kanila. Naramdaman kong payapa ako sa loob. Kinabukasan, dumating ang tatlong grupo ng tig-tatlong tao, ngunit wala sa mga mula kagabi ang dumating. At alam naman nila, siyempre, na wala silang makukuhang pera sa akin, dahil wala naman akong pera. Nagsusukol sila sa akin dahil lamang sa mga espiritwal na dahilan.

Sa isa pang pagkakataon, isang matipunong lalaki—kasing-lakas ng gorilya—ang pumasok sa kubo ko at umupo sa isang sulok. Sa mismong sandaling iyon, nakikipag-usap ako sa isang grupo ng mga lalaki at sinabi ko sa kanila: "Magaling kayo lang sa parada, hindi sa labanan! Nag-alay si Kristo ng Kanyang sarili bilang sakripisyo! Mayroon tayong Ortodoksiya! Tinitii ng mga santo ang kanilang pagdurusa at tinutulungan din tayo. At kung hindi sila bumagsak, sino ang nakakaalam kung ano ang mangyayari sa atin." Lahat ng mga salitang iyon ang nagpagalit sa lalaki. Dumarating at umaalis ang mga tao, ngunit siya ay malalim ang pag-iisip at nakaupo lamang doon. May lamig na lumalabas mula sa kanya. Sa wakas, umalis na ang huli sa kanila. "Sige," sabi ko sa kanya, "gabi na; saan ka pupunta?" — "Ang tanong na iyan," sagot niya, "ay hindi ako interesado." — "Ito," sabi ko, "ay interesado ako. "Halika na, umalis na tayo!" Pagkatapos ay sinugod niya ako at hinawakan ang aking lalamunan. "Kung ganoon," ungol niya, "ikaw, kasama ang iyong mga diyos!" Ang "kasama ang iyong mga diyos" na iyon ay tumusok sa akin na para bang siya ay nagmura laban sa Diyos. Ako ba ay isang sumasamba sa diyus-diyosan? "Anong 'mga diyos' ang pinag-uusapan mo," sabi ko, "o ikaw na walang Diyos?"

¹⁷⁸ Ang pista ng banal na martir na si Cirilo ay ipinagdiriwang tuwing ika-15 ng Hulyo.

¹⁷⁹ Isang kampanilya na nakasabit sa kwelyo ng aso pang-huli upang takutin ang mga ligaw na hayop. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸⁰ Ang selda ng Kapanganakan ng Pinakabanal na Ina ng Diyos, 'Panaguda', kung saan nanirahan ang Banal na Nakatatandang Paisius sa mga huling taon ng kanyang buhay, ay matatagpuan sa isang liblib at maseserang lugar. Walang ibang selda o tirahan sa kalapit na lugar. — *Tala ng tagasalin*.

Sinisamba ko ang Nag-iisang Diyos sa Trinidad! Lumayas ka na rito!" Itinulak ko siya; bumagsak siya sa lupa at yumuko. At hindi ko man lang napansin kung paano siya napunta sa labas ng pinto. "Kung ibitin nila ako nang nakabaliktad," naisip ko noon, "baka maibalik sa dati ang luslos ko"¹⁸¹. " Nanatili ang taong walang Diyos hanggang sa huli at, tila, gusto na akong tapusin, dahil hinawakan niya ako sa leeg at sinimulang pigain.

Ang taong nagpasiyang mamatay ay hindi natatakot sa anumang bagay

Ngayon, upang matiisin ang mga paghihirap, kailangang may Kristo sa loob ng isang tao. Mula kay Kristo matatanggap nila ang banal na aliw na magbibigay-daan sa pagsakripisyo. Kung wala ito, ano ang mangyayari sa oras ng kagipitan? Nabasa ko sa isang lugar na kinuha ni Abdul Pasha¹⁸² ang limang daang kabataang lalaki mula sa Banal na Bundok. Ang ilan sa kanila ay mga baguhan, habang ang iba ay nagtatago sa Banal na Bundok mula sa mga Turko. Ayon sa mga ulat, noong mga taon ng pag-aalsa ng mga Griyego, dumarating ang mga binata sa Banal na Bundok upang iligtas ang kanilang sarili, dahil kinukuha ng mga Turko ang mga batang lalaki at ginagawang Janissaryo.¹⁸³ Kung hindi itakwil ng mga kabataang lalaki si Kristo, ipapabitay sila ni Abdul Pasha sa tore sa Uranopolis. Marami siyang nahuling kabataang lalaki sa Banal na Bundok, ngunit lima lamang sa kanila ang pinili ang pagkamartir! Ang iba ay tumalikod kay Kristo at naging Janissaries. Mahalaga ang tapang: hindi ito biro. Kung ang isang tao ay nakararamdam ng di-makatarungang pagtrato, kung may kapalaluan siya, kulang siya sa banal na lakas. Paano mag-uugali ang ganoong tao kapag hinarap sa napakahirap na sitwasyon?

Lubos akong humanga sa salaysay ng isang obispo mula sa Patriarkado. Sa una sinabi ko sa kanya: "Ano ba ang nangyayari? Sa isang banda, nagbabanta ang ekumenismo; sa kabilang banda, ang Siyonismo at Satanismo. "Sa lalong madaling panahon, sa halip na sa agila na may dalawang ulo, magbibigay tayo ng paggalang sa demonyong may dalawang sungay!" — "Ngayon," ang sagot niya sa akin, "hindi madaling makahanap ng obispo na katulad ni Paisius II, Obispo ng Caesarea."¹⁸⁴ Ano nga ba ang ginawa ni Paisius II? Kapag pumunta siya sa Sultan dala ang mga petisyon, binabalutan niya ang sarili ng lubid; ibig sabihin, nauna na niyang ipinasiya na ipapabitay siya ng mga Turko. Para bang sinasabi niya sa Sultan: "Huwag kang maghanap ng lubid at huwag mong aksayahin ang oras. Kung nais mo akong bitayin, handa na ang lubid." Ipinadala siya sa Sultan para sa mga mahihirap na usapin, at madalas sa mga mapanganib na sitwasyon ay nailigtas niya ang Patriarkado. Nang siya'y tumanda at kailangang muling pumunta sa Sultan, dalawang malalaking basket na magkakaugnay ang itinali sa upuan ng kabayo. Ang isa ay puno ng mga suplay, at siya ay nakaupo sa kabila, at ganoon siya naglakbay patungong Constantinople. Noong isang pagkakataon, naglabas ang mga Turko ng isang firman¹⁸⁵ na nag-uutos sa mga Griyego na sumapi sa hukbong Turko. Mahirap para sa mga Kristiyano na maglingkod kasama ang mga Turko, dahil hindi nila matutupad ang kanilang mga kinakailangang pang-relihiyon. Bukod pa rito, kamakailan lamang ay hiniling ng Rusya sa mga Turko na huwag pigilan ang mga Griyego sa pagtupad ng kanilang mga tungkuling Kristiyano. Tinawag noon ng Patriarka si Metropolitan Paissios at ipinadala siya sa Sultan. Muling humarap sa harap ng Sultan si Metropolitan Paissios na nakagapos ng lubid. Sinabi ng Sultan sa kanya: "Dapat sumali ang mga Griyego sa hukbo upang paglingkuran ang kanilang tinubuang-bayan." — "Oo," tugon ni Metropolitan Paissios, "sang-ayon din ako na dapat maglingkod ang mga Griyego sa hukbo, sapagkat matagal nang pag-aari ng mga Griyego ang mga lupang ito. Gayunpaman, magkaiba ang ating pananampalataya, kaya dapat magkaroon ng hiwalay na hukbong Griyego na nakadestino sa isang hiwalay na kampong militar, na may sarili nitong mga opisyal at iba pa. Kinakailangan ito upang matupad din ng mga Griyego ang kanilang mga tungkuling panrelihiyon. Hindi sila maaaring manalangin kasama ninyo: may

¹⁸¹ Ang inilarawang insidente ay naganap noong 1987, nang ang Nakatatanda ay nagkakaroon ng luslos.

¹⁸² Pinamahalaan ni Mehmet Emin Abdulah Pasha ang Thessaloniki mula 1821 hanggang 1823.

¹⁸³ Ang mga Janissary ay ang mga puwersang pangparusa ng Imperyong Ottoman, na karaniwang kinukuha mula sa mga kabataang lalaki ng mga Kristiyanong bayan na nasakop ng mga Turko. Matapos sumailalim sa espesyal na pagsasanay at pagpapalaki, ang mga Janissary ay kilala sa pambihirang fanatismo at kalupitan. — *Tala ng tagasalin*.

¹⁸⁴ Si Paissios II – Metropolitan ng Caesarea. Ipinanganak siya sa nayon ng Farasy sa Cappadocia. Nag-aral siya sa teolohikal na paaralan na kaakibat ng Monasteryo ng Flavian ng Banal na Nanguna, at pagkatapos ay sa Constantinople, kung saan siya ay inordinahan bilang diakono at pari. Noong 1832, siya ay inordinahan bilang Metropolitan ng Caesarea. Siya ay isang matapang na tagapagtanggol ng pagpapanatili ng Helenismo sa kanyang diyosesis.

¹⁸⁵ Firmān – isang kautusan ng sultan. — *Tala ng tagasalin*.

Ramadan kayo,¹⁸⁶ samantalang may Epipanya kami." — "Bigyan ng armas ang mga Kristiyano? — naisip ng Sultan. — Delikado iyon!" "Hindi, hindi," sagot niya sa Metropolitan, "mas mabuti na huwag na lang silang sumali sa hukbo." Sa isa pang pagkakataon, nagsumite ang mga Armenian ng petisyon sa Sultan na humihiling na ibalik sa kanila ang Balukli,¹⁸⁷ at nakatanggap ng paborableng tugon. Pagkatapos nito, pumunta si Metropolitan Paisius upang talakayin ang usapin sa Sultan. "Ang Balukli," sabi ng Sultan sa kanya, "ay dapat kunin ng mga Armenian, sapagkat ang lugar na ito ay pamana ng kanilang mga ninuno." "Oo," ang sagot ni Paisius, "kailangan nilang kunin ito, sapagkat kapag alam nating ang isang lugar ay pag-aari ng ating mga ninuno, dapat natin itong igiit para sa ating sarili. Ibigay ninyo sa akin ang dokumento na naglilipat ng Balukli, at pipirmahan ko rin ito, sapagkat ako ay naparito bilang kinatawan ng Patriarkado." Pinirmahan niya ang dokumento, saka inilabas ang isang gintong Constantine ducat¹⁸⁸ at sinabi: "Kaya, hayaang kunin ng mga Armenian ang Balukli, ngunit pagkatapos ay dapat nating kunin para sa ating sarili ang Hagia Sophia, sapagkat atin ito. Pag-aari ito ng ating mga ninuno, at dapat ninyong ibalik ito sa amin." Matapos sabihin ito, ipinakita niya sa sultan ang gintong barya na may larawan ni San Constantine. Kinuha ng Metropolitan ang isa sa mga opisyal na Ruso na dumating noon sa Constantinople sakay ng barko bilang saksi sa pakikipagkita sa Sultan. Dahil dito, napahamak ang Sultan at binawi ang kanyang pasya tungkol sa Balukli. "Hindi, hindi," sabi ng Sultan sa kanya, "mananatili sa inyo ang Balukli." Dahil kailangan niyang bawiin ang kanyang desisyon o ipasa ang Hagia Sophia sa mga Griyego. Nakikita mo ba? Pinapalingon-lingon ni Metropolitan Paisius ang mga Turko ayon sa kanyang gusto! Ito ay dahil handa siyang mamatay. At kung hindi ka handang mamatay, wala kang makakamit. Nagsisimula lahat doon.

Ang paglayo sa pananampalataya ay natutubos ng pagkamartir

Ngayon, karamihan sa mga tao ay gusto na ibang tao ang maghila ng ahas palabas ng butas. Kung hindi nila ito mailabas nang mag-isa, sana man lang ay babalaan nila ang iba: "Mag-ingat kayo! May ahas ba diyan?" — para makaisip nang dalawang beses ang iba. Gayunpaman, hindi nila ito ginagawa. Kung nabubuhay tayo sa panahon ng mga martir, sa ating rasyonalismo ay sasabihin natin: "Tinatanggihan ko ang Diyos sa panlabas, ngunit hindi sa panloob. Sa ganitong paraan ay maitatalaga ako sa ganito't ganoong posisyon at makakatulong ako sa ilang kaluluwang dukha." Ngunit noong panahon ng mga martir, hindi pinapayagan ng Simbahan sa Komunyong ang mga naghahagis ng insenso sa apoy ng pagsamba sa diyus-diyosan; ang mga taong iyon ay kabilang sa hanay ng mga umiiyak.¹⁸⁹ Ang mga tumalikod kay Kristo ay kailangang magbayad-sala para sa kanilang apostasiya sa pamamagitan ng pagkamartir. At noong panahon ng iconoclasm, hinihiling sa mga Kristiyano na sunugin o ihagis sa lupa ang mga ikon, at mas pinili nilang huwag itong itapon, kundi maging martir. At tayo, kung sasabihin sa atin na itapon ang isang ikon, sasabihin natin: "Sige, itatapon ko na lang; ipininta ito sa istilong Renaissance. Pagkatapos, magpapagawa ako ng bago, isang Byzantine."

— Geronda, ano ang pananaw ng Simbahan sa mga lihim na Kristiyano? Hindi ba nila itinakwil si Kristo?

— Ang tunay na lihim na mga Kristiyano ay hindi isinuko ang kanilang pananampalataya. Halimbawa, nang sunugin ng mga Turko ang dalawampu't pitong nayon sa Cappadocia na pag-aari ng mga Pharasans, ang ilan sa mga naninirahan doon ay tumakas nang malayo sa ibang mga rehiyon, kung saan hindi alam ng mga lokal na populasyon na sila ay mga Kristiyano. Itinuturing silang mga Muslim. At hindi kailanman nagkaroon ng pagkakataon na tuwirang tanungin ang alinman sa kanila: 'Kristiyano ka ba?' — upang kailangan nilang sumagot: 'Oo, Kristiyano ako' o 'Hindi, Muslim ako.' Lihim na Kristiyano ang mga taong ito. Gayunpaman, mula sa sandaling mahuli ang isang tao at sabihan: "Nalaman namin na ikaw ay isang Kristiyano," kailangan niyang sabihin: "Oo, ako ay isang Kristiyano." Sa madaling salita, hindi niya kailanman dapat sabihin na siya ay isang

¹⁸⁶ Ramadan – ang ikasiyam na buwan ng kalendaryong Islamiko, na kung kailan nag-aayuno nang mahigpit ang mga Muslim (ganap na pag-iwas sa pagkain, inumin, paninigarilyo, atbp.) araw-araw mula madaling-araw hanggang dapithapon. Mula paglubog ng araw hanggang pagsilang ng araw, hindi na ipinagbabawal ang mga ipinagbawal sa Ramadan.

¹⁸⁷ Balukli – isang distrito sa Constantinople kung saan matatagpuan ang monasteryo ng 'Life-Giving Spring'. – *Tala ng tagasalin*.

¹⁸⁸ Isang gintong barya na may larawan nina San Constantino at Santa Helena, na isinusuot bilang palamuti o talismán.

¹⁸⁹ Ang mga "umaaangkin" ay tumayo sa mga pintuan ng simbahan at hiniling sa mga mananampalatayang pumapasok sa simbahan na ipanalangin sila sa Panginoon. Tingnan ang Alituntunin 12 ni San Gregorio ng Neocaesarea. Aklat ng mga Alituntunin. Lavra ng Banal na Trinidad-San Sergius. 1992. p. 294. – *Tala ng tagasalin*.

Muslim. At noong panahon ng maagang Simbahan, may mga mananampalataya na lihim na binyagan, na inakala ng iba na hindi mga Kristiyano. Gayunpaman, kapag kinakailangan, hayagang inihayag ng mga lihim na Kristiyanong ito ang kanilang pananampalataya. Halimbawa, si San Sebastián ay isang kumander sa militar at lihim na binyagan bilang isang Kristiyano. Itinuturing siya ng iba na isang idolatra, ngunit siya ay isang Kristiyano. Sa lihim, nagbigay siya ng malaking tulong sa mga Kristiyano. Gayunpaman, nang malaman na siya ay isang Kristiyano, inamin niya ang kanyang pananampalataya at nagdusa siya para rito hanggang sa kanyang pagkamartir.

Sa isang nayon sa Turkey, maraming lihim na Kristiyano, at ang pinuno ng nayon ay isang pari. Ang pangalan niya ay Padre George, ngunit tinatawag siya ng mga tao na Hasan. Isang araw, lumapit ang mga Turko sa kanya at iniulat na may mga Kristiyanong nagtatago sa isang lugar, sa mga catacomb: 'Huwag kang mag-alala,' sabi niya, 'pupunta ako at titingnan.' Dinala niya ang kanyang mga tauhan, pumunta sa mga katakumbang iyon at natagpuan ang lahat ng mga Kristiyano na nagtitipon doon. Pagkatapos ay nagtungo siya sa Harianong Pintuan, kinuha ang epitrachelion mula sa kawit, isinusuot ito at ipinagdiriwang ang Vespers para sa kanila! "Gawin ninyo ang nararapat," sabi niya sa kanila pagkatapos, habang pinapakalma ang mga Turko: 'Walang tao roon; mga maling balita lang ito.' Ang mga taong iyon ay hindi mga apostata. Gayunpaman, mula sa sandaling ang isang Kristiyano ay pinaghihinalaan at sinabihan, 'Nakita ka naming nabinyagan! Kristiyano ka,' at siya ay sumagot, 'Hindi, Muslim ako,' siya ay nagiging apostata.

Pagkamartir at kababaang-loob

Ang itinuturing na karapat-dapat maging martir ay dapat magkaroon ng malaking kababaang-loob at malalim na pag-ibig kay Kristo. Kung ang isang tao ay pupunta sa kanyang pagkamartir dahil sa makasarili, aalis ang biyaya sa kanya. Naalala mo ba si Sapricius,¹⁹⁰ na nakarating na sa lugar ng pagbitay ngunit itinanggi pa rin si Kristo? "Bakit ninyo ako dinala rito?" tanong niya sa mga tagapagbitay. "Bakit," tanong nila sa kanya, "hindi ka ba Kristiyano?" "Hindi," ang sagot niya. At pari pa siya! Sinasabi sa akin ng aking isipan na hindi siya nagpunta sa kanyang pagkamartir nang may kababaang-loob, kundi nang makasarili. Hinangad niya ang pagkamartir hindi para sa kapakanan ng pananampalataya, hindi para sa pag-ibig kay Kristo, at dahil dito ay iniwan siya ng Grasya. Sapagkat kung ang isang tao ay kumikilos nang makasarili, hindi niya tinatanggap ang Grasya ng Diyos. Siyempre, sa isang sandali ng kahirapan, itatanggi niya si Kristo.

— Geronda, madalas nating sinasabi na sa panahon ng pagsubok, bibigyan tayo ng Diyos ng lakas...

— Magbibigay ang Diyos ng lakas sa isang mapagkumbabang tao na may malinis na puso at mabuting disposisyon. Kung makikita ng Diyos ang tunay na kabutihan at pagpapakumbaba, magbibigay Siya ng malaking lakas. Kaya, kung bibigyan ng Diyos ng lakas ang isang tao ay nakasalalay sa sariling disposisyon ng tao.

— Geronda, sinabi ninyo na dapat may kababaang-loob at mabuting disposisyon ang isang tao. Ibig bang sabihin nito ay posible na magkaroon ng kayabangan at mabuting disposisyon?

— Kapag pinag-uusapan natin ang kababaang-loob, ang ibig sabihin ay dapat taglayin ito ng isang tao, kahit man lang sa usapin ng pagkamartir. Maaaring may kapalaluan ang isang tao, ngunit sa sukdulang sandali ay sasabihin: 'Diyos ko, mayabang ako; gayunpaman, bigyan Mo ako ng kaunting lakas ngayon, upang magpatotoo ako sa aking pag-ibig sa Iyo sa aking pagdurusa at makahingi ng kapatawaran sa aking mga kasalanan.' At saka, kung ang isang tao ay may mapagkumbabang pag-uugali at naghihirap-martir nang may pagsisisi, ipinagkakaloob ng Diyos sa kanya ang saganang Grasya. Hindi dapat maghihirap-martir nang may mayabang na pag-uugali, na may iniisip na siya ay magiging martir, na ang kuwento ng kanyang buhay ay maisusulat, at gagawa ng serbisyong pang-simbahan at ikon na may halo. May isang lalaki ang nagtanong sa akin: "Ipagdasal mo ako, Ama, upang marating ko ang ikalimang langit." — "Sige," sabi ko sa kanya, "narating ni Apostol Pablo ang ikatlong langit,¹⁹¹ at nais mong marating ang ikalimang?" — "Bakit hindi, " ang tugon niya, "Hindi ba't nakasulat na dapat tayong maghanap ng '*mas dakilang mga bagay*'?"¹⁹² Pakinggan mo iyan! Sa ganoong kaso, kung ang isang tao ay naghahangad ng pagkamartir para magkaroon ng kaluwalhatian sa

¹⁹⁰ Tungkol kay Saprikiya, tingnan: Mga Buhay ng mga Santo. Bol. 6. Moscow, 1905. pp. 180–185.

¹⁹¹ Tingnan ang 2 Cor. 12:2.

¹⁹² Tingnan ang 1 Cor. 12:31.

Paraiso, mas mabuti pang huwag na lang niyang isipin ang pagkamartir. Isang tunay at taos-pusong Kristiyano, kahit pa malaman niyang sa Paraiso ay muling magdurusa at pahihirapan, ay nananabik pa ring makapasok doon. Hindi natin dapat isipin na kung magtitiis tayo ng ilang pagdurusa dito sa lupa, doon naman sa langit ay mas magiging maginhawa ang ating kalagayan. Dapat nating itabi ang ganoong makasariling pag-iisip. Si Cristo ang hinahangad natin. Hayaan nang magkaroon ng pagkamartir, harapin natin ito araw-araw, saktan tayo araw-araw, dalawang beses o tatlong beses sa isang araw — hindi natin iyon alintana. Isang bagay lamang ang pinahahalagahan natin: ang makasama si Cristo.

— Ngunit Geronda, maaari bang mabuhay ang isang tao nang tamad, at gayon pa man, pagdating ng oras, ay matapang na ipagtapat si Cristo?

— Para magawa ito ng ganoong tao, dapat may kabaitan at pagkamapagkalinga sa iba sa kanyang puso. Kaya sinabi ko sa inyo na dapat ninyong linangin sa inyong sarili ang dangal at diwa ng pagkamapagkalinga sa iba. Dapat magsakripisyo ang isang tao para sa kapakanan ng iba. Naalala mo ba sina San Bonifacio at Santa Aglaida? Doon, sa Roma, namuhay sila nang maluho, ngunit nang sila'y umupo upang kumain, ang kanilang isipan ay napunta sa mga mahihirap. Una nilang pinakain ang mga nagugutom, at pagkatapos pa lamang sila kumain. Sa kabila ng pagiging alipin nila ng kanilang mga pagnanasa, may kabaitan at habag sila sa mga mahihirap. Taglay nila ang diwa ng pagkamapagkawanggawa, at dahil dito tinulungan sila ng Diyos. Si Aglaida, sa kabila ng kanyang makasalanang buhay, ay minahal ang mga banal na martir at inalagaan ang kanilang mga banal na relikyang. Inutusan niya si Bonifacio, kasama ang iba pang mga lingkod mula sa kanyang sambahayan, na maglakbay sa Asia Minor upang bumili, mangalap, at dalhin pabalik sa Roma ang mga banal na relikyang ng mga martir. At ang magiging martir, na nakangiti, ay nagsabi sa kaniya: "Kung madala sa iyo ang aking mga relikyang, tatanggapin mo ba ang mga ito?" — "Huwag kang magbiro tungkol dito," ang sagot ni Aglaida sa kaniya. Sa wakas, nakarating si San Bonifacio sa Tarsus at, na nagnanais na tubusin ang mga relikyang ng mga martir, ay nagtungo sa amphitheater.

Doon, habang pinagmamasdan niya ang paghihirap ng mga Kristiyano, namangha siya sa kanilang katatagan. Tumakbo siya papunta sa kanila at hinalikan ang kanilang mga gapos at sugat, at hiniling ni Bonifacio na ipagdasal nila na bigyan siya ng lakas ni Cristo upang ipahayag sa publiko na siya ay isang Kristiyano. Sa gayon, sa pamamagitan ng pagkamartir, pinatotohanan niya ang kanyang pananampalataya; tinubos ng kanyang mga kasama ang kanyang mga labi at dinala ito sa Roma, kung saan ipinaalam na ng Anghel ng Panginoon kay Aglaida ang nangyari. At natupad nga ang biro-biro niyang hula bago siya umalis ng Roma. Pagkatapos nito, si Aglaida, matapos ipamahagi ang kanyang ari-arian, ay namuhay pa ng labinlimang taon sa pag-aascetismo at kahirapan at nakamtan ang kabanalan.¹⁹³ Makikita ninyo, ang kanilang mga buhay ay nauwi sa ganitong paraan: sa simula ay hinatak sila ng kanilang mga pagnanasa at naligaw mula sa tunay na landas. Gayunpaman, may diwa ng pagsakripisyo sa sarili sa kanilang kalooban, at hindi sila pinabayaan ng Diyos.

Anong tapang ang taglay ng mga santo!

— Sa tingin ko, Geronda, kung nakita ko sana ang gulong ni Santa Catalina, mamamatay ako sa takot!

— Kung mamatay ka bago ka pa nila sinimulang paikutin, maganda iyon; ito ay magiging biyaya mula sa Diyos. Magiging paghihirap iyon kung sinimulan ka na nilang paikutin at hindi mo na ito matiis. May mabuting disposisyon ang mga martir; tinulungan sila ni Kristo, at iyon ang dahilan kung bakit nila tiniis ang sakit.

Anong pagmamahal para kay Kristo ang taglay ng mga banal na martir, anong tapang! Si Santa Solomonia kasama ang kanyang pitong anak¹⁹⁴ — isa-isa, pinahirapan silang lahat hanggang sa mamatay. Inihanda ni San Longinus¹⁹⁵ ang isang piging para sa mga sundalong dumating upang hulihin siya, at tinanggap sila sa kanyang tahanan. Pinilit siya ng mga dumating na ipakita sa kanila si Longinus upang maputol nila ang ulo nito, ngunit sinabi niya sa kanila: "Ipapakita ko siya sa inyo!" Nang sabihin niyang siya mismo ang Longinus, nag-aatubili sila, ngunit napaniwala sila ng santo na tuparin ang kanilang utos. At pinutol nila ang kanyang ulo. At gaano

¹⁹³ Ang araw ng kapistahan nina San Bonifacio at Santa Aglaida ay ipinagdiriwang tuwing ika-19 ng Disyembre.

¹⁹⁴ Ang pista ng mga Banal na Martir ng mga Makabeo ay ipinagdiriwang tuwing 1 Agosto.

¹⁹⁵ Ang paggunita sa banal na martir na si Longinus na Sentruryon ay ipinagdiriwang tuwing ika-16 ng Oktubre.

nga ba katatag ang ipinakita ni San Gedeon ng Karakal.¹⁹⁶ "Putulin ninyo ang kamay ko," wika niya sa mga tagapatupad ng parusa, "putulin ninyo ang paa ko, putulin ninyo ang ilong ko! Upang hindi na magkaroon ng karagdagang usapan, putulin ninyo ang lahat!" Nakakamangha! Ngunit upang marating ang antas na ito, hindi dapat mahalín ng isang tao ang sarili at dapat mahalín ang Diyos. Isang ina, upang iligtas ang kanyang anak, ay papasok sa apoy. Hindi siya nakaramdam ng sakit, dahil ang kanyang pag-ibig ay mas matindi kaysa sa paglilibay ng apoy. Ang pag-ibig niya sa kanyang anak ay napagtatagumpayan ang sakit. Gaano pa nga kaya kasindakin ang pag-ibig kay Kristo kaysa sa sakit!

Para sa isang santo na haharap sa pagkamartir, ang kanyang pag-ibig kay Kristo ay nalalampasan ang sakit at pinapawi ito. Para sa mga martir, ang kutsilyo ng salarin ay mas banayad kaysa sa busog ng biyolin. Kapag nagniningas ang pag-ibig kay Kristo, ang pagkamartir ay nagiging isang tagumpay: sa sandaling iyon, ang apoy ay lumalamig nang higit pa kaysa sa paliguan, sapagkat ang pagkasunog nito ay nawawala sa pagkasunog ng Banal na pag-ibig. Ang pagbabalat ng balat ay pakiramdam na parang pag-aakbay. Ang banal na pagnanasa ay sumasakop sa puso, sumasakop sa isipan, at ang isang tao ay nagiging 'baliw': hindi niya nararamdaman ang sakit o anumang iba pa, sapagkat ang kanyang isipan ay nasa Kristo at ang kanyang puso ay umaapaw sa kagalakan. At ilan nga ba sa mga santo ang naglakbay patungo sa kanilang pagkamartir at naranasan ang ganoong kagalakan, na para bang pupunta sila sa isang piging! Si San Ignacio¹⁹⁷ ay tumakbo patungo sa lugar ng kanyang pagkamartir at sumigaw: "Pabayaán ninyong magdusa ako ng pagkamartir, pabayaán ninyong lamunin ako ng mga hayop!" Ang ganoong kagalakang naramdaman niya ay hindi naranasan kahit ng isang binatang umiibig na nagsasabing: "Gusto kong pakasalan siya, at hindi ko iniintindi ang aking ina o ang aking ama!" Ang "kabaliwan" ni San Ignacio ay higit pa sa kabaliwan ng isang binatang umiibig.

Lahat ng mga santo ay gumawa ng mga kabayanihan para sa pag-ibig kay Kristo. Ang mga banal na martir ay nag-alay ng kanilang dugo. Ang mga kagalang-galang na ama ay nagbuhos ng pawis at luha at, tulad ng mga bihasang halamang-gamot, nagsagawa ng mga espirituwal na eksperimento sa kanilang sarili; dahil sa pag-ibig sa Diyos at sa tao—ang larawan ng Diyos—sinikap nilang ubusin ang kanilang sarili upang iwan sa atin ang kanilang mga espirituwal na reseta. Sa kanilang tulong, napipigil natin ang kasamaan o nagagamot ang ating espirituwal na karamdaman at nagiging malusog. At kung magsikap din tayo nang may pag-ibig na tularan sila sa kanilang mga gawa, maaari pa nating maabot ang kabanalan.

Ngunit, siyempre, ang lahat ng mga kabayanihan ng mga santo, ang kanilang mga pag-aayuno, pananatilihang gising at iba pa, at maging ang paghihirap ng lahat ng mga banal na martir, ay hindi masukat sa paghihirap ng ating Panginoon, sapagkat si Cristo ay banal na tumulong sa lahat ng nagdusa para sa Kanya, at ang sakit ng bawat isa sa kanila ay pinalamyos ng Kanyang dakilang pag-ibig. Gayunpaman, kaugnay sa Kanyang sarili, hindi ginamit ni Cristo ang Kanyang banal na kapangyarihan, at dahil sa labis na pag-ibig para sa Kanyang nilikha, tiniis Niya ang matinding sakit sa Kanyang sensitibong Katawan. Tunay na magiging tao ang isang tao [hindi lamang sa panlabas, kundi pati na rin sa kalooban] sa pamamagitan lamang ng pakiramdam sa pag-ibig na ito ni Cristo para sa tao. Kung hindi, mas magiging manhid ka pa kaysa sa mga nilikha ng Diyos, sapagkat nang maramdaman ang paghihirap ng Panginoon, naging madilim ang araw, na hindi na makatingin rito. At ang lupa, nang makita ito, ay nangilabut, at ang mga bato ay nabiyak. At ang mga libingan ay nanginig nang napakalakas na nagising ang marami nang matagal nang patay mula sa kanilang pagtulog at itinaboy sila—upang ipahayag ang kanilang pagtutol sa kung gaano kalaking kawalang-pasasalamat ng mga tao sa pagtrato sa Diyos—ang kanilang Mabuting Tagapagkaloob at Tagapagligtas.

Mga Monghe at Pagkamartir

— Geronda, kung ang isang tao ay hindi nagsasagawa ng espirituwal na gawain ayon sa nararapat, magkakaroon pa kaya siya ng sapat na pananampalataya sa panahon ng paghihirap upang maniwala na tutulungan siya ng Diyos, at kaya Siyang tawagin para humingi ng tulong? O pinapakalma ba natin ang ating sarili sa pamamagitan ng pag-iisip na tutulungan tayo ng Diyos sa panahon ng pagsubok upang maiwasan lamang ang paggawa para sa paghahanda? — Dapat maghanda. Kung hindi ka magtatanim, paano ka babasahin ng

¹⁹⁶ Ang paggunita kay San Gedeon, ang Martir ng Banal na Bundok, ay ipinagdiriwang tuwing ika-30 ng Disyembre.

¹⁹⁷ Ang paggunita kay San Ignacio na Tagapagdala ng Diyos, pari at martir, ay ipinagdiriwang tuwing ika-20 ng Disyembre.

Diyos ng ani sa iyong mga bukid? Dapat magtanim ang isang tao, at ibibigay ng Diyos sa kanya ayon sa kanyang itinanim. At sa hukbo ay sinasabi: 'Maghanda!'

— Geronda, paano tayo dapat maghanda?

— Kailan masasabing handa na ang isang tao para sa isang bagay? Kung ang mga tropa ay nasa alertong pandigma, ang mga sundalo ay palaging handa: nakasuot na sila ng kanilang mga bota, may dala nang kanilang mga riple at bala, at naghihintay na ng utos.

— At hanggang kailan maaaring tumagal ang ganitong kalagayan ng pagiging handa sa labanan?

— Nag-iiba-iba ito. Ang isang monghe ay dapat laging handa, at hindi siya matatakot sa anumang bagay. Ano pa ang kanyang katatakutan? Kamatayan? Ngunit ito ang magbubukas sa kanya ng mga pintuan ng paraiso, sapagkat sa ilalim ng lapida ay nakatago ang susi sa walang hanggan. Higit pa rito, ang isang monghe, kailanman siya man mamatay, ay nananatiling nasa pagsisisi. Ang kanyang paglayo sa mundo at ang kanyang mga panata bilang monghe ang nagpapatotoo rito. Nagpapakumbaba ang monghe at pagkatapos ay sumusulong sa masusing espirituwal na gawain. Habang lumalago ang pag-ibig ng monghe sa Diyos at sa kanyang kapwa, ganoon din namang nababawasan ang pag-ibig niya sa sarili. At saka nagiging epektibo ang sinulat ni Apostol Pablo: 'Walang makapaghihiwalay sa atin sa pag-ibig ni Cristo.'¹⁹⁸

Para sa mga taong makamundo, ang pag-iisip ng paghihirap ay nagtutulak sa kanila, dahil sa takot, na lumapit sa Diyos at sumigaw: "Kristong akin, Pinakabanal na Ina ng Diyos!" — samantalang ang monghe ay palaging nagnanais na makasama ang Diyos, dahil siya ay umiibig sa Kanya. Maraming karaniwang tao ang gumagawa ng mabuti dahil natatakot silang mahulog sa walang hanggang paghihirap. Ang isang monghe naman, gumagawa ng mabuti dahil sa pasasalamat, upang pasalamatan ang Diyos, ang kanyang Mabuting Tagapagkaloob.

— Geronda, paano ko maiintindihan kung ano ang pagkamartir at pag-aascetismo?

— Upang bahagyang maunawaan kung ano ang pagkamartir, tanggapin mo nang may kagalakan ang paghamak ng iba. At kung nais mong bahagyang maunawaan kung ano ang ascesis, kung hindi ka makapag-ayuno ng apatnapung araw gaya ni Cristo, mag-ayuno ka man lang tuwing Miyerkules, ang araw ng Kanyang pagtataksil, at Biyernes, ang araw ng Kanyang pagpapako sa krus.¹⁹⁹ Ang mga nagnanais magpatotoo ng kanilang pag-ibig kay Kristo sa pamamagitan ng pagkamartir ay maaaring, kung wala ang pagkamartir, ipakita ang pag-ibig na ito na sumusupil sa kanila sa anyo ng isang gawaing pisikal para sa nag-aalab na kaluluwa ng mga yumao, upang sila ay makatagpo ng kaunting kapahingahan. Ang ascesis ay kasingtagumpay ng pagkamartir, sapagkat [sa parehong kaso] iniwasan ng isang tao ang lahat ng ginhawa ng tao at natatagpuan ang ginhawa ng Diyos.

Ang mga banal na martir ay nagkaroon ng malaking kagalakan nang mabigyan sila ng kanais-nais na pagkakataon na magdusa. Nagsimula ang ascesis sa espirituwal na buhay sa pamamagitan ng pagkamartir. Nang si Constantine the Great ay umakyat sa kapangyarihan, pinalaya niya ang mga Kristiyano mula sa mga kulungan kung saan sila (ang ilan ay pinutol-putol ang katawan) ay naghihintay ng kamatayan. Natapos na ang pagdurusa. Ngunit ang mga pinalaya ay labis na nalungkot, sapagkat habang nasa bilangguan ay hinihintay nila ang kanilang turno para sa pagkamartir, at ngayon ay sinira ni San Constantino ang Dakila ang lahat para sa kanila. Masigla nilang inabangan ang pagkamartir, ngunit kalayaan ang kanilang natanggap. At saka — dahil sa pag-ibig sa Diyos at sa matinding pagnanasang nagliliyab sa kanilang kalooban na magdusa para kay Kristo — ay iniwan nila ang mundong ito. At ang mga paghihirap na ipapataw sana sa kanila nina Diocletian at Maximian, kanilang ipinataw sa kanilang sarili sa pamamagitan ng kanilang pag-aasceta. Ang isa ay pupunta at ibibitin ang sarili sa pamamagitan ng kanyang mga kamay gamit ang lubid mula sa puno: siya ay nanalangin nang may sakit, ngunit nagalak nang makalangit. Ang isa pa, para sa pag-ibig kay Kristo, ay gagapusin ang sarili. "Ganito sana ako gagapusin ni Diocletian," wika niya. At, sa pagdurusa nila sa ganitong paraan, naranasan nila ang labis na kagalakan. Mula sa banal na pagkabalihaw na ito, mula sa banal na kamangmangan na ito, nagsimula ang mga nauna at, alang-alang sa pag-ibig kay Cristo, inialay nila ang kanilang sarili sa pag-aascetismo. Pagkatapos, nagsimulang tularan ng iba ang kanilang ginawa. Sa ganitong paraan pumasok ang ascesis sa ating

¹⁹⁸ Tingnan ang Roma 8:35.

¹⁹⁹ Ang Tandang ay tumutukoy sa pag-aayuno mula sa pagkain at tubig sa buong araw.

pananampalataya. At ang ikatlong grupo, ang pinaka-'kakaiba', ay nagsabi: 'Tayo ang mga tupa ni Cristo!' — at kumain lamang ng damo mula sa lupa. Sila ang tinatawag na 'manga-kain ng lana'.²⁰⁰ Ramdam na ramdam nila ang biyaya ng Diyos at ang kanilang sariling kababaang-palad kaya sinabi nila: 'Ako, isang walang-pasasalamat na hayop, ay kakain ng damo hanggang sa wakas ng aking buhay.' At ginawa nga nila iyon. Sumigla ang kanilang mga puso sa pag-ibig kay Kristo. "Hindi ba isa ako sa mga tupa ni Cristo?" wika nila. "Kung gayon, kakain ako ng damo."²⁰¹ Ngunit kalaunan ay ipinagbawal ito ng Simbahan, dahil inakala ng mga mangangaso na mga ligaw na hayop ang mga eremita at pinatay ang marami sa kanila.

Ngayon, hindi na ito maintindihan ng mga tao; itinuturing nila itong kabaliwan. "Bakit kakain ng damo, gaya ng hayop?" ang sabi nila. 'Ano ang silbi ng pagbitin sa mga lubid nang ganoon at pagpapahirap sa sariling katawan?' Ngunit tandaan ninyo ang sinasabi ni Abba Isaac: 'Oh, kung sana'y ipagkaloob sa atin ng Diyos na makagawa ng ganitong mga kabaliwan.' Nawa'y ipagkaloob din sa atin ng Diyos na maabot ang kabaliwang espiritwal na ito²⁰².

Bahagi 4. Pagsandal sa Langit

"Ni ang tao ni ang demonyo ay hindi makahahadlang sa banal na tulong. Wala nang mahirap para sa Diyos o para sa isang banal na tao. Ang tanging hadlang ay ang ating kakulangan sa pananampalataya. Dahil sa ating kakulangan sa pananampalataya, pinipigilan natin ang dakilang banal na kapangyarihan na lumapit sa atin"

Kabanata 1. Tungkol sa Pag-aaruga ng Diyos sa Sangkatauhan

***"Hangadín muna ang kaharian ng Diyos..."*²⁰³**

— Geronda, sinasabi ni Abba Macarius na ibibigay sa atin ng Diyos ang makalangit na mga biyaya,²⁰⁴ at naniniwala tayo rito. Dapat ba tayong maniwala rin na ibibigay Niya sa atin ang mga biyayang panglupa, na hindi naman gaanong mahalaga?

— Anong mga biyayang lupa?

— Ang mga bagay na kailangan natin.

— Tama iyan. Mahal ng Diyos ang Kanyang nilikha, ang Kanyang larawan, at inaalagaan Niya ang mga pangangailangan nito.

— Dapat ba nating paniwalaan ito at huwag mag-alala?

²⁰⁰ Voski (Griyego) — literal na 'mga nag-iigib'. Isinulat ni Arkhimandrit Cherubim (Karambelas) sa kanyang aklat na sila, 'ayon sa tradisyon ng Bundok Athos, ang pinakabanal na mga monghe ng Bundok at namumuhay sa ganap na pag-iisa, hindi kilala ng sinuman... Ayon sa parehong tradisyon, ang huling Liturhiya sa lupa ay ipagdiriwang ng labindalawang hindi nakikitang ito. Nananatiling pareho ang kanilang bilang, sapagkat kung ang isa sa kanila ay mamatay, ang kanyang puwesto ay pinapalitan ng isa sa mga pinakamahusay na monghe ng Banal na Bundok.' (Cherubim (Karambelas), Archimandrite. Mula sa Sakop ng Ina ng Diyos. Kyiv, 1998. p. 164.) — *Tala ng tagasalin.*

²⁰¹ Tingnan sina Sozomen, PG 67, 1395 ff., Evagrius, PG 86, 2480, Moschus, PG 87, 2868B, at Leontius, PG 93, 1688.

²⁰² *Abba Isaac na taga-Sirya*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Pagtuturo 73. p. 370.

²⁰³ Mat. 6:33.

²⁰⁴ Tingnan: *San Macario ng Ehipto*. Mga Espirituwal na Pag-uusap. STSL, 1904.

— Kung ang isang tao ay hindi naniniwala rito at nagsusumikap nang mag-isa na makamtan ang mga pagpapalaing ito, magdurusa siya. Ngunit ang isang taong namumuhay nang espiritwal ay hindi matitinag kahit na hindi ipagkaloob ng Diyos sa kaniya ang mga bagay na lupa at materyal. Kung hahanapin muna natin ang Kaharian ng Diyos, kung ang paghahanap sa Kahariang ito ang ating nag-iisang pakay, kung gayon ay ibibigay sa atin ang lahat ng iba pa. Iiwan ba ng Diyos ang Kanyang nilikha sa awa ng tadhana? Kung iiwan ng mga Israelita ang manna na ibinigay ng Diyos sa kanila sa disyerto hanggang sa sumunod na araw, magsisimulang mabulok ito.²⁰⁵ Inayos ito ng Diyos sa ganitong paraan upang umasa sila sa Banal na probidensiya.

Hindi pa nga natin lubos na nauunawaan ang mga salitang '*Hangadín muna ang kaharian ng Diyos...*'. Alinman tayo ay naniniwala [at iniaalay ang ating sarili sa Diyos], o hindi tayo naniniwala [at samakatuwid ay kailangang tayo ang mag-asikaso ng ating mga pangangailangan]. Nang ako'y nanirahan sa Bundok Sinai, wala akong dalang anumang bagay. Gayunpaman, hindi ko inisip kung ano ang mangyayari sa akin sa disyerto sa gitna ng mga estranghero, kung ano ang kakainin ko o kung paano ako mabubuhay. Ang selda ni Santa Epistimia, kung saan ako maninirahan, ay matagal nang iniwan, pinabayaan ng mga tao. Hindi ako humingi ng anuman sa monasteryo, sapagkat ayaw kong maging pabigat nito. Noong minsan, dinalhan nila ako ng tinapay mula sa monasteryo, at pinauli ko ito. Bakit ako mag-aalala, kung sinabi ni Cristo: '*Hangadín muna ang kaharian ng Diyos*'? Halos walang tubig rin. Wala akong alam tungkol sa gawang-kamay. Kaya itanong ninyo sa akin ngayon kung paano ako nabuhay at kumita ng aking tinapay. Ang tanging kasangkapang mayroon ako ay isang gunting. Hinati ko ito sa dalawang kalahati, hinasa sa isang bato, kumuha ng maliit na tabla at sinimulang mag-ukit ng mga icon. Nagtrabaho ako at inuulit-ulit ang Panalangin kay Hesus. Mabilis kong natutunan ang sining ng pag-ukit, inuulit-ulit ang iisang disenyo, at natapos ko ang isang linggong trabaho sa loob ng labing-isang oras. Hindi lang ako hindi naghirap, nakatulong pa ako sa mga batang Bedouin. Sa loob ng ilang sandali, ginugol ko ang maraming oras araw-araw sa paggawa nito, ngunit dumating ako sa puntong ayaw ko nang gumawa ng anumang gawang-kamay, ngunit kasabay nito ay nakita ko ang paghihirap na dinaranas ng mga batang Bedouin. Para sa kanila, isang malaking biyaya ang makatanggap ng sumbrero at pares ng sandalyas bilang regalo. At may pumasok na kaisipan sa akin: "Pumunta ba ako rito para tulungan ang mga Bedouino, o para manalangin para sa buong mundo?" Kaya nagpasya akong bawasan ang paggawa ng aking mga gawang-kamay, upang hindi gaanong maligaw ang aking isipan at mas makapanalangin. Akala mo ba umaasa akong may tutulong sa akin? Mula saan? Wala ngang pagkain ang mga Bedouino mismo. Malayo ang monasteryo, at sa kabilang panig ay mga lupang walang naninirahan. Ngunit sa mismong araw na iyon, nang binawasan ko ang aking gawain upang mas magdasal, may isang lalaki na lumapit sa akin. Nakatayo ako malapit sa aking selda; nakita niya ako at sinabi: 'Oyni, kunin mo ang isang daang gintong barya. Tutulungan mo ang mga batang Bedouin, sundin mo ang sarili mong gawain, at manalangin.' Hindi ko napigilan ang sarili ko; iniwan ko siyang mag-isa ng isang-kapat ng oras at pumasok ako sa silid-pangmunimuni ko. Ang probidensya at pag-ibig ng Diyos ang nagdala sa akin sa ganoong kalagayan na hindi ko mapigil ang aking mga luha. Nakikita mo ba kung paano iniaayos ng Diyos ang lahat kapag mabuti ang ugali ng isang tao? Magkano nga ba ang maibibigay ko sa mga kaluluwang ito na kapos sa kapalaran? Bibigyan ko ang isa, at agad na may isa pang darating: 'Wala akong binigay ng ama ko!' — pagkatapos ay ang pangatlo: 'Wala rin akong binigay ng ama ko!..'

— Geronda, bakit nga ba, sa kabila ng marami nating karanasan sa makapangyarihan ng Diyos, ay hindi natin nakikita ang Kanyang probidensya na gumagana sa ating buhay?

— Ito ay isang demonyong patibong. Ibinubuhos ng diyablo ang abo sa mga mata ng tao upang hindi nila makita ang probidensya ng Diyos. Sapagkat kung makikita ng isang tao ang probidensya ng Diyos, ang kanilang matigas na puso ay malalambot, magiging sensitibo, at sasabog sa papuri. At hindi iyon pabor sa diyablo.

Madalas sinusubukan ng mga tao na pamahalaan ang lahat nang walang Diyos

Isang lalaki ang nag-alaga ng isda at ginugol ang kanyang mga araw sa pagsasabing, 'Kaluwalhatian sa Iyo, Diyos!' — dahil palagi niyang nakikita ang Banal na Pamatnubay. Sinabi niya sa akin na mula nang mafertilize ang isang isda, habang maliit pa ito, na kasinglaki ng ulo ng karayom, mayroon itong supot ng likido na pinagkukunan nito ng sustansya hanggang sa lumaki at maging kayang kumain ng mga mikroorganismo sa tubig

²⁰⁵ Tingnan Ex. 16:19–20.

nang mag-isa. Sa madaling salita, nakakatanggap ang isda ng 'dry ration' mula sa Diyos! Kung nagbibigay pa ang Diyos kahit sa maliliit na isda, gaano pa kaya Siya nagbibigay para sa tao! Ngunit madalas inaayos at pinapasyahan ng mga tao ang lahat nang hindi isinasaalang-alang ang Diyos. "Magkakaroon ako ng dalawang anak," sabi nila, "at sapat na iyon." Hindi nila isinasaalang-alang ang Diyos. Kaya maraming aksidente ang nangyayari at maraming bata ang namamatay. Sa karamihan ng mga pamilya, dalawang anak ang ipinapanganak. Ngunit ang isa ay nabundol ng sasakyan, ang isa naman ay nagkasakit at namatay, at naiwan ang mga magulang na walang anak.

Kapag nahihirapan ang mga magulang, katuwang ng Diyos sa paglalang, na matustusan ang kanilang mga anak sa kabila ng kanilang buong pagsisikap, dapat nilang itaas ang kanilang mga kamay sa langit at mapagkumbabang hanapin ang tulong ng Dakilang Lumikha. Nang oras na iyon, ang Diyos na tumutulong at ang taong tumatanggap ng Kanyang tulong ay pareho nang nagagalak. Nang ako ay nasa Monasteryo ng Stomion, nakilala ko ang isang ama na maraming anak. Siya ay isang bantay-sakahan sa isang nayon sa Epirus, at nakatira ang kanyang pamilya sa Konitsa — apat at kalahating oras na lakad ang layo. May siyam siyang anak. Ang daan papunta sa nayon na iyon ay dumaraan sa monasteryo. Sa kanyang pagpunta sa trabaho at pag-uwi, humihinto ang bantay sa monasteryo. Sa pagbalik niya, hihingi siya ng pahintulot na siya mismo ang magpailaw ng mga lampara. Kahit na natutulo ang langis sa sahig habang pinapailawan niya ang mga ito, pinayagan ko siyang gawin iyon; mas pinili kong punasan ang sahig pagkatapos kaysa guluhin siya. Sa tuwing aalis siya ng monasteryo at makakalakad ng mga tatlong daang metro, nagpapaputok siya ng isang beses gamit ang kanyang riple. Hindi ko ito maipaliwanag, kaya sa susunod ay pinagmasdan ko siya mula nang pumasok siya sa simbahan hanggang sa marating niya ang daan papuntang Konitsa. Sa ganoong paraan ko nalaman na una niyang sinindiha ang mga lampara sa simbahan, pagkatapos ay lumabas siya sa narthex²⁰⁶ at sinindiha ang lampara sa harap ng ikon ng Ina ng Diyos sa itaas ng pasukan. Pagkatapos ay kukunin niya ang kaunting langis mula sa lampara sa kanyang daliri, luluhod, iaabot ang kanyang mga kamay patungo sa ikon at sasabihin: "Ina ng Diyos, may siyam akong anak. Padalhan mo sila ng kaunting karne!" Matapos itong sabihin, ipapahid niya ang langis mula sa kanyang daliri sa harapang paningin ng bariles ng kanyang riple at aalis. Tatlong daang metro mula sa monasteryo, malapit sa isang puno ng mulberi, may isang ligaw na kambing na naghihintay sa kanya. Tulad ng nasabi ko na, binaril niya ito, pinatay, dinala sa isang kuweba na kaunti pa ang layo, nilinis ang bituka doon, at dinala ang karne sa kanyang mga anak. Nangyayari ito sa tuwing siya ay umuwi. Namangha ako sa pananampalataya ng bantay sa bukid at sa probidensya ng Ina ng Diyos. Dalawampu't limang taon ang lumipas, dumating siya sa Banal na Bundok at hinanap ako. Sa aming pag-uusap, bigla ko siyang tinanong: "Kamusta na ang mga anak mo? Saan sila?" Bilang tugon, unang itinuro niya ang hilaga at sinabi, "Ang ilan ay nasa Alemanya," at pagkatapos, habang iniunat ang kanyang kamay patimog, ay dinagdag, "At ang iba naman ay nasa Australia. Salamat sa Diyos, mabuti ang kanilang kalagayan." Pinanatili ng taong ito ang kanyang pananampalataya at ang kanyang sarili na malinis mula sa mga di-makadiyos na ideolohiya, kaya hindi siya pinabayaan ng Diyos.

Ang mga biyaya ng kahanga-hangang Pamatnugot ng Diyos

— Minsan, Geronda, may isang pagnanasa ako, at tinutupad ito ng Diyos nang hindi ko man Siya hinihiling. Paano ito nangyayari?

— Inaalagaan tayo ng Diyos. Nakikita Niya ang ating mga pangangailangan, ang ating mga hangarin, at kapag may bagay na nakabubuti sa atin, ibinibigay Niya ito sa atin. Kung ang isang tao ay nangangailangan ng tulong sa isang bagay, tinutulungan siya ni Kristo at ng Pinakabanal na Theotokos. Nang tanungin si Matanda Filaret²⁰⁷ : "Paano kita matutulungan, Geronda? Ano ang kailangan mo?" — sumagot siya: "Anuman ang kailangan ko, ipapadala sa akin ng Ina ng Diyos." At ganoon nga ang nangyari.

Kapag inialay natin ang ating sarili sa Panginoon, Siya, ang ating Mabuting Diyos, ay nagbabantay at nag-aalaga sa atin. Bilang isang mabuting Tagapangasiwa, binibigyan Niya ang bawat isa sa atin ng ating mga pangangailangan. Inaasikaso Niya pa nga ang mga detalye ng ating materyal na pangangailangan. At upang

²⁰⁶ Narthex – ang kanlurang bahagi ng simbahan, ang portiko. – *Tala ng tagasalin*.

²⁰⁷ Tingnan si *Elder Paisios*. *The Holy Mountain Fathers and Stories of the Holy Mountain*. Holy Trinity St. Sergius Lavra, 2001. pp. 62–65.

maunawaan natin ang Kanyang pag-aaruga, ang Kanyang probidensiya, binibigyan Niya tayo ng eksaktong sapat na para sa ating pangangailangan. Gayunpaman, huwag mong asahan na mauuna kang bigyan ng Diyos ng anumang bagay; hindi, una mong ibigay nang lubos ang iyong sarili sa Diyos. Sapagkat kung patuloy kang humihingi ng isang bagay sa Diyos, ngunit hindi mo ipinagkakatiwala ang iyong sarili sa Kanya, malinaw na may sariling tahanan ka at dayuhan ka sa walang hanggang makalangit na mga tinitirhan. Ang mga taong ibinibigay ang lahat sa Diyos at lubos na nagsusuko sa Kanya ay napapaloob sa malaking kupol ng Diyos at pinoprotektahan ng Kanyang banal na probidensiya. Ang pagtitiwala sa Diyos ay isang walang patid at mysteryosong panalangin, na sa kinakailangang sandali ay tahimik na humihikayat ng Banal na kapangyarihan sa kinaroroonan nito. At saka ang Kanyang mga minamahal na anak ay walang humpay na pupurihin Siya nang may malaking pasasalamat. Nang manirahan si Ama Tikhon sa hermitage ng Banal na Krus, wala pang simbahan doon na kailangan niya. Wala pa nga siyang pera para sa pagtatayo nito — wala nang iba kundi ang matinding pananampalataya sa Diyos. Minsan, matapos magdasal, siya ay naglakbay patungong Karyes, na naniwalang tutulungan siya ng Diyos sa perang kailangan para maitayo ang simbahan. Sa daan papuntang Karyes, tinawag siya ng abbot ng Ilyinsky Skete mula sa malayo. Nang lumapit si Ama Tikhon sa kanya, sinabi ng abbot: "Isang mabait na Kristiyano mula sa Amerika ang nagpadala ng mga dolyar na ito upang ibigay ko sa isang asketiko na walang simbahan. Wala kang simbahan, kaya kunin mo ang perang ito at magtayo ka ng isa." Naantig si Ama Tikhon at umiyak sa labis na pasasalamat sa Diyos, ang Nakakakilala ng mga Puso, na naghanda na para sa simbahan bago pa man siya humiling dito—kaya nang ipanalangin niya ito, handa na ang pera.

Kung ang isang tao ay magtiwala sa Diyos, hindi siya pababayaang ng Diyos. At sa katunayan: kung bukas sa ganap na sampung oras ay kailangan mo ng isang bagay, kung gayon (basta't ang pangangailangan ito ay hindi lumalabis sa makatuwirang hangganan at ang bagay ay tunay na kailangan) sa ganap na siyam na y medya o siyam kuwarter, ihanda na ng Diyos ito upang ibigay sa iyo. Halimbawa, bukas ng alas-nwebe kailangan mo ng tasa. Pagdating ng alas-nwebe y medya, nandiyan na ito. Kailangan mo ng limang daang drachma. Sa mismong sandaling kailangan mo ito, eksaktong limang daang drachma ang lilitaw—hindi limang daang sampu, ni apat na raang siyamnapu. Napansin ko na kung, halimbawa, kailangan ko ng isang bagay bukas, inaalagaan na ito ng Diyos ngayon pa lang. Ibig sabihin, bago ko pa man maisip, naisip na ito ng Diyos; inaalagaan Niya nang maaga ang mga kinakailangan at ibinibigay Niya ito sa mismong oras na kailangan ito. Nalaman ko ito nang makita ko kung gaano katagal bago dumating sa akin ang isang bagay mula sa ibang lugar sa mismong sandaling kailangan ko ito. Dahil dito, inaalagaan na ito ng Diyos nang maaga.

Kapag pinasaya natin ang Diyos sa pamamagitan ng ating buhay dahil sa pagmamahal sa Kanya, ipinagkakaloob Niya ang walang kapantay na mga biyaya sa Kanyang mga mapagmahal na anak sa mismong sandaling kailangan nila ito. Kaya naman, ang buong buhay ay ginugugol sa mga biyaya ng Banal na Paggabay. Maaari akong maglista ng maraming oras para magbigay sa inyo ng mga halimbawa ng makapangyarihang paggabay ng Diyos.

Nang ako'y nasa digmaan at nakikilahok sa mga operasyong kombat, mayroon akong Ebanghelyo, at ibinigay ko ito sa isang tao. Pagkatapos ay sinabi ko, 'Ah, sana'y mayroon pa akong Ebanghelyo, gaano sana ito makakatulong sa akin!' Noong Pasko, dalawang daang pakete ang ipinadala sa aming yunit, na noon ay nasa kabundukan, mula sa Mesolonghi.²⁰⁸ Sa dalawang daang pakete, ang Ebanghelyo ay nasa pakete lamang na napunta sa akin! Ito ay isang lumang edisyon ng Ebanghelyo, na may mapa ng Palestina. May kasamang tala sa pakete: 'Kung kailangan mo ng iba pang mga libro, sumulat ka sa amin at ipapadala namin sa iyo.'

Sa isa pang pagkakataon, nang ako'y nasa Monasteryo ng Stomion na, kailangan ko ng lampara para sa simbahan. Isang umaga, sa madaling araw, bumaba ako papuntang Konitsa. Habang dumaraan ako sa isang bahay, narinig kong sinabi ng isang babae sa kanyang ama: "Tatay, may dumarating na monghe!" Lumabas siya upang salubungin ako at sinabi: "Ama, nangako akong mag-alay ng lampara sa Ina ng Diyos. Kuhanin ninyo ang perang ito at kayo na ang bumili." At binigyan niya ako ng limang daang drachma — eksaktong halaga ng lampara noong 1958.

²⁰⁸ Isang bayan sa Gitnang Gresya. – *Tala ng tagasalin*.

²⁰⁹At kahit ngayon, tuwing may kailangan ako, agad itong ibinibigay ng Diyos. Halimbawa, kung gusto kong maghiwa ng kahoy at hindi ko magawa, dumarating agad ang kahoy. Bago ako pumunta sa inyo, nakatanggap ako ng isang pakete na naglalaman ng limampung libong drachma — eksaktong halagang kailangan ko. Isa pang halimbawa: Binigyan ko ang isang tao ng icon na 'It is Truly Meet' bilang pagpapala. Kinabukasan, dinalhan nila ako ng icon na 'Iveron'! At ngayong tag-init, bago dumating ang ulan, wala talaga akong tubig. Ngayon ay medyo umulan, at sa loob ng isang araw nakakakuha ako ng [pinakamarami] isang at kalahating lata ng tubig. May natirang tubig sa cistern mula pa noong nakaraang taon, pero tumapon na ito. Ngunit kamanghamanga kung paano iniaayos ng Diyos ang lahat! May isang bariles akong tubig. Maraming tao ang dumarating araw-araw — umiinom sila, naghuhugas ng katawan dahil pawisin sila pagdating, at gayon pa man, bumababa lang ng apat o limang daliri ang antas ng tubig! Isang bariles para sa isang daang limampu hanggang dalawang daang tao — at hindi ito nauubos! Gayunpaman, minsan sobra ang pagbukas ng gripo ng ilan, ang iba nakakalimutang isara ito, at dumadaloy ang tubig, ngunit hindi ito nauubos!

Pagtiwala sa Banal na Paggabay

Ang taong sumusubaybay sa mga biyaya ng Diyos ay natutong umasa sa Banal na Probisyon. At pakiramdam nila ay parang sanggol sa duyan na, sa sandaling iwan siya ng kanyang ina, ay agad na umiyak at hindi tumitigil hanggang sa muling dumating ang kanyang ina na tumatakbo pabalik sa kanya. Isang dakilang bagay ang magtiwala sa Diyos! Nang una akong dumating sa Monasteryo ng Stomion, wala akong matutuluyan. Ang buong monasteryo ay puno ng mga guho ng gusali. Nakakita ako ng isang sulok malapit sa bakod, tinakpan ko ito nang kaunti mula sa itaas, at doon ako umuupo tuwing gabi, dahil hindi ko kayang humiga roon. Noong isang beses, may isang mongheng kakilala ko na lumapit sa akin at nagtanong: "Makinig ka, paano ka ba nabubuhay rito?" — "Bueno," ang sagot kong tanong sa kanya, "mayroon bang mas marami ang mga tao sa mundo kaysa sa atin? Nang humiram si Kanaris²¹⁰ at sinabihan siyang: 'Wala kang tinubuan,' sumagot siya: 'Babawiin natin ang ating tinubuan.' Kung ang isang karaniwang tao ay may ganoong pananampalataya, hindi ba dapat tayong magtiwala sa Diyos? Dahil dinala ako rito ng Ina ng Diyos, tiyak na, pagdating ng oras, hindi ba Niya aalagaan ang Kanyang monasteryo?" At sa katunayan, unti-unti, tingnan mo kung paano inayos ng Pinakabanal na Ina ng Diyos ang lahat! Naalala ko noong binubuhos ng mga manggagawa ang kongkreto para sa slab ng kisame sa mga nasunog na selda, nauubos na ang semento. Kailangan pang lagyan ng kongkreto ang isang katlo ng slab. Lumapit sa akin ang mga manggagawa at sinabi: "Uubos na ang semento namin. Kailangan naming maglagay ng mas maraming buhangin at mas kaunting semento sa halo para matapos namin ang trabaho." "Hindi," sabi ko sa kanila, "huwag ninyo itong lagyan ng mas maraming buhangin; ituloy ninyo ang sinimulan ninyo." Imposible nang kumuha pa ng semento dahil lahat ng mga multo ay nasa bukid. Kailangan pang maglakad ng dalawang oras papuntang Konitsa ang mga manggagawa, at isa pang dalawang oras papunta sa bukid, para hanapin ang mga multo sa pastulan. Ang dami sanang oras ang masasayang nila... At saka may kanya-kanya ring mga gawain ang mga lalaki; hindi na sila makakabalik kinabukasan. Tiningnan ko: nahuhulog na nila ang dalawang-katlo ng slab ng sahig. Pumasok ako sa maliit na simbahan at sinabi: "Ginang, ano na ngayon?! Pakiusap, tulungan ninyo kami!" Pagkatapos ay lumabas ako ng simbahan...

— At ano ang nangyari pagkatapos, Geronda?

— Natapos nila ang kisame, at may natirang semento pa nga!

— Napagtanto ba iyon ng mga manggagawa?

— Siyempre! Napakalaki ng tulong ng Diyos at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos minsan!

²⁰⁹ Ibinigay noong tag-init ng 1990.

²¹⁰ Konstantinos Kanaris (c. 1795–1877). Pambansang bayani ng Hellas, maalamat na mandaragat, matapang na mandirigma laban sa mga Turko noong Rebolusyong Griyego (1821–1830). Noong ika-7 ng Hunyo 1822, isang grupo ng mga mapangahas na mangingisda na pinamunuan ni K. Kanaris ang nagsagawa ng isang matapang na pag-atake sa isang pangkat ng barkong Turko malapit sa isla ng Chios, na nagbunga ng pagkawasak ng punong barko ng hukbong-dagat ng Turko at pagkamatay ng admiral na Turko na si Kara Ali. Si K. Kanaris ay kalaunan naging isang admiral, Ministro ng Hukbong-dagat at Punong Ministro ng Gresya. — *Tala ng tagasalin*.

Ginagamit ng Diyos ang lahat para sa kabutihan

— Geronda, minsan nagsisimula tayo ng isang proyekto at sumusulpot ang napakaraming hadlang. Paano natin malalaman kung galing nga sila sa Diyos?

— Suriin natin kung tayo ba ang may kasalanan. Kung hindi tayo ang may kasalanan, kung gayon ay nagmumula sa Diyos ang hadlang at ito ay para sa ating kabutihan. Kaya, hindi kailangang malungkot na hindi natapos o naantala ang gawain. Noong isang beses, nagmamadali ako dahil sa isang kagyat na gawain, pababa ako mula sa Monasteryo ng Stomion patungong Konitsa. Sa isang napakahirap na bahagi ng daan (tinawag ko itong Golgotha), nakasalubong ko ang kakilala mula sa monasteryo, si Tiyo Anastasius, na may tatlong mulang mabigat ang karga. Sa isang matarik na pataas, nakalusot sa isang gilid ang mga pangkarga, at ang isang mulâ ay nasa mismong gilid ng bangin — malapit nang mahulog. "Pinadala ka ng Diyos, Ama!" masayang wika ni Tiyo Anastasius. Tinulungan ko siyang ibalik sa mga mulo ang mga saká, pagkatapos ay inilabas namin sila sa kalsada. Doon ko siya iniwan at nagpatuloy sa aking paglalakad. Medyo nakalayo na ako nang biglang nauwi sa patlang ang daan. Isang malaking landslide, tatlong daang metro ang haba, ang kakabagsak lang, na nagwasak sa daanan. Mga puno, mga bato—lahat ay naitulak pababa sa ilog. Kung hindi ako naantala dahil sa mga mulas, nandoon sana ako nang mangyari ang pagguho. "Kuya Anastasius," sabi ko, "iniligtas mo ako; pinadala ka ng Diyos."

Nakikita ni Kristo mula sa kataas-taasan kung paano kumikilos ang bawat isa sa atin, at alam Niya kung kailan at paano Siya mismo kikilos para sa ating kabutihan. Alam Niya kung paano at saan Niya tayo papuntahin, basta't hihingi tayo ng tulong sa Kanya, ihaharap natin sa Kanya ang ating mga pagnanasa, at hahayaan Niya na Siya na ang mag-ayos ng lahat. Nang ako'y nasa Monasteryo ng Philotheou sa Bundok Athos, nais kong pumasok sa disyerto. Inisip kong magtago sa isang liblib na isla at nakipagkasundo na ako sa isang bangkero na sunduin ako, ngunit sa huli ay hindi siya dumating. Inaayos iyon ng Diyos, dahil wala pa akong karanasan at lubos akong maghihirap sa isang walang tao na isla; naging biktima sana ako ng mga demonyo doon. Pagkatapos, nang hindi natuloy ang sa isla, sinilab ako ng matinding pagnanais na pumunta sa Katounaki. Humikayat sa akin ang disyerto ng Katounaki; nanalangin akong mapunta doon at inihanda ko ang aking sarili para rito. Nais kong manirahan at magtrabaho kasama si matandang Pedro—isang taong may mataas na buhay-espiritwal. Gayunpaman, naganap ang isang pangyayari na napilitan akong pumunta hindi sa Katunaki, kundi sa Konitsa. Isang gabi pagkatapos ng Vespers, umuwi ako sa aking selda at nanalangin hanggang hatinggabi. Mga alas-onse, nahiga ako upang magpahinga. Bandang ala-una y medya ng madaling araw, nagising ako sa pagtunog ng kampana ng monasteryo na tumatawag sa mga kapatid papunta sa simbahan para sa serbisyo sa hatinggabi. Sinubukan kong bumangon, ngunit hindi ko nagawa. May isang pwersang hindi nakikita ang nagparalisa sa akin, at hindi ako makagalaw. Naramdaman kong may isang hindi pangkaraniwang bagay na nangyayari. Nanatili akong nakahiga sa kama hanggang tanghali. Maaari akong manalangin at mag-isip, ngunit hindi ako makagalaw. Sa kalagayang ito, nakita ko, na parang sa isang telebisyon, ang Katunaki sa isang panig at ang Monasteryo ng Stomion sa Konitsa sa kabilang panig. Sa matinding pagnanais, itinutok ko ang aking paningin sa Katunaki, at saka may isang tinig na malinaw na nagsabi sa akin: "Huwag kang pupunta sa Katounaki, kundi sa Monasteryo ng Stomion." Ang tinig iyon ng Pinakabanal na Theotokos. "Ina ng Diyos," sabi ko, "hiniling ko sa Iyo ang disyerto, at ipapadala Mo ako sa mundo?" At narinig ko muli ang parehong tinig na nagsalita nang mahigpit sa akin: "Pupunta ka at hahanapin mo si ganito't ganoong tao. Malaking tulong siya sa iyo." Agad akong napalaya mula sa mga hindi nakikitang gapos na iyon, at ang puso ko ay napuno ng Banal na Grasya. Pagkatapos ay pumunta ako at ikinuwento sa aking espirituwal na ama ang nangyari. "Ito ang kalooban ng Diyos," sabi ng aking espirituwal na ama sa akin. "Gayunpaman, huwag mong ikuwento ito sa kahit kanino. Sabihin mong dahil sa kadahilanang pangkalusugan (at nagdurugo ako noon) kailangan mong lisanin ang Bundok Athos, at umalis ka."

Nais ko ang isang bagay, ngunit may sarili Siyang plano ang Diyos. Akala ko noon na ang kalooban ng Diyos ay muling buhayin ko ang monasteryo sa Konitsa. Sa ganitong paraan, tinutupad ko ang panata na ginawa ko sa Ina ng Diyos noong ako ay nasa digmaan. "Ina ng Diyos," ang tanong ko sa Kanya noon, "tulungan mo akong maging monghe, at magtatrabaho ako ng tatlong taon upang maibalik ang nasunog mong monasteryo." Ngunit, tulad ng naging malinaw kalaunan, ang pangunahing dahilan kung bakit ako pinadala roon ng

Pinakabanal na Ina ng Diyos ay ang pangangailangang tulungan ang walumpu't pitong pamilya na lumihis sa Protestantismo na bumalik sa Ortodoksiya.

Madalas pinapayagan ng Diyos na may mangyari para sa kapakinabangan ng maraming tao. Hindi Siya gumagawa ng isang mabuting bagay lamang, kundi tatlo o apat na mabubuting bagay nang sabay-sabay. At hindi Niya kailanman pinapayagan ang kasamaan kung hindi magbubunga ito ng mas maraming kabutihan. Ginagamit Niya ang lahat—mga pagkakamali at panganib—para sa ating kapakinabangan. Magkahalo ang mabuti at masama. Mabuti sana kung hiwalay sila, ngunit nakikialam ang pansariling interes ng tao at pinag-uugnay sila.

Gayunpaman, nakakakuha rin ng kapakinabangan ang Diyos kahit sa kalituhang ito. Kaya, dapat tayong maniwala na pinapayagan lamang ng Diyos ang mga bagay na makakabuti, dahil mahal Niya ang Kanyang nilikha. Halimbawa, maaaring payagan Niya ang kaunting tukso upang protektahan tayo mula sa mas malaking tukso. Noong isang beses, isang karaniwang tao ang dumalo sa pista patronal sa isang monasteryo sa Banal na Bundok. Doon ay uminom siya at medyo nalasing. Sa pagbalik niya mula sa monasteryo, nahulog siya sa daan. Nagsimulang bumagsak ang niyebe at natabunan siya nito, ngunit ang singaw ng alak ang naging dahilan upang mabuo ang isang butas sa niyebe sa ibabaw niya. May isang taong dumaraan na napadaan sa lugar na iyon. Nang makita niya ang butas sa niyebe, nagulat siya at napasigaw: "Ano kaya ito? Balon ba ito?" — at tinapik niya ang butas gamit ang tungkod. "Aray!" sigaw ng lasing. Sa ganitong paraan siya iniligtas ng Diyos mula sa kamatayan.

Ang biyaya ng Diyos ay sumusubok sa puso

— Geronda, ano ang nais ng Diyos sa atin?

— Nais ng Diyos ang ating malayang kalooban, ang ating mabuting disposisyon, na maipakita, kahit kaunti lamang, sa pamamagitan ng isang gawaing may pag-ibig. Nais din Niya na maging mulat tayo sa ating pagkamakasalan. Siya ang magbibigay ng lahat ng iba pa. Sa buhay-espiritwal, hindi kailangan ang malalaking kalamnan. Magsipag tayong may kababaang-loob, manalangin para sa awa ng Diyos, at pasalamat Siya sa lahat ng bagay. Natutupad ang plano ng Diyos sa taong, na walang sariling plano, ay iniaalay ang sarili sa mga kamay ng Diyos. Hanggang sa antas na kumakapit ang isang tao sa kanyang 'sarili', hanggang sa ganoong antas ay naiwan siya. Hindi sila umuunlad sa espirituwal dahil sila ang humahadlang sa awa ng Diyos. Upang umunlad, kailangan ng isang tao ang malaking tiwala sa Diyos.

Sa bawat sandali, hinahaplos ng Diyos ang mga puso ng lahat ng tao sa pamamagitan ng Kanyang pag-ibig, ngunit hindi natin ito nararamdaman dahil ang ating mga puso ay natatakpan ng balat ng kawalang-pakialam. Kapag napadalisay ang puso ng isang tao, siya ay nauudyok na umiyak, natutunaw, at napupuno ng kagalakan sa pagtingin sa mga biyaya at kabaitan ng Diyos, na pantay na umiibig sa lahat ng tao. Ang ganitong tao ay nakararamdam ng sakit para sa mga nagdurusa, at ng kagalakan para sa mga namumuhay nang espirituwal. Kung ang isang mapagmahal na kaluluwa ay magmumuni-muni lamang sa mga biyaya ng Diyos, kayang-kaya nitong itaas ang sarili sa mga kahanga-hangang tuktok; lalo pa nga kung pagmumuni-muniin nito ang karakalan ng kanyang mga kasalanan at ang saganang awa ng Diyos! Kung ang espirituwal na mga mata ng isang tao ay nalinis, pagkatapos, sa pagtingin sa pag-aaruga ng Diyos [para sa kaniya at sa iba], nararamdaman at nararanasan niya ang kabuuan ng Banal na Paggabay gamit ang kaniyang sensitibo at hubad na puso; natutunaw siya sa pasalamat; nagiging baliw siya—sa pinakamagandang kahulugan ng salita. Sapagkat kapag nararamdaman ng isang tao ang mga biyaya ng Diyos, tinatagos nito ang puso, binubuksan ito. At pagkatapos, kapag ang kamay ng Diyos, na hinahaplos ang mapagmahal na puso, ay dumampi sa bitak na ito, ang tao ay naaantig sa kalooban, at ang kanilang pasalamat sa Diyos ay lumalaki. Ang mga nagsusumikap, na nararamdaman ang kanilang kasalanan at ang mga biyaya ng Diyos, at iniaalay ang kanilang sarili sa Kanyang dakilang awa, ay itinaas ang kanilang kaluluwa patungong Paraiso nang may mas matibay na katiyakan at mas kaunting pisikal na pagsisikap.

Pasalamat sa Diyos sa munting bagay at sa marami

"Naniniwala akong tutulungan ako ng Diyos," sabi ng ilan, subalit nagsusumikap silang mag-ipon ng pera upang hindi maranasan ang anumang kakulangan. Nilalait ng ganitong mga tao ang Diyos, sapagkat hindi nila ipinagkakatiwala ang kanilang sarili sa Kanya, kundi sa pera. Hangga't hindi nila itinatakwil ang pag-ibig sa pera at inilalagay ang kanilang pag-asa rito, hindi nila magagawang ilagay ang kanilang pag-asa sa Diyos. Hindi ko sinasabing hindi dapat mag-ipon ang mga tao para sa oras ng pangangailangan; hindi. Ngunit hindi dapat

ilagay ng tao ang pag-asa sa pera, ni ibigay ang puso rito, sapagkat sa paggawa nito, nakakalimot ang mga tao sa Diyos. Ang isang taong hindi nagtitiwala sa Diyos, gumagawa ng sarili niyang plano at saka sinasabing ito ang kalooban ng Diyos, ay 'binabasbasan' ang kanyang gawain sa isang demonyong paraan at patuloy na pinahihirapan. Hindi natin napagtatanto kung gaano kabisa at kabuti ang Diyos. Hindi natin Siya hinahayaan na maging Panginoon, hindi natin Siya hinahayaan na mamuno sa atin, at iyan ang dahilan kung bakit tayo nagdurusa.

Sa Bundok Sinai, sa selda ni Santa Epistimia kung saan ako nanirahan, kakaunti ang tubig. Sa isang kuweba mga dalawampung metro ang layo mula sa selda, tumutulo nang patak-patak ang tubig mula sa isang bitak sa bato. Gumawa ako ng maliit na panhuhulihan ng tubig at nakakalikom ako ng tatlong litro ng tubig araw-araw. Kapag kumukuha ako ng tubig, itinatapat ko ang isang lata na bakal at habang napupuno ito, binabasa ko ang Akathist sa Pinakabanal na Ina ng Diyos. Basa-basa ko lang nang kaunti ang ulo ko, lalo na ang noo; nakatulong ito sa akin, ayon sa payo ng isang doktor. Kumuha ako ng kaunting tubig para inumin, at sa isang hiwalay na garapon, kumuha ako ng kaunting tubig para sa mga daga at ibon na naninirahan malapit sa selda ko. Para sa paghuhugas at iba pang pangangailangan, ginagamit ko ang iisang tubig mula sa kuweba. Anong tuwa, anong pasasalamat ang aking naramdaman para sa munting tubig na iyon! Pinupuri ko ang Diyos dahil may tubig ako.

Kalaunan, nang makarating ako sa Banal na Bundok at nanirahan nang sandali sa Iveron Skete, hindi nagkulang ang tubig doon dahil maaraw ang lugar. May isang tangke ng tubig doon na umaapaw. Oh! Hinugasan ko ang aking ulo at mga paa, ngunit... nakalimutan ko ang mga lumang kaugalian. Sa Sinai, napuno ng luha ang aking mga mata dahil sa pasasalamat para sa kaunting tubig, ngunit dito, sa skete, ako'y nalingid dahil sa kasaganaan ng tubig. Kaya iniwan ko ang selda na iyon at nanirahan nang mas malayo, mga walumpung metro ang layo, kung saan may maliit na cisterna. Kay dali ngang maligaw ang tao, kay dali ngang makalimot, dahil sa kasaganaan!

Dapat nating ilagak nang lubos at walang kondisyon ang ating sarili sa Banal na Paggabay, sa kalooban ng Diyos, at aalagaan tayo ng Diyos. Isang monghe ang umakyat sa tuktok ng bundok isang gabi upang magdasal ng vespero doon. Sa daan, nakakita siya ng isang puting kabute at nagpasalamat sa Diyos para sa pambihirang tuklas na ito. Sa pagbabalik, gusto niyang pitasin ang kabute at lutuin ito para sa kanyang hapunan. "Kung itatanong ng mga layko kung kumakain ako ng karne," wika ng monghe sa sarili, "masasabi kong oo, tuwing taglagas!" Pagbalik niya sa kanyang selda, nakita ng monghe na habang siya ay nananalangin ng vespers, may hayop na nakatapak sa kabute, at kalahati na lamang nito ang nananatiling buo. "Tila," sabi ng monghe, "yan na lamang ang nakalaan para sa akin." Kinolekta niya ang natira at pinasalamatan ang Diyos sa Kanyang probidensya, para sa kalahating kabute. Medyo pasulong pa, nakakita siya ng isa pang kalahating kabute; yumuko siya upang putulin ito at punan ang kulang sa kanyang hapunan, ngunit nakita niyang bulok ang kabute (marahil ito ay nakalalason). Iniwan na lang ito ng monghe at muling nagpasalamat sa Diyos sa pagliligtas sa kanya mula sa pagkalason. Pagbalik sa kanyang selda, kinuha ng monghe ang hapunan niya na kalahating kabute. Kinabukasan, nang lumabas siya, isang kamangha-manghang tanawin ang sumalubong sa kanyang mga mata. Sa paligid ng kubo, may tumubong magagandang kabute, at nang makita ang mga ito, muling nagpasalamat ang monghe sa Diyos. Makikita mo, nagpasalamat siya sa Diyos para sa buong kabute at para sa kalahati, para sa mabuti at sa masama, para sa isa at sa marami. Mapagpasalamat siya sa lahat ng bagay.

Ang mabuting Panginoon ay nagkakaloob ng masaganang biyaya sa atin, at ang Kanyang mga gawain ay nakatuon para sa ating kapakinabangan. Lahat ng biyayang taglay natin ay mga kaloob ng Diyos. Inilagay Niya ang lahat sa paglilingkod para sa Kanyang nilikha—ang tao; inayos Niya ito upang ang lahat—mga hayop, ibon, ang maliliit at ang malalaki, pati na ang mga halaman—ay maghandog ng kanilang sarili para sa kanya. At ang Diyos Mismo ay inialay ang Kanyang sarili bilang isang sakripisyo upang iligtas ang sangkatauhan. Kayat huwag tayong maging padalos-dalos sa lahat ng ito; huwag natin Siyang saktan ng ating labis na kawalang-pagtangi at kawalang-pakiramdam, kundi magpasalamat at purihin Siya.

Kabanata 2.

Tungkol sa Pananampalataya sa Diyos at Pagtitiwala sa Kanya

Dapat maniwala sa Diyos nang buong puso

— Geronda, nababahala ako sa mga kaisipang kawalang-paniwala na dumarating sa akin.

— Ang katotohanang nababahala ka at hindi mo sila tinatanggap ay nangangahulugang nagmumula ang mga kaisipang ito sa masama. Minsan pinapayagan tayo ng Diyos na magkaroon ng mga kaisipang puno ng pagdududa o kawalang-paniwala upang makita ang ating disposisyon at katapatan. Ngunit ang ating Diyos ay hindi isang mito, tulad ng mga mito nina Zeus, Apollo at iba pang katulad na diyos. Ang ating pananampalataya ay totoo at buhay. Mayroon tayong 'ulap ng mga saksi', gaya ng isinulat ni Apostol Pablo.²¹¹ Ang mga taong ito ay nakakakilala kay Cristo, nagkaroon ng personal na karanasan ng pakikipag-isa sa Kanya, at isinakripisyo ang kanilang sarili para sa Kanya. At sa ating panahon ay may mga taong nag-alay ng kanilang sarili sa Diyos at nakararanas ng makalangit na mga kalagayan. Nakikipag-ugnayan sila sa mga Anghel, sa mga santo, at maging kay Kristo at sa Ina ng Diyos. Magsasalaysay din ako nang kaunti tungkol sa aking sarili, upang matulungan ka. Makikita mo, ako rin ay 'nagbibigay ng dugo' — ikinukwento ko ang ilang mga pangyayari upang matulungan ang iba. Nakikita ko kung paano inaalís ng kaalamang nakalap ng isang tao ang kanyang pananampalataya; kaya, upang palakasin ito, ikinukwento ko ang ilang mga pangyayari mula sa saklaw ng pananampalataya.

Nang bata pa ako, nakatira kami sa Konitsa. Dahil sa pagbabasa ko ng maraming talambuhay ng mga santo, pinapabasa ko rin ang ibang mga bata nito, o tinitipon ko ang mga kalaro at sabay-sabay naming binabasa ang mga ito. Namangha ako sa matinding pag-aascetismo ng mga santo, sa mga pag-aayuno na kanilang sinusunod, at sinubukan kong tularan sila. Dahil sa pag-aayuno, ang leeg ko ay naging kasing payat ng tangkay ng seresa. Pinagtatawanan ako ng mga kalaro ko: 'Matatanggal na 'yang ulo mo!' Ang mga pinagdaanan ko noon!... Ah, huwag na nating pansinin. Bukod pa rito, nang makita ng kuya ko na nagkakasakit ako dahil sa pag-aayuno at natakot na baka hindi ako makatapos ng pag-aaral, kinuha niya ang mga librong binabasa ko tungkol sa buhay ng mga santo. Pagkatapos, itinago ko ang mga iyon sa gubat, sa kapilya ni Santa Barbara, at palihim akong pumapasok doon para basahin ang mga iyon. Noong isang beses, sinabi ng kapitbahay naming si Kostas sa kapatid ko: 'Ito, papalinawin ko ang isip niya; sisiguraduhin kong itatapon niya ang mga librong binabasa niya at titigil din siya sa pag-aayuno at panalangin.' Naku, hinanap niya ako (mga labing-lima ako noon) at sinimulan akong ikwento ang teorya ni Darwin. Tuloy-tuloy siyang nagsalita hanggang sa tuluyan akong nalito. Dahil nagulo ang isip ko, dumiretso ako sa gubat, sa kapilya ni Santa Barbara. Papasok ko, sinimulan kong manalangin nang taimtim kay Kristo: "Kristong ako, kung umiiral Ka, ipakita Mo ang Sarili Mo sa akin!" Paulit-ulit ko itong ginawa nang matagal at yumuyuko nang walang tigil. Tag-init noon. Tumutulo ang pawis ko nang malapot; basang-basa ako at lubos na pagod. Ngunit wala akong nakita o narinig. Kaya, tila hindi talaga ako tinulungan ng Diyos—ni hindi man lang sa pinakamaliliit na palatandaan, ni isang katok o anino—pagkatapos ng lahat, bata pa lang ako. Kung titingnan ang nangyari mula sa pananaw ng tao o sa lohika, maaaring may sumigaw: 'Diyos ko, kaawa-awa naman siya, ang kawawang nilalang!' Mula pa noong labing-isang taong gulang ay umaakyat na siya sa mga bato, sobrang deboto niya, at ngayon ay dumaranas siya ng krisis. Pinuno nila ng mga kalokohan ang isip niya, inilalagay ng kapatid niya ang mga hadlang sa daan niya sa bahay, tumakbo siya sa gubat para humingi sa Iyo ng tulong!" Ngunit walang sagot: wala, wala, wala!!! Pagod na pagod sa lahat ng pagyuko, umupo ako. "Sige," naisip ko noon, "at ano ang sinabi sa akin ni Kostas nang tanungin ko siya kung ano ang iniisip niya tungkol kay Kristo?" "Siya ang pinakabait, pinakatapat na Tao," ang sagot niya. 'Sa Kanyang pagtuturo tungkol sa katarungan, pinanganib Niya ang interes ng mga Pariseo, at dahil sa inggit ipinako Siya nila sa krus.' At saka ako nagpasya: 'Dahil si Kristo ay napakabait at makatarungang Tao, dahil wala nang ibang katulad Niya, dahil pinatay Siya ng masasamang tao dahil sa inggit at masamang loob, kung gayon para sa Taong ito ay sulit na gawin pa ang higit pa sa nagawa ko na. Para sa Kanya, sulit pa ngang mamatay.' Hindi ko pa man natapos ang aking pasya nang lumitaw si Kristo. Lumitaw Siya sa gitna ng isang malaking liwanag; nagliwanag ang kapilya, at sinabi Niya sa akin: "*Ako ang Pagkabuhay at ang Buhay. Maniwala ka sa Akin, at kahit mamatay*

²¹¹ Tingnan Heb. 12:1.

ka, mabubuhay ka."²¹² Sa isang kamay Niya ay may hawak na bukas na Ebanghelyo, na doon ko nabasa ang mismong mga salitang iyon. Isang napakalaking pagbabago ang dumapo sa akin kaya't paulit-ulit kong binigkas nang walang tigil: "Halika, Kostas, lumapit ka rito ngayon, pag-usapan natin kung umiiral ang Diyos o hindi!" Nakikita mo, si Kristo, upang ipahayag ang Kanyang sarili sa akin, ay naghihintay ng aking taos-pusong desisyon. Kung nais Niya ng taos-pusong desisyon mula sa isang bata, gaano pa kaya Niya ito nais mula sa isang matanda?

— May ilang tao, Geronda, ang nagdududa sa buong Banal na Paggabay.

— Ngunit paano nga ba matatanggap ng sinuman ang buong kuwentong ito tungkol kay Kristo bilang isang kuwentong pambata? At hindi ba't ang katotohanang ang mga propeta, na nabuhay pitong daang taon bago Siya at nagsalita tungkol sa Kanya nang napaka-detalyado, ay sumulat tungkol kay Kristo, ay dapat magpigil at magudyok sa mga taong ito na magnilay-nilay? Ang Lumang Tipan ay nagsasalita nang eksakto tungkol sa halagang ipagkakanulo kay Cristo,²¹³ at sa katotohanang hindi inilagay ng mga Hudyo ang perang ito sa kaban ng templo, sapagkat ito ay magiging presyo ng dugo, kundi ginamit ito upang bumili ng isang lupain para sa paglilibing ng mga dayuhan.²¹⁴ Ang inihula ni Zacarias at ng iba pang mga propeta ay natupad na. Napakalinaw ng lahat! Napakatumpak ng mga detalye! Sinasabi pa nga ng Banal na Kasulatan kung ano ang gagawin sa mga kasuotan ni Cristo.²¹⁵ At lahat ng ito ay sinabi maraming taon bago ang Kanyang Kapanganakan. Paano nga ba [pagkatapos ng lahat ng ito] ako magkakaroon ng kaisipang kawalang-paniwala? At saka natin makikita si Apostol Pablo. Siya ay naging tagapagtuligsa ng mga Kristiyano at papunta siya sa Damasco para sa layuning iyon. Sa daan, lumitaw sa kanya ang Panginoon at sinabi: "*Saulo, Saulo, bakit mo Ako tinutuligsa?*"²¹⁶ — "Sino Ka, Panginoon?" — tanong ni Saulo. "Ako si Cristo, na iyong tinutuligsa," — ang sagot ng Panginoon sa kanya. Pagkatapos ay ipinaalam ni Cristo kay Ananias, at bininyagan niya ang dating tagapagtupol! At gaano karaming pagdurusa ang tiniis ni Apostol Pablo pagkatapos noon, gaano karaming kabayanihan ang kanyang nagawa, na nangangaral sa lahat ng mga bansa! Pagkatapos ay dumating ang mga martir. Labing-isang milyong martir! Ano, baliw na ba silang lahat? Paano malilimutan ng isang tao ang lahat ng ito? May sinuman bang nakabasa man lang ng kaunti sa Ebanghelyo ang hindi maniniwala? Kung may karagdagang detalye sa Ebanghelyo, malaking tulong ito sa lahat ng tao upang maniwala. Ngunit sinadya ng Diyos na hindi ito pinayagan, upang masala ang mga tao, upang maging malinaw kung sino ang umiibig sa Kanya, sino ang nag-aalay ng kanilang sarili para sa Kanya, nang hindi umaasang mayroong mga himala o anumang katulad nito. Sa tingin ko, anuman ang mga panlalait na maaaring marinig ng isang taos-pusong debotong tao, hindi nila siya naaantig, hindi nila siya naaapektuhan.

Dapat maniwala sa Diyos dahil sa pag-ibig, at hindi humingi ng himala para rito. Alam mo ba kung gaano ako naiinis kapag may mga matatanda na pumupunta at sinasabi sa akin na gusto nilang makakita ng isang uri ng himala para maniwala? Kung mga bata sila, maaaring may dahilan pa dahil sa kanilang edad.

Ngunit ang sabihin na, 'Upang maniwala, dapat munang makakita ng isang bagay,' nang hindi naman sila gumawa ng kahit ano para kay Kristo—nakaka-cheap naman! Kahit pa makakita sila ng himala, makakatulong ba iyon sa kanila? Ipapaliwanag nila ito bilang salamangka o katulad na bagay.

"Palakasin ang aming pananampalataya"²¹⁷

— Geronda, bakit alam ng ilang mga santo, sinauna man o makabago, kung kailan darating ang kanilang huling oras o kung kailan magaganap ang isang partikular na kaganapan?

— Kilala sila sa dakilang pag-ibig, dakilang pagiging payak, kababaang-loob, at pananampalataya. Hindi nila pinayagan ang lohika, na sumisira sa pananampalataya, na makialam sa kanilang buhay. Ang pananampalataya ay isang dakilang bagay! Tingnan mo, kahit ang Apostol Pedro ay naglakad sa ibabaw ng mga

²¹² Isa. 11:25–26.

²¹³ Tingnan Zacarias 11:1–13.

²¹⁴ Tingnan Jer. 18:2; 32:9; Mat. 27:7–9.

²¹⁵ Tingnan ang Awit 21:19.

²¹⁶ Tingnan ang Gawawa 9:1–18.

²¹⁷ Lucas 17:5.

alon dahil sa pananampalataya,²¹⁸ ngunit nang makialam ang lohika, nagsimulang siya lumubog. Nasabi ko na ba sa iyo si Ama Charalampios,²¹⁹ na namuhay hindi pa matagal sa Kutlumush Monasteryo? Siya ay isang napakasimple, masipag, at espirital na monghe. Nang siya ay tumanda, isang matinding trangkaso ang nagpaiwan sa kanya sa kanyang kama. Sinabi ng doktor sa mga kapatid sa monasteryo na huwag siyang iwan dahil kakaunti na lamang ang natitirang oras ng kanyang buhay. Si Ama Charalambos, nang marinig ito mula sa ilalim ng kanyang mga kumot, ay sumagot: "Ano ba itong pinagsasabi ninyo? Hindi ako mamamatay hangga't hindi pa dumarating ang Pasko ng Pagkabuhay at nasasabi kong: 'Si Cristo'y Sinasabing Nabuhay na Muli.'" At nga, lumipas ang halos dalawang buwan, dumating ang Pasko ng Pagkabuhay, sinabi niya, "Tumindig ang Cristo," tumanggap ng Komunyon, at payapang pumanaw. Ang payak na matandang mapagmahal sa Diyos na ito ay naging tunay na anak ng Diyos at, kasama ang Diyos, itinakda ang araw ng kanyang sariling kamatayan!

— Geronda, paano napapagtibay ang pananampalataya?

— Ang pananampalataya ay pinatitibay ng panalangin. Ang isang taong hindi pinagyaman ang pananampalataya sa kanyang sarili mula pagkabata, ngunit may hilig dito, ay maaaring palaguin ito sa pamamagitan ng panalangin, na hinihiling kay Kristo na dagdagan ang kanilang pananampalataya. Hilingin natin kay Kristo na dagdagan at paramihin ang ating pananampalataya. Ano ang hiniling ng mga apostol kay Kristo? *'Dagdagan mo ang aming pananampalataya.'* Kapag sinabi mong *'dagdagan'*, ibig sabihin ay iniaasa mo ang iyong sarili sa Diyos. Sapagkat kung hindi iniaasa ng isang tao ang kanyang sarili sa Diyos, ano ang kanyang dadagdagan? Hinihiling natin sa Diyos na dagdagan ang ating pananampalataya hindi upang makagawa tayo ng mga himala, kundi upang higit pa natin siyang mahalina.

Lahat ng bagay ay nakakatulong sa paglago ng pananampalataya sa Diyos: mga bulaklak, tipaklong, mga bituin at kidlat. Nakikita natin ang lahat ng ito, ngunit wala itong pakinabang sa sinuman, dahil nakakatanggap tayo ng mga 'telegramo'—mga kaisipang ipinapadala sa atin ng kaaway. Halimbawa, kung walang asin, mabulok ang dagat. Gayunpaman, kung susuriin ng isang taong walang pananampalataya ang tubig-dagat sa kanyang laboratoryo, wala siyang makukuhang benepisyo rito, dahil hindi niya nilinis ang sarili niyang puso mula sa mga asin nito. Ngunit kung ang isang tao ay nagsusumikap nang may pag-ibig, na may mabuting hangarin, makikita niya kahit ang pinakamalalaking kabalbalan sa ibang pananaw, sa pamamagitan ng Banal na kaliwanagan. At pupurihin niya ang Diyos.

Ang lahat ay dapat magdala sa atin sa Diyos

— Geronda, sinabi ninyo sa amin na ang lahat ay dapat magdala sa atin pataas, patungo sa Diyos. Paano natin ito makakamtan?

— Makakamit mo ito sa pamamagitan ng pagkuha ng kapakinabangan sa lahat ng iyong masasalubong [sa iyong paglalakbay sa buhay]. Alam mo ba kung anong espirituwal na kapakinabangan at karanasang espirituwal ang nakukuha ng isang tao sa pamamagitan ng paghahanap ng espirituwal na kahulugan sa lahat ng bagay? Halimbawa, habang nagtatrabaho ka sa semento, maaari mong makita ang Diyos; sa pamamagitan ng paghipo sa isang ladrilyo, maaari mong mahawakan ang Diyos. Kunin mo ang isang bagay, ang isa pa, ang pangatlo, at mahahawakan mo ang Diyos! Oo, hawakan ang Diyos sa lahat ng bagay! Kung hindi gumagawa ang isang tao sa ganitong paraan, kung hindi niya nakikita ang Diyos sa lahat ng bagay, kung siya ay dadalhin sa simbahan, mananatili siyang malayo sa Kanya. Ipagawa mo sa kanya ang pagkanta sa koro, at mananatili siyang malayo sa Diyos. Bigyan mo siya ng isang espirital na aklat na babasahin, at muling mananatili siyang malayo sa Kanya. Anumang espirital na gawain ang ipagkatiwala mo sa kanya, hindi ito magtuturo sa kanya patungo sa Diyos.

Bawat tao, sa lahat ng nakikita nila, ano man ang gawin nila—manahi man o magburda—dapat ay nakakakuha ng espirituwal na kapakinabangan. Nakakita ka ba ng mga bulaklak? Nakita mo ang Diyos! Nakakita ka ba ng mga baboy? Oo, kapatid ko, nakita mo na naman ang Diyos! Tatanungin mo: 'Ano nga ba ang ibig sabihin noon? Maaari ko bang makita ang Diyos kahit sa pamamagitan ng isang baboy?' Oo, kahit sa

²¹⁸ Tingnan ang Mat. 14:30.

²¹⁹ Tingnan si *Elder Paisios*. Ang mga Ama ng Banal na Bundok at mga Kwento ng Banal na Bundok. Holy Trinity St Sergius Lavra, 2001. p. 9

pamamagitan ng baboy. Tingnan mo kung paano ito nilikha ng Diyos! Binigyan Niya ito ng matangos na ilong— upang hukayin ang lupa at matuklasan ang mga punla ng halaman sa pamamagitan ng paghipo. Ang ilong nito ay ganoon na hindi kayang saktan ng matutulis na piraso ng bakal, salamin, tinik, at iba pa. Hindi lamang kapag nakakakita ng maganda at mabangong bulaklak ang dapat magsabi: 'Kahanga-hanga ang pagkakalikha ng Diyos dito!' Kapag nakakakita ng baboy, dapat din nating makita ang Diyos! At higit pa rito, pag-isipan ang katotohanang maaari sana akong nilalang ng Diyos na isang baboy, ngunit nilalang Niya akong tao! Nakakatuwa ba iyon sa iyo? Ano, hindi ba kaya ng Diyos na gawing baboy tayo? Sinusugatan ng mga mangangaso ang mga ligaw na baboy at madalas hindi nila mahanap ang mga nasugatang hayop. Pagkatapos, dumarating ang mga mandaragit at nilalamon nang buhay ang kawawang baboy. Kung walang medikal na pangangalaga, nagdurusa ang baboy, kahit na wala itong ginawang kasalanan sa kanyang Lumikha. Samantalang ang tao ay nasugatan, at patuloy na sinasaktan, ang kanyang Lumikha, at madalas ay kumikilos nang walang pasasalamat. Kaya sinasabi ko na dapat magkaroon ka ng tamang espiritwal na saloobin. Napakagaling ng pag-aayos ng Diyos sa lahat ng bagay! At tingnan mo ang mga hayop: anong lakas ang ibinibigay Niya sa kanila! Sinasabi ng mga doktor na para magkaroon ng matitibay na kalamnan, dapat kumain ng karne. Ngunit tingnan mo ang mga baka: ang mga mahihirap na nilalang ay kumakain ng damo, ngunit anong mga malalakas na kalamnan ang taglay nila! Hindi mo ba nakikita ang Diyos rito? Ibig sabihin, binibigyan sila ng Diyos ng lakas sa pamamagitan lamang ng damong kanilang kinakain. Gaano pa kaya karami ang ipinagkakaloob Niya sa tao! Nauunawaan mo ba ito?

Kung ang isang tao ay nagsusumikap sa ganitong paraan, nararating niya ang isang kalagayan kung saan nakikinabang siya hindi lamang sa mga santo, kundi pati na rin sa mga makasalanan. Pinapagtibay tayo ng santo sa pamamagitan ng kanyang banal na halimbawa. Hinahadlangan naman tayo ng makasalanan sa pamamagitan ng halimbawa ng kanyang pagbagsak [at iniwasan natin ang kasalanan], hindi upang hindi tayo mahulog sa paningin ng iba, kundi upang hindi natin ikalungkot ang Diyos.

Ang Kapangyarihan ng Pananampalataya

— Geronda, ano ang selyo ng Korderong?

— Sino ang Korderong?

— Kristo.

— Aba, anong uri ng selyo ang mayroon si Cristo? Sa Binyag, pinapahiran ng pari ng banal na langis ang noo ng Kristiyano sa hugis krus, sabay sabing: 'Ang selyo ng kaloob ng Banal na Espiritu.' Pagkatapos noon, sa tuwing gumagawa ng tanda ng krus ang isang Kristiyano, sinasamba niya ang nakapagliligtas na Paghihirap ng Panginoon at tinatawag ang kapangyarihan ng Krus, na siyang kapangyarihan ng pagpapako sa krus ng ating Kristo. Sa pamamagitan ng pagsasabing, "*Krus ni Kristo, iligtas mo kami sa pamamagitan ng iyong kapangyarihan,*" tinatawag natin ang kapangyarihan ng sakripisyong kamatayan ng Panginoon sa Krus. Iyan ang dahilan kung bakit ang krus ay may dakilang kapangyarihan. Halimbawa, nagsimula ang isang bagyo. Kumikidlat, at maaaring tamaan din ng kidlat ang isang malaking krus na bakal sa kampanaryo. Gayunpaman, kung ang isang Kristiyano na nakatayo sa ilalim ng krus na bakal na ito ay may suot na maliit na krus na tulad nito at sasabihin, "*Krus ni Cristo, iligtas mo ako sa pamamagitan ng iyong kapangyarihan,*" hindi siya mapapahamak ng kidlat. Sa unang kaso, umiiral ang mga batas ng kalikasan: tumama ang kidlat sa krus at natumba ito sa lupa. Sa ikalawang kaso, pinoprotektahan ng munting krus na ito ang mananampalataya na tumawag sa kapangyarihan ng Krus para humingi ng tulong.

— Geronda, bakit, kahit na humihingi ako ng isang bagay nang may pananampalataya, hindi ito ipinagkakaloob sa akin ng Diyos?

— Nananampalataya ka at humihingi, ngunit kung kulang ka sa kababaang-loob o may hilig sa kayabangan, hindi ipinagkakaloob ng Diyos ang hinihiling mo. Maaaring magkaroon ang isang tao ng pananampalataya hindi lamang na kasinglaki ng '*butil ng mustasa*' (²²⁰), kundi kahit isang kilo ng mustasa, ngunit kung walang kasamang kababaang-loob sa pananampalatayang iyon, hindi kikiilos ang Diyos, sapagkat hindi ito makabubuti sa tao. Kung may kayabangan, hindi gumagana ang pananampalataya.

²²⁰ Mat. 17:20; Luc. 17:6.

Kung ang isang tao ay namumuhay nang may pananampalataya, nang walang pag-aalinlangan, at humihingi ng tulong sa Diyos, nagsisimula nang mangyari sa kaniya nang paisa-isa ang mga [himalang] pangyayari: una'y maliliit, pagkatapos ay mas malalaki, at siya ay nagiging mas tapat. Sa pamamagitan ng personal na karanasan sa mga Mysteryong Banal, ang isang tao ay nagiging isang teologo, sapagkat hindi niya ito nilalapitan gamit ang isip, kundi nararanasan niya ito sa katotohanan. Patuloy na lumalago ang kanilang pananampalataya, habang gumagalaw sila sa ibang kaharian, sa saklaw ng mga banal na pangyayari. Gayunpaman, upang maranasan nang personal ang mga hiwaga ng Diyos, kailangang talikuran ng isang tao ang dating sarili at, sa isang diwa, bumalik sa kalagayan bago ang Pagbagsak. Dapat taglayin ng isang tao ang kababaang-loob at pagiging payak — upang ang kanyang pananampalataya ay maging matatag. Dapat paniwalaan nang walang kondisyon na walang bagay na hindi kayang gawin ng Diyos. At alam mo ba kung gaano ka sasaktan noon, kapag narinig mong may hindi naniniwala o nagdududa tungkol sa tulong ng Diyos?

— Geronda, kung ang isang tao ay nananampalataya, maaari ba niyang baguhin ang takbo ng mga pangyayari sa pamamagitan ng panalangin?

— Kung ang isang tao ay may malaking pananampalataya, maaari niyang baguhin ang maraming bagay. Kahit na magtayo siya ng bahay sa gitna ng ilog sa bundok at dumaan ang matinding pagbaha, babalik ang ilog kung ang taong iyon ay may malaking pananampalataya at taimtim na hiniling ito sa Diyos. Gayunpaman, dapat mayroon silang pananampalatayang ganoon na, sa pagdinig nila ng isang himala (tulad ng pagkatuyo ng dagat, ang pag-aararo nito ng mga traktora, at ang pagdadala ng mga isda sa mga trak), maniniwala sila rito. Hindi niya nga pupuntahan para tingnan kung ganoon nga. Kahit pa nakatira siya ng isang daang metro mula sa dagat at hindi makita mula sa kanyang bahay ang nangyayari, hindi siya pupunta para suriin kung ito ay totoo, dahil wala siyang alinlangan. Alam niya na ang lahat ay posible para sa Diyos, na walang limitasyon ang banal na kapangyarihan, at samakatuwid ay wala nang ibang nakakaakit sa kanya. Ganito ang kanyang pananampalataya. Ang isang tunay na mananampalataya lamang ang tunay na nabubuhay at tunay na tao ng Diyos.

Ang pananampalataya ang ina ng pagtiwala sa Diyos

— Geronda, ano ang dapat kong gawin? Hindi ako ligtas; nag-aalala ako.

— Humanap ka ng kaligtasan sa Diyos, anak ko. O tungkol lang ba sa seatbelt ng kotse ang alam mo? Hindi mo ba kilala ang kaligtasan ng Diyos? Magcrucify ka at, bago ka gumawa ng anumang bagay, sabihin mo: 'Kristo ko, Pinakabanal na Ina ng Diyos, tulongan mo ako.' Mayroon pa bang mas dakilang kaligtasan kaysa pagtiwala sa Diyos? Sa pamamagitan ng pagtiwala sa Diyos, ang isang tao ay patuloy na pinapakain Niya ng 'premium' na gasolina, at ang kanilang espirituwal na sasakyan ay hindi kailanman humihinto: patuloy itong tumatakbo nang walang tigil. Maging mapagmasid hangga't maaari, manalangin, ialay ang sarili mo sa Diyos, at sa anumang kahirapan, tutulongan ka Niya. Upang matanggal sa iyo ang pagkabahala at pag-aalala, gawing simple ang iyong buhay sa pamamagitan ng walang kondisyong pagtiwala sa Diyos.

— Geronda, palagi kong sinisimulan ang utos sa akin nang may takot at pag-aalinlangan, at dahil sa takot, baka hindi ko ito magawa nang maayos.

— Gumawa ka ng tanda ng krus, minamahal kong anak, at gawin mo ang sinasabi sa iyo. Kung sasabihin mo, 'Sa pamamagitan ng mga panalangin ng ating mga banal na ama...' — tiyak na wala sa napakaraming santo ang tutulong sa iyo? Huwag kailanman mawalan ng tiwala sa Diyos. Huwag mong limitahan ang sarili sa makitid na lohika ng tao: sa paggawa nito, pinahihirapan mo ang sarili mo at hinahadlangan mo ang Banal na tulong. Kung, matapos mong gawin ang makatuwirang hakbang ng tao, ipagkatiwala mo sa Diyos ang iyong sarili at ang lahat ng iyong ginagawa, malaking tulong ito hindi lamang para sa iyo, kundi pati na rin sa iba. Ang pagtiwala sa Diyos ay isang dakilang bagay. Noong isang beses, apat na babaeng doktor ang kumukuha ng aking dugo. Dumating ang una — pinahirapan niya ako, ngunit hindi niya makita ang ugat. Ang pangalawa — ganoon din. Dumating ang pangatlo—isang espesyalista sa larangang ito—ngunit wala ring nangyari. Sa sandaling iyon, dumaraan ang pang-apat: nang makita niyang pinahihirapan nila ako, nagpasya siyang subukan din. Pagkatapos munang gumawa ng tanda ng krus, agad niyang nahanap ang ugat dahil humingi siya ng tulong sa Diyos. Ang iba naman ay umaasa lamang sa sarili sa anumang paraan.

Isang napakagandang bagay ang magtiwala sa sarili sa mga kamay ng Diyos. Naglalagay ang mga tao ng mga layunin para sa kanilang sarili at nagsusumikap na makamit ang mga ito, nang hindi pinapansin ang

kalooban ng Diyos o pagsisikap na ituwid ang kanilang mga gawa ayon dito. Dapat nating ipagkatiwala sa Diyos ang takbo ng mga pangyayari, habang tayo mismo ay ginagampanan ang ating tungkulin nang may pag-ibig. Magsasakit ang isang tao kung hindi siya nagtitiwala sa Diyos nang lubos upang lubos na isuko ang kanyang sarili sa Kanyang mga kamay. Karaniwan, unang lumalapit ang mga tao sa ginhawang ibinibigay ng kapwa, at saka lamang sila lumalapit sa Diyos kapag nadismaya na sila ng mga tao. Gayunpaman, kung ayaw nating magdusa, hanapin natin ang banal na kaaliwan, sapagkat ito lamang ang tunay na kaaliwan. Hindi sapat ang pananampalataya sa Diyos:²²¹ kinakailangan din ang pagtitiwala sa Kanya. Ang pagtitiwala sa Diyos ang humihikayat sa Kanyang tulong. Ang isang Kristiyano ay nananampalataya at nagtitiwala sa Diyos hanggang sa kamatayan. At doon niya malinaw na makikita ang kamay ng Diyos na nagliligtas sa kanya.

Sinasabi ni Apostol Pablo na ang pananampalataya ay ang paniniwala sa hindi nakikita, at hindi lamang sa nakikita.²²² Sa pamamagitan ng pag-iwan ng ating kinabukasan sa Diyos, pinipilit natin Siya na tulungan tayo. Ang pananampalataya ang ina ng walang kondisyong pagtitiwala sa Diyos. Ang pagkakaroon ng ganitong pananampalataya at pagdarasal nang lihim, ang isang tao ay nag-aani ng bunga ng pag-asa. Ang pagtitiwala sa Diyos ay patuloy na panalangin, at sa tamang sandali ay nagbubunga ito ng banal na resulta. At saka, natural lamang na namumuhay ang tao nang parang anghel at sumasabog sa papuri: "*Banal, Banal, Banal ang Panginoon ng mga Hukbo.*"²²³ Sapagkat sa pagtitiwala sa Diyos, maaaring gawing paraiso ng isang tao ang kanyang buhay. Pinupuri niya Siya sa lahat ng bagay at, gaya ng mula sa mabuting ama, tinatanggap ang Kanyang patnubay. Kung hindi, ginagawang impiyernong paghihirap ng tao ang kanyang buhay. Isang dakilang bagay na maranasan, kahit sa buhay na ito, ang tikim ng langitlikong kagalakan.

— Geronda, pagdating sa pisikal o mental na kalusugan, hanggang saan dapat ilagay ng isang tao ang sarili sa mga kamay ng Diyos?

— Una, dapat magtiwala sa Diyos, at pagkatapos sa Diyos, sa isang taong may kakayahang tumulong sa atin.

Pananampalataya at Pag-ibig

— Geronda, ano ang ugnayan ng pananampalataya at pag-ibig?

— Una ang pananampalataya, at saka dumarating ang pag-ibig. Upang magmahal, dapat munang maniwala. Hindi maaaring mahal ng isang tao ang hindi niya pinaniniwalaan. Kaya naman, upang mahal ng Diyos, dapat siyang paniwalaan. Kasunod ng pananampalataya ay darating ang pag-asa, pag-ibig, at sakripisyo para sa Diyos at sa kapwa. Ang masidhing pananampalataya sa Diyos ay nagbubunga ng masidhing pag-ibig para sa Kanya at para sa Kanyang larawan — ang ating kapwa tao. At pati ang mga kawawang hayop ay napapabuhay ng pag-uumapaw ng ating pag-ibig, isang pag-ibig na hindi maisiksik sa puso at umaapaw. Habang mas naniniwala tayo, mas lalo tayong magmamahal. Kung malabô ang ating pananampalataya, malabô rin ang ating pag-ibig. Ngunit kung masigasig ang ating pananampalataya, masigasig din ang ating pag-ibig.

Ang ating pananampalataya ay dapat samahan ng pag-ibig. Dito nagsisimula ang paggawa dahil sa pag-ibig. Habang mas nagsisikap ang isang tao sa pag-ibig, mas dumarami ang kanyang pananampalataya at pag-ibig. Sa paggawa dahil sa pag-ibig, malaking tulong sa isang tao ang pagninilay-nilay sa mga biyaya ng Diyos. Sa pananampalataya sa Diyos, hindi na nag-aalinlangan ang isang tao kung umiiral ang Langit o hindi. Nagsusumikap sila dahil naniniwala sila sa Diyos at minamahal Siya. Ang taong walang pag-ibig ay magsisimulang mag-isip: 'Bakit pa nagsusumikap? At saka, umiiral nga ba ang Paraiso, at magkakaroon ba ng Huling Paghuhukom?'. Kung ang isang tao ay walang pasasalamat, kung ano man ang gawin niya, mananatiling walang pasasalamat siya. Ang isang taong puno ng pag-ibig ay niluluwalhati ang Diyos kahit sa mga pagsubok at unti-unti niyang nararating ang punto na palagi siyang nagpapasalamat sa Diyos, kaya't nagkakaroon ng banal na pagbabago sa kanyang kaluluwa, at siya ay palaging nagagalak at masaya. Ngunit may mga taong maaaring

²²¹ Sa kasong ito, ang pananampalataya ay nauunawaan bilang simpleng pagtanggap sa pag-iral ng Diyos, na hindi sapat para sa buhay kay Cristo.

²²² Tingnan Heb. 11:1.

²²³ Isa. 6:3.

hindi kailanman nakararanas ng pagsubok—puro biyaya lamang—at gayon pa man ay hindi sila kailanman nasisiyahan.

Pagkatapos ng pag-ibig sa Diyos ay sumusunod ang sakripisyo. At kapag may di-makasariling sakripisyo, nagsisimulang mangyari sa isang tao ang mga banal na pangyayari at mga himala. Dapat maghandog ng sakripisyo ang isang tao hindi para sa anumang ibang dahilan, kundi para lamang sa Diyos, na lumikha ng sansinukob na ito at nagkaloob ng napakaraming biyaya sa atin. Tingnan ang mga idolatra: pinadiyos nila ang kalikasan, sinamba ang araw at ang mga ilog, at umabot pa sa puntong inihain nila ang kanilang sarili para sa kanilang pananampalataya. At kung inihain nila ang kanilang sarili para sa isang nilikha, gaano pa nga kaya dapat nating ihain ang ating sarili para sa Maylalang!

Hindi naniniwala ang mga tao, at iyan ang dahilan kung bakit hindi nila isinasakripisyo ang kanilang sarili. Dito nagsisimula ang lahat ng kawalang-pakialam. May isang nang-aalipusta, ang iba naman ay kalahating-puso ang pananampalataya at nagdurusa. Upang tunay na magalak, dapat magpanampalataya at magmahál.

"Kung wala Ako, wala kayong magagawa"²²⁴

Kung nais ng isang tao na mabuhay nang walang paghihirap, dapat siyang maniwala sa sinabi ni Cristo: *"Kung wala Ako, wala kayong magagawa."* Ibig sabihin, dapat siyang mawalan ng pag-asa sa sarili, sa positibong kahulugan ng salita, at maniwala sa kapangyarihan ng Diyos. Kapag nawalan ng pag-asa sa sarili, sa mabuting kahulugan ng salita, natatagpuan ng tao ang Diyos. "Ipinatong ko ang aking pag-asa nang lubos sa Iyo."²²⁵ Kahit ang pinaka-espiritwal na tao ay hindi maaaring maging tiyak sa kanilang sariling buhay, kaya hindi sila lumalampas sa hangganan ng kanilang tiwala sa Diyos. Inilalagay nila ang kanilang pag-asa sa Diyos at nawawalan lamang ng pag-asa sa kanilang "sarili," sapagkat ang "sarili" ang nagdudulot ng lahat ng espirituwal na kapahamakan sa isang tao.

Ang tiwala sa sarili ang ating pinakamalaki at pinakamasamang kaaway, sapagkat kapag hindi natin inaasahan, walang-awang winawasak nito ang ating mga itinayo, iniwan tayong miserable at nakalantad sa ilalim ng malawak na langit. Kapag ang isang tao ay may tiwala sa sarili, siya ay nagiging paralisa at hindi makilos, o kaya'y nakikipaglaban nang mag-isa. Pagkatapos noon, natural lamang na sila ay matalo ng kaaway o magdusa ng kabiguan at masira ang kanilang sariling 'ako'. Madalas, sa napakatalinong paraan, pinapayagan tayo ng mabuting Panginoon na makita kapwa ang Kanyang banal na pakikialam at ang kabiguang naranasan natin dahil sa ating tiwala sa sarili. Sa pamamagitan ng pagmamasid at pagdanas ng bawat pangyayari sa ating buhay, nakakakuha tayo ng karanasan, nananatiling mapagmatyag, at sa gayon ay nagtatagumpay.

Una munang hinanap ni Kristo ang pananampalataya sa kapangyarihan ng Diyos at saka lamang Siya nagsagawa ng himala. "Kung maniniwala ka sa kapangyarihan ng Diyos," wika Niya, "gagaling ka."²²⁶ Hindi tulad ng ipinagkakaila ng iba ngayon: "May kapangyarihan ang tao, at sa pamamagitan ng paniniwala rito, magagawa niya ang lahat." Hindi ba sinasabi rin ng Ebanghelyo ang iisang bagay: 'Manalig'? Kaya naman, ang ating mga salita ay naaayon sa Ebanghelyo." Oo, tinanong ni Cristo: "Naniniwala ka ba?" — ngunit sa pagtatanong nito, ang ibig Niyang sabihin ay: "Naniniwala ka ba sa Diyos? Naniniwala ka ba na magagawa ito ng Diyos?" Ninais Niya na kumpirmahin ng isang tao na naniniwala sila sa Diyos, at saka Siya tutulong sa kanila. Walang bahagi sa Ebanghelyo na nagsasabing dapat maniwala ang isang tao sa sarili niyang makasarili. Hinahamon tayo nito na maniwala sa Diyos, sa katotohanang makakatulong ang Diyos sa akin, makapagpapagaling Siya sa akin. Ngunit binabaluktot ng mga taong ito ang kahulugan ng mga salita ng Ebanghelyo at sinasabi: 'May lakas ang isang tao, at dapat siyang maniwala sa sarili niya.' Ngunit kung naniniwala ang isang tao sa sarili niya, may kasakiman o kabaliwan doon.

— Geronda, kapag may nangyaring himala, sinasabi ng mga taong ito na naniwala ang tao na mangyayari ito, at iyon ang dahilan kung bakit ito nangyari.

— Sa likod ng ganoong makasariling paraan ng pagbalangkas ng tanong ay nasa likod ang gawain ng diyablo. Pinagkakalito nila ang mga salita ni Cristo, 'Naniniwala ka ba?', sa sarili nilang 'Naniniwala ako'. Dito

²²⁴ Juan 15:5.

²²⁵ Ang Theotokos sa Dakilang Compline, Tono 6.

²²⁶ Tingnan ang Mat. 9:29; Mar. 9:23.

nagsisimula ang lahat ng kaguluhan na nagaganap sa mundo. At saka sinasabi nila sa iyo: 'Hindi mo dapat igalang ang malaki man o ang maliit upang maging isang tao.' Kaya naririnig mo ang ganitong mga panawagan: 'Duugin sila, basagin sila, para makamit mo ang iyong layunin!' Itinuturing na lipas na ang paggalang, at nagagalak ang diyablo. Samantala, kahit mangahas ang isang bata na magsalita nang bahagyang walang-galang sa kanilang mga magulang o nakatatanda, iniwan sila ng Biyaya ng Diyos, at nagiging biktima sila ng impluwensiyang demonyo! Ano pa ang masasabi kung gawing pamumuhay ng isang tao ang kawalang-galang!

— At kung, Geronda, ang isang tao, habang inaangkin niyang naniniwala sa Diyos, ay hindi naniniwala na pinoprotektahan tayo ng Diyos?

— Pagkatapos ay ginagawa niyang diyos ang sarili niya. Paano siya makakapaniwala sa Diyos?

— Tuwing umaga ay gumagawa siya ng tanda ng krus.

— Sinasabi niya: 'Naniniwala ako sa Diyos, ngunit binigyan tayo ng Diyos ng katwiran upang gawin natin ang gusto natin.' O ganito: "Ako ay isang diyos. Hindi ba sinasabi ng Kasulatan: '*Kayo ay mga diyos, at kayong lahat ay mga anak ng Kataas-taasan*'?²²⁷ Ngunit upang maging isang diyos sa pamamagitan ng biyaya, dapat ay taglayin ang Biyaya ng Diyos, at ang taong iyon ay hindi iniisip ito. Ginagawa niyang diyos ang sarili sa pamamagitan ng kanyang sariling isip. Ang pagkakaroon ng Biyaya ng Diyos at ang pagiging diyos sa pamamagitan ng biyaya ay isang bagay, ngunit ang pagpapadiyos sa sarili ay ibang usapin. Nasa puntong ito ang kalituhan: ginagawang diyos ng isang tao ang sarili, at sa huli ay nauwi sa pagiging ateista.

Darating ang panahon na maniwala ang lahat

— Geronda, paano nangyayari na ang mga mananampalataya ay nauwi sa pagiging walang Diyos?

— May dalawang posibilidad. Sa unang kaso, maaaring naging deboto ang isang tao; maraming ulit na kumilos ang Banal na kapangyarihan sa kanyang buhay, at naranasan niya ang maraming halatang himala, ngunit kalaunan ay dumating siya sa puntong nabalot ng ulap ang kanyang pananampalataya. Nangyayari ito kung, halimbawa, ang isang tao, nang hindi pinag-iisipan nang mabuti, ay sumabak sa makasariling pag-aascetismo, ibig sabihin, nilalapitan niya ang buhay-espirtwal nang malamig at sinasabi: 'Paano nag-ascetismo ang ganitong-ganitong santo? Gagawin ko rin iyon.' At sinimulan niya ang kanyang pabaya na pagsisikap. Ngunit unti-unti—na hindi man niya namamalayan—nagsisimulang mabuo sa kanyang kalooban ang isang maling pakiramdam na, kahit hindi pa niya nararating ang antas ng ganitong-ganitong santo, dapat ay malapit na siya rito. At patuloy siyang nagsusumikap sa kanyang gawain. Ngunit samantalang tinulungan siya ng Biyaya hanggang sa puntong iyon, mula ngayon ay nagsisimula na itong iwan siya. Sapagkat ano ang kaugnayan ng Biyaya ng Diyos sa kapalaluan? Kaya, hindi na maaaring magsikap ang tao tulad ng dati, at sinisimulan niyang pilitin ang sarili. Gayunpaman, ang sapolitang pagpapasakop na ito ay nagbubunga ng pagkabalisa sa kanyang kalooban. Bumababa ang ulap ng kapalaluan, na nag-uudyok sa kanya ng kalituhan. At, sa kabila ng lahat ng kanyang nagawa, sa kabila ng mga gawa ng Banal na Grasya at ng mga himalang naganap, nagsisimulang pumasok ang mga kaisipang kawalang-paniwala, at siya ay nagdududa sa pag-iral ng Diyos.

Ang ikalawang senaryo ay kapag ang isang taong walang pinag-aralan ay nagpasiyang sumabak sa dogmatika. Ay, malinaw na hindi siya nasa tamang pag-iisip! Hindi ko tinutukoy ang maikling pagpapamilyar sa ilang dogma. Ngunit kahit na ang isang edukadong tao ay nagnanais makisangkot sa larangan ng dogmatika dahil sa kayabangan, aalisin ng Biyaya ng Diyos ang kaniya dahil sa kayabangan nito, at magsisimulang sumibol ang mga pagdududa sa kaniya. Siyempre, hindi ko tinutukoy ang mga taong may debosyon. Maaaring hindi edukado ang isang debotong tao, ngunit sa kaunting pangangatwiran, sa lawak na abot ng kanyang pag-unawa, kapag pamilyar na siya sa ilang dogma, mauunawaan niya ito. Ngunit kung ang isang taong hindi naniniwala sa buhay-espirtwal ay papasok sa larangan ng dogmatika, kahit na mayroon pa siyang kaunting pananampalataya noon, pagkatapos ay wala na siyang kahit kaunti man.

— Geronda, ang kawalang-paniwala ay naging napakalaganap sa ating panahon.

— Oo, ngunit madalas na kitang-kita na kahit sa mga nagsasabing hindi sila naniniwala sa Diyos, may nakatagong kaunting sukat ng pananampalataya. Noong isang beses, sinabi sa akin ng isang batang lalaki: 'Hindi ako naniniwala na may Diyos.' — 'Lumapit ka pa nang kaunti,' ang sagot ko. 'Naririnig mo ba ang pag-awit ng

²²⁷ Awit 81:6.

nightingale? Kanino nito natanggap ang biyayang ito?' Agad na naantig sa luha ang kawawang binata. Nawala ang tigas ng kanyang kawalang-paniwala, at nagbago ang kanyang mukha. Sa isa pang pagkakataon, may dalawang bisita na dumating sa aking silid. Mga nasa edad na apatnapu't lima sila, at napaka-sekular ng pamumuhay nila. Gaya ng sinasabi namin, ang mga monghe, 'Dahil walang kuwentang buhay na ito, isinasakripisyo namin ang lahat,' ganoon din naman, habang bata pa, nagpasiya ang dalawa sa kabaligtaran: na 'walang ibang buhay.' Kaya iniwan nila ang kanilang pag-aaral at buong pusong inialay ang sarili sa buhay sa mundo. Nakarating sila sa puntong naging wasak sila, kapwa sa espiritu at sa katawan. Pumanaw sa dalamhati ang ama ng isa sa kanila. Sinayang naman ng isa ang ari-arian ng kanyang ina at naging sanhi ng kanyang pagkakaroon ng sakit sa puso. Matapos naming makausap ang mga ito, nagbago ang kanilang pananaw at naghinagpis: 'Wala na kaming silbi.' Binigyan ko ang isa sa kanila ng isang ikon para sa kanyang ina. Gusto ko ring bigyan ng ikon ang isa pa, ngunit ayaw niya itong tanggapin. 'Bigyan mo ako,' sabi niya, 'ng isa sa mga maliliit na tabla na hinihiwa mo. Hindi ako naniniwala sa Diyos, pero naniniwala ako sa mga santo.' Pagkatapos ay sumagot ako sa kanya: 'Kung ang isang tao ay salamin man o takip ng lata, kung hindi tumapat sa kanya ang sinag ng araw, hindi siya liliwanag. Ang mga santo ay nagliwanag sa pamamagitan ng sinag ng Grasya ng Diyos, gaya ng pagsalamin ng mga bituin sa sikat ng araw.'

Ang mga malulungkot na kabataan ay tinuturuan ng maling kaisipan ng iba't ibang teorya. Nang tinatanggap ko ang mga bisita sa kubo ko, napansin kong karaniwang may ilang Marxista na nasa kanilang limampung gulang na sumasali sa mga grupo ng kabataan at tinuturuan sila ng maling kaisipan. Hindi naniniwala ang mga Marxista, at kung susubukan mong patunayan sa kanila ang pag-iral ng Diyos, sinisimulan nilang husgahan Siya at binobomba ka ng mga tanong: 'Bakit ganito, at bakit ganoon?' Sinasabi ni propeta Isaias na ang mga ayaw maligtas ay hindi nauunawaan.²²⁸ Minsan sinabi ko sa kanila: "Nakikita ninyo ang mga bituin? Hindi sila nakakabit sa langit gamit ang mga nut; may humahawak sa kanila sa kalawakan. Ang inihula ng mga propeta tungkol kay Cristo ay natupad na. Marami tayong mga santo na dati'y matitinding hindi mananampalataya, mga salarin, at mga sumasamba sa diyus-diyosan, ngunit kalaunan ay naniwala sa Cristo at nagpatotoo ng kanilang pananampalataya sa pamamagitan ng pagkamartir. Ang ilan sa kanila ay pinutol ang dila upang hindi na sila makapagsalita tungkol sa Cristo, ngunit kahit na pinutol ang kanilang mga dila, mas maganda pa silang nakapagsalita! Araw-araw ay ginugunita ng Simbahan ang napakaraming santo! Buhay ang kanilang presensya. At kahit hindi natin sila hanapin, sila mismo ang hahanapin tayo. Maraming asketiko sa disyerto, na walang kalendaryo at hindi alam kung aling santo ang ginugunita ng Simbahan, ay nananalangin: 'Mga santo ng araw, ipanalangin ninyo kami sa Diyos.' At lumilitaw sa kanila ang mga santo at ibinubunyag sa kanila ang kanilang mga pangalan; higit pa rito, mahihirap ang mga pangalang ito. Pagkatapos, tinitingnan ng mga asketiko ang kalendaryo at nakikita nila na ang mga santong lumitaw sa kanila ay ipinagdiriwang sa araw na iyon.²²⁹ "Paano mo ipapaliwanag iyan?" Pagkatapos noon, tinanong nila ako: "Bakit pumupunta ang mga santo sa mga monghe, sa halip na tulungan ang mga taong nangangailangan?" — "Mga kaibigan," tanong ko sa kanila bilang tugon, "sumakay ba kayo ng eroplano papunta rito?" — "Hindi," sagot nila, "sumakay kami ng kotse." — "Sige, at sa pagdating ninyo rito, habang nagmamaneho kayo, ilang kapilya ang nakita ninyo?"²³⁰ Hindi naman sila basta-basta sumibol nang mag-isa, tulad ng kabute pagkatapos ng ulan. Tinulungan ng mga santo ang mga tao, at bilang paggalang ay itinayo nila ang maliliit na kapilyang ito at nagliliyab ng mga lampara sa loob nito. Ang mga taong espiritwal ay umaangat nang husto hanggang sa kanilang itakwil ang materyal. Ang mga materyalista rin ay hindi nawawalan ng kita, kahit gaano pa ito kaliit: gagawin nila, halimbawa, ang isang tiyak na bilang ng mga tasa, tatanggap sila ng isang tiyak na halaga ng pera; kung gagawa sila ng mas marami, mas marami rin ang matatanggap nila. Ikaw naman, nakatuon ka lamang sa propaganda at doon ka humihinto: walang kitang

²²⁸ Ihambing sa Isa. 6:9–10.

²²⁹ Noong ika-3 ng Hunyo 1979, nananalangin si Matanda Paisios gamit ang kanyang rosaryo, na nagsasabi: "Mga Santo ng araw na ito, ipanalangin ninyo kami sa Diyos": Hindi niya maalala kung anong pista ng santo iyon, at hindi rin niya mahanap ang kanyang salamin para tingnan sa kalendaryo (ilang araw lamang ang nakalipas, lumipat ang Matanda sa selda ng 'Panaguda' at hindi pa niya nailalabas ang kanyang mga gamit). Pagkatapos ay lumitaw sa kanya ang banal na martir na si Lukillian, na ang kapistahan ay ipinagdiriwang tuwing ika-3 ng Hunyo, at inulit-ulit ang mahirap niyang pangalan nang tatlong beses.

²³⁰ Sa mga debotong Kristiyano sa Gresya, laganap ang tradisyon ng pagtayo ng maliliit na dambana sa gilid ng mga kalsada, karaniwang bilang pasasalamat sa Diyos, sa Pinakabanal na Ina ng Diyos, o sa mga santo, o bilang pag-alala sa mga mahal sa buhay na namatay sa aksidente sa sasakyan. — *Tala ng tagasalin*.

makukuha para sa iyo mula sa kahit saan. Ikaw ang pinakamalungkot sa lahat, dahil kung makamantan mo ang gusto mo, ang buong idealismo mo ay magiging paghihirap ng Marxistang pagkaalipin." Sa huli, sinabi nila sa akin: "Ikaw ay isang napakabuting tao, matalino, at makatarungan..."

Sa anumang kaso, gusto man ng mga tao o hindi, darating ang panahon na maniniwala silang lahat, dahil mararating nila ang isang patay na dulo. At doon hihimasok si Kristo.

Kabanata 3.

Tungkol sa katotohanang ang Diyos ay tumutulong kung saan kung saan hindi sapat ang lakas ng tao

Tumutulong ang Diyos sa mga bagay na hindi magagawa ng tao

- Ano iyon na usok doon?
- Sinusunog namin ang hindi namin kailangan, Geronda.
- Talaga bang nakapagpali ka ng apoy sa ganitong hangin?
- Geronda, tumigil na ang ulan ngayong umaga...

— Mag-ulan ka nang malakas at magbaha ka nang gusto mo: kapag tumindi ang hangin pagkatapos, mauwi sa pagiging tuyong-tuyo ang lahat, parang alikabok! Ang linyang iyon: 'Nakahupa na ang ulan!' Nakalimutan mo na ba kung paano, dahil sa sarili mong kamangmangan, sumiklab noon ang apoy doon sa ibaba? Kung minsan nang nakatapak ka sa latak, dapat kang mag-ingat nang husto sa hinaharap. Tumutulong ang Diyos kung saan kailangan ang Kanyang tulong, kung saan wala nang magagawa ang tao sa pamamagitan ng sariling lakas. Ngunit hindi Niya tutulungan ang ating kamangmangan. Sa ganitong paraan, ginagawang katawa-tawa ng mundo pati ang mga santo.

— Geronda, palagi bang malinaw kung hanggang saan dapat kumilos nang makatao?

— Magsimula tayo sa pagsasabing halata naman iyon. Ngunit kahit na ang isang tao ay handang gawin ang kanyang makakaya at hindi niya nagawa dahil may pumigil sa kanya, tutulungan siya ng Diyos sa panahon ng kagipitan. Gayunpaman, kung may lakas siya ngunit hindi siya handa, hindi siya tutulungan ng Diyos. Halimbawa, sinabihan kang kandahin ang pinto sa gabi, ngunit tamad ka, hindi mo ito kinandado at sinasabi mong poprotektahan ka ng Diyos. Hindi mo ito kinandado hindi dahil umaasa ka sa Diyos, kundi dahil tamad ka. Ngunit paano ka tuloy tutulungan ng Diyos? Tutulungan ba Niya ang isang tamad? Kung ang isang tao ay sinabihan na ikandado ang pinto at hindi niya ito ginawa, dapat siyang parusahan dahil lamang sa pagsuway.

Dapat gawin ang kayang gawin sa pamamagitan ng makataong paraan, at iwan sa Diyos ang hindi kayang gawin ng tao. At kung gagawa ka ng higit pa sa iyong kayang gawin, hindi dahil sa makasarili kundi dahil sa pag-ibig, na isinasaalang-alang na hindi mo pa nauubos ang lahat ng iyong makataong lakas, makikita rin iyan ng Diyos. Ang ganitong pag-ibig ay magugustuhan Niya, at magmamadali Siyang tumulong. Ang Diyos, upang tulungan tayo, ay nais din ng ating sariling pagsisikap. Kunan natin si Noah ng halimbawa: siya ay nagsumikap nang isang daang taon sa pagtatayo ng daong. Gupitin nila ang kahoy gamit ang lagaring kahoy: natagpuan nila ang mga punong mas matigas kaysa sa iba at ginawa nila itong mga lagari. Kung gayon, hindi ba maaaring gumawa ang Diyos ng paraan para mapabilis ang pagtatayo ng daong? [Maaari naman—ngunit] matapos ituro kay Noe at sa kanyang mga kasama kung paano itayo ang daong, ipinagkaloob Niya sa kanila ang lakas upang maisagawa ito.²³¹ Kaya nga, gawin natin ang ating makakaya, upang ang hindi natin magawa, ay magawa ng Diyos.

Noong isang beses, may isang lalaki na lumapit sa akin sa kaliva at nagtanong: "Bakit nakaupo rito ang mga monghe sa halip na lumabas sa mundo para tumulong sa mga tao?" — "Kung lalabas sila sa mundo at tutulungan ang mga tao," sagot ko, "tatanungin mo naman kung bakit naglilibot ang mga monghe sa mundo. Ngayon ay hindi sila lumalabas sa mundo, at tatanungin mo kung bakit hindi sila lumalabas." Pagkatapos ay

²³¹ Tingnan ang Genesis 6:13 at mga sumunod.

sinabi niya sa akin: "Bakit pumupunta ang mga monghe sa mga doktor? Bakit hindi sila pinapagaling ni Cristo at ng Ina ng Diyos?" — "Isang doktor na may pananampalatayang Hudyo ang nagtanong sa akin ng eksaktong tanong na iyon," ang sagot ko. — "Hindi siya Hudyo," — isang kasama niya ang nagsalita bilang pagtatanggol sa kausap ko. "Hindi mahalaga na hindi siya Hudyo," ang sagot ko, "ang tanong mismo ay purong Hudyo. At uulitin ko sa iyo ang sagot na ibinigay ko sa Hudyong iyon, sapagkat magkatulad ang mga sitwasyon." "Ikaw," sabi ko sa kanya noon, "bilang isang Hudyo, ay dapat kabisado mo ang Lumang Tipan. Sinasabi ng propeta Isaias kung paanong ipinagkaloob ng Diyos kay Haring Esekias, na isang mabait na tao, ang karagdagang labinlimang taon ng buhay. Pinadala ng Diyos ang propeta Isaias sa hari, na nagsabi sa kanya: 'Binibigyan ka ng Diyos ng labinlimang taon pang buhay dahil winasak mo ang mga gubat ng pag-iidolo. At tungkol sa sugat mo (may sugat ang hari), sinasabi ng Diyos na ilapat mo rito ang isang bungkos ng tuyong igos, at gagaling ka!' Dahil ipinagkaloob ng Diyos sa kaniya ang labinlimang taon ng buhay, hindi rin ba Niya kayang pagalingin ang sugat na ito? [Siyempre kaya Niya] ngunit ang sugat na ito ay maaari ring magaling sa pamamagitan ng isang bungkos ng igos."²³² Huwag nating hingin sa Diyos ang mga bagay na kayang gawin ng mga tao. Magpakumbaba tayo sa harap ng mga tao at humingi ng kanilang tulong.

Dapat kumilos ang tao sa makataong paraan hanggang sa isang hangganan, at pagkatapos ay iwan ang lahat sa Diyos. Ang pagsubok na tumulong sa mga bagay na hindi kayang gawin ng tao ay makasarili. Madalas kong nakikita na ang ganitong pagiging matigas ang ulo ay nagmumula sa gawain ng diyablo, upang hindi na makilos ang taong iyon. Mayroon akong magaspang na ideya kung hanggang saan maaaring tumulong nang pantao, at kung kailan dapat nang ipagkatiwala ang lahat sa Diyos. Kaya kapag nakikita kong hindi na matutulungan ang sitwasyon sa pamamagitan ng tao, itinaas ko ang aking mga kamay nang may kalungkutan, nagsindi ako ng ilang kandila, ipinagkatiwala ko ang suliranin sa Diyos, at agad itong nalulutas. Alam ng Diyos na hindi ko ito ginagawa dahil tamad akong kumilos sa paraang pantao.

Kaya, kapag humihingi tayo ng tulong, dapat tayong kumilos nang matalino at tumulong hangga't makakaya natin. At sa mga bagay na hindi natin kayang tulungan, tutulong tayo kahit man lang sa pamamagitan ng isang dasal o sa pamamagitan ng pag-iwan ng lahat sa Diyos, na isa ring uri ng misteryosong panalangin.

Pinangangalagaan ng Diyos ang lahat para sa ating kabutihan

Mabuti ang Diyos sa kanyang kalikasan, at inaalagaan Niya ang lahat para sa ating kabutihan. Kung hihingin natin sa Kanya ang isang bagay, ibibigay Niya ito sa atin, hangga't ito ay nakalilingkod sa ating kabutihan. Malugod na ipinagkaloob sa atin ng Diyos ang mga kinakailangan para sa kaligtasan ng ating mga kaluluwa at sa pagpapanatili ng ating pisikal na kalusugan, at mananatili ang Kanyang pagpapala sa atin. At kung hindi Niya tayo binigyan ng isang bagay—manlilinlang man o para protektahan tayo—huwag lamang natin itong tanggapin nang may kagalakan, kundi pagmunimunian din, upang makakuha tayo ng kapakinabangan mula rito. Alam Niya kung kailan at paano tutulungan ang Kanyang nilikha; tumutulong Siya sa paraang alam Niya sa itinakdang oras. Gayunpaman, ang Kanyang marupok na nilikha ay madalas na kulang sa pasensya; nais nitong matanggap ang hinihiling nito sa mismong sandaling iyon, tulad ng isang maliit na bata na humihingi sa kanyang ina ng bagel na hindi pa naluluto at hindi makapaghintay hanggang sa ito ay maging handa. Ang ating tungkulin ay manalangin at magpakita ng pasensya, at ang ating mabuting Ina, ang Pinakabanal na Theotokos, ay ibibigay sa atin ang ating hinihiling kapag ito ay handa na.

— Geronda, sa anong mga pagkakataon tumutulong ang mga santo?

— Tinutulungan nila tayo kapag may tunay na pangangailangan, hindi kapag sa tingin lang natin ay mayroon. Ibig sabihin, tinutulungan nila tayo kapag ito ay para sa ating kabutihan. Naiintindihan mo ba? Halimbawa, humihingi ang isang bata sa kanyang ama ng moped, ngunit ayaw itong bilhin ng ama. "Kailangan ko ng moped," pagrereklamo ng bata, "pagod na akong maglakad, napakahirap." Gayunpaman, hindi binibili ng ama ang moped para sa kanya dahil natatakot siyang mabangga ang anak niya. "Bibilhan kita ng kotse mamaya," sabi niya sa anak, inilagay ang pera sa bangko, at nang makatipid na siya nang sapat, bumili siya ng kotse. Ganoon din sa mga santo: alam nila kung kailan tayo nangangailangan ng tulong.

— Geronda, paano natin nararanasan ang awa ng Diyos?

²³² Tingnan ang Isaias 38:4 ff.

— Ang awa ng Diyos ay banal na aliw na nararamdaman natin sa ating kalooban. Inaayos ng Diyos ang mga bagay sa ganitong paraan upang hindi tayo makahanap ng kapayapaan sa aliw ng tao at lumingon sa banal na aliw. Halimbawa, ang mga Griyego sa Australia, nang matuklasan nilang lubos silang nag-iisa, ay mas lumapit sa Diyos kaysa sa mga pumunta sa ibang bansa, sabihin nating Alemanya, kung saan mas malapit ang mga Griyego sa kanilang tinubuang-bayan at napapaligiran ng mga kababayan. Para sa mga pumunta sa Australia, ang mga kahirapan ay tunay na nakatulong sa kanila na kumapit sa Diyos. Lahat sila ay umalis na may isang maleta lamang, natagpuan ang kanilang mga sarili na malayo sa kanilang tinubuan, malayo sa kanilang mga pamilya, at kinailangan pang maghanap ng trabaho, ng guro para sa kanilang mga anak, at marami pang iba. Wala silang mapuntahan para humingi ng tulong. Kaya naman, lumapit sila sa Diyos at naging matatag sa kanilang pananampalataya. Sa Europa, gayunpaman, hindi hinarap ng mga Griyego ang ganitong mga kahirapan at dahil dito, hindi sila gaanong kumapit sa Diyos.

"Humiling, at kayo'y bibigyan"²³³

— Geronda, bakit natin dapat hilingin ang tulong sa Diyos, kung alam Niya naman ang ating mga pangangailangan?

— Dahil may kalayaan. At saka, kapag nararamdaman natin ang sakit para sa kapwa at hinihiling natin sa Diyos na tulungan sila, labis Niya itong nararamdaman, sapagkat doon Siya humahalo nang hindi sinasagasaan ang kalayaan ng kalooban ng tao. Ang Diyos ay ganap na nakahanda na tumulong sa mga taong nagdurusa. Gayunpaman, upang matulungan Niya sila, dapat may magmakaawa sa Kanya na gawin iyon. Sapagkat kung tutulungan ng Diyos ang isang tao nang walang humihingi sa Kanya, tututol ang diyablo at sasabihin: 'Bakit Mo siya tinutulungan at nilalabag ang kalayaan ng kalooban ng tao? Makasalanan siya at sa akin siya.' Ipinapakita nito ang dakilang espirituwal na karilagan ng Diyos, na hindi man lang binibigyan ang demonyo ng karapatang tutol. Kaya naman, upang makialam, nais Niya na hilingin natin ito sa Kanya. Handa Siyang dumating upang tulungan tayo kaagad, kung ito ay para sa ating kabutihan. Nais Niyang tulungan ang Kanyang mga nilikha ayon sa kanilang mga pangangailangan. Gumagawa Siya nang paisa-isa para sa bawat tao — sa paraang pinakakapaki-pakinabang sa bawat isa.

Kaya, upang matulungan tayo ng Diyos at ng mga santo, ang tao mismo ang dapat may kagustuhan at humiling nito. Kung hindi, hindi sila tutulong. "*Nais mo bang gumaling?*"²³⁴ — tanong ni Cristo sa lalaking paralisado. Kung hindi ito ninanais ng isang tao, iginagalang ito ng Diyos. At kung ang isang tao ay hindi nagnanais na mapunta sa Paraiso, hindi siya pinipilit ng Diyos na pumunta roon, maliban sa mga kasong ang isang tao, na dating nasa [espiritwal na] kamangmangan, ay di-makatarungang napinsala; sa ganoong pagkakataon, may karapatan sila sa Banal na tulong. Sa ibang mga kaso, ayaw makialam ang Diyos. Humihiling ba ang isang tao ng tulong? Ibinibigay ito sa kanya ng Diyos at ng mga santo. Bago ka pa man makurap, tinulungan na nila ka. At kung minsan, wala ka pang oras para kurap, ganoon kabilis lumilitaw ang Diyos sa iyong tabi.

"*Humiling, at kayo'y bibigyan...*," sabi ng Banal na Kasulatan. Kung hindi tayo hihingi ng tulong sa Diyos, tayo'y lubos na mabibigo. Ngunit kung hihingi tayo ng Banal na tulong, itinatali tayo ni Cristo sa Kanyang Grasya sa pamamagitan ng isang munting lubid at mahigpit Niya tayong hinahawakan. Humihilo ang hangin sa isang gilid at saka sa kabila, ngunit tayo ay matibay na nakatali at ligtas. Ngunit kapag hindi nauunawaan ng isang tao kung sino ang humahawak sa kanila, tinatanggal nila ang lubid, pinaghiwalay ang kanilang sarili mula kay Kristo, sinisimulang bugbugin sila ng hangin mula sa lahat ng panig, at sila ay nagdurusa.

Alamin na ang ating mga pagnanasa at kasalanan lamang ang sa atin. Ang anumang kabutihang ating nagagawa ay nagmumula sa Diyos; ang anumang kamangmangan na ating nagagawa ay sarili nating gawa.

Sa sandaling umalis sa atin ang Banal na Grasya, doon na nagtatapos ang lahat—wala na tayong magagawa pa. Sa natural na mundo, sa sandaling agawin sa atin ng Diyos ang oksiheno, agad tayong mamamatay. Ganoon din sa buhay espirituwal: sa sandaling bawiin Niya kahit kaunti ang Kanyang Banal na Grasya sa atin, doon na nagtatapos ang lahat—naliligaw na tayo. Noong minsan, habang nananalangin, naramdaman ko ang isang

²³³ Mateo 7:7.

²³⁴ Bilang 5, 6.

pakiramdam ng kagalakan. Nakatayo ako nang ilang oras at hindi ko man lang naramdaman ang kahit kaunting pagod. Sa buong panahong nananalangin ako, naramdaman ko ang isang matamis na kapayapaan, isang bagay na hindi mailahad sa salita. Ngunit makalipas ang ilang sandali, dumating sa akin ang isang makataong kaisipan: 'Kulang ako ng dalawang tadyang, at madali akong sipunin. Upang hindi mawala ang kalagayang ito at maranasan ito nang hangga't tumatagal, kailangan kong kumuha ng mainit na shawl at balutan ang sarili ko, kung hindi baka sipunin ako.' Nang sandaling pumasok sa isip ko ang kaisipang iyon, bumagsak ako sa sahi. Nahiga ako roon nang mga kalahating oras, saka nakabangon, pumunta sa selda ko at nahiga. Bago iyon, habang lalo kong pinapalalim ang aking panalangin, naramdaman ko ang isang uri ng pagiging magaan, gaan, at kagalakan na hindi mailarawan sa salita. Ngunit sa sandaling pumasok sa isip ko ang ganitong kaisipan, bumagsak ako sa sahi. Kung nagkaroon ako ng mapagmataas na kaisipan at, halimbawa, naisip ko: "Narito ang tanong: mayroon pa bang dalawa o tatlong iba pang tao sa parehong kalagayan ko?" — kung gayon, malaking pinsala ang aabot sa akin. Hindi demonyo ang iniisip ko. Naisip ko bilang isang tao, katulad ng pag-iisip ng isang pilay na lalaki na kunin ang kanyang mga krutches. Natural ang iniisip na ito, ngunit, nakikita mo, ang nangyari sa akin ay dahil mismo rito!

Ang tanging pag-aari ng tao ay ang kanyang disposisyon, at tinutulungan siya ng Diyos ayon sa disposisyong iyon. Kaya sinasabi ko na ang lahat ng biyayang mayroon tayo ay mga kaloob ng Diyos. Ang ating mga gawa ay wala, at ang ating mga birtud ay isang tuloy-tuloy na hanay ng zero. Kaya't magsikap tayong palagiang magdagdag ng zero sa zero at hilingin kay Kristo na ilagay ang isang sa simula ng hanay na ito. Sa ganoong paraan tayo'y magiging mayaman. Ngunit kung hindi ilagay ni Kristo ang isang sa simula, ang lahat ng ating pagsisikap ay magiging walang kabuluhan.

Ang biyaya ng Diyos ay nahihila ng kababaang-loob

— Geronda, nahihirapan akong magtiyaga.

— Humihingi ka ba ng tulong sa Kristo, o ikaw lang ang lumalaban? Nasabi mo na ba sa Kristo ang tungkol sa iyong kahinaan? Hindi ka nagpapakumbaba, hindi ka humihingi ng tulong sa Kristo, at saka ka sasabihing: 'Nalalaban ako sa aking espirituwal na pakikibaka.' Kung magpapakumbaba ka at hihingi ng kaunting tulong sa Kristo, tutulungan ka Niya. Madalas, ang pagsisikap ng isang tao ay makasarili, kaya hindi tumutulong ang Kristo. Isantabi mo ang iyong 'sarili', huwag mo itong isaalang-alang, at maninirahan ang Grasya ng Diyos sa iyong loob. Nais nating makamit ang kabanalan sa pamamagitan ng isang mahiwagang paraan [na walang pagsisikap], ngunit hindi tinutulungan ng Diyos ang isang taong nasa maling kalagayan [sa espirituwal]. Kung kahit kaunting pansariling interes ay makahalo rito, hinahadlangan nito ang Banal na tulong.

— Ngunit kung handa akong pagbutihin ang aking sarili, hindi ba tutulungan ako ng Diyos na mapagtanto ang aking kahinaan na hindi ko pa nakikita?

— Upang matulungan ka ng Diyos, dapat mayroon kang kagustuhang magsikap. Sa 'kagustuhang magsikap', ibig naming sabihin ay dapat gumawa ang isang tao ng kaunting pagsisikap upang malampasan ang kanyang kahinaan. Kapag nakita ng Diyos ang kahit kaunting tunay na kagustuhan, malugod Niyang tinutulungan ang tao at malugod na ipinapadala ang Kanyang Grasya. Ang tao ay pumapasok sa agos ng Diyos.

— Geronda, hanggang saan tinutulungan tayo ng Diyos sa espirituwal na pakikibaka?

— Hanggang sa antas na tinutulungan natin Siya na tulongan tayo. Kapag humihiling ka sa Diyos ng isang bagay sa mahabang panahon at hindi ka Niya pinapagkalooban ng tulong, alamin na ang dahilan nito ay ang iyong kayabangan. Kung mayroon tayong mga kahinaan, halimbawa, kasakiman sa pagkain, mabilisang dila, galit, inggit, at iba pa, at kasabay nito ay mayroon tayong kayabangan, hindi tayo tinutulungan ng Diyos na mapuksa ang mga ito, dahil hinahadlangan natin ang Banal na Grasya. At kahit na may tendensiya lang tayo sa kayabangan, hinahadlangan pa rin natin ang Diyos na tulongan tayo, kahit na nagsusumikap at nananalangin tayo nang higit pa sa kinakailangan. Imposible para sa Diyos na hindi tumulong kung walang takot na iaakda ng tao ang tagumpay sa sarili. Kapag nawala na lamang ang hilig sa kayabangan at naging espirituwal na malusog ang isang tao, agad siyang liligtas ng Diyos mula sa pagnanasa na pumipighati sa kaniya at gagantimpalaan siya para sa 'pambihirang' tagumpay na kaniyang nagawa. Kaya naman, upang makatanggap ng tulong, dapat nating tulungan ang Diyos sa pamamagitan ng ating mapagkumbabang pagninilay. Sabihin natin: 'Diyos ko, ako ay isang taong walang kwenta! Nananalangin ako sa Iyo, patawarin Mo ako at tulongan Mo ako.' Pagkatapos,

tutulungan ng Diyos, sapagkat ang kaluluwa, na ipinagkatiwala ang sarili sa Kanyang mga kamay nang may mabuting at mapagkumbabang kalooban, ay may karapatang matanggap ang Banal na tulong.

Dapat nating paniwalaan na si Kristo at ang Pinakabanal na Ina ng Diyos ay laging nagbabantay at tumutulong sa atin, basta't tayo ay may mapagkumbabang pag-uugali. Ang ating Diyos ay hindi bingi upang hindi tayo marinig, ni bulag upang hindi tayo makita; hindi Siya tulad ni Baal.²³⁵

Tulong sa simula ng espirituwal na pakikibaka

— Geronda, totoo bang ang Diyos ay tumutulong sa isang tao higit sa lahat sa simula ng kanilang espirituwal na pakikibaka?

— Oo, malaki ang tulong ng Diyos sa isang tao sa kanyang unang mga hakbang sa buhay-espirituwal, gaya ng mga magulang na mas pinoprotektahan ang kanilang mga anak kapag maliit pa sila. Ngunit kapag lumaki na ang mga anak, hindi na gaanong nag-aalala ang mga magulang dahil nagsisimula nang gumamit ng sarili nilang pag-iisip ang mga ito. Sa simula ng espirituwal na pakikibaka, malinaw na nararamdaman ng isang tao ang Biyaya ng Diyos, ngunit pagkatapos ay bahagyang umatras ang Diyos mula sa kanila upang sila ay makapagsimula sa pakikibaka at lumakas. Naalala kong nagtanim ako ng ilang punla ng kamatis sa aking taniman ng gulay. Sa una, binuhusan ko sila ng tubig araw-araw, ngunit pagkatapos ay tumigil ako at binuhusan ko lamang sila ng tubig nang ang kanilang mga dahon ay nagsimulang maging dilaw. Nang wala nang tubig, nahirapan ang mga kamatis, at upang makahanap ng kahalumigmigan, napilitan silang magpalalim ng kanilang mga ugat sa lupa. Nagsimulang mamunga rin sila. Ngunit kung patuloy ko silang dinilig, tumubo lamang sila pataas, at nanatili sa ibabaw ang kanilang mga ugat.

— Geronda, sinabi ninyo na sa simula ng espirituwal na pakikibaka ng isang tao, nararamdaman niya ang Biyaya ng Diyos, at pagkatapos ay bahagyang naaalís ang Biyayang iyon sa kanya.

— Oo. Inaalís ng Diyos ang Kanyang Grasya upang mapakumbaba ang tao at mapagtanto ang Kanyang tulong.

— Hindi ba masakit ang ganoong pagbabago?

— Hindi, dahil hindi lubusang iniwan ng Diyos ang isang tao. Kapag nagsimulang magtrabaho ang isang tao sa espirituwal, binibigyan siya ng Diyos, sabihin nating... ng isang tsokolate. Kaya, unti-unti, nasasanay ang isang tao sa pagtatrabaho at sa pagkain ng tsokolate. Ngunit kung ititigil ng Diyos ang pagbibigay ng matatamis sa isang tao at ititigil niya ang pagsusumikap, at magsimulang maghinagpis: 'Noong una'y nakakakain ako ng tsokolate, at ngayon — wala ni isa! Oh, anong kamalasan ang dumating sa akin!' — hindi magtatagumpay ang taong iyon. Ibig sabihin, dapat [sa halip] na magsaya ang isang tao rito. Hindi dapat maghanap ng madaling tulong mula kay Cristo, o humingi ng pagiging magaan sa kaparusahan, dahil doon ay mananatiling hindi nasubok at hindi na-ensayo tayo. At sa hukbo, ang mga mahusay mag-ensayo ang nakaliligtas. Kung ang isang tao ay makatatanggap ng walang katapusang tulong, sa huli ay mananatili siyang walang magawa. Ang katotohanang hindi palaging tumutulong si Cristo ang lubos na nakakapukaw sa akin. Pakiramdam ko ay isang mag-aaral ako ng mahigpit na mga guro. Mahirap ang makapasa sa mga espirituwal na pagsusulit: nangangailangan ito ng patuloy na pagpipigil sa sarili at pagsisikap, ngunit sa ganitong paraan ay umuunlad ang isang tao sa espirituwal. Mahirap ba para sa Diyos na palaging tulungan ang bawat tao? Siyempre hindi, ngunit ang ganitong tulong lamang ay hindi makakatulong sa isang tao. Kung ang mga magulang ay walang tigil na pinapakain ng tsokolate ang kanilang pasaway na anak, at ang bata mismo ay gusto lang palaging pinapakain, kung gayon ang ganitong tao ay lalaking tamad, matigas ang ulo, at kaawa-awa. Ganoon din sa buhay-espirituwal — kung ang isang tao ay patuloy na tumatanggap ng tulong ng Diyos at hindi nagsusumikap para sa sarili, hindi nila kailanman maaabot ang espirituwal na pag-unlad. Kaya naman, ang Diyos, matapos tulungan ang isang tao sa simula ng kanilang buhay-espirituwal, ay unti-unting umatras upang maunawaan ng tao na kailangan din nilang gawin ang nasa kanilang makakaya. Tulad ng kapag natututo lumakad ang isang paslit, hindi naman palagi siyang hinihila ng mga magulang sa kamay, kundi pinapabayaan siyang subukang maglakad nang mag-isa. At sa sandaling malapit na siyang mahulog, agad siyang sinasalo! Doon napagtatanto ng bata na ang sariling lakas ay sapat lamang para makalakad habang may hinahawakan. Ngunit kung ang isang bata ay naglalakad lamang

²³⁵ Tingnan ang 3 Hari 18:26.

kapag hawak sa kamay, at kapag iniwan sa sarili ay hindi humahawak sa kahit ano para matutong maglakad nang mag-isa at unti-unting palakasin ang sarili, kundi sa halip ay uupo na lang sa sahig, hindi siya kailanman matututo maglakad, dahil hindi niya ginawa ang kaya niyang gawin.

— Nararamdaman ba ng isang tao na una siyang tinulungan ng Diyos, at pagkatapos ay nawala ito sa kanya?

— Kung hindi pinapansin ng isang tao ang sarili, wala siyang nararamdaman.

Ang mga banal na kapangyarihan ay makapangyarihan sa lahat

— Geronda, maraming tao ang nag-aalala: 'Paano magwawakas ang iba't ibang [mga kahirapan, tukso] na nangyayari sa mundo?'

— Pakinggan mo ang sasabihin ko sa iyo: sa ngayon, kahit gustuhin pa tayong iwan ng Diyos, hindi Niya magagawa.

— Ano ang ibig mong sabihin, Geronda?

— Ganito 'yon: kapag nagkaanak ang mga magulang, lalo pa nilang minamahal at inaalagaan ang kanilang anak habang mas pinaghihirapan nilang palakihin ito. Ganoon din ang Diyos—Binigyan Niya tayo ng buhay; sa isang paraan, naghirap Siya para palakihin tayo; Siya, kung maaari kong sabihin, ay napagod sa paggawa ng lahat ng Kanyang ginawa para sa atin. At ngayon, hindi na Niya tayo kayang iwan, kahit pa gusto Niya, dahil nararamdaman Niya ang ating sakit, basta tayo mismo ay may kahit kaunting pag-ibig. Kung mayroon tayong kaunting pag-ibig, hindi tayo iiwan sa labas ng Paraiso.

— Sinabi ninyo, Geronda, na hindi tayo aalisin ng mabuting Panginoon...

— Oo. Hindi kailanman iniwan tayo ng Diyos; tayo ang iniwan Siya. Kung ang isang tao ay hindi namumuhay nang espirital, wala siyang karapatan sa Banal na tulong. Nagkakaroon siya ng karapatan dito sa pamamagitan ng pamumuhay nang espirital at pananatili sa pagiging malapit sa Diyos. At kung sakaling may mangyari at mamatay ang taong iyon, handa na siya para sa susunod na buhay, kaya't siya'y nagwawagi sa buhay na ito at sa susunod.

Hindi maaaring hadlangan ng tao o ng mga demonyo ang tulong ng Diyos. Wala nang mahirap para sa Diyos o para sa isang banal na tao. Ang tanging hadlang ay ang ating kakulangan sa pananampalataya bilang tao. Sa pamamagitan ng ating kakulangan sa pananampalataya, pinipigilan natin ang mga dakilang banal na kapangyarihan na lumapit sa atin. May napakalaking kapangyarihan sa ating piling, ngunit napakalakas ng sangkap na pantao sa ating kalooban, at hindi natin mauunawaan ang sangkap na banal, na nalalampasan ang lahat ng kapangyarihang pantao sa mundo, sapagkat ang kapangyarihan ng Diyos ay makapangyarihan sa lahat.

Madalas tayong nakaupo nang walang ginagawa nang ilang oras, sinusubukang makahanap ng paraan palabas ng sitwasyon sa sarili nating paraan at inilalapat ang ating kakulangan sa karanasan sa gawaing iyon. Parang hihiwa ang ulo natin at nangangati ang mga mata; hindi tayo makatulog dahil binabagabag tayo ng paulit-ulit na iniisip. At sa huli, nakakahanap tayo ng paraan palabas, ngunit pagkatapos noon ay may iba at mas mabuting paraan na inihanda ang Diyos para sa atin—isang hindi natin inisip—habang tayo'y naiwan na may sakit ng ulo at gabing walang tulog. Kung hindi Niya tayo nauna, napapagod at sumasakit ang ating ulo, gaano man katibay ang ating mga iniisip. Ngunit ang panalangin, na may tiwala sa Diyos, ay nagbabalik ng lakas ng isang tao. Kaya't ipagkatiwala natin sa Diyos nang may buong kumpiyansa ang mga bagay na mahirap makamtan sa pamamagitan ng makataong paraan. Huwag tayong umasa sa sarili nating makataong pagsisikap, kundi Siya ang gagawa ng pinakabuti para sa atin.

Anumang balak mong gawin, laging sabihin, 'kung kalooban ng Diyos,' upang hindi mangyari sa iyo ang nangyari sa isang taong mayabang. Papunta siya sa ubasan upang magtrabaho at sinabi sa kanyang asawa, 'Bukas nang maaga, pupunta ako sa ubasan.' "Kung kalooban ng Diyos," ang sabi niya sa kanya. "Kung kalooban man o hindi ng Diyos," ang pakli niya, "pupunta ako." Kinabukasan, habang madilim pa, umalis siya ng bahay, ngunit sa daan ay bumuhos ang malakas na ulan kaya kinailangan niyang bumalik. Hindi pa sumisikat ang araw. Kumatok siya sa pinto. "Sino 'yan?" tanong ng kanyang asawa. "Kung kalooban ng Diyos," sagot niya, "ako ito, ang iyong asawa!"

Mabuting Saloobin

— Geronda, ano ang mangyayari sa mga taong mabait ngunit walang pananampalataya?

— Sa tingin mo ba'y wala silang pananampalataya? Sige, ipagpalagay natin na ganoon nga. Ngunit tiyak na, noong sila'y mga bata pa, hindi ba't pinakain ng kanilang ina ng Banal na Komunyon? At kahit hindi man, hindi ba't sila'y nabinyagan, hindi ba't pinahiran ng banal na langis? Hindi ba't sila'y ipinanganak ng mga Inang Orthodox at nabinyagan? Makikita mo kung paano tutulungan ng Diyos ang mga taong mabubuting-puso na ito: sa pamamagitan ng pagsubok o karamdaman, sakuna o lindol, kidlat, kulog, baha, isang salita, o anumang iba pa. At sa huli, gagabayan Niya sila patungo sa Paraiso. Madalas na maaaring lumitaw pa nga ang isang santo o isang Anghel sa ganoong tao, kahit na hindi niya karapat-dapat ang ganoong dakilang biyaya. Si Cristo, matapos munang gamitin ang lahat ng ibang paraan, ay maaaring gawin din ito. Ngunit madalas na ang sumusunod ang nangyayari sa mga taong ito: nakikialam ang diyablo, niloloko sila, at marami sa mga kaluluwang ito ang naliligaw, dahil sinisimulan ng diyablo na sabihin sa kanila: "Ah, nakikita mo, ipinakita sa'yo ng Diyos ang ganoong dakilang himala dahil kaya mong iligtas ang mundo!" At ang kawawa, sa halip na magsisi, sa halip na sabihin: "Diyos ko, paano ko Kayo pasasalamat? Hindi ako karapat-dapat sa ganoong kadakilang Grasya," tinatanggap niya ang mga kaisipang dinadala sa kanya ng diyablo at nagiging mayabang. Pagkatapos ay lumalapit muli sa kanya ang diyablo at sinisimulan ang isang 'pagtatanghal': ipinapakita niya sa kanya ang mga anghel at mga santo at sinasabi sa kanya: 'Ililigtas mo ang sansinukob.' Kung ang ganoong tao ay magbabalik-loob, tutulungan siya muli ng Diyos.

Sa anumang kaso, huwag nating kalimutan na tayong lahat ay may pamana, isang biyaya mula sa Diyos. Kaya naman may kabutihan sa kaibuturan ng bawat tao. Gayunpaman, nahahawa ng diyablo ang lahat ng bagay. At ang ilang tao ngayon, kahit na lumihis mula sa Simbahan, ay napreserba ang pamanang ito, ang kabutihang ito. Kung gayon, tutulungan sila ng Diyos. Kaya, kapag nakasalamuha ka ng isang taong nahila sa makasalanang pamumuhay, ngunit maawain—halimbawa, nakakakita ng maysakit at naghihirap sa puso, o nakakakita ng mahihirap at tinutulungan sila—alam mong hindi aalisin ng Diyos ang taong ito; tutulungan Niya sila. Ngunit kung makakita ka ng isang taong lumihis sa Diyos na malupit, walang-awang, at may iba pang mga pagnanasa, dapat kang manalangin para sa kaniya araw at gabi, na sana'y magpadala ang Diyos ng isang 'landing party' sa kaniyang puso at magbago ang taong ito.

Hindi masukal ang mga paghatol ng Diyos. Isang bagay ang alam ko: ang mga taong namumuhay nang makalupa, ang mga hindi nagkaroon ng pagkakataong makilala ang Diyos, ang mga naligaw dahil sa kasamaan, ang mga itinulak patungo rito—lahat ng taong ito, kung taglay nila ang mabuting ugali, ay nagpupukaw ng habag sa Diyos, at tutulungan Niya sila. Ipapatakbo Niya ang iba't ibang paraan upang matagpuan ng mga taong iyon ang kanilang landas; hindi Niya sila pababaya. Iuugoy Niya ang mga pangyayari upang kahit sa oras ng kamatayan ay nasa mabuting kalagayan sila.

Bahagi 5. Tungkol sa mga espiritwal na sandata

"Kung may sinumang nababahala sa kasalukuyang nangingibabaw sa mundo, kung may sinumang nananalangin tungkol dito, ang mga tao ay tumatanggap ng tulong, at gayon pa man ay nananatiling hindi nahahadlangan ang kanilang malayang kalooban"

Kabanata 1. Tungkol sa panalangin, isang makapangyarihang sandata

Kailangan ng maraming panalangin

Noong nakaraan, ang isang makalupang tao ay iniisip nang mabuti ang isang bagay bago ito gawin. Kung ang isang taong espiritwal ay nais gumawa ng isang bagay, mag-iisip at manalangin siya. Sa ngayon, kahit ang mga 'espiritwal' na tao ay hindi lamang nabibigo na manalangin, kundi hindi na rin sila nag-iisip. Madalas, ang usapin ay tungkol sa mga seryosong bagay, ngunit nagsasagawa sila ng eksperimento—at kanino? Sa mga tao! Sa lahat ng pagkakataon, bago gumawa ng anumang bagay, tanungin natin ang ating sarili: "Napag-isipan ko na ba ito nang mabuti? Nanalangin na ba ako tungkol dito?" Sa paggawa ng isang bagay nang hindi nag-iisip o nanalangin, kumikilos ang isang tao sa paraang satánico. Madalas, maraming Kristiyano ang humahadlang sa pakikialam ng Diyos sa pamamagitan ng kanilang mga gawa. Naniniwala silang kaya nilang gawin ang gawain nang mag-isa, at samantalang kahit ang mga hindi mananampalataya ay nagsasabing, "Sa tulong ng Diyos," hindi ito sinasabi ng mga taong ito. Halimbawa, may isang tao na nagkampanya laban sa karnabal,²³⁶ samantalang maaari silang manalangin, at magpapadala ang Diyos ng napakalakas na buhawi ng yelo na magkakakalat ang buong madla at mawawalang-bisa ang lahat ng pagtatanghal. O, sabihin nating may ilang nag-aakusa sa isang tiyak na obispo ng isang bagay; ang iba naman ay nag-aapela laban sa mga akusasyong ito sa Konseho ng Estado, ngunit hindi sila tumitigil doon: mga demonstrasyon, ingay, mga artikulo sa pahayagan... Walang katapusang pagsisikap ng tao — hindi pinapayagan ng mga taong ito ang Diyos na kumilos, hindi sila lumalapit sa panalangin upang Siya ay tumugon sa pamamagitan nito. Lahat ng hindi naitama at hindi na matutuwid ay naitutuwid sa pamamagitan ng kababaang-loob at panalangin.

Ngayon ay nabubuhay tayo sa mga panahon ng Pahayag, at hindi kailangang maging propeta upang maunawaan ito. Ang lahat ay nagkakasunod-sunod na nangyayari. Hindi natin alam kung ano ang naghihintay sa hinaharap; maliwanag ito mula sa kalagayan ng mundo. Kaya, ngayon higit kailanman, dapat tayong mas umasa sa panalangin at labanan ang kasamaan sa pamamagitan ng panalangin. Ito lamang ang daan palabas. Hilingin natin sa Diyos na magkaroon Siya ng awa sa Kanyang nilikha, kahit na hindi tayo karapat-dapat sa Kanyang awa. Hindi makakamit ng mga tao ang pagkakasundo. Gagawin ng bawat isa ang gusto nila. Matutupad ang propesiya ni San Cosmas ng Aetolia:²³⁷ "Kailangan pang maglakbay nang malayo para makatagpo ng ibang tao, at ang mga makaliligtas ay kakain gamit ang gintong kutsara." Siyempre, maaaring isipin ng ilan: "Ano ang silbi ng panalangin kung matutupad pa rin ang mga hula?" Oo, alam ng Diyos na ang mga pangyayari ay magkakaroon ng eksaktong ganitong daloy, ngunit nanalangin tayo upang maging hindi gaanong masakit ang kasamaan at hindi ito kumalat. Kaya sinasabi sa Ebanghelyo na alang-alang sa mga hinirang, papakuyumin ang mga araw.²³⁸ Halimbawa, sa digmaan, ang kapangyarihan ng panalangin ay gumagawa ng himala: mas maraming tao ang nakaliligtas, samantalang ang bilang ng mga nasawi, sa kabaligtaran, ay nababawasan. Mula sa lahat ng ito, nakakakuha ang mga tao ng espiritwal na benepisyong, nagiging mananampalataya at nagbabago para sa ikabubuti.

Hindi ito bagay na dapat pagtawanan. Isang himala na nga na hindi pa sumasabog ang mundo. Nawa'y iunat ng Diyos ang Kanyang kamay — nakasalalay ang buong mundo sa tatlo o apat na tao; nasa kamay ng iilang baliw ang kapalaran nito. Tulad ng kasabihan: 'Nag-aaway ang mga kabayo, at ang mga manok ang napapahamak.' Ganito nga talaga. Kapag nag-aaway ang mga dakilang kapangyarihan, bumabagsak ang kawalan ng katarungan sa mga ulo ng mga kawawang maliliit. Umiigtad ang mga malalaki, at nagkakabagsak ang mga maliliit. Kailangan natin ng maraming, maraming panalangin para liwanagin ng Diyos ang mga nasa kapangyarihan, dahil kung nais nila, kayang-kaya nilang wasakin ang mundo. Ngunit madali rin lamang para sa

²³⁶ Tumutukoy ito sa di-Kristiyanong tradisyon sa Gresya ng taunang karnabal ng Shrovetide, na sinasabayan ng maingay na palabas at mga tanyag na pagdiriwang. — *Tala ng tagasalin*.

²³⁷ San Cosmas ng Aetolia, ang Banal na Martir at Katumbas ng mga Apostol († 1779; paggunita ng kanyang pagkamartir noong ika-24 ng Agosto). Namuhay siya noong ika-18 siglo. Gumugol siya ng malaking panahon sa paggawa sa Banal na Bundok ng Athos. Pagkatapos ng kanyang banal na tawag, lumabas siya sa mundo at naglakbay sa mga bayan at nayon ng Gresya, na nasa ilalim ng pamumuno ng mga Turko, upang mangaral. Itinuro niya ang Ebanghelyo, nagbukas ng mga paaralan, at tinutulan ang Islamisasyon ng mga Griyego. Nagsagawa siya ng maraming himala at nag-iwan ng napakaraming hula tungkol sa hinaharap ng buong sangkatauhan. Siya ay matulid na itinuturing bilang isang dakilang propeta ng makabagong panahon. Noong 2007, inilabas ng bahay-paglathala na 'Holy Mountain' ang aklat ni Athanasios Zoitakis na 'Ang Buhay at mga Hula ni Cosmas ng Aetolia'. — *Tala ng tagasalin*.

²³⁸ Tingnan ang Mat. 24:22; Mar. 13:20.

Diyos na liwanagin sila nang kaunti. Kung liwanagin Niya ang iisang tao lamang, ang kailangan niyang gawin ay magbigay ng tamang utos, at magbabago ang lahat.

Mga Petisyon sa Panalangin

— Geronda, maaari mo ba, kung maaari, sabihin sa amin kung ano ang dapat naming ipanalangin nang partikular?

— Una sa lahat, hilingin natin na, sa pamamagitan ng ating mga panalangin, ang mga nabubuhay at ang mga mabubuhay pa ay makarating sa pagsamba sa Diyos. Kapag sinasabi ko sa aking panalangin, 'Ipakita Mo ang Kawaalan Mo sa mga naghahanap sa Iyo,' dinadagdagan ko: '...at yaong hindi Ka nakakakilala.' At nananalangin pa nga ako nang ganito: "Panginoon, iligtas Mo ang mga walang Diyos." (Ang Simbahan, siyempre, ay wastong nagtatag ng panawagan: "Panginoon, iligtas Mo ang mga maka-Diyos," sapagkat kung hindi, maaaring magalit ang mga walang Diyos kapag narinig nilang may mga panalangin na iniaalay para sa kanila.) Pagkatapos, kapag sinabi ng pari: "Para sa mga nag-utos sa amin, bagaman kami'y hindi karapat-dapat, na ipanalangin sila," idinadagdag ko: "...at para sa mga hindi nag-utos sa amin," sapagkat dapat tayong manalangin kapwa para sa mga humiling sa atin at para sa mga hindi humiling, para sa mga kilala natin at sa mga hindi natin kilala. Ilang libong tao kaya ang may pangangailangan na mas malaki at problemang mas seryoso kaysa sa mga humiling ng ating panalangin! Magsipanalangin din tayo para sa mga ginagamitan ng hindi makatarungan, upang mabunyag ang katotohanan; upang mapatawad ang mga nasa bilangguan, at ang mga paghihirap na kanilang tiniis ay magsilbing ikabubuti nila, at upang sila'y mabago.

Habang naglalagay ako ng kahoy sa apoy, nananalangin ako: "Pag-init Mo, Diyos ko, ang mga walang init." Kapag sinusunog ko ang mga liham na ipinadala sa akin (pagkatapos kong basahin ang mga ito, sinusunog ko dahil naglalaman ang mga ito ng mga bagay na hindi dapat malaman ng iba, at lalo na ang mga pag-amin ng kasalanan), sinasabi ko: "Sunugin nawa ng Diyos ang lahat ng kanilang mga kakulangan. Tulungan nawa Niya silang mabuhay nang espiritwal at banalain sila." May ugali rin akong humiling sa mga santo na mamamagitan para sa mga taong may dalang pangalan nila, at hinihiling ko sa lahat ng mga santo na mamamagitan para sa mga walang patron santo.²³⁹

— Geronda, alin ang mas mabuti: humiling ng pangkalahatang awa ng Diyos, o, alinsunod sa utos ng Tagapagligtas na *'Humiling kayo, at kayo'y bibigyan'* (²⁴⁰), humiling sa panalangin ng isang tiyak na bagay?

— Manalangin nang pangkalahatan at sabihin: "Panginoong Hesukristo, maawa ka sa mga naghihirap sa katawan at kaluluwa." Sinasaklaw din ng panalangin na ito ang mga yumao. Kung may pamilyar na sumagi sa isip, ipanalangin mo sila: "Kaawaan Mo ang Katiwala Mo (pangalan)," at agad na lumipat sa pangkalahatang panalangin para sa buong mundo: "Kaawaan Mo ang buong mundo Mo." Maaari mong isipin ang isang partikular na taong nangangailangan, ipanalangin mo sila nang maikli, at pagkatapos ay sabihin ang panalangin na "Panginoong Jesucristo, maawa ka sa amin" — na may pakiramdam ng kalungkutan para sa lahat, upang... ang tren ay hindi umalis na may iisang pasahero lamang. Hindi kailangang magpokus sa iisang tao lamang, kung hindi, hindi natin matutulungan ang ating sarili o ang iba sa pamamagitan ng panalangin. Kapag nananalangin ka, halimbawa, para sa isang may kanser, ipanalangin mo ang lahat ng may kanser, at magdagdag ng panalangin para sa mga yumao na. O, kung makakita ka ng isang taong nasa kagipitan, agad mong isipin ang lahat ng nasa kagipitan, at ipanalangin mo sila. Naalala ko noong bata pa ako na nakakita ako ng pulubi na namatay sa hagdanan ng isang bahay na Turko, sampung metro ang layo mula sa amin. Ang pangalan niya ay Peter. Natagpuan siya ng isang babaeng Turko na nakahiga sa tabi ng kanilang beranda noong umaga, at nang subukan niyang yugyugin siya, doon niya napagtanto na patay na ito. Hanggang ngayon, naaalala ko pa rin siya. At ilan nga ba ang ganitong 'Pedro' sa mundo! Nakabubuti para sa nagdarasal na humiling ng isang tiyak na bagay at mag-isip tungkol sa pagdurusa ng ating mga kapwa, sapagkat tinatagos nito ang puso ng dalamhati. At

²³⁹ Ang pagbibinyag sa mga taong may hindi Kristiyanong pangalan ay hindi itinuturing na hindi katanggap-tanggap sa Simbahang Griyego. Ayon sa nakagawiang kaugalian, ipinagdiriwang ng ganitong mga tao ang araw ng kanilang pangalan tuwing Linggo ng Lahat ng mga Santo. — *Tala ng tagasalin*.

²⁴⁰ Mat. 7:7.

pagkatapos, na may dalamhati sa puso, ang isang tao ay bumabalik sa panalangin mula sa partikular patungo sa pangkalahatan, at sa pamamagitan ng taos-pusong panalangin ay mas nakakatulong sa mga tao.

Mabuti para sa isang monghe na hatiin ang kanyang panalangin sa tatlong bahagi: para sa kanyang sarili, para sa buong mundo, at para sa mga yumao. Ngunit kahit sa ganitong paghahati, sa kabila ng pagiging pantay nito, ang pinakamalaking pag-aalala ng monghe ay para sa kanyang sarili, dahil isa lamang ang kanyang kaluluwa, samantalang may bilyon-bilyong kaluluwang nabubuhay at yumao.

— Geronda, karaniwan ay para lamang sa sarili ko ang panalangin ko kapag naka-duty ako.

— Mali iyon. Kung nananalangin ka lamang para sa sarili mo sa iyong selda, nananalangin ka lamang para sa sarili mo habang naka-duty, paano matatagpuan ng kalungkutan ang puso mo? Kapag umusbong ang pag-ibig, kalungkutan, at paghahain sa sarili sa isang tao, umusbong din ang isang mas mataas na malasakit para sa iba, at natatamis ang puso dahil dito.

Sa ganitong paraan, hindi nakakalimutang manalangin habang nagtatrabaho. Nakatatanggap ng tunay na tulong ang mga tao, ngunit ang taong nananalangin at nakararanas ng espirituwal na kagalakan ay nakatatanggap din ng tulong. Gampanan mo ang iyong tungkulin at manalangin: "Panginoong Jesucristo, maawa ka sa amin," upang ang iyong panalangin ay makatulong sa lahat ng tao. Ang panalangin na "maawa ka sa amin" na ito ay sumasaklaw sa lahat ng tao, kasama na ang limang o anim—gaano man karami—na "mga dakila" na nakasalalay ang kapalaran ng buong mundo. Magpagal at manalangin para sa mga nagpupursigi. Ang panalangin na ito ay nakatutulong sa parehong mga nagpupursiging pisikal at sa mga nagpupursiging espirituwal. Sapagkat marami ang nagpupursigi, at higit pa rito, masigasig silang nagpupursigi. Ang ilan ay para sa kabutihan ng Simbahan at ng estado. Ang iba naman ay para sa kasamaan: nagpupuyat sila buong gabi, nagbabalak ng mga paraan upang sirain ang mundo. Ang ikatlong grupo ay nagtitipon sa mga kumperensya at nagsusumikap na makahanap ng paraan upang pigilan ang mga nauna sa paggawa ng masama. Ang ikaapat na grupo ay nagtatrabaho rin araw at gabi, nang walang tulog, na nagsusumikap na makahanap ng mga solusyon sa mga pangkalahatang suliranin ng sangkatauhan. Ipanalangin na liwanagan ng Diyos ang masasama upang mas kaunti ang kanilang masamang gawain, o tuluyan Niyang alisin ang kasamaan. Ipanalangin na liwanagan Niya ang mga mabubuti upang matulungan nila ang mga tao. Manalangin para sa mga gustong magtrabaho ngunit hindi makapagtrabaho dahil sa karamdaman; manalangin din para sa mga malusog ngunit hindi makahanap ng trabaho, samantalang sila ay nangangailangan. Isipin ang iba't ibang sitwasyon at ipanalangin ang mga ito. Kapag ang isip ay napapaisip sa lahat ng taong ito, ang puso ay tinatablan ng kalungkutan, at ang panalangin ay nagiging taos-puso. Ilan nga ba ang nangangailangan ng panalangin sa buong araw! Huwag mong sayangin ang iyong oras sa walang kabuluhan. Nang magsimula kang manalangin para sa siyang humiling nito (hindi mahalaga na, bagaman hindi naman siya gaanong nangangailangan ng panalangin, inakala niyang kailangan niya ito), ang taong nananalangin ay nagpapatuloy pa at naiisip ang lahat ng mga taong mas lubos pang nangangailangan. At saka dumarating ang tulong sa taong inakala na kailangan niya ng panalangin, dahil siya ang naging dahilan ng panalangin ng iba para sa marami.

Tulong na ipinagkakaloob sa pamamagitan ng panalangin

— Geronda, ang banal na Apostol Santiago ay nagsasabi: '*Ang panalangin ng isang matuwid na tao ay makapangyarihan at mabisa.*' Ano ang ibig sabihin ng 'makapangyarihan at mabisa'?

— Kinakailangan na ang humihingi ng panalangin ng iba ay nagnanais ding tulungan ang sarili, na nagnanais na mailigtas. Dapat silang magsikap. Ibig sabihin, upang makatanggap ng tulong mula sa panalangin ng isang matuwid na tao, dapat ay may mabuting saloobin din ang isang tao. Naririnig ng Diyos ang panalangin na iniaalay mula sa puso, ngunit ang taong ipinapanalangin ay dapat ding nagnanais na tanggapin ang tulong na iyon. Kung hindi niya ito ninanais, ang nagdarasal ay dapat taglayin ang kabanalan ni San Paisios ang Dakila, upang mailabas niya ang kanyang kaluluwa mula sa impierno.²⁴¹ Kaya, manalangin muna para sa mga handang maligtas.

²⁴¹ Ang buhay ni San Paissius na Dakila ay inilalarawan ang sumusunod na pangyayari: isang pabaya na baguhan ang nahulog sa isang tiyak na kasalanan dahil sa pagsuway at namatay bago pa man siya makapanisi. Pagkatapos ng patuloy na panalangin ng kanyang nakatatanda, ipinahayag ng Diyos sa kanya na ang kaluluwa ng baguhan ay mananatili sa impierno hanggang sa Araw ng Paghuhukom,

Kapag humihingi ako sa Diyos ng iba't ibang pangangailangan, sinasabi ko: "Diyos ko, maging maliwanag ang Iyong tulong, upang makakuha ang mga tao ng espiritwal na kapakinabangan mula rito. Ngunit kung hindi ito maliwanag, wala nang pangangailangan na tayo'y tulongan." Marami ang hindi man lang napagtatanto kung mula sa anong mga bagyo tayo inililigtas ng Diyos; hindi nila ito iniisip at hindi Siya pinupuri. Kaya't hilingin natin na sina Cristo, ang Ina ng Diyos, at ang mga santo ay tumulong sa mga tao, ngunit maging konkretong ang kanilang tulong, upang makapagbigay ito ng kapakinabangan sa mga tao. Halimbawa, umuslip ang isang tao sa andamyos, ngunit inayos ng Diyos na may mahawakan siya sa lugar na wala namang mahahawakan, at siya'y nakaligtas. O may nahulog na hindi nasaktan, o nasangkot sa aksidente sa sasakyan at nanatiling walang pinsala. Sa lahat ng mga kasong ito, dapat ipanalangin na maunawaan ng tao na siya ay nailigtas dahil tinulungan siya ng Diyos, at sa pagkaunawang ito, makatanggap siya ng espiritwal na benepisyo. May isang kaibigan ko na nahulog mula sa isang tulay papunta sa ilog at nakaligtas. "O sige," tanong ko sa kanya, "tumalon ka ba para subukan ang lalim?" Hinahawakan tayo ng mga santo sa kanilang mga kamay. Binigyan ko ng krus ang isang binata bilang pagpapala. Nagmamadali siya sa pagmamaneho ng motorsiklo nang lumipad siya sa ibabaw ng isang taxi, nag-somersault sa ere, at nagpatuloy sa pagtakbo sa kalsada — wala siyang kahit isang gasgas. Marami ang naililigtas mula sa tiyak na kamatayan, ngunit iilan lamang ang nakakaintindi nito at binabago ang kanilang mga gawain.

— Kung ipagdarasal ko ang isang tao, ngunit hindi siya mismo humihingi ng tulong, matatanggap ba niya ito?

— Nakasalalay ito sa maraming bagay. Una sa lahat, kung ang taong iyon ay may mabuting hangarin ngunit hindi nabigyan ng kanais-nais na pagkakataon na isakatuparan ang mga ito, karapat-dapat siyang matulungan ng Diyos. Kahit na hindi manalangin ang iba para sa kanya, lilipas ang panahon, at bibigyan siya ng Diyos ng kanais-nais na pagkakataon na itama ang kanyang mga pagkukulang. Ngunit kung hihingi sila ng tulong mula pa sa simula, hihimasok ang Diyos, at mas mabilis nilang itutuwid ang kanilang mga landas. Kung hindi, itutuwid nila ang kanilang mga landas mamaya. Sa pamamagitan ng panalangin, binibigyan natin ang Diyos ng karapatang humimasok. Walang duda: kung ang isang tao ay hihingi ng tulong mula sa puso at mapagkumbabang sasabihing: "Ama, ipagdasal mo rin ako," malalim niyang nahihimas ang iyong puso, at hindi mo siya malilimutan. Ngunit kung magsalita siya nang medyo mababaw: "Ipagdasal mo, ipagdasal mo, bigyan mo ako ng kaunti," na para bang sinasabi sa iyo: "Kamusta!" — paano mo siya matatandaan noon?

Kapag isang taos-puso at puno ng sakit na panalangin ang iniaalalay para sa mga pangangailangan ng mundo, ang mga taong humihingi ng tulong sa Diyos sa mismong sandaling iyon ay agad itong natatanggap. Makakabanggit ako ng ilang napakalinaw na halimbawa. Maraming taon na ang nakalipas, isang lalaki, na nasa matinding paghihirap at malabo ang isipan, ang tumawid sa hangganan at napadpad sa isa sa mga komunistang bansa. Doon ay inakala siyang espiya, dinakip, binugbog at ipiniit sa bilangguan. Sa bilangguan ay nanalangin siya. Isang monghe na kakilala ko ang nakabalita sa kanyang kapighatian at nanalangin: "Diyos ko, ipinamamanhid ko sa Iyo, palayain Mo siya! Madali lamang ito para sa Iyo." Mula sa bilangguan, dinala siya para sa interogasyon, at pagkatapos ng interogasyon ay... nasa teritoryo na siya ng Griyego. Nang tanungin siya ng aming mga imbestigador, sumagot siya: "Pinahirapan nila ako, ikinulong ako, at pinilit akong mag-amin. Tungkol sa nangyari pagkatapos noon, hindi ko na maalala. Hindi ko nga namalayan kung paano ako napunta sa himpilan ng hangganan ng Griyego; hindi ko alam kung paano ito nangyari." Ganyan ang kapangyarihan ng panalangin. Ang panalangin ay nagpupukaw sa awa ng Diyos.

Mabuti kapag ang ating 'radyo' ay palaging naka-ere, para makasabay tayo sa lahat ng humihingi ng tulong. Sa hukbo, sa kompanya ng signals, hindi lang namin minomonitor ang mga istasyon ng radyo ng kalaban; tinutulungan din namin ang sarili naming mga istasyon. Pinapaandar namin ang isang relay station para sa mga malayo sa sentro at kulang sa kuryente; sinasaluhat namin ang kanilang mga mensahe at ipinapasa ito. Palaging dalawa kami, at nag-iiba kami ng turno sa pagbabantay sa radyo buong araw at gabi, dahil kung iisa lang ang radio operator, kailangan niyang magpahinga at hindi matutulungan ang mga nangangailangan; hindi makarating sa destinasyon ang kanilang mga mensahe. Ang isang radyo na ganito, kung patuloy itong gumagana, ay

sa araw na iyon ay matatanggap nito ang huli at angkop na gantimpala. Pagkatapos ay lumapit ang nakatatanda kay Kagalang-galang na Paisios at hiniling sa kanya na ipanalangin sa Diyos ang kaligtasan ng yumao. Matapos ang masidhing panalangin ng Kagalang-galang, pinalaya ni Kristo ang kaluluwa ng baguhang hindi nagsisi mula sa impyerno.

makakatulong sa mga hindi nakakarating ang mga mensahe sa sentro. Ganoon din, ang taong may tapang sa harap ng Diyos at nananalangin para sa kanyang kapuwa ay pinapagana ang sarili niyang tagapamagitan na 'estasyon ng radyo' sa pagitan ng taong humihingi ng tulong at ng Diyos. Ngunit kung ang isang tao ay humihingi ng tulong habang pinapatay ng isa pa ang kanyang 'estasyon ng radyo', ano ang mangyayari?..

Ang dangal ay nasa kalidad ng panalangin

— Geronda, kapag humihiling tayo ng isang seryosong bagay, hindi ba dapat sinasabayan ng pag-aayuno ang panalangin?

— Hindi na kailangang banggitin pa; ito ay mahalaga. Ang pag-aayuno at pag-iwas sa luho ay mga paunang kinakailangan para sa panalangin. Ngunit upang maging tunay ang panalangin, dapat maramdaman ng isang tao ang sakit para sa kapwa. Pagkatapos ng lahat, para sa maraming Kristiyano sa ating panahon, ang pagnanais na huwag mag-alala ay naging karaniwan na, ang pamantayan. Kahit ang mga retirado, na nakaupo lang buong araw at walang ginagawa, ay ayaw tumanggap ng isang batang inabandona, dahil magdudulot ito ng problema sa kanila. Mas gusto pa nilang kumain, uminom ng kape, maglakad-lakad, bumisita sa maysakit sa ospital kasama ang mga nars at tagapag-alaga, pumunta sa mga lugar na maayos ang lahat, dahil mas madali iyon. Sa madaling salita, magiging kasiyahan ito para sa kanila, at sabay na papatahimikin nila ang kanilang konsensya sa pag-iisip na nagawa na nila ang kanilang tungkulin. Ilan na ba ang tinanong ko para tumulong sa mga batang inabandona! Ngunit wala itong naging bunga.

Noong isang beses sa Banal na Bundok, nagdaos sila ng prusisyon para manalangin ng ulan, at sa halip na ulan, sumiklab ang apoy! Hindi ka puwedeng lumahok sa prusisyon na parang paglalakad lang. Dapat may kasamang kirot. Tiyak na walang tukso o kahirapan ang mananatiling hindi nalutas kung mananalangin nang taos-puso ang mga monghe? Ngunit nakikita ko kung anong diwa ang namamayani sa mga monasteryo, sa kabila ng lahat ng mahihirap na taong ito. "Magalak tayo!" Ngunit nasusunog ang mundo! Pinapakiusapan kaming magbanté, sabihin nating, para sa isang maysakit. Umaawit kami: *"Itataas ko ang aking mga kamay sa Iyo"* at nagagalak. Namamatay ang isang tao, at masigla naming ipinapasa ang oras sa pagsasabing: "Naghanté kami para sa maysakit." Anong klase ng pagbabanté iyan?! Nag-organisa kayo ng kaunting aliw para sa inyong sarili! Oo, isang espirital na aliw. At kung minsan ay hindi pa tayo nananalangin para sa maysakit kapag inihayag ng pari: 'Para sa mga naghahirap.' Ngunit mas magiging epektibo ang ating tulong kung manalangin tayo nang kaunti gamit ang ating rosaryo. Hindi ko hinihiling ang pagtatanggal ng mga masayang pagbabantay na itinakda ng mga batas ng simbahan, ngunit sa mga pagkakataong tulad ng kakadakila lang, kailangan nating maglaan ng kaunting oras para manalangin ng kahit isang dasal ng rosaryo o dalawa na may panalangin na: 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa iyong lingkod.'

Ang buong pundasyon ay nakasalalay sa kalidad ng panalangin. Ang panalangin ay dapat taos-puso at nagmumula sa sakit. Para sa Diyos, hindi gaanong mahalaga ang dami kundi ang kalidad ng panalangin. Maraming panalangin sa mga monasteryo, ngunit hindi iyon sapat; dapat may kalidad din. Napakaraming tao ang nananalangin nang napakaraming oras! Kung sana taos-puso lamang ang panalangin na ito, matagal nang nagbago ang mundo! At kaya ang layunin ay isagawa ang mga paglilingkod sa simbahan nang taos-puso.

Ang taos-pusong panalangin ay hindi lamang nakakatulong sa iba, kundi pati na rin sa ating sarili, sapagkat pinapalago nito ang paglitaw ng kabutihan sa ating kalooban. Kapag inilalagay natin ang ating sarili sa kalagayan ng iba, kusang lumilitaw sa ating kalooban ang pag-ibig, habag, kababaang-loob, at pasasalamat sa Diyos—kasama ang walang patid na pagpupuri sa Kanya. At kapag nagustuhan na tayo ng Diyos, ang ating panalangin para sa kapwa ay nakakatulong sa kanya.

"At ang Kanyang mga nangangailangan"²⁴²

— Geronda, ano ang dapat kong gawin — sa panahon ng panalangin nanatiling malamig ang puso ko.

— Dahil hindi nagpapadala ng senyales ang isip sa puso. At, bukod pa rito, kailangan magpursige sa panalangin; imposible na marating sa isang kispas-mata ang kalagayan kung saan hindi nalilihis ang isip. Kinakailangan ang pasensya. Paano ka kumakatok sa pinto? Kumakatok ka nang isang beses, pagkatapos muli,

²⁴² Lucas 24:29.

saka naghihintay — at nabubuksan ang pinto. Ngunit gusto mong kumatok nang isang beses at pumasok nang diretso. Hindi ganoon ang nangyayari. Kapag nagsisimula kang manalangin, wala ka bang pagnanais para rito?

— Nararamdaman kong kailangan ko ng tulong, dahil pakiramdam ko'y mahina ako.

— Ah, doon nagsisimula ang lahat. Mahalaga ang pagtitiyaga sa panalangin. "*At kailangan nila Siya,*" sabi ng Ebanghelyo tungkol sa dalawang alagad na nakasalamuha ang Panginoon sa daan patungong Emmaus. Nanatili si Kristo kasama nila dahil, bilang mga kamag-anak Niya sa espirituwal, karapatan nila ito. Taglay nila ang kababaang-loob, pagiging payak, kabaitan, at katapangan — sa pinakamagandang kahulugan ng mga salitang iyon. Taglay nila ang lahat ng kinakailangan para manatili si Kristo kasama nila, at iyan ang dahilan kung bakit ginawa Niya iyon.

²⁴³Dapat tayong manalangin nang may pananampalataya para sa lahat ng ating hinihiling, dapat tayong maging matiisin, at ang Diyos ang magsasalita. Sapagkat sa pamamagitan ng panalangin na may pananampalataya, sa isang diwa ay pinipilit ng isang tao ang Diyos na ipagkaloob ang hinihiling, alang-alang sa pananampalatayang iyon. Kaya naman, kapag humihingi tayo ng isang bagay sa Diyos, *huwag tayong 'mag-alinlangan'* at tayo'y didinigin. "Magkaroon kayo ng pananampalataya at huwag mag-alinlangan," sabi ng Panginoon. Alam ng Diyos kung kailan ibibigay sa atin ang ating hinihiling, upang hindi tayo mapinsala sa espirituwal. Minsan hinihiling natin sa Diyos ang isang bagay, ngunit kulang tayo sa pasensya at nagiging balisa. Magkakaroon tayo ng dahilan para mag-alala kung hindi malakas ang ating Diyos, ngunit dahil mayroon tayong Makapangyarihang Diyos, na napakalaki ang pag-ibig kaya pinapakabusog Niya tayo ng Kanyang Dugo, walang dahilan para sa ating pagkabahala. Minsan hindi natin ipinagkakatiwala ang paglutas ng isang suliranin sa mga kamay ng Diyos, kundi kumikilos tayo sa paraang pantao. Kapag humihiling tayo sa Diyos ng isang bagay, ngunit nanghihina ang ating pananampalataya, at, nang hindi na hinihintay ang Kanyang pakikialam sa ating kahilingan, sinisikap nating makamit sa pamamagitan ng makataong paraan ang mahirap makamtan, para na lamang tayong naghahain ng petisyon kay Diyos na Hari, ngunit nang iunat Niya ang Kanyang kamay upang kumilos, binawi natin ang ating petisyon. Pagkatapos ay humihingi tayo sa Kanya muli, ngunit nanginginig muli ang ating pananampalataya; nag-aalala tayo muli at inuulit ang parehong bagay. Sa gayon, nagiging matagal ang ating paghihirap. Ibig sabihin, kumikilos tayo na parang isang taong naghahain ng petisyon sa isang tanggapan ng pamahalaan, ngunit agad na binawi ito nang magbago ang kanyang isip. Pagkatapos ay nagbago muli ang kanyang isip at inihain itong muli; lumipas ang kaunting panahon, at muli niyang binawi. Gayunpaman, kailangang manatili ang petisyon para dumating ang takdang panahon nito.

Panalangin na may sakit

— Geronda, paano ka nananalangin para sa isang partikular na pangangailangan?

— Ang susi sa lahat ay dapat itong masakit. Kung hindi ito masakit, maaari kang manalangin gamit ang rosaryo nang maraming oras, ngunit walang magiging bunga ang panalangin. Kapag nararamdaman ng isang tao ang sakit para sa kanyang ipinapanalangin, sa isang buntong-hininga lamang ay nag-aalay na siya ng panalangin mula sa puso. Maraming tao, kapag pinapakiusapan na ipanalangin ang iba, ay wala nang oras at ipinapanalangin na lamang ang pangangailangan ng mga taong iyon sa pamamagitan ng isang buntong-hininga. Hindi ko sinasabing hindi dapat manalangin ang isang tao, ngunit kung sakaling wala talagang oras, ang isang buntong-hininga para sa sakit ng iba ay panalangin mula sa puso. Ibig sabihin, sa kapangyarihan nito ay katumbas ito ng ilang oras na panalangin. Halimbawa, babasahin mo ang isang liham, makikita mo ang pangangailangan, bumulalas ka, at saka ka manalangin. Oh, napakagandang bagay nito! Hindi mo pa nga inaalagat ang telepono, hindi mo pa nga tinatawagan ang numero, at naririnig ka na ng Diyos! At gaano nga ba nauunawaan ito ng taong pinagdarasalang ganoon! Tingnan mo kung paano nauunawaan ng mga sinapihan, kahit nasaan man sila, kapag ipinagdadasal ko sila, at sumisigaw!

Ang tunay na panalangin ay hindi kasiyahan, hindi 'nirvana'; nagsisimula ito sa kirot. Anong uri ng kirot ito? Ang isang tao ay nasa matinding paghihirap, sa pinakamainam na kahulugan ng salita. Siya ay masakit, siya ay humihikbi, siya ay nagdurusa, ano man ang kaniyang ipinapanalangin. Alam mo ba kung ano ang ibig sabihin ng 'magdusa'? Oo, nagdurusa siya dahil nakikibahagi siya sa karaniwang kirot ng tao o sa kirot ng isang

²⁴³ Tingnan ang Mat. 21:21.

partikular na tao. Dahil sa pakikibahaging ito, dahil sa kirot na ito, ginagantimpalaan siya ng Diyos ng Banal na kagalakan. Siyempre, hindi humihingi ang isang tao ng Banal na kagalakan; dumarating ito bilang bunga, dahil nakikibahagi siya sa kirot ng iba.

— Saan dapat magsimula?

— May nalalaman ang isang tao, halimbawa, na may nangyaring aksidente. "Ah!" — bumuntong-hininga siya, at agad siyang binigyan ng Diyos ng aliw para sa munting buntong-hininga na iyon. Nakikita niya ang isang taong naghihirap at agad siyang nakikiramay, nakakakita ng ginhawa sa banal na aliw ng Diyos, at hindi siya naiwan sa kapaitan ng sakit na iyon. Pagkatapos, natulungan ang kanyang kapwa sa pamamagitan ng kanyang panalangin. O iniisip niya: "Marami na ang ibinigay sa atin ng Diyos, ngunit ano ang nagawa ko para sa Kanya?" Sinabi sa akin ng isang lalaki ang mga sumusunod na salita, na nag-iwan ng malalim na impresyon sa akin: "Kapag ipinagdiriwang ang Sakramento ng Banal na Eukaristiya, tinatapan ng mga Anghel ang kanilang mga mukha, habang tayo ay kumakain ng Katawan ni Kristo. At ano ang nagawa ko para kay Kristo?" Sa gayon, sa mabuting kahulugan, ang kaluluwa ay nagdurusa.

— Geronda, paano malalaman ng isang taong nananalangin na nakatulong ang kanyang panalangin sa kanyang kapuwa?

— Napagtatanto ito ng taong nananalangin sa pamamagitan ng banal na aliw na nararamdaman niya sa kanyang kalooban matapos maghandog ng taos-pusong panalangin na puno ng dalamhati. Gayunpaman, kailangang una munang gawing sarili ang sakit ng iba, at saka lamang maghandog ng ganitong taos-pusong panalangin. Ang pag-ibig ay isang banal na katangian; ito'y tumatagos sa kapwa. Ganoon din sa mga ospital: kung tunay na nakikiramay ang mga doktor at nars sa mga maysakit, ito ang pinakamabisang gamot na maibibigay nila. Nararamdaman ng mga maysakit ang malasakit na ito para sa kanila at nakakaramdam sila ng tiwala, kapanatagan, at ginhawa. Ang mga nagdurusa ay hindi nangangailangan ng ating maraming salita o ng ating mga aral. Nauunawaan nila na nararamdaman mo ang kanilang sakit, at nakakatulong ito sa kanila. Ang sakit ang lahat ng bagay. Kung nararamdaman natin ang sakit ng iba, nakakalimutan natin ang ating sarili at ang ating sariling mga pangangailangan.

Banal na kaaliwan

— Geronda, kapag naghihirap ako para sa iba, sinasakop ako ng pagkabahala at hindi makapanalangin.

— Ang pagkabalisa na ito ay nagpapakita na buhay ang iyong pagkatao. Habang mas tumitindi ang sakit na nararamdaman ko para sa iba, mas ako'y nananalangin at nagagalak sa espiritu, sapagkat sinasabi ko sa Kristo ang lahat ng bagay, at Siya ang nag-aayos ng lahat. At nakikita ko na habang lumilipas ang mga taon, lalo pang humihina ang aking pisikal na lakas, ngunit lumalakas naman ang aking espirituwal na lakas, dahil ang pag-ibig, paghahain, at pagdurusa para sa kapwa ay nagbibigay ng malaking espirituwal na lakas. Tingnan mo: kagabi, nang nagbabantay kayo, hindi ako gaanong may lakas, ngunit kumuha ako ng lakas mula sa kirot ng iba. Magdamag, hanggang sa Banal na Misa, nakatayo ako at tinatanggap ang mga tao.²⁴⁴ Pagkatapos, sa simbahan, muling nakatayo ako, ngunit sa kabila nito, hindi ako nakaramdam ng pagod, dahil naramdaman ko ang kirot ng mga tao at ang kirot na ito ang nagbigay sa akin ng lakas. Kaya kayo rin — manalangin at magalak. Aayusin ng Diyos ang lahat.

Kung ang isang tao ay lumalapit sa sakit nang espirituwal, hindi siya nalulungkot. Halimbawa, ang mga taong lumapit sa akin. Nanghihigpit ang puso ko para sa kanila! Hindi ko sila pinakinggan nang padalus-dalos; nagdusa ako, bumuntong-hininga, ngunit sa bawat buntong-hininga ay inilagak ko ang pasanin sa Diyos, at dinalhan Niya ako ng aliw sa sakit na nararamdaman ko para sa aking kapuwa. Ibig sabihin, nang magkaroon ako ng espirituwal na saloobin sa sakit ng iba, dumating ang Banal na aliw, dahil kung may pag-asa sa Diyos sa gitna ng sakit, mayroon ding Banal na aliw sa loob nito. Kung hindi, paano nga ba matiis ng isang tao ang lahat ng ito! Kung hindi dahil sa aliwang ito, paano ko makakayanan ang lahat ng naririnig ko? Masasaktan ako, ngunit iniisip ko rin ang banal na gantimpala para sa mga nagdurusa. Nasa mga kamay tayo ng Diyos. Dahil

²⁴⁴ Tinutukoy ng matanda ang pagbabantay mula Nobyembre 9 hanggang 10, 1993. Siya ay lubhang nahina dahil sa kanser, ngunit sa kabila nito, nakatayo at nakasandal sa isang upuan, ibinigay niya ang kanyang pagpapala sa humigit-kumulang tatlung libong mananampalataya na dumating noong araw na iyon.

mayroong Banal na katarungan, Banal na ganti, walang nananatiling walang ganti. Gaano man kalaki ang pagdurusa ng isang tao, ganoon din kalaki ang gantimpala para rito. Ang Diyos, sa pagtingin sa napakaraming sakit sa mundo, maging yaong lampas pa sa ating pag-unawa, ay hindi gayunma'y nawawalan ng pag-asa. "Mas nagdurusa ka? Ibibigay ko sa iyo ang higit pa sa buhay na darating," sabi ng Diyos, at nagagalak Siya rito. Sapagkat kung hindi, paano Niya, wika nga, matiis ang napakaraming kawalang-katarungan, ang napakaraming kasamaan? Gayunpaman, isinasaalang-alang ang gantimpala para sa mga nagdurusa, Siya, kung maaari kong sabihin, ay nagagawang tiisin ang dakilang pighating ito. At sa atin, na hindi makita kung anong kaluwalhatian ang matatanggap ng ating kapwa, at nagdurusa para sa kanya, ipinagkakaloob ng Diyos ang banal na aliw.

— Geronda, hindi ba napapagod ang isang tao sa pag-aalala sa kapwa?

— Hindi. Kung lapitan ng isang tao ang bawat problema nang espiritwal, hindi siya mapapagod. Sa simula, sa pagdinig ng pagdurusa ng iba, nararamdaman ang pait, ngunit pagkatapos, bilang gantimpala, dumarating ang banal na aliw, at hindi nasisira ang katawan. Ang kapaitan mula sa mga suliraning pang-mundo ay humahantong sa karamdaman: pagdurugo sa tiyan at iba pa, ngunit ang kapaitan mula sa kirot para sa iba ay naglalaman ng banal na balsamo at hindi nakasasama sa katawan.

Ang panganib ng kawalang-pakiramdam

— Geronda, minsan hinihiling sa akin ng mga layko na ipagdasal ko ang paglutas ng kanilang mga problema. Nagdadasal ako, ngunit wala akong nararamdamang sakit.

— Maaaring may dalawang dahilan para dito. Ang una ay may kinalaman sa panganib, ang pangalawa naman ay isang espiritwal na paglapit sa problema. Ang unang kaso ay kapag nakakalimot ang isang monghe sa kanyang mga mahal sa buhay, ngunit hindi rin niya naiisip ang iba, ibig sabihin, hindi siya nananalangin para sa mga tao. Napakasama nito. Ibig sabihin, pagkatapos iwan ang ating mga mahal sa buhay, pumupunta tayo sa monasteryo at, sa paglipas ng panahon, nakakalimot tayo sa kanila. Ngunit tiyak na mas madali lamang kalimutan ang ibang tao sa proseso. Oo, sinimulan na natin ang ating buhay-espiritwal, ngunit hindi pa natin sinimulan ang espiritwal na pakikibahagi sa pagdurusa ng iba. Hindi tayo lumalago sa espirituwal upang maramdaman ang kanilang mga pangangailangan, at may panganib na maging manhid tayo dahil dito. Unti-unti, nagiging walang pakialam ang monghe, at ang kanyang puso ay nagiging bato. Sa ikalawang kaso, ang taong nananalangin ay nakararamdam ng sakit para sa buong mundo, ngunit nakararamdam din siya ng ginhawa, sa pagkaunawa na ang mga nagdurusa ay makakatanggap ng kanilang gantimpala mula sa Diyos at magiging mga martir. Ang kaisipang ito ay nagbibigay sa kanya ng malalim na katiyakan; nararanasan niya ang panloob na kagalakan. Sa kasong ito, ang kanyang puso ay hindi gawa sa bato, kundi puno ng Banal na pag-ibig.

Kung hindi mag-iingat ang mga monghe, maaaring maging lubhang matigas ang kanilang puso. Nakikita ng mga taong nasa mundo ang mga problema at kapighatian ng kanilang kapwa at nakikiramay sila. Hindi natin ito nakikita at maaaring umabot tayo sa puntong para sa ating sarili na lamang tayo hihingi. At kung hindi tayo kikilos sa banayad na espiritwal na gawain upang maramdaman ang kapighatian ng iba at maghandog ng taos-pusong panalangin para sa kanila, magiging matigas ang ating puso. Aabutin tayo ng punto na ang sarili lamang nating kapakinabangan ang hahanapin, at ang ating mga puso ay magiging bato dahil sa kawalang-interes. Salungat ito sa Ebanghelyo. Dapat magpakita ng habag ang isang monghe, maramdaman ang sakit, at manalangin para sa lahat ng tao. Hindi ito nakakaabala sa kanya; sa kabaligtaran, sa pamamagitan ng panalangin ay tinutulungan niya ang kanyang sarili at ang iba.

— Geronda, kahit na nakikita ko ang lahat ng aking kahirapan, mas nananalangin ako para sa iba. Marahil ay hindi ako dapat manalangin para sa iba, kundi para sa aking sarili lamang?

— Ito ba ay dahil sa [malaking] kababaang-loob? Kung ito ay dahil sa kababaang-loob, sabihin mo sa Diyos nang may malaking kababaang-loob: 'Diyos ko, hindi Mo dapat akong pakinggan kung ano ako. Ngunit hindi ba't hindi makatarungan kung ang iba ay magdurusa dahil sa akin? Pagkatapos ng lahat, kung ako ay nasa isang espiritwal na kalagayan, kung may tapang ako sa panalangin, Dirinigin Mo ako at tutulungan Mo sila. May bahagi akong kasalanan sa pagdurusa ng isang tao. Ngunit ano ang nagawa ng aking kapuwa na mali, bakit siya dapat magdusa dahil sa akin? Nananalangin ako sa Iyo, tulungan Mo siya.'

Sa madaling salita, nakasalalay ang lahat sa posisyong inilalagay natin ang ating sarili kaugnay ng iba. Nararamdaman mo ang iyong sariling kakulangan, ngunit kapag nakikita mo ang pagdurusa ng iba, naaantig ka,

nakikiramay ka, at nananalangin ka. Kapag nakikita ko, halimbawa, ang isang bulag, nakokonsensya ako dahil kung ako ay nasa espirituwal na kalagayan, kayang-kaya ko siyang pagalingin. Binigyan tayo ng Diyos ng pagkakataon na maging mga santo, na gumawa ng mga himala, gaya ng Kanyang ginagawa. At tayo, na kinikilala ang ating espirituwal na karamdaman—malaki man o maliit—ay mapagpakumbabang humihingi ng pisikal na kalusugan para sa ating kapuwa, sa ating kapwa tao, na tayo ang may sala sa kanyang karamdaman. Sapagkat kung tayo ay malusog sa espirituwal, siya ay gumaling na sana noon pa man at hindi na magdurusa. Sa pamamagitan ng pag-aampon ng tamang saloobin sa iba, at ituring ang ating sarili na may sala sa lahat ng nangyayari sa mundo, nananalangin tayo: "Panginoong Hesukristo, maawa ka sa amin," at ang buong mundo ay tumatanggap ng tulong. At tungkol naman sa ating sariling kahirapan — dapat tayong makaramdam ng sakit para rito at hanapin ang awa ng Diyos. Ngunit, siyempre, kung ang isang tao ay nakamit na ang isang espirituwal na kalagayan, hindi sila humihingi ng anumang para sa kanilang sarili.

Nakikita ko na madalas nating hindi nauunawaan ang mga salitang 'Panginoong Hesukristo, maawa ka sa akin' at, dahil sa huwad na kababaang-loob, hindi natin sinasabi: 'Maawa ka sa amin'; hindi tayo nananalangin para sa iba, kundi para sa ating sarili lamang. Kaya naman, minsan ay hindi tayo nauunawaan ng mga taong makalupa at nasasaktan ang damdamin nila, na nagsasabing makasarili tayo at ang iniintindi lang natin ay ang sarili nating kaligtasan. Ang "Maawa ka sa akin" ay upang pigilan tayo sa pagkahulog sa kayabangan. Ang isang dasal mula sa isang mapagkumbabang tao na naniniwalang siya ang pinakamasama sa lahat ay may mas malaking halaga kaysa sa buong gabing pananalangin na isinagawa nang may mayabang na puso. Sa pamamagitan ng pagdarasal nang may kayabangan, nilalait natin ang ating sarili.

Isang kalagayan ng paghahanda

Huwag ninyong kalimutan na namumuhay tayo sa mahihirap na panahon, at kailangan ng maraming panalangin. Alalahanin ninyo ang matinding pangangailangan na nararanasan ng mga tao ngayon; alalahanin ninyo ang matinding sigasig sa panalangin na hinihingi sa atin ng Diyos. Manalangin para sa pangkalahatang kabaliwan na ito na kumapit sa buong mundo; ipanalangin na magkaroon ng awa si Kristo sa Kanyang nilikha, sapagkat patungo ito sa kapahamakan. Nawa'y humalo Siya sa isang banal na paraan sa baliw na panahong ito na ating pinagdadaan, sapagkat ang mundo ay pinamumunuan patungo sa kaguluhan, sa kabaliwan, sa isang patibong.

Tinawag tayo ng Diyos na ipanalangin ang mundo — isang mundong napakarami ng problema! Ang mga mahihirap, wala na silang oras para mag-signo ng krus! Kung tayo, mga monghe, ay hindi manalangin, kanino natin iiwan ang tungkuling ito? Sa panahon ng digmaan, ang isang sundalo ay laging nakapaghanda: nakasuot na siya ng kanyang sapatos, naghihintay na lamang ng utos. Dapat ganoon din ang isang monghe. Ah, sana nga'y naging isang Maccabee ako!²⁴⁵ Magtatalikod ako sa mga bundok upang walang humpay na manalangin para sa sangkatauhan.

Sa pamamagitan ng panalangin, dapat nating tulungan ang buong mundo upang hindi magawa ng diyablo ang kanyang gusto. Nakamit na ng diyablo ang ilang karapatan. Hindi dahil pinapayagan siya ng Diyos na gawin ang lahat ng kanyang gusto; kundi dahil ayaw ng Diyos na labagin ang malayang kalooban. Kaya, dapat nating tulungan ang mundo sa pamamagitan ng panalangin. Kung sino man ang nagdurusa sa nangyayari sa mundo ngayon, kung sino man ang nananalangin tungkol dito, makakatanggap ng tulong ang mga tao, at sabay na mananatiling buo ang kanilang malayang kalooban. Kung, sa biyaya ng Diyos, makakagawa ka pa ng kaunting pag-unlad, gagawin natin ang isang bagay na espesyal tungkol sa panalangin; aayusin natin nang maayos ang usaping ito. Magiging isang 'radar' ka, sapagkat pinipilit tayo ng mga nangyayari sa ating paligid na gawin ito. Mag-oorganisa tayo ng isang brigada ng panalangin. Lalaban ka gamit ang iyong rosaryo. Ang panalangin ay dapat ialay nang may sakit. Alam mo ba kung anong kapangyarihan ang taglay nito noon?

²⁴⁵ Ang palayaw na Maccabeus (isang salitang malamang ay nangangahulugang 'yaong nagwawasak sa mga kaaway') ay ibinigay sa pinuno ng pag-aalsa ng mga Hudyo noong 166 BC, si Judas, at pagkatapos ay sa kanyang mga kahalili. Ang pag-aalsa ay nakatuon laban kay Antiochus IV Epiphanes, na siyang namumuno sa dinastiyang Seleucid. Ang mga Maccabee ay mga mandirigmang nag-alay ng kanilang sarili para sa pananampalataya ng kanilang mga ninuno at sa pambansang kasarinlan ng Israel. (Tingnan ang mga Aklat ng mga Maccabee.)

Labis akong nasasaktan sa pagtingin sa mga monghe na kumikilos hindi sa pamamagitan ng Diyos, sa pamamagitan ng panalangin, kundi sa paraang pantao—sa mga bagay na mahirap makamit sa pamamagitan lamang ng makataong paraan. Kayang itama ng Diyos ang lahat. Sa tamang espirituwal na pagsasanay, maaari kang magtayo ng mga monasteryo, bigyan ang mga ito ng lahat ng kanilang pangangailangan, at tulungan ang buong mundo sa pamamagitan lamang ng panalangin. Hindi mo na kailangang magtrabaho: magdasal ka na lang. Dapat sikaping huwag pagpilitin ang isip sa anumang kahirapan—personal man ito sa kanya, sa kapwa, o sa pangkalahatang kalagayan ng mundo. Dapat siyang lumapit sa panalangin at, sa pamamagitan ng Diyos, magpadala ng maraming banal na kapangyarihan sa mundo. Sapagkat, sa isang paraan o sa iba pa, ito ang tungkulin ng monghe, at kung hindi niya ito naunawaan, ang kanyang buhay ay walang kahulugan. Kaya't dapat malaman ng monghe na ang bawat pagkabahala niya, na nagtutulak sa kanya na maghanap ng makataong solusyon sa iba't ibang kahirapan, na nagpapahirap sa kanya at nagbibigay sa kanya ng pananakit ng ulo, ay nagmumula sa masama. Kung ikaw ay nababahala sa mga tanong na hindi malulutas sa pamamagitan ng makataong paraan, at hindi mo ito ipinagkakatiwala sa Diyos, alamin mong ito ay isang panlilinlang ng Masama upang pilitin kang talikuran ang panalangin, sa pamamagitan nito ay maaari lamang magpadala ang Diyos ng Banal na kapangyarihan, ngunit maraming banal na kapangyarihan, at ang tulong na ibibigay ay hindi na lamang banal na tulong, kundi isang banal na himala. Sa sandaling magsimula tayong mag-alala, hinahadlangan natin ang pakikialam ng Diyos sa mga nangyayari. Mas binibigyan natin ng prayoridad ang lohika kaysa sa Diyos, kaysa sa kalooban ng Diyos, na sa pamamagitan ng pagbibigay ng prayoridad dito ay magkakaroon tayo ng karapatang matanggap ang banal na tulong. Ang Diyablo, na mapanlinlang na ninanakaw ang pag-ibig ng monghe, ay sinisikap siyang panatilihin sa makalupang pag-ibig, sa makalupang pananaw at makalupang paglilingkod sa kapwa, samantalang ang monghe ay may kakayahang kumilos sa loob ng kanyang monastikong saklaw; kaya niyang magtrabaho sa kanyang espesyalisasyon, ang espesyalisasyon ng isang 'espesyalista sa komunikasyon', dahil ito ang mismong pagsunod na ipinagkakatiwala sa kanya ng Diyos. Ang lahat ng iba pa, lahat ng akamtan natin sa pamamagitan ng pagsisikap ng tao, ay kabilang sa mas mababang antas.

Higit pa rito, mas mabuti para sa isang monghe na tulungan ang iba sa pamamagitan ng kanyang panalangin kaysa sa pamamagitan ng kanyang mga salita. Kung wala siyang lakas na pigilan ang gumagawa ng masama, hayaan niyang tulungan siya mula sa malayo sa pamamagitan ng panalangin, sapagkat kung hindi, maaaring mapahamak niya ang kanyang sarili. Ang isang taimtim at mabuting panalangin ay may higit na kapangyarihan kaysa sa isang libong salita kapag hindi na maabot ng mga salita ang iba. Sinasabi ng mga tao na tinutulungan ko ang mga lumalapit sa akin. Ngunit itinuturing kong ang tunay kong handog sa mundo ay ang siyamnapung minutong iyon na binabasa ko ang Salterio. Itinuturing kong paglilibang ang lahat ng iba pa: dumarating ang mga kapus-palad, ibinubuhos nila sa akin ang kanilang sakit, at binibigyan ko sila ng ilang payo. Kaya hindi ko itinuturing na ang pagtulong sa iba ang aking handog: ang panalangin ang tumutulong sa mga tao. Kung maibubuhos ko ang lahat ng aking oras sa panalangin, mas makakatulong ako sa mundo. Halimbawa, kung tatanggap ako ng dalawang daang tao bawat araw na may dalang kanilang mga pagdurusa. Ngunit dalawang daang tao lang ba talaga ang nagdurusa sa mundo? Sa hindi pakikipagkita kahit isang tao at sa halip ay pagdarasal para sa buong mundo, nakikipagkita ako sa buong mundo. At iyan ang dahilan kung bakit sinasabi ko sa mga tao: 'Gusto kong kausapin ang Diyos tungkol sa iyo, hindi ka tungkol sa Diyos. Mas mabuti iyon para sa iyo, ngunit hindi ninyo ako nauunawaan.'

Huwag tayong maging pabaya sa ating panalangin sa mga mahihirap na panahong ito. Ang panalangin ay kaligtasan; ang panalangin ay ugnayan sa Diyos. Naalala mo ba ang sinulat ni Abba Isaac? "Huhusgahan tayo ng Diyos hindi dahil sa hindi tayo nanalangin, kundi dahil sa hindi natin pinanatili ang ugnayan kay Kristo, at dahil tayo'y nalinlang ng diyablo."²⁴⁶

²⁴⁶ "Sa araw na iyon huhusgahan tayo ng Diyos dahil sa mga salmo, hindi dahil sa ating kapabayaang sa panalangin, kundi dahil sa kapabayaang nito ay pinapapasok natin ang mga demonyo." Ihambing kay *Abba Isaac na taga-Syria*. Mga Gawa. Sergiev Posad, 1911. Salita 71. p. 362.

Kabanata 2.

Tungkol sa katotohanang ang mga monasteryo ay mga kuta ng Simbahan

Ang isang monghe ay isang parola, matatag na nakatayo sa mga bato

— Geronda, ano ang tungkulin ng monghe?

— Ang tungkulin ng monghe ay maging sisidlan ng Banal na Espiritu. Dapat niyang gawing kasing-sensitibo ng dahon ng gintong palamuti ang kanyang puso. Ang lahat ng gawa ng monghe ay pag-ibig, at siya rin ay naglalakbay sa kanyang landas dahil sa pag-ibig sa Diyos, na sumasaklaw sa pag-ibig sa kapwa. Pinagmumuni-muni ng isang monghe ang kasawian ng sangkatauhan; tinatarak sa kanyang puso ang kalungkutan, at siya'y nananalangin nang walang patid at buong puso para sa kapayapaan. Sa ganitong paraan, ipinapakita ng isang monghe ang awa sa mundo sa pamamagitan ng panalangin. May mga monghe na tumutulong sa mga tao nang higit pa kaysa sa kahit kailan matutulungan sila ng buong mundo. Halimbawa, ang isang taong makamundo ay tumutulong sa isang mahirap na tao ng isang kilo ng bigas at ilang dalandan, at kahit ganoon ay madalas niyang ibinibigay ito upang makita siya ng iba, habang sabay niyang kinokondena ang mga ito sa kanilang kuripot. Ngunit ang isang monghe ay nag-aalay ng panalangin at, sa pamamagitan nito, sa katahimikan, ay nagpapadala ng toneladang tulong sa kanyang mga kapuwa.

Ang isang monghe ay hindi bumubuo ng sarili niyang programa ng gawain, at hindi rin siya nag-iisip ng mga makamundong proyekto para sa misyonaryong gawain; siya ay sumusulong nang walang sariling plano, at isinasama siya ng mabuting Panginoon sa Kaniyang Banal na plano, at kung kinakailangan, maaari Niya siyang ipadala sa isang apostolikong misyon sa paraang tanging Siya lamang ang nakakaalam. Hindi hinihiling ng Diyos sa mga monghe na lumabas sa mundo at gabayan ang mga tao nang personal. Nais Niya na sa pamamagitan ng halimbawa ng kanilang sariling buhay, magbigay ang mga monghe ng liwanag sa mga tao at sa gayon ay gabayan sila tungo sa buhay na walang hanggan. Ibig sabihin, ang ministeryo ng isang monghe ay hindi nakatuon sa pagtulong sa mundo habang nanatili sa mundo. Ang isang monghe ay lumalayo sa mundo hindi dahil kinamumuhian niya ito, kundi dahil mahal niya ito. Sa pamumuhay nang malayo sa mundo, ang isang monghe, sa pamamagitan ng kanyang panalangin, ay tutulong dito sa mga bagay na imposibleng matulungan ng tao, kundi sa pamamagitan lamang ng banal na pakikialam. Kaya naman, ang isang monghe ay dapat manatiling nasa patuloy na pakikipag-isa sa Diyos, tumanggap ng mga senyales mula sa Kanya, at ipakita sa mga tao ang daan patungo sa Kanya.

Matagal kong hindi naunawaan kung paano pinagtatwiran ng mga Katoliko ang ilang bagay. Ngunit kamakailan lamang, dalawang arkitektong Katoliko mula sa Roma ang bumisita sa akin sa aking selda, at nalutas ang aking kalituhan. Hindi nila nauunawaan kung ano ang Ortodoksiya, ngunit mabuti ang kanilang saloobin. "'Bakit,' tanong nila sa akin, 'nakaupo rito ang mga monghe? Bakit hindi sila lumabas sa mundo para paglingkuran ang komunidad?' 'Bueno,' sagot ko, 'hindi ba dapat nakatayo ang mga parola sa mga bangin? Ano, sasabihin mo bang lumipat sila sa mga lungsod at sumali sa mga ilaw-kalye sa kanilang gawain? May sariling tawag ang mga parola, at may sarili naman ang mga ilaw-kalye.' Ang monghe ay hindi bombilyang nakasabit sa bangketa ng lungsod na nagliliwanag para sa mga naglalakad upang hindi sila matisod. Ang monghe ay isang malayong parola, matatag na nakatayo sa tuktok ng bangin, na nagbibigay-liwanag sa mga dagat at karagatan upang masundan ng mga barko ang tamang landas at marating ang Diyos—ang kanilang huling destinasyon.

Ang tahimik na sermon ng isang monghe

...Mananalangin ako na kayo tatlong baguhan ay huwag nang lumaki!... Na manatili kayong ganito magpakailanman: sa mga asul na hiyas na ito, sa tangkad na ito, sa edad na ito! Alam ba ninyo kung anong tahimik na benepisyo ang nakukuha ng mga tao sa pagtingin sa inyo? Pagkatapos ng lahat, hindi madaling makahanap ng isang disenteng dalaga sa mundo ngayon. Karamihan sa mga babae'y magulo ang asal: may sigarilyo sa kamay, nagpupunta-punta nang parang hindi nila alam kung sino... Ngunit dito nakikita ng mga tao ang mga birhen na inialay ang kanilang sarili sa Diyos, kumakanta sa simbahan, nagagalak... 'Ano nga ba ito?' tanong ng mga tao. "May kakaiba rito. Masasabi mo bang mga hangal sila? Hindi. Masasabi mo bang kulang

sila sa isang bagay? Hindi, taglay nila ang lahat. Talagang malinaw na may mas mataas pa rito!" Oo, oo, nga pala, alam mo ba kung anong benepisyong ang nagmumula rito?..

Kapag ang mga taong makamundo, pati na ang mga hindi mananampalataya, ay napupunta sa isang monasteryo at nakakakita ng tunay na monghe, kung mabuti ang kanilang ugali, nagiging mananampalataya sila. Maraming walang-diyos na siyentipiko, na napunta sa Banal na Bundok bilang simpleng paglilibang, ang nagbago ng kanilang buhay. Ang mga tao, sa positibong diwa, ay nagsisimulang magmuni-muni at matuklasan ang buhay-espirtwal. Nakikita nila ang mga masayang kabataang, na nagkaroon ng lahat ng pagkakataon sa mundo para magtagumpay, ay iniwan ang kayamanan at katungkulan at namumuhay nang asketiko, sa pamamagitan ng panalangin at pagbabantay. Sa pagtingin sa lahat ng ito, tinatanong ng mga tao ang kanilang sarili: "Ano pa nga ba? Pagkatapos ng lahat, kung tunay ngang umiiral ang Diyos, kung may buhay pagkatapos ng kamatayan, kung may paghihirap sa impyerno, bakit nga ba ako nabubuhay nang ganito?" At sinisimulan nilang mamuhay nang hindi gaanong makasalanang o lubos pang baguhin ang kanilang pamumuhay. May alam akong isang ganoong kaso. Isang dalagang dalawampung taong gulang ang nagtangkang magpakamatay: ginupit niya ang kanyang mga pulso, ngunit nailigtas siya nang tamaan pa. Pagkatapos, kinuha siya ng isang monghe at dinala sa isang kumbento. Sa simula, galit na galit ang kawawang dalaga, ngunit nang makilala niya ang mga madre doon, siya'y nagkamalay at nagsabi: "Narito nakikita ko ang ibang mundo. Pwede ba akong manatili sa inyo?"

Ganito ang tahimik na sermon ng monghe. Marami ang nangangaral, ngunit iilan lamang ang nakakapagbigay ng tiwala sa mga tao, sapagkat hindi tumutugma ang kanilang buhay sa kanilang mga salita. Ngunit ang monghe ay hindi nagbibigay ng malalakas na sermon na nilalayong marinig ng iba. Tahimik niyang ipinangangaral si Kristo sa pamamagitan ng kanyang buhay at tinutulungan ang kanyang kapwa sa pamamagitan ng kanyang panalangin. Isinasabuhay niya ang Ebanghelyo sa pamamagitan ng karanasan, at inihahayag siya ng Grasya ng Diyos. Sa ganitong paraan, ipinangangaral ng monghe ang Ebanghelyo sa pinaka-tunay na paraan, at ito nga ang pinananabik ng mundo, lalo na sa ngayon. Kapag nagsasalita ang monghe, hindi lamang isang kaisipan ang ipinapahayag niya, kundi isang karanasan. Gayunpaman, ang kaisipang ipinapahayag ng monghe ay may dalang liwanag.

— Ngunit may ilang tao, Geronda, ang nagsasabing ang mga kabataang lalaki o babae ay pumapasok sa monasteryo dahil sa pagkadismaya, o dahil may pisikal silang kapansanan, o dahil sa kahinaan ng isip.

— Mukhang naalala ng mga taong ito ang isa o dalawang ganitong kaso, at ngayon, dahil sa malisya o selos, inuusig nila ang iba pang mga monghe, na bumubuo ng 90 porsyento. Gayunpaman, kapag siniyasat nila ang usapin at nakita nilang hindi ganoon ang kaso, sasabihin nila na mayroong mas mataas pa, na may Diyos.

Kaya't ang isang monghe ay dapat palaging maging mabuting halimbawa sa mundo: *'Sumiklab ang inyong liwanag sa harap ng mga tao.'*²⁴⁷ Ang isang tunay na monghe ay liwanag para sa mundo. Naalala mo ba ang sinulat ni San Juan Climacus? 'Ang liwanag ng mga monghe ay ang mga Anghel, at ang liwanag ng mga layko ay ang mga monghe.'²⁴⁸ Mabisa ang tulong ng isang monghe kapag siya ay naiiba sa mga taong makamundo. Sapagkat ang nakatutulong sa mga taong makamundo, na pinahihirapan ng mga walang-kabuluhang bagay, ay ang kabanalan. Sa pamamagitan ng kasimplehan nito, itinuturo nito sa kanila na maunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, upang ang mabigat na pasanin na bumabagsak sa kanilang mga puso ay mawala.

Ang monghe at ang pagbabago ng mundo

Ang mga monghe ay ang nakatayong hukbo ni Kristo, kaya hindi sila tumatanggap ng anumang pera para sa kanilang serbisyo. Tingnan mo, maraming tao ang hindi makakalimot sa Bundok Athos. Kahit saan pa sila magpunta, hihingan sila ng pera at iba pa, ngunit sa Bundok Athos kailangan lamang nilang kumuha ng pahintulot para bumisita; pagkatapos noon ay malaya silang makakapaglakad kahit saan nila gusto nang walang bayad. Hindi sila sinisingil para sa pagkain o matutuluyan. May natatagpuang kakaiba ang mga tao sa Banal na Bundok at nakikinabang sila rito. Noong isang beses, nang nakatira ako sa kaliva ng Banal na Krus,²⁴⁹ may

²⁴⁷ Mat. 5:16.

²⁴⁸ *San Juan Climacus. Ang Hagdan.* Sergiev Posad, 1908. Mga Salita 26 at 31. p. 181

²⁴⁹ Nanirahan si Matandang Paisius sa Holy Cross Skete mula 1969 hanggang 1978.

isang lalaki na lumapit sa akin upang humingi ng payo tungkol sa kanyang mga kahirapan. Nag-usap kami ng mga isang oras at kalahati. Nang malapit na siyang umalis, inilabas niya ang isang 500-drachma na perang papel. "Ano ito?" tanong ko. "Iyan ang halagang binabayaran namin sa doktor para sa isang konsultasyon. Pasensya na, baka dapat dagdagan ko pa?"

Pagkatapos ng huling sunog sa Banal na Bundok, ilang mataas na opisyal mula sa EEC ang dumating doon upang tingnan kung ano ang kailangan at maglaan ng tulong. Bumisita rin sila sa akin sa aking selda. Sa aming pag-uusap, sinabi ko sa kanila: "Narito kami upang magbigay, hindi upang kumuha." — "Hindi pa namin narinig ang ganoong bagay dati," kanilang inamin, at agad nilang isinulat sa isang kuwaderno ang kanilang narinig.²⁵⁰ Naging monghe ba tayo upang makatanggap ng materyal na mga bagay? Naging monghe kami upang magbigay ng espirituwal na sustansya nang hindi tumatanggap ng materyal na kapalit. Dapat tayong maging malaya mula sa mga bagay ng mundo upang maalagaan natin ang espirituwal. Sa pag-ibig kay Kristo, tumakas kami sa mga bundok upang palayain ang aming sarili mula sa pagkaalipin ng mga pagnanasa at upang palayain din ang iba mula rito.

Ang aming tungkulin ay tiyakin na, sa pamamagitan ng aming mga panalangin at halimbawa, matulungan ang mga tao at muling mabinyagan sila sa espiritu. Sa pag-iwan sa mundo at pagpasok sa isang monasteryo, ang isang tao ay naging 'ama' o 'ina', ibig sabihin, isang espirituwal na ama o espirituwal na ina. Kapag ang isang dalaga ay naging madre, siya ay ipinagkakasal kay Kristo, naging Nobya Niya, at tumutulong sa mga tao na muling mabago sa espiritu bilang isang espirituwal na ina. Sa pamamagitan ng kanyang panalangin, siya ay nag-aambag, halimbawa, sa paglikha ng matitibay na Kristiyanong pamilya. Ngunit bukod sa panalangin, may mga pagkakataon na ang mga tao ay nangangailangan ng tulong ng kapwa. Bawat tunay na madre, bukod sa pagdarasal para sa mundo, ay tumutulong dito sa pamamagitan ng kanyang pag-uugali, sa paraan ng pagharap niya sa iba't ibang suliranin, sa pamamagitan ng ilang salitang maaaring sabihin niya sa silid-tanggap sa isang peregrino, upang maunawaan niya ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, o sa isang ina, upang maibigay sa kanya ang suporta. Ngunit, siyempre, kung ang isang madre mismo ang naghahanap ng pakikipag-ugnayan sa mga layko at iba pa, hindi iyon katanggap-tanggap, dahil ang mga hilig sa mundo ay salungat sa mga espirituwal na batas, at ito ay nagdudulot sa amin, bilang mga monghe, ng paghihirap. Subukang, hangga't maaari, na huwag mapansin ng iba. May ilang monghe na masigasig na dumalo sa mga pista, bumisita sa isa't isa, at makipagkaibigan sa kapwa espirituwal. Ngunit ako, kapag napipilitan akong pumunta sa isang lugar para sa espirituwal na gawain, pakiramdam ko ay parang pupunta ako sa aking pagkamartir; itinuturing ko itong pag-aaksaya ng oras. Inihahambing ko ang dalawang ito at sumasakit ang aking kaluluwa.

— Geronda, ano ang dahilan kung bakit ang isang madre na hindi na bata ay espirituwal na hindi pa hinog?

— Hindi niya pinangangasiwaan ang sarili at hindi siya nakikibahagi sa wastong espirituwal na gawain. Dito nagsisimula ang kasamaan. Halimbawa, kung hindi tinawag ng Kristo ang alinman sa inyo sa buhay monghe. Nanatili sana ang dalaga sa mundo, nag-asawa at naging ina. Hindi siya ang magkakaroon ng mga kahilingan sa iba, kundi ang iba ang magkakaroon ng mga kahilingan sa kanya. Naghain siya ng kanyang sarili at, sa paggawa nito, marami siyang naibigay at marami rin siyang natanggap. Sa monasteryo naman, kailangan niyang maging isang espirituwal na ina; ang kanyang pagtawag ay mas mataas kaysa sa isang ina. Ngunit ano ang nangyayari ngayon? Pumapasok siya sa kumbento bilang isang dalagita at, nang hindi isinasagawa ang wastong espirituwal na gawain, ay naglalaman ng kaisipan na siya ay bata pa rin. Gayunpaman, kailangan niyang maunawaan na hindi na siya bata, upang hindi mag-isip na parang bata: 'May ina kami, may tahanan kami, wala akong alalahanin, at wala akong pakialam sa kahit ano.' Dapat niyang ibigay ang kanyang sarili; sa pamamagitan ng kanyang pag-uugali, dapat siyang mag-ambag sa espirituwal na muling pagsilang ng mga nakababatang kapatid. Sa pamamagitan ng kanyang pagsunod—sa kainan, sa simbahan—dapat niyang tulungan ang mga layko na dumarating sa monasteryo. Sa lahat ng bagay, dapat niyang isakripisyo ang sarili, at sa paggawa nito, makatanggap siya nang hindi humihingi. Kung ang isang madre ay hindi inihanda ang sarili sa ganitong paraan, sirang-sira ang lahat. Mananatili siya sa kalagayan ng hindi pag-unlad at nais lamang niyang kumuha mula sa mga nakababatang kapatid at sa mga nakatatandang kapatid, na wala namang ibinibigay. Nabubuo sa kaniya ang isang tiwaling espiritu at hindi siya naging hinog, dahil hindi niya iniaalay ang sarili sa iba.

²⁵⁰ Ibinigay noong Mayo 1991.

Nakikita ko na ang kalagayan ng ilang monghe ay walang pinagkaiba sa isang Bedouin na nakilala ko sa Sinai. Siya ay animnapu't limang taong gulang, at sinabi niya: 'Ngunit wala akong ama: ako ay isang lubos na ulila!' Ang mga tao sa gulang na animnapu't lima ay may mga apo na. Dalawa o tatlong henerasyon na ang nakalipas, at [paano masasabi ng isang tao]: 'Wala akong ama,' ibig sabihin, maghanap ng pagmamahal ng isang ama! At tayo, mga monghe, dahil sa ating kapabayaan, ay nananatiling mga bata — may kasamaan dito. Gayunpaman, kapag pinag-isipan ng isang madre o monghe kung ano ang gagawin nila sa mundo sa ganoong edad, nararapat nilang sabihin: "Ngayon, hindi ako dapat maghanap ng ginawang pantao. Dapat kong isakripisyo ang aking sarili, at huwag manghingi sa iba." Karamihan ay pumupunta sa mga monasteryo bilang mga kabataan, doon ay nakakakita sila ng mga espiritwal na magulang, at maaaring manatili sa isang batang kaisipan, na may mga batang kahilingan, samantalang kung nanatili sila sa mundo, sila na sana ay mga magulang na. Sa madaling salita, hindi talaga sila lumalaki mula sa pagkabata — hindi sa mabuting kahulugan, kundi sa isang batang-bata at infanteng paraan. Maaari mo pa ngang makita ito: tumanda na ang isang tao, ngunit kung hindi pa rin sila gumagamit ng kanilang isip, matutuwa sila sa isang kendi o isang T-shirt. "At binili ako ng ama ko ng maliit na dyaket," pagmamalaki ng isang matandang monghe ng Athos, ipinagmamalaki ang mainit na cardigan na ibinigay sa kanya ng kanyang nakatatanda. Parang isang batang lalaki na binigyan ng dyaket na may epaulette ng kanyang nanay!

Maging sanggol tayo sa kasamaan, ngunit hindi sa pag-iisip.²⁵¹ Paano pa papasok ang tapang sa ating buhay? Paano darating sa atin ang tapang? Ang isang monghe, upang magtagumpay, ay kailangang palambutin ang katigasan sa kanyang kalooban; ibig sabihin, gawing mas mapagmahal na parang ina ang kanyang puso. Samantala, ang isang madre, upang magtagumpay, ay kailangan magkaroon ng kaunting tapang.

Ang ating espirituwal na kababaang-loob ay nagbabago sa iba

— Geronda, kapag may pumasok sa monasteryo ngunit ang pag-iisip nila ay nasa mundo pa rin, na may mga mundanong iniisip na dumadaloy pa rin sa kanilang isipan, paano nila malalaya ang kanilang sarili rito?

— Kapag pumasok ka na sa monasteryo, dapat mong kalimutan ang mundo, at pagkatapos ay huwag mong kalimutang nasa monasteryo ka. Sa bahay, maaaring hindi mo matagpuan ang tamang pagkakataon upang simulan ang buhay na espiritwal, o matanggap ang wastong pagpapalaki. Ngunit ngayon, dapat kang maging napaka-matulungin: anong uri ng pagpapalaki ang matanggap mo rito, sa monasteryo? Isang monastikong pagpapalaki. Ang monasteryo ay isang banal na lugar. Ang mundo ay ibang usapin. Kung iisipin mong nasa isang banal na lugar ka, kusang darating ang kabanalan. Ngunit paano ito mangyayari kung nawawala ang sarili ng isang tao at inakala niyang nasa mundo pa siya? Dapat kumilos nang natural ang isang madre, nang may pagiging payak at kababaang-loob, at huwag magkunwaring siya ang larawan ng 'kapahamakan.' Nakakadiri at nakaka-uyam ito.

Nakikita kong ang ilang baguhang madre ay kumikilos nang makalupa. Nagmamayabang silang lumalakad na parang mga pavo real, na parang mga nobya sa mundo, at hindi tulad ng mga nobya ni Cristo. Ngunit ang iba ay lumalakad nang may kahinhinan, at nakikita kong mayroong sagrado sa kanila. Kay layo ng isa sa isa! At agad na maliwanag kung ano ang monastisismo. Kung titingin ka sa mga tainga ng trigo, makikita mong walang naninindig nang tuwid sa itaas. Ngunit ang taingang puno ng butil ay yumuyuko pababa.

Ang isang mongheng may paggalang ay binabago ang mga nakakakita sa kanya. Ngayong araw lang ay may dumalaw na hieromonk; matagal ko na siyang kilala. Hindi siya guwapo, ibig sabihin, kulang siya sa panlabas na kagandahan, ngunit sa kabila nito, sa tuwing siya ay tumatanggap ng Komunyong, nakikita kong nagniningning ang kanyang mukha. At kahit hindi siya nakatanggap ng Komunyong, nakita ko ang isang ningning sa kanyang mukha, isang espiritwal na ningning. Parang aspalto—na sa esensya ay tar—ngunit kapag tiningnan mo ito mula sa malayo tuwing tag-init, madalas itong kumikislap. Ganoon din dito: nakikita mong may ningning sa mukha ng isang hindi kaakit-akit na lalaki. Siyempre, hindi naman lubos na angkop ang halimbawa ng aspalto, pero anong ibang paghahambing pa ang maaaring makita rito? Ang ibig kong sabihin ay ang espirituwal na kalagayan ng isang tao ay nagbibigay sa kaniya ng panlabas na ningning. Ito ang espirituwal na kagandahan, Grasya, Banal na Grasya. Ngunit gaano karumi ang ibang mayhawak ng banal na tungkulin: panlabas na

²⁵¹ Tingnan ang 1 Cor. 14:20.

maganda, ngunit may makalupang espiritu, na inalog ng hangin ng sanlibutan! Nakikita ninyo sa harap ninyo ang isang taong lubos na makalupa.

Maliban sa banal na tungkulin, walang nakikitang espiritwal! Ang mukha ng tao ay sumasalamin sa kanyang kalagayang espiritwal. Ito ang sinabi ni Cristo: "*Ang mata ang ilaw ng katawan. Kung malinaw ang iyong mata, ang buong katawan mo ay mapupuno ng liwanag.*"²⁵² Kung may pagiging payak sa isang tao, kung may kababaang-loob, naroroon ang banal na kaliwanagan sa kanila, at sila'y nagniningning. Ganyan talaga. Ito mismo ang dapat maabot ng isang monghe.

— Geronda, sinasabi ni Santo Nilus ng Calabria na sa pagiging monghe, ang isang tao ay nagiging anghel o demonyo.²⁵³ Ibig bang sabihin nito ay walang gitnang posisyon?

— Ibig sabihin ng santo, ang pagsusumikap ng isang monghe sa kanyang sarili ay dapat na tama. Kaya pinapayagan ng Diyos na bumagsak sa isang monghe na nahulog sa mortal na kasalanan ang mabigat na parusa, upang sa pamamagitan nito ay matubos niya ang kanyang kasalanan. Minsan iniisip natin na matatanggap natin ang Biyaya sa pamamagitan ng isang panlabas na bagay, sa artipisyal o mahiwagang paraan. Ngunit hindi nito nasisiyahan ang Diyos, ni ang panloob na sarili ng tao, ni ang iba. Halimbawa, may ilang monghe na tinatahi ang kanilang mga skima nang malapad at mahaba, hanggang sahi, at dinaramtan ng burdang pulang krus, rosas, pulang-berde na mga sanga, at napakaraming titik sa mga ito... Binubuksan din nila ang kanilang kasok upang makita ang lahat ng kagandahang ito, katulad ng mga Pariseo na pinalapad ang laylayan ng kanilang mga damit,²⁵⁴ upang ipakita kung gaano sila nagsusumamo! Samantalang noong mga nakaraang panahon, ang skhim ng isang monghe ay halos hindi makita sa ilalim ng kanyang kasok, at kahit ganon ay kapag naglalakad lamang. Marami noon ang nagsusuot ng maliit na schema sa ilalim ng kanilang kasoko at naglalakad na nakasuot nito upang wala talagang makita. Ngunit ngayon, puro pagpapakitang-gilas na lamang sila. Matatanggap kaya nila ang Biyaya mula sa schema sa ganitong paraan? Kinamumuhian sila ng schema, at umaalis ang Biyaya. Ang tungkulin ng monghe ay maging isang dakilang tagapagdala ng schema mula sa loob. At ang siyang nagiging dakilang tagapagdala ng schema mula sa loob ay itinatago ang kanyang schema. Ang panlabas ay hindi humahantong sa panloob na pagbabago. Kaya nananatiling mababaw ang mga tao, at sa huli ay maririnig nila mula kay Cristo: 'Hindi ko kayo kilala.'²⁵⁵

Ang mga monasteryo ay may espiritwal na layunin

Ang isang monghe ay nagmamalalakit sa kanyang sariling kaligtasan at sa kaligtasan ng lahat ng nabubuhay at ng lahat ng yumao. Para sa isang monghe, ang tunay at banal na pag-ibig ay nasa paghihirap para sa kaligtasan ng kanyang sariling kaluluwa at sa paghihirap para sa kaligtasan ng buong mundo. Ang kaluluwa ng isang monghe, na inialay sa Diyos, ay nakakatulong sa kaligtasan hindi lamang ng kanyang sariling kamag-anak, kundi pati na rin ng kanyang mga kababayan. Iyan ang dahilan kung bakit sa Asia Minor ay naging mabuting kaugalian na magkaroon ng kahit isang monghe mula sa bawat pamilya, upang siya ay makapamagitan para sa lahat. Sa Faras, kapag may naging monghe, nagkakaroon ng piging para sa buong nayon. 'Siya,' sasabihin ng mga tao, 'ay tutulong na rin ngayon sa aming nayon.'

Siyempre, hindi kailanman sinasabi ng isang monghe: 'Ililigtas ko ang mundo.' Nananalangin siya para sa kaligtasan ng mundo kasabay ng kanyang panalangin para sa kanyang sariling kaligtasan. At kapag ang mabuting Panginoon, matapos pakinggan ang kanyang panalangin, ay tumulong sa mundo, hindi sinasabi ng monghe: 'Ako ang nagligtas sa mundo,' kundi: 'Ang Diyos ang nagligtas sa mundo.' Dapat maabot ng isang monghe ang kalagayan kung saan nananalangin siya: "Diyos ko, huwag Mo akong tingnan, huwag Mo akong kaawaan. Alagaan Mo ang mundo, kaawaan Mo ito." Nananalangin ang isang monghe nang ganito hindi dahil hindi niya kailangan ang awa ng Diyos, kundi dahil sa labis niyang pagmamahal sa mundo.

— Geronda, hanggang saan dapat kalimutan ng isang monghe ang sarili habang tumutulong sa mga tao?

²⁵² Mat. 6:22.

²⁵³ Tingnan ang Ang Kagalang-galang na Nilus ng Calabria. Inilathala ng Banal na Monasteryo ng Pagpapahayag ng Theotokos, Ormylia, 1991. p. 252

²⁵⁴ Tingnan ang Mat. 23:5.

²⁵⁵ Mat. 25:12.

— Hangga't nakikita niyang ito ay nakabubuti sa mga tao. Ngunit kung ilalagay ko ang aking sarili nang lubusan sa mga kamay ng mga layko, magiging makamundo rin ako. Kapag ang isang monghe, na diumano'y tumutulong sa mga makamundong tao, ay gumagawa ng mga bagay na hindi angkop sa buhay monghe, hindi ito nakakatulong sa mga tao. Halimbawa, maaaring maging mahusay na taksista ang isang monghe. Hindi siya maningil ng pamasahe, at makikipag-usap siya nang espiritwal sa kanyang mga pasahero... Ngunit hindi iyon ang tawag ng pagmumonghe. Minsan may makikitang makalupang diwa sa mga monghe, at makomonastikong diwa sa mga layko. At iyan ang dahilan kung bakit sasabihin ni Kristo sa buhay na darating: 'Hubarin mo ang iyong monastikong kasuotan, at isuot mo ito.' Ang isang layko, na nananasa sa buhay monastiko, ay pinapabanal. Ngunit kung ang isang monghe ay nananasa sa makalupang buhay, siya ay napupunta sa walang hanggang pagdurusa.

— At kung inilagay ng isang monghe ang sarili sa maling posisyon, nauunawaan ba niya ito?

— Kahit hindi niya ito namamalayan: kung may nagawang pagkakamali sa isang bagay, hindi siya magkakaroon ng ganap na kapayapaan at kapanatagan sa kanyang kalooban. Sa mga bagay na hindi angkop sa buhay monghe, hindi makakahanap ng kapayapaan ang kaluluwa ng monghe. At mula sa sandaling mawalan ng kapayapaan ang kanyang kaluluwa, dapat niyang hanapin at tuklasin ang sanhi nito.

May isang kaibigan ko na bumisita sa isang partikular na monasteryo at kalaunan ay nagsabi: "Parang tunay na pagawaan doon! At ang Ina Superior—ang kakaiba niyang ugali! Kung nagbebenta siya ng mga butones sa Monastiraki²⁵⁶ sa Athens, parang nasa sariling bahay na siya!" Talagang may galing siya sa mga ganitong bagay!" Sa madaling salita, ang isang monasteryo ay isang pagawaan. Pagkatapos ay nagiging isang pabrika, saka isang supermarket, at saka isang palengke! Ang mga dukhang taong makamundo ay nagnanais ng mas mataas na bagay mula sa amin, ang mga monghe. Ngunit upang maabot ang pinakamataas, dapat nating iwasan ang lahat ng makamundong kaginhawahan.

May espiritwal na layunin ang mga monasteryo. Hindi dapat may halong makamundong elemento, kundi puro espiritwal lamang, upang mapuno nila ang mga kaluluwa ng tao ng makalangit na tamis. Bakit nga ba tayo makikipagkumpitensya sa mga layko sa mga bagay na makamundo! Pagkatapos ng lahat, sa alinmang paraan mo ito tingnan, mas marami pa rin silang pagkakataon kaysa sa atin. Ngunit kung ang isang pamayanang monastiko ay namumuhay nang espiritwal, alam mo kung paano nito napipilitan ang mundo na huminto at magmuni-muni! Kapag may paggalang, ang takot sa Diyos, kapag walang makalupang lohika o diwang pangkalakalan, naaantig nito ang puso ng mga layko. Ngunit, sa kasamaang-palad, dahan-dahang sumisiksik sa buhay monghe ang diwang pangkalakalan hanggang sa kaibuturan ng kanilang pagkatao. Minsan, may isang monghe na dumating sa aking selda. Gumagawa ako ng rosaryo. "Ikaw," sabi niya sa akin, "binibigyan mo ng rosaryo na may tatlumpu't tatlong buhol bilang biyaya. Pero kaya kong ibenta ang isang ganoong rosaryo sa halagang limang daang drachma! At ako, tulad mo, ay hindi nagsasayang ng anumang materyal: pagkatapos kong gawin ang mga buhol, pinuputol ko agad ang mga dulo at pinagsasama-sama ko nang kaunti para hindi masayang ang lana. At ang natirang sinulid mula sa mga krus ay nagagamit ko rin—sinisilip ko rin iyon. At hindi ako gumagamit ng mga butil. Mas malaki ang kita ko kaysa sa iyo!" — "Makinig ka," sagot ko, "paano ka hindi nahihiya! Hindi mo ba napagtatanto na nakapitan ka na ng diwa ng isang palamang-sali? Monghe na ako mula pa noong 1950, pero ito ang kauna-unahang beses na nakarinig ako ng ganong bagay!"

— Geronda, kakaunti ang mga taong espiritwal na hinog na kayang tumulong sa mundo!

— Oo, sa kasamaang palad, kakaunti sila! At ano ang gagawin ng mundo pagkatapos noon? Alam mo ba kung gaano ko ipinagdarasal sa Diyos na ipahayag ang mga tunay na tao, na may kakayahang tumulong sa mundo? Sapat na para sa mga kapus-palad na magpakita ka ng kaunting habag sa kanila at huwag mo silang samantalain para sa sarili mong kapakinabangan — wala na silang hinihingi pa kundi iyon! Sa mundo, sila ay laging nasa alitan at hindi nakararamdam ng kapanatagan. Kapag napupunta sila sa isang monasteryo na namumuhay nang matuwid, nakakatanggap sila ng tulong, dahil nakararamdam sila ng seguridad, at ito ang nagbibigay sa kanila ng lakas upang ipagpatuloy ang pakikibaka.

²⁵⁶ Isang kapitbahayan sa Athens.

Sa mga panahong ito ng kagipitan, mas kailangan ng mga tao ang espirituwal na pagkain kaysa sa pisikal na pagkain. Ibig sabihin, hindi nila kailangan ang tinapay (bagaman, sa kasamaang palad, malapit na ay wala nang paraan para tulungan ang mga tao kahit ng tinapay), kundi espirituwal na tulong.

Kaya't subukan nating tulungan ang buong mundo sa pamamagitan ng panalangin. Tulungan natin, halimbawa, ang isang pamilya na hindi magkawatak-watak, tulungan natin ang isang ina na maayos na mapalaki ang kanyang mga anak na may kapansanan, manatili tayong matatag sa mga taong may kabanalan.

Kalagayang espiritwal — lakas na espiritwal

Panahon na upang ihanda ang ating mga kaluluwa ngayon, sapagkat kung may mangyaring seryoso, hindi ko alam kung saan ito hahantong. Oh, sana'y huwag pahintulutan ng Diyos na dumating ang mga mahihirap na araw! Ngunit kung darating nga ang mga ito, mula sa isang maliit na lindol, mula sa isang yugyog, ang buong mga kapatiran, buong mga monasteryo ay mawawasak, dahil ang bawat isa ay magsisikap na iligtas ang sarili, ang bawat isa ay tatakbo sa kanya-kanyang direksyon.

Baka iwan tayo ng Diyos, kaya dapat tayong maging lubos na mapagmatyag. Dapat mayroong espiritwal na bagay sa ating mga kaluluwa. Kung naroroon ito, kapuri-puri ka. Magiging matindi ang pagyanig. Ilang ulit ko na ba ito sinabi sa inyo, anong mga matitinding salita ang hindi ninyo pa narinig mula sa akin! Kung sana may nagsabi sa akin ng ganoon, baka pinag-isipan ko iyon, pinagpuyat ko ang sarili ko: 'Bakit nila sinabi ito sa akin, ano ang gusto nila sa akin?' Hindi ako matutulog nang ilang gabi. Kung hindi ko nakita na darating ang mahihirap na panahon, hindi ko ito gaanong isinapuso. Ngunit nakikita ko na darating ang panahon na magiging napakahirap para sa iyo. Hindi mo ako nauunawaan ngayon, ngunit mauunawaan mo rin ako noon.

— Geronda, paano kung mag-isa ang isang tao sa mga mahihirap na panahong ito? Ano ang dapat niyang gawin noon?

— Sa ngayon, una sa lahat, maging tagaganap ng pagsunod at magkaroon ng paghuhusga, at pagkatapos ay titingnan natin. Iyan ang dahilan kung bakit sinabi namin na, higit sa lahat, dapat nating putulin ang ating mga kapintasan. Kung ang isang monghe ay may mga kapintasan, ang nangyayari ay magiging labis para sa kanya. Kung kahit ngayon ay hindi siya nasisiyahan sa lahat ng bagay, kung itinuturing niya ang sarili niyang isang agila at ang iba ay mga uod, kung gayon... Itama natin ang ating mga sarili, itama natin ang ating mga sarili, upang tayo ay maging karapat-dapat sa Banal na tulong. Maging mas matatag pa kayo sa Diyos. Parating ang mas mahihirap na panahon. Berde pa ang mga bunga, hindi pa hinog... Alam mo ba kung ano ang magiging itsura ng inyong monasteryo kapag kayo ay espiritwal nang hinog? Isang kuta! At hindi lamang mahalaga sa lokal na antas; ang inyong tulong ay aabot pa sa mas malalayong lugar. Kung hindi, kayo mismo ang mangangailangan ng tulong at proteksyon ng tao. At kapag ang isang monasteryo na may napakaraming madre ay nangangailangan ng mga layko, alam mo ba kung gaano kasama iyon?

Ang isang monghe ngayon ay dapat mabuhay nang espiritwal upang maging handang malampasan ang mga kahirapan. Dapat niyang ihanda ang sarili upang ang mga kakulangan ay hindi maputol ang kanyang mga pakpak; kung hindi, maaaring umabot pa sa pagtangga sa Kristo. Darating ang panahon na matutuyo ang mga ilog, lahat ay pahihirapan ng uhaw, lahat ay magdurusa. Para sa amin na mga monghe, hindi ito gaanong nakakatakot. Ang magdusa sa uhaw? Aba, nararapat lamang na magdusa kami rito, sapagkat pinili naming tahakin ang landas na ito, na nagsusumikap para sa pagpapahirap sa sarili. 'Ang hindi ko kusang ginawa bilang isang monghe,' ang sasabihin ko noon, 'gagawin ko na ngayon nang hindi kusang-loob, upang maunawaan ko kung ano ang ibig sabihin ng pagiging monghe. Pinasasalamatang Kita, aking Diyos!' Ngunit ang mundo, ang kahabag-habag na mundo! Ano pa ang masasabi, kung umaabot pa sila sa pag-imbento ng mga bombang pumapatay ng tao ngunit hindi sinisira ang mga gusali! Kung sinabi ni Kristo na ang isang kaluluwa ay kasinghalaga ng buong mundo,²⁵⁷ at gayon pa man para sa kanila ay mas mahalaga ang mga gusali kaysa sa buong mundo, nakakatakot iyan!

— Geronda, nararamdaman ko ang pagkabahala, ang takot sa mga darating.

— Ang takot na ito ay tumutulong sa atin na kumapit kay Kristo. Hindi ibig sabihin nito na dapat tayong magsaya sa lahat ng naghihintay sa atin. Dapat tayong magsaya na may isang gawa para kay Kristo na

²⁵⁷ Tingnan ang Mateo 16:26.

naghihintay sa unahan. Ibig sabihin, hindi tayo haharap sa pagkaalipin sa ilalim ng isang Hitler o Mussolini; malalampasan natin ang mga pagsubok ng ating katapatan kay Kristo. Upang magwagi, wala tayong makinang baril o ang pinaka-makabagong mga bombang atomiko. Ngayon, ang pakikibaka ay magiging espiritwal. Hinarap natin ang isang labanan sa mismong diyablo. Ngunit ang diyablo ay walang kapangyarihan maliban kung tayo mismo ang magbibigay nito sa kanya. Ano ang dapat katakutan? Kung si Hitler o Mussolini iyon, iba ang magiging kuwento. Hindi dapat matakot. Magalak tayo na ang labanan ay espirituwal.

Kung namumuhay ka nang monastiko, isang buhay na may pagka-ama, kung ikaw ay mapagmatyag, sa bawat pag-atake ng kaaway ay may karapatan kang makatanggap ng Banal na pakikialam. Kung may mga taong mapagdasal, mga taong mapagkumbaba, na may sakit at pag-ibig, ang mga ito ay buong espiritwal na kapital, mga espiritwal na estratehikong base. Kung may dalawa o tatlong kaluluwa sa isang monasteryo na iniisip ang sakit ng iba at nananalangin, nagiging isang espirituwal na kuta sila. Ang mga taong espiritwal na hinog ay itinatali ang lahat ng puwersa ng kaaway.

Panalangin, matuwid na pamumuhay, personal na halimbawa

— Geronda, ano ang wastong paninindigan na dapat yakapin at ipahayag ng isang monghe tungkol sa mahirap na sitwasyon ngayon?

— Ang panalangin, matuwid na pamumuhay, at personal na halimbawa ang dapat unahin. At kung kailan at saan kinakailangan, hayaang magsalita siya at ipahayag ang kanyang paninindigan.

— Kaya, kapag kinakailangan, dapat bang magsalita ang isang monghe?

— Aba, siyempre! Sino pa ang magsasalita kung hindi ang isang monghe? Wala nang dapat katakutan ang isang monghe. Natatakot ang iba na mapagalitan lang. Sino ang mauunang lalaban sa digmaan kung hindi tayo — mga taong inialay ang sarili sa Diyos?

Sinasabi sa akin ng puso ko na hindi tayo pababayaang ng Diyos, hindi Niya gagawin iyon! Magiging malinaw ang sitwasyon. Sa ngayon, para bang may malaking lambat na nakahuli ng maraming isda. Ngunit bulok ang lambat. Kumikibo ang isang isda papunta rito, ang isa naman papunta roon, at sa huli ay mapupunit ang lambat. Mapupunit ito hindi dahil malalaki ang mga isda, kundi dahil nabulok na mismo ang lambat.

— Geronda, mga Kristiyano ba ang mga isda?

— Oo, mga Kristiyano. Ang mga palos at ahas naman ang iba. Ngunit tayo rin ay kailangang magpaliwanag sa Diyos sa nangyayari. Sinasabi ko nang tuwiran ang lahat ng ito ngayon; hindi ko na mapigilan.

— Ano nga ba ang dapat nating gawin, Geronda?

— Una sa lahat, kailangan nating ayusin ang ating sarili. Sapagkat bilang isang monghe, hinaharap ko ang sumusunod na tungkulin: lipulin ang aking sariling makataong espiritu, ayusin muna ang aking sarili, upang maging isang taong espiritwal, dahil kung hindi, ang aking buhay bilang monghe ay walang kahulugan. Pagkatapos noon, kung kakailanganin, seryoso tayong magsasalita, at tutulungan tayo ng Diyos na dalhin ang usapin sa isang mabuting konklusyon.

— Ngunit may ilan, Geronda, na nagsasabing mas mabuti ang katahimikan at panalangin.

— Kapag nasusunog ang lahat sa paligid mo, hindi ka maaaring manatiling walang pakialam! Kailangan mong patayin ang apoy. Hindi ka pinapayagang manahimik ng sakit. Siyempre, ang pinakamahalaga ay ang magsikap na mabuhay nang espiritwal hangga't maaari. Ngunit kung, sa isang seryosong usapin, kinakailangan mong ipahayag ang iyong pananaw, dapat mong sabihin ang ipinahihikayat sa iyo ng Diyos na sabihin.

Mabuhay nang mapagkumbaba, payak, at espiritwal — upang sa mga mahihirap na panahon ay hindi ka mapilit na magkompromiso. At bukod dito, subukang tanggapin sa monasteryo ang mga kabataang babae na may hilig sa buhay monghe, upang sila ay maging tunay na madre. Kapag naging mabuting monghe, alam ng isang tao kung hanggang saan dapat ialay ang sarili sa isang partikular na suliranin. Alam nila kung ano ang dapat gawin at kung ano ang hindi, at alam nila kung paano kumilos. Ngunit kung hindi sila naging mabubuting monghe, magkakamali ang lahat. Nauunawaan mo ba ito? Kung magiging tunay kayong mga madre, kikilos kayo nang may pag-iingat. Ngunit kung hindi kayo magiging tunay na madre, kapag pinapadala namin ang isa sa inyo sa isang lakad, kailangan naming ipaliwanag nang direkta: 'Tingnan mo, huwag kang masyadong magsalita tungkol dito, at huwag kang magtsismis tungkol doon,' kung hindi ay baka magsalita siya ng puro

kalokohan. Ngunit ang ganitong kalagayan ay hindi maunlad. Paano ninyo haharapin ang lahat ng nasa unahan natin?

Kaya, ang mga may potensyal para sa buhay monghe ay dapat magsikap na maging tunay na madre, at malaman kung hanggang saan dapat magsalita, ano ang sasabihin, at ano ang gagawin sa isang mahirap na sandali. Sa gayon, hindi nila lalampasan ang hangganan ng pagsunod, dahil ang kanilang espiritu ay magiging kaayon ng espiritu ng Ina Superior. Kung kinakailangan, magbibigay na lamang ng senyas ang Ina Superior, at mauunawaan nila siya, sapagkat magkakasundo ang kanilang dalas ng isip. Walang ibang paraan. Sapagkat kung hindi mo ito matutunan, maaaring may ibang tao na makasabay sa dalas ng isip na iyon. Sasabihin niya sa iyo ang mga bagay na hindi mo dapat marinig, hindi mo siya makikilala, at magdudulot siya ng malaking pinsala.

Nasa panganib ang monastisismo

Ang mundo ay nasusunog ngayon, at ang monastisismo ay nawawalan ng lakas, unti-unting bumabagsak, nawawalan ng dangal. Kung aalis ang elementong espiritwal sa monastisismo, wala nang matitira rito. Sa Banal na Bundok, isang peregrino ang nagtanong sa isang monghe: "Makinig, wala bang diwa ng pag-a-ascetismo rito?" — "Ngayon," paliwanag ng monghe sa kanya, "isang bagong panahon na. Napapanahon na ang mga lumang paraan." Sige, ipagpalagay nating siya ay baliw. Marahil may lima o sampung iba pa na katulad niya na medyo baliw, pero kung nagsasalita sila ng ganoong kalokohan, ipakulong na lang sila sa isang tore! Wala silang karapatang magsalita, manirang-puri sa monastisismo ng ating panahon, at iligaw ang mga tao! Pagkatapos ng lahat, may ilan na naghahanap lang ng dahilan para gawin iyon.

Makikita ninyo: unti-unti, sa ilang monasteryo, para hindi mahuli, aalisin nila ang pagbasa sa mga Banal na Ama. Babasahin nila ang mga aklat na sosyolohikal, kunwari'y dahil kapaki-pakinabang raw ito sa ating panahon. Oo, oo, patungo nga tayo roon! At ang mga kawawang laiko ay pumupunta sa mga banal na monasteryo para humingi ng tulong... Tulad ng isang taimtim na tao na hinahamak sa mundo, ganoon din, malapit nang hamakin ang isang mabuting monghe. At sa aba natin kung maliitin natin ang panganib ng makalupang diwa; noon, sa malapit na hinaharap, kapag may isang binata na dumating sa isang monasteryo na nagnanais mamuhay nang matuwid, ayon sa pamumuhay ng monghe, sasabihin sa kanya ng iba: 'Ano'ng ginagawa mo rito?' Kapag nakikita ng mga tao ang mga mongheng hindi naiiba sa mga layko, nawawalan sila ng pag-asa sa buhay monghe. Marami ang lumalapit sa akin at nagsasabi kung paano sila natutukso ng ilang monasteryo. Paano ko ngayon maaayos ang kanilang pag-iisip?

Ang makalupang diwa ay malalim nang nakapasok sa buhay monghe, at hindi nananatiling nakatigil ang kasamaan. Kailangang patunayan ng mga monghe na sila ay mga monghe, hindi mga karaniwang tao. Nawala sa atin ang kasimplihan na katangian ng mga nakaraang henerasyon. Ang mga batang monghe ngayon ay ginagabayan ng makalupang lohika at pagpapalaki: nagsusumikap silang huwag mapahamak ang kanilang reputasyon at madalas na nakatuon sa mga batas ng sekular na lipunan. Ngunit ilang taon lamang ang nakalipas, masisilayan pa rin sa mga komunidad ng monghe ang kalagayang inilarawan sa 'Lavsaiik'.²⁵⁸ Ang ilan ay pumasok sa monasteryo dahil sa banal na sigasig, ang iba naman dahil sa pagsisisi. Iba-iba ang mga kalagayang nagdala sa kanila sa monasteryo: ang isa ay pumasok pagkatapos ng pagkamatay ng kanyang asawa, ang isa naman ay pumasok nang magbalik-loob mula sa kanyang dating makalupang buhay. At maaaring makasalamuha sa mga monasteryo ang mga sinapian: dumarating sila roon nang humihingi ng tulong, nagpapagaling sa pamamagitan ng panalangin ng mga ama, nananatili roon at nagpapagupit. At kung sila'y muling gumawa ng kasalanan, muling pumapasok sa kanila ang maruming espiritu. Kaya naman, may mga sinapian din sa mga karaniwang silid-tulugan. May mga nadaya, may mga banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo, may mga mongheng may kaloob ng malayong pananaw at ng pagpapagaling. Napakalawak ng pagkakaiba-iba! Ngunit sa ngayon, hindi ka makakakita ng may malayong pananaw, tagapaghimala, taong sinapian, o banal na hangal para sa kapakanan ni Kristo. Mayroon tayong ibang uri ng kamangmangan—ang kamangmangan ng mundong ito.

²⁵⁸ "Lavsaiik" — mga talambuhay ng mga asketikong Ehipsiyano at Palestino. Ang aklat ay malamang na inipon sa kalagitnaan ng ika-5 siglo ni Palladius, Obispo ng Helenopolis sa Bithynia, na inialay ito sa patricianong Byzantine na si Lavs. Ang mismong akda ay nakilala sa pangalan ng huli.

Inuna natin ang sarili, at ito ay nagkorap sa ating isipan. Maraming makalupang lohika ang pumasok sa atin, at ang kasaganaang ito ng lohika ay winasak ang lahat. At ang pinakamalala, hindi natin ito nauunawaan.

Ang mga monghe sa ilang monasteryo, matapos punuin ang kanilang buhay ngayon ng napakaraming iba't ibang kaluwagan, ay ginagawang pasanin ito. Sila ay masyadong naaabala ng mga bagay na hindi nila kailangan, habang pinababayaan ang mga espiritwal na usapin na dapat sana ay kanilang pinagtutuunan ng pansin. Kung ang mga kabataan, sa pagpasok sa isang monasteryo, ay ipinagpapalit ang makamundong pagkabalising-balisak sa diwa ng isang sekular na institusyon, hindi sila makakahanap ng kapayapaan. Pagkatapos, para aliwin ang kanilang sarili, nais nilang magpakasasa sa paglalakbay-pang-espiritwal, at magpunta sa mga piknik. Mayroon pa nga sa kanila na sasabihin, 'Ngunit gusto ko ng bakasyon,' samantalang ang isang monghe ay dapat umalis lamang sa kanyang selda nang may mabigat na puso.

Nagagalit ako sa maraming bagay, at iyan ang dahilan kung bakit bumubuhos mula sa akin ang mapait na mga salitang ito. Masasaktan ako rito: sapagkat noong nakaraan, ang mga dukhang monghe ay walang espirituwal na aklat ni kaunting kaalaman kung ano ang monastisismo, at gayon pa man ay umunlad sila. Tatlung porsyento ng mga pumapasok sa mga monasteryo ay likas na monghe, samantalang ang iba ay dumating na hindi pa nahuhubog: parang iba't ibang bunga mula sa iba't ibang bukid, at gayon pa man ay umunlad sila. Maaaring may dumating sa monasteryo na walang kahit kaunting pagkaunawa sa espiritwal, manirahan doon nang isang buwan o dalawa, at kahit ang abbot ay hindi malalaman kung sino siya. Pagkatapos, kapag nagpasya siyang maging monghe, pupunta siya sa kanyang espirituwal na ama, magkumpisal, at mananatili sa monasteryo. Walang nakakaalam kung anong klaseng tao siya, kung saan siya nanggaling, o kung ano ang nagdala sa kanya sa monasteryo. Ngunit, sa kabila ng lahat ng mga kahirapan, siya ay lumago sa espiritwal at umunlad. At ang ilan ay tuluyang analfabeta. Nakinig sila sa mga babasahin sa refectoryo, sa Synaxarion sa simbahan, at wala nang iba pa; sa katunayan, minsan hindi pa nila iyon naiintindihan. Hindi rin nila naintindihan ang pag-awit: sa mga serbisyo ay inuulit nila ang Panalangin kay Hesus, ngunit mabuti ang kanilang hangarin. At sa kabila ng lahat ng ito, nakamit nila ang espirituwal na pagkahinog. Nakamit nila ang isang espirituwal na estado, samantalang ngayon ay may mga paaralang Linggo, mga espiritwal na aklat, at napakaraming kanais-nais na kondisyon, ngunit ang lahat ng hilaw na materyal na ito ay nasasayang! Lumalabas na ang mga hindi pinag-aralan ay may napakalakas na paglago sa espirituwal, samantalang ang mga pinag-aralan at may kultura ay wala! Ibig sabihin, may isang inihandang bukid; itinatanim nila ito, ngunit wala ni isang buto ang tumutubo! Hindi ba nakalulungkot iyan? Ano sa palagay mo?

Gayunpaman, kung tayo ay pabaya, hindi tatatag ang monastisismo; tuluyang gugulo ito. Ngunit ang hinaharap, siyempre, ay nasa kamay ni Kristo at ng Pinakabanal na Ina ng Diyos. Siya, ang ating Mabuting Ginang, ay kukuha ng walis, lilinisin ang basura mula sa Kanyang mga banal na tahanan, at muling magdadala ng kaayusan doon. Kailangan nating maunawaan na ang lahat ay lilipas nang walang bakas; subalit kung hindi tayo mabubuhay nang wasto, ayon sa pamumuhay monghe, tayo'y magtatalang sa harap ng Diyos bilang mga may utang. Naging monghe tayo upang iligtas ang ating mga kaluluwa, at upang tulungan ang lipunan sa pamamagitan ng panalangin. Kaya huwag ninyong kalimutan ang mga panata na ginawa natin kay Kristo, at kung ano ang kailangang tiisin ng mga tao sa mundo na hindi nakatanggap ng pribilehiyong ito—ang pribilehiyo ng tawag sa orden ng mga anghel.

Dapat tayong mag-iwan ng pamana sa ating likuran

— Geronda, marami [sa ngayon] ang nagtatapat ng kanilang pag-asa sa mga monasteryo. Ang pananagutan para dito ay mabigat na pasanin sa akin.

— Oo, marami ang nagsasabi na ang tanging paraan na lamang ngayon ay magkaroon ng ilang mga santo, tulad ni San Cosmas ng Aetolia, at lumabas sila sa iba't ibang lupain upang mangaral at magbigay-liwanag sa mundo. Ang mga monasteryo ay mga espiritwal na sentro. Kung hindi tumulong ang mga monasteryo sa Pag-aalsa noong 1821, hindi kailanman magkakaroon ng Pag-aalsa. At noong pananakop ng mga Aleman, hindi sumuko ang mga monasteryo at nag-ambag sa pakikibaka para sa kalayaan. Kaya winasak sila ng mga tulisan²⁵⁹

²⁵⁹ Ang salitang "mga tulisan" ay tumutukoy sa mga armadong yunit ng Partido Komunista ng Gresya noong mga taon ng pasistang okupasyon. — *Tala ng tagasalin*.

. Karamihan sa mga monasteryo ay hindi sinunog ng mga Aleman; nilusob at winasak ito ng sariling mga tao, mga Griyegong tulisan. Ipinahayag ng mga Aleman: 'Kung may makuhang bala at armas sa isang monasteryo, susunugin namin ito.' Ang mga tulisan, na nagnanais magmukhang inosente at gawing mga salarin ang mga pasista sa pagkawasak ng mga monasteryo, ay pumapasok sa mga monasteryo, naglalagay ng ilang lumang sinturon ng bala at isang sirang riple, at pagkatapos ay iniulat mismo sa mga mananakop na diumano'y may mga tulisan na nagtatago sa ganitong monasteryo. Isasagawa ng mga pasista ang pagsalakay, mahahanap ang mga bala, at susunugin ang monasteryo. At sa ganitong paraan, nagawa ng mga tulisan na sunugin ang ilang monasteryo, dahil natatakot sila rito. "Kung mananatili ang mga monasteryo," sabi nila, "wala tayong makakamit, kahit pa magtagumpay tayong magtatag ng isang rehimeng ateyista. Sunugin na lang natin." At ginawa nga nila.

Sa mga araw na ito, dumadagsa ang mga tao sa mga monasteryo upang maghanap ng lebadura. Ngunit anong uri ng lebadura ang matatagpuan kung ang mga monasteryo mismo ay nasa ganoong kalagayan ng kaguluhan? Hindi nila doon makakakita ng kahit kaunting lebadura. Gawin natin ang ating makakaya upang matiyak na may maiingat na kaunting lebadura para sa mga mahihirap na panahon na darating.

Sa kasalukuyan, ang mga lumalapit sa mga salamangkero at iba pa ay pumupunta sa mga monasteryo para humingi ng tulong. Pagkatapos, darating ang mga taong napapagod na sa kasalanan. Sobrang pagod, sa katunayan, na kung papadalhin mo sila para uminom o magkasala, hindi sila pupunta. Sa mga mahihirap na taong ito, tinatawag ng Diyos ang mga tao sa buhay monghe sa pamamagitan ng personal na paanyaya. Nagsisimula ang henerasyong ito ng kanilang paglalakbay sa pagiging monghe na may pinakamabuting hangarin, na may mga ideyal, ngunit ginagawang walang silbi ng diyablo ang lahat ng hilaw na materyal na ito. Magkakaiba ang susunod na henerasyon. Maraming tao na hindi angkop sa buhay monghe ang pupunta rin sa mga monasteryo. Mararating nila ang isang kalagayan kung saan mapipilitan silang maging monghe. Mapapagod at masasaktan sila ng mundo. Magdidiborsyo ang mga mag-asawa (may pagpapala man o wala mula sa Simbahan) at papasok sa mga monasteryo. Ang mga kabataang napagod na sa buhay sa mundo ay papasok din sa mga monasteryo: ang iba upang iligtas ang kanilang kaluluwa, ang iba naman upang maghanap ng kaunting kapayapaan para sa kanilang sarili. Ang mga nagnanais magpakasal ngunit natatakot ialay ang kanilang buhay sa ibang tao ay magiging monghe rin. Sa madaling salita, sa mga darating na taon, parehong ang mga may sakit sa pag-iisip at ang mga kulang sa determinasyon na magsimulang magkabuhayan ay maaaring pumasok sa buhay monghe. "Ano ang aking makikita sa pag-aasawa? Paano ako mabubuhay?" ang kanilang pag-iisip. "Mas mabuti pang maging monghe ako." Sa madaling salita, ituturing nila ang pagiging monghe bilang isang kaaya-ayang libangan. Iba na ang usapin kung gaano sila magtagumpay. Ang mga papasok sa mga monasteryo ay hindi magsisisi; pipilitin sila ng kanilang kalagayan na maging monghe. Hindi malilinis ang kanilang mga motibo. Nasa doon ang panganib. Kapag ang isang tao ay iniwan ang mundo para sa buhay monghe, iba ang sitwasyon. Ang mga kaluluwang ito na kawawa ay mangangailangan ng maraming tulong; aalalahanin nila ang lasa ng mga ligaya sa mundo, at dahil dito, maglunsad ang diyablo ng mabagsik na labanan laban sa kanila. Hindi niya tayo nilalabanan nang ganoon; sinisikap niyang hadlangan ang ating espirituwal na gawain at itapon tayo sa kawalan ng pag-asa, upang ang mga susunod sa atin ay hindi makatagpo ng lebadura.

Sa lahat ng ito, nais kong sabihin na dapat tayong magtagumpay ngayon, upang matulungan natin ang mga taong ito. Iwanan natin sa kanila ang isang pamana ng isang ama. Mayroon tayong 'espiritwal na kagalakan'— ngunit walang makalangit na kagalakan. Nalulugod tayo sa tonsura, ordinasyon, sa Pagbabanté buong Gabi, sa pag-awit ng "Rabi, Panginoon...", sa pag-uga ng kandelerero... Ngunit ang mga ligayang ito ay hindi langitnan; mga laman na ligaya ng puso — sa positibong kahulugan ng salita. Ang ligayang langitnan ay isang bagay na mas mataas, isang bagay na hindi mailahad. Kapag ang isang tao ay nagsimulang matikman nang kaunti ang langitnang ligaya, ang kanyang puso ay tumatalon at nagagalak. Upang maipasa ang mga langitnang ligaya sa mga susunod na henerasyon, kailangan nating maranasan ang mga ito.

Kabanata 3.

Tungkol sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay

Maghanda tayo para sa buhay na darating

— Geronda, may isang binata ang naglaho, iniwan niya ang kanyang mga magulang ng isang sulat na nagsasabing nais niyang kitilin ang sarili dahil hindi siya kaakit-akit, at sila ang may kasalanan dito...

— Hindi pa nauunawaan ng mga tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay. Hindi sila naniniwala sa ibang buhay. Lahat ng kanilang pagdurusa ay nagmumula rito. "Ako ay nilabag," sabi ng isang tao, "nagagalak ang iba, ngunit ako ay hindi." Hindi nasisiyahan ang mga tao sa mayroon sila; sumisiksik ang kasakiman, at sila ay nagdurusa. Minamahal ng Diyos ang lahat ng tao. Sa bawat tao ay ipinagkaloob Niya ang kapaki-pakinabang para sa kanila: maging ito man ay tangkad, tapang, kagandahan, o iba pa. Ibinigay Niya sa tao ang makakatulong sa kanyang kaligtasan, kung gagamitin niya ito nang matalino. Gayunpaman, ang mundo ay pinahihirapan ng tanong: 'Bakit ako ganito, at siya ganoon?' Ngunit mayroon kang isang bagay, at siya ay may iba. Isang taga-Romania na banal na hangal, na nanirahan sa Banal na Bundok para sa kapakanan ni Cristo, ang nagsalaysay ng isang kuwento sa isang taong pinahihirapan ng ganitong mga kaisipan: "Nakita ng isang palaka ang isang baka at sinabi: 'Gusto kong maging baka rin!' Pinagpabula-bula nito ang sarili, at sa huli ay pumutok ito. Pagkatapos ng lahat, nilikha ng Diyos ang ilan bilang palaka at ang iba bilang baka. At ano ang ginawa ng palaka? Nais nitong maging baka! Aba, pumutok ito!" Magalak nawa ang bawat isa sa kung paano sila nilikha ng Maylalang.

Sa sandaling magamit ng isang tao ang paborableng pagkakataong ibinigay sa kaniya upang maniwala sa Diyos at sa buhay na walang hanggan sa hinaharap—ibig sabihin, nang maunawaan niya ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at, nang magsisi, ay muling itayo ito—agarang darating ang banal na aliw at ang Grasya ng Diyos, at babaguhin sila ng Grasya, na aalisin ang lahat ng kanilang namanaing kakulangan. Maraming nagbagong-loob na makasalanan ang mapagkumbabang nagsagawa ng gawain ng pag-ibig, tumanggap ng Biyaya, naging mga santo, at ngayon ay buong paggalang natin silang pinaparangal at hinihiling ang kanilang mga panalangin. Subalit dati ay marami silang mga pagnanasa, kabilang ang mga namana. Halimbawa, si Mose na Morong Kagalang-galang. Noong siya'y isang malupit na tulisan na may likas na kasamaan, sa sandaling naniwala siya sa Diyos, agad siyang nagsisi, nagsimula siyang magsikap sa pananampalataya, nawala ang lahat ng kanyang mga pagnanasa, at sumapit sa kanya ang Grasya ng Diyos. Binigyan pa nga siya ng kaloob ng propesiya, at sa kanyang espiritwal na paghuhusga ay nalampasan pa niya si Arsenius na Dakila,²⁶⁰ na nagmula sa isang mataas na ranggong pamilyang Romano, taglay ang mga birtud na minana at lubos na maalam.

— Kaya, Geronda, ano nga ba talaga ang kahulugan ng buhay na ito?

— Ano iyon? Ito ay ang paghahanda sa ating Sariling Bansa, sa langit, sa Paraiso. Ang diwa nito ay ang pag-unawa ng tao sa pinakamalalim na kahulugan ng buhay, na siyang kaligtasan ng kaluluwa. Sa paniniwala sa Diyos at sa buhay na darating, nauunawaan ng isang tao na panandalian lamang ang buhay na ito, at inihahanda ang kanilang 'passport' para sa buhay na darating. Nakakalimutan natin na tayo'y lahat nakatakdang umalis. Hindi tayo dapat mag-ugat dito. Ang buhay na ito ay hindi para sa katamaran, kundi upang pagdaanan ang mga pagsubok at magpatuloy sa ibang buhay. Kaya, dapat nating itakda sa ating sarili ang sumusunod na layunin: ihanda ang ating sarili upang, kapag tinawag tayo ng Diyos, makalayo tayo nang may malinis na konsensya, lumipad patungo kay Kristo, at makasama Siya magpakailanman. Nang pinagpala ni Kristo ang limang tinapay at pinakain ang napakaraming libong tao, agad na sinabi ng karamihan: "Magiging mahusay siyang hari!" Kinuha nila ang limang tinapay at dalawang isda at kumain sila nang may inspirasyon. Gayunpaman, sinabi ni Kristo sa kanila na huwag mag-alala tungkol sa pagkaing ito, sapagkat hindi tayo mananatili rito. Sa buhay na ito, sinusubok ang bawat isa sa atin: kung tayo ba ay umaayon sa hinihingi ng Diyos.

²⁶⁰ Ang Kagalang-galang Arsenius na Dakila (354–447) ay tubong Roma. Siya ay kilala sa kanyang karunungan at birtud. Binigyan siya ng titulong 'Ama ng mga Hari' dahil inatasan siya ni Emperador Theodosius sa pagpapalaki ng kanyang dalawang anak. Noong 394, kasunod ng isang banal na rebelasyon, iniwan niya ang mundo at umatras sa disyertong Ehipsiyo. Sa kabila ng dati niyang buhay sa mga palasyo, isinagawa ni San Arsenius ang kanyang buhay monghe nang may mahigpit na pagsisikap at pagsakripisyo.

— Geronda, ano ang dapat palaging tandaan ng isang tao upang magawa ang kalooban ng Diyos?

— Dapat niyang ituon ang kanyang isipan sa Diyos, iniisip kung bakit siya pumasok sa buhay na ito. Hindi tayo dumating dito upang maging abala sa lahat ng nasa ilalim ng araw at upang manirahan sa mga komportableng munting sulok. Narito tayo upang maghanda para sa buhay na darating. Kaya, ang ating isipan ay dapat palaging nakatuon doon, sa buhay na darating, at sa mga bagay na makakatulong sa atin upang marating ito. Sa pamamagitan ng paglapit sa lahat ng bagay nang may pag-ibig, pagsusumikap nang may pag-ibig at kababaang-loob, nauunawaan ng isang tao ang kahulugan ng buhay na espiritwal. Ang buhay-espiritwal ay walang-hanggang tapang, isang handaan ng espiritu. Alam mo ba kung ano ang isang handaan? Tuklasin ang pinakamalalim na kahulugan ng monastisismo, kamtan ang espirituwal na kadakilaan at ang pagiging sensitibo ng mga banal na ama. At ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay (hindi ang buhay-monastiko, kundi ang buhay sa pangkalahatan) ay dapat maunawaan ng lahat ng tao. Kung gagawin nila ito, tuluyang mawawala ang maliliit na alitan, hidwaan, at iba pang pagpapakita ng pagkamakasarili. Dahil may banal na gantimpala, pag-isipan natin kung paano kumita ng kaunting 'pera' para sa buhay na darating, sa halip na kung paano tayo mag-uugaling may dignidad sa buhay na ito at tanggapin ang luwalhati ng tao mula sa iba.

Kapag ang isang tao ay namumuhay nang tunay, nagagalak siya sa lahat ng bagay. Sa katotohanang siya ay buhay. Sa katotohanang malapit na siyang mamatay. Hindi siya nagagalak dahil sawang-sawa na siya sa buhay; hindi, nagagalak siya na mamatay siya at makapunta kay Cristo.

— Geronda, nagagalak ba siya dahil hindi niya sinasalungat ang pinahihintulutan ng Diyos?

— Nagagalak siya, dahil nakikita niyang panandalian lamang ang buhay na ito, samantalang ang buhay na darating ay walang hanggan. Hindi siya napapagod sa buhay, kundi, iniisip: 'Ano ang naghihintay sa atin, hindi ba tayo aalis?' — inihahanda niya ang sarili na pumunta roon, na nauunawaan na ito ang kanyang tadhana, ang kahulugan ng buhay.

Halimbawa, ang mga babaeng nagtatrabaho sa serbisyong panlipunan. Mabait sila: nagkakandarapa, ang mga kawawa, pinapagod ang sarili hanggang buto para sa iba. Sila ay mga sinanay na sikolohista, ngunit may mga pagkakataon na ang paraan ng kanilang nais na makatulong sa iba ay hindi talaga gumagana. Pupunta siya, halimbawa, upang aliwin ang isang lalaking pinutol ang binti, at sasabihin niya sa kanya: "Dumating ka rito na may dalawang paa at sinasabi mo sa akin, 'Magandang araw,' pero isa lang ang paa ko." Ano pa ang masasabi niya sa kanya? Paano niya matutulungan siya sa pamamagitan ng sikolohiya? Kung hindi maunawaan ng lalaking ito ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, wala nang makakatulong sa kanya. Dapat niyang maunawaan na dahil sa kapansanang ito na pinahintulutan ng Diyos, kung hindi siya magrereklamo, matatanggap niya sa susunod na buhay ang gantimpalang langit na naipon niya. Nauunawaan ito, dapat siyang magalak. Kahit na ang lahat ay naglalakad nang apat na paa, dapat niyang sabihin: "Pinasasalamatan Kita, aking Diyos, na naglalakad ako sa isa." Ngunit, dahil tinitingnan nila ang buhay nang hindi espiritwal, ang mga kaluluwang ito ay pumupunta upang aliwin ang mga tao at hindi nila alam kung ano ang sasabihin sa kanila. Ang ganoong 'panlipunang tagapag-aliw' ay pupunta, halimbawa, upang maibsan ang pagdurusa ng isang tatlumpu't limang taong gulang na babae na may kanser at may tatlong anak. Ano ang sasabihin niya rito? Kung hindi maunawaan ng inang ito ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay, siya ay mawawalan ng pag-asa, iniisip kung ano ang mangyayari sa kanyang mga anak. At ang sikolohista mismo, na dumating upang aliwin siya, ay mahuhulog din sa parehong kawalan ng pag-asa kung hindi siya makaintindi ng isang bagay na mas mataas, isang bagay na mas malalim sa espiritwal. Sapagkat kung hindi muna niya matagpuan ang kanyang sariling espirituwal na balanse, hindi niya matutulungan nang maayos ang kanyang kapwa, upang ang banal na aliw ay dumating sa kanya. Kaya naman, ang mga dukhang psychologist na ito ay hindi lamang napapagod nang pisikal, kundi nawawalan din ng pag-asa, sapagkat nakikita nilang hindi nila maibibigay sa mga tao ang anumang tunay na tulong. Ibig sabihin, doble ang kanilang pagod.

Dapat nating kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan

Dapat kilalanin ng isang tao ang kabutihan bilang isang pangangailangan, kung hindi, magdurusa siya. At ang sabihin na hindi lahat ay kayang kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan ay hindi totoo. Hindi ko maipagtatanggol ang ganitong pananaw. Kahit ang limang taong gulang na bata ay kayang kilalanin ang kabutihan bilang isang pangangailangan. Sabihin nating may lagnat ang isang bata. Tinawagan ng mga

magulang ang doktor, na nagsabi: "Hawakan mong mahigpit ang bata" — at — bang! — tinuruan siya ng karayom. Pagkatapos noon, sa sandaling makita niya ang doktor, nagsisigaw siya at tumatakbo palayo. Ngunit kung sasabihin muna nila sa kanya: "Makinig ka, may sakit ka, may lagnat ka. Hindi ka puwedeng pumasok sa paaralan o maglaro. Tingnan mo, naglalaro doon ang ibang mga bata. Ngunit kung sasabihin mo muna sa kanya: "Makinig ka, may sakit ka; may lagnat ka. Hindi ka puwedeng pumasok sa paaralan o maglaro. Tingnan mo, naglalaro doon ang ibang mga bata," at pagkatapos, "Pero kung hayaan mong tusukin ka ng doktor ng kaunting iniksyon, bababa ang lagnat mo at makakapaglaro ka na rin," agad na pipikit ang munting bata at iaabot ang kanyang kamay sa doktor para sa iniksyon. Ang ibig kong sabihin ay kung kayang kilalanin ng isang munting bata ang kabutihan sa isang pangangailangan, gaano pa kaya ito madaling maunawaan ng isang matanda?

Mula nang maunawaan ng isang tao kung ano ang tama at kung ano ang mali — doon na, tapos na ang usapin. Halimbawa, sabihin kong: 'Ihahagis kita palabas ng bintana.' Naiintindihan mo kung ano ang ibig sabihin noon. Kahit ang taong may kapansanan sa pag-iisip ay nauunawaan na kung mahuhulog sila mula sa bintana sa pinakamataas na palapag, mababali ang kanilang mga binti. Nauunawaan nila kung ano ang bangin at kung ano ang patag na lupa, kung ano ang mabuti at kung ano ang masama. Ang isang matanda na nagbasa ng mga Banal na Ama at ng Ebanghelyo ay alam kung ano ang tama at kung ano ang mali. Mula sa sandaling iyon, dapat nang baguhin ng isang tao ang kanyang pag-uugali. Ngunit madalas, kapag sinasabi mo sa ilang tao: "Bakit mo ito ginagawa? Hindi mo ba naiintindihan na mali ito?" — sinisimulan nila: "Sa kasamaang palad, ganyan talaga ako. At bakit ako ganito? Dati rin naman akong ganito..." — "Nakukuha mo ba, kalimutan mo na kung ano ka dati! Ngayon na sinasabi ko ito sa iyo, ano ang gagawin mo para itama ito?" Kung hindi sila makapag-isip nang tuwid, ibang usapin iyon; may dahilan na sila. Ngunit sanggol lang ang kumukuha ng uling sa halip na kendi dahil hindi sila makapag-isip nang tuwid.

— Geronda, ang iyong ina ay napakasensitibong tao; mahal na mahal ka niya. Paano ka niya pinalaki nang ganoon ka-istriktong mula pa sa duyan?

— Mula sa murang edad, makakatulong ang isang tao sa sarili na maunawaan ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay at makahanap ng tunay na kagalakan. Noong bata pa ako at karaniwan akong nakikipagkarera sa ibang mga batang lalaki, naiwan ko sila. Hindi nila ako pinapayagang tumakbo, hinahabol nila ako, tinutukso ako, tinatawag akong dayuhan, isang refugee. Lalapit ako sa nanay ko nang umiiyak. 'Bakit ka umiiyak?' tanong niya sa akin. "Hindi ako pinapayagang tumakbo kasama nila," ang sagot ko. "Gusto mong tumakbo? Nandito ang bakuran, sige. Bakit ka gustong tumakbo sa kalsada? Para titigan ka ng mga tao at sasabihin nilang 'magaling'? May pagmamalaki doon." Sa isang pagkakataon, gusto kong maglaro ng bola, at tinaboy na naman ako ng mga bata. Umiiyak ako ulit at lumapit kay Nanay. "Ano'ng nangyari? Bakit ka na naman umiiyak?" tanong niya sa akin. "Hindi nila ako pinapayagang maglaro ng bola!" sabi ko. "Malaki ang bakuran natin, may bola ka, dito ka maglaro. Ano, gusto mo bang titigan ka ng mga tao at humanga sa'yo? May pagmamalaki roon." At naisip ko na tama si Nanay. At unti-unti, nawala ang gana kong tumakbo at maglaro ng bola para lang makita ako ng mga tao, dahil naunawaan kong may kapalaluan doon. "Totoo nga," naisip ko, "ang mga kalokohan naman ng lahat ng ito! Tama si Nanay." At pagkatapos, nang makita ko ang ibang mga bata na tumatakbo-takbo, sipa-sipa ng bola at mayabang tungkol dito, hindi ko na talaga pinansin. Tumawa ako at sinabi, "Ano ba'ng ginagawa nila?" — kahit na bata pa lang ako noon: nasa ikatlong baitang ng elementarya. Pagkatapos noon, namuhay ako nang natural. At ngayon, kung may magtatanong sa akin: 'Ano ang pipiliin mo: umakyat nang nakayapak sa mga tinik papunta sa tuktok ng Athos sa Agosto, o pumunta sa isang seremonya kung saan papalabnan ka ng toga at babahaginan ka ng mga parangal?' — sasabihin kong mas gusto kong umakyat nang nakayapak sa Athos. Hindi dahil sa pagpapakumbaba, kundi dahil iyon ang gusto ko.

Ang mga taong mayabang ay hindi nakatanggap ng suporta mula sa kanilang pamilya noong sila ay mga bata pa. Pinahihirapan sila ng kanilang makalupang pag-iisip. Kung hahayaan ng isang tao ang ganitong kalagayan, kung hindi tutulungan ng mga magulang ang kanilang mga anak habang sila ay mga bata pa, pagkatapos ay nagiging permanenteng estado ito. Iba ang magpuri nang kaunti sa isang bata upang hindi siya mawalan ng loob; iba naman ang magpalobo ng kanyang ego. Sabihin nating nalilito ang isang bata habang binibigkas ang isang tula at ngayon ay nalulungkot siya. Nakita ito ng kanyang ina at sinabi sa kanya: "Walang problema, walang problema. Magaling ka naman bumasa." Gayunpaman, kung binasa niya nang maayos ang tula at sinimulan siyang purihin ng kanyang ina sa harap ng iba: "Oh, ang talino mo naman! Mas magaling kang

bumasa kaysa sa ibang mga bata! Ang anak ko ang pinakamahasay sa lahat!" — mali iyon. Ganito kadalas napapalago ng mga magulang ang kayabangan ng kanilang mga anak. O, halimbawa, naging pasaway ang bata sa paaralan at pinagalitan siya ng guro dahil dito. Pag-uwi niya, nagreklamo siya sa kanyang ama: "Hindi patas na pinagalitan ako ng guro." Kung ang ama at ina ay pumapanig sa anak at, higit pa rito, ay nagsasalita tungkol sa guro sa kanyang harapan: "Pakita ko sa kanya! Ang kapal ng mukha niya, anak ko!.." — pagkatapos ay itinuturing ng bata na tama ang kanyang kalokohan, at sa huli ay nagdurusa siya sa mga walang kabuluhang bagay. Ang saligan ng lahat ay nakasalalay sa pag-unawa ng bata sa ilang bagay habang nasa bahay pa ng kanyang mga magulang. Kung maunawaan ng isang tao ang pinakamalalim na kahulugan ng buhay mula sa murang edad, magiging maayos ang lahat. Kung hindi, nagkakaroon sila ng kasiyahan sa mga panandaliang bagay, sa papuri ng tao, na sa katotohanan ay hindi nagbibigay ng kapayapaan, at nananatili silang panandaliang tao.

Tulongan natin ang mundo sa pamamagitan ng pagsisisi

— Geronda, ano ang pinakakaya na makatulong sa mundo ngayon?

— Kung ituturo ang pagsisisi sa mundo ngayon, iyon lamang ang makakatulong. Upang makinabang dito, basahin natin ang maraming buhay ng mga santo hangga't maaari, lalo na yaong nagbibigay ng espesyal na diin sa pagsisisi. Ang paghingi ng pagsisisi sa Diyos ay paghingi ng kaliwanagan. Sa pamamagitan ng paghahangad ng pagsisisi at mas taos-pusong pagsisisi, natural nating makakamtan ang mas malaking kababaang-loob. At pagkatapos, kung kinakailangan, darating ang dakilang Banal na Grasya, kaliwanagan mula sa Diyos. Sa pamamagitan ng pananatili sa pagsisisi, pinananatili ng isang tao ang Grasya ng Diyos. Mababait naman ang mga tao, sa huli. Tingnan ang nakararami: hindi sila nagkumpisal, hindi sila kumukomunyon, nasa malaking kamangmangan sila, ngunit, sa kabilang banda, lumalapit sila sa akin at humihingi ng tulong. May mapupulot dito.

— Geronda, maaari bang ang mga pagsubok ang dahilan kung bakit lumalapit ang mga tao sa Diyos?

— Para sa mga may mabuting disposisyon, nakakatulong ang mga pagsubok. Ang mga walang ganoong disposisyon ay nagsisimulang sisihin ang Diyos, magmura laban sa Kanya, at gumawa ng mga palusot para sa kanilang sarili. Ang kasamaan ay nasa katotohanang hindi inaamin ng mga tao, 'Nakasala ako,' ngunit pinahihirapan ang kanilang sarili. Malaki ang kapangyarihan ng diyablo sa mundo. Binigyan natin siya ng maraming karapatan. Ang nangyari sa mga tao ngayon! Ang problema ay, dahil sa kawalan ng pagsisisi, pinipigilan niya ang Diyos na humawak at tumulong sa kanya. Kung magkakaroon ng pagsisisi, maaayos ang lahat. Naghihintay sa atin ang mga unos, mga unos! Iunat sana ng Diyos ang Kanyang kamay! Manalangin tayo para sa pagsisisi ng buong mundo. Manalangin din tayo para sa mga sadyang gumagawa ng masama sa Simbahan at walang balak magbago, na sana'y bigyan sila ng Diyos ng pagsisisi at pagkatapos ay dalhin sila sa mas mabuting mundo.

Tulongan natin ang mundo, hangga't maaari, na magsisi, upang matanggap nito ang mga biyaya ng Diyos. Pagsisisi at kumpisal — iyon ang kailangan ngayon. Ang hindi nagbabagong payo ko sa mga tao: magsisi at magkumpisal, upang matanggalan ng kapangyarihan ang diyablo, at hindi na kayo mapasailalim sa panlabas na impluwensiyang demonyo. Upang maunawaan at magsisi ang mga tao, kailangan nila ng isang panawagan na magpukaw sa kanila. Halimbawa, ang isang tao ay nagkumpisal na siya ay nakipagtaktil sa asawa. Babasahin siya ng pari ng panalangin ng kapatawaran, bibigyan ng penitensiya, at doon na titigil. Ngunit dapat tulongan siya ng nagkukumpisal na maunawaan na ang kasamaan ay hindi lamang nasa pakikiapid. Dapat maunawaan ng nagsisisi na sa paggawa nito, siya ay naging isang kriminal at winasak ang dalawang pamilya. Gayunpaman, ang ilang nagkukumpisal ay hindi rin naghuhukay nang mas malalim para sa kanilang sarili at hindi rin pinapaisip ang mga tao.

— Geronda, may mabubuting tao na bihirang pumunta sa simbahan at hindi regular na nakikilahok sa mga Sakramento ng Simbahan...

— May mga pagkakataon na ang isang tao ay hindi madalas pumunta sa simbahan, ngunit taglay niya ang kabanalan at kabaitan, kaya't nakakahanap ang Diyos ng lugar para sa Kanyang sarili at nananahan sa kanilang kalooban. Kung ang mga taong ito ay makikilahok sa buhay sakramental ng Simbahan, lubos silang lulusog sa buhay na espirital. Ang iba naman ay pumupunta sa simbahan, kumukumpisal, tumatanggap ng Komunyon,

ginagawa ang lahat ng kinakailangan, at gayon pa man ay hindi makahanap ang Diyos ng lugar sa kanilang kalooban upang manirahan, sapagkat kulang sila sa kababaang-loob, kabaitan, at tunay na pagsisisi. Upang maabot ang wastong kalagayan ng pag-iisip, hindi sapat ang kumpisal sa isang espirituwal na ama lamang. Dapat ding may pagsisisi. At ang bawat panalangin ay dapat magsimula sa pagkilala sa Diyos. Hindi, siyempre, sa pamamagitan ng walang tigil na pag-iyak: 'Ako ay ganito, ganoon, at iba pa!' — at pagkatapos ay ipagpapatuloy ang dati nang nakagawiang gawain. Hindi iyan ang tunay na pagsisisi. Sa pamamagitan ng pagsisisi, ang isang tao ay nagiging, kahit kaunti lamang, mas mabuting tao.

Naalala mo ba kung gaano kasimple ang pagdarasal ng mga Israelita? "*Bangon, O Panginoon, bakit Ka natutulog?*"²⁶¹, ibig sabihin, "Gising, O Panginoon, bakit Ka natutulog?" At sumagot ang Panginoon, "*Babangon ako... malakas at makapangyarihan, at papatayin ko ang aking mga kaaway...*"²⁶² Sa anong kasimplehan, sa anong kababaang-loob, ngunit pati na rin sa anong katapangan nila nang sabihin: "Panginoon, ano na ngayon ang sasabihin namin sa mga pagano? Iniligtas mo kami sa Dagat na Pula, ngunit ano ang naghihintay sa amin ngayon? Mamamatay ba kami sa disyerto o mahuhulog sa ilalim ng tabak ng mga dayuhan? Huwag ninyo kaming gawing katawa-tawa!"²⁶³ Ngunit huwag nating isipin man lang na buksan ang ating mga bibig at basta na lang magsalita ng ganito: "Bakit Ka natutulog, Panginoon, at hindi Ka nakikita?" — sapagkat dahil diyan ay maaari tayong mapapalo sa ulo. Iyon ay kawalang-hiya. Sinabi ito ng mga Israelita nang may kababaang-loob at kasimplehan. Hindi nila inilipat ang sisi sa Diyos, ni sinabi man nila sa Kanya: "Bakit Mo ito ginawa?" — kundi nagpakumbaba sila at nakiusap: "Karapat-dapat sana kaming makatanggap ng mas mabigat pang kaparusahan, ngunit ano na ngayon ang sasabihin namin sa mga pagano?" At nakikita mo ba? Agad nilang pinukaw ang awa ng Diyos. Naiintindihan mo ba ito? May pag-amin ng pagkakamali, pagsisisi, humalo ang Diyos at 'pinabagsak ang mga kaaway...' Ngunit kung tayo rin ay mapunta sa isang mahirap na sitwasyon at hindi kumilos nang espirituwal, sasabihin ng mga tao sa mundong ito tungkol sa atin: 'Nandiyan ba ang inyong panalangin? Sabi ninyong nananalangin kayo. Paano naman kayo?' Kaya tayo ay nagiging katawa-tawa.

Ang pagsisisi ay nakatutulong na alisin ang kasamaan

Habang hinihikayat natin ang mundo na magsisi, bilangin natin ang ating sarili na kabilang sa mga nagkasala. Sa panalangin, hindi natin dapat sabihin: 'Tulongan mo ang mundo, ang makasalanang mundong ito.' Ang tatlong kabataang biblikal ay ipinanganak sa pagkabihag sa Babilonia, ngunit hindi nila sinabi: 'Ano ang nagawa naming mali?' — Ngunit inamin nila sa harap ng Diyos: "Tinanggap namin ang nararapat sa amin; karapat-dapat pa kami ng higit pa." Nagsalita sila na para bang bago ang pagkabihag sa Babilonya, kabilang sila sa mga lumabag sa mga utos ng Diyos, na para bang kasabwat din sila sa kasalanan, kahit na sa katotohanan ay hindi pa sila sangkot dito, sapagkat hindi pa sila ipinanganak noong mga panahong iyon. Ang kanilang panalangin sa hurno sa Babilonia ay tumatagos sa puso ko. "*Matuwid ka sa lahat ng ginawa Mo sa amin... Sapagkat nagkasala kami at lumabag... At ngayon ay wala na kaming masabi... Huwag Mo kami pabayaang hanggang wakas... At huwag Mo kaming ipagkait ng Kawaa Mo, alang-alang kay Abraham na Kinaluluguran Mo...*" Ibig sabihin nito: "Tama lamang, O Panginoon, na pinarurusahan Mo kami, sapagkat nagkasala kami. Ngunit alang-alang kay Abraham na Kinaluluguran Mo dahil hindi siya nagkasala, huwag Mo kami pabayaang." Tinuring nila ang kanilang sarili na kabilang sa mga makasalanang at naniwala sa kanilang sinabi. Kaya't lumamig ang pugon, samantalang ang mga pagano na nanonood ay napaso ng apoy.²⁶⁴

Kung hindi isinasagawa ng isang tao ang ganitong pagsusuri sa sarili, nagsisimula siyang palaging maghanap ng mga dahilan para sa kanyang sarili. 'Pinatulak ako ng demonyo sa kasalanan,' o 'Si Adan ang dapat sisihin,' o 'Si Eba ang dapat sisihin, hindi ako.' Isang tinatawag na 'propesyonal na teologo' ang minsang nagsabi sa akin: "At bakit tayo ngayon magdurusa dahil kay Eba?" — "Mahal kong lalaki," sagot ko, "pinipigilan ka ba niyan na maligtas? Bakit mo pa pinipilit ang mahirap na si Adan at ang matagal nang nagdurusa na si Eba? Isang paglabag lang — at magdurusa sa impierno ng napakaraming siglo! Ngunit dumating sa atin si Cristo at iniligtas

²⁶¹ Awit 43:24.

²⁶² Awit 77:65–66.

²⁶³ Tingnan Ex. 32:12; Deut. 9:28; Ps. 78:10.

²⁶⁴ Tingnan ang Dan. 3:1–100.

tayo." — "Kung magkasala ka ng pitumpung beses na pito," wika Niya, "at magsisi ka, ipapatawad ko sa iyo."²⁶⁵ Nagkakasala tayo nang libu-libong beses, ngunit hangga't taimtim tayong nagsisisi, pinapatawad tayo ni Cristo. At gayon pa man ay patuloy pa rin ba nating sinasabi na sina Adan at Eva ang dapat sisihin? At tingnan: sa huli, walang sinumang pinangalanang Eba. Pangalanan natin ang isang baguhan sa kanyang tonsura bilang Eba, o kahit si Zoe,²⁶⁶ kung ang pangalang Eba ay tila mabigat. Pagkatapos ng lahat, labis na hindi patas na tratuhin si Eba nang ganito! Siya ang ina nating lahat, siya ang ina ng buong mundo, at ayaw pa nating marinig ang kanyang pangalan! At ang diyablo nga, sa esensya, ang sinumpa ng Diyos. "Mapaglinlang ang ahas."²⁶⁷ Pumasok ang diyablo sa ahas upang linlangin ang tao. Tingnan mo kung paano nila sinisisi kay Eba ang lahat. Sinasabi nila na siya ang nagwasak sa atin, na kung hindi dahil sa kanyang pagsuway, ngayon ay naninirahan tayo sa Paraiso — hindi tayo magdurusa. Ngunit kung narinig natin mula kay Kristo: "Nagkamali ka nang isang beses — direktso ka na sa impyerno nang napakaraming siglo!" Aba, hayaan silang gawin iyon! Ang taksil nga ng mundo!

Gayunpaman, ang pagsisisi ay isang dakilang bagay. Hindi pa natin napagtatanto na sa pamamagitan ng pagsisisi ay maaaring mabago ng isang tao ang pasya ng Diyos. Hindi biro ang katotohanang taglay ng isang tao ang ganoong kapangyarihan. Gumawa ka ba ng kasamaan? Pinapahampas ka ng Diyos nang bahagya. Sasabihin mo ba, 'Nakasala ako'? Binabago ng Diyos ang Kanyang poot tungo sa awa at ipinagkakaloob Niya sa iyo ang Kanyang mga pagpapala. Sa madaling salita, kapag ang isang masuway na anak ay nagkamalay, nagsisi at nagpakita ng pagsisisi, malambing siyang hinahaplos at pinapayapay ng kanyang Ama. Ang mga Israelita, na lumihis sa mga utos ng Diyos, ay ginugol ang pitumpu't limang taon sa pagkaalipin sa Babilonya. Ngunit sa huli, nang magsisi sila, si Cyrus ay naging hari, na masasabi na siya ay kumilos nang mas mabuti kaysa sa mga anak ng Israel na nagdungis sa mga banal na lugar ng sakripisyo. Binago ng Diyos ang pag-iisip ni Cyrus at ginawa siyang mananampalataya sa Diyos sa Langit. Kaya ipinagkaloob ni Cyrus sa mga Israelita ang kanilang kalayaan, binigyan sila ng pera at kahoy para sa pagtatayo ng templo, nagtayo ng mga pader sa paligid ng Jerusalem para sa kanila, at ipinakita ang ganoong kabutihang-loob at ganoong paggalang na, kung maaari kong sabihin, hindi man lang ipinakita ng mga Israelita mismo.²⁶⁸ At lahat ng ito ay dahil nagpakita ng pagsisisi at nagbago ang mga tao.²⁶⁹ Tingnan kung paano tumutulong ang pagsisisi na puksain ang kasamaan!

Dapat mong basahin nang buo ang lahat ng Aklat ng mga Maccabees. Napakalakas ng mga aklat na iyon. Napakamarangyang utos nga iyon! Tapakan ang mga Hudyo sa ilalim ng paa ng mga elepante! Itinalaga nila ang mga mamumuno, inihanda ang lahat para sa pagpapatupad, pinagalit ang limang daang elepante, binigyan sila ng matapang na alak na hinaluan ng insenso, at naghintay na lamang sa hari na simulan ang pagpapatupad. Ngunit nakalimot ang hari sa utos na ibinigay niya sa kanila. Lumapit sa kaniya ang pinuno ng mga elepante at nagsabi: "Ginoo, hinihintay ka namin. Ang mga elepante, ang mga Hudyo — handa na ang lahat. At nawawalan na ng pasensya ang mga bisita." — "At sino ang nagutos sa inyo na gawin ito?" ang tugon ng hari. Sigaw, banta!.. At nangyari ito hindi isang beses, kundi tatlong beses.²⁷⁰ Para makalimutan ng hari ang utos na siya mismo ang nagbigay? Hindi ito bagay na dapat pagtawanan. At hindi lang niya nakalimutan, kundi pagkatapos ay tuluyan niyang binago ang kanyang saloobin sa mga Hudyo. Ito ang pundasyon ng lahat: na ang mundo ay dapat magsisi.

— Geronda, may benepisyo ba sa iba't ibang pandaigdigang organisasyong nakatuon sa pakikipaglaban para sa kapayapaan sa buong mundo? Tinutulungan ba nila itong mapanatili?

— Nakasalalay ito sa maraming bagay. May mga taong nagtatag ng lahat ng ito nang may mabuting hangarin. Ngunit kung minsan, napakaraming halo-halong uri ang nagsasama-sama! May mga salamangkero, mga sumasamba sa apoy, at mga Protestante — napakalito, parang lulubog ang mata mo! At nakikipaglaban sila 'para sa kapayapaan sa buong mundo!' Anong silbi nila? Patawarin sana ako ng Diyos, pero itong mga 'halo-halong' ito ay inihanda ng diyablo. Kung makasalanan pa nga ang organisasyon mismo, anong klaseng kapayapaan ang maaaring magkaroon! Paano magkakaroon ng kapayapaan kung hindi pa nirekonyensiya ang mga tao sa Diyos? Kapag naipagkasundo ang isang tao sa Diyos, doon lamang darating ang kapayapaan—sa

²⁶⁵ Ihambing sa Mat. 18:22.

²⁶⁶ Zōē (Griyego) — buhay. Tingnan Genesis 3:20.

²⁶⁷ Tingnan Genesis 3:1.

²⁶⁸ Tingnan ang 2 Esdras 1:1 at sumunod.

²⁶⁹ Tingnan ang 1 Esdras 8:88–92.

²⁷⁰ Tingnan ang 3 Maccabees 5:1–35.

loob at sa labas. Ngunit upang maipagkasundo ang isang tao sa Diyos, kailangang magkamalay siya. Kailangan siyang magsisi at mamuhay ayon sa mga utos ng Diyos. Doon maninahan sa kaniya ang biyaya at kapayapaan ng Diyos. At saka niya matutulungan ding mapanatili ang kapayapaan sa kaniyang paligid.